6
10-d
19

6
9 E
31

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-10, d, 19

17-e-6

17
e
8

27. 0. 19

PHILIPPICÆ

M. Tullii Ciceronis diligentiſſime ad exemplar fidelius repoſitæ:& tribus Commentariis ,MAturantii, PHilippi BEroaldi, GEorgii Trapezūtii, & ſcholiis Aſcenſii, & tabella literaria diligēter e Cōmentariis emendatis collecta, illuſtratæ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶Venundantur cui impreſſæ ſunt Iodoco Badio, ſub proxime ſequenti Priuilegio.

PRIVILEGII TENOR.

CAVTVM EST A MAIESTATE REGIA, ne quiſq̄, præter Iodocum Badium Aſcenſium, in M. Tullii Ciceronis opera, ipſius Aſcenſii ſcholia, commentaria, emendationes, aut aliud quippiam, ſub ipſius nomine, triennio ab eius impreſſione prima, rurſus imprimat aut aliubi impreſſa venũdet, ſub pœna cõfiſcationis ſic venũdatorum & inſuper arbitraria. Non tamen quiſpiam ſibi prohibitum putet, ne dicta Ciceronis opera aut ſine aut cum aliis q̄ Aſcenſianis Commentariis imprimat aut diuendat, dummodo in Aſcẽſiani nominis & laboris ſegetem, falcem non immittat iniquam. Hæc autem conſtant diplomate authentico ſub Regio ſigillo.

¶Donne au boys de Vincẽnes preſent monſeigneur leueſque de Paris & pluſieurs autres. ¶Pedoyn.

IODOCVS BADIVS ASCENSIVS, CICERO-nianæ Phraſios, id eſt totius eloquẽtiæ Romanę miratori ſtudio-ſo ſalutem.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

QVod mihi a teneris (vti Græci dicunt) vnguiculis in voto fuit, & magno deſiderio: quodq; paulo altius a prima inſtitutione velut a ſtatione quapiam prouecto, genij quidem & præceptorũ inſigni beneficio, ſet multo maiore, motoris & gubernatoris omnium ſupremi numinis, etiam in ſpe aliqua eſſe coo-perat, id quaſi mordicus, vt Cynegirꝰ ille hoſtilem nauim totis cum corporis tum animi viribus retinere conatꝰ ſum: vt videlicet pro virili mea, & taleto mihi a deo credito, per literarum promotionem rem Chriſtianam iuuarẽ. Viſum eñ mihi fermeq; perſuaſum erat, vt quiſq; optime, Hebraice, Gręce aut Latine ſciret, ita ad diuinorum eloquiorum intellectionem eſſe & fuiſſe ſemper aptiſſimum: argumentoq; non futili fuere perſuaſionis noſtrę anteſignani defenſores: Græci, Baſilius, Georgius, Chryſoſtomus, Didymꝰ, pluresq; alij: Latini, Hilarius, Hieronymꝰ, Ambroſius, Auguſtinus, ſexcentiq; alij. Neq; enim fieri poteſt, vt qui literas interiores & dicendi rationem calluerit, diuinarum etiam literarum arcana, licet ſybillino compendio & ænigmate inuoluta, non longe verius ac literarum imperitus accipiat. Non tamen continuo, ſiquis literas norit, & pius & catholicus eſt habẽdus. Litera eñ & ſcientia, vt Vas electionis dicit, occidit & inflat: ſpiritus autem & caritas ædificat: hoc eſt, vt ego quidem nunc interpretor, qui ſine ſpiritusſancti inſpiratione, qua eccleſiæ noſtræ proceres illuminati ſunt, ſoli literarum innituntur peritię, facile in errorẽ decidũt. cõfidũt eñ fruſtra ſe poſſe diuina priꝰ q̃ credant, intelligere: cum ſcriptum ſit, Niſi credideritis non intelligetis. Error igitur taliũ, non literarũ peritię, ſed ipſorũ imputãdus eſt ſuꝑbiæ.

Tam enim intellectus noſter a Spiritu ſancto non directus, q̃ ſenſus corporalibus illecebris irretitus in errorem labitur. Sed de his aut nos alias, aut alij dicent prolixius. Vt vero ad inſtitutum redeam, operæprecium, vt dixi, facturus mihi ſemper viſuſſum, ſi ad literarum meliorum illuſtrationem ſymbolum afferrem: ideoq; florentibus adhuc annis poetas præter cæteros emunctæ naris, familiarius expoſui: nunc autē ſenior ad rhetores & oratores explicandos animum adieci. Et quia in Quintilianum donec plus ocij nāciſcar, ſatis luminis adduxi: ad M. Tullij Cicerōis Orationes Philippicas integritati priſtinæ reſtituendas, veluti ad eloquentiæ Romanæ faſtigium, primum applicui ſtudium. Vt enim ille omnium mortalium calculo & ſuffragio, in eloquētia Togatorum facile euaſit primus, alioſq; in alijs operibus dicendi felicitate euicit omneis: ita in hoc opere, ſeipſum. i. humanas vires ſuperaſſe: & cum principe Græcorum Demoſthene, dubia de victoria contentione certaſſe viſus eſt. Quocirca vt ille ita & hic, in quibus vterq; excelluit maxime, Philippicas inſcripſit: opera profecto ob excellentiam inuidioſa & authoribus iniqua. Ad has autem in M. Antonium Philippicas id luminis nunc attuli, q; eas ad vetus e bibliotheca celeberrima diui Victoris exemplar contuli & in ſexcentis locis integritati priſtinę reſtitui, Commentarioſq; in ipſas emiſſos miſere deprauatos emendaui, & iuſto indice illuſtraui: vt noſtra hęc recens editio conferentibus eā cū prius vbiubi emiſſis locupleti fuerit teſtimonio. Hoc ne ignorares te admonitū volui. Vale. Ex typographia noſtra apud Parrhiſios ad Nonas Octobris. M. D. XXIX.

INDEX SERIE LITERARIA.

¶Rerũ & verborũ in ſequẽtibus Commentarijs inſignium Index ſeu tabella ſerie literarum.

ALb⁹ an ater ſis &c. folio. xlj.
Abſtemius. 36.
Abſtinere & continere. folio. cxxvj.
Acceptum ferre. xxix.& iterum. fo.xxx.
Accepti & expenſi codex fol. xlj.
Accius poeta. xxiij.
Acta & Actuarij. xiij.
Adiudico. cxxxj.
Ad Opis. xiiij.
Aduocati. xiij.&.xv.
Ærarium. lxxxvij.
Æs pendi ſolitum nunc numeratur. lxiij.
Æſtimare. xciiij.
Æquitas. c.
Affectus cxxiiij.
Agere cum populo. lvij.
Agmẽ quadratum quod ſit. lxvij.
Agnania. lxvj.
Agri decumani. xlj.
Alauda. xvj.
Alea. xlvij.
Alea eſt iacta. xcj.
Allegare. xcij.
Allidendi ad petrã paruuli. xcvj.
Allirothous. xcij.
Alumnus pacis M. Cicero.fol. cx.
Amicitia. xx.
Amicitia Cicerõis & Cn. Pompeij. xl.
Amneſtia. v.
Annales leges. c.
Annibal Pœnus. fo.x. &.lxxxvj.
Annominatio. fol. lxxviij.&.clxij.
Annus vertens. clxj.
Anſeres ex Falerno pel'ũtur. clviij.
Anteſignanus. liij.
Antonij M. concio. ix.
Antonio pmiſſa ſui cuſtodia qua abuſus eſt. Ibidem.
Antonij & Auguſti diſſenſio. xxiiij.
Antonij vxores. xxv.
Antonij quis fuerit magiſter. xxviij.
Antonius quomodo factus ſit conſul. ibidem
Antonij in Ciceronem Orationes. clxxvij.
Antoni⁹ alter orator clarus. xxj.
Apollinarium ludorum inſtitutio. xxij.
Apollinares ludi impenſis Bruti editi. fo. eodem.
Apoſiopeſis. cxxix.& iterum.cxlviij.
Apotheca. lj.
Apotheoſis lxviij.
Apparitor. lviij.
Appellatus de pecunia. folio. liij.
Appia via. cix.
Appius cæcus. x.
Apuleiana pecunia quæ ſit. clxiiij.
Arenarius. lxxxj.
Areopagus & areopagites.xcij.in principio.
Ariſtonicus. cxlj.
Argumenta a nomine deducta. liij.
Ars prima. cxxvij.
Aſia. cxlv.
Atauius. lxxvj.
Athenieñ.tyrãni triginta.fol. v.
Athenieñ.laus. xcij.
Atrox. lxxviij.
Attributa perſonę.xxxj.
Auctionaria hasta quæ ſit.fol. l.
Auctio. liij.
Augurum ius. xvij.
Augurum quanta ſit auctoritas. xviij.
Auguratus & Augurum collegium. xxvj.
Auguſti & Antonij diſſenſio. xxiiij.
Auguſti ĩpudicitia & generis abiectio. folio. lxxv.
Auguſti perfidia. clxxv.
Aula & Aulula pro olla & ollula clxxviij.
Aurelij Fuſci declamatoris verba. fo.j.
Auſpicia. lxxiij.
Αὐτόχθων. xvij.
BAlneator. clxij.
Bellorum qui ſint nerui. lxxxix.
Bella ciuilia quinq; recitantur inſignia. folio. cxvij.
Bellum Marſicum.cxxij.
Bellis idos. cxliij.
Beneficia. lviij.

Bibuli cõſulatus. xxxiij.
Bononienſes. lxvij.
Brunduſium. vij.
Buſtum. vj.
Buſtum & vſtrina. lxvij.
poſt Iulius.
Brutus Accij opus. fo-
lio. xxiij.
Brutus cognomẽto Mar
cus. xxxv.
Brũti acta. cxxviij.
CAducæ hæredita-
tes quę ſint. cxxx.
Cædes noſtra pro
cędes noſtri. clxxij.
Cæli⁹ de Antonio ebrio
folio. xcv.
Calamitas. xcij.
Calceos mutantes. clxiij.
Calcei ſicionei. lv.
Calen⁹fuſius, foliis cxvii.
& cxlv.
Caligę. lv.
Campanus ager. cxxi.
Capitale. xcvii.
Capitia. lv.
Captiui frugi. cxxii.
Carbo clvi.
Caſcio. clxiiii.
Caſcæ Seruilii duo fra-
tres. xxxvi.
Caſſia via. lvi.
Caſſii in tyrannos odi-
um & in Cęſarem bene
ficium. xxxv.
Caſſelinum. lxv.
Caſſinũ. xli.
Catamitus. lvi.
Catilinę mores. lxxxvii.
Cato vticẽſ. xxix.
Vulneratur. cxxxi.
Cella dicẽda q̃ vulgo dici
tur capella. xxxii.
Cenſus xvi.
& iterum. fo. lxxvj.
Cereris & Veneris fœd⁹
quare excogitatum. fo-
lio. clxxviij.
Ceruices cxxxvii
Ceſtii declamatoris de
M. Cicerone elogium.
folio. j.
Charybdis per trãſlatio-
nem. lj.
Chanonicę. xiij.
Chirographa. xiij. xcj.
Ciceronis elogium. i.
Cicerõis caſus & proſcri-
ptio ibidem.
Ciceronis exilium & re-
ditus. xi.
Cicerõis & Pompeii aua-
ritia. xl.
Cicero Ciceronis filius.
cxxviii. cxxxi.
Ciceronis feſtiua in Vati
num ſcommata. fo-
lio. cxxxi.
Cicerõis placabilitas. ibi-
dem a tergo.
Cicero cur vetulus iuuẽ-
culam duxerit. fo-
lio. clxxvii.
Cydas. xci.
Cyda &c. cxxxi.
Cyduus xxxv
Cymber qui & Tullius,
xxxv. & xxxvi.
Cincinnatus vi.
Cinna xxi. & cxvi.
Cinnę motus cliiii.
Et iterum. fo. clvi.
Circunſcribere xlvi.
Ciſium lvi.
Ciſiarius ibidem.
Citheris xlviii.
Citherius xlix.
Claterna cxvi
Claudius cęcus x.
Clauſula clxviii.
Citerna clxvi
Cn. Pompeii Iunioris cę
des. xcviii.
Cn. Octauius cxxiiii.
Cn. Domitius cxxxi.
Coagmẽta cxiiii.
Cœni facere xciii.
Colligere ſeipſum quid
ſit. cxxix.
Cogi lvii.
Coire ſocietatem & ſimi-
lia. xxxv.
Columella clxii.
Columen ibidem.
Columna euerſa viii.
Columna Meniana vnde
dicta cxxvii.
Comitia curiata & Tru-
but. fo. xiiii.
Comitia clxiiii.
Comitiales dies xiiii.
Commentaria & Com-
mentarii v.
Compilare lxxxi.
Conchilia li.
Concipere vota lxxiiii.
Concio Antonii ix.
Concio. lxxxiiii. cviii.
Confido x.
Confiteri xxxi.
Congiarium lxx.
Cõniueo xiiii.
Conſciẽtię tormẽta gra-
uiſſima ſunt. cxxxvii.
Conſeſſus. xc. & xci
Conſeruus clxii.

Conſualia.xxij.
Conſulares.xij.
Continere & abſtinere. folio.cxxvj.
Contumelia.lxxviij.
Cooptari.clviij.
Cornelij.xcj.
Corona.lxj.
Cortina.xci.
Coruinus.cj.
Cotyla.lxxxix.
Crapula.xxxviii.
Crapulam edormire qd ſit.ibidem.
Craſſus Pontifex victus & cæſus.cxli.
Crates bellicę.cxix.
Cretes.xci.
Cuniculi.lxxvii.
Curiata comitia.xiiii.
Curio.xxvi.
Curionis mors.xxviii.
Curriculum.cx.
Conſpiratio in Iuliū Cęſarē.xxxiiii.
Conſpiratio Cęſaris,Pōpeij & Craſſi.cxxxi.
DE cælo ſeruare qd ſit.fo.lviii.
Decępedator.166.
Decempeda.clxxi.
Decius.cj.
Decoquere.xlij.
Decumani agri.xli.
Decurię iudicum.xiiii.
Deiotarus rex.lxii.
Dedecus.lxxxii.
Decurio.cxii.
Declamatio & declamatores.fo.j.
Demetrij liberti diuitię. folio.clviii.
Demoſthenis Philippicę orationes.fo.j.
Deſcriptio.cxxix.
Deſiderati.clxxvi.
Deſiderare.clxxvij.
Detrecto.cxxix.
Dextera manus fidei ſacrata.cxxxvi.
Diadema lx.
Dialyton.cxxxv.
Dicaces.lvi.
Dicta dicere.xli.
Dictator & eius poteſtas. fo.vj.
Dictatura.ibidem.
Didia lex.xc.
Diffinitio.cxv.
Dyrrachiū.cxxxi.
Diruptus.clxij.
Dirutus.ibidem.
Dolabellę fraus.xix.
Dolor.cxxxv.
Dolorē nō eſſe malū ſeu rē malam.cxxxvii.
Domitius.xxxv.
Domitius rurſus.cxxxi. videatur.cii.
Domus e rep. Ciceroni ędificata.xi.
Donatiuū.lxx.
Draco theſauri cuſtos.folio.clviii.
Diſceſſio iud.ciii.
Diſceſſio in ſentētijs dādis.clxxiiii.
Diuortij cauſę.lii.
Ducere ordinem xvi.
ECce & eius frequēs vſus.vij.
Ecce tibi. cxxxv.
Eculeus. cxxxvij.
Edicere.vii.
Edormire crapulam qd ſit.xxxviii.
Eiurare.clj.
Epulę.lxxviii.
Eques.xvi.
Equites Romani luſtrāt Vrbem.cvii.
Equum publice dare & adimere.xvi.
Ergo.xxii.
Elledum.xlviii.bis.
Eutrapelus.clvi.
Exhedra.xlviii.
Exiliū Ciceronis & reditus.fo.xj.
FAcere cœni.xciii.
Faſti.lx.
Faſtigia.lxviii.
Ferculum lxvii.
Ferre acceptum.xxix.
Ferre in oculis.cvj.
Ferre penſum.cvii.
Fidutia laudata.xxv.
Fimbria.cxvi.
Finitio.cxiiii.
Firmum.cxiiii.
Flumen.lxvii.
Flamines.lxviii.
Flaminius prænomine Titus.cj.
Flaminium.clxvii.
Flaminia.ibidem.
Fratres Antonij.cxi.
Fregellę cur dicantur perfidioſę.lxxvi.
Frugi.liii.
Frugi captiui.cxxii.
Fulmen.lviii.
Fuluia trium virorum vxor.xxix.
Fundamenta iacta & iacere.lxxxiiii.

Fundus & territoriũ qd ſint.lxv.
Funus Cęſaris.vii.
Fuſius Calenus.cxvii.
Fuſtuarius.lxxv.
Fuſtuarium.ibidem.
GAbinus.clxxiiii.
Gallicę ſoleę lv.
Galliarum diuiſio.fo.cxxi.
Gallorum reſponſum ferox & ſuperbũ.cxliiii.
Genera gladiatorũ quæ ſint.lxxxi.
Genera militię.cxv.
Gymnaſiũ.cxxiiii.
Gynęceum.lxiii.
Gladiatorum genera.folio.lxxxi.
Gladiatores.cxii.
Gratias dicimus nõ gratiam.xii.
Greges armentorum cęſi.fo.lxxxi.
HAlienus pro quo aliis Calenꝰ.145.
Haſta auctionaria quæ ſit.l.
Heluari.l.
Helluo.l. bis. Et iterum fo.clviii.
Hypotheca.lj.
Hippias.xlix.
Hiſpani milites præ cæteris ſtrenui.lxxxiiii.
IActa eſt alea.xci.
Iacta fundamẽta & iacere.lxxxiiii.
Iani.cxii.
Ianus medius cvii.
Immanes.lxxxvi.
Imperatoris nomẽ.clxxj
Incidit in ęs.xiii.
Incuruiceruicum pecus. fo.cxxxvii.
In diem viuere.lxi.
Indoles.cj.
Inimicus furoris.lxxv.
Inquilinus.lxvi.
Inſimulo.lxiiii.
Inſpectio.lvii.
Inſulę.cxxx.
Intempeſtum.ix.
Interanea.lxvi.
Interceſſio.xlvi.
Interdicere aqua & igni. fo.xvii.
Interuertere.lvii.
Inuicia mea,pro inuidia mei.clxxii.
Inuſta nota.xx.
Inuſtum.clxvi.
Ioci Ciceronis.xl.
Ioue tonante. lxxxix.& iterum fo.xcii.
Ithyrei.xxxii.
Iudęa facta ꝓuincia Ro. fo.xxix.
Iudices variati.xiiii.
Iudicũ decurię.xiii.
Iudicum nomina in æs incidi xcii.
Iugerum.xli.
Iugum.cxxxvii.
Iulia Lucii Cęſaris ſoror fo.xxx.
Iulij Cęſaris poſt cædem funus.vii.
Iulius Cæſar compellator a M.Antonio Rex. fo.xxi.
Iulij Cæſaris inimici in eum cõſpirãtes. xxxiii.
Iulii Cęſaris clementia inſignis.liii.
Iulius Cæſar permiſit ſibi diuina decerni vt ſunt Thenſa, ferculũ, flamen.lxvii.
Iulij Cæſaris verba de celeri victoria & triũphis eius.clxxiiii.
Iunia lex.xc.
Iure vocatę tribꝰ quę dicebantur.lviii.
Iuſtitium.xcvii.
KAppa tria kaka.i. mala,imo peſſima Gręcis dicta.xcj.
LAcerna.liiii.lv.
Laconici pueri ingenuꝰ animꝰ.133.
Lęlij.lviii.
Lęlius ſapiens.cxl.
Laniſta.clxvi.
Laodicea.cxxiiii.
Lar deus familiaris.lv.& clxxi.
Lartes Tolũnius rex.fo. cxxiiii.
Lacerta oratoris qualia ſint ſeu eſſe debeant.fo. clxii.
Latine loqui ꝑ eo quod eſt aperte.cxii.
Latro cognomento Portius declamator inſignis.fo.l.
Latrocinium.cxlvi.
Legatio votiua & libera. fo.viii.
Leges annales.c.
Legionũ Romanarũ nomina.fo.lxxi.
Leontinus ager.cxxi.
Lepidi.clvii.

Lex quid.xiii.liiii.
Lex quando dicaẗ promulgata.xvij.
Lex Othonis.xlij.
Lex Roſcia.xliii.
Lex Didia.xc.
Lex Iunia.in eodem.
Lex & ratio.cxliiii.
Lex naturæ.ibidem.
Leucopetra.ix.
Leues qui dicantur.lv.
Libellus.lxiii.
Liberi.v.
Libertini.xxv.
Libera legatio.viii.
Librarius.cxxix.
Liciorum facinus.134.
Licitari.liii.
Literę ſeu epiſtolæ non ſunt diuulgandę exemplo magnorũ.xxviij.
Locus lubricus ſiue lubricus locus.xlviii.
Luculli.fo.xxix.& iterũ fo.cxxx.
Ludi Romani.lxviii.
Lucius Antoni⁹ M. Antonij frater.cxii.
Lupercalia.lix.
Luſtra.xxvi.
Luſtrari.ibidem.
Luſtratio qualis fuerit apud Macedones.cxlix.
Luſtrare ſolebant Vrbẽ equites Romani.cvii.
MAgiſter Marci Antonii i rhethoricis.xxviij.
Magni cognomentũ qñ. inditum.xcix.
Malum interiectio indignantium.xii.
Manipulares.xci.
Manlijs ablatum eſt prę nomen Marcorum ob vnius ambitum.xx.
Marcellus.clxiii.
Marcus Antonius orator clarus.xxi.
Marci vatis Romani carmen.xxii.
Marcus Brutus.xxxv.
Marci ne dicantur.x.
Manlii cantum.xx.
Marcus Lepidus Pontifex.clix.
Ad eum abſentem verba.fo.eodem.
Marcorum res videantur in proprijs nominibus vt ſunt: Antoni⁹, Brutus, Cicero, Lepid⁹, Cato, & ſimiles.
Marij Arpinatis ſepties Conſulis fuga.cxvi. Reditus.ibidem.
Mutus.cliiii.
Marius iunior.clvi.
Marucini.cxiii.
Marſi populi.cxxii.
Marſicum bellum quod & ſociale dictum.cxxii.
Martiales.lxxxv.
Martis qualis ſit natura.fo.lxxxvi.
Maſſilia.cxix.
Maſſilia portata in triũpho.ibidem.
Matura mors.lxx.
Mea inuidia & noſtra inuidia & ſimilia, vbi Val. la diceret mei.clxxii.
Meminiſſe quorum iuuet, & quorum non iuuet.fo.lxxxii.
Meniana columna quę ſit: & quamobrem ſic dicta fo.cxxvii.
Mendicus.xciiii.
Menſis vertens & annus vertens.clxi.
Meritorii.lxvi.
Metator vt caſtrorũ cur dictus.clxxi.
Metellus agnomine Macedonicus.cxviii.
Mylaſa vrbs.xciiii.
Mille.cvii.
Mille vnum.clxxi.
Militię genera.cxv.
Myrmillo gladiator vt L. Antonius.lxxxi.
Mecœnatis votum turpe.fo.lxxx.
Mœror & dolor.cxxxv.
Monetales cix.
Monumentum.cxxiii.& iterum fo.clxxvi.
Mori pro patria pulchrũ eſt.lxxvii.
Mors matura.lxx.
Mortẽ vltra ſequẽtes immanes ſunt.cxxxv.
Mors maturæ eſt pœna non criminis.cxxxvi.
Morturiũt philoſophi.i. mori cupiunt.lxx.
Multa ſeu mulcta q̃ infligitur.xi.
Mũmius.cxli.
NÆ particula venuſta.xxv.
Naſica.cxviii.
Naſidius.cxiii.
Natio.xvii.
Nauſea.lix.

Nautea herba.lix.
Nebulo.54.bis.
Nequam.lvj.bis.
Nerui belli.lxxxix.
Neſcio quis.cxxxix.& ite rum.clxviii.
Nomine ſeu a noīe dedu cta argumēta.53.
Nomina legionum Ro manarum.72.
Nomina iudicum in æs incidi ſolere.xcij.
Norbanus.cliiii.
Noſtra pro noſtri cædes. fo.clxxii.
Nouę tabulę.cvj.
Noui homines.cxxiiii.
Nudiuſtertiuſdecim᾽dies fo.lxxxviii.
Numantia.lxxxvii.
Nuncupare vota & cōci pere vota.lxxiiii.
Oblitus.144.
Obnunciatio.18.
Obnunciare.57.
Obſolere.lxvi.
Occidio.clxxvii.
Occidiſſe quis dicatur.fo. cxxv.
Octauius Cæſar puer di ctus.lxxxiiij.
Octauij Cæſaris honores fo.88.
Octauiorū familiæ quæ fuerit origo Romę.124.
Octauij facinus. ibidem.
Octauius qui Cinnā ex pulit.156.
Octauij Auguſti perfidia fo.clxxv.
Odio ne habearis caue. fo.xxij.
Odium Vatinianū in p uerbium deductū.131.
Onoſander de optimo Imperatore.lxvij.
Oppilare.52.
Oppilatio.ibidem.
Orationes M. Antonij in Cic.clxxvij.
Ordinem ducere.16.
Ordo ſententiarum ro gandarum.97.
Oricum.cxliij.
Oſtenta &c.86.
Othonis lex quę & Thea tralis dicitur de ſedib᾽ in theatro habendis.fo lio.xlij.
Palladium.cxliij.
Palliati.xcij.
Palmaris ſtatua po ni ſolita.cvij.
Paludamenta.lxxix.
Paludes pontinę.lxxxix
Panſę mors.clxxv.
Paphum.xxxix.
Parere.lxx.
Parturire.ibidem.
Parens ſeu pater patriæ. fo.vij.
Parentalia.xj.
Parentare.clxv.
Parina vrbs.clxx.
Parricida.xxxj.
Parta bene.lj.
Partus.ibidem.
Paruuli allidendi ad pe tram.xcvj.
Patres conſcripti.4.
Patrię parens.vij.
Patroni.lxvij.
Patruelis ſoror.64.
Peculatus.cl.
Pecunia apuleiana quæ fit.164.
Pedeſtres ſtatuę erant in precio.cxxvj.
Pedibus in ſententiā ire. fo.clxxiij.
Pendere pœnam.63.
Penſum ferire.cvij.
Perditum.lxxj.
Periſtroma.51.bis.
Perſonę.51.
Perſtringere aciem ani mi.148.
Phari.68.
Philippicæ Demoſthenis & Ciceronis.fo.1.&.2.
Piſſimum.clxvij.
Pyrrhus.x.&.cxl.
Plauſus.xxiij.
Plinij erratum diluitur ferme.cxxiiij.
Pœnam pendere.63.
Pœnæ militares quales ſint.75.
Polentia.139.
Pompeij in Iudea geſta. fo.xxix.
Pompeij Magni, & M. Tullij Ciceronis amici tia fo.cxl.
Pompeij iunioris cędes. fo.xcviij.
Pompeij Magni in ado leſcentia facta egregia: & quare Magni cogno mentum ſortitus ſit.fo lio.xcix.
Pompeij tres.154.
Pontinę paludes.89.
Popilius erga Ciceronē ingratus.1.
Popina.53.

Popularis.cxix.
Portius Latro.50.
Poſſeſſio.94.
Pręfecturę.48.
Pręludiū,pro quo tamē legendum puto proluſium.clxxj.
Pręrogatiua ſuffragiorū tribus.lviii.
Pręrogatiuę tribus iterū ibidem a tergo.
Prędes.lvj.
Pręs.fo.eodem.
Pręſidere.98.
Pręter naturāpręterq; facta tum &c.ix.
Præteriti.41.
Pręuaricatio.54.
Prętexta.xlij.
Probrum.64.
Profligatum.71.
Promulgare.14.
Promulgari legem quid ſit.xvii.
Propago.12.
Proprętor.c.
Proſcribi.xc.
Proſcriptio.ibidem.
Proſcriptio Ciceronis videatur Cic.
Proſopopeia.54.
Prouinciarū ſortitio &diuiſio.14.
Prouocatio.16.
Puer eſt Octauius Cæſar dictus.84.
Puluinar.67.
Puluinaria.177.

Quadratum agmē quod vocet vulgo.67.
Quæſtores.117.
Quinq; bella ciuilia inter Romanos memorātur inſignia.117.
Quintus Cœpio.133.

Ratio.144.
Recipere.cij.
Redemptores.117
Referre.cii.
Refigere.156.
Relatio.cii.
Repręſentari.70.
Res tuas tibi habe &c.folio.52.
Retractandi quod fuerit Beroaldo propoſitum.fo.vltimo.
Rheda.48.
Rhegium.fo.9.
Rogandarum ſententiarum apud Romanos olim ordo.97.
Romanorū quod ſit proprium.86.
Roſcia lex.43.
Roſtra.51.
Roſtrorum affixorū iura & cauſę.52.
Rubicon.ciiii.
Rudis virga.54.
Rullus cognomēto Maximus.ci.

Saga.97.
Saguntus.95.
Salſus.41.
Samarius.136.
Sanguinarij.86.
Sapiētiſſimi habiti multa quidem,ſed non oia ſciuerunt.folio vltimo in additis.
Satiſfieri.43.
Saxa Rubra.56.
Scatinię leges.76.
Scęuola augur.112.
Scilicet.31.
Scipio African⁹.101. Deſertus a ſuis.154.
Sector.39.40.50.
Seducere.125.
Seminarium.156.
Semurius.107.
Senatuſconſultum quōfiebat.174.
Senior & iunior cōmunis gnis.101.
Septemuiri.64.97.
Sepulchrum eſt plus q̄ ſtatua.127.
Sepulchra familiaria & hęreditaria quę ſint.folio.128.
Sergius.49.
Sermocinatio.54.
Sertorius.141.
Seruare de cęlo.58.etiam a tergo.ibidem.
Seruius Sulpitius quomodo euaſerat iuriſperitus.123.
Eius in iure pcipue excellentia.126.
Seruilius.29.
Seruitus.74.Q̄ ſit Rodura.133.
Seſtertium.42.
Seſtertium centies.63.
Sex.Clodius.28.
Sica.27.
Sicarii.27.54.
Syngraphę.15.91.
Syracuſę.8.
Siſapo.43.
Soboles.46.
Socius conſiliorum.75.

Solum vertere.xcii.
Soror patruelis.lxiiii.
Sparthacus.lxxviii.
Spectatus.lii.
Spectio.lviii.
Spirare.cl.
Stabula.lii.
Stator Iuppiter.l.
Stipare.lxv.
Subſellium.xciii.
Subrepere.xciii.
Succiſiua tẽpora.xxxii.
Sueſſa.lxxiiii.
Suffragia prius voce data poſtea ſcripto.cxli.
Suffragia tacita.ibidem.
Superbus qui ſit, & cur Tarquinius rex ſic vocatus.lxxiii.
Supplicationes.x.pro q̃bus fiant.xj.
Supplicationum honor apud ho.xxx.
Supplicationes decernẽdi mos.clxxi.

TAbellariç leges.fo.cxli.
Tabulç nouç.cvi.
Tarquinius ſuperb.23.
Telluris templum.iiii.
Tẽpora ſucciſiua.32.
Terminus & Terminalia.cliii.
Territoriũ.lxv.
Teſtamenta tribus modis inualida.cxxx.
Tetrarchiç.52.
Thenſa.67.
Threcedicis.112.
Tyranni Athen.5.
Tyrus.145.
Tramites & viç.160.
Tranſitio.cx.
Trebonius.35.175.
Tribunitia poteſtas.18.
Trib.militares.cvii.
Trib.comitia.14.
Triclinia.52.
Trinũdinũ.14.17.
Trinundinæ.14.
Triſtis.77.
Triũph' de Maſſilia.cxj.
Cçſaris.clxxiiij.
Triumuiri.2.
Tullius Cimber.35.
Tumultus.114.& 115.
Turma.113.

VAcatio.97.
Vçneo.165.
Valerius iuriſperitus.fo.9.
Vari.clxiiij.
Varius.cx.
Varro Togatorũ doctiſſimus.65.66.
Vatinius & Vatinianum odiũ & Ciceronis in eũ ſcommata.131.
Vectigales.49.
Vecticularia quç dicatur vita.fo.51.
Vector.113.
Velia.9.
Veneris conciliatio, & veneris ac cereris fœdus & eius cauſç.178.
Veni, vidi, vici. verba Iulij Cçſ.174.
Verba in ſco.lxx.
Vertens annus.161.
Vertens menſis.ibidem.
Vertere ſolum.92.
Viarij.109.
Via caſſia.56.
Via appia.109.
Viç publicç.154.
Viç & tramites.clx.
Vicarij.cxlviii.
Vigeſimus annus a coniuratiõe Catilinç tranſactus.cliiii.
Vineç bellicç.cxix.
Vita vecticularia quç ſit.fo.51.
Vota nuncupare & concipere.74.
Vita in quo conſiſtat.133.
Vitellius.86.
Vitium.92.
Viuere in diem.lxj.
Viuendi immoderata cupiditas.lxxx.
Vltima pro vlteriore poſitum.cix.
Vmbra mulieris q̃ abuſa eſt ſaga.clxxviii.
Vnũ mile.clxxj.
Voleſus.lxxxvj.
Volumnia mima.fo.32.& 48.
Vopiſcus & Vopiſci qui vbi rectius legatur vobiſcum.136.
Votiua legatio.8.
Votum turpe Mecœnatis.lxxx.
Vrbinates principes clari.clij.
Vrbs pro ciuitate.7.
Vrbium euerſio.lxv.
Vtica.lxxx.
Vtri p̃ vtriutri, vel vtricunq;.clxv.

FINIS.

ANNOTATIONES
PHILIPPI BEROALDI COMPENDIARIÆ IN PHILIPPICAS. M. T. CICERONIS.

DEmoſthenes Oratorum Gręcorũ lõge prin- Philippicæ Demoſthenis.
cepsac pene lex orãdi,Orationes luculentas
in Philippum Macedonũ Regem condidit,
quas ob id Philippicas vocauit, oĩbus ora-
torijs virtutibus eminentes:In quibus nõ tã
vtilitati Atheniẽſiũ,quæ pleriſq; Rhetoricis
doctoribus materiæ deliberatiuæ eſt finis, q̃
honeſtati cõſulit & gloriæ. M.Tullius cũ ſe
totũ ad imitationẽ Græcorũ cõtuliſſet,ma-
xime Demoſthenẽ eſt æmulatus. Illũ habet Philip. Cicer.
archetypon exemplar,illum cum primis admiratur,eũq; omni pręconio
laudis extollit.Cuius nomini ac pene numini tãtũ tribuit,vt Orationes
in M. Antonium Triumuirum ſtilo bellatorio fulminantes Philippicas
appellauerit: quæ & Antonianæ nominantur. In quibus non minus
clarum q̃ in forenſibus orationibus eloquentiæ lumen effulget.

¶A declamatoribus inter ſcholaſticas cõtrouerſias hęc maxime ſuaſo- Declamatio.
ria celebrata eſt.Deliberat Cicero an promittente ſalutẽ Antonio Phi-
lippicas cõburat,omnes pro libris Ciceronis ſolliciti fuerũt.Eã ſuaſorię
partẽ declamãtes,quæ cõſiliũ dat,omnia illi potius ſubeunda ſupplicia,
q̃ monimenta ingenij ſui ipſum exurere.Apud Quintilianũ reperio al-
terã quoq; huiuſce ſuaſoriæ partẽ fuiſſe tractatã.Sic eñ ſcribit, Quare
& cũ Ciceroni dabimus conſiliũ, vt Antoniũ roget vel etiã vt Philip-
picas, ita vitã pollicente eo,exurat: non cupiditatẽ lucis allegabimus.
hæc eñ ſi valet in anima eius,tacẽtibus quoq; nobis valet.Sed vt ſe Rei
publicæ ſeruet hortabimur.hac illius opus eſt occaſione,ne eũ taliũ pcũ Ceſtii de Cic. elogiũ.
pudeat.Ceſtii Declamatoris elogiũ illud eſt de Cicerone dignũ ſcitu nec
indignũ memoratu, ꝙ ſic inquit, ſi ad deſideriũ populi reſpicis Cicero
quãdo perieris,parũ vixiſti:Si ad res geſtas,ſatis vixiſti:ſi ad iniurias for
tunæ & præſentẽ Reip. ſtatũ,nimiũ diu vixiſti: ſi ad memoriã operum
tuorũ, ſemper victurus es.Dixit idẽ Ceſtius, Nũquid opinio me fefellit,

Intellexit Antonius ſaluis eloquentię monimētis nō poſſe Ciceronem mori, ad pactionē vocaris, qua pactione melior in te pars tui petitur. Si occidetur Cicero, iacebit inter Pompeium patrē filiūq;, & Afraniū Petreiūq;, Q. Catulum, M. Antoniū illum indignū hoc ſucceſſore generis. Si ſeruatur, viuet inter Ventidios & Caphones & Saxas: Ita dubiū eſt an ſatius ſit cū illis iacere, an cū his viuere. Aſſere te potius libertati, & vnū etiā tamen inimico adiice: fac Antoniū moriendo nocentiorem.

Aur. Fuſci elogium de Cicer.

¶Ab altero quoq; declamatore diſertiſſimo Aurelio Fuſco decēter dictū eſt, Quoad humanū īgeniū īcolume māſerit, q̄diu ſuus lr̄is honor, ſuū eloq̄ntię p̄ciū erit: q̄diu rerū natura aut fortuna ſteterit, aut memoria durauerit, admirabile poſteris vigebit īgeniū, & vno ꝓſcript⁹ ſeculo ꝓſcribet Antoniū oīb⁹. Crede mihi viliſſima pars tui eſt quę tibi vel eripi vel donari poteſt. ille verus eſt Cicero, quē ꝓſcribi Antonius nō putat, niſi a Cicerone poſſe. Nō ille tibi remittit ꝓſcriptionē, ſed tolli deſiderat ſuā.

Cic. proſcripti caſus.

Si fidē deceperit Antonius, morieris: ſi præſtiterit, ſeruies: qđ ad me attinet fallere malo. Per te M. Tulli, & tres & ſexagita annos pulchre actos, ꝓ ſalutarē Reipublicę cōſulatū, per æternam ſi pateris ingenii tui memoriā oro & obteſtor ne moriaris, cōfeſſus q nolueris mori. M. Cicero ſanguinaria illa Triūuirali ꝓſcriptione ꝓſcriptus ſub aduētū Triūuirorū cedens vrbe, primo in Tuſculanū fugit: inde trāſuerſis itinerib⁹ in Formianū nauim cōſceſurus ꝓficiſcit. Vnde ī altū ꝓuectus cū modo a vētis aduerſis retro ferret, modo ipſe iactationē nauis cęco voluente fluctu pati nō poſſet, tędiū tādē eū & vitę & fugę cepit: Regreſſuſq; in villā, moriar, inqt, in patria ſępe ſeruata. Satis conſtat ſeruos fortiter fideliterq; paratos fuiſſe ad dimicādū: Ipm deponi lecticā & quietos pati qđ ſors iniqua cogeret iuſſiſſe.

Popilius ingratus.

Ecce tibi pręſto adeſt Popilius olim a Cicerone defenſus, quē cū armatis militibus poſtq̄ aduentare proſpexit, accede, inqt, veterane & incide ceruicē. Itaq; ꝓminēti ex lectica prębentiq; immotā ceruicē caput p̄ciſum eſt, relatūq; ad Antoniū. Quo viſo lętus dixiſſe fertur, peracta proſcriptio eſt. Iuſſuq; eius inter duas manus in roſtris poſitū, vbi ille Conſul, vbi ſępe Conſularis, vbi eo ipſo anno aduerſus Antoniū, quanta nulla vnq̄ humana vox cū admiratione eloquētię auditus fuerat: Vir ſane fuit magnus, memorabilis, ac pene diuin⁹: & in cuius laudes exequendas, Cicerone laudatore opus fuerit. Ciceronis

mortem Cornelius Seuerus iſto elegantiſſimo carmine deplorauit.
Abſtulit vna dies æui decus,ictaq; luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ.
Vnica ſollicitis quondam tutela ſaluſq;,
Egregium ſemper patriæ caput,ille Senatus,
Vindex ille fori,legum,rituſq;,togęq;,
Publica vox eius æternum obmutuit armis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶FRANCISCI MATVRANTII PERVSINI VIRI ERVditiſſimi in M.T.CICERONIS PHILIPPICAS.

QVantũ Demoſthene cõſummato apud Grecos oratori tribuerit Cicero,vel hinc manifeſte poteſt colligi, ꝙ quas in M.Antoniũ ſcripſit orationes,in qbus Demoſthenẽ imitari ꝓcipue nititur, q aliquot orationibus eſt in Philippũ Macedonũ Regẽ Alexãdri patrem inuectus:Philippicas appellauit.Eas tñ ex veterib⁹ cõplures & ĩ primis A.Gellius Antonianas nõnũq̃ ſuo noĩe vocauerũt, & Demoſthenẽ qdẽ ad Brutũ ſcribẽs,mlta & ĩ dicẽdo pficere,ſe conari multa:poſſe illũ,vel le ſe dicit.Exitii hę orõnes Ciceroni cã fuere,dicẽte ẽt Satyrico poeta, Philippicę

O fortunatam natam me Conſule Romam
Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet:ridenda poemata malo,
Q̃ te conſpicuę diuina Philippica famæ
Volueris a prima quæ proxima.

Cũ enim Triũuiratũ inuaſiſſent Octauius,Antonius,Lepidus,& atrociſſimã illã ꝓſcriptionis tabulã Syllæ ꝓponerẽt exẽplo,ante oẽs Ciceronẽ ad necem poſtulauit Antonius:Qui ea lege cõceſſus eſt,vt L.Cæſarem auũculũ ſuũ ipſe cõcederet. Habitę ſunt orationes hę a Cicerone ꝑtim in Senatu,ꝑtim ad populũ poſt Iuliũ Cæſarẽ quatuor &.xx. vulneribus Idib⁹ Martiis cõfoſſum.Et hãc qdẽ primã Calẽdis Septẽbris Dolabella altero ex Conſulibus audiente,magna libertate,admirãtibus cũctis,nec minore dixit facundia: Cuius argumentum huiuſmodi eſt. Triũuiri.

Argumentum Primæ Philippicæ.

CÆSARE trucidato,M. Antonio & Dolabella Conſſ. & ſi primo collaudati a multitudine interfectores:ei⁹ tñ incõſtãtiã & opes amicoꝝ

Cæſaris ac fraudes veriti Brutus & Caſſius, Capitoliū occuparūt: Iccir co timens Antonius, Cōſulatus abiectis inſignibus & mutata veſte deliruit. Verū quādo nemini illos nocere accepit, tutaq; eſſe oīa, prodiit e latebris: Senatus in Telluris æde habitus eſt: Multa pro cōcordia facta ſunt verba: Cicero ilico princeps in illo ordine apparuit, cū recuperata libertas videret eſſe, pacē inter amicos & interfectores Cæſaris q̄ Capitoliū occupauerant, ſuaſit: Diſcordiarū memoriā ſempiterna obliuione delēdā cēſuit. Brutus & Caſſius lętis oībus e Capitolio vocati, nō prius tamē deſcēdere, q̄ Antonius & Lepidus vterq; filiū ſuū obſides pro illis in Capitoliū mitterēt. Et C. qdē Caſſiū cœnæ die illo Antoni⁹, Lepidus Brutū adhibuit. Poſtridie vero eius diei cū de obliuione diſcordiarū, de puinciis diuidūdis Antonius retuliſſet, ſummo ſtudio ei Senatus aſſenſus eſt, etiā vt Cæſaris acta rata manerent. Magnā tūc omniū iudicio laudē eſt Antonius cōſecutus, q̄ inteſtinū ſua prudētia ſuſtuliſſet bellū, & recto cōſilio, ac ciuili animo vſus fuiſſet: Sed mutata mox eius volūtas eſt, reſq; ad ſeruitutē rurſus & cladē ſpectare cœpit. Quare offerēti Legationē Dolabellæ, qui Procōſul in Syriā proficiſcebatur aſſenſus eſt Cicero: & ſecutus qdē illū fuiſſet, niſi Panſa & Hircius deſignati Conſſ. & Calendis Ianuarii Conſulatū inituri, retinuiſſent, rogantes ne imitatores ac diſcipulos ſuos deſereret, ope ac conſilio eius Antonium anno Cōſulatus ſui penitus euerſuros pollicentes: Sed haud multo poſt Brutus & Caſſius concitatæ in ſe & ab amicis Cæſaris & ab Antonio multitudinis furori, & veteranis quos timebāt plurimū, ceſſere: Antium profecti, illicq; ſe continētes, neq; in vrbē, q̄q̄ licebat per Antoniū redire voluerūt. Quare cū omnibus, & ſibi præcipue q̄ amicus interfectorum Cæſaris habebatur, formidoloſus eſſet Antonius, ægreq; illius ferret im potētiā, abeundū omnino Cicero ſtatuit, ea ſpe, eoq; cōſilio, vt Athenas nauigaret, toto reliquo tēpore Antonii Cōſulatus illic futurus, & tunc demū reditur⁹, cū Pāſa & Hircius Cōſulatū iniiſſent. Profect⁹ itaq; eſt, & in Siciliā delatus cū traiicere in Gręciā vellet, vēto ad Leucopetrā (pmōtoriū id Calabrię eſt) relat⁹ fuit, vbi reuertēdi ī vrbē nouū cepit cōſiliū cū mutatā Antonii volūtatē itellexiſſet, & repudiatis malis ſuaſorib⁹ ſeſe ad Senat⁹ auctoritatē totū cōtuliſſe. Sed reuerſ⁹ ppere ī vrbē nihilo meliora offendit q̄ pficiſcēs reliquerat, imo apte iā tyrānidē affectabat

Antonius,armatos milites inter ſubſellia collocabat,quotiẽs in Senatũ veniebat:omniaq; venalia habebat,cui magnã Ciceronis reditus attulit ſuſpicionẽ.Cũq; poſtridie eius diei,quo rediit Cicero,Senatus haberet; & adeſſe recuſaret Cicero , vel qa feſſus e via,vel q; indicio quodã paratas ſibi cõperiſſet inſidias, iturũ ſe cũ fabris, & Ciceronis domũ demoliturũ audiente Senatu minatus eſt,miſitq; milites,qui aut illũ ducerent, aut ſi venire recuſaret,pignora ſaltẽ caperẽt. Id quidẽ ab illis factũ eſt,qđ pro ſua dignitate tulit Cicero iniquiſſime: Veniẽſq; poſtridie in Senatũ cũ profectionis ſuę & reuerſionis,ne quis fortaſſe miraretur, cauſas explicuiſſet,de M.Antonij iniuria queſtus eſt.De rep.vero ita libere & ma gno animo locutus,vt admirati ſint oẽs vehemẽtiſſime.Quicqd in rep. a Calendis Martijs ad eã diem,quę erat Calẽdę Septẽbris acciderat,diſſeruit.Mutationẽ Antonij voluntatis pluribus arguit.Quę eius eſſet ſen tẽtia de tota rep.audacter,& de ſuo periculo nihil veritus aperuit. Qua oratione iritatus Antonius, inimicitias Ciceroni denũciauit: qua denũ ciatione tãtũ abfuit vt deterritus qcq̃ ſit,aut vrbe ceſſerit,vt multo etiã audacior q̃ pri9 factus,& illius,q̃uis inſolẽtiſſimi & impotẽtiſſimi minas vltro pro vtilitate reip.iritare viſus ſit.Poſtea.xiij.Calendas Octobris cũ maxima armatorũ caterua veniſſet in Senatũ ſtipatus Antonius,& lõga oratione,quã pluribus meditatus fuerat diebus in Ciceronẽ eſſet inuectus:ideo nõ affuit Cicero,cũ mirũ in modũ cuperet,q; amici qui ad ma nifeſtũ cognoſcebãt interitũ proficiſci retinuere. Erãt eñ lõge potẽtiora Antonij arma.Hinc ſummis vterq; viribus ad opes augẽdas cõuerſus eſt,& Antonius qdẽ vndiq; cõparabat auxilia . Cicero C.Octauiũ,q poſtea Cæſar Auguſtus cognominat9 eſt,ad quẽ propter Cæſaris auũculi eius nomẽ,& q; hęres relictus erat,veterani milites confluebãt , ſibi adiũxit:Neq; difficile id ſane fuit,cũ & hęreditate& magna pecunia frau datus,magniſq; ab Antonio cõtumelijs eſſet affect9.Huc accedebãt alię cauſę cõplures,& ĩ primis paterna quędã amicitia.Hac re ita Ciceronis factio ſuperior facta eſt,ita Ciceronis auctoritate atq; opibus auctus & ſublatus eſt Octauius,vt territus tãdẽ Antonius vrbẽ reliquerit, & patrię hoſtis iudicat9a Senatu ſit.In hac ergo Philippica,& quare ab vrbe diſceſſerit,& quãobrẽ redierit pri9 docet:deĩde de iniuria Antonij q̃rit, cuius carpit impotentiã,ſtudiũ ſuũ & operã omnem reip.pollicens.

In deliberatiuo vero cauſę genere verſari hęc oratio principaliter videtur: continet enim primū conſiliorū, quæ Cicero habuit & in proficiſcendo & in redeundo, expoſitionem: Et quæ ſit eius de Repu. ſententia ac volūtas. Incidit quidē demōſtratiuū genus, quū pluribus accuſatur Antonius. Rhetorice autē priuſq̄ de Repu. dicat, purgat obiecta, & quę auditoribus poſſent ſuſpicionē facere, quo illis vtatur æquioribus: & eſt beneuolentiæ captatio. Fecit idem in oratione pro Milone. idem & Ilioneus præſtat apud Vergiliū in ea quā ad Didonem habet oratione, ſtatim enim poſt breuiſſimū exordium purgat obſtantia.

GEORGII TRAPEZVNTII Clariſſimi Oratoris Commentarii in Philippicas Ciceronis, & primū, Argumentum.

CVm Brutus & Caſſius interfectores Cæſaris concitatæ plebis furori ceſſiſſent, & veteranos Cæſaris timētes, (q̄q̄ per Antoniū liceret,) in vrbē, Antio, vbi exulabāt redire nollent, eſſetq; omnibus & maxime bonis formidoloſus Antonius, Cicero quoq; ex vrbę ſibi diſcedendū putauit, ꝙ & interfectorū Cæſaris amicus habebatur, & Antonij ſuperbiā & impotentiam ferre nō poterat. Dolabellæ qui in Syria Cōſulatū gerebat Legationē ei deferēti primū quidē aſſenſus eſt: deinde Cū Hircius & Pāſa Cōſules deſignati rogaſſent ne ſe imitatores ac diſcipulos deſerere vellet, ſeq; anno Cōſulatus ſui cōſilio atq; ei⁹ ope ſi adeſſet euerſuros ac plane eiecturos Antoniū pollicerent̄, Legationē Dolabellæ renuit: ſeq; ea ſpe & cōſilio Athenas cōtulit, vt ſimul ac illi Cōſulatū iniſſent, ipſe Romā reuerteret̄: interea dū Antoni⁹ Cōſulatū gereret, Athenis toto æſtatis tēpore futur⁹. Profectus igit̄ Cicero anteq̄ in Græciā traieciſſet, nūcijs allatis de volūtate Antonij cōmutata Romā redijt. Cūq; Antonius poſtridie Senatū habuiſſet, nō venit, ꝙ ex indicio quodā inſidias timeret: id ægre ferēs Antonius milites ſtatim miſit, qui aut illū in Senatū adducerēt, aut domū eius incēderēt. Verū nōnulloꝝ precib⁹ adductus acceptis pignoribus cōtētus fuit, atq; ita nō ſine ſuſpicione Romæ erāt vt alterius alter inſidias vitarēt, donec Octauius quē C. Cæſar hæredē reliquerat, Romā reuertit, quē Cicero inimicitijs atq; odio Antonij cōpulſus, ſua auctoritate atq; opib⁹ adeo auxit atq; extulit, vt Antoni⁹ metu Romā relinq̄re cogeret̄, & hoſtis a Senatu iudicaret̄.

MARCI TVLLII

Ciceronis in Marcum Antonium Orationes: quæ Demoſthenis in Regem Philippum Macedonem exemplo, Philippicæ nuncupantur.

PRIMA.

ANteq̃ de republica Patres Cõſcripti dicam ea quæ dicenda hoc tempore arbitror, exponam vobis breuiter cõſilium & profectionis & reuerſionis meæ. Ego cum ſperarem aliquãdo ad veſtrum conſiliũ auctoritatẽq; Rempu. eſſe reuocatam, manendum mihi ſtatuebam quaſi in vigilia quadã Conſulari ac Senatoria. nec vero vſq̃ diſcedebam, nec a Republica deiiciebam oculos, ex eo die, quo in ædem Telluris conuocati ſumus. In quo templo quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis: Athenienſiumq; renouaui vetus exemplum:

GEORGII TRAPE. IN PHILIPPICAS CICER. COMMENTARII.

ANteq̃ de rep.) In hac igitur prima Philippica Cicero & quare Roma profectus fuerit, & cur redierit primũ proponit: deinde de iniuria Antonij queritur: demum illius impotentiam & importunitatem oſtendit, & ſuũ ſtudium operãq;. Reipublicę pollicetur. Aliquando) ſcilicet interfecto Cæſare. Quaſi in vigilia quadam Cõſulari ac Senatoria) Imago, quã Gręci εικόνα vocant. Vſq̃) aliquo. In ædẽ telluris conuocati ſumus in templo) Neq; enim alibi Senatus haberi poterat q̃ in loco ſacro. Athenienſiũq; renouaui vetus exẽplũ) cum. ſ. bello Pelopõneſiaco poſt multas reipublicę coniurationes, tãdem Athenienſes, qui inter ſeipſos multas cędes ediderant, conuenerunt, vt obliterata iniuriarum memoria, communi conſilio concordes & vnanimes remp. ſuſciperent.

MATVRANTIVS. Patres Cõſcripti) Romulus centum elegit Senatores, quorũ collegium ab ætate, quoniã ſenes eſſent, Senatum appellauit. Patres vero vocati ſunt: vel q; ij dũtaxat electi ſunt qui patres eſſent, q; illo tempore conueniente primum ad

nouam vrbem incolendam multitudine haud multis cōtingebat: Vel a patrono quodā ex illis qui Euandrum ſecuti ſunt, qui imbecillorum olim curam geſſiſſet, plebiq; prę‑ſidio extitiſſet: Vel (qđ Plutarcho maxime placet) ꝙ primores ac potentes humiliores paterno officio in ſuā fidem ac patrociniū ſuſcipere oporteret: id quod etiā Salluſtius ſequitur, qui patres a curę ſimilitudine tradit appellatos: aſcriptis inde in eum ordinē pluribus, patres conſcripti dicti ſunt: qđ nomen & dignitatis plurimū & inuidiæ minimū pręſe tulit, vt Plutarchus ait. Feſtus conſcriptos ſentit vocatos, qui ex equeſtri ordine patribus aſcribebantur, vt Senatorum numerus expleretur. Aliquando) Cęſare occiſo, Quaſi in vigilia) imago eſt, quā εἰκόνα dicūt Gręci, tāq̄ in loco aliquo & ſtatione, cuſtodiæ cauſa conſtitutus. Vſq̄) aliquo, & in loco ſignificat, & ad locū. Terētius in Eunucho, Occidi neq; virgo eſt vſq̄. In ædē Telluris) vbi habitus eſt Senatus poſt Iulij necē: neq; enī haberi niſi in ſacro loco Senatus poterat, ex ritu & more Romano. Fuit autem Telluris templum ad forum Romanum & viam ſacram, non procul a Capitolio & Palatio. Ideo frequēter illic haberi Senatus ſolebat. Cœlum autē & Ops, quæ & Tellus eſt, vt Samothracum docebāt initia, & Varro refert, magni erāt dij: & iidem apud Aegyptios Serapis & Iſis dicti.

Patres cō‑ſcripti.

Telluris templū.

Græcum etiam verbum ἀμνηστίαν vſurpaui, qđ tū in ſedādis diſcordiis vſurpauerat ciuitas illa: atq; omnem memoriam diſcordiarū obliuione ſempiterna delendā cenſui. Præclara tū oratio M. Antonii, egregiaq; voluntas: pax deniq; per eū & per liberos eius cum prętantiſſimis ciuibus confirmata eſt. atq; principiis his reliqua conſentiebant. Ad deliberationes eas quas habebat domi de Repu. principes ciuitatis adhibebat, ad hūc ordinem res optimas deferebat: ſumma cum dignitate & conſtantia ad ea quę quæſita erāt reſpondebat. Nihil tum niſi qđ erat notū omnibus in C. Cæſaris commentariis reperiebatur. Num qui exules reſtituti?

ℂ ASCEN. In codice S. Victoris ad quem noſtrum contuli, adſcriptum comperi Græcum etiam verbum ἀμνηστίαν vſurpaui, nec video cur non ſit adſcribendum.
ℂ PHILIPPVS. Græcum verbum vſurpaui) Amneſtian ſignificat: ſic enim gręco verbo obliuio iniuriarum ſignificatur. Super quo hiſtoria talis apud luculentos ſcriptores perſcripta eſt, Thraſibulus ciuitatem Athenarum oppreſſam a triginta tyrānis, cum in libertatem vindicaſſet, atq; Atticos palabundos in patriam reduxiſſet, nō minori prudentia ac moderatione vſus, q̄ fortitudine ad cuncta pacificanda pacemq; reconciliandam, legem tulit ſaluberrimam: ne quis anteactarum rerum accuſaretur: ne qua pręteritarum iniuriarum mentio fieret: ne quis mulctaretur. Et hanc Athenienſes ἀμνηστίαν vocauerunt. hoc eſt legem obliuionis. Qua concuſſus & labans Atticæ reipublicæ ſtatus, in priſtinum habitum eſt reuocatus. Cicero igitur, cū poſt in‑

terfectum Cęſarem Dictatorem iacere conaretur pacis fundamenta inter Romanos tumultuantes, dicit ſe in templo Telluris vſurpaſſe vetus verbum, hoc eſt amneſtian, vt ita obliuione ſempiterna memoria diſcordiarum deleret: quemadmodum apud Athenienſes Thraſibuli conſilio factitatum fuerat. De Amneſtia Probus Aemilius, Valerius Maximus, Flauius Vopiſcus, Paulus Oroſius meminerũt. Meminit & quadamtenus Tranquillus omiſſo tamen Ameneſtiæ nomine. & nos in libro Annotationum copioſius fuſiusq; cuncta perſcripſimus.

¶GEORG. TRAPE. Grecum etiã verbum vſurpaui. ἀμνηστίαμ.ſ.καὶ ὁμονοίαμ.

Et liberos eius) Nam cum Brutus & Caſſius principum ſuaſu e Capitolio (quo ſe interfecto Cæſare receperant) in forum deſcendiſſent, & Cinna quodam concionem habente, deſiderio & miſericordia Cęſaris plebs cum eſſet cõcitata, rurſus ſe in Capitoliũ contuliſſent, poſtridie obſide filio Antonij accepto iterum deſcenderunt: vbi in templo Telluris pace facta, ita inter eos conuenit, vt acta Cæſaris ſeruarentur, & eius cadauer magnifice efferretur: quo tempore Antonius multa de cõcordia diſſeruit. Quas habebat domi de Rep.) hoc dicit propter cõmentaria Cæſaris. Ad hunc ordinem) Senatorũ ſcilicet, res optimas deferebat, quibus de rebus Senatores deliberarent & auctores eſſent. Num qui exules reſtituti) quaſi dicat nulli. hoc dicit, quia poſtmodũ multos reduxit, multos etiã reiecit quos Cęſar in cõmẽtarijs ſuis minime notauerat.

¶MATV. Vetus exemplum) Hortatus vt nemo anteactarum rerum accuſaretur, & vt omnis iniuriarum memoria Senatuſconſulto & lege deleretur. Hiſtoria autem hoc habet, Bello Peloponeſiaco multis cenſentibus delẽdum eſſe Athenienſiũ nomen, vrbemq; incendio conſumendam, negantibus Spartanis alterum ſe Grææ oculum eruturos, ſub conditione pax data eſt, vt demiſſa Pyreum verſus muri brachia deijcerent, nauesq;, quæ reliquæ forent, traderẽt: Reſq; publica ex Lacedęmonijs triginta rectores acciperet. Qđ factum eſt iniuncto regi Lacedæmoniorum Lyſandro formãdæ vrbis negocio. Sed rectores illi tyranni facti ſunt, qui oppreſſas ſeruitute tenebant Athenas: ciues, quibus fortuna in bello pepercerat, partim expulerunt, partim interfecerunt: plurimorũ bona publicata inter ſe diuiſerũt. Thraſibulus Lyci filius Philem confugit munitiſſimũ in Attica caſtellum, habuitq; ſecum non plures triginta ex ſuis. & comparata inde multitudine haud ſane magna, in Pyręum tranſiuit. Munichiãq; muniuit: vnde bis tyranni qui oppugnare adorti erant turpiter ſunt repulſi, protinusq; in vrbem armis, atq; impedimentis amiſſis refugere. Critias in ſecundo prælio cecidit tyrannorum dux. Pax facta Pauſaniæ Lacedæmoniorum regis interuentu, his conditionibus, ne qui præter triginta Tyrãnos, & decem qui poſtea Prætores creati pari crudelitate erant vſi, exilio afficerentur. Eleuſinam ij in exilium migrarunt, interiectis diebus cum bellum intuliſſent Athenienſibus, cuncti ſunt trucidati. Thraſibulus inſignẽ libertatis victoriã clariorem aliquanto moderationis laude fecit, legẽq; tulit nequis anteactarum rerum accuſaretur neue mulctaretur, omnesq; in hanc legẽ quæ nullam præteritarum iniuriarũ mentionem fieri permittebat, iurare coegit: quo pacto labãtẽ ciuitatis ſtatũ in priſtinũ habitũ reuocauit. Lex vero illa vocata eſt obliuionis iniuriarum, quã Athenienſes ἀμνηστίαμ dicunt. Multi auctores, Vale. lib. iiij. ti. de moderatiõe, Probus Aemilius in vita Thraſibuli, Trogus li. v. meminere. Græcũ verbũ ἀμνηστία hoc eſt obliuio iniuriarum. Liberos eius) Brutus & Caſſius cum multa pro concordia in æde Telluris verba feciſſet Antonius, viſusq; eſſet recto conſilio ac ciuili animo vſi, cumq; omnes collaudaſſet, e Capitolio, qđ occupauerãt principũ ſuaſu in forum deſcendere, miſſis prius ab Antonio & Lepido liberis, qui obſides pro illis eſſent: Cũq; vnũ dũtaxat filium miſerit Antonius, liberos dicit. Nam qđ A. Gel.

Triginta Athenis tyranni.

Amneſtia.

Liberi.

quoq; docet,liberi multitudinis numero etiam vnum ſignificāt,& tam fœminā q̄ marem.qđ a Lepido quoq; factū eſt,vni tribuit Antonio. Domi)De actis & cōmētarijs Cæſaris. Hūc ord.)Senatorium. Res optimas)De quibus Senatores deliberarent.

Cōmētaria Commentarijs Cæſaris) Sunt commentaria libri,in quibus nudę res ſignantur, & quędam initia dūtaxat. Seneca in Declamationibus,Sine commentario nūq̄ dixit,nec commentario contentus erat in quo nudæ res ponuntur.Ci.in Bruto.Non eſt oratio
Cōmētarij· ſed capita rerum & orationis commentarium. Dicitur commentarium & commen-
Cōmētaria tarius.A.Gel.Eſt adeo Probi grammatici commentarius ſatis curioſe factus. Nunqui)ac ſi diceret nulli. plures enim poſtea ſunt reſtituti,multi eiecti in Cæſaris cōmētarijs minime notati,& vt eijcerentur deſcripti.

Vnum aiebat,prętera neminem.Num immunitates datæ? nullæ reſpōdebat.Aſſentiri etiam nos Seruio Sulpitio clariſſimo viro voluit, ne qua tabula poſt Idus Martias vllius decreti Cęſaris aut beneficii figeretur.Multa prętereo,eaq; pręclara: ad ſingulare enim M.Antonii factū feſtinat oratio. Dictaturam quæ vim iam regiæ poteſtatis obſederat, funditus ex Republica ſuſtulit:de qua ne ſententias quidem diximus.Scriptum S.C.qđ fieri vellet,attulit.quo recitato, auctoritatem eius ſummo ſtudio ſecuti ſumus, eiq; ampliſſimis verbis pro S.C.gratias egimus.Lux quędā videbatur oblata,non modo regno qđ pertuleramus, ſed etiam regni timore ſublato:magnūq; pignus ab eo Reip.datū, ſe liberā ciuitatem eſſe velle,cum Dictatoris nomen,qđ ſępe iuſtum fuiſſet, propter perpetuę Dictaturę recētem memoriā funditus ex Republica ſuſtuliſſet. Liberatus cędis periculo, paucis poſt dieb9 Senatus, vncus impactus eſt fugitiuo illi qui in C.Marii nomē inuaſerat. atq; hæc omnia cōmuniter cum Collega.alia porro propria Dolabellæ, quæ niſi Collega abfuiſſet,credo eis fuiſſe futura communia.

¶GEORG.TRAPE. Vnum aiebat)ſcilicet reſtitutum eſſe ex commentarijs Cæſaris. Num immunitates datæ)nullę: Nam poſtea multas ciuitates ac populos qui tributū populo Romano pendebant,immunes fecit. Seruio Sulpitio)qui iuris pru-

dentiſſimus fuit & eloquentiſſimus. Feſtinat) σπεύδει. Quæ iam vim regię po=
teſtatis obtinebat) poſt Syllam ſcilicet & C. Cæſarem, qui perpetuam Dictaturam ſibi
aſſumpſerunt, cum illud imperium ſemeſtre legibus eſſet. Qđ ſępe antea iuſtum fu=
iſſet) ſcilicet & legibus accipiebatur, & legitime deponebatur. Vncus impactus eſt)
infixus eſt. Inuaſerat) tanq̃ in alienam poſſeſſionem. Quæ niſi Collega abfuiſſet) p=
fectus ſcilicet in Syriam.

¶PHILIP. Vnũ aiebat pręterea neminem) De quo exule reſtituto intelligendum
ſit non temere reperias qui tibi explicet: ſignificatur autẽ Sextus Clodius Publij Clo=
dij filius infeſtiſſimi M. Tullio, ſuper qua re extant M. Antonij & Ciceronis epiſtolæ,
ſic enim ſcribit M. Antonius, A Cæſare petij vt Sextum Clodium reſtitueret, impe=
traui. Vncus impactus eſt fugitiuo) Caium Amatium ſignat, qui humillimę ſortis
homo ſe ferebat Marij filium, qui perinde ac Cæſaris neceſſarius, aram illi interfecto
conſtituerat, collectaq́ perditorum manu ſeſe formidandũ exhibebat, hunc Antoni⁹
interemit. qđ facinus Senatores demirati ſunt, & approbauerũt. auctores Appian⁹
& Liuius.

¶MATVRANTIVS. Vnum.) Reſtitutum eſſe ex Cæſaris commentarijs. Nũ
immunitates datæ) Sic ex Antonio quęrebatur a quopiã. [Seruio Sul.) iuris prudẽtiſ=
ſimo & eloquẽtiſſimo. Decreti) Quo aliqđ alicui adimeret. Beneficij) Quo aliqđ ali=
cui conferret. Vel decreti, in Repub. beneficij, in priuata. [Quę vim iam) Nam Sylla
prius, inde Cæſar perpetuam ſibi Dictaturam aſſumpſerunt. [Obſederat) Non potuit
aptiore vti verbo, hoc eſt occupauerat. [Regno) Cuius nomen & inimicum libertati Dictator.
& Romanis inuiſum: nam re vera rex fuerat Cęſar, & regia vſus poteſtate, & ſi Dicta= Dictatura.
toris tenuerat nomen. [Fuiſſet) Non niſi in magno Reip. diſcrimine creari Dictator Dictatoris
conſueuit: ſtatim re perfecta ob quam creatus fuerat, Dictatura ſe abdicabat, neq́ vl= poteſtas.
tra ſex menſes retinere illam fas erat. Summa ei fuit poteſtas, a qua nulla erat prouo=
catio ad alium magiſtratum, in caput ciuis Romani animaduertebat, omniſq́ reſpu=
blica penes illum erat. Q; futuros dictaret magiſtratus appellatũ eſſe Dictatorẽ Var=
ro ait. Alij q́ eius dicto audientes eſſent omnes. Sæpe Dictatura vtiliſſima Reipub. ex=
titit cum alicuius viri conſilio & opera, metus diſcuſſus eſt ſedato bello, hoſteſq́ re= Cincinatus.
preſſi. L. Quintius Cincinnatus, quem trepida ante boues dictaturã induit vxor, bel=
lo Sabino & Volſco obſeſſo ad Algidum Minutio Conſ. victis hoſtibus ſexto decimo
die, poſtq̃ acceperat Dictaturam depoſuit, ad agriculturam reuerſus. Iterum. xx an=
nis poſtea Dictator creatus difficillimo & periculoſiſſimo Reipublicæ tempore, Spu.
Melio oppreſſo, qui regnũ affectabat Dictatura ſubito abiit. Idem & Camillus bello
Gallico, idem & alij complures varijs temporibus belliſq́ & periculis diuerſis pręſti=
tere. Semp̃ vtilis Reipublicæ, Dictatura fuit, anteq̃ L. Sylla, & Iulius Cæſar ſub Dicta=
toris nomine tyrannidẽ arriperent, & honeſtum prius nomen impotentia & diutur=
nitate corrũperent. [Regno) regia poteſtate, qua per omnia vſus eſt Cæſar. Regni
timore) ſublata penitus dictatura. / Vncus impactus eſt) nã vnco tractus eſt, & in Ge
monias abiectus, q̃ puniẽdi dãnatos Romanis mos fuit. Ouid. in Ibin, Per q́ vias vrbis
populo plaudẽte traheris: Infixuſq́ tuis dẽtib⁹ vncus erit. Tranqllus, Nemo punitorũ
nõ in Gemonias abiectus, vncoq́ tractus in Tiberim. Erãt aũt ſcalę Gemonię ad rupẽ
Tarpeiam, vnde damnati in Tiberim deijciebãtur: ſic a Gemonio quodam dictæ, qui
primus eſt deiectus. Per hunc autem, quem fugitiuũ vocat, C. Amatium ſignificat, qui
humillimæ ſortis homo, vt ait Liuius, prioris Marij filium ſe falſo prędicabat. Cũq́
ob hanc ſimulationem C. Cæſaris putaretur affinis, nam C. Marius Iuliam habuit
vxorem Iulij Cęſaris amitam, & eius interitum ferret permoleſte, plebem ad res nouas

moliendas ſollicitabat,& Senatui cędem minabatur. Aram vero ante rogum Cæſaris in foro conſtituerat, collectaq; audaciorun manu ijs qui effugerant in Capitoliũ tremendum ſe pręſtiterat: quorum nõnulli in prouincias quas ſortiti erant viuo Cæſare abieruut, C. Brutus in Ciſalpinam Galliam, Trebonius in Aſiam quæ circa Ioniã eſt, Tullius & Cimber in B thyniam, Caſſius & M. Brutus quibus Senatus plurimũ fauebat ſortiti & ipſi ſequentis anni prouincias, Syriam Caſſius, Macedoniam Brutus. Cũ Vrbani Prætores adhuc eſſent,& neceſſitate adeſſe in vrbe cogebãtur, lege ꝓhibuerunt, ne cui intra.xx.annum prouinciæ adminiſtratio conferri poſſet. Exortus eſt rumor Amatiũ ipſum cũ his agitare cõſilia,& Antonio vna inſidiari, qua re motus Antonius in eos prius inuectus Amatium cepit & perdidit nullo iudicio exhibito audacter ad modũ: qđ opus vt arduũ iniquũq; Senatus admiratus eſt, habitaq; vtilitatis ratione diſſimulanter tulit, intelligens abſq; huiuſmodi audacia quæ ad Brutum pertinebant & Caſſiũ, in tutu collocari non potuiſſe. Sed & milites & populus Amatij deſiderio, ob quẽ re vera Antoni⁹ populo acceptus fuerat, dolore nimio affecti vt qui ab Antonio ſpernerentur, forum clamoribus oppleuere, probra in Antoniũ iacientes, magiſtratus quoq; adhortantes, vt Amatij loco aram quã dixi frequentarent,& Cæſari in ea ſacra facerẽt, ſed ab Antonij militibus foro ſunt pulſi. Et iccirco longe maiori affecti indignatione vociferabant. Aliqui ex Cæſaris amicis imagines eius proferebant & in ignem mittebant, quoad miſſis ab Antonio militibus, reſiſtẽtiũ alij occiſi, alij capti ſunt, ſerui quidam cruci affixi, liberi nonnulli ex alto quodã loco pręcipites dati, quo pacto ſedati tumultus: ſed odium ingens ex magna populi beneuolentia in Antoniũ conflatũ. hæc fere Appianus. Cõmuniter cũ Collega) ab Antonio facta pariter cũ Collega Dolabella.

Nam cum ſerperet in vrbe infinitum malum, idq; manaret in dies latius: iidemq; buſtum in foro facerent, qui illam inſepultam ſepulturam effecerant: & quotidie magis magiſq; perditi homines cum ſui ſimilibus ſeruis, tectis ac templis vrbis minarentur,

Buſtum.

❡GEOR. TRAP. Serperet) Senſim & ſine ſenſu ſubiret, progrederetur. Buſtum in foro facerent) id eſt cadauer in foro cremarent. tum enim buſtum dicitur, cũ cadauer concrematum eſt. Qui illam inſepultam ſepulturam effecerant) id eſt qui effecerant, vt mortui ac ſepulti deſiderium ac memoria ſupereſſet ac viueret: in quo notat Antoniũ qui in conuentione repugnante Caſſio, concedente Bruto tandem obtinuit, vt Cæſar magnifice ſepeliretur,& funus duceretur.

❡MATVRANTIVS. Cum ſerperet) poſt trucidatum Amatium. Iidẽq; buſtũ) qui Amatium erant ſecuti. hoc propter Cæſaris imagines dicit in foro concrematas. Qui illam ſepulturam &c.) nam quotidie aliquã Cæſaris cremabant imaginem tãq; crematus iam non eſſet. Quotidie) poſt crematum Cæſarem.

talis animaduerſio fuit Dolabellę, cum in audaces ſceleratoſq; ſeruos, tum in impuros & nefarios liberos: taliſq; euer-

ſio illius execratæ columnę: vt mirum mihi videatur tam valde reliquũ tempus ab illo vno die diſſenſiſſe. Ecce enim Cal. Iunii q̃bus vt adeſſemus edixerat, mutata omnia, nihil per Senatũ, multa & magna per ipſum & abſente populo & inuito. Conſules deſignati ſe audere negabant in Senatũ venire: patrię liberatores vrbe carebant, ea, cuius a ceruicibus iugum ſeruile deiecerant, quos tamen ipſi Conſules & in concionibus, & in ſermone laudabant. Veterani qui appellabantur, quibus hic ordo diligentiſſime cauerat, nõ ad conſeruationem earum rerum quas habebant, ſed ad ſpem nouarum prędarum incitabantur. Quę cũ audire mallem, q̃ videre, haberemq; ius Legationis liberę, ea mente diſceſſi, vt adeſſem Cal. Ian. q̃d initium Senatus cogendi fore videbatur. Expoſui P.C. profectionis cõſiliũ. Nunc reuerſionis quæ plus admirationis habet, breuiter exponam. Cũ Brundiſium iterq; illud quod tritum in Græciam eſt, non ſine cauſa vitauiſſem, Cal. Sextilibus veni Syracuſas, ꝙ ab vrbe ea trãſmiſſio in Gręciã laudabatur. Quę tamen mihi vrbs coniũctiſſima plus vna me nocte cupiẽs retinere nõ potuit. veritus ſum ne meus repentinus ad meos neceſſarios aduentus ſuſpicionis aliquid afferret, ſi eſſem commoratus.

¶GEORG. TRAPE. Talis animaduerſio fuit Dolabellę) id eſt ita animaduertit puniuit aliquos Dolabella. Execratæ columnæ) in qua amici Cæſaris ad æternam eius memoriam inſcripſerant parenti patriæ. Conſules deſignati) ſcilicet Hircius & Panſa. Cauerat) .i. quibus Senatus proſpexerat, & lege eorum vtilitati & incolumitati conſuluerat. Haberemq; ius Legationis liberum) poterat enim pro ſuo arbitrio Legatus proficiſci. Non ſine cauſa) pertimebat enim inſidias. Vrbs cõiũctiſſima) propter Quęſturam, quam geſſit in Siciliã. Vrbs) Vrbem pro ciuitate poſuit, ſicut in Epiſtolis ad Atticum, cum dicit, Domum ſuam inflammatã fuiſſe vrbe inſpectante. Agrigenti) ciuitas eſt Siciliæ. Parens patriæ. Vrbs pro ciuitate.

¶MAT VRANTIVS. Talis animaduerſio) Appianus Antonio tribuit, quę Cicero Dolabellæ. Sunt alia quę Dolabella fecit ſine Collega quæ cõmunia, inquit, fuiſſent cum Antonio niſi abfuiſſet Antonius. Dolabella iis qui in Cæſarẽ coniuraſſent ignoſcẽdũ

eſſe prædicauit,& dolere ſe ꝙ ipſe quoq; manu a Cæſaris cęde,quando voluntate mini
me abfuiſſet.Dolabellę tunc maxime omnes confidebant, quem quia iuuenis & Conſul
aduerſaturũ Antonij conatibus exiſtimabant,deſcendere e Capitolio Brutus & Caſſius
& in media cõſiſtẽtes multitudine nihil timidũ locuti ſunt:populum vero adhortati,
vt ſuos imitari maiores vellet:qui reges non vi vt Cæſar,ſed lenitate & legibus impe=
rantes,paſſi tamẽ non fuerant.Hæc & plura cũ dixiſſent:confeſtim in Capitolium, nõ
ſatis fidentes rebus præſentibus ſe recepere.Antonius vero & Lepidus ſimulata cũ in=
terfectoribus concordia,& pacẽ pollicẽtes: ſed vlciſci Cæſarem vehementer cupiẽtes,
effecerũt vt Cæſaris teſtamentũ L.Piſone ſocero eiuſdẽ poſtulante aperiretur,apertũ
Funus Cę=ſaris. recitatũq; eſt in Antonij domo.Funus inuitis pluribus ex Senatoribus,& in primis
Caſſio,& ſi Brutus nõ abnuebat, indictũ eſt: Rogus in cãpo Martio extructus iuxta
Iuliæ tumulum,pro roſtris aurata ædes,ac ſimulacrũ templi Veneris genitricis col=
locata, intraq; lectus eburneus auroq; ac purpura ſtratus,ad caput tropheũ cũ veſte
in qua fuerat occiſus.Pronũciauit Antonius per pręconẽ Senatuſcõſultũ,quo omnia
ſimul ei diuina atq; humana decreuit. Concrematũ cadauer eſt in foro ante curiã cõ=
gerente turba arida virgulta cũ ſubſellijs & tribunalibus: Nã Rogus in campo Mar=
tio extructus fuerat.Et cũ varię eſſent ſententiæ vbi cremandus Cęſar eſſet,repẽte duo
quidã gladijs ſuccincti,ac bina iacula geſtãtes,ardẽtibus cæreis ſuccẽderũt.Laudatione
quã habuit ſic plebẽ accendit Antonius,vt cõfeſtim a funere ad domũ Bruti & Caſſij
Columna. tetenderit,ęgreq; repulſa fuerit.Tũc mirifica apparuit Dolabellæ opera in reprimẽda
perditorũ audacia. Illius execratę columnę)Quã ſolidã prope.xx.pedũ lapidis Nu=
midici illi ijdẽ Amatij ſectatores,& plebs in foro erexere,ſcripſereq; parẽti patrię,apud
quã longo tempore ſacrificare,vota ſuſcipere,controuerſias quaſdam, interpoſito per
Ecce. Cæſarem iureiurãdo,diſtrahere perſeuerauere,vt ait Tranquillus. Ab illo vno die)
Quo ſcelerati repreſſi,& columna a Dolabella euerſa. Ecce enim)Ciceronis eſt in re=
bus improuiſis hac particula vti. vt in Verrem,Ecce autem repente ebrio Diomede,
eſurientibus cunctis:Qđ cũ cura Virgilius & legit & tranſtulit, vt ait Aſconius, Ecce
autem gemini a Tenedo , Et, Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctum .

Edicere. Edixerat) Antonius & proprio vſus eſt verbo,magiſtratuũ em̃ edicere eſt, hoc eſt
iubere,vnde edicta Conſulũ,ac Pretorũ. Per ipſum)Antoniũ. Conſules deſignati)
Hirtius & Pãſa Calendis Ianuarij ꝓximis Cõſulatũ endituri. Patrię liberatores)Qui
abierãt in ꝓuincias,vt dictũ eſt. Cuius a ceruicib⁹)effictio eſt,nã rei inanimatę dat qđ
eſt aĩatę,ceruices ſcilicet vrbi. Et in cõcionib⁹) ĩ cõuẽtu populi & multitudine ĩ loco
publico. In ſermone)in loco priuato, & inter amicos. Veterani) Cæſaris milites
qui eum in bellis ſecuti fuerant,& tũc partim in Macedonia, partim ad Brunduſium
erant. Cauerat) proſpexerat eorũ laboribus, pręmijs conſulens, & aſſignatis agris.

Quas habebant)poſſidebant aſſignatas a Cæſare & Senatu. Incitabãtur)ab Anto=
nio & Lepido ad bona interfectorũ diripiẽda. Audire mallem)nã qđ ipſe ait Cicero
in Epiſtolis:Lentius in animũ deſcendũt quę audiũtur,ꝙ quæ videtur,minuſq; cõmo=
uent. Ius Legationis liberũ)oblatũ a Dolabella,qui in Syriam proficiſcebatur. Li=
berum) poterã enim pro meo arbitrio Legatus proficiſci,vel non. Senatus cogẽdi)
tunc enim non cogebatur:nã pro ſua libidine cũcta gerebat Antonius.Fore vero ſpe=
rabat Cicero,vt Conſſ.Hirtio & Panſa,& ipſe aliquid in Senatu auctoritatis haberet,
& Senatus per Conſules cogeretur, cũ prius domi Antonij abſente Senatu & populo
etiam inuito omnia agerẽtur. Non ſine cauſa)timebat enim inſidias & Cæſaris ve=
Brunduſiũ teranos.qui ad Brunduſium ciuitatẽ Iapygię in Calabria erãt,quã Cretenſes habitaſſe
memoriæ proditũ eſt. qui e Gnoſſo cũ Theſeo diſceſſerunt. Portus Brunduſinus cõ=

modiſſimus eſt:multi ore vno includũtur,qui nulla fluctuũ agitatione turbantur,cũ
interim ſinus excipiãt,vt forma ipſa cerui cornibus ſimillima ſit, vnde nomen indi=
tum.locus enim cum vrbe ceruino capiti maxime eſt comparandus: & Meſapiorum
lingua Brunduſium cerui caput nominatur:Strabo anctor. Brũduſio ſoluebãt Ro=
mani in Græciã & Aſiam nauigaturi,redeuntesq; inde Brunduſiũ appellebãt. Syra= Syracuſæ.
cuſas)vrbs eſt Siciliæ,quam Archias e Corintho nauigans condidit,& agri felicitate,&
naturali portuũ cõmoditate inſignis. tribus annis obſeſſas Marcus Marcellus expu=
gnauit,& diripuit,tã'ũ vt mulieribus & tẽplis parceretur edixit. Tranſmiſſio)Trãſ=
itus & traiectio. Trãſmittere,tranſire,Virgilius,Alia de parte patentes Tranſmittũt
curſu campos. Coniũctiſſima)oĩs Sicilia fuit Ciceronis ſtudioſiſſima, propter quæ=
ſturam illic integerrime adminiſtratam. Neceſſarios) amiciſſimos , Siculos.
❡ASCEN. Execratæ columnæ) Adiectũ eſt in Victorino codice,pyramidis Iulij in
foro vrbis poſitæ:Quæ verba nõ reor Ciceronis,ſed cũ eſſent ad elucidationẽ foris ſcri=
pta,indoctus ſcriba ad literã adiecit Quæ ſit autẽ columna vt'Beroaldus innuit ambi=
gitur:forte ea erat quã in oratione pro Deiotaro ſtatuam Cæſaris ſuſtinentẽ & inter
regias poſitã defendit:aut ſi ea eſt apud quã populus multo tẽpore poſt vota ſuſcepit
& ſacrificauit,anthore Suetonio,neceſſe eſt dicamus inſtauratã. Veterani qui appel=
labantur)In Victorino repoſitum eſt qui appellantur:qđ qui ſic repoſuit, videtur in=
tellexiſſe appellabantur pro nominabantur: & quia adhuc nominantur repoſuit ap=
pellantur:verum opinor accipiendum appellabantur.i.vocabantur ad cõcionem, aut
ad Senatum vt audirent mandata eius. Per ipſum)Antoniũ ſup.acta ſunt.
❡PHILIPPVS. Euerſio execratæ columnæ) Non ſat liquet,an hæc illa ſit columna Columna
quã plebs Romana in foro ſtatuit Cæſari Dictatori ſolidã prope viginti pedũ lapi= euerſa.
dis Numidici, inſcripſitq; parenti patriæ. Nã ne credamus hãc hoc in loco ſignificari
facit Suetonius,qui ſcribit quẽadmodũ apud eandẽ columnã longo tẽpore ſacrificare &
vota ſuſcipere,& cõtrouerſias quaſdã interpoſito per Cæſarẽ iure iurando diſtrahere
populus Romanus pſeuerauerit.In Epiſtolis ad Atticũ dilaudãs hoc facin⁹ Dolabellæ
ſic inqt,O mirificũ Dolabellã meũ . Columnã tollere, locũ illũ ſternẽdũ locare. Quid
quæris heroica?In hũc ſenſum Lactãtius libro primo ſic refert, Q. ſi Conſul nõ fuiſſet
Antonius,Caius Cæſar ꝓ ſuis in Rẽpublicã meritis etiã defuncti hominis honore ca=
ruiſſet,& quidẽ cõſilio Piſonis ſoceri & Lucij Cæſaris propinqui, qui vetabant funus
fieri:& Dolabellæ Conſulis,qui columnã in foro id eſt titulũ eius euertit ac forũ expia=
uit.Infra dicet buſtũ Cæſaris in foro euerſum eſſe a Dolabella. Calendis Iunijs im=
mutata omnia)In Epiſtolis ad Atticũ,Nõne meminiſti clamare te oĩa perijſſe, ſi ille
funere elatus eſſet,ſapiẽter id qdẽ.Itaq; ex eo quæ manarint vides. Quæ ſcribis Calẽdis
Iunijs Antoniũ de ꝓuincijs relaturũ: vt & ipſe Gallias habeat,& vtriſq; dies ꝓroget,
licebit ne decerni libere? Haberẽ ius Legationis liberũ)Sic in oĩbus fere Tullianis co=
dicibus legi ſolet,& exponi liberũ ius,vt intelligamus fuiſſe in arbitrio Ciceronis vtrũ
Legationẽ ab Dolabella oblatã ſuſcipe vellet an renuere:ſed mihi purior lectio & verior Legatio votiua & libera.
videtᷣ eẽ ſi legas ius legationis liberæ:ſunt.n.qdã Legationes,ptim votiuæ, ptim liberæ
nũcupatæ.Votiuã Legationẽ ex eo dictã autumãt, ꝙ ſumitᷣ ad vota diſſoluẽda . Liberã
vero Legationẽ ex eo opinor appellatã,ꝙ libera ſit,& ad quãcũq; nationẽ,q̃ ipetrari ſo
lebat a Senatu,tãq̃ cauſa ꝓficiſcẽdi honeſta,& velamẽtũ,vt ita ſub noĩe Legatiõis hono
rifico ꝓcul a patria ciues eſſe poſſent.Interdũ liberæ Legationes exigẽdi cã p tebant. qđ
multi boni viri ſæpe fecerũt.vt docet M.Tulli⁹ in orõne ꝓ Flacco.De libera Legatiõe mẽ
tionẽ facit D.Brut⁹ his xᵇbis,Cũ i his ãguſtijs verſarer placitũ eſt mihi, vt poſtularẽ
Legationẽ liberã mihi reliqſq; noſtris,vt aliqua cã ꝓficiſcẽdi honeſta q̃reret,Idẽ M.T.

epiſtola quadam ad Quintum fratrem ſic inquit, Illud autẽ qđ cupit Clodius, eſt Legatio aliqua ſi minus per Senatum, per populum libera, aut Bizantiũ aut Brogitarũ, aut vtrũq;, plena res nummorum. Liberæ legationes videbãtur habere definitũ tempus quinquennij ex lege Iulia. Verum ne dubitemus hoc in loco legendum eſſe ius Legationis liberę euidenter oſtendit M.T. epiſtola quadam ad Atticum ſcribens ſibi Legatione opus eſſe, honeſtiorẽ eſſe libera votiuam. Sed licet, inquit vti vtraq;. atq; inibi ex interuallo, Dolabella, inquit, me ſibi legauit ad quartũ Nonas Apriles; id mihi heri veſperi nũciatũ eſt: Votiua ne tibi quidẽ placebat: Item cogites quid agendũ nobis ſit ſup Legatione votiua, ꝙ iŋ his locis moneor a multis ne in Senatu Calendis adſim.

Cum autem me ex Sicilia ad Leucopetram, qđ eſt promõtorium agri Rhegini, venti detuliſſent, ab eo loco conſcẽdi vt trãſmitterem, nec ita multum prouectus, reiectus auſtro ſum in eum ipſum locum vnde conſcenderam. Cũq; intempeſta nox eſſet, manſiſſemq; in villa P. Valerii Comitis & familiaris mei, poſtridieq; apud eundem ventum expectans manerem, municipes Rhegini complures ad me venerunt, ex iis quidam Roma recentes, a quibus primum accipio M. Antonii concionem, quæ ita mihi placuit, vt ea lecta de reuerſione primum cœperim cogitare. Nec multo poſt edictum Bruti affertur & Caſſii, qđ quidẽ mihi fortaſſe ꝙ eos etiam plus Reipub. q̃ familiaritatis gratia diligo, plenum æquitatis videbatur. Addebant præterea (fit enim plerũq; vt ii qui boni quid volunt afferre, affingãt aliquid, quo faciant id quod nunciant lętius) Rempublicam conuenturã Calendis Sextilibus, Senatum frequentem fore, Antoniũ repudiatis malis ſuaſoribus, remiſſis Galliis prouinciis, ad auctoritatem Senatus eſſe rediturum. Tum vero tanta ſum cupiditate incenſus ad reditũ, vt mihi nulli neq; remi, neq; venti ſatiſfacerent: non ꝙ me ad tempus occurſurum putarem, ſed ne tardius, q̃ cuperem, Reipu. gratularer. Atq; ego celeriter Veliam deuectus Brutũ vidi, quanto meo dolore non dico: turpe ipſi mihi videbatur in eã vrbem me audere

reuerti, ex qua Brutus cederet: & ibi velle tuto eſſe, vbi ipſe non poſſet. Neq; vero illum ſimiliter, atq; ipſe erã, cõmotũ eſſe vidi. erectus enim maximi atq; pulcherrimi facti cõſciẽtia, nihil de ſuo caſu, multa de noſtro querebatur. Ex quo primũ cognoui quę Cal. Sextilib9 in Senatu fuiſſet L. Piſonis oratio. qui q̃q̃ parũ erat (id enim a Bruto audierã) a q̃bus debuerat adiutus, tamẽ & Bruti teſtimonio, quo quid poteſt eſſe graui9? & omniũ prędicatione quos poſtea vidi, magnã mihi videbatur gloriã cõſecutus. Hunc igitur vt ſequerer properaui, quẽ pręſentes nõ ſunt ſecuti: nõ vt proficerẽ aliquid (neq;.n. ſperabã id, nec proficere poterã) ſed vt ſi quid mihi humanitus accidiſſet (multa autẽ impendere videbãtur pręter naturã etiã prӕterq; fatũ) huius diei vocẽ teſtem Reipublicę relinquerem meę perpetuę erga ſe voluntatis.

MATV. Leucopetrã qd eſt promontoriũ agri Rhegini) Quid mirũ ſi ſupior locus librariorũ & literatorũ negligentia tã inſigne mendũ accepit, vt vinctus ꝑ vncus ſcriberet: cũ hic locus, quẽ etiã indoctis aptũ eſſe cõueniebat, tã temere ſit deprauatus? Quis.n. ignorare potuit Leucopetrã nõ Sicilię, ſed Italie & Calabrię atq; agri Rhegini promõtoriũ eſſe, qd & ipſa indicant Ciceronis verba. Ait.n. Leucopetrã ex Sicilia relatũ ſe ventis. Cũ agri Rhegini ſcribẽdũ fuerit, ſicut & Cicero ſcriptũ reliquit, Agrigẽti ſcriptũ ab imperitis eſt. Leucopetra Calabrię eſt promõtoriũ, ſic a colore vocatũ: albũ eñ apparet. e Rhegio ad orientẽ nauigãti occurrit per ſtadia quinquaginta. mõtis Apẽnini finẽ eſſe dicũt. Strabo. Intempeſta) inactuoſa nõ habẽs idoneũ tẽpus rebus gerendis. In villa) quę in agro erat Rhegino. Comitis) qui Ciceronis comes erat itineris, & idẽ familiaris atq; hoſpes. Is eſt P. Valerius, ad quẽ eſt Ciceronis Epiſtola libro primo ad Lentulũ. Cuius initiũ eſt M. Tullius Cicero, Publio Valerio Iuriſcõſ. ſalutẽ dicit. Cur enim tibi hoc nõ gratificer neſcio. Cũ nõ eſſet, quoniã parũ peritus iuris, videri tñ volebat, & vocari Iuriſconſultus: qd in epiſtola quę eſt in principio .iij. libri ad Appium Pulchrũ melius cognoſcit. Municipes Rhegini) ex regio municipio. quid ſint municipes, A. Gellius docet lib. xv. cap xiij. Rhegiũ vero Chalcidenſes condidere, qui cũ ex oraculo decumati Apollini oblati fuiſſent: e Delphis eũ deduxiſſe Coloniã ferũtur alijs ſecũ aſſumptis: ſic dictũ eſt quoniã eo loci cõditũ fuit, vbi terrẽmotu Sicilia eſt ab Italia auulſa interueniẽte anguſto: freto ῥήγνυσθαι frangi eſt. Roma) hoc eſt a Roma. Recentes) qui nuper venerant ab vrbe. Accipio) intelligo. Virg Accipe nũc Danaum inſidias. Concionẽ) orationẽ habitã in Senatu, qua Sex. Põpeium ex Hiberia acciri ſuaſit, vbi aduerſus Cӕſaris Pretores bellũ gerebat, eiq; ꝑ paternis bonis in publicũ redactis, vicies & quinquagies. x. mille drachmas Atticas decreuit re-

Leucopetra. Intẽpeſtũ. Valerius Iuriſconſ. Rhegium. Cõcio Antonij.

pẽdi.maris quoq; pſidiũ inſtitui debere,quẽadmodũ & parẽs ei⁹ olim extitiſſet,rebuſq; ingruẽtibus Romanorũ claſſe vbicũq; ea eſſet vti poſſe.Senatus ſingula admiratus cõceſſit,Antoniũq; p vniuerſam diẽ laudib⁹ immẽſis extulit.Nõ.n.qſpiã Magno popularior fuiſſe videbat.Quãobrẽ deſiderabat ab oĩb⁹.Caſſius porro & Brutus q ex Pompeiana factione eſſe dicebant, tũc qdẽ in honore habiti ſalutẽ indubiã adipiſci putabãtur.

Anto.pmiſſa ſui cuſtodia. Senatus Antonio cõceſſit,vt ↄtra vulgi inſidias cuſtodiã corpori adhiberet. Ille vero ad ſex milia militũ coegit,in qb⁹ eos q ſub Ceſare militarãt,& ordines duxerãt:qua multitudine eſſe formidoloſus poſtea cœpit oĩb⁹. Ea lecta)eſt eñ in ſcriptis ad Ciceronẽ plata. Edictũ Bruti & Caſſij)q Pretores erãt vrbani. Fuit aũt hoc edictũ,ne cui infra viceſimũ annũ puinciẽ adminiſtratio dari poſſet;qđ iniquo aĩo tulerat Antoni⁹, erepta ſibi adoleſcẽtib⁹,q audaciores ſolẽt eẽ,gratificãdi poteſtate. Remiſſis Gallijs) Quarũ Ciſalpina D. Bruto cũ trib⁹ legionib⁹,Trãſalpina Munatio Plãco obtigerat: Sed Ciſalpinã Macedoniẽ loco,q̃ ei obuenerat cõcedi a Senatu poſtulabat Antonius,id aĩo agitãs a Ceſare e Gallia redeũte Põpeiũ oppſſũ. Senatus piculũ animaduertẽs ſollicitus eſſe cœpit,& ſubeſſe inſidias intelligẽs miſit q nũciarẽt D.Bruto puinciã retineret,exercitũ aliũ ſcriberet quo Antonio obſiſteret.

Velia, Veliã deuectus) Oppidũ in agro Lucano Velia eſt,quã ex terra Phocide fugati ab Harpalo Regis Cyri Prefecto cõdiderũt.auctor A.Gelli⁹ Greci Helcã dicũt,cũ intra paludes ſita eſt ,quas illi ἕλη vocãt. Cũ inſolẽtior fieret indies Antoni⁹& magis magiſq; timẽd⁹ eẽt,Brutuſq; & Caſſi⁹ tutũ nihil intuerent, & ſi Vrbani Pretores,veluti priuati tñ degebãt inclinabãt ad fugã.Quoq; volũtate cognita,Senat⁹ eis frumẽti ex oĩbus locis cõuehẽdi curã iniũxit vt ſub honoris ptextu,vrbe excederẽt,& minime viderent effugere:ergo Velię Ci. offẽdit Brutũ. Pulcherrimi facti ↄſciẽtia) q Ceſarẽ occiderat,& patriã ſeruitute Tyrãni liberauerat. L.Piſonis)Cui⁹ filiã Calfurniã vxorẽ habuit Ceſar.Is L.Piſo ſuaſerat deponẽda arma,ad Senat⁹ auctoritatẽ oĩa referẽda,libertatẽ cõſeruãdã:longa vero oratione Antonij accuſauerat impotẽtiã,& de mutata volũtate erat conqſtus plurib⁹. Magno aĩo hortat⁹ fuerat,vt ei occurreret.Et vt C.Octaui⁹ quẽ Iulius in familiã nomẽq; ſuũ adoptauerat, reuocaret, qui Antonij audaciẽ & conatib⁹ obijceret . Is prim⁹ vel ſolus potius diſſuaſit parẽtalia cum ſupplicationibus Iulio decernẽda , qđ retulerat & volebat Antoni⁹,magna cõtẽtione multis cõtra diſſeruit rationibus.Sed parũ eſt adiutus ab ijs a qb⁹ vel in primis debuerat.Cicero in Epl'a ad Caſſiũ, Ita nec Piſoni,qui in eũ primus inuectus eſt,nullo aſſentiẽte,nec mihi q idẽ trigeſimo poſt die feci,nec P.Seruilio,q me eſt cõſecut⁹ tuto in Senatũ venire licet. Cędem.n.gladiator quęrit.Is tñ,L. Piſo,poſtea Antonij abſentis defenſor contra Ciceronem extitit.

Preter naturam. Preter fatũ ¶GEOR.TRA. Preter naturã pterq; fatũ)Violẽtã & inopinatã mortẽ ſignificat: vt eſt apđ Homerũ,μὴ ϗ ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄϊδος εἰσαφίκηαι Qđ Cicero fatũ atq; naturã videt dixiſſe:illud multo ante Demoſthenes dixit,ὑπὲρ στεφάνου his verbis , ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι νομίζων , μόνον γεγενῆσθαι τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει. De heſterna Marci Antonii iniuria) dictũ eſt eñ M.Antoniũ milites mittere voluiſſe q Ciceronẽ in Senatũ ptraherent . Poſtea pignorib⁹ acceptis reliqua vi abſtinuiſſe. Pre me ſemp tuli)nõ ſolũ,inqt,hoc leue ei⁹ & exiguũ beneficiũ in memoria habui,ſed etiã prędicaui qđ eſt gratiſſimi hominis.

¶ASCEN. Sed vt ſi qd mihi humanit⁹ &c.)loci hui⁹ enarratio apđ A.Gelliũ eſt.li. Noct.At. 13c.j.Preter naturã,inqt pterq; fatũ,An vtrũq; idẽ valere voluerit,fatũ atq; naturã:& duas res ἀνθ' ἑνὸς ὑποκειμένου,περιεχομένην ϗ φύσιν (.i.p vno ſubiecto fatũ & naturã.)An vero diuiſerit ſepararitq;,vt alios caſus natura ferre videat, alios fatũ,cõſiderãdũ eqdẽ puto.Atq; id maxime reqrẽdũ qua ratione dixerit accidere

multa humanitus poſſe ꝑter fatū q̄n ſic ratio, & ordo,& inſupabilis q̄dā neceſſitas fati cōſtituit vt omnia intra fatum claudenda ſint: niſi illud ſane Homeri ſecutus eſt, μὴ δὴ ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄϊδος εἰσαφίκηαι (.i.ne obſtāte domū fato penetrabis Auerni.) Nihil aūt dubiū eſt, qn violētā & inopinatā mortē ſignificauerit, quę quidē pōt recte videri accidere pręter naturā. Sed cur id quoq; mortis genus extra fatū poſuerit, neq; opis huius eſt explorare neq; tēporis. Illud tn̄ nō ꝑtermittēdū eſt, q̄ Virg. quoq; idipſum qđ Cicero, de fato opinatus eſt: cū hoc in iiij. li. dixit de Eliſa, quæ mortē p vim potita eſt, Namquia nec fato, merita nec morte peribat,

Sed miſera ante diē. Tāq̄ in faciendo fine vitę, quę violēta ſunt, nō videant̄ e fato venire. Demoſthenis aūt viri prudētia pari atq; facū ha ꝑditi verba idē ſignificantia de natura atq; fato, M. Cicero ſecutus videtur. Ita eēm ſcriptū eſt in Oratione illa egregia περὶ στεφάνου. (i. de corona) ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι νομίζων μόνον γεγενῆσθαι, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει. ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἐθελήσει (id eſt, Nā q parētibus tātū ſe natū putat, fatalē atq; ſuę ſpontis mortē manet. Qui vero etiā patrię, ob id ne in ſeruitutē redactā illā videat, occūbere ꝑoptabit.) Qđ Cicero fatū atq; naturā videt̄ dixiſſe, id multo ante Demoſth. τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον (id eſt fatalē & ſuę ſpōtis mortē) appellauit. αὐτόματος (.i. ſpōtanea) eēm θάνατος (.i. mors) quaſi natutalis, & fatalis, nulla extrinſecus vi coactus venit. Hacten⁹ Gell.

¶ PHIL. Pręter naturā ꝑterq; fatū) Cōſiderādū atq; id maxime requirēdū putat Au. Gel. q̄ rōne dixerit accidere multa hūanit⁹ poſſe ꝑter fatū, q̄n ſic rō & ordo iſupabilis q̄dā neceſſitas fati cōſtituit, vt oīa itra fatū claudēda ſint. Nihil aūt dubiū eſt, qn violētā & iopinatā mortē ſignificauerit. Tāq̄ ifaciēdo fine vitę, q̄ violēta ſunt nō videant̄ e fato venire, ſintq; ꝑter naturā. Virgili⁹ q̄q; id ipm qđ Cicero de fato opinat⁹ videt̄. cū l. 4. æneid, de morte Didonis violēta ſic ſcriberet. Nāq̄a nec fato merita nec mortē pibat, hoc ē nō ſcđm iſtitutū naturę. Qđ fatis attributū eſt hoīb⁹. ſ. vt nulla vi adhibita moriant̄. Hinc n. difficilis mors ē cū nō ꝯſenſu naturę ſpirit⁹ reddit̄: ſed extorq̄t̄ violētia & extrudit̄ añ diē, quo natura potuit afferre ꝯſenſū. Gręci Biothanaton vocāt mortē violētā & Biothanatos hoies q violēta morte pimūt̄. De qb⁹ freq̄ns mētio apđ Firmicū Maternū. Cōtra Demoſth. θάνατον αὐτόματον appellat ſuę ſpōtis mortē, quā naturalē itelligi vult. Quaſi natalis & fatalis, ille ſit obit⁹, q nulla extriſec⁹ vi coact⁹ venit.

Quoniā vtriuſq; cōſilii cauſam P.C. ꝓbatā vobis eē cōfido, priuſq̄ de Rep. dicere incipio, pauca q̄rar de heſterna M. Antonii iniuria. cui ſum amicus: idq; me nōnullo ei⁹ officio debere eſſe, ꝑ me ſemꝑ tuli. qđ tādē erat cauſæ cur in Senatū heſterno die tā acerbe cogerer? Solus ne aberā? An nō ſæpe min⁹ frequētes fuiſtis? An ea res agebat̄, vt etiā ęgrotos deferri oporteret? Annibal credo erat ad portas, aut de Pyrrhi pace agebat̄? ad quā etiā cām Appiū illū & ſenē & cęcū delatū memorię proditū eſt. De ſupplicationibus referebatur,

quo in genere Senatores deeſſe nõ ſolent . cogũtur enim nõ pignoribus,ſed eorũ,quorũ de honore agitur gratia,qđ idẽ fit,cũ de triũpho refertur.ita ſine cura Cõſules ſunt, vt pene liberũ ſit Senatori nõ adeſſe . Qui cũ mihi mos notus eſſet, 1 de vita cũq; te via languerẽ: & mihimet diſplicerem, miſi pro amicitia qui hęc ediceret. At ille vobis audientibus cũ fabris ſe domũ meam venturum eſſe dixit.nimis iracunde hoc quidẽ & valde intemperanter:Cuius enim maleficii iſta pœna eſt? vt dicere in hoc ordine auderet, ſe publicis operis diſturbaturum publice ex Senatus ſententia ædificatam domum?

¶PHILIP. Coguntur nõ pignoribus)M.Varro libris Epiſtolicarũ qſtionũ diſſeruit de pignore capiẽdo,deq; mulcta dicẽda Senatori , qui cũ in Senatũ venire deberet non adeſſet:nam Senatores infrequentes captis interdũ pignoribus mulctabantur.
¶GEORG.TRAP. Propagauit produxit) ſumptũ de vitibus. Si quis accidiſſet grauior Reip.caſus)propter hoc piaculũ & irã deorũ:ſolent autẽ dii immortales publica ſcelera.aut bello,aut morbo,aut fame vlciſci. Velim)vtinam. Vultu) indicãdo ſc; volũtatẽ animi ſui,lętitiã.ſ.aut dolorẽ oſtendẽdo. Ab omnibus his) quos.ſ.neceſſitudo Antonii,aut beneficiũ Cæſaris prohibẽt libere loqui,ſicut erat Lucius Cęſar & multi alii. Primũ igit acta Cæſaris)Superius cauſas vtraſq; & pfectionis & reuerſionis ſuę. Deinde queſtus eſt de iniuria Antonii:in multos etiam Conſulares vehemens fuit,minime rogatus de ſententia.
¶MATVR. Vtriuſq; cõſilii)profectionis & reuerſionis. Confido) Credo,tũ in pterito vt hic:tũ in pſenti,vt Cic.in principio de Offic.Quãq̃ a Cratippo noſtro principe
Confido. huius memorię philoſophorũ:hęc te aſſidue audire atq; accipe cõfido.in futuro,Ita fore cõfidimus. De heſterna &c.)Qui minatus in Senatu eſt,cũ rediiſſet Cicero, & in eo ordine nõ affuiſſet,miſſurũ ſe fabros,q domũ demolirent & milites q iuitũ traherẽt: poſtea vero acceptis pignoribus,reliqua vi abſtinuit. Annibal credo &c.) Qui poſt
Annibal. Cãnẽſem pugnã caſtra poſuit ad Anienẽ ad tertiũ ab vrbe lapidẽ, vrbẽ obequitauit, & haſtã intra Romana mœnia iecit:quo tpe magna Romę trepidatio fuit. De Pyrrhi
Pyrrhus. pace)Hic Epirotarũ rex fuit accerſitus a Tarẽtinis, p illis aduerſus Romanos vario euẽtu bella geſſit, ad vigeſimũ ab vrbe lapidẽ caſtrametatus eſt,cũ de pace cũ eo ageret & potẽtiorũ p Cyneã Legatũ fauor qreret: Appius ſenex & cęcus lectica in Senatũ latus
Appius turpiſſimas cõditiones magnifica orõne diſcuſſit. vſus verbis quę ex Ennio recitauit
Clau.Cęcus. Cum Catone Maiore,Quo vobis mẽtes rectę quæ ſtare ſolebãt Ante hac,pręcipiti ſe ſe vertere ruina?Luminibus captus eſt qm Potitiis vt Herculis ſacra publicos ſeruos
Supplicationes. edocerẽt pſuaſit.De ſupplicationibus decernẽdis vna cũ parẽtalibus in honorẽ Iulii,cũ tũ ex veteri more & ſemp cuſtodito duorũ triũ aut pluriũ dierũ p re ab aliquo bñ geſta decerni ſolerẽt,& puię eẽ triũphi plerũq;:Ibãt aũt ſacerdotes p vrbẽ,tẽpla adeũtes,ſupplicãtes diis & grãs agẽtes.Quoties aũt de ſupplicationibus referẽdũ erat,ab amicis illius cuius grã decerni poſtulabãt ipę ſupplicatiões,i Senatũ pcibus Senatores puocari ſolebãt

Gratia) Cauſa. De triumpho) Cuipiam decernẽdo. Sine cura) Cogendi per viatorem Senatores, quãdo de ſupplicationibus aut triumpho agendum: nam cogendi laborem ipſis relinquũt, quorum de honore agitur. E via languerẽ) Ex itinere feſſus eſſem. Fabris) Demolitoriis Multiplex enim faber eſt, lignarius, ferrarius, lapidarius. Diſturbaturum) Demoliturũ. Publice ex &c.) Infeſtante P. Clodio Tribuno, & Piſone ac Gabinio Conſſ. cum poſſet armis contra vim defendere ſe, cedere maluit Cicero, media nocte vrbem egreſſus, exul factus eſt: Villæ eius incenſæ, vaſtati agri, bona ſub haſta vendita, domus diruta, & quo ſolum quoq; auferretur. Aedes libertatis in area exædificata. Reſtituto decimo & ſexto menſe poſt, domus publica impẽſa reædificata in quam & ſi numini ſacrata fuerat, Ciceronem pontifices, Conſſ. Prętores collocauerunt, qđ in oratione contra L. Piſonem ipſe ait.

Fabri.

Cice. exiliũ & reditus.

¶GEORG. TRAPE. Vt ægrotos) Hoc dicit propter Appium Claudiũ, qui bello Conſentino Tarentino, cum Senatores pacem cum Pyrrho faciendam cenſerent, delatus in Senatum diſſuaſit, qui apud Ennium his verſibus Senatum reprehendit. Quo vobis mentes rectæ quę ſtare ſolebant Antehac, præcipiti ſeſe flexere ruina? Hũc Pyrrhum Conſentini cum aduerſus Po. Ro. bellum gererent, ex Græcia accerſiuerũt, vt eo Imperatore vterentur.

¶PHILIPPVS. Ex Senatus ſententia ædificatam domum) Intelligi plane vult domum ſuam, quam olim Clodius incendiſſet, mox Senatus cenſuit publica pecunia ædificandam. Gloriatur M. Tullius in Oratione contra Piſonem ſibi, qđ antea nemini, pecuniam publicam ad ædificandam domum fuiſſe decretam. Qđ non tam hiſtorico more, q̃ oratorio, vt inquit Aſconius Pędianus videtur poſuiſſe: nã multis ætatibus ante Ciceronem nulli id contigiſſe verum eſt. An vero nemini vnq̃ antea, videamus, ne parum caute dicamus. Antiquis enim temporibus idem cõtigit Valerio Maximo: cui inter alios honores domus quoq; publice ædificata eſt in palatio. & Antiochi Regis filio obſidi domũm publice ædificatam tradunt. Varro quoq; refert Mut· qui ab Annibale trãſierat ad Romanos ædes Romæ datas & pecuniam ex ærario. Videamus tamẽ num ideo Cicero dicat ſibi, quod antea nulli domũ pecunia publica ex ærario ædificatam: quia illis aut locus publice datus ſit aut domus, quæ fuerat eorum nõ publico ſumptu ædificata. Ciceronis vero domus quæ fuerat ipſius, & diruta atq; incenſa erat, & a Clodio conſecrata Libertati. publico ſumptu ædificata ſit. qđ nouum & huic primo & adhuc etiam ipſi ſoli contigit.

Domus e rę publica ædificata.

Quis autem vnq̃ tanto damno Senatorem coegit? aut quid eſt vltra pignus, aut mulctam? qui ſi ſciſſet quã ſententiam dicturus eſſem, remiſiſſet aliquid profecto de ſeueritate cogendi. An ne cenſetis P. C. qđ vos inuiti ſecuti eſtis, decretum fuiſſe vt parentalia cum ſupplicationibus miſcerẽtur? vt inexpiabiles religiones in Rempub. inducerentur? vt decernerent ſupplicationes mortuorum? nihil dico. Quis fuerit ille Iu. Brutus qui & ipſe regio dominatu Rempublicã liberauit, & ad ſimilem virtutem, & ſimile factum ſtirpem

in prope quingēteſimū annū propagauit: adduci tñ nō poſſem, vt queq̄ mortuū cōiungerē cū deorū immortaliū religione: vt cui9 ſepulchrū nuſq̄ extet vbi parētetur, ei publice ſupplicet. Ego vero eā ſentētiā dixiſſem P.C. vt me aduerſus Po.Ro.ſiqs accidiſſet grauior reip. caſus, ſi bellū, ſi morbus, ſi fames, facile poſſem defendere: quę ꝑtim iā ſunt, ꝑtī timeo ne impēdeāt. Sed hoc ignoſcāt dii immortales velim, & populo Ro. q id nō ꝓbat, & huic ordini q decreuit iuitus. Quid de reliqs Reipu. malis licet ne dicere? mihi vero licet & ſemꝑ licebit dignitatē tueri, mortē cōtēnere: poteſtas modo in hūc locū veniēdi ſit, dicēdi periculum nō recuſo. Atq; vtinā P.C. Cal. Sextilibus adeſſe potuiſſem, nō ꝙ profici potuerit aliqd: ſed ne vnus modo Cōſularis, qđ tū accidit, dignus illo honore, dignus Rep. inueniretur. Qua quidē ex re magnū accipio dolorē, homines ampliſſimos. Po.Ro. beneficiis vſos, L.Piſonē ducē optimę ſentētię nō ſecutos. Iccirco ne nos ppl's Ro. Cōſulares fecit, vt in altiſſimo āpliſſimoq; gradu dignitatis locati, rēp. ꝓ nihilo haberem9? Nō modo voce nemo L. Piſoni Cōſulari, ſed ne vultu qdē aſſenſus eſt.

MATVR. Aut quid) Duobus modis cogi Senator pōt, vt vel pignus ab eo auferat, vel mulcta, hoc eſt pecuniaria pœna irroget. Samnitū vocabulū mulctā dicit eſſe Varro, & ſpecialis peccati eſſe, cui9 animaduerſio pecuniaria ſit, cū pœna generalis exiſtat. *Mulcta.*
Vt parētalia cū ſupplicationibus miſcerent) vt in Cæſaris honorē quotannis parentalia ſimul & ſupplicationes certo die celebrarent. Sūt autē parentalia iuſta mortuoꝝ & parentare eſt ꝑ mortuis parētibus iuſta facere & epulū dare. oēs vero maiores in infinitū parētes vocari, ait Caſſius iureconſultus. Sacrificare apud veteres Romanos, ſicuti nūc a nobis Nouēbri mēſe. xij. Calēdas Februarij parētalia celebrari ꝑ mortuis ſolita ſunt, qđ Ouidius tradit in Faſtis. Cū ſupplicationibus) Quas itē in Cæſaris honorē decerni volebat, tāq̄ relatus in deos eſſet. Inexpiabiles) Quę expiari nō p ſſent: nā nō ꝑ mortuis decerni ſupplicationes cōſueuere, ſed ꝑ viuis: nō ꝑ re triſti, ſed ꝑ lęta, vt ꝑ victoria. Ille Iu. Brutus) Hoc ſignificare vult: ne Iu. qdē Brutus a quo ſunt exacti reges & parata vrbi libertas, dignus eſt ad cuius ſepulchrū ſupplicet: multo minus Cęſar, q regio dominatu liberā vrbē preſſit. Ille ꝓfuit pellendo tyrānidē: hic obfuit exercēdo. & eſt a maiori ad minus argumētum. Si nō dignus Brutus, multo minus Cęſar.

Parētalia

Supplicationes ꝑ quibus.

Id honoris dũtaxat Bruto tributũ,qđ cadauer eius in foro poſitũ Collega Valeri⁹ laudauit,matronę anno luxerũt. Corrputũ ſcio locũ & lui.i.Iuniũ: nõ L.Brutũ legẽdum.
Regio dominatu)Eiecto Tarquinio Superbo & filijs. Stirpẽ) M.Brutũ,q Cæſarẽ occidit. Propagauit) Extendit:ſumptũ a vitibus,vnde & propago. Cũ deorũ immortaliũ religione)Vt ei veluti dijs immortalibus ſupplicemus. Nuſq̃) Nullo eñ loco Bruti ſepulchrũ oſtẽdebat. Si quis accidiſſet caſus)Propter hanc religionẽ & nouã & periculoſam,& ꝓpter hoc piaculũ,deorũ cõmoueretur ira,quia cõmiſſa in eos ſcelera, peſtilẽtia,fame,bello ſolent vlciſci Poſſem defendere)& dicere monui ego vos ne faceretis,& dici ſolet quãdo quippiã accidit errore & peccato,qđ nobis eſt ꝓhibentibus cõmiſſum. Iam ſunt) Vt bellũ qđ adhuc in Hiſpania gerebat cõtra Sextũ Põpeij filiũ a Petreio & Affranio Prætoribus. Qui id nõ probat) Decretas Iulio ſupplicationes. — Propago.
Huic ordini)Senatorio. Nihil vero)Qui libere ſemp dicere cõſueui,qui nullius vnq̃ ſubire inimicitias ꝑ Republica veritus ſum. Libertatẽ tueri)Sine qua nemo opṫet viuere,qđ ait Salluſtius. In hunc locũ)Senatũ. Dicendi periculũ) qđ inſtat libere loquẽtibus,& aliquos in quos dicitur offendẽtibus. Calẽdis Sextilib⁹)Quibus relatũ ab Antonio eſt de ſupplicationibus & parẽtalibus Iulio decernẽdis. Vnus Cõſularis) L. Piſo. Cõſulares erãt qui Conſulatũ gefferãt.Maioris aũt habebãtur auctoritatis & ꝓrogatiuę in Senatu. Optimę ſentẽtię)Ne parentalia & ſupplicationes Iulio decernerẽtur. Pro nihilo)Hoc eſt vt quid accidat Reipublicę nõ magnopꝫ curemus. Vultu)Annuẽdo & indicãdo placere ſibi illius ſentẽtiã. Malũ)Interiectũ eſt,frequẽs apud hunc auctorẽ & in hoc opere & in Verrẽ,ſicut nefas apud Virgilium nõnũq̃. — Cõſulares. — Malum.

¶ASCEN. Calẽ. Sextilib⁹)ſic cũ bonis exẽplis lego,& nõ ꝗ.i.qa potuerit ꝓfici. vtrũq; verbũ eſt impſonale:qđ Valla venuſtũ cẽſet.aliquod.i.in aliquo:nã ſi dicas aliqd potuerit.iã potuerit ſit pſonale & ꝓfici paſſiuũ.i.vtiliter fieri. Sed ne vn⁹ modo).i.ſolũmodo vn⁹ Lucius Piſo, ſed etiã alter,ſe aũt innuit. Inueniretur dignus ille honore).ſ.Cõſulari, approbãdo ſentẽtiã Piſonis:qđ innuit ſe facturũ fuiſſe ſi affuiſſet.

¶GEORG.TRA. Remiſiſſet de ſeueritate cogẽdi)quã.ſ.ita intẽderat. Parentalia) Iuſta ſunt mortuorũ. Inexpiabiles) quę nullo ſupplicio nullo ſacrificio piari & expurgari & lui poſſent, Stirpẽ)progeniẽ ſuã.ſcilicet Brutum qui Cæſarem occidit.

¶PHILIP. Vt parentalia cũ ſupplicationibus miſcerẽtur)Parentare eſt manibus defunctorũ parentũ ſacrificare,vnde & parentalia dicta ſacra,quę dijs manibus ſoluũtur.Fabius Maximus Seruilianus pontifex negat oportere atro die parentare:qa tũc quoq; Ianũ Iouem q; pręfari neceſſe eſt . quos nominari atro die non oportet.

Quę nã,malũ,eſt iſta volũtaria ſeruitus? fuerit q̃dã neceſſaria. Nec ego hoc ab oĩbus iis deſidero,q ſentẽtiã loco Conſulari dicũt. Alia cauſa eſt eorũ,quorũ ſilentio ignoſco. alia eorũ quorũ vocẽ reqro,quos qdẽ doleo in ſuſpicionẽ Romani populi venire:non metu,qđ ipſum eſt turpe,ſed aliũ alia de cauſa deeſſe dignitati ſuę. Quare primũ maximas grãs & habeo & ago L.Piſoni,q nõ qd efficere poſſet cogitauit: ſed qd ipſe facere deberet. Deinde a vobis P.C.peto,vt etiã ſi ſeq mi⁹ audebitis orõnẽ atq; authoritatẽ meã,benigne tñ

me, vt feciſtis adhuc, audiatis. Primum igitur acta Cæſaris ſeruanda cenſeo, nõ quo probem: quis enim id quidem poteſt? ſed quia rationẽ habendam maxime arbitror pacis & ocii. Vellem adeſſet Antonius modo ſine aduocatis: ſed vt opinor, licet ei minus valere, qđ mihi heri per illum non licuit: doceret me vel potius vos P.C. quemadodmodum ipſe Cæſaris acta defenderet. An in cõmentariolis, & chirographis, & libellis ſe vno auctore prolatis, ac ne prolatis quidem, ſed tãtũmodo dictis, acta Cæſaris firma erunt? Quæ ille in æs incidit, in quo populi iuſſa perpetuaſq; leges eſſe voluit, pro nihilo habebuntur? Equidẽ exiſtimo nihil tã eſſe in actis Cæſaris q̃ leges Cæſ. An ſicui q̃d ille promiſit, id erit fixũ? qđ idẽ facere non potuit, vt multis multa ꝓmiſſa non fecit: Quæ tamen multo plura reperta ſunt illo mortuo, q̃ viuo beneficia per oẽs annos tributa & data: ſed ea nõ muto, nõ moueo: ſũmo etiã ſtudio ꝑclara illius acta defendo:

MATVRANTIVS. Voluntaria ſeruitus) Cui veſtra ſponte vos ſubiſcitis: nemo enim ſua ſponte ſeruus ſit, & natura omnes liberi, & ad liberratem proni naſcimur: hęcq; appetitio non modo in homine eſt qui rationis eſt particeps, ſed in brutis etiã: nam qđ ait Ouid. Cum bene ſint cauea clauſæ pandione natæ, Nititur in ſiluas quęq; redire ſuas. Fuerit neceſſitate) Qui neceſſitate vt bello ſeruituti ſubiicitur, ipſa neceſſitate defenditur. Nec ego hoc) Non ego, inquit, ab omnibus Cõſularibus hoc requiro, vt libere ſicut L. Piſo loquantur. Multi enim ſunt quorum ſilentio veniam do: cũ aut Antonii neceſſitudine, aut Cæſaris beneficiis loqui prohibeantur: Sed eos libere non loqui doleo, quibus nulla cum Antonio neceſſitudo, qui nulla accepere a Cæſare beneficia. Video enim eos in populi Ro. ſuſpicionem venire, & alium quidem alia cauſa, vel metu. ſ. vel pręmio quid ſe dignum ſit non efficere. Quare primũ maximas) Dicimus habeo gratiam, ago gratias: ſed cum vtrũq; verbum iungimus ago & habeo gratias dicimus, & non gratiam. Quid efficere poſſet) videbat enim parum profuturam ſententiam ſuam, ſed dignum ſe ſic dicere intelligebat. Auctoritatem) ſententiã & voluntatem. Benigne audiatis) eſt beneuolentiæ captio, quã non in exordio ſolũ, ſed per totam orationem colligere ſtudemus. Adhuc) Hucuſq;. Primũ igitur) ſententiam nunc dicit de actis Cæſaris, & ſeruanda aſſerit, quæ non ſeruari ab Antonio hoc docet argumento, qui leges Cæſaris non ſeruat, is acta eius non ſeruat: Anton. leges Cæſ. deſtruit ergo acta Cæſ. deſtruit. Non quo probem) Non q laudem & appro-

Gratias.
Gratiam.

bem ſeruanda Cęſaris acta eſſe,cum re vera non ſint ſeruanda. Poteſt)probare. Pa
cis)cui vel in primis proſpiciendum conſuiendumq; eſt. Modo ſine aduocatis)Scili- Aduocati.
cet adeſſet,hoc eſt ſine operis & militibus,quibus veluti aduocatis & defenſoribus ſti-
patus venit in Senatum , & cauſam ſuam tuetur Antonius , quemadmodum priuati
cauſas ſuas per aduocatos agunt:q̄q̄ inſcitiam Antonij notat fortaſſe qui ſine aduoca-
tis tueri ſe ac defendere negret. Sed vt opinor licet ei minus valere)locus eſt cū ama-
ritudine,quaſi dicat non licet minus valere ei,q̄d mihi heri non licuit.mihi non licuit
afferre excuſationem ꝙ lāguerem & mihimet diſplicerem:omnino enim pignora ſunt
accepta: nec Antonio licere debet aliquam afferre excuſationem ꝙ abeſſe hodie debeat.

Chirographis) Recitato Cæſaris teſtamento & cadauere in foro ante roſtra crema
to,acta eius ſeruari poſtulauerit Antonius, eaq; in commentarijs relata penes ſe ha-
bebat,a Cæſare tradita,in quibus decreta iudicataq; & multa ad multorū gratiā erant
ſcripta.Scribam Cæſaris Faberium nomine fidum in omnibus atq; obſequētē nactus,
vrbibus & dinaſtis ſcribebat, quibuſcūq; depoſcentibus aliquid concedebat,id libitum
erat addens & detrahens,alijs magiſtratus,alijs immunitates dabat,multos Senato-
res faciebat,plures ab exilio reuocabat, eaq; omnia veluti a Cæſare ante decreta ſe fa-
cere prædicabat:quamobrem iocantes Romani Antonium & reliquos eiuſmodi Cæſa- Charonitę
ris amicos Charonitas appellabant:qui ſi quid obiectum eſſet,illico ad defuncti chiro-
grapha confugiebant:quo factum eſt vt Antonij opes auctę plurimum eſſent,quibus
territi Brutus & Caſſius ab vrbe ceſſerunt, Calphurnia item Cæſaris vxor mariti ad
Antonium pecuniam tranſtulerat:erant autem talentorū.iiij.milia.L.Antonius fra- Syngrapha.
ter Tr.pl.& Caius alter frater Prætor deſignatus eius furoris ſocij erant.Syngrapha Chirogra-
cautio eſt per contrahentium ſcripturam facta,cum vterq; contrahentiū ſcribit.Chi- phum.
rographū manus ſcriptura eſt,& ſic interpretatur. Cicero ait epiſtolam miſiſſe chi-
rographo ſuo.i.manu ſua exaraſſe non dictaſſe,q̄d quis ſua manu notauit , chirogra-
phum eſt. Se vno auctore)Solus enim erat qui Cæſaris eſſe diceret. Tm̄ dictis)quia Incidit in
ſolūmodo penes ſe commentaria Cæſaris diceret eſſe,non etiam oſtenderet. Quę ille æs.
in æs incidit)in marmore dicimus inciſæ ſunt literę,in gemma,non in marmor:& in Lex.
æs,non in ære. In tabulis vero æreis leges ſcribebantur. Vſus æris,q̄d ait Plinius ad
perpetuitatem monumētorum iam pridem tranſlatus eſt. Tabulis æreis in quibus
publicæ conſtitutiones inciduntur. Et Ouidius inquit: Nec verba minantia fixo Aere
ligabantur,nec ſupplex turba timebat Iudicis ora ſui,ſed erant ſine iudice tuti. Po-
puli iuſſa) plebiſcita & leges:nam lex eſt generale iuſſum populi rogante magiſtratu.
Pro nihilo habebuntur)q.d.minime decet leges Cæſaris pro nihilo haberi, & acta quæ
Antonius vnus auctor profert,& non profert quidem,ſed tm̄ dicit ſeruari. Equidem
exiſtimo)acta ſunt publica.Iuuenalis, Cupient & in acta referri.Libri.ſ.in quibus rerū Acta.
publice geſtarum fit deſcriptio. Vnde actuarij qui acta in Senatu ſcribebāt,Tranquil- Actuarij.
lus orationes aliquas reliquit:inter quas temere quædam profertur pro Qu. Metel-
lo,quā non immerito Auguſtus exiſtimabat magis ab actuarijs exceptam male ſub
ſequentibus verba dicentis, q̄ ab ipſo editam. Sunt & priuata ,vt acta Pompeij acta
Syllæ,acta Cæſaris,acta Marij. An ſi cui q̄d ille promiſit id erit fix(um?) ſic intendit
argumentum,non eſt opus dicere in commentarijs & libellis hoc vel illud annotaue-
rat Cæſar q̄d facturus erat & facere alicui promiſerat,quoniam q̄d cuipiam promit-
tebat,id ratū erat,& faciebat:q̄d vero non potuit,neq; voluit facere,id non fecit.Mul-
ta autem multis promiſit Cæſar, quæ non impleuit. Quæ tamen promiſſa mul-
to plura) q̄ ipſe promiſerit fortaſſe Cæſar. Beneficia)vt immunitates. Tributa)
gratis data,quibus dari conueniebat & merentibus.

¶PHILIP. Quænam malum eſt iſta ſeruitus) Annotãt grammatici hanc particulam malum eſſe interiectionem indignationis, quæ locutio cum honeſta ſit, frequẽs eſt apud celeberrimos ſcriptores. Donatus in Commẽtario Phormionis. Malum, inquit, eſt aduerbium interpoſitæ indignationis.

pecunia vtinam ad ædem Opis maneret, cruenta quidem illa, ſed his temporibus cum iis quorũ eſt, non redditur, neceſſaria: q̃q̃ ea quoq; ſit effuſa, ſi ita in actis eius fuit. Et qd eſt qđ tã proprie dici poſſit actũ eius, qui togatus in Repu. cũ poteſtate imperioq; verſatus ſit, q̃ lex? Quęre acta Gracchi, leges Semproniæ proferentur. Quęre Syllę, Corneliæ. Quid Cn. Pompeii tertius Conſulatus, in quibus actis conſiſtit? nempe in legibus. A Cæſare ipſo ſi quęreres quidnã egiſſet in vrbe & toga? leges multas reſponderet ſe & pręclaras tuliſſe. Chirographa vero aut mutaret, aut nõ daret: aut ſi dediſſet, non iſtas res in actis ſuis duceret. Sed ea ipſa concedo, quibuſdam in rebus etiam conniueo. In maximis vero rebus id eſt legibus acta Cæſaris diſſolui, ferendũ non puto. Quę lex melior, vtilior, optima etiã in Rep. ſępius flagitata, q̃ ne prętorię prouincię plus q̃ annũ, ne plus q̃ biennium Conſulares obtinerentur? hac lege ſublata videntur ne vobis acta Cæſaris ſeruari? Quid, ea lege quę promulgata eſt de tertia decuria Iudicũ, nõne omnes iudiciarię leges Cæſaris diſſoluũtur? & vos acta Cæſaris defenditis, q leges eius euertitis? niſi forte ſi qd memorię cauſa retulit in libellum, id numerabitur in actis: & q̃uis iniquum & inutile ſit, defendetur: quod ad populum Centuriatis comitiis tulit, id in actis Cæſaris non habebitur. At quę eſt iſta tertia decuria? Centurionum inquit.

¶ACEN. Pronihilo habebũtur) Sic melius q̃ habebãt, quia ꝓmiſit erũt: & ſic eſt in codice Victorino: in quo etiã eſt. A Cęſare ipſo ſi quęreres, quũ Italici codices & cõmen-

ſ arij nõ habẽt,forte qui volũt verbũ quęre repeti,ſed tunc ſicut dictũ eſt ꝓferẽtur,dicaſ
reſpõdebit. qd̃ de mortuo dici nequit. In Victorino etiã eſt:promiſſa nõ ſoluerit,vbi
placet nõ fecit:ga ꝑticula vt,nõ capiſ cõditionaliter ſed exẽplariter,vt ſit quaſi veluti.
¶MATVR. Pecunia vtinam ad ædem)Ops mater deum eſt,& Cybele dicitur,hęc
pecunia ex bonis redacta erat Pompeianorũ occiſorũ & damnatorũ ac proſcriptorũ:
ideoq; cruentã vocat, nonnullis iniuſte minis & crudeliter extortã:& quę reſtituenda
fuerat iis quibus erat adempta,ſed eã M Antonius interceperat. Inferius Philippica
viij. Poſtulant pręterea vt chirographorũ & cõmentariorũ ſua collegęq; ſui decreta
maneãt:qd̃ laborat vt habeat qd̃ quiſq; mercatus eſt: ſi quid accepit habeat qui vendi=
dit & ne tangãtur rationes ad Opis.i.in ſeſtertiũ ſepties milies recuperẽtur,ne fraudi
ſit ſeptẽ viris qd̃ egiſſent. Ad ædem)In æde. Si ita in actis fuit) vt effunderetur:nã
non ita in actis fuit vt Antonij fieret,ſed vt in tẽplo Opis ſeruaretur. Et qd ẽ)ſi nihil
tã in actis alicuius qui Rẽp.adminiſtrauerit dici poteſt q̃ lex aliqua ab eo lata,nihil in
actis C.Cęſaris numerari magis poteſt q̃ ab eo latę leges,ſed has Antonius nõ ſeruat,
ergo acta non ſeruat quę ſeruanda dicit. Quęre acta) ſi quęris, inquit,acta Gracchi,
& oſtendi,ita vt ſit,poſtulas tibi,proferũtur & oſtẽduntur leges ipſius Gracchi,quæ
Sempronię vocãtur: & acta Syllæ,exhibẽtur Corneliæ leges, quia nihil magis in eius
numeratur actis,qui Rẽp.adminiſtrauit,q̃ ab eo latę leges.Tyberius Gracchus Tybe=
rij Sempronij Gracchi filius Scipionis ex filia nepos plures tulit leges Tr.pl.cũ eſſet:
inter quas nequis plus mille agri iugera haberet,& vt Attali Regis hęreditas populo
diuideretſ.L. Cor.Sylla Dictator,& ipſe multas leges tulit:teſtamẽtariã de parricidis,
de ſicariis,& vt Senatꝰ cõtra legẽ Curiatã,hoc eſt ſine ſorte,ꝓuincias cuilibet magiſtra
tui aſſignare poſſet,& alias cõplures. In qbꝰ actis cõſiſtit)legibus dũtaxat ab eo latis.
Chirographa)exhibita certis ꝑſonis ꝓpria manu ſcripta. Nõ iſtas)hmõi in chiro=
grapha & priuatas cõceſſiones. Duceret)exiſtimaret eſſe. Cõcedo)etiã ſi in actis ha
bẽda nõ ſunt. Cõniueo)cõſentio,oculos claudo,ita vt ſit,quoties qppiã nõ videre ſimu
lamus.Tubero,vt eſt apud A.Gelliũ de Marco Attilio Regulo, Palpebras quoq; eius Conniueo.
ne cõniuere poſſet ſurſum ac deorſũ ductas inſuebãt. Tranglius in Iulio, Delicta neq;
obſeruabat oĩa,neq; ꝓ modo exeq̃baſ,ſed deſertoꝝ ac ſeditioſoꝝ inquiſitor ac punitor
acerrimus,cõniuebat in cęteris. Plinius, Viginti gladiatoꝝ paria in C.principis lu=
do fuere,ĩ his duo oĩno q cõtra cõminationẽ aliquã nõ ꝯniuerẽt.li.xj. Quę lex melior)
acta Cæſaris ſeruãda Ant.dicebat, q̃ in legibus a Cęſare latis conſiſtere oſtẽdit Cicero.
Leges vero Cęſaris ab Antonio ſublatas,& primũ qdẽ de Prętorijs ac Cõſularibꝰ ꝓuin
cijs,iudiciariã inde,& demũ de vi & maieſtate,ideoq; & acta Cęſaris ſublata. Prętorię)
in quas mitti Prętores ꝯſueuere. Cõſulares)in q̃s Procõſules. Prouinciarũ ergo alię
erãt Prętorię, alię Cõſulares. Hac lege)q̃ Iulia de ꝓuincijs dicebaſ. Sublata)ab Anto Prouincia
nio q cõtraria quotidie his legibus & ſuadebat & faciebat.Quid ea lege q̃ ꝓmulgata eſt rũ diuiſio.
de tertia) Iudicia Iulius lege lata ad duo genera iudicũ redegit,Eq̃ſtris ordinis ac Sena
torij,tribunos ęrarios,qd̃ erat tertiũ ſuſtulit.Duę priꝰ hac Iulia lege eligebanſ decurię
iudicũ,altera ex Eq̃ſtri ordine,ex Senatorio altera.Sed Antoniꝰ tertiã Cẽturionũ adij=
cere volebat. Promulgata)Lex añ ꝓmulgabaſ,deinde cũ approbata fuiſſet,in æs incide
batur, & in ærario condebatur, & tũc demũ lata dicebatur. trinũdino autem prius
promulgabatur.Eſt autem promulgare quaſi prouulgare,hoc eſt in vulgus edere, vt
Pompero Fe.placet. & trinũdinum quidem dicitur a ternis nundinis. Nundinę vero Promul=
mercatum ſignificãt,quoniã.viij.diebus ruſtici in agris verſabãtur in opere faciundo gare.
occupati:&.ix.quoq; die in vrbẽ veniebãt,rerũ ꝑmutationes facturi, lites cõpoſituri, Trinũdinũ
ac ſuffragia Senatus cõſulto cõceſſa,ſi opus foret laturi. Primis nũdinis,& item ſecũ= Nundinę.

dis lex promulgabatur, vt a ſingulis atq; vniuerſis, q͞d ait Macrob. facile noſceretur. Tertio, foro ſeu mercatu cū omnis & vrbana & agreſtis adeſſet turba, rogatio fiebat: præco verba legis ſcriba ſubijciente recitabat, & ſi populus ſciebat lex ferebatur, hoc eſt in æs, vt dictū eſt, incidebatur, & in ærario reponebatur. Et primis quidem ac ſecūdis nūdinis intercedere, hoc eſt ꝯtradicere, & impedire licebat. cū vero lata fuerat, minime. Hinc Cic. dicens aduerſas duas leges, quas poſt Cæſaris mortem Antonius promulgauerat: alteram de tertia decuria iudicum, alteram vt de vi damnati prouocarent ad populum ſi vellent. De alijs tamen inquit legibus quæ promulgatæ ſunt, ſaltem quęri poſſumus: de his quæ iam latę dicuntur, ne illud quidem licuit. illę enim nulla promulgatione latę ſunt anteq̄ ſcriptæ. Ex quo oſtendit trinūdino recitatas populo nō fuiſſe, neq; intercedere illis licuiſſe. Nec multo poſt ait, Loquor de legib⁹ promulgatis, de q̄bus eſt integrum nobis: non enim latę erant, ſed tātū promulgatę. Libellum) chirographum ſeu commentarium Q͞d ad populum, &c.) quicquid Romæ ſtatuebatur,

Comitia Curiata. Cēturiata. Tributa.

aut curiatis, aut tributis, cum ex generibus omniū comitia ferebantur. Curiata erāt comitia, cum ex cenſu & ætate. Centuriata, cum ex regionib⁹ & locis, Tributa in campo Martio dūtaxat. Cēturiata habebantur comitia, cum centum ex omni tribu ſuperiorum cenſu & ætate atq; honeſtorum eligebantur, qui aliqua de re iudicarent. De claſſibus in quas diuiſit populum Seruius Tullus, de Centurijs, de comitijs, de ritu

Comitia Comitiales dies.

ſuffragij ferendi more Romano, multa Liuius lib. pri. ab vrb. cond. & Diony. lib. vj, tradit. Comitia) quibus coit populus ad danda ſuffragia in rem quāpiam vel iubendo vel vetando, vnde Comitiales dies quibus agere licet cum populo. Centurionū inquit) Quibus id honoris tribuere volebat. Aut militum auxilio & eorum qui duxerant ordines quicquid vellet in Repub. faceret.

Ad Opis.

¶ PHILIP. Ad ædem Opis maneret) In Epiſtolis ad Atticum in hanc ſentētiam ſic ſcriptum legimus, Rapinas ſcribis ad Opis fieri, quas nos tum videbamus, nec liberati ab egregijs viris, nec liberi ſumus. ita laus illorum eſt culpa noſtra. Vbi annotanda elocutio eſt ad Opis, pro ad ædem Opis deęſic ad Teluris, ad Veſtę, ad Dianę,

Iudices variati.

& ſexcenta ſimilia reperies apud auctores claſſicos & primi nominis. De tertia decuria iudicum) Tyberius Gracchus legem tulęrat vt equites Romani iudicarent, qui iudicauerunt triginta annis ſine infamia: poſt Cornelius Sylla victor leges tulerat, vt Senatorius ordo iudicaret, & iudicauit per decem annos turpiter: lex quoq; ab Au-

Decuriæ iudicum.

relio Cotta lata eſt, vt vna cum Senatoribus & equitibus Romanis Tribuni ærarij ſimul iudicarent. Cæſar dictator Lege Iulia iudiciaria redegit iudicia ad duo genera iudicum, Equeſtris ordinis, & Senatorij: Tribunos ærarios, q͞ erat tertium genus, ſuſtulit. Decuriæ autem iudicum vt Plinius noſter refert pluribus diſcretę nominib⁹ fuere. alij nāq; Tribuni ærarij: alij Selecti, quidam nongenti, vocabantur. De Selectis ait Horatius: Vnum ex iudicibus ſelectis obijciebat. Decurię iudicum non niſi quatuor fuere primo, deinde alię quoq; a Cæſaribus additę ſunt, vt in Commētarijs Trāquilli ſuis locis annotauimus. Centuriatis comitijs) Cēturiata comitia vt ſummatim explicē, id quod plenis paginis apud pleroſq; implicatum eſt, dicuntur quando nō viritim feruntur ſuffragia ſed cēturiatim, hoc eſt vt ſingulę Cēturiæ ſingulos calculos ferant. Curiata vero ea ſunt comitia in quibus viritim populus ſuffragium fert. In Cēturiatis comitijs poteſtas oīs erat penes optimates & nobiles. In curiatis vero penes populum. vnde controuerſia quandoq; orta inter patricios & plebeios, poſtulantib⁹ patricijs annitētibuſq;, vt comitia Cēturiata haberētur: in quibus ipſi pollebant. Contratēdētibus plebeijs & curiata comitia efflagitantibus: in quibus ipſi erāt domini ſuffragiorum.

¶GEORG.TRAPE. De actis Cæſaris ſeruanda dicit)quæ ab Antonio non ſeruari docet hoc argumento.Is acta Cæſaris non ſeruat,qui leges non ſeruat: Antonius leges Cæſaris non ſeruat,ergo Antonius acta Cæſaris non defendit.Deſtruit autem leges primum de prouincijs Prætorijs & Conſularibus,deinde iudiciarias,deniq; eam quę eſt de vi ac maieſtate a Cæſare lata. Sed quia rationem habendam maxime arbitror pacis atq; ocij)quia in primis ꝯſulendū cenſeo & proſpiciendū eſſe ocio ac paci.

¶GEORG.TRAP. Modo ſine aduocatis) vel aduocatis intelligit milites quib' ſeptus in Senatum veniebat,& eorum pręſentia ac vi cauſam ſuam tuebatur,quemadmodum priuatorum aduocati tueri ſolent: aut certe eius infantiam notat, qui per ſe ſine patronis & aduocatis ſe tueri ac defendere non poſſit. Sed vt opinor licet ei minus valere,qđ mihi heri per illum non licebat).i.licet ei valetudinē malam afferre in excuſationem non veniendi in Senatum,quæ mihi non profuit heri cum a me afferretur:quia Antonius non conceſſit nec excuſationem probauit. Hoc Chirographum) alij chirographus,qđ quis manu ſua notauit. In æs incidit) non in ære dicitur. Sculpebātur autem leges literis inciſis. In quo populi iuſſa perpetuasq; leges) Nam lex eſt generale iuſſum populi magiſtratu rogante. Tributa data) cui debebantur pro meritis,data gratis. Ad ædem Opis) ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ῥέας. Cruenta illa quidē) ex bonis.ſ. Pompeianorum cæſorum. Aduocati.

Quid? iſti ordini iudicatus lege Iulia, etiam ante Pompeia, Aurelia,non patebat? Cenſus pręfiniebatur inquit,nō Centurioni quidem ſolum,ſed Equiti etiam Romano. Itaq; viri fortiſſimi atq; honeſtiſſimi qui ordines duxerunt, res & iudicant & iudicauerunt. Non quęro,inquit, iſtos, quicunq; ordinem duxit,iudicet.At ſi feratis,quicūq; equo meruiſſet, qđ eſt laudatius,nemini probaretis. In iudice enim ſpectari & fortuna debet,& dignitas.Non quęro,inquit,iſta. addo etiam iudices manipulares ex legione Alaudarum. aliter enim noſtri negant poſſe ſe ſaluos eſſe. O contumelioſum honorem iis quos ad iudicandum necopinātes vocatis.Hic enim eſt legis iudex, vt ii in tertia Decuria iudicent, qui libere iudicare non audeant.In quo quantus eſt error,dii immortales,eorum qui iſtam legem excogitauerunt.Vt enim quiſq; ſordidiſſimus videbitur: ita libentiſſime ſeueritate iudicādi ſordes ſuas eluet, laborabitq; vt honeſtis Decuriis potius dignus videatur, q̄in turpes iure coniectus. Altera

promulgata lex eſt, vt & de vi & de maieſtate damnati ad populum prouocẽt, ſi velint. Hęc vtrum tandem lex eſt, an legũ omniũ diſſolutio? Quis eſt enim hodie cuius interſit iſtã legem manere? Nemo reus eſt iſtis legibus, nemo quẽ futurum putemus. Armis enim geſta nunq̃ profecto in iudicium vocabuntur. At res populares? Vtinam quidem aliquid velletis eſſe populare. Omnes enim iã ciues de Rei publicę ſalute vna & mente & voce conſentiunt. Quæ eſt igitur ea cupiditas eius legis ferẽdę, quę turpidinem ſummam habeat, gratiam nullam? Quid enim turpius, q̃ qui maieſtatem populi Ro. per vim minuerit, eum damnatum iudicio, ad eã ipſam vim reuerti, ꝓpter quã ſit iure dãnatus? Sed quid plura de lege diſputo? quaſi vero id agatur, vt quiſq̃ prouocet. Id agitur, id fertur, ne qs omnino vnq̃ iſtis legibus reus fiat. Quis enim aut accuſator tam amẽs reperietur, qui reo damnato obiici ſe multitudini cõductę velit? aut iudex, qui reũ damnare audeat, vt ipſe ad operas mercenarias ſtatim protrahatur? Non igitur prouocatio iſta lege datur, ſed duę res maxime ſalutares, leges quęſtioneſq; tollũtur. Quid eſt igitur aliud q̃ adhortari adoleſcentes vt turbulenti, vt ſeditioſi, vt pernicioſi ciues velint eſſe? Quam autẽ ad Reip. peſtem furor Tribunitius impelli nõ poterit, his duabus q̃ſtionibus de vi & de maieſtate ſublatis? Quid? ꝙ obrogatur his legib9 Cęſaris quę iubẽt ei qui de vi, itẽq; ei qui maieſtatis damnatus ſit, aqua & igni interdici? qbus cũ prouocatio datur, nõne acta Cæſaris reſcindũtur? Quæ quidẽ ego P.C. qui illa nũq̃ probaui, ita conſeruanda cõcordię cauſa arbitratus ſum: vt nõ modo quas viuus Cęſar leges tuliſſet, infirmãdas hoc tẽpore non putarẽ: ſed ne illas

quidem quas poſt mortē Cæſaris prolatas eſſe & fixas videtis. De exilio reducti ſunt a mortuo: ciuitas data nō ſolū ſingulis, ſed & nationib9, & prouinciis vniuerſis a mortuo: immunitatibus infinitis ſublata vectigalia a mortuo. Ergo hæc vno viro optimo auctore domo prolata defendimus? Eas leges quas ipſe nobis inſpectātibus recitauit, pronūciauit, tulit: quibus latis gloriabatur, iiſq; legibus Remp. cōtineri putabat, de prouinciis, de iudiciis: eas inquam Cæſaris leges nos qui defendimus acta Cęſaris, euertendas putabimus? Ac de iis tamē legibus quę promulgatæ ſunt, ſaltem queri poſſumus: de iis quę iam latę dicūtur, ne illud qdē licuit. Illę enim nulla ꝓmulgatione latę ſunt anteq̃ ſcriptæ.

¶PHILIPPVS. Iudicatus) Iudicatio iudicandiq; poteſtas, nomen eſt.
¶MATVR. Quid?) Interrogat Ci. Iſti ordini) Cēturionū. Iudicatus) iudicādi facultas quarti ordinis. A. Gelli9, Iuraui mihi nō liquere atq; ita iudicatu illo ſolut9 ſū. Iulia) qua duę eligebanť decurię & ex eqſtri ordine & ex Senatorio. Pōpeia) Aureli9 Cotta aliquot ānis añ accuſatū a Cicerone Verrē Prętor legē iudiciariā tulit, qua ꝯmunicata ſūt iudicia Senatui, eqſtri ordini, & tribunis ærariis. Pōpeius poſtea i ſcdo Cōſulatu tulit, vt āpliſſimo ex cēſu ex Cēturiis aliter q̃ antea lecti iudices, æque tñ ex illis trib9 ordinib9, res iudicareť, auctor Pędianus. Nō patebat?) Ac ſi dicat: patebat: nā & Cēturionib9, & iis q duxiſſent ordines licet eē i iudicū decuriis: modo āpliſſimo eſſent cenſu. Cēſus ꝑfiniebať ingt Antonius) .i. ꝑfiniebať q eligi poſſent, nec niſi āpliſſimo cēſu & eqſtrib9 facultatib9: hoc eſt q̃dringētis ſeſtertiis eligebāť, nō cēs aūt Cēturiones hoc cenſu erāt, & priuari eos iudicādi honore videbať indignū. Nō Cetnurionū ſolū) Reſpōſio Ciceronis. ſ. ꝑfiniebať cēſus. Itaq; qđ viri fortiſſimi) & Eqtes, & Cēturiones, q in eodē cēſenť numero. Nō q̃ro ingt iſtos) ingt Antoni9, fortiſſimos & honeſtiſſimos. Quicūq; ordines duxit iudicet) ſiue ſit āplo cēſu & pfecta ætate, ſiue nō, modo ordines duxerit. Ducere ordinē eſt magiſtratū in militia & in caſtris gerere, ꝑeſſe decurię, cēturię, mampulis, cohort. At ſi feratis qcūq; equo meruiſſet) Cicero reſpōdet: nō ſolū qcūq; centurio, ſed qcūq; equo meruit, ſit inter iudices. Si feratis) Qm̃ nō feretis & ferēdū minime eſſet vt digni & indigni iudicēt, etiā q equo meruerīt hoc eſt q ex publico equū habuerint: dari.n. & alii iuuētuti equus ſolebat ex publico. Eques ex equeſtri erat ordine. qui vero equū ex publico habebat: ei9 nulla erat dignatio, tātū oportebat vt ꝑſto cū equo eſſet, quoties Reſpu. eius opa indigeret: equū adimere penes cēſorē erat, ſi qs ſtrigoſiorē habuiſſet, & A. Gelli9 & Valeri9 Maxi. tradūt. Qđ eſt laudati9, vt iudicēt qcūq; equo meruerūt, qđ laudati9, q̃ vt iudicēt qcūq; ordines duxerūt, vt decuriones. leg. f & lauti9. i. ſꝫ lēd. di9. Nemini ꝓbaretis, nemo fieri ꝯſentiret. Fortuna) Cēſu vt ſit āpliſſimo. Dignitas) vt āplū ēt geſſerit magiſtratū, & dign9 ſit. Nō q̃ro ingt iſta. Addo etiā)

Cęnſus.

Ducere ordinem.

Eques.
Equū publice dare & adimere.

Antonius,ex iis etiam eligi iudices volo qui manipulares ſunt,hoc eſt manipulos ducunt externorum militum ipſi externi,& nõ Romani ciues.nam Cæſar vnam legionẽ ex Tranſalpinis conſcriptam Alaudam vocabulo gallico appellauit,quã diſciplina Alauda. cultuq; Romano inſtitutam & ornatam poſtea vniuerſam ciuitate donauit.Alauda aũt vocabulo gallico auem ſignificat,quã Galeritam nos appellamus:Tranquillus & Plinius anctores. Aliter enim) Niſi Tranſpadani iudicent in vrbe.& ironice dictũ eſt.

Noſtri)Ego Antonius intelligo & milites qui multa per vim & contra maieſtatem commiſerant. O contumelioſum honorem)iis ipſis quibus defertur qui ad iudicandum neopinantes quidẽ vocantur. Hic eſt enim legis iudex) hic lege a te lata Antonii iudex eligitur:qui quoniam vilis conditionis & ſortis iudicare libere non audeat, ſed metu,aut alicuius ſceleris conſciẽtia,pro tua libidine iudicet.ſed deciperis & tu & quicunq; legem hanc de tertia Centuria adiicienda excogitarunt. Vt eñi quiſq; ſordidiſſimum videbit ſe eſſe,ita libenter ſeueritate in iudicando vtetur: exiſtimabit enim fore vt ſordes & turpitudinem ſuam purget,ſi libere loquatur & iudicet.

❡PHILIPPVS. Ex legione alaudarum) In epiſtolis ad Atticum, Miſit ad me Cecinnam quẽdam Volateranum familiarem ſuum,qui hoc pertulit tm̃, Antonium cũ legione Alaudarum ad vrbem pergere:pecunias municipiis imperare, Legationẽ ſuis ſignis ducere. Cęſar Dictator vt apud Suetoniũ enarrauimus,legionẽ vnã ex Tranſalpinis conſcripſit,quam vocabulo quoq; Gallico Alaudam appellauit,eãq; poſtea vniuerſam diſciplina cultuq; Ro.inſtitutam & ornatam ciuitate donauit. Plinius quoq; de Alauda auicula ſcribens quæ alio nomine Galerita appellata eſt,poſtea inquit Gallico vocabulo etiam legioni nomen dederat.

❡ACEN. In codice Victorino eſt eluet) .i.purgabit & non eleuet,& melius quia ſequitur conſimilis temporis & modi verbum laborabitq; &c. Habet etiã id qđ paulo poſt legitur ſic,Sed duę res maxime ſalutares, aliis deeſt vox res maxime neceſſaria: duæ enim ſunt res leges & quæſtiones.

❡MATVRANT. Quantus eſt error q̃ latus eſt) .i. q̃ late patet, & ad q̃ multos pertinet. Altera promulgata &c.)Cæſar legem tulerat de vi & maieſtate contra eos qui aut vim facerent,aut amplitudinem magiſtratus & Reipu.minuerent. Legis Iulię de maieſtate meminerunt libri Iuriſconſultorum quæ in eos qui contra Imperatorẽ vel Rempublicam aliquid moliti eſſent,ſuum vigorem extendebat,cuius pœna animę amiſſionem ſuſtinebat,& memoria rei etiam poſt mortem damnabatur. Suſtulit aũt Prouocatio. Cæſar prouocationem) Noluit enim quempiam qui aut vim feciſſet,aut maieſtatem læſiſſet prouocare poſſe:Sed Antonius & Lepidus promulgauerant cõtraria huic legi: nondum tamen tulerãt cõtra hãc legem, vt de vi damnati ac maieſtate, ad populum prouocare poſſent,quo nihil pernicioſius:homines enim audaciores reddũtur ad perpetranda ſcelera,ſperantes impunitatem, ſi viderint eſſe ad quos damnati prouocare poſſint. Cuius interſit)Cui vtile ſit. Nemo reus eſt iſtis legibus) nemo damnabitur de vi & maieſtate cum ſit ad populum prouocatio. Nemo quẽ futurũ putemus) nemo enim accuſabit eum quem elabi iudicium poſſe videbit prouocatione. Armis enim geſta)Bello & ciuili diſcordia. At res populares)Obiectio eſt,ſi armis geſta in iudicium non vocabuntur, at res populares vocabuntur, hoc eſt in populo geſtæ ac ſpectantes ad populum. Vtinam velletis)reſponſio eſt Ciceronis, vt populare hoc eſt liberum & in populi arbitrio poſitum velletis aliquid eſſe:quia ſi libertate ſua populus vteretur,omnia recte fierent, & vna mens ac ſentẽtia populi de Republica eſſet.

Eius legis)Vt damnati de vi & maieſtate ad propulum prouocent. Damnatꝰ iudicio)Per ipſam legem de vi & maieſtate. Ad eam ipſam) ſcilicet maieſtatem Pop.

Rom. reuerti) Per prouocationem. Vt quiſq̃ prouocet) Quoniam non id agitur vt prouocet quiſq̃ nunq̃, ſed vt nemo accuſet eum quem prouocatione elabi poſſe videat, qđ & turpe accuſanti eſſet, & periculoſum. Conductę) pecunijs corruptæ, & veluti ad dandam operam conductæ ac mercenariæ. Ad operas mercenarias) Ad multitudinem quam reus mercede conduxerit. Protrahatur) rationem iudicij redditurus, & reſciſſa ſententia pœnam ſubiturus. Duæ maxime ſalutares) quaſi dicat nihil aliud cum videant paratam prouocationem, & viam impunitatum per corrupta populi ſuffragia conſequendi. Quam ad peſtem) ac ſi dicat, ad quāuis peſtem & damnū: per ſe enim Tribuni ſeditionibus alebantur, vnde & eorum furor dicitur atq; inſania. Quid quod) Vere oſtendit acta Cæſaris deſtrui ab Antonio cum abrogatur legi ab eo latæ, quæ iubet interdici aqua & igni damnato de vi & maieſtate. Quod tollit) ſcilicet prouocare. Tantiſper enim & in vrbe eſt damnatus & interdici aqua & igni nō poteſt: donec populus ad quem prouocatum eſt, aut damnauerit aut abſoluerit. Interdicere quempiam aqua & igni, eſt prohibere illum ab vſu aquę & ignis, quibus duabus rebus maxime humana continetur vita. Abrogatur legi cum prorſus tollitur)

Interdicere aqua & igni.

Quæſtionibus) cum per tormenta & cruciatus quęritur quid reus fecerit. Reſcinduntur) irrita fiunt & tolluntur. Prolatas eſſe) In publicum. Et fixas) In parietibus in ærario, ac in æs inciſas. De exilio reducti ſunt a mortuo) quia poſt Cæſaris mortem acta prolata ſunt, quæ Cęſaris eſſe dicebantur, cum re vera non eſſent. quibus dicebatur voluiſſe Cæſarem aliquos exules reduci, id quod ipſe volebat, & fingebat Antonius, vt prius eſt dictum. Ciuitas data non ſolum ſingulis, ſed nationibus, vt legioni Alaudarum. Antonius quo ſibi fauorem ciuitatum & nationum vendicaret, ciuitatem illis dedit. Natio genus hominum eſt qui non aliunde venerunt, ſed ibi nati ſunt αὐτόχθονας Græci vocāt: nos indigenas appellamus. Vectigalia) Publici prouentus φόρους Græci vocant. Sūt etiam priuatorū. Cic. in Parad. Ex meo tenui vectigali, annua ducenta capio. Ergo hæc &c.) Ironice. Ergo q̃ vnus Antonius pferet domo ſua, q̄ſi domi ſuę ꝓpoſita, defendimus: q̃ Cæſar ipſe & tulit, & gloriabat̃ tuliſſe euertimus. Ipſe) Cæſar. Eas) inquā Cæſaris leges. hyperbaton eſt: in quo aut eadē verba q̃ in principio clauſulæ ſunt poſita repetimus, aut diuerſa q̃ idē valeāt, vt in rhetoricis ad Herēnium, Si pſuaſus auditor fuerit, id eſt ſi oratio aduerſariorū fidē fecerit auditoribus. Et paulo poſt, Ergo ſi fidē factā putabimus. Quæ promulgatæ ſunt) poſſumus inquit de his legibus, quæ promulgatæ ſunt conqueri, quia non ſunt adhuc latæ, & in æs inciſæ, ſed aliquæ latæ dicuntur ab Antonio ſcilicet, quæ Trinundino, vti prius eſt dictum, promulgatę non ſunt, de quibus conqueri non poſſumus.

Natio.

αὐτόχθων

Vectigalia

Trinūdinū

¶GEORGIVS TRAP. Togatus in pace) non in bello. Promulgata) quaſi prouulgata: tum demum lex lata eſſe dicitur, cū p trinūdinum propoſita eſt. Centuriaris comitijs) quando omnes Centuriæ in campo Martio ſuffragium de aliqua re ferunt. Equo meruiſſe) militaſſe equo. Qđ eſt laudatius) honorabilius, ſplendidius. Ex legione Alaudarum) quam Cæſar in vlteriore Gallia conſcripſit, ergo erat barbara legio. Noſti) ſcilicet milites qui multa per vim & contra maieſtatem commiſerunt. Libere iudicare non audeant) aut propter auaritiā & ſordes aut propter conſcientiā alicuius facinoris aut metū. Quātus eſt error) legitur in textu, ſed quātus eſt error & hic ſcripſi, & hic habet q̃ lætus eſt error q̃ late patet q̃ ad multos p rtinet. Ad opas mercenarias) ad eos quos ille reus mercede cōduxerit. Protrahat̃ ad pœnā). ſ. atq; ſupplicīū. Quęſtiones) cū. ſ. p tormēta & cruciatus q̄rit̃ qđ ſit a reo cō miſſum. Quid qđ abrogatur legibus Cæſaris). i. leges Cæſaris abrogātur. Nationibus) Natio genus hominum qui non aliūde venerunt, ſed ibi nati ſunt, quos Græci

Prouulgata lex.

ἀυτόχθονας vocant. Vectigalia) quæ Græce τέλη dicuntur. Immunes) ἀτελεῖς. Recitauit) ipſe pronunciauit per prǫconem ἀνεῖπε.

❡PHILIPPVS. De legibus quǫ promulgatǫ ſunt) Promulgari leges dicuntur, cū primū in vulgus eduntur quaſi prouulgari: caput autē & origo & quaſi fons legum rogatio eſt, quando. ſ. promulganť leges populum ita rogat. i. interrogat magiſtratus velitis iubeatis ne Quirites hoc fieri, ex inſtituto priſcorū? Lex trinis nundinis promulgabatur: eratq; integrum per id tēpus intercedere ac tollere ſi parū probaretur, ſiue quid vitij eſſet. Vbi vero trinūdino lata erat, & in tabulis æneis inciſa, amplius Promulgari legem. reſcindere infirmareq; non licebat. Trinūdinū dici interpretatur Priſcianus quaſi trinarum nnundinarum: de quo M. Tullius in Oratione ad Pontifices, Si qđ in cæteris legibus trinūdinum eſſe oportet in adoptione ſatis eſt trium eſſe horarum, nihil reprehendo. Quintilianus, Siue non trino forte nūdino promulgata lex, ſiue non idoneo die fuit.

Trinūdinū

Qųerunt quid ſit, cur aut ego, aut quiſq̃ veſtrum P.C. bonis Tribunis ple. leges malas metuat. Paratos habemus q̃ intercedant. paratos qui Rempu. religione defendāt. Vacui metu eſſe debemus. Quas tu mihi inqt interceſſiones? quas religiones nominas? Eas ſcilicet quibus Reipub. ſalus continetur. Negligimus iſta, & nimis antiqua & ſtulta ducimus, forum ſepietur, omnes claudentur aditus, armati in prǫſidiis multis locis collocabuntur. Quid tum? quod erit ita geſtum, id lex erit? & in æs incidere iubebitis?

GEORG. Paratos habemus q̃ intercedāt) εἰρονικῶς. quaſi dicat, Tribunos plebis nō habemus qui intercedant, ſi Conſules malas leges ferant? hoc autē dicit propter C. Antonium & Marci Antonij fratrem, qui eo tempore Tribunatum gerebat. Paratos qui Rempub.) Hoc dicit propter Augures qui ius habebant obnunciandi ſi Trib. pl. egiſſent cū populo Ioue tonāte aut pluēte. Erat autē id tpis Augur M. Anto.
❡MATVRAN. Quid ſit) occurrit obiectioni, & qųerūt inquit Antoninus & cǫteri eius amici atq; idem ſentientes, cur timeamus ne malǫ ferantur leges, cum habeamus bonos Tribunos, qui videtur, ſi id fiat, interceſſuri, & ſeſe oppoſituri. Paratos qui intercedāt) Ironice, quaſi dicat, minime habemus Tribunos plebis qui intercedāt, ſi malas leges Conſules ferant. qđ propter L. Antoniū dictum eſt M. Antonij fratrē, qui Tribunus erat eo tempore. Paratos qui Rempub. religione defendant) propter Augures hoc dictū, quibus ius erat obnūciādi ſi auguria non addicerēt, aut ſi pluiſſet, Augurum ius. aut tonuiſſet. Erat autem Augur M. Antonius. Lex autem Fuſia & Helia erant quǫ vetabāt agere cum populo, niſi ſeruatum de cælo fuiſſet. In oratione contra L. Piſonem queritur Cicero obnunciationem, qua pernicioſis legibus reſiſtebatur Fuſia & Helia legibus, quas propugnacula muroſq; tranquillitatis, atq; ocij vocat, euerſam eſſe; ob-

nunciatio autem Auguris erat, qua obnunciabat: hoc eſt non poſſe per auſpicia fieri
admonebat. Tribunorum plebis ea fuit auctoritas, vt quicquid Senatus decreuiſſet, ita Obnūcia-
ratū eſſet ſi Tribuni approbarent: pręcipue autē, interceſſione pollebāt, ſeſe aliis ma- tio.
giſtratibus opponēdo, & per eos vim fieri prohibendo, adeo vt cū vnus Collegis re- Tribunitia
pugnaret, facile impedire omnes poſſet. Et ſacroſancti quidem atq; inuiolabiles erant poteſtas.
Tribuni. Augures tantæ fuerūt auctoritatis, vt nihil neq; domi, neq; foris, niſi auſpi- Augurū au
cato gereretur. q̄d Valeri⁹ Maxi. docet de inſtitutis antiquis. Quas tu mihi interceſ- ctoritas.
ſiones inquit) Veluti dialogus eſt, hoc Antonius reſpōdet Ciceroni, & quidē indigna-
tus. Interceſſiones) Tribunitias. Religiones) Augurū obnūciationes. Eas ſcilicet)
Cicero reſpondet. Negligimus iſta) Antonius. Forum ſepietur) Et hic Antonius.
Quid tum?) Cicero, & comicus ſermo eſt. Id lex erit?) Ac ſi dicat, non erit.
¶ASCEN. Victorinus habet, Quas tu mihi inquit, interceſſiones, quas religiones
nominas? & paulo poſt. Et in æs incidi videbitis: vbi noſter habet, incidere iubebitis
Habet: credo illa legitima Conſules eius populū interrogauerūt, vbi alii, Cedo illa legi-
tima quę Conſules populū &c. Habet ille: Atq; ego hęc dico de futuris, ꝗ eſt amicorū
antedicere &c. Vbi alii nō male Augurum, quia & Cicero Augur erat. Habet iraſci vos
quidem &c. Collegam tuū aiunt ſup. facturum vt ſcilicet mihi iraſcatur in hac &c. Ha-
bet ſed proponam: vbi alii legunt promam quod loco minus congruit.

Cedo illa legitima quæ Conſules populū iure rogauerūt.
hoc enim a maioribus accepimus ius rogaudi, populuſq;
iure ſciuit. Qui populus? Is ne qui excluſus eſt? Quo iure?
an eo q̄d vi & armis omne ſublatum eſt? Atq; ego hęc dico
de futuris, ꝗ eſt †Augurū antedicere ea quę vitari poſſunt: †amicorū.
quæ ſi facta non erunt, refelletur oratio mea. Loquor de le-
gibus promulgatis, de quibus eſt integrū vobis. Demōſtro
vitia, tollite: denuncio vim, arma, remouete. Iraſci quidem
mihi Dolabella pro Repu. dicenti non oportebit, q̄q̄ te q̄dē
id facturum nō arbitror. noui enim facilitatem tuā. Colle-
gam tuum aiunt in hac ſua fortuna, quæ bona ipſi videtur:
mihi, ne grauius quippiam dicam, auorum & auunculi ſui
Conſulatum ſi imitaretur, fortunatior videretur: ſed eum
iracūdum audio factum. Video autem q̄ ſit odioſum habe-
re iratum eundem & armatum: cum tanta præſertim gla-
diorū ſit impunitas. Sed †proponam ius (vt opinor) æquū: †promam
q̄d M. Antonium non arbitror repudiaturum. Ego ſi quid

in vitam eius,aut in mores cum cõtumelia dixero, quo minus mihi inimiciſſimus ſit,non recuſabo.Si conſuetudinem meam,quam ſemper in Republica habui, tenuero, id eſt ſi libere quæ ſentiam de Republica dixero:Primum deprecor ne iraſcatur:deinde,ſi hoc non impetro,peto vt ſic iraſcatur, vt quibus armis vtatur,ſi ita neceſſe eſt, vt dicit,ſui defendendi cauſa, iis qui pro Republica quæ ipſis viſa erunt, dixerint, iſta arma ne noceant. Quid hac poſtulatione dici poteſt æquius? Q; ſi,vt a quibuſdam mihi eius familiaribus dictum eſt, omnis eum quæ habetur contra eius volũtatem oratio, grauiter offendit, etiam ſi nulla ineſt contumelia, feremus amici naturam. Sed iidem illi ita mecum: non idem tibi aduerſario Cæſaris licebit, qđ Piſoni ſocero. Et ſimul admonent quiddam,quod cauebimus. Nec erit iuſtior P.C. in Senatum nõ veniendi morbi cauſa, q̃ mortis.

¶GEORG.TRAP. Cedo illa legitima) τὰ νόμιμα. Ea.ſ.quę ſcripta ſunt legibus. Sciuit)decreuit. Refelletur) refutabitur, ἐξελεγχθήσεται. Eſt integrum) nam latę nõdũ erant:quare licet eas vel accipere vel reijcere. Iraſci) Hoc loco oſtendit Cõſules auaritia & dominandi cupiditate multa per vim & contra leges facere.
¶PHI. Populuſq; iure ſciuit).i.ſanxit,ꝯſtituit,decreuit a ſciſco deriuatũ.ĩde plebiſcita.
¶MATVR. Cedo illa legitima)Dic illa,inqt Antonius,legitima,& q̃ ſunt reſpondet Cicero,q̃ more fiũt a maiorib⁹ tradito,vt tũ demũ aliqd ratũ ſit cũ populus ſciuerit. Qui populus)Antoni⁹,populũ dixiſti,ſed quẽnã populũ,an illũ intelligis q vi & armis a nobis eſt excluſus? Quo iure)Qđ mihi ius cõmemoras? An eo qđ) Eo iure quo oĩa ſunt ſublata vi & armis.ſ. Atq; ego hoc dico de futuris)Quę ſuperi⁹ de Cęſaris actis dixit Cicero vt reſcinderentur ab illis ipſis q inuiolata manere velle aſſererẽt. Si de legib⁹ prouincialib⁹,iudiciarijs,& de vi ac maieſtate aliter ferretur q̃ Iulius tuliſſet,itẽ vt leges oẽs diſſoluerenſ,& ciuitas laberenſ in deteri⁹:futura qđẽ erãt,nã facturi dicebanſ Antoni⁹& Dolabella,& itegrũ ipſis ac liberũ fuerat adhuc nõ facere.ideoq; nę faciãt monet Ci.Poſtea ꝯtinua cõne pñtẽ Dolabellã alloquitur,multa de Antonio, plura de rep.dicẽs. Qđ eſt augurũ)Quia fungor Auguris officio:ſic.n.vt illi ſolẽt futura prędico,quoniã Augur erat Ci. Refelleſ oratio mea) Dicar vanus fuiſſe & mẽdax vates.Loquor de legibus promulgatis,a te Antoni:ſed nondum latis & in æs inciſis. Integrũ vobis) Liberũ non ferre. Iraſci)Vtriuſq; Cõſulis & præſentis Dolabellę,& Antonij abſentis rep̃hẽſurus vitia: ſed auaritiã in primis, & dominandi cupiditatem obiecturus q; p vim multa & contra leges faciant,veniã dicẽdi poſtulat,& quaſi nouo vtitur exordio.Amice vtrũq; & familiariter obiurgat,q; actionũ coꝝ initio exitus nõ

conſentiat,& vt alia ratione gloriam & potentiam quęrant hortatur. Facilitatem) Quæ proprie eſt in admittendo,audiendo,ignoſcendo. Mihi) Dicere voluit peſſima exiſtimatur. Auorum) Maiorum,vt M.Antonij Oratoris, qui auus fuit Antonio Syllanas partes ſecutus,quem C.Marius necauit,magnæ in Repub.auctoritatis.auũculi qui fuit L.Cæſar Iuliæ ex qua natus eſt,& ipſe Conſularis,& magni in repu.ſplendoris nec minoris integritatis. Cũ tanta gladiatorum ſit impunitas) cum impune liceat gladiis vti. Promam) Depromã,exhibebo.Tranſlatio a penu,vnde neceſſaria ad victũ depromuntur, Vt qui armis vtatur)nõ offendendi,ſed ſui defendendi cauſa, vt dicebat Antoni⁹. Vt qui armis vtatur).ſ.iraſcitur. Si ita neceſſe eſt) quia neceſſe ei minime eſt,&ſi hoc prætendit audaciæ & furori ſuo. Iis qui pro Repub.) ſed ij &c. non noceant &c. Amici) Antonij familiares. Ita mecum) Loquũtur. Licebat)Libere loqui in Antonium,quoniam inimicus haberis Cęſaris,& interfectorum amicus.

Piſoni ſocero) Cæſaris qui in Antonium fuerat, & ſolus libere loqui auſus,vt eſt prius dictum. Admonent quiddam)periculum eſſe ne occidat Antonius. Qđ cauebimus) Nam in Senatum non veniemus nec erit minus iuſta cauſa non veniendi in Senatum mortis metus ꝙ̃ morbus. Excuſantur qui prætendunt morbum,multo magis ego excuſandus vidibor , ſi mortis prætendam metum:& ſimul Antonium tangit qui morbum prætendens cauſam,in Senatum non venerat , quo die hanc Cicero habuit orationem.

¶PHILIPPVS. Populuſq; iure ſciuit) Ideſt ſanxit , conſtituit,decreuit a ſciſco deriuatũ.inde plebiſcita. Te intuens Dolabella) Dolabellam ſubaccuſat,ꝙ a virtute priſtina degenerauerit,& Rempublicam,cuius fuerat ab initio defenſor, non ſolũ deſeruerit,ſed etiam euerterit, De quo ſic ſcribit ad Atticum,Ego ſi me nõ improbiſſime Dolabella tractaſſet,dubitaſſem fortaſſe vtrum remiſſior eſſem , an ſummo iure contenderem:nũc etiam gaudeo mihi cauſam oblatam,in qua & ipſe ſentiat, & reliqui oẽs me ab illo alienatũ,idq; ꝑ me feram,& quidem me mea cauſa facere & Reipu. cauſa,vt illum oderim,ꝙ cum eam me auctore defendere cœpiſſet,non modo deſeruit emptus pecunia:ſed etiam quãtum in ipſo fuerit euertit.Extant Ciceronis Epiſtolæ ad Dolabellam, quibus eum pręconio laudis extollit, tanꝙ̃ Reipub.propugnatorẽ:ꝗ mox immutata voluntate deſeruit partes optimatium,ſecutuſq; eſt factionem Antonianam. Dolabellę fraus.

Sed ꝑ deos immortales:te.n. intuẽs Dolabella qui es mihi chariſſimus,nõ poſſum de vtriuſq; veſtrum errore reticere. Credo eñ vos hoĩes nobiles magna qdé ſpectãtes:nõ pecuniã,vt qdã nimis creduli ſuſpicãtur, quæ ſemꝑ ab ampliſſimo quoq; clariſſimoq; cõtẽpta eſt:nõ opes violentas & Po. Ro.minime ferendam potẽtiam,ſed charitatem ciuium, & gloriam concupiſcere. Ea autem eſt gloria & laus recte factorum magnorumq; in Repub.meritorum:quæ tũ optimi cuiuſq;,tum etiam multitudinis teſtimonio comprobatur. Dicerem Dolabella qui recte factorum fructus eſſet,niſi te

paulíſper eſſe expertum videremus.Quem potes recordari in vita tibi illuxiſſe diem lętiorem, q̄ cum expiato foro, diſſipato cōcurſu impiorum, principibus ſceleris pœna affectis,te domū recepiſti? Cuius ordinis,cuius generis,cuius deniq; fortunæ ſtudia tum laudi & gratulationi tuę ſe non aptarunt? Mihi etiam quo auctore te in his rebus vti arbitrabātur,& gratias boni viri agebāt,& tuo nomine gratulabātur.Recordare quęſo Dolabella cōſenſum illū theatri, cū omnes earū rerū obliti propter quas tibi fuerāt offenſi, ſignificauerūt ſe beneficio nouo memoriam doloris veteris abieciſſe.Hāc tu P.Dolabella (magno loquor cū dolore) hanc tu inquā æquo animo potuiſti tantā dignitatē deponere?Te autem M.Antoni abſentem appello,vnū illum diē quo in ęde Telluris Senatus fuit,non omnibus his mēſibus quibus te quidam multum a me diſſentientes beatū putāt, anteponis?Quæ fuit oratio de concordia?quāto metu veterani,quanta ſollicitudine ciuitas,tū a te liberata eſt? tū tuū Collegā depoſitis inimicitiis, oblitus auſpiciorū te ipſo augure nūciāte,illo primū die Collegā tibi eſſe voluiſti,Reip. tuus paruus filius in Capitoliū a te miſſus pacis obſes fuit. Quo Senatus die lętior? quo Po.Ro.? qui qdē nulla in cōcione vnq̄ lętior fuit.Tū deniq; liberati ꝑ viros fortiſſimos videbamur,quia vt illi voluerāt,libertatē pax cōſequebat̃. Proximo,altero,tertio deniq; reliquis cōſecutis diebus non intermittebas quaſi donū aliquod quotidie afferre Reipu. maximū aūt illud,ꝙ Dictaturę nomē ſuſtuliſti. Hęc inuſta eſt a te,a te inquā mortuo Cæſari nota ad ignominiā ſempiternam.Vt em̄ propter vnius M.Manlii ſcelus decreto gētis Manliæ neminem patricium licet M.Manlium vocari:

¶GEORG. TRAP. Nouo quodam exordio licentiam quęrit) Reprehendit igitur amice vt videtur vtrũq; q exitus initio actionũ ſuarũ nõ cõſentiat: Deinde hortatur ac monet vt alia via gloriã quęrant & potentiam. Auorũ) auũ habuit M. Antonium oratorem: auunculum, L. Cæſarem. Vt ego opinor, cum tanta præſertim gladiorũ ſit impunitas) hoc eſt cum licet tam impune vti gladiis. ὅρος τῆς δόξης. Ea autem eſt gloria & laus rectefactorum magnorumq; in Republica meritorum quæ tum optimi cuiuſq;, tũ etiam multitudinis teſtimonio comprobatur. Expiato foro) Nam τὸ ἄγος & piaculum commiſſum eſſe videbatur per eos qui aram Cæſari & diuinos honores ſtatuebãt. Cuius ordinis) vel Senatorij vel equeſtris vel plebei.

Cuius generis) Sũt enim tã inter patricios q̃ inter equites & plebeios multa genera & gradus. Demq; fortunæ) vel pauperes, vel diuites, vel ſerui, vel liberi. Aptarũt) accommodauerunt, adiunxerũt. Quo auctore) quo conſiliario, quo duce, quo admonitore. Auſpiciorum te ipſo augure nunciante) quia non licebat Conſulem niſi auſpicio ſumpto creari. Inuſta eſt a te) impreſſa eſt ignominia. ſumptum ab equis qbus notæ ac ſigna cauterio hoc eſt ferro calido imprimuntur. vnde nota Cenſoria quando Cenſores ignominia afficiebant aut Senatores aut Equites. Pœnitebat) parum videbatur. ſ. fortuna & amplitudo & charitas, & gloria, cũ adeptus fueras. Deprauare) prauũ videri, facere prauum, vel a recto detorquere & deflectere. Nihil enim tam ſanctum) hoc dicit q̃uis domi omnia ſiant. Caſte) ſancte, integre, incorrupte: tamen domeſtici plerũq; in malum & non recte accipiẽtes, in vitia detorquent. Domeſtici) quod ſuperius dixit familiares οἰκείους. Deteſtabile) dignum deteſtatione, & abominãdum, execrabile. In fabulis) in Tragœdijs, vt apud Accium Atreus inducitur. Oderint dum metuant, crudeliter ſane quare & regno pellitur. Si enim exitus) mors, interitus. Num facto) τυραννοκτόνων, Sine quo. ſ. ſine beneuolentia ciuiũ. Gladiatoribus) cum dabatur munus gladiatorũ. Hęrebant) infixi erãt.

Accio) hiſtrionum & Tragœdiarum actori. In illo apparatiſſimo ſpectaculo) nã cum Brutus multa atq; omnis generis animalia vndiq; coemiſſet, anteq̃ Roma cederet, q̃q̃ poſtea ludis faciẽdis adeſſe non poſſet: tamẽ omnia illa animalia exhiberi, & q̃ maxime ac magnificẽtiſſime ludos fieri voluit: adeo vt Neapolim conceſſerit, vbi multos hiſtriones ludorũ Apollinarium conduxerit ac Romam miſerit. ſcripſit etiam ad amicos vt Canutium quẽdam Gręcum egregiũ ea tempeſtate hiſtrionẽ conducerent. a Ci. etiam vehementer cõtendit, vt ludis ſuis omnino intereſſe vellet. A popularibus) ciuilibus, qui bonos oderũt, & malis artibus ac rationibus gratiam populi quęrunt.

Quale ſit nõ interpretamini). i. nõ exponitis vos, & explanatis vobis ipſis, quo animo populus Romanus ſit, & cuiuſmodi ſit eius iudiciũ & voluntas in retinẽda libertate, cum tantopere laboret de vita Hirtij, qui propugnat pro libertate.

¶MATVRANTIVS. De vtriuſq; veſtrum errore) de mutatione voluntatis & actionum: quibus de reb⁹ dicet. Credo enim vos) non credere ſimulat, qđ maxime credit. Quæ ſemper ab ampliſſimo) Cicero ipſe in Officijs, Quamobrem, & hæc vidẽda ſunt, & fugienda pecun ę cupiditas. Nihil eſt enim tam anguſti animi tãq̃ parui q̃ amare diuitias. Nihil honeſtius magnificentiuſq; q̃ pecuniam contemnere, ſi non habeas: Si habes, ad beneficentiam liberalitatemq; conferre. Expiato foro) diſiecta illa ara quam in foro Amatius extruxerat: & columna euerſa, quam Cæſari a plebe erectam diximus fuiſſe. videbatur enim violatum forum fuiſſe, & piaculum commiſſum ab illa multitudine perditorum & audaciſſimorum hominum, qui aram & diuinos honores Cæſari ſtatuerant. Diſſipato concurſu impiorum) nefariorum Amatius.

qui ad aram conueniebant, & tectis ac templis vrbis minabãtur. Principibus ſceleris) animaduertit enim Dolabella cum in audaces ſceleratoſq; ſeruos, tum in impuros & nefarios. Cuius ordinis) Senatorii, equeſtris, plebeij. Cuius generis) ac ſi diceret cuius qualitatis & gradus. multi vero ſunt inter Senatores, equites, plebeios. Cuius fortunæ) pauperes, diuites, liberi, ſerui. Aptarunt) accommodarunt, adiũxerunt. Auctore) monitore, ſuaſore. Conſenſum illum theatri) q̃d cum ingreſſus eſſet omnes plauſere. Earum rerum obliti) ſeditioſum geſſit tribunatũ. Dolabella) Graues autẽ excitauit turbationes cum legem de nouis tabulis ferret, cumq; ea cauſa plebs tumultuaretur, inducti ſunt a M. Antonio magiſtro Equitum milites. lxxx. qui omnes ſunt a plebe cęſi. hoc autẽ eo tempore contigit, quo Cæſar contra reliquias Põpeianos & Iubam in Africam traiecerat. Doloris veteris) quem conceperant lata a Dolabella de nouis tabulis lege. Tum tuum Collegam) quartũ Conſul creatus Cæſar Antonium ſibi aſſumpſit Collegam. inſtituerat aut vrbe excedere, magiſtratu ſe abdicare, & in locum ſuum Dolabellam ſubrogare: qua de re etiam in Senatu verba fecit. Sed moleſte ferens Antonius inimicum ſibi in magiſtratu adiũgi, in Dolabellam grauiter eſt inuectus: nec pauciora tamẽ, aut æquiora ab illo audiuit. Re infecta Senatus eſt dimiſſus: cũq; in ſententia perſtaret Cæſar, Dolabellamq; renunciari Cõſulem iuſſiſſet, auguria obiecit Antonius, effecitq; vt ab incœpto deſiſteret Cæſar: quo poſtea necato, Conſularem veſtem induit, & Conſulatus inſignia circũtulit Dolabella. Antonius oblitus auſpiciorum quæ obiecerat Cęſari, cũ pacem in Telluris templo ſuaſiſſet, vt quo animo ipſe eſſet omnibus pateſieret, Dolabellam Collegam ſibi eſſe voluit, q̃d ante paſſus non fuerat. Te ipſo augure) non enim licebat Conſulem ſine auſpiciis creari. Ipſe vero Antonius auſpex fuit Dolabellæ Conſulatum in Cęſaris locũ ineunti eo ipſo die quo Cæſar trucidatus eſt. Pacis obſes) pro Bruto & Caſſio, qui e Capitolio ſunt vocati. Viros fortiſſimos) Brutũ & Caſſium. Hæc inuſta) impreſſa ignominia. Ab equis ſumptum quibus cauterio, hoc eſt ignito ferro, notæ & ſigna quędam imprimũtur. Vt enim propter vnius) M. Manlius ob defenſum Capitolium, Capitolinus cognominatus, cum Gallicos theſauros ſuppreſſiſſe argueretur, & addictos ac nexos propria pecunia liberaret, ſuſpicatione regni affectati in carcerem coniectus eſt, & poſtea de Tarpeio ſaxo præcipitatus, domus diruta, bona publicata: adiecta eſt & gentilitia nota, q; gentis Manliæ decreto cautum eſt, ne quis M. Manlius vocaretur. Liuius lib. vi. ab Vrbe cond.

Inuſta nota.

PHILIPPVS. Ab ampliſſimo quoq; contempta eſt) Libro primo Officiorũ ſic refert, Nihil eſt tam anguſti animi, tãq; parui q̃ amare diuitias: nihil honeſtius magnificentiuſq; q̃ pecuniam contemnere, ſi non habeas: ſi habeas, ad beneficentiam liberalitatemq; conferre. Plato libro ſexto de Republica philoſophum dixit minime cupidum pecuniæ eſſe: Carpitq; philochrymatos. ſic enim Græci auaros pecunięq; ſitiẽtes appellant. Neminem licet M. Manlium vocari) Quintilianus in tertio, Poſt mortẽ adiecta quibuſdam ignominia eſt, vt Melio cuius domus ſolo æquata: M.q; Manlio, cuius prænomen e familia in poſterum exemptum eſt. Liuius libro. vj. Adiectæq; inquit mortuo notæ ſunt, publica vna, qua latum ad populum eſt nequis patricius in arce aũt in Capitolio habitaret: gentilitia altera, q; gentis Manliæ decreto cautum eſt ne quis M. Manlius vocaretur.

Marci ne dicantur Manlij.

Sic tu propter vnius Dictatoris odium, nomen Dictatoris funditus ſuſtuliſti. Num te, cũ hæc pro ſalute Reipublicæ

tāta egiſſes,fortunæ tuæ? num amplitudinis?num charita-
tis ? num gloriæ pœnitebat ? Vnde igitur ſubito tanta iſta
mutatio ? Nō poſſum adduci,vt ſuſpicer te pecunia captū.
Licet qđ cuiq; libet,loquatur:credere non eſt neceſſe.Nihil
em̄ vnq̄ in te ſordidū,nihil humile cognoui: q̄q̄ ſolēt dome
ſtici deprauare nōnunq̄:ſed noui firmitatem tuā. Atq; vtinā
vt culpam,ſic etiam ſuſpicionē vitare potuiſſes . Illud ma-
gis vereor,ne ignorās verum iter gloriæ, glorioſum putes,
plus te vnū poſſe, q̄ omnes:& metui a ciuibus tuis, q̄ diligi
malis.Q; ſi ita putas, totā ignoras viam gloriæ . Charum
eſſe ciuem, bene de Republica mereri,laudari,coli, diligi,
glorioſum eſt: metui vero & in odio eſſe,inuidioſum, dete-
ſtabile,imbecillum,caducum . Qđ videmus etiā in fabulis
ipſi illi,qui,Oderint dum metuāt,dixit, pernicioſum fuiſſe.
Vtinam Antoni auum tuū meminiſſes:de quo tamen mul-
ta audiſti ex me ſępiſſime. Putas ne illum immortalitatem
mereri voluiſſe,vt propter armorum † habendorum licen- †metuendorum.
tiam metueretur ? Illa erat vita,illa ſecunda fortuna: liber-
tate eſſe parem cum cæteris,principem dignitate . Itaq; vt
omittā res aui tui proſperas, acerbiſſimū eius diē ſupremū
malim, q̄ L. Cinæ dominatū, a quo ille crudeliſſime eſt in-
terfectus . Sed quid oratione te flectam ? ſi enim exitus C.
Cæſaris efficere hoc non poteſt,vt malis charus eſſe, q̄ me-
tui:nihil cuiuſq̄ proficiet,nec valebit oratio.Quē qui beatū
eſſe putant,miſerrimi ipſi ſunt.Beatus eſt nemo,qui ea lege
viuit, vt non modo impune,ſed etiam cum ſumma interfe-
ctoris gloria interfici poſſit.Quare flecte te quęſo,& maio-
res tuos reſpice . atq; ita guberna Rempublicam vt natū
te eſſe ciuem tui gaudeant : ſine quo nec beatus nec clarus

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

eſſe quiſq̃ poteſt. Et Populi quidem Rom. iudicia multa ambo habetis: quibus vos nõ ſatis moueri permoleſte fero. Quid enim gladiatorii clamores innumerabilium ciuium?
† verſus Quid populi † curſus? Quid Põpeii ſtatuæ plauſus infiniti? Quid ii Tribunipl. qui vobis aduerſantur? parum ne hęc ſignificãt incredibiliter cõſentientẽ Pop.Ro. vniuerſi volũtatem? Quid Apollinarium ludorũ plauſus, vel teſtimonia potius & iudicia Popu.Rom. vobis parua eſſe videbantur?

¶MATVR. Vni⁹ dictatoris) Iulij. Pœnitebat) pudebat. Virgi. Nec te pœniteat calamo triuiſſe labellum. Licet q̃d cuiq; libet) nã & dicebant hoc plures, & credebant. Q̃ꝗ ſolẽt domeſtici) q̃d re vera accidit quotidie vt principes viri a domeſticis perſuadeant & deprauentur. Deprauare) a rectitudine & honeſtate detorquere. Verũ iter gloriæ) Cicero lib. ij. Offic. Vt pecuniæ inquit non quęrendæ ſolum ratio eſt, verũ etiam collocandæ, quæ perpetuos ſumptus ſuppeditet, nec ſolum neceſſarios, ſed etiam liberales: Sic gloria & quęrenda, & collocanda ratione eſt: q̃q̃ præclare Socrates hanc viam ad gloriam proximam & quaſi compendiariam eſſe dicebat: Si quis id ageret, vt qualis haberi vellet, talis eſſet, ꝙ vera gloria radices agit & propagat: ficta omnia celeriter tanq̃ floſculi decidunt, nec ſimulatum poteſt quicq̃ eſſe diuturnum. Metui) Cicero in eodem libro, Omniũ rerum nec aptius quicq̃ ad opes tenendas ac tuendas q̃ diligi: nec alienius, q̃ timeri. Præclare itaq; Ennius, Quem metuunt oderunt, quem quiſq; odit, periiſſe expetit. Multorum autẽ odijs nullas opes ſubſiſtere poſſe ſi antea fuit ignotum, nuper eſt cognitum morte. C. Iulij. In fabulis ipſis) Tragicorum poetarum. apud Accium Atreus inducebatur dicens, Oderint dum metuãt. Et item apud Ennium vt refert Cicero. Pernicioſum fuiſſe) quoniam aut occiſi ſunt, aut in exiliũ
M. Anto. orator. pulſi. Auum tuum) M. Antonium oratorem eloquentiſſimum qui multa & domi & militiæ geſſit præclara. periit autem Mariano & Cinnano furore: eius caput pro
Cinna. roſtris eſt poſitum. Is L. Cinna Conſul cum Octauio legem de exulibus reuocandis Mario. ſ. & cæteris tulit. prohibituſq; a Collega & honore priuatus ex vrbe profugit, tranſienſq; ad partes, iunctus eſt Mario cum quo vrbem ingreſſus & Octauium interfecit, & plurimas edidit cędes & crudelitates. Exitus) fines & mors. Quem) Cæſarem. Ea lege) eo pacto, eo modo. Cum ſumma gloria) ſumma enim gloria eſt tyrannũ occidere, & ei qui id facit pręmia ſolẽt tribui. Maiores tuos reſpice) reſtitue, repræſenta, redde. Sine quo) ſine ciuium beneuolentia. Quiſq̃) tuorum quibus obducturus es quaſi tenebras & obliuionem ſi perges ſic facere, vel quiſq̃ noſtrũ omniũ.

Quid enim gladiatorij clamores maximi) & quales gladiatorum ſolent eſſe. Hiſto-
Cæſar compellat Rex. ria autem hoc habet. Cæſar bellis omnibus ciuilibus confectis Romam rediit, formidabilemq; vniuerſis ſe præbuit: omnes honores qui excogitari ab homine poſſunt, ei decreti ſunt. Sed aliquando euntem ſalutantibus vt regem, inclamauit vehementer, & ingemuit populus, ipſe Cæſarem ſe eſſe nõ Regem callide ſubiecit: lupercalibus item cũ diadema capiti eius in foro ſedentis & ſpectãtis vnus ex lupercis accurrens Antonius impoſuiſſet, ægre tulit populus, iterũq; ac tertio imponente illo, ac reijciente Cæ-

ſare & omnino reſpuente clamore magno lętitiam prodidit: Cæſarēq; ſummis laudi-
bus extulere omnes. Quid populi verſus) qui tribunal Bruti (erat autē Prætor vr-
banus) verſibus in hāc ſententiā noctu implebat: Brute dormis neq; vere es Brutus.
Quid Pompeii ſtatuę plauſus infiniti) a populo poſita occiſo Cæſare, & coronata
eſt reperta. Quid ij Tribuni) qui oēs aduerſabātur Antonio & Dolabellę: præter Quid.
vnū Saluiū qui Antonio fauebat, & L. Antoniū fratrem. Quid?) ſuſpendenda parti-
cula, & adiuuanda pronūciatione ſciſcitatio. Apollinariū ludorū) Brutus vt dictū
eſt, Prętor erat vrbanus, cū eſt Cæſar necatus: & quoniā nihil tutum Romæ videbat, Apollina-
diſcedere ex vrbe ſtatuerat. & Senatus ne fugere videretur ei & Caſſio rei frumentarię res ipen-
curā demandauerat, Cū ergo abeſſet Brutus ludos quos edere in Prętura cōſtituerat, ſis Bruti
voluit & iuſſit ſe abſente edi: & magnifice & ſumptuoſe nimis, emerat elephantos com- edicti.
plures quos exhibere populo in ſpectaculis mādauit. profectus Neapolim cū hiſtrio-
nibus & mimis de Canutio quodā qui in re ſcenica habebatur prętantiſſimus ſcripſit
ad amicos, vt non niſi volentē illū adducerent, quia Grecū quēq; vi cogi nefas eſſe dice-
bat. Scripſit & Ciceroni orans vt his ludis omnino intereſſet. Quibus ingens plauſus
Bruto datus eſt, & ſi aberat, ingens apparuit populi ſtudiū in libertatis auctores, in-
gens beneuolētia, & in tyrānos odiū. Apollinares vero ludi) qui & ſcenici dicūtur, quē Apollina-
recitatione fabularū cōmendabātur. T. Sulpitio Potito, & C. Licinio Stolone Conſſ. cū nariū inſti-
intolerāda vis peſtilētię vrbē vexaret inter alia cęleſtis irę placamina inſtituti ſunt ac- tutio.
citis ex Hetruria ludionibus. Circi dūtaxat prius ſpectaculū fuerat, qđ Romulus dum
rapiebantur Sabinę, primus omniū Conſualiū nomine celebrauit. Liuius. vij. ab Vr. Conſualia.
con. & Valerius Maxi. auctores.

❡ASCEN. In Victo. codice eſt armorum habendorum, vbi Cōmentarij legūt me-
tuendorū. Et quid populi curſus. i. concurſus vt in re lęta & trepida eſſe ſolent, vbi ex-
ponitur ab illis verſus. Lego autem locum illum ſic. Qui ludis ſuis ita caruit, vt in illo
apparatiſſimo ſpectaculo ſtudium quod populus Ro. &c.

❡PHILIP. Vt culpā ſic etiā ſuſpicionē) Quintilianus in ſecūdo ſalubriter pręcipit
carēdū eſſe nō ſolū crimine turpitudinis, verū etiā ſuſpicione, Cæſar Dictator inter-
rogatus cur Pompeiā repudiaſſet vxorē. Quoniā inquit meos tā ſuſpicione quā cri-
mine iudico carere oportere. Oderint dū metuāt) Seneca lib. primo de Clemētia ſic Odio ne
inqt, Timeri vult quia inuiſus eſt. Et illo execrabili verſu, qui multos dedit præcipites hat caris.
vtiſ, oderint dū metuāt. Inde cernis quāta rabies oriatur, vbi ſupra modū odia creue-
rūt. Item vocē illā dirā & abominādā, Oderint dū metuāt, Syllano ſcias ſeculo ſcriptā.
Item conſidero multas voces magnas ſed deteſtabiles in vitā humanam perueniſſe, vt
illā, Oderint dū metuāt. Caligula imperator, vt author eſt Trāquillus Tragicū illud
ſubinde iactabat, Oderint dū metuāt. vox autē hęc ab Atreo crudeliſſimo apud poetā
Tragicū vſurpata eſt. Ludorū Apollinariū) Romanorū annalibus cōtinetur, vt
Macrobius refert ludos primo Romæ Apollini celebratos eſſe ex vaticinio Marci va-
tis carmineq; Sibyllino, qui dū celebrarētur repentino hoſtis aduentu plebes ad arma
excitata hoſti occurrit: Eoq; tēpore nubes ſagittarū in aduerſos viſa ferri, & hoſtem
fugauit & victores Romanos ad ſpectacula dei ſoſpitalis reduxit. Hinc intelligit pręlij
cauſa non peſtilentiæ, ſicut quidā exiſtimāt ludos Apollinares īſtitutos. In carminib⁹ Marci va-
Marci vatis inuētū ita eſſe ferunt, hoſtē Romani ſi ex agro pellere vultis, vomicāq; q̄ tis carmē.
gentiū venit longe, Apollini cēſeo vouēdos ludos, q quotannis cōiter Apollini fiāt, his
ludis faciēdis pręſit is Prętor q ius populo plebiq; dabit ſūmū, hoc ſi rectē facietis gau-
debitis ſemp, fietq; res publica veſtra melor. Liui⁹ li. 25. ab origine vrbis, Hæc eſt inqt
origo ludoꝝ Apollinariū victorię nō valetudinis ergo, vt pleriq; rētur votoꝝ, factoſq; Ergo.

populus ſpectauit coronatus, matronæ ſupplicauere, vulgo apertis ianuis in propa-
tulo,copulati ſunt,celeberq; dies omni genere cerimoniarum fuit. Annotandũ a Liuio dici valetudinis ergo pro cauſa,ſecundum priſcorum conſuetudinem,a quibus dicitur ſtatua donatus eſt honoris virtutiſq; ergo,id eſt cauſa.hinc illud notiſſimum poeti-
cum,illius ergo Venimus.

O beatos illos, qui cum adeſſe ipſis propter vim armorum non licebat,aderant tamen,& iu medullis Po. Ro. ac viſceribus hęrebant. niſi forte Accio tum plaudi & ſexageſimo poſt anno palmam dari putabatis:non Bruto,qui his ludis ita caruit,vt in illo paratiſſimo ſpectaculo ſtudium quidem Populus Ro.tribuerit abſenti,deſideriũ liberatoris ſui perpetuo plauſu & clamore leniret. Equidem is ſum qui iſtos plauſus cum a popularibus ciuibus tribuerẽtur,ſemper cõtempſerim:idemq; cum a ſummis,mediis,infimis, cũ deniq; ab vniuerſis hoc idem fit: cũq; ii qui ante ſequi populi conſenſum ſolebant,fugiunt: non plauſum illum ſed iudicium puto.Sin hęc vobis leuiora videntur,quæ ſunt grauiſſima, num etiam hoc cõtemnitis,ꝙ ſenſiſtis tam charam Populo Ro. vitam A. Hircii fuiſſe? Satis enim erat,probatum illũ eſſe Po,Ro.vt eſt,iucundum amicis (in quo vincit omnes) charum ſuis,.quibuſcũ eſt ipſe,chariſſimũ. Tantam ſollicitudinem bonorũ,tãtũ timorem omniũ in quo meminimus? Certe in nullo. Quid igitur hoc vos per deos immortales quale ſit,non interpretamini?Quid eos de veſtra vita cogitare cenſetis,quibus eorum quos ſperant Reipu.cõſulturos vita tam chara ſit? Cepi P.C.reuerſionis meę fructum, quoniam ea dixi,vt quicunq; caſus conſecutus eſſet,extaret conſciẽtiæ meę teſtimoniũ:& ſum a vobis benigne ac diligẽter auditus. Quæ poteſtas ſi mihi ſępius ſine meo veſtroq; periculo fiet,vtar.Si minus,quantũ potero non tam mihi me, ꝗ

Reipublicæ reſeruabo. Mihi fere ſatis eſt, quod vixi, vel ad ætatem, vel ad gloriam. huc ſi quid acceſſerit, nõ tam mihi q̃ vobis Reiq́ publicæ acceſſerit.

¶MATVR. O beatos illos) Caſſiũ & Brutũ. Accio tũ plaudi) poetę cui⁹ fabula reci= tabat Atreus. L. Accius Tragœdiarũ ſcriptor fuit, natus eſt Mãcino & Serrano Coſſ. nõ multo ante Ciceronẽ & C. Põpeiũ, genitus parẽtibus Libertinis. ſeni iã Pacuuio Tarẽti ſua ſcripta recitauit: Piſaurum inter Colonos ex vrbe deductus fuit, fundũq; illic habuit q Accianus eſt dictus. Niſi forte) Nõ eñ Accio poſt annos .lx. q̃ ſcripſerat illã fabulã, ſed Bruto & Caſſio plaudebat. Equidẽ is ſum) occurrit, nõ ſunt magni fa ciẽdi huiuſmodi plauſus, qm̃ a paucis & iiſdẽ ipopularib⁹ potẽtiorũ fauorẽ aucupãtib⁹ dari ſolẽt: fateor inqt Cicero, & eos ſemp ego ɔtẽpſi: Sed qñ nõ a paucis qui nihil aliud agũt & ſtudẽt, ſed ab vniuerſis tribuunt, nõ cõtẽno, nec plauſum eſſe, ſed iudiciũ puto, hoc eſt qd ſentiãt vniuerſi de eo cui plaudũt, iudicare & demõſtrare exiſtimo. Popu laribus) ac ſi diceret vilioribus. Sẽper cõtẽpſerim) nã qd ipſe ait in Officijs, Qui ex er rore imperitę multitudinis pẽdet, in magnis viris nõ eſt habẽdus. Ii q ante ſequi &c.) vt Antonius. Tã charã populo Romano vitã &c.) nã ſatis inqt ɔſideratis cuiuſmodi populi ſit iudiciũ de viris bonis & libertatis ſtudioſis, & quę volũtas in ipſa retinẽda libertate. A. Hircius vero Cõſul deſignatus & initurus ꝓxime Cõſulatũ cũ Panſa, grauiter ægrotauit, & maximus fuit omniũ timor, maxima ſollicitudo ne decederet, publice priuatimq; ſuſcepta vota. In quo meminimus) ac ſi dicat in nullo qd ipſe ſub= iũgit. Nõ interꝑtamini) nõ intelligitis, & quale ſit iudicatis. De veſtra vita) quos timẽt obfuturos reip. Extaret) appareret quaſi monumẽtũ aliquod. Vel ad ætatẽ) quia iã ſenex. Vel ad gloriã) ꝑ oẽs decurrit magiſtrat⁹. Huc) ad ætatem & gloriã. ¶PHILIP. Qui his ludis) Brutus poſtq̃ vidit tuto Romę ſe eſſe nõ poſſe, in Aſiã ꝓfi ciſci deſtinauit: verũ cũ eſſet Prętor ludos abſens facere curauit: quoꝝ cura & admini= ſtratio ex magna ꝑte ad Põponiũ Atticũ ꝑtinebat. Idẽ ꝑ epiſtolã rogauit M. Tulliũ, vt ludos ſuos ſpectaret: de qbus ſic ſcribit ipſe ad Atticũ, Illos ludos celebrari & eſſe q̃ gratiſſimos cupio, idq; ita futurũ eſſe cõfido. Alio quoq; loco docet Venationẽ poſtri= die ludos Apollinares editã eſſe a Bruto. Reperio apud auctores qd annotatu dignũ. & huic loco mire congruit, ab Accio poeta cõditã fuiſſe fabulã, cui nomẽ eſt Brutus. quã inter togatas prętextatas numerãt. Titulo ſuſpicari merito poſſimus, hanc fa= bulã Bruti titulo inſcriptã, celebratã his ludis ſcenicis fuiſſe, quos Brutus abſens fecit. Ad hãc fabulã alludere videt & M. Tulli⁹ ſic ſcribẽs ad Atticũ, Tuas iã Brutus literas Brutus Accij. expectabat, cui qdẽ ego nõ nouũ attulerã de Tereo, ille Brutũ putabat. Tã charam populo Romano vitã) Hircius & Panſa deſignati Cõſules poſt Antonii & Dolabellæ Cõſulatũ inire honorẽ Calẽdis Ianuarij debebãt: Quos cũ populus Roman⁹ reipu. cõ ſulturos ſperaret, charos habebat ita vt merito cũ id tẽporis morbo implicit⁹ Hir= cius foret, ſollicitudine maxima atq; timore affect⁹ ſit. & vota ꝓ eius ſalute ſuſceperit. M. Tullij ꝑtextatos & grãdes diſcipulos vocabãt cũ eo declamãdi magiſtro iã deſignati Cõſules vterent. Hirciũ & Dolabellã feſtiuiter epl'a quadã ad Papiriũ Petũ dicit ſe ha= bere dicẽdi diſciplos, cœnãdi vero magros: illos apd ſe declamare, ſe apd illos cœnitare.

Qd vixi vel ad ætatẽ) Ceſtius Declamator egregie dixit, Si ad deſideriũ ppl'i reſpicis Cicero qñ pieris, parũ vixiſti: Si ad res geſtas, ſatis vixiſti: Si ad iniurias fortunę & ꝑ= ſentẽ Rep. ſtatũ, nimiũ diu vixiſti: Si ad memoriã operũ tuoꝝ, ſemꝑ victurus es.

FINIS.

Accius.

Plauſus.

M.T.C.in M.Antonium Philippica Secunda.

QVonam meo fato P.C.fieri dicam, vt nemo his annis viginti Reipub.hoſtis fuerit, qui nõ bellum eodem tempore mihi quoq; indixerit. Nec vero neceſſe eſt a me quẽq̃ nominari vobis, cum vt ipſi recordamini, mihi pœnarum illi pluſq̃ optarem, dederint. Te autẽ miror Antoni quorum facta imitere, eorum exitus non perhorreſcere. Atq; hoc in aliis minus mirabar. Nemo illorum mihi inimicus fuit voluntarius. Omnes a me Reipublicæ cauſa laceſſiti. Tu ne verbo quidem violatus, vt audacior q̃ L. Catilina, furioſior q̃ P. Clodius viderere, vltro maledictis me laceſſiſti, tuamq; a me alienationem, commendationem ad ciues impios tibi fore putauiſti. Quid putem? contemptũ ne me? Non video nec in vita, nec in gratia, nec in rebus geſtis, nec in hac mea mediocritate ingenii, quid deſpicere poſſit Antonius. An in Senatu facile de me detrahi poſſe credidit, qui ordo clariſſimis ciuibus bene geſtæ Reipublicę teſtimonium multis, mihi vni conſeruatę dedit? An decertare mecum voluit contentione dicendi? Hoc quidem beneficiũ eſt. Quid enim plenius, quid vberius, q̃ mihi & pro me & contra Antonium dicere? Illud profecto eſt, non exſtimauit ſui ſimilibus probari poſſe ſe eſſe hoſtem patriæ, niſi mihi eſſet inimicus. Cui priuſq̃ de cæteris rebus reſpondeo: de amicitia, quam a me violatam eſſe criminatus eſt, qđ grauiſſimum crimen iudico, pauca dicamus. Contra rẽ ſuam

veniſſe me, neſcio quando, queſtus eſt. An ego non venirem cõtra alienũ pro familiari & neceſſario & domeſtico meo? Non venirem contra gratiam, non virtutis ſpecie, ſed ætatis flore collectam? Non venirem contra iniuriam quã iſte interceſſoris iniquiſſimi beneficio obtinuit, non iure Prætorio? Sed hoc iccirco commemoratum a te puto, vt te infimo ordini commendares: cũ omnes recordarẽtur libertinũ generum, & liberos tuos, nepotes quoq; Fundi libertini hominis fuiſſe.

GEORGIVS TRAPE.

HAec eſt ſecunda Philippica, quæ Ciceroni mortem attulit. Reſpondet autẽ criminibus & maledictis Antonij: deinde vehementiſſime & acerbiſſime in eum inuehitur. Quonam meo fato) ab admiratione & indignatione incipit & format ſententiam ſuam. Hoc tamẽ affirmatiue dicit: hoc fato videor eſſe ſuſceptus & natus, vt omnes Reipublicę hoſtes qui fuerunt his annis viginti, mihi etiam fuerint hoſtes. In alijs) Catilina, Piſone Vatinio, Clodio. Vltro) non a me prouocatus nullis iniurijs a me affectus. Vt viderere) .i. in quo tu es mihi viſus audacior q̃ Catilina. Quid putem) Numerat cauſas quæ videri poſſunt adduxiſſe Antonium ad maledicendum de Cicerone: quæ cum non ſint idoneæ, ad extremũ vnã ſubijcit quæ videtur eſſe vera. In vita) quantum ad mores. In gratia) quantum ad beneuolentiam ciuium. Detrahi) maledici. vnde detractores dicuntur. Sed ætatis flore collectã) Notat impudicitiam M. Antonij.

¶ASCENSIVS. In Victo. eſt: alienationem, commẽdationem ad ciues impios tibi fore &c. Et in Senatu facile de me detrahi poſſe. Q. Fadi. deeſt locus Victorino. Commentarij legunt Fundi. Nec ſi cuperes, pro ſi cupiuiſſes.

¶MATVRANTIVS. Quonam fato meo) Hęc eſt ſecũda Philippica, quæ M. Antonium priore oratione vehementer commotum ſic in Ciceronem accendit, vt leniri odij atrocitas poſtea nunq̃ potuerit. Extitit autem exitij & mortis Ciceroni cauſa dicente etiam Satyro Poeta, ridenda poemata malo, Q̃ te diuinæ miranda Philippica famæ Volueris a prima quæ proxima. Superiorem Cicero Antonio abſente in Senatu habuerat orationem, qua ille iritatus inimicitias Ciceroni denũciauerat. Sed ea denũciatione nihil omnino deterritus eſt, nihil armati & potentiſſimi minas veritus: Cũ deinde. xiiij. Cal. Octobris, quo die Senatus habitus eſt, magna armatorum caterua ſtipatus in Senatum veniſſet Antonius, & longa oratione, quam totos ſeptem & decẽ dies in Tiburtino Scipionis meditatus fuerat, & poſtea edidit, in Ciceronem inuectus eſſet, in Senatu & coram reſpondere cupientem amici retinuere, q; & longe potentiora eſſent Antonij arma, & ad manifeſtum tenderet interitum. Sed dum hæc Romæ geruntur: C. Octauius adoleſcens hæres a Cæſare ex Dodrante relictus & in familiam nomenq; adoptatus ex Apollonia redijt: primũ omniũ Antoniũ paternum amicum ſalutatum acceſſit, facta pęcuniæ patris mentione quã Antonius tenebat, cũ audita hæ- Auguſti & Antonij diſſenſio.

reditate viritim tricenos ſeſtertios, vt Cæſar legauerat, daturus eſſet. Verũ Antonius aſpernari illum, & inſanum dicere, ac bonis carentem ſuaſoribus, ꝙ tam oneroſam adire hæreditatem vellet, ac non potius abſtineret. Sed neq; perſuadere adoleſcentem potuit, & inſtare ille pro pecunia vehementius cœpit. Antonius & iactare multa contumelioſe, & facere, donec petenti Tribunatum plebis, & auream ſellam patris ſui ponenti, ducturus ſe illum in carcerem niſi ſollicitare plebem deſineret, minatus eſt: Qua contumelia iritatus Cæſar, ad Curionem contulit ſe, totũq; ei ſe permiſit & tradidit, breuiq; per eũ Senatum ſibi cõciliauit. Plebis vero & veteranorum ſic in ſe ipſe concitauit ſtudia, vt per omnes amicos de reconciliatione egerit Antonius: qui tandem cõgreſſi, in Capitolio in gratiam rediere, ſed ſimulate quidem. nec multo poſt maximæ inter eos rurſus exarſere inimicitię, vterq; ad legiones ſollicitãdas per Italiam diſcurrit, ab vtroq; præmijs veterani ſunt allecti. Cicero ciuitatis eo tempore princeps quacũq; ratione poterat, omnes in Antonium mortales concitabat, cuius factioni par iã vel ſuperior potius auſus eſt venire in Senatum, & hanc orationem qua omnem ante actam Antonij vitam carpit & lacerat habere, ipſo Antonio præſente & audiente. Eſt autem in demoſtratiuo genere cauſarum poſita: continet enim vituperationem: partim autem purgationem habet criminũ quę obiecit aduerſarius: partim relationem: nam & regerit maledicta & retaxat vehementiſſime & acerbiſſime inuectus. omnis ab ipſo principio concitata eſt oratio breuiſſimo quidem exordio, nam & reſpondet prouocatus: cũ vero ſe purgat, ſatis beneuolos auditores habiturus creditur, & indignatꝰ eſt vt continere ſe nequeat quin erumpat q̄ primum. Exordium per expoſitionem incõmodi factum eſt cum admiratione & indignatione: dicit enim neſcire quo fato ſuo contingat vt viginti annis quicunq; Reipublicæ hoſtes fuerint, etiam ſibi bellum indixerint. Argumenta a locis cõfutationis & purgationis prius, deinde turpitudinis ducuntur. His annis.xx.) ac ſi dicat a.xx. annis vſq; huc. Indixerit) denunciauerit, ſignificat autem L. Piſonem, Gabinium, Vatinium, Clodium, Catilinam, M. Antoniũ in quos Ciceronis extant orationes: magis autem Reipublicę, q̄ priuata cauſa odia cũ illis & inimicitias exercuit. Illi) in quos inuectꝰ eſt Cicero acerbiſſime, & quorũ detexit ſcelera. Quorum facta imitere) nam Catilinæ & Clodij ſcelera imitaris. Exitũ non perhorreſcis) qui fuit fœdiſſimus & infeliciſſimus. In alijs) qui mihi hoſtes fuere.

Audacior) quæ enim maior audacia q̄ cõtra patriam coniurare? Furioſior) magnus Clodij furor fuit, qui vt Rempublicam perturbaret, ſeſe adoptandũ dedit cuidã plebeio C. Fonteio, qui maior natu erat. Mõſtri autẽ ſimile videtur, vt pater maior natu filio ſit. Multas leges ſuſtulit, & in primis Heliam & Fuſiam quæ agere cum populo prohibebant, niſi ſeruatum de cælo eſſet. Deniq; Cicero ſemper Clodij furorẽ vocat. Vltro) tua ſponte, non laceſſitus a me. Ad ciues impios) tui ſimiles & eiuſdẽ furoris, ſi bono viro & libertatis ac patriæ ſtudioſo hoſtis fieres. Quid putẽ?) multas enumerat cauſas quibus impulſus videri poſſit Antonius, vt tam acerbe in ſe inuehatur. multas refellit minus idoneas, vnam ſubijcit ad extremum, quæ vera eſſe videatur. In vita) in moribus, Gratia) ciuiũ beneuolentia. Detrahi) maledicendo minui aliquid eorum quæ dixi in ea, gratiam, ingenium. Mihi vni conſeruatæ) nam cum patriam a coniuratorum audacia liberaſſet Cicero, & de coniuratis ſupplicium ſumptum eſſet: alij Vrbis conſeruatorem, alij conditorem appellarunt: ꝙ viuerent, ꝙ incolumes eſſent, virtuti eius acceptum referentes. Marcus Cato patrem patriæ cenſuit appellãdũ, ꝙ in libera ciuitate ei dũtaxat cõtigit. Hinc Satyricus ait poeta, Roma patrẽ patrię Ciceronẽ libera dixit. Illud ꝓfecto eſt) hoc eſt illud poſtremũ qđ probat.

Patriæ) quandoquidem quicunq; viginti annis patriæ hoſtis fuit, idem & Ciceroni

bellum indixit. Contra rem ſuã) res ſic habet: Tres Antonio fuere vxores. Prima Antonij
M. Fundi Bambalionis filia. Secunda, C. Antonij Ciceronis in Cõſulatu Collegę, quam vxores.
adulteratã a Dolabella ſuſpicatus repudiauit. Tertia, Fuluia, C. Curioni antea nupta.
Ex prima illa Libertini generis filiũ ſuſtulit, quẽ pro obſide in Capitoliũ miſſum dixi-
mus. hęc inferius patebunt, & in hac Philippica, & in tertia. De re pecuniaria lis fuit
amico Ciceronis & domeſtico cũ M. Fundo Bambalione homine Libertinę cõditionis:
ſed locupletiſſimo, pro quo Cicero in iudiciũ vbi res agebatur venit aduocatus: Antoniꝰ
iniquo animo tulit, & illa oratione qua eſt in Ciceronẽ inuectus, queſtus fuit cõtra rẽ
ſuã, hoc eſt ſoceri ſui, Ciceronẽ veniſſe aliquãdo: qđ Cicero nũc excuſat, & cur nõ venirẽ
inquit contra ſocerũ tuũ, alienũ mihi, & cũ quo amicitia aut cõſuetudo nõ intercedebat
pro familiari neceſſario, & quaſi domeſtico, contra Antonij fauorem & gratiã? quã nõ
virtute, ſed flagitio collegit, cõtra iniuriã, hoc eſt iniquitatẽ iudicis, quã Antonij ſocer
auxilio & fauore interceſſoris obtinuerat. cũ præſertim etiã Pręctorio iure mihi veni-
re liceret. An ego non venirẽ?) interrogatiue legendũ. Gratiam) fauorẽ & beneuolẽ-
tiam hominũ in Antoniũ. Non virtutis ſpecie &c.) virtutis ſpeciẽ dixit, pulchritudi
nem & honeſtatẽ: vnde ſpecioſa res dicitur honeſta & pulchra: ſic ait, quoniã ætatis flo
rem ſubiũgit. ſignificat autẽ rẽ fœdiſſimã Antoniũ ætatis flore multorũ ſibi gratiã cõ-
ciliaſſe. Egregia fuit forma) ardenter a Curionis filio dilectus, qui vt obnoxium magis
ſibi redderet Antoniũ, in amores, libidines, varioſq; ſumptus impellebat, quare grãde
æs alienũ cõflauit. Cũq; cc.l. milia deberet, idẽ pro eo interceſſit Curio: pater vero Cu-
rionis ægre ferẽs, domo ſua prohibuit Antoniũ, qui ad Clodiũ prius ſe cõtulit, inde in
Aſiam abijt: Cicero fœdiſſime actã obijcit Antonio pueritiã, & ſe pluribus proſtituiſſe
illũ oſtendit. Iniuriã) iniqtatẽ iudicis. Iſte) ſocer tuus. Interceſſoris iniquiſſimi) aut
Antonij aut Curionis, qui magnã dicẽdo cõparauit potẽtiã: iniquũ vero quippiã cõtra
Ciceronis amiciſſimũ obtinuerãt. Non iure Pręctorio) .ſ. venirẽ. nã aut contra leges,
aut dolo malo quippiã cõtra Ciceronis amicũ ſtatutũ a iudice fuerat, qđ Pręctoris edi-
cto & iure ſeruari nõ cõueniebat, id qđ ſecutus eſt Cic. quid id autẽ fuerit, imaginari po
tius licet q̃ certũ aliquid tradere. Infimo ordine) Libertinorũ. Cõmẽdares) gratũ
redderes, & ad amorẽ prouocares. Libertinũ generũ) te .ſ. nam Libertini locupletis
filiã vxorem duxit Antonius. Nepotes quoq; Fundi. M. Fundi Bambalionis) & quoq;
legẽdũ eſt. Diffiniũtur autẽ in iure ciuili Libertini qui iuſta ſeruitute manumiſſi ſunt. Libertini.
At enim te in diſciplinã) & hoc obiecerat Antonius ꝙ in Ciceronis diſciplinã ſeſe adoleſcẽs
tradidiſſet: volebat autẽ videri obſeruaſſe Ciceronẽ. contra Cicero negat factũ, nec per
Curionẽ etiã ſi voluiſſet & optaſſet, dicit facere licuiſſe: nã vt obſequẽtiorẽ adoleſcẽtem
haberet Curio, a virtute abducebat, & ad omnẽ turpitudinem impellebat, qđ eſt prius
dictum. Nę te ſi id feciſſes) certe ſi id feciſſes. Gręca particula eſt, vim habet affirmandi. Næ.
Terẽ. in Andria: Næ iſte haud mecum ſentit.

¶PHILIPPVS. Hæc eſt illa Philippica omnibus Antonianis anteponẽda quã di-
uinã eſſe merito appellant, de qua ſic ſerio ſcripſit poeta Satyricus, Quę te conſpicue di-
uina Philippica famę Volueris a prima quę proxima. Hac omnes rhetoricę partes cõ
tinẽtur, quę ad demonſtratiuũ genus pertinẽt, ſi quidẽ laudes & vituperationes ex his
locis ſumũtur: eſtq; triptita diſtributio in animũ & corpus, & extra poſita, corporis
valetudo, dignitas, vires velocitas. Extraneę res, honos, pecunia, genus, potentia. atq;
his cõtraria. Animi aũt & laus honeſta & vituperatio vehemẽs eſt. Nũc M. Tullius vt
pote diuinus orator oratorie ac eloquẽter vituperat Antoniũ, ab animi potiſſimũ ma
culis & ſordibus: Quę vera vituperatio eſt. Quid putẽ cõtẽptũ ne me?) Quintilianꝰ Fidutia lau
inquit. Verũ eloquẽtię vt indecora iactatio, ita nõnũq̃ concedẽda fidutia eſt: Nã quis data.

reprehendet hæc,Quid putē?contēptū ne me?nō video,nec in vita,nec in gratia,nec in rebus geſtis,nec in hac mea mediocritate ingenij qd deſpicere poſſit Antonius.

At enim te in diſciplinam meam tradideras. Nā ita dixiſti, domum meam ventitaras.Nę tu ſi id feciſſes,melius famę, melius pudicitię tuę cōſuluiſſes : ſed nec feciſti,nec ſi cuperes,tibi id per C.Curionē facere licuiſſet. Auguratus petitionē mihi te cōceſſiſſe dixiſti.O incredibilē audaciā.O impudentiā prędicandā.Quo enim tēpore me Augurē a toto collegio expetitū.Cn.Pōpeius,& Q.Hortenſius nominauerūt(neq; enim licebat a pluribus nominari)nec tu ſoluēdo eras, nec te vllo modo niſi euerſa Rep. fore incolumē putabas.Poteras aūt eo tpe Auguratū petere cū in Italia Curio nō eſſet? aut tū cū es factus,vnā tribū ſine Curione ferre potuiſſes? Cuius etiam familiares de vi cōdemnati ſunt, ꝙ tui nimis ſtudioſi fuiſſent. At beneficio ſum vſus tuo? quo? q̄q̄ illud ipſum qđ cōmemoras ſemper præ me tuli. Malui me tibi debere confiteri,q̄ cuiq̄ minus prudenti nō ſatis gratus videri.Sed quo beneficio?ꝙ me Brunduſii nō occideris.quē ipſe victor, qui tibi vt tute gloriari ſolebas detulerat ex latronibus ſuis principatū, ſaluū eſſe voluiſſet, in Italiam ire iuſſiſſet:eū tu occideres? Fac potuiſſe. Quod eſt aliud P.C. beneficiū latronū,niſi vt cōmemorare poſſint iis ſe vitā dediſſe,quibus nō ademerint? Qđ ſi eſſet beneficiū, nūq̄ ii qui illū interfecerūt a quo erāt ſeruati,quos tu ipſe viros clariſſimos appellare ſoles,tātā eſſent gloriā cōſecuti. Quale aūt beneficiū eſt,ꝙ te abſtinueris a nefario ſcelere?Qua in re nō tā iucūdū videri mihi debuit nō interfectū a te, q̄ miſerū id te impune facere potuiſſe.Sed ſit beneficiū : quādoquidem maius a latrone accipi nullū potuit.In quo potes me dicere

ingratũ? an de interitu Reip. q̃ri nõ debui, ne in te ingratus viderer? At in illa querela miſera quidẽ & luctuoſa, ſed mihi pro hoc gradu, in quo me Senatus Po. q; Ro. collocauit, neceſſaria: quid eſt dictũ a me cũ contumelia? Quid nõ moderate? Quid non amice? Et quidem cuius temperãtię fuit, de M. Antonio querentem abſtinere maledicto? pręſertim cum tu reliquias Reip. diſſipauiſſes? cum domi tuæ turpiſſimo mercatu omnia eſſent venalia? cum leges eas quæ nunq̃ promulgatæ eſſent, & de te & a te latas confiterere? cum auſpicia Augur, interceſſionem Conſul ſuſtuliſſes? cum eſſes fœdiſſime ſtipatus armatis? cũ omnes impuritates pudica in domo quotidie ſuſciperes, vino luſtriſq; confectus?

¶GEORG. TRAPE. Domũ meam ventitaras). ſ. cauſa audiendi, q̃d Gręci dicũt ἐπιφοιτᾶν. C. Curionem). ſ. filiũ, cuius τὰ παιδικὰ fuerat, cuius conſuetudine ita perditus ac nequã euaſit, vt ducentorum ac quinquaginta talentorũ æs alienũ contraxerit: q̃d cũ Curio filius diſſoluere conaretur, Curio pater domo illũ expulit, ex quo Clodio ſe adiunxit: cũq; illi vis pararetur in Aſiam ſe contulit, & Gabinio in Iudæos exercitum ducenti pręfectus equitum fuit. Nominauerũt). ſ. cũ Ciceronem cooptauerunt in locũ demortui. Nec tu ſoluendo eras). i. non poteras ſoluere æs alienum. Vnam tribũ ſine Curione ferre potuiſſes?) Quaſi dicat, Non ſuppetebat tibi pecunia quã in ambitu collocares. Ipſe victor). ſ. Cęſar. Fac potuiſſe). i. cõcedamus q; potueris. Q̃d ſi eſſet) hoc dicit ſi nõ adimere vitã eſſet beneficiũ, illi q̃b⁹ Cæſar non ademit vitã cũ poſſit, q; eũ interfecerũt ingrati ſunt habẽdi & vituperãdi: ſed ipſi laudãtur. ergo nõ adimere vitã nõ eſt beneficiũ. Cũ tu reliquias Reip. diſſipauiſſes) credo propter quatuor illa milia talentorum quę a Calphurnia vxore Cæſaris accep. t.

¶MATVR. Auguratus petitionẽ) Et hoc obiecerat Antonius in petione Auguratus ceſſiſſe Ciceroni ſe, hoc eſt petẽte Cicerone honoris & beneuolẽtię cauſa petere deſiiſſe. Falſum oſtẽdit Cicero, quoniã ne petere q̃dẽ licebat Antonio Auguratũ: cũ & deberet, cc. l. milia: & ſoluẽdo nõ eſſet: nã neq; petere Auguratũ neq; Augurẽ in demortui locũ nominari iis licebat, q aut dãnati eſſent de repetũdis, aut creditoribus ſoluẽdo nõ eſſent: ſic. n. lege cautũ erat. Et p̃terea Curio cuius interceſſionibus id Antonius conſeq poſſet aberat: Quęſtor in Aſia. is. n. Curio eſt, ad quẽ ſunt plures Ciceronis Epiſtolæ in principio ſecũdi libri Epiſtolarũ ad Lentulũ. Augur Cicero in Craſſi locũ optatus eſt: poſtq̃ ille periit in Parthis: paulo anteq̃ Proconſul in Ciliciam proficiſceret. Nomina pręſtãtiſſimi viri & in ſua Rep. florẽtiſſimi Cn. Pompeius & Hortẽſius orator. Curio.

Aut cũ eſſe) tũc inq̃t cũ factus fuiſti Augur, vnã tribũ ad ſuffragia ferre & p̱ducere nõ potuiſſes, ſine Curiõis auxilio: ac ſi dicat, nõ ſuppetebat tibi pecunia, q̃ vnã tribũ ãbires, fauore Cę. Iulii, inq̃t Plu. iter Augures cooptatũ fuiſſe. Ant. Breui) q; vi pulſo p̱petitore

GEORGIVS TRAPE. Offenſione aliqua interpoſita) id eſt ſi qua offenſio inter eos intereſſet, ſi qua i re ſe offendiſſent poſt miſſas literas. Inepta) iuſulſa, abſurda, non loco, tẽpori, non perſonæ, non rei apta conuenientia. Vt Muſtellæ Tamiſio) vt Muſtellę ſolum & non alijs ſcire aliquid videaris. Erãt autem Muſtella & Tyro Numiſius milites Antonij ac latrones. Sicarios facinoroſos) a ſica qui eſt breuis gladius. In quo habes ſcientiam quęſtuoſam) hoc eſt, tu es egregius magiſter fact: dorum chirographorum, ex quo magnum aſſequeris fructum & compendium. Officij beneuolentiæ) id eſt redarguo te, non reddidiſſe officium te mihi, non beneuolentiam.

MATVRANTIVS. Cum M. Craſſo) Hic eſt M. Craſſus ille diues qui perijt in Parthis, cum quo Ciceroni graues & diuturnæ fuerunt inimicitiæ. Earũ vero extitit cauſa, quod cum Catilina coniuraſſe eum Cicero inſimulauit. Et in oratione quam de Conſulatu ſuo habuit, Craſſum ad ſe noctu veniſſe rettulit: epiſtolam a Catilina miſſam tenentem, qua illum quaſi conſcium ad confirmandam coniurationem hortabatur. Q; vero in Ciceronem æquior eſſet Craſſus, ac non aperte inſectaretur, filius cauſa extitit, qui ſtudiorum gratia Ciceronem aſſectabatur, & ſic obſeruabat, vt eo damnato veſtem mutauerit, idq; vt complures nobiliſſimi adoleſcentes facerent, ſuaſerit. Tandem vero patrem etiam recõciliauit Ciceroni. Tum) quando habuit primam illam orationem, quæ hanc præcedit. Vitæ communis) ac ſi diceret humanæ conſuetudinis quam ſequi ſolemus. non enim ſi quid ſcriptum aut dictum eſt nobis ab amicis prius, id cum inimici euadimus, diuulgare debemus. Nec prudẽs quiſpiam facere auderet) nam ſi hoc fieret, abſtinerent homines loqui multa cũ amicis, aut ſcribere abſentes, quippe qui dicerent, ſi forte inimicitię inter nos exorirentur, quicquid dixero aut ſcripſero, propalabit. Aliqua offenſione) id eſt ſi qua offenſio interuenit, ſi diſplicuerunt. Vitæ ſocietatem) vt ad amicum non audeat quiſq̃ ſcribere aliqua de re, ſi dubitat eum aliqua offenſione interueniente proditurum. Inepta) vt Ioci & dicta faceta, ambigua, & obſcœna nonnunq̃: qualia ſunt in Ciceronis Epiſtolis illis ad Petum & alios nonnullos. Seria) de Republica, ſed non diuulganda quando periculum eſt inde ei qui ſcripſit, vt cum tempora accuſamus, & principes carpimus. Sit hoc inhumanitatis tuę) id eſt imputetur inhumanitati tuæ, cum ſic ſis natus: ſed vos P.C. incredibilem ſtultitiã videte, & cõſiderate. Homo diſerte) ironice. Vt tuis inquit, videris) operis & affectis: hominibus impuriſſimis & ſceleſtiſſimis. Muſtelæ Thamyſio, Tyroni) quos & inferius commemorat, ij vini exhalandi, non acuendi ingenij cauſa declamare dictitabant: aut quod poſt dicetur. Inter ſicarios) quaſi iocatur Cic. & tamẽ verũ obijcit crimen Antonio, quod & ipſe & operæ eius obnoxij eſſent legi de ſicarijs: quoniam armati venerant in Senatum. Lex vero Cor. de Sica. homicidas vltore ferro perſequitur, vel eos qui hominis occidendi cauſa cum telo ambulãt. Sica vero eſt quicquid teli hominis occidendi cauſa fertur. An chirographo) ipſa manus meæ ſcriptura. In quo habes &c.) in effingendis chirographis, & ſcriptura manus alicuius ac characteribus, ex quibus magnum capis fructum in adulterinis literis & teſtamentis. Quid poſſis?) q̃ſi dicat nõ video: non enĩ ſunt mea, ſed librarij mei manu. Iam inuideo &c.) & hic iocatur, ſed cum felle & acri reprehenſione: Curioni dicit inuidere ſe, qui nihil Antonium ſapere docuit tanta mercede: ei enim ſe ſubſtrauerat Antonius, vt eſt dictum.

Sicarij qui cẽſeantur.

Sica.

PHILIPPVS. Literas recitauit) Apuleius in Apologia reprehendit filium Pudentillæ, q; literas maternas publicauerit, & in cœtu frequentiſſimo legerit: Contra laudantur Athenienſes, qui ex captiuis epiſtolis Philippi Macedonis hoſtis ſui vnam

epiſtolam, cum ſingulæ publice legerentur, recitari prohibuerunt: quæ erat ad vxorem Olympiadem conſcripta: hoſti potius pepercerunt ne maritale ſecretum diuulgarent, præferendum rati fas commune, propriæ vltioni. Iam inuideo magiſtro tuo) Non Curionem intelligi vult, vt Commentatores hallucinantur: ſed Sextum Clodium, Latinæ ſimul Græcæq; eloquentiæ profeſſorem, male oculatum & dicacem, qui cum M. Antonium rhetoricen docuiſſet, ab eo mox Conſule ingens congiarium accepit, & vt poſt paulo docebit duo milia iugerum Sexto Clodio rhetori aſſignauit Antonius, & quidem immunia, vt tanta mercede nihil ſapere doceret. De hoc Sexto Clodio ſcribit Tranquillus in lib. de Grammaticis & Rhetoribus.

Literæ nō diuulgādę.

Magiſter Ant. Sex. Clodi

Si verbo negauit) Potentiſſimum eſt, vt inquit Quintilianus, & longe facillima tuendi ſe ratio, ſi quod obiicitur negari poteſt. Quod enim verbum iſtis literis) Opinor ſignificari epiſtolam illam Ciceronis ad Antonium, cuius initium eſt, Quod mecum per literas agis vnam ob cauſam mallem coram egiſſes: in calce huius epiſtolæ clauſula talis legitur. Ego quæ te velle quæq; ad te pertinere arbitrabor, ſemper ſine vlla dubitatione ſummo ſtudio faciam. At ego tuas literas) Literæ Antonij, quas hic ſignificat, ſic incipiūt, Occupationibus eſt factum meis & ſubita tua profectione ne tecum coram de hac re agerem, quam ob cauſam vereor ne abſentia mea leuior ſit apud te. Q; ſi bonitas tua reſponderit iudicio meo, quod ſemper habui de te, gaudebo: A Cæſare petij vt Sextum Clodium reſtitueret: impetraui: erat mihi in animo etiam tum ſic vti beneficio eius, ſi tu conceſſiſſes: quo magis laboro vt & tua voluntate id per me facere liceat. Qđ ſi duriorem te eius miſeræ & afflictæ fortunę prębes, non contendam ego aduerſus te. Ex hac M. Antonij epiſtola ſatis liquet, quem de exilio reducere velit & quemadmodum inuito Cicerone adiuret ſe nihil eſſe facturū.

Omne autem crimen tuum eſt, ꝙ de te in his literis non male exiſtimem, ꝙ ſcribam tanq̃ ad ciuem, tanq̃ ad bonum virum, non tanq̃ ad ſceleratum & latronem. At ego tuas literas, & ſi iure poteram a te laceſſitus: tamen non proferam, quibus petis, vt tibi per me liceat quendam de exilio reducere: adiuraſq; id te inuito me non eſſe facturū: idq; a me impetras. Quid enim interponerem audacię tuę? quē neq; auctoritatis huius ordinis, neq; exiſtimatio po. Ro. neq; leges vllę poſſunt coercere? Verūtamen quid erat, qđ me rogares, ſi erat is de quo rogabas, Cęſaris lege reductus? Sed videlicet meā gratiā voluit eſſe, in quo ne ipſius qdē vlla eſſe poterat, lege lata. Sed cū P.C. mihi & pro me aliquid & in M. Antoniū multa dicenda ſint, alterum peto a vobis, vt pro me dicētem benigne, alterum ipſe efficiam,

contra illum cum dicam, attente audiatis. Simul illud oro, ſi meam cum in omni vita tum in dicendo moderationem modeſtiamq; cognoſcitis, ne me hodie cum iſti vt prouocatus reſpondebo, oblitum eſſe putetis mei. Non tractabo vt Conſulem, ne ille quidem me vt Conſularem: & ſi ille nullo modo Conſul, vel quod ita viuit, vel quod ita Rempublicā gerit, vel quod ita factus eſt Conſul: Ego ſine vlla controuerſia Conſularis. Vt igitur intelligeretis, qualem † ipſe ſe Conſulem profiteretur, obiecit mihi Conſulatum meum, qui Conſulatus verbo meus P.C. re veſter fuit. Quid enim cōſtitui? quid geſſi? niſi ex huius ordinis conſilio? auctoritate? ſententia? Hæc tu homo ſapiens non ſolum eloquens apud eos, quorum conſilio ſapientiaq; geſta ſunt, auſus es vituperare? Quis autem meum Conſulatum præter P. Clodium qui vituperaret inuentus eſt? Cuius quidem te fatum ſicuti C. Curionem manet, quoniam id domi tuæ eſt, quod fuit illorū vtriq; fatale. Non placet M. Antonio Conſulatus meus.

†: me eſſe Conſularē.

MATVRANTIVS. Omne autem tuum crimen eſt) omnis in tali re tua accuſatio eſt, & in hoc me criminaris. Quēdam de exilio reducere) P. Clodij filium intelligimus: quem exulem reducturus Antonius ſcripſit ad Ciceronem prius, ſe illum niſi Cicero annueret, non reuocaturum. Quid enim interponerem audaciæ tuæ) ac ſi diceret, facturus omnino fueras, vellem nollem ego. Hui⁹ ordinis) Senatorij Cęſaris lege quam in actis & libellis Cæſaris tu ipſe eſſe dicebas. Meam gratiam) meum beneficium. Lege lata) ſi Cæſar tulerat vt P. Clodij filius reſtitueretur: neq; Ciceronis conſentientis, neq; Antonij reuocantis poterat beneficium eſſe. Attente) quoniā magna & vera in illum dicam. Modeſtiam) in vita & moribus. Oblitum eſſe putetis mei) conſuetudinis meæ. Vel quod ita factus eſt Conſul) Cæſar Antoniū ſibi Collegam aſſumpſit. Cæſaris ergo arbitrio, non populi ſuffragiis factus eſt Conſul, non lege, non more: idcoq; ait Cicero, vel quod ita factus eſt Cōſul. Statuerat aūt Cæſar ſe magiſtratu abdicare, ita vt in locum ſuum Dolabella ſubrogaretur. qđ prius eſt dictum.

Ant. quō factus Cōſul

Re veſter) vobis ēm & publicę vtilitati, non meæ & priuatæ, vt Antonius ſuę, Cōſul fui: nec quicq̄ niſi ex Senatus auctoritate geſſi aut conſtitui, cum omnia Antonius ex libidine agat. Tu homo ſapiēs) Ironice. Fatū) vt quemadmodū ille, pereas. C. Curionem) qui in Libyam contra Attilium Varum qui pro Pompeio ductabat exercitum, & Iubam Maurorum ac Numidarum Regem qui Varo obſequebatur cū duab⁹

Curionis mors.

miſſis legionibus pugnans apud Bragadam fluuiũ cum omnibus qui vna erant trucidatus eſt, qđ Appianus & Lucanus ſcribunt pluribus. Domi tuæ) vt omes ex iſta familia ferro pereatis, ſicuti & auus tuus periit.

ℂASCEN. In Victorino eſt: qualem ipſe ſe Couſulem profiteretur: qđ ſic accipio, vt innuat peruerſum, quia ea in Conſulatu Ciceronis damnat quę laudare deberet.

ℂPHILIPPVS. Non tractabo vt Conſulẽ) Scitum eſt illud oratoris Domitii, Cur ego te inquit habeam vt principem, cum tu me non habeas vt Senatorem? Lucius quoq; Craſſus conſimiliter Philippo inquit, Ego te Conſulem putem, cum tu me non putes Senatorem? quæ vox vt inquit Quintilianus honeſtiſſimę eſt libertatis. Quinetiam a M. Tullio in Lucium Piſonem non diſſimilis eſt deprompta illa ſentẽtia. Ego Conſulem eſſe putem, qui Senatum in Republica non putauit? & ſine eo conſilio Conſulem numerem, ſine quo Romæ ne Reges quidem eſſe potuerunt? Quoniã id domi tuæ eſt qđ fuit illorum vtriq; fatale) Fuluiam intelligi vult, quę trigama fuit, hoc eſt tris habuit maritos, Clodium, Curionem, & M. Antonium: Quæ cũ duobus iam maritis fuiſſet fatalis atq; peſtifera, præſagit orator eandem conſimile infortunium & fatum Antonio allaturam: tanq̃ Clodius Curio & Antonius non magis ſuo, q̃ vxoris infauſtæ fato perierint. Alibi ſic inquit, Etenim iſta tua minime auara cõiunx, quã ego ſine contumelia deſcribo, nimiũ debet diu populo Romano penſionem tertiam. Fuluia triũ vxor.

ℂGEORGIVS TRAPE. Fatale) peſtiferum.

At placuit P. Seruilio (vt eum primum nominem ex illius temporis Conſularibus) qui proxime eſt mortuus. Placuit L. Catulo, cuius ſingularis ſemper in hac Republica viuet auctoritas. Placuit duob9 Lucullis, M. Craſſo, Q. Hortẽſio, C. Curioni, C. Piſoni, M.† Labeoni, L. Volcatio, C. Figulo, D. Syllano, L. Murenæ: qui tunc erant Conſules deſignati. Placuit idem quod Conſularibus, M. Catoni: qui cũ multa, vita excedens prouidit, tum ꝙ te Conſulem nõ vidit. Maxime vero Conſulatum meum Cn. Pompeius probauit, qui vt me primum decedens ex Syria vidit, complexus & gratulans, meo beneficio patriam ſe viſurum eſſe dixit. Sed quid ſingulos commemoro? frequentiſſimo Senatui ſic placuit, vt eſſet nemo qui mihi non vt parẽti gratias ageret: qui nõ mihi vitam ſuam, liberos, fortunam, Rempublicã referret acceptam. Sed quoniã illis quos nominaui tot ac talibus viris Reſpub. orbata eſt, veniamus ad eos qui duo Cõſulari

†Glabreoni

d v.

quondam flores orbi terrarum præſidebat,conſulebam, tu homines perditiſſimos cum gladiis collocauiſti? At etiam auſus es (quid autem eſt, quod tu non audeas?) cliuum Capitolinum dicere me Conſule plenum ſeruorum armatorum fuiſſe. Vt illa credo nefaria Senatuſconſulta tunc fierēt,cum vim afferebam Senatui.O miſerum ſiue illa tibi nota non ſunt (nihil enim boni noſti) ſiue ſunt, qui apud tales viros tam impudēter loquare? Quis enim eques Romanus,quis præter te adoleſcēs nobilis,quis vllius ordinis qui ſe ciuem meminiſſet, cum Senatus in hoc templo eſſet, in cliuo Capitolino non fuit? Quis nomen nō dedit?q̄q̄ nec ſcribæ ſufficere,nec tabulæ nomina illorum capere potuerunt.Etenim cum homines nefarii de patriæ parricidio cōfiterentur,cum conſciorum indiciis, ſua manu,voce pene literarum coacti ſe Vrbem inflāmare,ciues trucidare,vaſtare Italiam,delere Remp.conſenſiſſent,qs eſſet qui ad ſalutem cōmunem defendēdā nō excitaretur? pręſertim cum S.P.q; R.haberet ducem? qualis ſi quidem nunc eſſet, tibi idem quod illis accidit,contigiſſet. Ad ſepulturā corpus victrici ſui negat a me datum. Hoc vero ne P.quidē Clodius dixit vnq̄. quē, quia iure fui ei inimicus, doleo a te iam omnibus vitiis eſſe ſuperatum.Qui autem tibi venit in mentem redigere in memoriam noſtram,te domi P.Lētuli eſſe educatū? an verebare ne non putaremus natura te potuiſſe tam improbum euadere,niſi acceſſiſſet etiam diſciplina? Tam autē eras excors,vt tota in oratione tecum ipſe pugnares,vt nō modo non cohęrentia inter ſe diceres, ſed maxime diſiūcta atq; contraria , vt non tanta mecū quanta tecum tibi eſſet contentio.

¶GEOR. TRAPE. Illa nefaria Senatuſcōſulta) Per cōtrariū accipiendū eſt:nā ea Senatuſconſulta facta ſunt referēte Cicerone. qbus ſuppliciū ſumptū eſt de parricidis: & reſpub. ab interitu liberata. Scribæ) γραμματεῖς Græce. Capere χωρεῖν. Conſiterſ.

Confiterentur) vi.ſ Fatemur autem ſponte. Conſciorū indicijs) & multorū aliorū & Ceparij cuiuſdam in primis, qui retractus fide publica interpoſita totam coniurationem patefecit. Patriæ parricidio) Parricida dicitur non vtiq; ſolum is qui parentē aut patriā violat: ſed qualēcūq; hominē occidit: indicat lex Numæ Pompilij, ijs ꝓpoſita verbis, Si quis hominē liberū ſciēs morti duit, parricida eſto. Parricida. Voce literarū) quę deprehenſę ſunt ad pontē Miluiū cum legati Allobrogum capti ſunt.

¶MATVR. Audiendi ſunt) & oſtendit quo pacto quaſi per dialogum. vox enim eſt cuiuſpiam interrogantis cur in Senatū aut forum non deſcendat Antonius? cui reſpōdetur. Dat natalitia, dat facultatē celebrandi natales dies in hortis ſuis, & ipſe intereſt.

Neminem nominabo) cui det. Sed putatote) cogitate vos ipſi, & diuinate.

Phormio & Gnato) perſonæ ſunt paraſitorum Terentianæ: Alter in fabula cui nomen dat: alter in Eunucho introducitur. Balio) lenonis nomen: is in fabula eſt apud Plau. cui nomen Pſeudulus. Tuus videlicet) hæc Antonij fuerant verba, quę eleuat & cōtemnit Cicero: Scilicet & videlicet deriſum indicant cum amaritudine quadam Scilicet. permixtum, vt Teren. Id populus curat ſcilicet. In eo templo) Concordiæ, vbi habitus eſt Senatus, qđ poſt apparet, quando in Ciceronem dixit Antonius, aut certe in curia quæ ſacra erat: non enim niſi in ſacro loco haberi Senatus poterat. Virg. Hoc illis curia templum. Cliuum Capitolinū) qui ducebat ad Capitolium ex Romano foro.

Vt illa credo) hæc ironice ait. ideo cliuū inquit Capitolinū armatorum ſeruorum plenū fuiſſe, vt tunc illa Senatuſconſulta de coniuratis fierent, cum vim Senatui afferebam, & ita vt volebam ſentire illum cogebam, qđ in diuerſum accipiendum eſt: nam & ſalutaria referente Cicerone Senatuſconſulta facta ſunt, quibus liberata ab interitu Reſpu. & puniti nefarij homines coniurati. Præter te qui Catilinæ perſimilis minime affuiſti quaſi iniquo animo ferres talia in Catilinam ſtatui. Quis nomē nō dedit?) interrogatus ita ne cenſeret & quaſi profitens ſe in Senatus voluntate futurum: nam militaturi vna cum aliquo Conſule ſeu Imperatore nomina dabant. Conſciorum indicijs) hæc omnia apud Criſpum. Haberet ducem) me. Ad ſepulturam) hoc quid ſit prius eſt dictum. P. Clodius) cum accuſator Ciceronis ad populū multa obiecit: ſed illud in primis, ꝙ de indemnatis ciuibus Romanis ſupplicium ſumpſiſſet. Diſciplina) educatio. Quanta tecum eſſet contentio, dum minus cohęrentia dicis & a teipſo diſſentis.

¶PHILIPPVS. Dat natalia) lego natalitia: ſic enim appellat conuiuia luxuria ad celebrandum natalem diem peculiariter ſtructa. Phormioni Gnatoni) nomina ſunt paraſitorum notiſſimorū ex Terentiana lectione. Balioni) nomen eſt Plautini Lenonis ex Pſeudulo, qui Buſtirapus, Socio fraudus, legirupa periuriſſimus. Conuicio Lenonio appellatur, in oratione pro Roſcio Comedo, nā Balionem illum improbiſſimum & periuriſſimū Lenonem cum agit, agit Cheream, perſona illa lutulenta, impura, inuiſa, in huius moribus natura vitaq; eſt expreſſa. Itē in oratione pro Cecinna, Sextus Clodius cui nomen eſt Phormio nec minus niger, nec minus confidens q̄ ille Terentianus Phormio. Cliuum Capitolinum) De cliuo Capitolino mētio eſt apud Liuiū ſic ſcribentem, Hūc ducem ſecuti nequicq̄ reclamantibus Tribunis in Cliuū Capitolinū erigunt aciem. Meminerunt & iuriſconſulti. Titulo ad legem Aquiliam his verbis, In cliuo Capitolino duo plauſtra onuſta mulę ducebant. Meminit & M. Tullius pluribus in locis. Sua manu voce pene literarum coactus) in Catilinam ſcri-

bens ſic ait, De coniuratis introductus eſt Statilius, cognouit manũ & ſignum ſuum, recitatæ ſunt tabellæ. Et poſt paulo, Atq; ibi vehementiſſime perturbatus Lentulus, tamen ſignum & manum cognouit. Ad ſepulturam victrici ferunt vehemẽs illud Antonij odium in Ciceronem hinc initium traxiſſe, ꝙ ſcilicet conqueri ſolebat Antonius cadauer Lentuli victrici ſui non prius ad ſepulturam datum, q̃ id mater ſupplex impetraſſet a Ciceronis vxore: ſed hac quidem in re ſane mẽtiebatur Antonius: ſiquidem nullus ex Catilianis coniuratis, qui tunc ſupplicio fuerũt affecti, ſepultura prohibitus eſt. Niſi acceſſiſſet etiam diſciplina) Rhetorici doctores inter attributa perſonæ enumerant educationem & diſciplinam: ex quo argumenta ducuntur. In quo conſiderare oportet apud quos & quo more: & cuius arbitratu ſit educatus, quos habuerit magiſtros quibus amicis vtatur, in laudem Druſi cecinit Horatius Auguſti paterni in pueros animus Nerones, Doctrina ſed vim promouet inſitam.

Attributa perſonę.

Victricum tuum in tãto fuiſſe ſcelere fatebare, pœna affectum querebare? Ita qđ proprium meum eſt, laudaſti: quod totius Senatus eſt, reprehendiſti. Nam cum comprehenſio ſontium, mea: animaduerſio, Senatus fuerit: homo diſertus non intelligit, eum quem cõtra dicit, laudari a ſe: eos apud quos dicit, vituperari. Iam illud cuius eſt nõ dico audaciæ, (cupit enim ſe audacem dici) ſed qđ minime vult, ſtultitię, qua vincit omnes, Cliui Capitolini mentionem facere? cum inter ſubſellia noſtra verſentur armati? cũ in hac cella Concordiæ, o dii immortales in qua me Conſule ſalutares ſententiæ dictę ſunt, quibus ad hanc diem viximus cũ gladiis homines collocati ſtent? Accuſa Senatũ, accuſa equeſtrem ordinem: qui tum cũ Senatu copulatus fuit: accuſa omnes ordines, omnes ciues, dum confiteare hũc ordinem hoc ipſo tempore ab Ithyreis circũſederi. Hæc tu non propter audaciam dicis tam impudenter: ſed qui tantarum rerum repugnantiam non videris, nihil profecto ſapis. Quid enim eſt dementius, q̃ cum ipſe contra rempublicã pernicioſa arma ceperis, obiicere alteri ſalutaria? At etiam quodam in loco facetus eſſe voluiſti: q̃ id, dii boni, nõ decebat? in quo eſt tua culpa nulla. Aliquid enim ſalis ab vxore Mima trahere po-

tuiſti.Cedant arma togæ.Quid? tum nonne ceſſerunt? At poſtea tuis armis ceſſit toga.Quęramus igitur vtrum melius fuerit libertati populi Ro. ſceleratorũ arma, an libertatẽ noſtram armis tuis cedere. Nec vero tibi de verſibus reſpondebo: tamen dicam breuiter: neq; illos,neq; vllas te omnino literas noſſe:me nec Reip.nec amicis vnq̃ defuiſſe, & tamen omni genere monimentorum meorum perfeciſſe operis ſucciſiuis, vt meæ vigiliæ meæq; literæ & iuuentuti vtilitatis,& nomini Romano laudis aliquid afferrent. Sed hoc non huius temporis:ad maiora veniamus. P.Clodium meo conſilio interfectum eſſe dixiſti. Quidnam homines putarent, ſi tum occiſus eſſet,cum tu illum in foro,ſpectãte Populo Ro.gladio ſtricto,inſecutus es? negociũq; trãſegiſſes,niſi ille ſe ſub ſcalas tabernę librariæ conieciſſet: hiſq; oppilatis impetum tuum compreſſiſſet?

¶GEORG.TRAPE. Sceleratorũ arma).ſ.ceſſiſſe meę togę. Monimẽtorũ meorũ) id eſt ſcriptorũ. In omni genere)& in philoſophia & in arte dicendi. Operis ſucciſiuis).i.ſubſequentibus & ſecundarijs,q̃d Græci dicũt πάρεργον Iuuentuti vtilitatis) quia facti ſunt docti & eloquentes. Nomini Romano laudis) quia Romani Gręcos antea tãtum belli gloria ſuperabant: poſt Ciceronem etiam ingenij laudem ſibi arripuerunt.

Cõpilatis)Alij oppilatis. Cõpilare a pilis,ita furari vt ne pilus quidẽ relinquatur.

¶MATVRANTIVS. Eum) me. Eos) Senatores. in hac cella Concordiæ,templum Concordiæ in cliuo fuit Capitolino non procul a Iunonis Monetæ templo, q̃d illic fuit vbi domus M. Manlij in Capitolio, qua diruta ædes Iunonis eſt extructa. Furius Camillus vouit bello Veientano & poſuit. Ouidius auctor in Faſtis. Cella vero pars templi eſt vbi res diuina fit, vbi ſimulachrum numinis, circa quam præcinctiones columnarum,& in cellam ingredi omnibus fas non erat. Ab Ithyreis) Ithyria regio eſt Palęſtinæ & Iudęæ in qua Anto.ſub Gabinio Conſule meruit, vnde etiam multos abduxit,quibus poſtea vtebatur ſeruis & miniſtris.Sunt item Ithyrei vicini Parthis & Arabibus montanã incolentes regionẽ,homines malefici. Virg. optimos arcus ſignificare volens,Ithyreos dixit in Georg. Ithyreos taxi torquentur in arcus. (Cella q̃ vulgo capella. — Ithyrei.)

Alteri)mihi. Salutaria) quę ſalutẽ attulerũt. At etiam quodã in loco facetus eſſe voluiſti) nam quaſi per iocum, Cic,recitauerat verſum, Cedant arma Toge. Salis) facetiarum. Terent. Qui habet ſalem quod in te eſt. Ab vxore Mima) Antonio fuit vxor & eadem ſoror C. Antonii filia, Cicer. Collegæ in Conſulatu, quam a Dolabella

aduIteratam ſuſpicatus repudiauit & Fuluiam accepit C. Curioni prius nuptam, quę ſic imperium in virum exercebat, vt ei ſe gratiam habere aliquando Cleopatra dixerit quod ita inſtitutum ab ea accepiſſet Antonium, vt vxoribus eſſe obnoxius didiciſſet. Hic

Volumnia Mima. Voluniam intelligit Mimam, quæ veluti vxor Antonio erat, & quã tanquam nurum mater Antonij ſequebatur, vt mox dicitur. Succiſiuis operis) quidam tex. hoc non habent.

Succiſiua tempora. Succiſiua tempora vocat Pli. ſunt autem quæ a rebus neceſſarijs ſucciſa ſunt & ab illo tempore quod alicui certę rei deſtinatum eſt diuiſa, vt horæ nocturnæ quietis. Cic. li. de legibus, Succiſiua quædam tempora incurrunt quæ ego perire non patior. A. Gellius, Quantum autem vitæ mihi deinceps deum voluntate erit, quantumque a cura & a re familiari, procurandoque cultu liberorum meorum dabitur ocium: ea omnia ſucciſiua & ſubſecundaria tempora ad colligendas huiuſmodi memoriarum delectatiunculas conferam. Meo conſilio interfectum) id quod alij quoque Ciceroni obiecere, eius conſilio & impulſu a Milone occiſum Clodium. Cum tu illum) Antonius ducenta quinquaginta milia debebat pro quibus cum interceſſiſſet Curio, cuius erat ſcortum, Curionis pater ægre ferens domo prohibuit Antonium: is ſe ad Pu. Clodium contulit: nec multo poſt ortis inter ipſum & Clodium inimicitijs in Aſiam abijt. Oppilatis) direptis. Nam tabernam illam librariam in qua delituit fugiens Clodium Antonius etiam oppilauit. Eſt autem

Oppilare. oppilare & compilare, furari. ſed ita vt ne pilus quidem remaneat, vel quoniam milites quę rapiunt in pilæ figuram conferunt, vt ait Pędianus.

¶ PHILIPPVS. Animaduerſio) punitionem intelligit & pœnam, qua affecti ſunt Coniurati ex Senatuſconſulto. Cedant arma togæ) hic eſt verſiculus ille notiſſimus Ciceroni frequenter obiectus. Namque & Piſo dicere ſolebat M. Tulli non illa tibi inuidia nocuit, ſed verſus tui: nimis magna pœna te Conſule conſtituta eſt, ſcripſiſti enim verſum, Cedant arma Togę. Quem verſum ita Piſo interpretabatur, tanquam diceret Cicero ſibi Togato ſummum Imperatorem Pompeium eſſe ceſſurum. Et ita volebat Pompeium iſto verſu factum eſſe inimicum Ciceroni: verum Cicero ita verſiculum ſuum enarrat, vt dicat ſe more poetarum loquutum, ſignificare voluiſſe bellum ac tumultum paci atque ocio conceſſurum, cum pacis inſigne ſit & ocij Toga: e contrario autem arma, tumultus atque belli. Hiſque oppilatis impetum tuum compreſſiſſet) Huius hiſtoriæ commeminit in oratione pro Milone, cuius verba ſubſcripſi, quæ ſunt hæc, Nuper cum M. Antonius ſummam ſpem ſalutis bonis omnibus attuliſſet, grauiſſimamque adoleſcens nobiliſſimus Reipublicæ partem fortiſſimę ſuſcepiſſet, atque illam belluam iudicij laqueos declinantem iam irritatam teneret, qui locus, quod tempus illud dij immortales fuit? cum ſe ille fugiens in ſcalarum tenebris abdidiſſet. hactenus Cicero. Oppilatis autem) tabernæ ſcalas expone obſeptas occluſaſque, & obturatione quaſi quadam tenebricoſas. quod verbum a pila inflexum eſt. In frequenti vſu recentiorum medicorum eſt

Oppilatio. oppilationem atque oppilatos homines dicere, quorum meatus occluſi ſunt, & quaſi obſtipati: Sed cum verba hoc genus vulgaria ſint nulloque eruditorum conſenſu fulciantur, fugienda cenſeo, ne ex conſuetudine vicioſi ſermonis, vicioſe loqui & barbare conſueſcamus.

Sed quid? ego fauiſſe me tibi fateor, ſuaſiſſe ne tu quidem dicis? At Miloni ne fauere quidem potui. prius enim rem tranſegit, quam quiſquam tum ſuſpicaretur eum facturum eſſe. At

ego ſuaſi: ſcilicet is animus erat Milonis vt prodeſſe Reip. ſine ſuaſore nõ poſſet? At lętatus ſum. quid ergo in tãta lętitia cũctę ciuitatis me vnũ triſtẽ eſſe oportebat? q̃q̃ de morte P.Clodii fuit quęſtio non ſatis prudenter illa quidẽ cõſtituta. Quid enim attinebat noua lege quęri de eo q hominẽ occidiſſet: cum eſſet legibus quæſtio conſtituta? Quæſitũ eſt tamen: quid ergo? cum res agebatur, nemo in me dixit: & tot annis poſt, tu es iuuentus qui diceres? Quod vero dicere auſus es, idq̧ multis verbis, opera mea Pompeiũ a Cæſaris amicitia eſſe diſiunctum: ob eamq̧ cauſam mea culpa ciuile bellum eſſe natum: in eo non tu quidem tota re, ſed quod maximũ eſt, temporibus erraſti. Ego M.Bibulo præſtantiſſimo ciue Conſule, nihil prætermiſi quantum facere enitiq̧ potui, quin Pompeium a Cæſaris coniunctione auocarem: in quo Cæſar fuit felicior. ipſe enim Pompeiũ a mea familiaritate diſiunxit. Poſtea vero q̃ ſe totum Pompeius Cæſari tradidit, quid ego illum ab eo diſtrahere conarer? Stulti erat ſperare, ſuadere impudentis. Duo tamen tempora inciderũt, quibus aliquid contra Cæſarem Pompeio ſuaſerim: ea velim reprehendas ſi potes. Vnũ, ne quinqnennii imperium Cæſari prorogaretur: alterum, ne pateretur fieri vt abſentis eius ratio haberetur. quorum ſi vtrumuis perſuaſiſſem, in has miſerias nunq̃ incidiſſemus.

¶GEORG.TRAPE. Quęſtio non ſatis prudenter illa quidem conſtituta) hoc dicit: nam cum veteri lege de morte hominis quęri poſſet: lege noua per Pompeium lata quæſitum eſt M.Bibulo Conſule: cuius Collega fuit Cæſar, qui in eo Conſulatu ita impotenter ac male ſe geſſit vt Collegam ſuum in Senatum venire prohibuerit, quo tempore iactati ſunt duo verſus: quorũ alter eſt: Nam Bibulo fieri Conſule nil memini.
¶MATVR. Fauiſſe) contra Clodium, Rem trãſigit) Clodiũ occidit in via Appia. Scilicet is animus) quaſi Reip. cauſa occiderit Clodiũ Milo q̃d in illa oratione nititur probare quę pro Milone extat. At lętatus ſum) diluit & hoc, q̃d obiecerat Antonius.

In tanta lætitia)quæ fuit publica,occiſo Clodio. Quæſtio) Lege Pompeij,qui tu=
lit vt de cæde in Appia via facta quæreretur. erat autem tum ſolus Conſul Pomp. vt
Cicer & Pedi. Nō ſatis prudenter illa &c.)nam veteri lege.xii.tab.de morte hominis
quæſtio conſtituta eſt. Nemo in me dixit) me ſuaſore aut impulſore cæſum Clo=
dium. Quod vero dicere auſus eſt) diluit obiectum ab Antonio qui dixerat Cicero=
nis culpa ciuile bellum exortum. Tēporibus)quid enim quibus egerim temporibus
ignoraſti. M.Bibulo) qui Collega fuit Cæſaris in Conſulatu: in quo ſic impotenter
Bibuli conſulatus.
Cæſar ſe geſſit, vt venire Bibulum in Senatum prohibuerit,& communem magiſtra=
tum pene ſolus adminiſtrauerit:hinc duo illi verſus iactati,' Nō Bibulo quicq̄ nuper,
'ſed Cæſare geſtum eſt.Nam Bibulo fieri Conſule nil memini.Tunc inita eſt concordia
inter Cæſarem, Pompeium,& Craſſum:pro quorum arbitrio gubernabatur Respu=
blica. Et Lucanus ait, Tu cauſa malorum Facta tribus dominis communis Roma.
Pompeius Cæſari tradidit)eius filia Iulia in matrimonium accepta. Vnum,ne
quinquennii &c.) poſt primum Conſulatum ſocero L. Piſone, genero Cn. Pompeio
ſuffragantibus,Galliam Ciſalpinam initio lege Vatinia, cum Illirico , mox per Sena=
tum Comatam quoq; accepit, in quinquennium & cum imperio. Sed cum L. Domi=
tius Conſulatus cādidatus ademptur um ei,exercitum minaretur , cum Craſſo Pom=
peioq; Lucam vrbem prouinciæ ſuæ accitis effecit vt detrudendi Domitij cauſa alte=
rum peterent Conſulatum, & ſibi in alterū quinquenniū imperiū prorogaretur . Cice=
ro quantum in ipſo fuit Pompeio perſuaſit id ne fieri pateretur. Alterum,ne pate=
retur fieri) iam annos nouem Galliam cum imperio tenuerat Cæſar cum M. Clau.
Marcellus Conſul ad Senatum retulit vt Cæſari ante tempus ſuccederetur , quoniam
bello confecto pax eſſet,ac dimitti deberet victor exercit⁹. Et ne abſentis ratio in comi=
tijs haberetur) Miſerat enim Centurionem quendam Cæſar qui Conſulatum ſuo no=
mine & tempus prouinciæ prorogandum peteret,qui in egrediēte curiam Senatu au=
ditis quæ acta erant poſita ad enſis capulum manu dixiſſe ferunt, At hic dabit ſi vos
abnueritis, Pompeius autem legem tulerat de iure magiſtratuum.Et eo capite quo
a petitione honorum abſentes ſubmouebat:ne Cęſarem quidem exceperat per obliuio=
nem. Ac mox lege in æs inciſa & in ærarium cōdita correxit errorem. Cicero duo hęc
Pompeio ſuaſiſſe ſe non negat.

¶ PHILIPPVS. Id attinebat noua lege quęri) in oratione pro Milone. Hāc vero
quæſtionem,& ſi non eſt iniqua,nunq̄ tamen Senatus conſtituendam putauit. Erant
enim leges,erant quæſtiones ,vel de cæde, vel de vi:nec tantū mœrorem ac luctum Se=
natui mors Publij Clodij afferebat vt noua quæſtio conſtitueretur. Nec quinquen=
nij impe. Cæſari prorogaretur) Cæſar Galliam vtrāq; Illyrico adiecto lege Vatinia
obtinuit in quinquennium: deinde effecit Craſſo Pompeioq; adminiculatoribus, vt in
alterum quoq; quinquennium ſibi imperium prorogaretur:quam legem cum impe=
diret Cato, a Trebonio Tribuno plebis ipſius legis auctore in vincula adductus eſt.
Nec abſentis ratio haberetur) Conſternata Publij Clodij cæde Republica , cum
Senatus vnum Conſulem nominatimq; Cn. Pomp. fieri cenſuiſſet: egit Cæſar cum
Tribunis plebis vt id ad populum ferrent vt abſenti ſibi petitio ſecundi Conſulatus
daretur : itaq; lex lata eſt vt ratio abſentis Cæſaris in petitione Conſulatus habere=
tur inuito & contradicente M. Catone : ipſo quoq; M Tullio reclamante:qui in Epi=
ſtolis ad Atticum ſic taxat Pompeium. Ille prouinciæ propagator : ille abſentis Cæ=
ſaris in omnibus adiutor . Idem etiam in tertio Conſulatu poſtq̄ eſſe defenſor Rei
publicæ cœpit , contendit, vt decem Tribuni plebis ferrent, vt abſentis ratio habe=
retur.

Atq; idem ego cũ iam omnes opes ſuas & Reipublicæ Pópeius ad Cæſarem detuliſſet: ſeroq; eadem ſentire cœpiſſet: quæ ego multo ante prouideram: inferriq; patriæ bellum nefarium viderem, pacis, concordiæ, compoſitionis, auctor eſſe non deſtiti: meaq; illa vox eſt nota multis, Vtinam Cn. Pompei cũ C. Cæſare ſocietatem aut nũq̃ coiſſes, aut nunq̃ diremiſſes. Fuit alterum grauitatis, alterum prudentiæ tuæ. Hæc mea M. Antoni ſemper & de Pompeio & de Republica conſilia fuerunt: quæ ſi valuiſſent, Reſpublica ſtaret. Tu tuis flagitiis, egeſtate, infamia, concidiſſes. Sed hæc vetera: Illud vero recens, Cæſarem meo conſilio interfectum. Iam vereor P.C. ne quod turpiſſimum eſt, præuaricatorem mihi appoſuiſſe videar: qui me non ſolum meis laudibus ornaret, ſed etiam honoraret alienis. Quis enim meum in iſta † conſcientia glorioſiſſimi facti nomen audiuit? Cuius autem, qui in eo numero fuiſſet, nomen occultatum? Occultatum dico? cuius non ſtatim diuulgatum? Citius dixerim iactaſſe ſe aliquos vt fuiſſe in iſta ſocietate viderentur ſocii, cum ſocii non fuiſſent: q̃ vt ſe quiſq̃ celare vellet. Qꝫ veriſimile porro eſt in tot hominibus partim obſcuris, partim adoleſcentibus neminem occultantibus, meum nomen latere potuiſſe? Etenim ſi auctores ad liberandam patriam deſiderarentur, illis auctoribus Brutos ego impellerem: quorum vterq; Iu. Bruti imaginem quotidie videret: alter etiam, Hilæ. His igitur maioribus orti ab alienis potius conſilium peterent q̃ a ſuis, & foris potius q̃ domi? Quid? C. Caſſius, in ea familia natus quæ non modo dominatum, ſed ne potentiam quidem cuiuſq̃ ferre potuit: me auctorem credo

† ſocietate

deſiderauit? qui etiam ſine his clariſſimis viris hanc rem
† Ciliciā in † Cilicia ad eſtium fluminis Cydni confeciſſet, ſi ille ad eam ripam quam conſtituerat: non ad cōtrariam, nauis appuliſſet. Cn. Domitiū nō patris interitus clariſſimi viri, nō auunculi mors, non ſpoliatio dignitatis ad recuperandā libertatē: ſed mea auctoritas excitauit? An C. Trebonio perſuaſi, cui ne ſuadere quidē auſus eſſem? quo etiā maiorem ei Reſp gratiā debet: qui libertatē populi Ro. vnius amicitię prępoſuit: depulſorq; dominatus q̄ particeps eſſe maluit: An L. Tullius Cimber me eſt auctorem ſecutus? quem ego magis feciſſe illam rem ſum admiratus, q̄ facturū putaui.

❡MATVRANTIVS. Pacis) Concordiæ, Cū aduerſantibus Cæſari) Marcello ac Lentulo Conſulibus, qui iam ab eo Pompeium penitus abalienauerant, id ageretur vt & prouinciam & arma deponeret Cæſar, depoſiturum ſe libenter arma per Curionem pollicitus eſt ſi id Pompeius quoq; faceret. nec multo poſt literas ad Senatum miſit & populum quibus petebat, vt Ciſalpina tm̄ Gallia Illyricumq; ſibi cum duabus legionibus concederetur, pauloante ex Cilicia reuerſus fuerat Cicero vtriuſq; amicos orās lenire Pompeiū non deſiſtebat: ſed is cum cætera non abnueret exercitum non concedebat. Ad id autem Cæſaris amicos impulerat Cicero vt prædictis contenti prouincijs & vna tm̄ legione inimicitijs depoſitis pacem agerent. Sed qui cum Lentulo ſentiebant, nō ſciuere: pacis quidem ſuaſor fuit Cicero, quod pluribus in locis ipſe ſcribit.

Cōſpiratio in Cęſa. Cæſarem meo conſilio interfectum) conſpiratum eſt in Cæſarem a .lx. amplius C. Caſſio, M. q; & D. Brutis principibus conſpirationis, nemo inter coniuratos Ciceronem tradit fuiſſe, & ipſe quodam loco dolet eius ſe rei conſcium non fuiſſe. Timuerunt fortaſſe lubricum in eo fidei coniurati, cum alijs cauſis, tum q a Cęſare & ab eius amicis fiebat plurimi. Pręuaricatorem oppoſuiſſe videar) id eſt dedita opera. aut ego in

Pręuaricator. me dicere hortat⁹ ſim qui cum contra me dicere videretur tamē pro me diceret. Laudi enim ſibi fore exiſtimat, ſi inter Cæſaris interfectores & libertatis aſſertores nominetur. Præuaricator vero eo differt a patrono, q is ea dicit quæ cauſæ conducunt. Ille vero ſe cauſam ſimulans defendere, quæ obſunt dicendo cauſam prodit. Alienis) Bruti & Caſſij & cæterorum qui Tyrannum ſuſtulerunt, inſignem merentur laudem Iactaſſe) gloriatos eſſe. Partim obſcuris) non ignobilibus, ſed qui nullum geſſerūt magiſtratum. Partim adoleſcentibus neminem occultantibus) nam inter coniuratos adoleſcentes fuere Cecilius & Bucoliacius, Seſtius Naſo & alij nonnulli. eius autē ætatis eſt nihil reticere. Impuliſſem ergo, inquit, Brutos ſi conſcius rei fuiſſem & neceſſe viſum eſſet. Auctoribus) Iu. Bruto qui reges exegit & Pop. Rom. primus libertatem peperit. & C. Seruilio qui magiſter equitum iuſſu Q. Cincinnati Dictatoris Sp. Melium equitem Ro. frumentum populo in magna penuria ſua impēſa largientē, & ob id factū cōciliata ſibi plebe regnū affectantē interfecit. qđ Liuius ſcribit. iiij. ab Vrbe

cond. vtriuſq; Bruti, M. ſ. & Decij: paternum genus in Iuniũ Brutum referunt, a quo
ſunt vt dicimus eiecti reges: ſed Seruiliæ matris M. in C. Seruilium Halam origo re-
fertur Plu. auctor. Alter) Marcus. Quid C. Caſſius) familia Caſſiorum perue-
tuſta extitit: ab eo Caſſio originem ducens cognomẽto Spu. qui Conſularis regni affe-
ctati crimine damnatus, necatuſq; eſt. Cęteri fuere pręſtantiſſimi & libertatis ſtudio-
ſiſſimi. Sed inſignis ſeueritatis vt ille L. Caſſius, qui quoties alicuius iudicij quæſitor
eſſet in quo de homine occiſo quęreretur, ſuadebat iudicibus atq; pręibat cui perire illũ
fuiſſet bono, & ille item qui filium Trib. pl. agrariam legem primus tulerat multos p
rebus alijs popularibus animos hominũ deuinctos tenebat, poſtq̃ illam poteſtatem
depoſuit adhibito proinquorum & amicorum cõſilio affectati regni crimine damna-
uit, verberibuſq; affectum necari iuſſit ac peculiũ eius Cereri cõſecrauit. Ipſe C. Caſſius — Caſſij in ty-
qd in Bruto Plu. tradit, ab ineunte ętate tyrannos odit. huius rei quã ſcribit Cicero, — ran. odiũ,
ipſe ſolus auctor cum fugiẽtem Pomp perſequeretur Cæſar, & ad Helleſpontum per- — & in Cęſarẽ
ueniſſet, triremiũ inopia ſcaphis exercitum traducere compulſus eſt. Caſſius vero for- — beneficiũ.
tuna quadam triremiũ copia comitatus obuiam factus eſt cum ad Pharnacem pro-
peraret. Et q̃uis aduerſus paruas naues magno triremiũ numero tuto depugnare poſ-
ſe, Cæſaris tamen felicitate conterritus impetrata venia vltro illi & ſe & triremes oẽs
dedidit: quæ erant. lxxx. Contigiſſe autem tunc arbitror vt Cæſarem occidere cogita-
uerit cum ab Alexandria in Syriam & in Pontum tranſijt cõtra Pharnacem magni
Mithridatis filium, quem quatuor quibus in cõſpectu venerat horis tota profligauit
acie, ſimul autem & Caſſius erat. Siue his clariſſimis viris) M & D. Brutis, & alijs
plurimis. Ille) Cæſar Cydni. Per Ciliciã decurrit: cuius auctore Solino incerta ori- — Cydnus.
go, alij ex monte Tauro naſci, alij ex Coaſpidis alueo defluere tradunt, per mediam
fluit Tarſum, a qua tamen non procul eſſe eius ortum Stra. inquit. Aquam vero rapi-
diſſimam frigidiſſimãq; & ea gratia hominibus ac beſtijs auxiliari qui neruos craſ-
ſiores habent. Cn. Domi) L. Domitij filium qui adoleſcens in coniuratione fuit. L. au-
tem Domitius Prætor Cæſarem abeuntem Conſulatu quem aduerſus auſpicia le- — Domitius.
geſq; geſſiſſe exiſtimabatur, ad diſquiſitionem Senatus vocauit. & mox Conſul Impe-
ratorem ab exercitibus Gallicis retrahere tentauit: ſucceſſorq; Cæſari per factionem
nominatus principio ciuilis belli ad Corfinium captus eſt, inde dimiſſus Maſſilienſes
obſidione laborantes cum aduentu ſuo confirmaſſet, repente deſtituit, acieq; demum
Pharſalica occubuit. Sed is quem Cice. nominat filius inter conſcios Cæſarianæ necis
q̃q̃ inſcius damnatus lege Plotia. ad Brutum Caſſiumq; ſibi propinqua cognatione
coniunctos tranſiuit. Claſſi præfuit, quam partibus profligatis Antonio ſponte tradi-
dit, ſoluſq; omniũ ex his qui pari lege damnati erant reſtitutus in patriam ampliſſi-
mos honores percurrit: poſtea ciuili redintegrata diſcordia inter Auguſtum & An-
tonium, legatus Antonio & ſumma imperij ſibi commiſſa ad Auguſtum tranſijt & in
diebus paucis obijt. Auunculi) Pompei ex cuius ſorore natus eſt. Spoliatio digni- — Treboni⁹.
tatis) neq; enim vllam dignitatem eum adipiſci paſſus eſt Cæſar. C. Trebonio) Is & — Tul. Cim-
Cæſaris partes ſecutus eſt & in eius amicis ſemper fuerat. L. Tullius Cimber) & is — ber.
in amicis fuit Cæſaris.

❡ASCEN. Quis enim meum in iſta ſocietate) Victo. habet conſcientia. Vterq; L.
Bruti. Legendum I aut I. i. Iunij Bruti: ſed lubricus eſt inter I & L error. In Ciliciã
confeciſſet: ſic omnes quos vidi habent: ſed lego in Cilicia, ſignificat enim actionem in
loco non contra locum.

❡PHILIPPVS. Ad Cæſarem detuliſſet) In hanc ſententiam ſic ſcribit ad Atticum,
Omitto illa vetera, q Cæſarem in Rempublicam ille aluit, auxit, armauit, ille Galliæ

vlterioris adiunctor, ille gener. Societatem coiſſes) Signate dixit: nam coire ſocietatem proprie dicimus copulare, coniungere, contrahere: ſic & Iuriſconſulti, qui puriſſime eleganti ſſimeq; ſcripſerunt locuti ſunt, a quibus ſic ſcriptum eſt: ſocietas coiri poteſt vel in perpetuum vel ad tempus: item ſocietatem coire & re & verbis & per nuncium poſſe nos dubium non eſt. Item duo ſocietatem coierunt vt Grammaticam docerent. Alter etiam Halæ) Ex duobus Brutis qui Tyrannoctoni fuerunt, id eſt Cæſaris Tyranni interfectores, Alter, M. Brutus paterno genere ab illo Iunio Bruto ducebat originem, qui Tarquiniorum Regũ exactor extiterat: Materna vero ſtirpe oriundus erat ab Hala Seruilio, qui Spurium Melium largitione frumentaria regnum affectantem in medio foro Romano obtruncauit. Quem Cincinnatus Dictator in propatulo ita laudauit Macte virtute Seruili eſto liberata Republica. Itaq; M. Brutus imaginem Bruti ob ſtirpem paternam: Imaginem Seruilij Halæ ob originem maternam colebat.

Coire ſocietatem.

M. Brutus.

Admiratus enim ſum ob eam cauſam, ꝙ immemor beneficiorum, memor patriæ fuiſſet. Quid duos Seruilios, Caſcas dicam an Halas, & hos auctoritate mea cenſetis excitatos potius q̃ charitate Reipublicæ? Longum eſt perſequi cæteros, idq; Reipublicę præclarum, fuiſſe tam multos, tũ multo ipſis glorioſius eſt. At quemadmodum me coarguerit homo acutus, recordamini. Cæſare ſtatim interfecto inquit cruentum alte extollens M. Brutus pugionem, Ciceronem nominatim exclamauit, atq; ei recuperatam libertatem eſt gratulatus. Cur mihi potiſſimum qui ſciebam? Vide ne illa cauſa fuerit appellandi me, q̃d cum rem geſſiſſet conſimilem rebus his quas ipſe geſſeram, me potiſſimum teſtatus eſt, ſe æmulum mearum laudum extitiſſe. Tu autem omniũ ſtultiſſime non intelligis, ſi id quod me arguis voluiſſe Cæſarem interfici, crimen ſit: etiam lętatum eſſe morte Cæſaris, crimen eſſe? Quid enim intereſt inter ſuaſorem facti & probatorem? Aut quid refert vtrum voluerim fieri, an gaudeam factum? Ecquis eſt igitur, te excepto, qui illum regnare gaudebas: qui illud aut fieri noluerit, aut factum improbarit? Omnes enim in culpa. Etenim omnes

boni ,quantum in ipſis fuit,Cæſarem occiderunt. Aliis conſilium , aliis animus , aliis occaſio: defuit voluntas nemini. Sed ſtuporem hominis vel dicam pecudis attendite . Sic enim dixit:M.Brutus,quē ego honoris cauſa nomino,cruētum pugionem tenēs,Ciceronem exclamauit: ex quo intelligi debet eum conſcium fuiſſe. Ergo ego ſceleratus appellor a te,quem tu ſuſpicatum aliquid ſuſpicaris? Ille qui ſtillātem præ ſe pugionem tulit,is a te honoris cauſa nominatur? Eſto ſit in verbis tuis hic ſtupor,quāto in rebus ſententiiſq; maior.Conſtitue hoc Conſul aliquando Brutorum, C. Caſſii,Cn.Domitii, C.Trebonii,& reliquorū,quā velis cauſam eſſe: edormi crapulam inquā & exhala : an faces admonedę ſunt,quę te excitent tātę cauſę indormientē? Nūq̄ ne intelliges ſtatuendū tibi eſſe , verū illi qui iſtam rē geſſerūt homicidę ſint, an vindices libertatis ? Attende enim paulisper,cogitationēq; ſobrii hominis ad pūctū tēporis ſuſcipe.Et ego qui ſum illorum (vt ipſe fateor) familiaris, vt a te arguor,ſocius:nego quicq̄ eſſe mediū. Confiteor eos niſi liberatores populi Rom . conſeruatoreſq; Reipublicæ ſint, pluſq̄ ſicarios, pluſq̄ homicidas, plus etiā q̄ parricidas eſſe. Homicidiſ rei

¶GEORG.TRAPE. Charitate).i.non charitate:eſt enim abnegatiua coniunctio. Perſequi) ſcilicet numerare, διελθεῖν. Æmulum) imitatorē. Stuporē) κατάπληξιν. Edormi crapulam inquam) Simile illud Terentianum, Ibo in angulū ibi interea hoc villi edormiſcam. Tantæ cauſæ indormientē).i.in tanta cauſa. Vindices) ſunt facinoris non commiſſi, vltores iam commiſſi.

¶PHILIPPVS. An Caio Trebonio perſuaſi) Hic M.Antonium Conſulem iuxta fores curiæ remoratus eſt inducto ex induſtria longiore colloquio donec Cæſar in curia a coniuratis interficeretur. Tullius Cimber) Hic eſt ille Cimber,quem vinolentum fuiſſe & ebrioſum indicat Seneca in Epiſtolis ad Lucilium : huic tamen de Cæſaris Dictatoris cæde tam credita res eſt q̄ Caſſio , qui tota vita aquam bibit . Tullius Cimber in hanc rē ita locutus eſt. Ego,inq̄t, quēp iā feram qui vinū ferre nō poſſum? Cimber Abſtemius Caſcæ.

¶MATVRAN. Duos Seruilios Caſcas) Cognomento Caſcas duos fratres dicit qui rectius Halæ q̄ Caſcæ poſſunt cognominari q progenitorē ſuū Seruilium Halam

ſunt imitati. Alter ex Seruilijs) C. Seruilius Caſca prius Cæſarem iuxta collum enſe percuſſit, in quẽ Cæſar conuerſus eius apprehenſio gladio, Scelerate inquit Caſca, quid agis? Ille autem fratrem vocans inquit ἀδελφε βοήθησον, Plutarchus. Ergo ego ſceleratus) merito ſtultitiæ Antonium arguit Cicero qui ſceleratum ipſum appellet, ꝙ videatur conſcius coniurationis fuiſſe: cum Brutus interfector, qđ nemo negat honoris a te cauſa nominetur. Hic ſtupor) hęc hallucinatio atq; hic error. Cõſtitue) irriſiue. Tu inquit qui Conſul es quem decet conſtantem eſſe, ſtatue vtrum bonam an malam cauſam velis interfectorum eſſe. Edormi) dormiendo eiice & expurga. Terentianum autem eſt. Ille enim ait: Ibo in angulum, ibi interea hoc villi edormiſcam. Crapula vero eſt ebrietas nimia & capitis ob ebrietatem attonitio. κραιπάλην dicunt Græci. An faces) qđ attonitis fit & ſtupidis ac lethargicis. Ad pũctum temporis) Nam ſecundum Geometras & Euclidem punctum eſt cuius pars nõ eſt. Quicq̃ eſſe medium) tanq̃ tertium, & alterutrum dũtaxat homicidas aut vindices. Patriæ parentem) ſic dicebat Antonius patriæ parentem Iulium eos occidiſſe: ſed Tyrannus ille non parens fuit.

Edormio. Crapula.

Siquidem eſt atrocius patriæ parentem, q̃ ſuum occidere. Tu homo ſapiens & conſiderate quid dicis? Si parricidæ, cur honoris cauſa a te ſunt & in hoc ordine & apud populum Ro. ſemper appellati? Cur M. Brutus te referente legibus eſt ſolutus, ſi ab vrbe pluſq̃. x. dies abfuiſſet? Cur ludi Apollinares incredibili M. Bruti honore celebrati? cur prouinciæ Caſſio & Bruto datę? cur Quęſtores additi? cur Legatorũ numerus additus? Atq; hęc acta p te. Non igitur homicidæ. Sequitur vt liberatores tuo iudicio ſint, quãdoquidem tertiũ nihil poteſt eſſe. Quid eſt? num cõturbo te? Non enim fortaſſe ſatis quæ diſtinctius dicũtur intelligis? Sed tamen hæc eſt ſumma concluſionis meæ. Quoniã ſcelere a te liberati ſunt: ab eodem te, ampliſſimis pręmiis digniſſimi iudicati ſunt. Itaq; retexo orationem meã. Scribã ad illos, vt ſi qui forte quod a te mihi obiectum eſt, quęrẽt ſit ne verum, ne cui negent. Etenim vereor ne aut cælatum me ab ipſis, illis non honeſtum: aut inuitatũ refugiſſe, mihi ſit turpiſſimũ. Quæ enim res vnq̃ proh ſancte Iuppiter non modo in hac vrbe, ſed in omnibus terris eſt geſta maior?

quæ glorioſior? quę commendatior erit hominũ memoriæ ſempiternæ? In huius me conſilii ſocietatem, tanq̃ in equũ Troianum includi cum principibus, nõ recuſo. Ago etiam gratias quoquo animo facis. Tãta enim res eſt vt inuidiam iſtam, quã tu in me vis cõcitare, cum laude non comparem. Quid enim beatius illis, quos tu expulſos a te prædicas & relegatos? Qui locus eſt, aut tam deſertus, aut tam inhumanus, qui illos † cum acceſſerint non affari atq; non appetere videatur? Qui homines tam agreſtes, qui ſe cum eos aſpexerint, non maximum cepiſſe vitæ fructum putent? Quæ vero tam immemor poſteritas, quæ tam ingratæ literæ reperientur, quæ eorum gloriam non immortalitatis memoria proſequantur? Tu vero aſcribe me talem in numuerum: Sed vnam rem vereor, ne non probes.

† quo.

¶PHILIPPVS. Patriæ parentem occidere) Cæſar inter cæteros honores & titulos cognomen quoq; patris patrię accepit. Qđ populus comprobauit, qui columnam Cæſari in foro dedicatam inſcripſit parenti patriæ: occidere autem parentem patriæ haud dubie atrocius eſt q̃ ſuum. Hinc quidam ſcriptores parricidium appellant Cęſaris necem, & interfectores Cæſaris parricidas quos M. T. Tyrannoctonos vocabulo pulcherrimo nominauit. Placuit vt inquit Tranquillus Idus Martias parricidiũ nominari, tanq̃ parens patriæ Cæſar illo die fuiſſet occiſus.

Patrię parentis.

Tyrannoctoni.

¶GEORG. TRAP. Siquidem) quia atrocius crudelius. Si ab vrbe) Prętori plus q̃ decem dies ab vrbe abeſſe non licebat. Diſtinctius) elegantius, clarius, apertius. Retexo) rurſus texo, & ordior quaſi aliam telam.

¶MATVR. Tu homo ſapiens) ironice. Te referente) te proponte. legibus cautum erat ne liceret Prætori vrbano plus decem diebus abeſſe ab vrbe. Antoni⁹ in Senatu retulit vt Bruto quando rei frumentariæ eſſet Præfectus, abeſſe liceret, & legib⁹ ſolueret: nec voluit illis eſſe obnoxium. Ludi Apollinares) de quibus plura diximus in primã Philippicam. Prouinciæ Macedonia prius Bruto: Syria Caſſio cõceſſa fuerat. Sed cum Antonius Macedoniã ſibi, Syriam Dolabella aſſumpſiſſet, & qui pro Caſſio & Bruto aderant alias dari illis depoſcerent prouincias, Cyrenæ ac Creta Caſſio, Bithynia Bruto conceſſa eſt. Additi Quęſtores) qui in prouinciam ſequerentur, Iam retexo &c.) Conuerto in contrarium muto, & qui dicebam me inter coniuratos nõ fuiſſe dico iam fuiſſe. In equum Troianum) in quo, quod aiunt poetæ, non niſi viri principes clauſi ſunt: Cicero ait. Ex Iſocratis ludo veluti ex equo Troiano ineros principes exiiſſe. Virgi. Huc delecta virum ſortiti corpora furtim Includunt cęco lateri.

Prętori quãtũ abeſſe liceat.

Retexo.

Equo Troiano incluſi.

¶PHILIP. Cur Legatorum numerus additus) maiores noſtri Imperatoribus de-

Legati.

derunt decem Legatos ex Cōſularibus: Quod conſilium foret diſpēſandę cohoneſtandęq́; victoriæ. Quibus legiones & auxilia vniuerſa obtemperabant, auctores Liuius & Vegetius. De his Legatis nunc intellige. Cælatum me ab ipſis) Coniurationis in

Cicero puſillanimis.

Cæſarem expers fuit M. Tullius q̃ſ amiciſſimus coniuratorum. Qui vt hiſtorici prodiderunt pertimuerunt hominis naturam perinde ac meticuloſi, & ætatem ſeneſcentem, in qua robuſtiſſimis etiam viris ſolent animi intepeſcere. Fuit enim Cicero Micropſychos, & nihil minus q̃ ad bella natus.

Equ⁹ Troianus.

Tanq̃ in equum Troianum) Ex lectione poetica ſat notum Proceres principesq́; Græcorum incluſos fuiſſe in equum Troianum, de quo compoſitæ apud priſcos fabulæ ſunt eodem titulo: Plinius autumat equum Troianum fuiſſe machinam muralem, qui nunc aries appellatur: cuius

Epeus.

fabricator fuerit Epeus. M. Varro indicat Epeum hunc qui dicitur ad Troiam feciſſe equum Troianum, fuiſſe coquum, & Argiuis cibum curaſſe: ideoq́; a Plauto fumifico coquinatorio epitheto nominatum.

Si enim adfuiſſem: non ſolum Regem, ſed regnum etiam de Republica ſuſtuliſſem. Et ſi meus ſtilus ille fuiſſet, vt dicitur: mihi crede non ſolum vnum actum, ſed totam fabulam confeciſſem. q̃q̃ ſi interfici Cæſarem voluiſſe crimen eſt. Vide quæſo Antoni quid tibi futurum ſit, quē & Narbone hoc conſilium cum C. Trebonio cepiſſe notiſſimum eſt: & ob eius conſilii ſocietatem, cum interficeretur Cæſar, tum te a Trebonio vidimus ſeuocari. Ego autem (vide q̃ tecum agam non inimice) q́ bene cogitaſti aliquando, laudo: q́ non indicaſti, gratias ago: q́ nō feciſti, ignoſco: virum res illa quęrebat. Qz ſi te in iudicium quis adducat, vſurpetq; illud Caſſianum, Cui bono fuerit: vide quæſo ne hæreas, q̃q̃ illud quidem fuit (vt tu dicebas) omnibus bono qui ſeruire nolebant: tibi tamen præcipue qui non modo non ſeruis, ſed etiam regnas: qui maximo te ære alieno ad ædem Opis liberaſti: qui per eaſdem tabulas innumerabilem pecuniam diſſipaſti: ad quem e domo Cæſaris tā multa delata ſunt: cuius domus quęſtuoſiſſima eſt falſorum commentariorum & chirographorum officina: agrorum, oppidorum, immunitatū, vectigalium, flagitioſiſſimę nun-

dinæ. Et enim quæ res egeſtati & æri alieno tuo, præter mortem Cæſaris ſubuenire potuiſſet? Neſcio quid conturbatus mihi eſſe videris: nunquid ſubtimes ne ad te hoc crimen pertinere videatur? † libero te metu: nemo credet vnq̃: non eſt tuum de Republica bene mereri. habet iſtius pulcherrimi facti clariſſimos viros Reſpublica auctores. Ego te dico tm̃ gaudere, feciſſe non arguo. Reſpondi maximis criminibus. Nunc etiam reliquis reſpondendũ. Caſtra mihi Pompeii atq; omne illud tempus obiecisti: quo quidem tempore ſi (vt dixi) meum conſilium auctoritaſq; valuiſſet, tu hodie egeres: nos liberi eſſemus, Reſpub. non tot duces & exercitus amiſiſſet. Fateor enim me cũ ea quæ acciderunt prouiderem futura, tãta in mœſtitia fuiſſe, quãta cæteri optimi ciues, ſi idem prouidiſſent, fuiſſent. Dolebam, dolebam P.C. Rempublicam quondam veſtris meiſq; conſeruatam conſiliis, breui tempore eſſe perituram. Neq; vero eram tam indoctus ignaruſq; rerum, vt frangerer animo propter vitæ cupiditatem, quæ me manens conficeret angoribus: dimiſſa, moleſtiis omnibus liberaſſet. Illos ego prǽſtantiſſimos viros lumina Reip. viuere volebam, tot Cõſulares, tot Prǽtorios, tot honeſtiſſimos Senatores: oẽm præterea florem nobilitatis ac iuuentutis, tam optimorum ciuium exercitus: qui ſi viuerent q̃uis iniqua conditione pacis, (mihi enim omnis pax cum ciuibus bello ciuili vtilior videbatur) Rempublicam hodie teneremus. Quæ ſentẽtia ſi valuiſſet, ac non ii maxime quorum ego vitæ cõſulebam, ſpe victoriæ elati obſtitiſſent: vt alia omittam, tu nunq̃ in hoc ordine, vel potius nunq̃ in hac vrbe manſiſſes. At vero Cn. Pompeii voluntatem a me abalienabat oratio mea.

† liberabo

¶GEORG TRAPE. Narbone) ciuitas Hiſpaniꝗ. Illud Caſſianū) Caſſius ſolitus eſt dicere, cum factum negatur nullum eſſe firmius argumentum, q̃ videre cui ea res aliquid commodi afferat. Officina) taberna. Nundinę) mercatus. Immunitatū) τῶν ἀτελειῶν. Vectigalium) τῶν φόρων. Tot duces) Sicut Pompeiū Afranium, Petreium, Catonem & alios. Exercitus legiones) & in Pharſalia, cū Pompeio: in Aphrica, cum Iuba & Scipione: in Hiſpania, cum Petreio & Afranio. Angoribus) doloribus. Contulit) cōmunicauit. De ſumma re) de tota Republica.

¶MATVR. Sed regnū) quaſi dicat te & cæteros qui regnū hic agitis. Meus ſtilus) meus character, mea dicendi figura, in ea fabula fuiſſet, non incepiſſem ſolum, ſed etiam cōpleſſem. Fabula vt tragœdia & comœdia quinq; actibus abſoluitur, incipere nihil prodeſt niſi compleas. Et in prouerbium exit vt abeſſe extremū actum dicerent

Actus extremus.

cum imperfecta res eſſet. Cic. extremū actum tāq̃ ab inerti poeta eſſe neglectum. Hoc conſilium) occidendi Cæſaris. Narbone) Quæ ciuitas eſt Galliæ, a qua nomen prouinciæ: cuius ampliſſimū eſt emporium, ſupra exitum Araris fluminis Narbonenſemq; lacum iacet.

Narbo.

Se vocari) Cum quidam Antoniū vna cum Cæſare trucidandum cenſerent, prohibuit Brutus dicēs, qđ pro legibus ac iure ſuſciperetur id omni iniuria carere debere. Negocium tamen datum fuit Trebonio, vt ingrediente Senatum Cęſare Antoniū extra retineret, ſeuocaretq;, cū enim Conſul eſſet, eius timebāt auctoritatem. Cic. innuit iccirco ſeuocatum a Trebonio ꝙ conſcius eſſet Cæſaris necis. Non indicaſti) cum Brutus & Caſſius cęteriq; occidendi Cæſaris conſilium cepiſſent: illud agitauere inter ſe, an ad eam rem perficiendam Antonius eſſet inuitandus, qđ cum nōnullis placeret, contradixit Trebonius: inquit enim ſe Antonij mentem iam antea tentaſſe cū Cæſar ex Hiſpania reuerteretur: Antoniū vero non eſſe aſſenſum, non tamen id eum indicaſſe. Virum) Tu autem vir non es, ſed timidus & mollis. Illud Caſſianum cui bono fuerit) hoc & in oratione pro Milone. & ſuperius eſt a nobis dictum. Hæreas) Dubites. Ad ędē Opis) intercepta, quæ illa erat, pecunia: qđ prius diximus. Per eaſdē tabulas) eorūdem creditorum, nam ſolutis nominibus & debitis veteribus, eaſdē hoc eſt priores tabulas cum hiſdem renouauit creditoribus: mutuatus rurſus ab eiſdem pecunias quas diſſiparet. Tam multa) a Calphurnia Cæſaris vxore qđ prius diximus. Officina) Veluti officina quæ eſt vbi opera fiunt, vt ſtatuarij, fuſoris, cum taberna ſit vbi effecta venduntur, & ſi eadem poteſt eſſe & officina, & taberna, & ſutrina.

Officina. Taberna. Nūdinę.

Nundinæ) Mercatus: proprie ſunt feriarum dies, quo mercandi cauſa ruſtici in vrbem veniūt, vt ait Pompeius. Neſcio quid conturbatus) quaſi Cicero ſignificare velit conſcium Iulij necis Antonium fuiſſe. Hoc crimen) Cæſaris nex. Clariſſimos viros) Brutum, Caſſium & cæteros coniuratos. Non arguo) Non accuſo feciſſe.

Caſtra Pompeij) Obiecit ꝙ ſero in Pompeij caſtra veniſſet, & omnia improbis perturbaſſet conſilijs: quo tempore Pompeius veniente ex Gallia Cæſare vrbem deſeruit, Cicero cum faſcibus & lictoribus quos populus Romanus illi dederat ſe in prædiis ſuis circa Campaniam oramq; maritimam continebat, redire in vrbē cū Cæſar poſt Pompeii a Brunduſio fugā hortaretur, recuſauit: quia ſi adeſſet, ea dicenda eſſent, quæ nullo modo tacere poſſet: & Cæſarem offenderat qui cū in Hiſpaniam proficiſceretur, ex itinere Ciceroni quem ad Pompeium nauigaturū ſatis conſtātı fama afferebatur, epiſtolam ſcripſit, ne ad aduerſarios tranſiret hortatus, & vt ab omni abeſſet ciuili contentione. Sed cum puderet virum bonū ſemper Reip. partes ſuſcipere ſolitum nō eſſe in his caſtris in quibus & Pompeius optime de ſe meritus, & Senatus ac Cōſules conſiſterent, minuſq; honeſtos in caſtris de ſe haberi acciperet ſermones, tuto ocio periculoſum prætulit bellum. Occulte enim parata naui, cum omnis maritima ora a

Cicero cur ad Pomp. tranſijt.

Cæſaris cuſtodiretur militibus, & Antonio in primis mādatum a Cæſare eſſet vt Ciceronem obſeruaret, ad caſtra Pompeij nauigauit, vbi cū peiora omnia opinione offendiſſet, & neq; gerendi belli conſilium, neq; Pompeij copias probaret: pacem primo, deinde ꝙ Pompeius valde ab ea ſententia abhorrebat vt bellum traheret ſuadere inſtitit. Cūq; eum multorum varia offenderent vitia, quos emendare non poterat, quaſi pœnitentia abductus, ꝙ eo acceſſiſſet, omnia contemnere, & ſeſe a rebus gerendis quātū poterat adducere cœpit. Nos liberi eſſemus) facta pace & compoſitis inter Cæſarē & Pompeium rebus. Tot duces) Pompeium, Scipionem, Catonem, Petreium, & Afranium. Exercitus) in Pharſalia, in Libya. Conficeret angoribus) oppreſſa re pub. & amiſſis ornamentis. Dimiſſa) eſt enim miſeriarū omniū finis mors. Tot Conſulares) qui in Pharſalico bello periere. At nō hi maximo &c.) Pōpeius Pharſalicam pugnam inuitus quidem ſuſcepit: nā trahere malebat bellum, id quod vt faceret hortatur Cicero, cum præſertim commeatibus abūdaret, quibus carebat Cæſar magna Senatorū multitudo, magna equitum, qui ſuperiores fore ſe credebant, vt ſuſciperet coegerunt, qđ Appianus tradit pluribus. Elati ſpe victoriæ) qui fore ſibi perſuadebant vt vincerent, ſicut apud Dyrrachium vicerant. At vero &c.) & hoc obiecerat Antonius alienatum a Cicerone fuiſſe Pompeium, Ciceronis ipſius dicacitate & accuſationibus.

❡PHILIP. Non ſolum Regem ſed etiam regnū) Significat ſe cum Cæſare Antonium quoq; fuiſſe interfecturum: vt vna cum rege regnum quoq; tolleretur. In Epiſtolis ad Atticum, Sublato inquit Tyranno tyrannida manere video. Item epiſtola quadam ad C. Caſſium Cæſaris Dictatoris violatorē, Vellem, inquit Idibus Martijs me ad cœnam inuitaſſes. profecto reliquiarum nihil fuiſſet: nunc me reliquiæ veſtræ exercēt. His plane verbis ſymbolicos & cum ſeria quadam mordacitate ſignificat ſe, ſi coniurationis particeps fuiſſet, Cæſarem cum Antonio fuiſſe ſublaturum. Hoc cōſilium cepiſſe) coniurati in vnum congregati cū multa diſpoſuiſſent: illud inter ſe agitauere: an ad eam rem perficiendam M. Antonius eſſet inuitandus. Qđ cum nōnullis placeret contradixit Trebonius oſtendens mētem Antonij ſe ante hac tentauiſſe, cum Cæſar ex Hiſpania reuerteretur. Antonium vero recuſaſſe, nec tamē id vnq̄ Cæſari indicaſſe, ſed tacuiſſe fideliter. his Trebonij verbis commoniti iterum conſultauere an vna cum Cæſare Antonium trucidarent: ſed & hoc prohibuit Brutus, cenſens eā rem, quā pro legibus ac libertate ſuſciperent, carere omni iniuria oportere. Illud Caſſianū cui bono fuerit) Lucius Caſſius fuit ſummę vir ſeueritatis, qui quoties quæſitor iudicij alicuius eſſet in qua quęreretur de homine occiſo, ſuadebat atq; etiam præibat iudicibus. Hoc qđ nūc Cicero admonet, vt quęreretur cui bono fuiſſet perire eum: de cuius morte quęrebatur. Ad quem e domo Cæſaris delata) Ad M. Antonium vtpote Cæſarianum Conſulem Cæſaris amici ſe contulerunt. ad quem & Calphurnia vxor pecuniam a Cæſare relictam retulit: & penes eum depoſuit: erāt autem quatuor milia talenta: Accepit & Cæſaris commentaria, in quibus decreta iudicataq; erāt perſcripta. Hinc Antonius quodcūq; ipſius animo collibuiſſet faciebat: alijs magiſtratus dabat: alijs immunitates, multi Senatores facti pleriq; ab exilio reducti. & hęc omnia faciebat, quaſi a Cæſare antea decreta. Quamobrem iocantes Romani eos omnes Charonitas ſiue Necronitas appellabant: Quia ſiquid illis obiectū erat continuo in mortui Cæſaris chirographa confugiebant.

An ille quenq̄ plus dilexit? cum vllo aut ſermones aut cōſilia

contulit ſępius? Cum (quod quidem erat magnũ) de ſumma re diſſentientes in eadem cõſuetudine amicitiæ permaneremus? Sed & ego quid ille: contra ille quid & ego ſentirem & ſpectarem videbat. Ego incolumitati ciuiũ primũ, & poſtea dignitati: ille præſenti potius cõſulebat. Q; autẽ haberet vterq; quod ſequeretur: iccirco tolerabilior erat noſtra diſſenſio. Quid vero ille Cõſularis vir ac pene diuinus de me ſenſerit, ſciunt qui eũ a Pharſalica fuga Paphum proſecuti ſunt. Nunq̃ ab eo mentio de me niſi honorifica, niſi plena amiciſſimi deſiderii: cum me vidiſſet, plus fateretur ſe ſperauiſſe meliora. Et eius viri nomine me inſectari audes, cuius me amicum, te ſectorem eſſe fateare? Sed omittatur bellum illud in quo tu nimiũ felix fuiſti. Ne iocis quidem reſpõdebo, quibus me in caſtris vſum eſſe dixiſti. Erãt quidem illa caſtra plena curæ: veruntamen homines q̃uis in turbidis rebus ſint, tamen ſi modo homines ſunt, interdũ animis relaxantur. Quod autem idem mœſtitiam meam reprehendit, idem iocos: magno argumẽto eſt, me in vtroq; fuiſſe moderatum. Hæreditatem mihi negaſti venire. Vtinam hoc tuum verum crimen eſſet. Plures amici mei & neceſſarii viuerent. Sed qui iſtuc tibi venit in mentem?

GEORG TRAPE. Quid ſequeretur) quid ſpectaret quaſi finem, καὶ σκοπὸν.

Sector. Paphum) inſula & ciuitas eſt. Sectorem Pompeij appellat M. Antonium, q bona Pompeij in primis a Cæſare redemiſſet, immo cum Cæſar preciũ domus popoſciſſet, iratus eſt Antonius q pro tanto eius in Cæſarẽ ſtud[illegible], pro tãtis laboribus ac periculis il[illegible]am pecuniam Cæſar ipſi non remiſiſſet. Sunt autem ſectores qui prædam publicam redimunt.

MATVR. Contulit) communicauit. De ſumma re) de tota Rep. Spectarẽ) quaſi finem. Præſenti) ſcilicet dignitati: non quid vtile eſſet, ſed quid ſe deceret ſpectãs. Quid ſequeret) Rationes quibus vterq; ſuam firmaret ſententiam. Ille Conſula-

Paphum. ris vir) Pompeius. Paphum) oppidum Cypri ab Agapenore conditum, quod diſtare ab Alexandria per tria milia & ſexce[illegible]ta ſtadia quidem dicunt, vnde Venus Paphia.

Sector. Sectorem) Sector vt ait Pedianus, eſt qui ſpem lucri ſui ſecutus bona condemnat-

torum auctionabatur, hoc eſt in auctione vendebat. Idem ait alio loco Sectorem eſſe æſtimatorem redemptoremq; bonorum damnati atq; proſcripti qui ſpem ſecutus lucri ſui, id eſt ſecutus ſpem æſtimationis ſuæ, bona omnia in auctione vendit. Plin. libro.xxxvj. Vnde enim illi v[i]ctricus Sylla, & Metella mater, proſcriptionum ſectrix. Luca. ſectorq; fauoris ipſe ſui populus Antonius bona Pompeij redempta a Cæſare ſub haſta vẽdebat, Sed exigi redemptionis a ſe precium moleſte ferebat, atq; hanc ſibi fuiſſe cauſam cur bello punico non interfuiſſet, dicebat: q parum videretur in his quę prius geſſerat, gratiæ conſecutus. Cumq; Cæſar precium domus Pompeianæ popoſciſſet, iratus vehementer eſt Antonius: q pro tanto eius in Cæſarem ſtudio, pro tã tis ſudoribus ac periculis, pecuniam illam non remitteret: ſed quæ emerat vel dono acceperat Pompeij bona ea vendebat Antonius, ideo Sectorem appellauit. Ne iocis quidem) & hoc obiecit Antonius iocari in caſtris ſolitum quãdoq; Ciceronem, quaſi parum prudentem & ineptum omnino, qui tam triſti & periculoſo Republicæ tempore iocari poſſet. Facetiſſimus fuit Cicero, cuius facetiarum impatiens erat Pompeius: dicebatq; de eo, Quem fugiam habeo, quem ſequar, non habeo. Cum in caſtra veniſſet: dicentibus ſero veniſſe, reſpondit, Minime ſero veni: nam nihil hic parati video. Interroganti deinde Pompeio vbi gener eius eſſet Dolabella, reſpondit cum ſocero tuo. Et cum donaſſet Pompeius tranſfugam ciuitate Romana, O hominem bellum inquit, Gallis ciuitatem promittit alienam, qui noſtram nobis reddere non poteſt. Propter quæ merito videbatur dixiſſe Pompeius, Cupio ad hoſtes Cicero tranſeat vt nos timeat. Animis relaxantur. Remittunt animos. Mœſtitiam meam) nam quod diximus cum videret contemni ſententiam ſuam) & multorum offenderent vitia, quaſi pœnitentia ductus q in caſtra veniſſet, omnia negligere & ſeſe a rebus gerendis abducere cœpit. In vtroq;) in iocis & mœſtitia. Hæreditatem &c.) hoc obiecerat Antonius. Diuitem Ciceronem factum: & tamen nullam ei hæreditatem obueniſſe. ex quo volebat colligi mali quippiam egiſſe Ciceronem & improbe ditatum eſſe. Salluſtius in ea oratione qua in Ciceronem inuehitur, Ex coniuratis inquit alios pecunia condemnas, cum tibi alius Tuſculanum, alius Pompeianum villam ædificabat. Vtinam hoc) Vtinam quod mihi crimini das, nullam mihi obueniſſe hæreditatem, id verum tuum crimen eſſet: vt nulla tibi obuenerit hæreditas, cum obuenerint plurimæ. Plures amici) Quos morti tu feciſti vt eorum adires hæreditates.

Ioci Cicer.

¶ ASCEN. Melius dicas: vtinam verum eſſet crimen tuum, vt nullius morte ſim ditior factus.

¶ PHILIPPVS. An ille quenq̃ plus dilexit) In oratione ad Pontifices pro domo ſua, Quod par amicitiæ fuit vnq̃ in hac ciuitate coniunctius, q̃ fuimus inter nos, ego & Cn. Pompeius? Præterea tantopere M. Tullium dilexit Pompeius, vt inuidi illum in ſermonibus Cneum Ciceronem appellarent. De ſumma re diſſentientes) In oratione de prouincijs Conſularibus conſimiliter dictum eſt, Poſtea q̃ ſum penitus in Rempublicam ingreſſus: ita diſſenſi ab illo, vt in illa diſiunctione ſententiæ, coniuncti tamen amicitia maneremus. Te ſectorem eſſe fateare) Vbiq; M. Antonium Pompeij ſectorem inſectãter appellat. In hac oratione, poſt paulo ſcribit, Cum ſector ſis iſto loco natus. Deinde ait, O Pompeij ſector. Atq; inibi ex interuallo, Tum erat æquiſſimum, contra Cn. Pompeij liberos, Cn. Pompeij pugnare ſectorem. Sectores autẽ ſunt vt docet Aſconius in interpretatione Verrinarũ, q bona cõdemnatorũ in auctionibus emebant, & poſtea pro compẽdio ſuo vẽditabant: dicti ſectores ex eo quod ſpem lucri ſui ſequuntur, in libro Annotationum copioſe diligenterq; perſcripſi de Sectoribus & de ſectione. Vbi enarrauimus illud Cæſaris ex Cõmentarijs, Sectionem.

Pompeij Ciceroniſq; amicitia.

Sector.

eius oppidi vniuerſam Cæſar vendidit. Cor. Tacitus vbiq; haſta & ſector, & inquieta vrbs auctionibus. A Lucano quoq; ſcite dictus eſt populus Roman⁹ ſector ſui fauoris, quia ſcilicet fauorem ſuum vendebat candidatis ſpem lucri ſecutus. nūc a Cicerone M. Antonius ſector Pompeij dolenter & indignanter appellatur, quoniam in ſubhaſtatione bona Pompeij redemerat, cum nemo alius tam impius inueniretur qui ad illud ſcelus ſectionis auderet accedere. Ne iocis quidem reſpōdeo) Facetum & mordacem in Pompeium fuiſſe Ciceronem legimus: qui epiſtola quadam ad Atticum ſic ſcribit, Ego vero quem fugiam habeo: quem ſequar nō habeo. Idem cum ad Pompeiū veniſſet, dicentibus ſero eum veniſſe, Reſpondit minime ſero veni. nam hic nihil paratum video. Interrogāti Pompeio vbi gener eius eſſet Dolabella, reſpondit, cū ſocero tuo. Apud Græcos ſcriptores comperio hac quoq; mordacitate Pompeium a Cicerone in caſtris fuiſſe perſtrictum: cum poſt pugnam Pharſalicam. Nonius quidā dixiſſet: adhuc aquilas ſeptem, quę ſunt Romanorū ſigna ſupeſſe, & ob id vt bono animo eſſent hortaretur καλῶς ἂν ἔφη, παρῄνεις εἰ κολοιοῖς ἐπλε μάχωμεν, recte inquit admoneres ſi aduerſus graculos pugnaremus.

Ego enim amplius ſeſtertium ducenties acceptum hęreditatibus retuli: q̄q̄ in hoc genere fateor feliciorem eſſe te. Me nemo niſi amicus fecit hęredem, vt cum illo commodo (ſi quod erat) animi qdā dolor iūgeretur: te is quē nunq̄ vidiſti, L. Rubrius Caſinas fecit hæredem. Et quidē vide, q̄ te amarit is, qui albus ater ne fueris ignorans, fratris filium pręteriit Q. Furii honeſtiſſimi equitis Ro. ſuiq; amiciſſimi: quem palam hæredem ſemper factitarat, ne nomen quidem perſcripſit: quem nunq̄ viderat, ac ne vnq̄ quidem ſalutauerat, fecit hæredem. Velim mihi dicas niſi moleſtum eſt L. † Turſecius qua facie fuerit, qua ſtatura, quo municipio, qua tribu? nihil ſcio inquies, niſi quæ prædia habuerit. Igitur fratrem exhæredans te faciebat hæredē. In multas prętereà pecunias alieniſſimorum hominum eiectis veris hæredibus tanq̄ hęres eſſet, inuaſit. Q̄ꝗ̄ hoc maxime admiratus ſum, mentionem te hæreditatum auſum eſſe facere, cum ipſe hęreditatem paternam non adiiſſes. Hæc vt colligeres homo amentiſſime, tot dies in aliena villa declamaſti? q̄q̄ tu quidē vt tui familiariſſimi dictitant, vini exhalandi non acuēdi

† Turſcius

ingenii cauſa declamitas. At vero adhibes ioci cauſa magiſtrum ſuffragio tuo, & compotorum tuorum Rhetorem: cui conceſſiſti, vt in te quæ vellet, diceret. Salſum omnino hominem, ſed materia facilis in te & in tuos dicta dicere. Vide autem inter te & auum tuum quid interſit. Ille ſenſim dicebat quod cauſæ prodeſſet: tu curſim dicis aliena. At quanta merces Rhetori data eſt? Audite, audite P. C. & cognoſcite reipublicæ vulnera. Duo milia iugerum campi Leontini Sex. Clodio Rhetori aſſignaſti, & quidem immunia, vt pro tanta mercede nihil ſapere diſceres. Num etiam hoc homo audaciſſimæ ex Cæſaris Commentariis? Sed dicam alio loco de Leontino agro & de Campano: quos iſte agros ereptos Reipublicæ turpiſſimis poſſeſſoribus inquinauit.

❡MATVR. Amplius ſeſter. du.) ac ſi diceret ſeſtertia pluſq̃ ducenta. Acceptū retuli) ex hæreditatibus quę mihi obuenere accepi, & in mearum rationum libris ex tali re habuiſſe annotaui. Animi dolor) ꝙ amico priuarer. L. Rubrius Caſinas) Caſi- Caſinum.
num Campaniæ oppidum vbi Latina via coniungitur Appiæ. Sillius Nymphiſq; habitata, Caſini Rura euaſtantur mox & vicinus Aquinas. eſt & fluuius eiuſdem nominis, Stra. Var. Caſinatem agrum ficum optimam inquit producere. Fecit heredem) vt tu inquies qui eiuſdem defuncti inuaſiſti falſis tabulis hæreditatem. Statura) Lōga an breui. Quo municipio) Qua patria. Qua tribu) Qua in parte municipii.
Alieniſſimorum) Qui tibi nunq̃ fuerunt amici aut noti. Non adiſſes) Quoniam ſoluendo creditoribus patris non eras, quem & ipſum bonis ſupra modum erogandis tenuem factum legimus. In aliena villa) Tiburtino Scipionis. Magiſtrum) Sex Clodium Rhetorem, de quo mox dicetur. hoc magiſtro vtebatur dicendi, ſed magis compotor erat. Suffragio tuo) vt tibi in declamando ſuffragetur. Salſum) face- Salſus.
tum, & qui ſalis multum habeat. vnde ſalſa dicta: & inſulſus, inurbanus ac inſipidus.
Dicta dicere) iocari & mordere adhibita vrbanitate. Iocos autem eiuſmodi dicta & Dicta diſ-
dicteria maiores dixere. Cic. in Epiſtola ad Corneliū Nepotem, Itaq; noſtri cū omnia cere.
quę dixiſſemus dicta eſſent: quę facete & breuiter & acute locuti eſſemus, ea proprio nomine appellari dicta voluerunt. Auū tuū) M. Antoniū. Sēſim) paulatim & ſędate.
Aliena) abhorrentia a cauſa & penitus inutilia. Duo milia iugerū) actus quadratus vndiq; centū. xx. pedibus prefinitur: duplicatus iugerū facit: dictū ꝙ ex duobus Iugerū.
quadratis actibus iūctū ſit. vt Varroni vero & Plinio placet, ꝙ vno iugo boum in die exarari poteſt. Occupat ergo iugerum in longitudine pedes ducentos quadraginta: in latitudine centum. xx. Leontini) Leontiū mediterranea Siciliæ ciuitas, & in regione Septētrionali, cuius agri feraciſſimi, qđ ait Cicero in Verrem, Actione quinta. Immunia) nullum vectigal pendentia. contra antiquam & Hieronis & Romanorum legem

Decumani agri.

qua Siciliæ agri Decumani erant, hoc eſt decimam pendebant: cui colligendæ qui præerat, Decumanus vocabatur. Ex Clodium) hic eſt Sex. Clodius Clodij familiariſſimus, & operarum Clodianorum dux, a quo illatum in curiam Clodij cadauer eſt, & cum eo curia incenſa. Etiā hoc ex Cæſaris Commētarijs)? ſ fecisse dicis ex Cæſaris voluntate quæ in commentarijs apparet? De campano) qui publicus erat, quem Antonius largitus fuerat. Inquinauit) fœdauit.

¶ GEORG. TRAP. Facie) facies totius corporis liniamenta. Statura) longitudo proceritas corporis, Compotorum) συμπότων. Dicta per excellentiam verba ſalſa & iocoſa intelliguntur, vt eſt apud Terentium, Vnum dictum de melioribus. Campi) Leontini qui eſt in Sicilia publicus.

¶ ASCEN. Vtinam hoc tuum crimen verum eſſet).i. vtinā quod mihi crimini das, verum eſſet vt nulla mihi per mortem amicorum obuenerit hæreditas, qa plures amici mei viuerent, quorum vitam q̃ hæreditatem malim. Aliter capit Maturātius. Qui albus ater ne fueris. ſic Victorinus habet & bene. Non eñ ignorauit Antonius albus ater ve fuerit, ſed ater ne.i. an ater. Turſecius) in Victorino eſt Turſeius.

¶ PHILIPPVS. Acceptum hæreditatibus retuli) Honeſtiſſima locutio eſt expenſum ferre & acceptum referre apud Iuriſconſultos: oratores & ſcholam omnium eruditorum expenſa ferimus quæ alijs damus. Accepta referimus) quæ ab alijs accepimus. hinc priſci codicem accepti & expenſi vocant, in quo accepta & expenſa perſcribuntur M. Tullius in oratione pro Roſcio Comœdo, Quomodo ſeſtertia tercentum quinquaginta tria in codice accepti & expenſi non ſunt. Item vtrum cætera nomina in codice accepti & expenſi digeſta habes an non: ex hac negociatoria conſuetudine dictum eſt decentiſſime illud Plinianum de fortuna, Huic omnia expenſa, huic omnia feruntur accepta: & in tota ratione mortalium ſola vtrāq; paginam facit. Referre acceptum hæreditatibus eſt profiteri & ſcribere ſe ex hæreditatibus accepiſſe ducenties ſeſtertiū. Albus ater ve fueris ignorās) Prouerbialis elocutio eſt. de eo q qualis ſit, nō magni pēdimus. Catullus in Cæſarē prouerbiū hoc vſurpat, cū ait: Nec ſi orē vtrū ſis albus, an ater homo. hāc Catullianā mordacitatē ſignat Quintilianus cū ſic ſcribit, Negat ſe magni facere aliqs poetarū, vtrū Cęſar ater ſit, an albꝰ homo? Inſania) apd Apuleiū in Apologia, Etiā libēter te nup vſq; albus an ater eſſes ignoraui, adhuc hercle nō ſatis noui. Cōſimiliter apud diuū Hieronymū libro ꝯtra Heluidiū ꝓuerbiale hoc dicēdi genus decēter vſurpatū legimus. ita ſcribētē, Quare balbutis & erubeſcis? albus vt aiūt ater ve ſis neſcio. Porphyrio cōmentator Horatianus. apud Horatiū canentē vultu mutabilis albꝰ & ater: interꝓtat albū bonū & liberalē ſignificari: atrū vero malū & ſordidū. Pręterit) In teſtamēto omiſit: ꝑteriti dicunt q in teſtamētis minime nominant: dictio frequēs apud Iuriſcōſultos. Pręteritos quoq; vocamus eos, q in petitione magiſtratus repulſam patiunt. Pręteriti Senatores dicunt q in electione Senatus prętereūtur, & loco mouent. qui quōdā in opprobrio nō erāt, poſtea factū eſt vt ignominioſi haberētur. In aliena villa declamaſti) Villā Metelli Scipionis ſignificat, in qua cōplures dies cōmētatus eſt Antonius, vt ad reſpondēdū paratior eſſet: verū vt idē ait epiſtola quadā ad Caſſiū, Quę in luſtris & in vino cōmētatio potuit eſſe? itaq; omibꝰ viſus eſt vomere nō dicere. Item in quinta Philippica, In Tiburtino Scipionis declamitauit, ſitim quęrēs, Hęc enim ei cauſa ſolet eſſe declamandi.

Accepti & Expenſi codex.

Albus ater ne.

Pręteriti.

Iam enim quoniā criminibus eius ſatis reſpōdi, de ipſo correctore & emendatore noſtro quędā dicenda ſunt. Nec enim

omnia effundā, vt ſi ſępius decertandū ſit (vt erit) ſemper nouus veniā.quā facultatē mihi iſtius multitudo vitiorū peccatorūq; largitur. Vis ne igitur te inſpiciamus a puero? Sic opinor,a principio ordiamur. Tenes ne memoria prętextū te decoxiſſe? Patris inquies iſta culpa eſt,cōcedo: etenim eſt pietatis plena defenſio.Illud tamen audacię tuę ꝙ ſediſti in quatuordecim ordinibus, cū eſſet lege Roſcia decoctoribus certus locus cōſtitutus,q̄uis quis fortunę vitio nō ſuo decoxiſſet. Sumpſiſti virilem togam,quā ſtatim muliebrem ſtolā reddidiſti:primo vulgare ſcortum,certa flagitii merces,nec ea parua:ſed cito Curio interuenit,qui te a meretricio quęſtu abduxit,& tāq̄ ſtolam dediſſet,in matrimonio ſtabili & certo locauit.Nemo vnq̄ puer emptus libidinis cauſa fuit tā in domini †poteſtate,q̄ tu in Curionis. Quoties te pater eius domo ſua eiecit? quoties cuſtodes poſuit ne limen intrares? Cū tamen tu nocte ſocia, hortāte libidine, cogēte mercede per tegulas dimitterere: quę flagitia domus illa diutius ferre nō potuit.Scis ne me de rebus mihi notiſſimis dicere? Recordare tēpus illud cum pater Curio mœrens iacebat in lecto, filius ſe ad pedes meos proſternēs,lachrymās,te mihi cōmēdabat,orabat vt te cōtra ſuū patrē,ſi ſeſtertiū ſexagies peteret defenderē. Tantū enim pro te interceſſiſſe dicebat. Ipſe autē amore ardēs cōfirmabat ꝙ deſideriū tui diſſidii ferre non poſſet,ſe in exiliū eſſe iturū.Quo ego tēpore tāta mala florentiſſimę familię ſędaui, vel potiꝰ ſuſtuli,patri ꝑſuaſi vt æs alienū filii diſſolueret,redimeret adoleſcētē ſumma ſpe & animi & ingenii ꝓditū rei familiaris facultatibus,eūq; a tua nō modo familiaritate, ſed & cōgreſſione patrio iure & poteſtate ꝓhiberet.Hęc tu cū per me acta meminiſſes,niſi illis quos videmꝰ,gladiis cōfideres,male

† poteſtatē

dictis me prouocare auſus eſſes ? Sed iam ſtupra & flagitia omittam. Sunt quædam quæ honeſte non poſſum dicere. Tu autem eo liberior, ꝙ ea in te admiſiſti, quæ a verecundo inimico audire non poſſes. Sed reliquum vitæ curſum videte, quem quidem celeriter perſtringam. ad hæc enim quæ in ciuili bello in maximis Reipublicæ miſeriis fecit, & ea quæ quotidie facit, feſtinat animus: quæ peto vt q̄q̄ multo notiora vobis q̄ mihi ſunt, tamen vt facitis, attente audiatis. Debet enim talibus in rebus excitare animos, non cognitio ſolum rerum, ſed etiam recordatio: tametſi incidamus oportet media, ne nimis ſero ad extrema veniamus.

¶MATVR. De ipſo correctore) irriſiue ipſo Antonio. Nouus) nouis criminibus.
Prætexta. Prętextatum) anteq̄ virilem ſumpſiſti togam. nā prętextam quæ veſtis fuit regum & magiſtratuū, a principio ab Hetruſcis ſumpta, diu puerilis vſurpauit ætas.
Decoquere Decoxiſſe) creditorum fidem fefelliſſe. & mercatorum interceptis pecunijs: vnde decoctorea: de quibus Iureconſulti loquūtur. Patris) qui & ipſe prodigus fuit. Pietatis) plena defenſio) ironice & irriſiue. neq̧ enim pium eſt neq̧ decet filium crimen ſuum in
Othonis lex quę & theatral. patrem transferre. In quatuordecim ordinibus) L. Roſcius Otho Conſul legem tulit qua Equitibus ordinea primoa. xiiij. aſſignauit ad ſpectādum: ſed ijs dūtaxat qui. xl. in cenſu haberent ſeſtertia. Hęc & theatralia lex vocata eſt. Decoctoribus) i. a qui decoxiſſent ſed fortunę vitio, nō ſcelere, vt amiſſis naufragio mercibus & pecunijs: qđ accidere frequēter ſolet. Virilem togam) quā ſextodecimo anno Liberalibus accipiebant deponētes prętextā, qđ in Faſtis tradit Ouidius. Muliebris ſtola) quoniam in muliebres abijſti mores, & veluti proſtituta fœmina ac vulgare ſcortum factus certā pro
Stola. coitu mercedē poſtulans. Curio) filius. Stolam dediſſet) vt viri ſolēt vxoribus, veteres non honeſtam ſolum veſtē ſtolam dixere: ſed omnē quę muliebre corpus tegeret, Marcellus. Sed pro honeſta poni frequentius conſueuit. Valerius titulo de pudicitia,
Domitij, lege dōi. Te cuſtode matronalis ſtola cenſetur. In Domitij poteſtate) is eſt Domitius, de quo ſupra diximus ad Corfiniū captus amator & corruptor pueritiæ. Pater eius) Curionis. Socia hortante libidine) quę te ſtimulabat & comitabatur. Non potuit), nam omnino te Curio pater domo prohibuit, qđ tūc accidit cum pro Antonio qui ducenta quinquaginta milia debebat interceſſit. Sexagies ſeſtertiū) qđ Curio filius ex pecunia
Seſtertiū. paterna pro Antonio effuderat pro quo interceſſerat. Seſtertius & ſeſtertium dicitur. dupondius vero ſunt & ſemis. i. duę librę & ſemis. Notaſ autē duplici LL, & S. vnde incipit. Sexagies vero aduerbiū eſt, a ſexaginta, vt ſi dicas: mutuo tibi bis ſeſtertiū ſignificas duo ſeſtertia mutuare. Florētiſſimę fa.) Curionū. Aes alienū) debita filij tuo nomine contracta. Redimeret) quaſi addictū creditoribus. Cū cōgreſſione) vt ne loqueretur quidē tecum. Auſus eſſes?) Ac ſi dicat minime. Perſtringā) cōplectar. Incidamus) p̄cidamus & omittam⁹. Intimus erat &c.) cū amorib⁹ libidinib⁹ varijſq̧ ſumptibus grāde æs alienū cōflaſſet Anto. & ducēta qnq̄ginta milia deberet, interceſſiſſetq̧ pro

Curio: & Curionis patri iccirco Antoniũ domo prohibuiſſet, ad P. Clodiũ. Trib. Pl. ea tempeſtate ſe cõtulit: in cuius contubernio haud multum fuit, ſiue q̃ inimicos Clodij formidaret, ſiue q̃ Clodiani furoris ſatietas eum cepiſſet, vt Plutarchus ait.

¶ASCEN. Nemo vnq̃ puer emptus libidinis cauſa fuit tam in domini poteſtate) Lego in domini, non vt Maturãtius Domitij: omnis enim ſic emptus dominũ habet, non omnis Domitiũ. Dubito autẽ an cum quibuſdam legã poteſtatẽ: quia A. Gellius id a Cicerone contra rationem grammaticã dictũ notauit: Victorinus tñ codex poteſtate habet. Mire autẽ in clauſula ſequenti participia & verba eiuſdem temporis, proſternens, lachrymans, commendabat, orabat, ſine coniunctione conſtruũtur: ſed diſtincta pronunciatione iuuantur.

¶GEORGIVS. TRAP. Prætextatum cum nondum virilem togam ſumpſiſſet. Decoxiſſe) mercatorum fidem fefelliſſe. Quis ſcilicet) conſtitutus eſſet locus ei q̃ fortunæ vitio decoxiſſet nõ ſuo. Interceſſiſſe) fidem ſuã interpoſuiſſe, ſpopondiſſe.

¶PHILIP. Lege Roſcia) Hanc legem theatralem vocant: de qua Horatius, Roſcia dic ſodes melior lex an puerorũ Nęnia. Hac lege cauebatur vt proximis ab Orcheſtra quatuordecim gradibus ſpectarent ij quibus cenſus foret quadringentorũ ſeſtertiorum. Roſcia lex

Decoctoribus locus) Decoquere dicũtur mercatores & debitores: qui diminuto patrimonio fluxa fide creditores fallunt circũſcribuntq;: Annotat Plinius Craſſum, qui primus diues cognominatus ſit, decoxiſſe creditoribus ſuis. Res decoxit dicitur Columellæ pro diminuta eſt, & deterior facta.

Intimus erat in Tribunatu Clodio, qui ſua erga me beneficia commemorat. cuius omnium incẽdiorum fax: cuius etiam domi quiddã iam tum molitus eſt. Quid dicam ipſe optime intelligit. Inde itum Alexandriam contra Senatus authoritatem cõtra religiones. Sed habebat ducem Gabinium, quicũ quiduis rectiſſime facere poſſet. Qui tũ inde reditus? aut qualis prius in vltimam Galliã ex Ægypto q̃ domũ? quę autem erat domus? Suam enim quiſq; domum tum obtinebat, neq; erat vſq̃ tua. Domũ dico? quid erat in terris, vbi in tuo pedem poneres? preter vnum Miſenum, quod cum ſociis tãq̃ Siſaponem tenebas. Veniſti e Gallia ad Quęſturam petẽdam. Aude dicere prius ad patrem tuum veniſſe, q̃ ad me. Acceperam em̃ iam ante Cæſaris literas vt mihi ſatiſfieri paterer a te. itaq; ne loqui ſum te paſſus de gratia. Poſtea cultus ſum a te: tu a me obſeruatus in petitione Quęſturæ. Quo quidẽ tẽpore P. Clodiũ approbante populo Ro. in foro es conatus occidere. cũq; iter

eam rem tua ſponte conarere, non impulſu meo: tamẽ ita prę-dicabas te non exiſtimare, niſi illum interfeciſſes, vnq̃ mihi pro eius in me iniuriis ſatis eſſe facturum. In quo demiror cur Milonem impulſu meo rem illam egiſſe dicas? cum te vltro mihi idem illud deferentem nunq̃ ſim adhortatus: q̃q̃ ſi in eo perſeuerares, ad tuam gloriam rem illam referri malebam, q̃ ad meam gratiam.

¶ MATVRANTIVS. Quiddam iam tum molitus) Fuluiam credo Clodij vxorẽ de coitu appellauit, aut eam adulterauit: poſtea eã ipſe Ant. in matrimonio habuit. Inde itum Alexandriam) Antonius offenſus amentia, vt diximus, Clodij, in Græciã abijt: ibiq; permanſit, & corpus ad militaria certamina, & linguam ad dicendum exercens. Contigit autem vt A. Gabinius qui vna cum L. Piſone Conſulatum geſſerat: quo tempore accuſante Clodio Trib. Cicero in exilium pulſus eſt: finito Conſulatu in Syriam prouinciam proficiſceretur ad eam cum exercitu obtinẽdam, ſicuti Pompeius inuitis fere omnibus Senatoribus voluerat: Antoniũ forte ita vt fit cum offendiſſet vt ſecum proficiſceretur hortatus eſt: negauit ſe priuatũ iturum. Præfectus vero equitibus ſecutus eſt. Pugnauit contra Ariſtobolum Iudæorum regem & fortiter & feliciter, parua manu magnas hoſtium copias fudit: ipſum Ariſtobolum vna cum filio cœpit. Cũq; Ptolemæus cognomento Auletes a ſuis regno pulſus impetrare a Romanis non potuiſſet vt reſtitueretur in regnũ: veniſſetq; ad Gabinium ingentem pollicitus pecuniam ſi eum reſtitueret: dubitantibus cæteris & in primis ipſo Gabinio, & ſi cupiditate regię pecuniæ erat accenſus & vt reduceret Pompeij literis hortaretur, Antonius reducendum eſſe perſuaſit, ductoq; per loca aſpera & difficilia exercitu Peluſium peruenere ac cepere: inde Alexandriam profecti regem in regnum vnde exciderat repoſuere contra populi voluntatem & decreta Senatus. ſtatuerat enim ne omnino reduceretur: neglecta etiam religione verſuum Sibyllinorum qui huiuſcemodi fuere, Si Aegypti rex auxilio quõdam indigẽs venerit, eius amicitiam ne abnueritis: ſed illũ cum multitudine ne iuueritis. qđ ſi aliter factum fuerit, labores & pericula habebitis. Reus deinde Gabinius factus eſt. ſed tum pecuniarum, tum Pompeij auxilio abſolutus. Idcirco profectum, inquit Cicero, Alexandriam Antonium contra Senatus decreta & contra religiones. Itum) ab Antonio. Gabinium) hominem ſceleſtiſſimũ: cuius vbiq; vitam lacerat Cic. Quicum) cum quo. Recti[ſſ]ime) ac ſi diceret: cum nihil nõ flagitioſe faceret. Inde) ex Aſia. Qualis) ac ſi dicat min⁹ honeſtus cõſumptis omnibus pecuniis quas ex regis Ptolemæi largitione acceperat. In vltimam Galliam) ad Cæſarem. In tuo) ac ſi dicat nihil: omnia enim ſibi vendicauerant creditores. Præter vnum Miſenũ) prędium in Campania ad Miſenũ, qđ eſt Cumis proximum promontorium, vt ait Stra. Cum ſocijs) cũ lenonibus mimis & paraſitis, aut certe creditoribus qui partem occupauerant. Tã q̃ Siſaponem) villa erat Antonij Siſapo, quã & ipſam cum ſocijs tenebat. Ad Quęſturam) qui magiſtratus dari adoleſcẽtibus cõſueuit. Prius ad patrem tuũ) quoniã ad me prius veniſti q̃ ad patrem tuum. Satiſfieri) i. vt tuam acciperem expurgationem. nam is ſatiſfacere dicitur, qui offendit quẽpiam cũ tantũ facit quãtũ lęſo & irato ſatis ſit ad pœnam, vt ait Pedianus. Tranquil.

Siſapo.

Satiſfieri.

lus in Iulio. Valerium Catullũ, a quo ſibi verſibus de Mamurra perpetua ſtigmata impoſita nõ diſſimulauerat, ſatiſfacientẽ eadem die adhibuit cœnæ. De gratia) vt in gratiam redires mecum. Cuſtoditus) in honore habitus. Idem &c.) Clodium occidere.

¶ASCENSIVS. Inde itum) Victorinus & alij habent iter ſupple tibi fuit. Poſtea cuſtoditus, Victo. habet cultus. & me obſeruatus: in Victo. eſt ſeruatus. Non exiſtimare nunq̃: Victo. habet vnq̃. Pro tuis. Victo. pro eius in me iniurijs. Tanq̃ Siſaponem. Locus eſt in Hiſpania Siſapo minium effodientibus communis. Metallarij autem cerebroſi ſunt & poſt quæſtũ, aleę aut potationi operam dantes: vnde digni Ciceroni viſi qui Antonij ſodales forent: ideoq; dixit ipſum Miſenum tenere cum ſocijs tanq̃ Siſaponem.

¶GEORGIVS TRAPE. Inde iter Alexandriam) Expulſus Antonius & excluſus a patre Curione: primum Clodio ſe adiũxit. vnde eo metu relicto in Aſiam ſe contulit: vbi & corpus & in dicendo ſe exercuit: poſt Gabinio aduerſus Ariſtobolum in Iudæos exercitum ducenti Præfectus equitum fuit. cumq; Ptolemæus regno expulſus Gabinium ſe vt reduceret decem milia talentorum pollicitus obtinere non poſſet, (Timebat enim Gabinius ſine auctoritate Senatus exercitum Alexandriam ducere) hortatu Antonij eam expeditionem ſuſcepit. Miſenum) Villa Antonij ad mare poſita. Eſt autem locus iuxta Baias. de Miſeno tibicinæ Aeneæ dictus eſt, de quo Vergi. in ſexto Aeneid. Miſenum æolidem quo non præſtantiur alter, Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu. Vt mihi ſatiſfieri paterer a te) id eſt vt acciperem tuam excuſationem & purgationem. De gratia) propter gratiam Cæſaris .i. vt gratificarer Cæſari. Cuſtoditus) .i. habui te ad cuſtodiam corporis mei. quemadmodum alios nobiles permultos.

¶PHILIPPVS BEROALDVS.

Inde itum Alexandriam contra religiones) Deſignat illud tempus quo Ptolomæus Aegypti rex ab Alexandrinis eiectus Romam venit: quem Pompeius ſuſcepit, Senatuiq; commendauit, ac de reductione eius in regnnm diu varieq; aſitatum. Rex ipſe per Pompeium reduci cupiebat: tandem a Gabinio reductus eſt cõtra auctoritatem Senatus: contraq; religionem librorum Sibyllinorum de qua intelligi vult M. Tullius in Epiſtolis ad Lentulum his verbis. Senatus religionis calumnia non religione, ſed maleuolentia & illius regiæ largitionis inuidia cõprobat. In epiſtolis quoq; ad Quintum fratrem ſic refert, De Rege Alexandrino factum eſt Senatus conſultum: cum multitudine eum reduci periculoſum reipublicæ videri. Tradunt hiſtorici Antoniũ magnarum rerum cupidum, & Ptolomæi gratia permotum perſuaſiſſe Gabinio vt eam prouinciam ſuſciperet. regemq; Alexandrinum in regnum reduceret: qua in expeditione complura & fortitudinis & induſtriæ militaris facinora nauanit Antonius: fuit & magna illius apud Aegyptios fama & exiſtimatio. Suam quiſq; domum) hoc dictum accipe propter Pompeium, cuius domum poſt Pompeianam factionem profligatam poſſedit Antonius. Fuit autem Pompeianorum domus in Carinis quã olim inhabitauit Tyberius: mox ex ea in hortos Mecœnatianos tranſmigrauit. Tanq̃ Siſaponem tenebas: Ciuitas eſt in Hiſpania. Vbi olim celeberrimũ fuit minium. Hinc Plinius Siſaponẽſia miniaria magnificat. Id vnum perditis refugium) Suetonius in hanc ſentẽtiam ſcribit, Tum reorum aut obęratorum, aut prodigæ iuuẽtutis ſubſidium vnicum ac promptiſſimum erat Cæſar: niſi quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæve vis vrgeret q̃ vt ſubueniri poſſet a ſe. his plane palam bello ciuili opus eſſe dicebat.

Quæſtor es factus: deinde continuo ſine ſenatuſconſulto, ſine ſorte, ſine lege ad Cæſarem cucurriſti. Id enim vnum in terris, egeſtatis, æris alieni, nequitię, perditis vitę rationibus perfugium eſſe ducebas. Ibi te cũ & illius largitionibus & tuis rapinis expleuiſſes (ſi hoc eſt explere qđ ſtatim effundas aſſumere) aduolas egẽs ad Tribunatũ, vt in eo magiſtratu ſi poſſes victrici tui ſimilis eſſes. Accipite nũc quęſo non ea q̃ ipſe in ſe atq; in domeſticũ dedecus impure atq; intẽperanter, ſed quę in nos fortunaſq; noſtras, id eſt vniuerſam Rẽpu. impie ac nefarie fecerit. Ab huius enim ſcelere omnium malorum principium natum reperietis. Nam cum L. Lentulo, C. Marcello Conſulibus kal. Ianua. labantem & prope cadẽtem Rẽp. fulcire cuperetis: ipſiq; C. Cæſari ſi ſana mente eſſet conſulere velletis: tum iſte venditum atq; mancipatum Tribunatũ cõſiliis veſtris oppoſuit: ceruiceſq; ſuas ei ſubiecit ſecuri, qua multi in minoribus peccatis occiderunt. In te M. Antoni id decreuit Senatus & quidem incolumis, nondum tot luminaribus extinctis, quod in hoſtem togatum decerni eſt ſolitũ more maiorum. Et tu apud P.C. contra me dicere auſus es, cum ab hoc ordine, ego cõſeruator eſſem, tu hoſtis Reipublicę iudicatus? Commemoratio illius tui ſceleris intermiſſa eſt: nõ memoria deleta. Dum genus hominũ, dum populi Romani nomen extabit (quod quidem erit ſi per te licuerit ſempiternum) tua illa peſtifera interceſſio nominabitur. Quid cupide a Senatu? quid temere fiebat? cum tu vnus adoleſcens vniuerſum ordinẽ decernere de ſalute Reipublicæ prohibuiſti? neq; id ſemel, ſed ſępius: neq; tu tecũ de Senatus auctoritate agi paſſus es. Quid autem agebatur niſi ne delere & euertere Rẽpu. funditus velles? cũ te neq; principes ciuitatis rogando, neq; maio-

res natu monẽdo, neq; Romanus Eques aut Senatus agẽdo, de vendita atq; addicta ſentẽtia mouere potuit? Tũ illud multis ante tentatis neceſſario tibi vulnus inflictum, quod paucis ante te quorum incolumis fuit nemo. Tum cõtra te dedit arma hic ordo Conſulibus reliquiſq; imperiis & poteſtatibus, quæ non effugiſſes niſi te ad arma Cæſ. contuliſſes. Tu, tu inquam M. Antoni princeps C. Cæſari perturbare omnia cupienti cauſam belli cõtra patriam inferẽdi dediſti. Quid enim aliud ille dicebat? quã cauſam dementiſſimi ſui cõſilii & facti afferebat, niſi ꝙ interceſſio neglecta, ius tribunitium ſublatum, circunſcriptus a Senatu eſſet Antonius?

GEORG. TRAP. Sine Senatuſconſulto) Scire vos oportet Curionem filium cũ antea bonarũ partiũ fuiſſet, cõmutata voluntate popularem eſſe factum & Cæſari fauere cœpiſſe: qđ quo facili⁹ efficere poſſet, & Cæſar ea quæ cuperet aſſequeretur, ſua gratia atq; opibus effecit, vt M. Antonius Tribun⁹ plebis fieret: inde vt Augur eſſet. in quo quidem Tribunatu cũ Marcellus Conſul legiones conſcriptas Pompeio attribueret, & alias ſcribendi poteſtatem faceret, Antonius interceſſit: & plebiſcito eas legiones Bibulo in Syria aduerſus Parthos bellum gerenti mittendas auxilio cenſuit. Eodem tẽpore Cõſulib⁹ & magna parte Senatus, literas a Cæſare miſſas in Senatu palam recitari prohibentibus, Antonius vi tribunitiæ poteſtatis recitauit: in quo multorũ animos & ſtudia ad Cæſarem commutauit: ꝙ eis literis Cæſar niſi iuſtum ac mediocre nihil poſtulare videbatur. Item eum in Senatu ſentẽtię rogarẽtur, vtrum Senatui videatur Cæſarem an Pompeium arma deponere, & pluribus Cæſarem tñ arma dimittere oportere videretur: Antonius cum ſurrexiſſet & quęſiſſet placeret ne Põpeiũ & Cæſarem ſimul arma deponere & legiones dimittere, ab omnibus eſt collaudatus: cũq; omnes eam ſententiã decernere vellent, Cato & Lentulus prohibuere, & Antoniũ ex Senatu reiecerunt: quare vim timens Antonius conducto vehiculo ſeruili habitu vna cum Caſſio ad Cæſarẽ ſe contulit. Fulcire) ſuſtentare: vnde etiam fulcra lectorũ dicuntur. Mancipatum) venditum. Addicta) cõſecrata deſtinata. Circũſcriptus) oppreſſus. Exequi cladẽ potuiſſent) qui fugere potuerunt: & ea clade fungi & eam calamitatem obire.

ASCEN. Luminaribus) in Victo. eſt luminibus. Quid cupide. cum tu vnus. quã cauſam circũſcriptus a Senatu. Memoria. i. per memoriam prodi, aut memoriæ mortalium prodi &c.

MATVR. Sine Senatuſcõſuto) Non em̃ Quæſtor in prouinciam proficiſcebatur niſi eam ex Senatuſcõſulto ſortiretur, & lege. Ad Cæſarem) in Galliã. Id vnũ perfugium) ad Cæſarem, aut ipſe Cæſar. Ducebas) exiſtimabas. Ibi) apud Cæſarem in Gallia. Aduolas egens ad Tribunatũ) Diſcordia in ciuitate exorta, cum optimates Pomp. hęrerent: populus in Cæſarem eſſet propenſior, C. Curio partium prius opti-

matum, mutata volũtate popularis factus: & Cæſari largitionibus inuitatus fauens, gratia quã apud populum dicendo cõparauerat. effecit vt Tri. pl. Antonius crearetur. non multo poſt inter augures cooptauit. Antoni⁹ vero ſimul atq; magiſtratũ iniјt & partes & cauſam Cæſaris plurimũ iuuit: nam Marcello Conſule ſcriptas iam legiones Põp. decernẽte, & nouos inſuper delectus habendi poteſtatem dante, interceſſit, rogationemq; ferens obtinuit plebiſcito vt Bibulo in Syriam contra Parthos bellum gerenti ſcriptæ legiones mitterentur. Qui vero deligerentur Pompeio, non parerent. Cumq; eodem tempore Senatus pars maxima neq; recipi miſſas a Cæſare literas vellet, neq; recitari pateretur, vi Tribunitiæ poteſtatis fretus Antonius venit in Senatũ, & ipſe recitauit. Quibus auditis cum æqua poſtulare videretur Cæſar, multorum mutati ſunt animi & voluntates plurium, qui prius aduerſabantur Cæſari, conciliatæ. Cum præterea relatum in Senatu Cæſarem ne placeret legiones & exercitum dimittere, an Pompeium: Cęſariq; arma dimittenda pleriſq; cenſentibus, aſſurrexit Antonius rogauitq; placeret ne vtrunq; pariter ab armis diſcedere: quã ſententiam omnes pene alacriter excepere, & ſummo ſtudio comprobauere. Antonium vero colludauerunt: & vt legem ferret hortati ſunt: quod fieri ab eo Marcellus & Lentulus Conſules prohibuerũt. Oblatæ ſunt & aliæ conditiones ab amicis Cæſaris, quas M. Cato & Lentulus Conſules improbantes e Senatu Antoniũ & cæteros qui Cæſari fauebant, eiecerunt. Abiens vero e curia Antonius, multa in capita inimicorum imprecatus eſt. mutata mox veſte et cõducto vehiculo ad Cæſarem fugit cum Qu. Caſſio: & clamitans apud illum nullas in vrbe leges valere, ius Tribunitium ſublatum eſſe, omnibus qui æquũ bonumq; defendebant, capitis periculum imminere. Cæſarẽ impulit, vt cum exercitu in Italiam properaret: & poſtea patriæ arma inferret. Victrici) P. Lentuli. Fulcire) firmare, ſędatis diſcordijs inter Senatorij ordinis homines qui Pompeio fauebãt: & populares, q Cæſaris erãt ſtudioſi. Ipſi) C. Cęſari, vt depoſitis armis & relicta prouincia Romam priuatus rediret: priuatũq; ſplendorem cum omniũ beneuolentia, q̃ tyrannidem cum omniũ odio mallet. Mancipatum) veluti mancipium Cæſari addictum: ac ſi dicat, ea fecit quibus ſupplicio dignus erat vt ſecuri quemadmodum noxiј & damnati ferirentur. Luminaribus) principibus viris qui velut quædam lumina erant. Quod in hoſtem togatũ decerni ſolitum eſt) nam interdictũ eſt ei Senatu, ex quo ignominioſe eiectus eſt: & vt in exilium abiret coact⁹: ac mox reip. hoſtis iudicatus: id quod in Catilinam quoq; adhuc togatum ſeruatum eſt, vt ex Ciceronis orationibus intelligitur quæ in illum extant. Mos fuit maioribus interdicere Senatu primo, deinde vrbe, togatis hoſtibus: mox abeuntes hoſtes iudicare. Vendita) Cæſari. Addicta) deſtinata. Illud vulnus inflictum) q̃ hoſtis iudicatus es: tibiq; aqua & igni interdictum eſt: & permiſſum omnibus vt te impune occiderent. Cauſam belli) cum ſeruili indutus veſte & meritoria vectus rheda te ei obtuliſti: Senatum accuſaſti & ſua ſponte ad tyrannidem accenſo occaſionem & prætextum arma ſumendi, & milites adhonorãdi præbuiſti: id quod in Cæſaris & Pompeij vita ſcribit Plutarchus pluribus.

Circũſcriptus) circũuentus & oppreſſus.

❡PHILIP. Victrici tui) Lentulum ſignificat Catilinæ coniurationis popularem. In te id decreuit Senatus) Senatus M. Antoniũ & Curionem atq; Quintum Caſſiũ Tribunos plebis patrociniũ abſentis Cæſaris acerrime ſuſcipientes e curia, deinde ex vrbe ſumma cum ignominia eiecit: qui in ſeruili veſte rheda meritoria miſerando habitu ad Cæſarẽ perfugerũt. M. Antonius clamitabat nullas in vrbe leges valere. poteſtatẽ Tribunitiã ſublatã: oĩbus qui bonũ æquũq; defendãt, periculũ capitis imminere Quę res prętextum occaſionẽq; honeſtiſſimã Cæſari prębuit armorũ ciuiliũ. De hac

re Lucan⁹, Expulit ancipiti diſcordes vrbe Tribunos Victo iure minax iactatis curia Gracchis. Tua illa peſtifera interceſſio) Marcello Conſule legiones Põpeio decernẽte interceſſit Antonius, rogationẽ ferẽs vt pręſentes copię militares in Syriã mitterẽtur aduerſus Parthos. Deinde cũ Senatus epiſtolas Cæſaris legi prohiberet, ipſe Tribunitia poteſtate, quę ſacroſancta eſt, ſubnixus recitauit, multorũq; mẽtes flexit: qui cũ hãc rogationẽ ꝓmulgaſſet: placerẽt ne Cæſarẽ & Põpeiũ ab armis diſcedere, exercituſq; dimittere: eã ſummo ſtudio vniuerſi cõprobauerũt: Antoniũq; laudãtes hortabãtur vt eã legẽ perferret: quod Conſules nõ ꝑmiſere. Interceſſio aũt ꝓpria eſt Tribunorũ qui antiquitus creati videtur nõ iuri dicẽdo, ſed interceſſionibus faciẽdis. Sylla cũ Tribunitię poteſtatis vim cõminuiſſet ſubneruaſſetq;, interceſſionẽ tñ liberã reliquit: vnde Cæſar merito cõqueſtus eſt apud milites poteſtatẽ Tribunitiã ab aduerſarijs ſuis penitus infractã eſſe, & interceſſione ꝑter fas eſſe nudatã. Addicta ſentẽtia) mancipata venditaq; Cæſari. Illud vulnus inflictũ) eiectionẽ intelligi vult: quã expulſus eiectuſq; a Senatu cũ Curione, & Quinto Caſſio ad Cæſarẽ confugit. Circũſcriptus eſt Antonius) Circũuentus, oppreſſus, & in ordinẽ redactus. Circũſcribere eſt inſidiari, fraudare, circũuenire. Circũſcriptores, vt inquit Seneca dici ſolent qui aliquid ſuſtulerunt. Circũſcriptio ſemper crimen ſub ſpecie inuoluit: ſemper circũſcriptio per ius ad iniuriam venit.

Interceſſio.

Circũſcribere.

Omitto q̃ hęc falſa, q̃ leuia, pręſertim cũ omnino nulla cauſa iuſta cuiq̃ eſſe poſſit contra patriã arma capiendi. Sed nihil de Cæſare. Tibi certe confitendũ cauſam pernicioſiſſimi belli in perſona tua cõſtitiſſe. O miſerũ te ſi intelligis, miſeriorẽ ſi nõ intelligis hoc literis mandari, hoc memoriæ prodi huius rei ne poſteritatẽ quidẽ omniũ ſeculorũ vnq̃ immemorẽ fore. Conſules ex Italia expulſos: cũq; his, Cn. Pompeiũ, qui imperii populiq; Ro. decus ac lumẽ fuit: oẽs Conſules qui per valetudinẽ exequi fugã illã cladẽq; potuiſſent: Pętores, Pętorios, Tr. pl. magnã partẽ Senatus, oẽm ſobolem iuuentutis, vnoq; verbo, Remp. expulſam atq; exterminatã ſuis ſedibus. Vt igitur in ſeminibus cauſa eſt arborum & ſtirpium: ſic huius luctuoſiſſimi belli ſemen tu fuiſti. Doletis tres exercitus populi Ro. interfectos: interfecit Antoni⁹. Deſideratis clariſſimos ciues: eos quoq; eripuit vobis Antonius. Auctoritas huius ordinis afflicta eſt: afflixit Antonius. Omnia deniq; quæ poſtea vidimus, ſi recte ratiocinabimur vni, accepta referemus Antonio. Vt Helena Troianis, ſic iſte huic Reipublicæ cauſa

belli,cauſa peſtis,atq; exitii fuit. Reliquæ partes Tribunatus principio ſimiles. Omnia perfecit quæ Senatus ſalua Repub. ne fieri poſſent, perfecerat. Cuius tamen ſcelus in ſcelere coꝰgnoſcite. Reſtituebat multos calamitoſos. In his patrui nulla mentio. Si ſeuerus, cur non in omnes? Si miſericors, cur non in ſuos? Sed omitto cæteros: Liciniũ Lenticulam de alea cōdemnatum colluſorem ſuum reſtituit: quaſi vero ludere cum condemnato non liceret: ſed vt quod in alea perdiderat, beneficio legis diſſolueret. Quam attuliſti rationem populo Romano cur eum reſtitui oporteret? Abſentem credo in reos relatum: rem indicta cauſa iudicatam: nullum fuiſſe de alea lege iudicium, vi oppreſſum & armis.

¶ MATVR. Omitto q̃ hęc falſa) Nam re vera captus imperij conſuetudine, qđ ait Tranquil. penſitatiſq; ſuis & inimicorum viribus, occaſione rapiendę dominationis vſus eſt quã ætate prima cōcupierat: qđ exiſtimaſſe videtur Cicero de Offi. li. iii. dicẽs ſemper Cæſarem habuiſſe in ore eos qui ſunt in Phœniſſis Euripidis verſus. εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι κάλλιστον ἀδικεῖν. τἆλλ' εὐσεβεῖν χρεών. quod ſic Cicero ipſe conuertit, Nam ſi violandum eſt ius, imperij gratia violandum eſt, ius: alijs rebus pietatem colas. Conſtitiſſe) poſitam fuiſſe & hæſiſſe.
Conſules) Marcellum & Lentulum. Veniente infeſtis ſignis ad vrbem Cæſare Pompeius vrbem eſt egreſſus & Capuam ad exercitum profectus. Abeuntem Conſules ſunt proſecuti: poſtero die maior Senatus pars ad Pompeium diſceſſit. Omnẽ
Soboles. ſobolem) omnẽ iuniorũ multitudinẽ, & quaſi oẽm fœtum Romani populi: nã in adoleſcentibus ſpes eſt prolis ſufficiendę vt in grege videmus: & Vir. ait, Modo nãq; gemellos Spem gregis ah ſilice in nuda connixa reliquit. Exterminatam) extra patriæ terminos & fines poſitam. Vt igitur in ſe.) pulcherrima ſimilitudo. Cauſa eſt arborum) quoniam ex ſemine naſcuntur. Semen) cauſa & origo: vocabulũ autẽ retinuit ſimilitudinis. Tres exercitus) in Pharſalia, Pompeij & Senatus: in Hiſpania, Petrei & Affranij: in Africa, Scipionis & Iubæ Regis. Clariſſimos ciues) Pompeiũ, Catonẽ Scipionem, & plurimos, quos Pharſalicum & Hiſpanienſe bellũ abſumpſit. Ratiocinabimur) colligemus. Vni accepta referemus) vni Antonio imputabimus. Vt Helena Tro.) e curia pulſus Antonius mutata veſte & meritoria vectus rheda qđ prius ſæpe diximus, Cæſarem ad arma contra patriã capienda accendit: & iccirco vt Helena Troianis, quoniam rapta a Paride bello quo Troianorũ opes corruere repetita eſt: ſic populo Ro. Antonius omniũ malorũ cauſa fuit: id quod falſum eſſe Plutar. putat. Quoniam non ita, vt inquit, leuis Cæſar erat, neq; ſic ira pręceps ruebat: & alias fuiſſe cauſas quę impulerunt: Antoniũq; Cæſari optanti accōmodatiſſimã prębuiſſe occaſionẽ. Ratiocinabimur) colligemꝰ. Omnia perfecit) quę Senatus fieri vetuerat, cum

reſpublica adhuc ſtaret. Scelus in ſcelere) ac ſi diceret, ſcelus maximū & inauditum: ſcelus fuit leges ſoluere, ſcelus patruū nō reſtituere cum alienos reſtitueret. Patrui) C. Antonij. Si ſeuerus) quia occurrebat quoniam ſeuerus, ne patruū quidem reſtituere paſſus eſt, at qui Lenticulam colluſorem ſuū de alea condemnatum reſtituit: idcirco, inquit, reſtituit) quia optabat cum eo ludere & cū condemnato ludere nolebat. Iocatur autem Cicero. Perdiderat Lenticula. Et hac cauſa reſtituiſti, vt quod in alea perdiderat: beneficio legis a te de reſtitutione eius latę diſſolueret, q̄ perdiderat, vt ludēs æs alienū quod perdendo conflauerat, lucrando perſolueret. Abſentē credo) hæc inq̄t potuerunt afferri a te rationes: quia abſens condemnatus eſt: quia indicta cauſa, quia nulla lex de alea prius lata, quia vi & armis oppreſſus. Hæc enim ferme dici ſolent cū iniuſte quempiam condemnatum oſtendimus, & reſtituendum aſſerimus. Sed nihil horum afferre in cauſam potuit Antonius. Aleam ab inuentore dictā tradūt quidam. Eſt autem tabula luſoria quę & latruncularia & pyrgus & alueus & alueolus vocatur, Alea. rotunda illa tabella rotulæ inſtar, qua mouetur. hinc in prouerbio eſt, iacta alea eſt, cū ſic incœpta eſt res vt deſiſtere integrum non ſit, quod Iulius traiecturus Rubiconem vſurpauit pro euentu rei dubio ponitur. Lucan. Placet alea fati Alterutrum merſura caput. De aleæ vſu & aleatoribus, titulus eſt lib. xj. digeſtorum. Senatuſconſuto olim vetitum eſt in pecunia ludere præterq̄ ſi quis certet haſta vel pilo iaciendo, vel currēdo, ſaliendo, luctando, vel pugnando quod virtutis cauſa fiat.

¶PHILIP. Nulla cauſa iuſta contra patriam) Sententialiter cecinit Sillius, Succenſere nefas patriæ. Interfecit Anto.) is mortem afferre dicitur, qui cauſa mortis fuit. Plutarchus cum huiuſce Tullianæ ſententię mentionem faceret, negat id ſibi verū videri. Neq; enim, inquit tam leuis erat Cęſar, neq; ita facile iræ impetu ferebatur, vt omnia perturbare cuperet, & bellum patriæ inferre ob M. Antoniū ſordidatū expulſum ad ſe confugientem. verum illa magis Cæſarem impulerunt ad arma contra patriam capienda, quę Alexādrū Magnū, Cyrūq; olim extimulauerant amor videlicet immoderatus dominandi, & principatus furioſa cupiditas, quę cunctis affectibus flagrātior eſt. Vt Helena Troianis) a ſimili ducitur argumētū, vt docet Martianus citans hoc teſtimoniū. In his patrui nulla mentio) Caium Antonium ſignificat, M. Tullij Collegā in Conſulatu qui poſt Conſulatum condemnatus & extorris factus in inſula Cephalenia diu vixit, totamq; inſulam perinde ac prędium ſubiectam habuit: mox ab exilio reuocatus, vita defunctus eſt.

¶GEORG. TRAP. Omnem ſobolem) omnem fœtum & quaſi ſementē reipublicę nam in iuuenibus ſpes eſt ſufficiendę prolis quemadmodū in agnis & iuuēcis videm⁹. Idcirco Virgi. Nodo nāq; gemellos Spem gregis. Dicitur autem ſoboles a ſuboleſcēdo id eſt creſcendo. creſcunt enim & ſuccedunt parentū & ſeniorū ætati. Exterminatam) ἐξορισθεῖσαν extra terminos & fines poſitam. Afflixit) proſtrauit. Ratiocinabimur) συλλογισόμεθα colligemus. Cuius tamen ſcelus in ſcelere cognoſcite. Scelus fuit leges ſoluere: ſcelus patruum non reſtituere, alienos cum reſtitueret.

Poſtremo quod de patruo dicebatur, pecunia iudicium eſſe corruptum. Nihil horū. At vir bonus & Repub. dignus: nihil id quidem ad rem. Ego tamen quoniam condemnatū eſſe pro-

nihilo vis,ſi ita eſſet,ignoſcerem. Hominem vero omniũ iam nequiſſimum,q non dubitaret vel in foro alea ludere.vel legẽ quę eſt de alea cõdemnatũ qui in integrũ reſtituit, is nõ apertiſſime ſtudiũ ſuũ ipſe profitetur? In eodẽ vero Tribunatu cũ Cæſar in Hiſpaniã proficiſcens huic conculcandã Italiam tradidiſſet,quę fuit eius peragratio itinerũ? luſtratio municipiorũ? Scio me in rebus celebratiſſimis ſermone omniũ verſari, eaq; quę dico dicturuſq; ſum,notiora omnibus eſſe q in Italia tũ fuere,q̃ mihi q nõ fui.Notabo tñ ſingulas res,& nullo modo poterit oratio mea ſatiſfacere ſciẽtię veſtrę.Etenim qđ vnq̃ in terris tãtũ flagitiũ extitiſſe auditũ eſt,tantã turpitudinem, tantũ dedecus?Vehebatur in eſſedo Tribunuſpl.Lictores laureati antecedebant,inter quos aperta lectica mima portabat, quã ex oppidis municipalibus homines honeſti obuiã neceſſario prodeuntes,nõ † vero illo & mimico nomine,ſed Volũniã ſalutabãt. Sequebatur rheda cũ lenonibus,comites nequiſſimi.reiecta mater amicã impuri filii tanq̃ nurum ſequebatur. O miserę mulieris fœcunditatẽ calamitoſam.Horũ flagitiorũ iſte veſtigiis omnia municipia, pręfecturas,colonias, totã deniq; Italiã impreſſit. Reliquorũ factorũ eius P.C. difficilis eſt ſane reprehenſio. Et lubrice verſatus in bello eſt: ſaturauit ſe ſanguine diſſimillimorum ſui ciuiũ: fuit felix, ſi poteſt vlla eſſe in ſcelere felicitas.Sed quoniam veteranis cautum eſſe volumus,q̃q̃ diſſimilis eſt militum cauſa & tua, illi ſecuti ſunt, tu quęſiuiſti ducem.tamen ne apud illos me in inuidiã voces, nihil de genere belli dicam. Victore Theſſalia Brunduſium cum legionibus reuertiſti,ibi me non occidiſti, magnum beneficum: potuiſti enim fateor, q̃q̃ nemo erat eorum qui tunc tecum fuerunt, qui mihi non cenſeret parci oportere.

† noto

❡MATVR. Quod de patruo) C.Antoni⁹ iniuſte dicebatur damnatus,pecunia cor-
ruptis iudicibus. Vir deinde bonus & rep.dignus ferebatur) Sed nihil apud Antoniū
efficiebatur. neq; enim quicq̃ ad eum reſtituendum commouebatur, & tamen inquit
Cic.ignoſcerē ego patruo ſi ita res,vt dicit,haberet:cū ꝓſertim cōdemnatū eſſe ꝓnihilo
ſit:quoniā facile omnes quauis cauſa condemnati, reſtituūtur ab Antonio. Hominē)
Liciniū Lenticulam. Vel) etiam. In integrū) in priſtinū ſtatum & locū. In eodem
Tribunatu) Pompeio ex Italia pulſo cū optimatibus ,cū prius q̃ eū perſequeretur in
Hiſpaniā proficiſci ſtatuiſſet Cęſar, oppreſſurus vt ipſe dixit exercitū ſine duce & mox
ad ducē rediturus ſine exercitu (nā Petreius & Affranius qui Hiſpanienſi pręerāt exer
citui haud magnopere rei militaris periti erāt)Lepido Prętori vrbē,Antonio Tribu-
no Italiam cuſtodiendā cū pręſidijs mandauit. Conculcandā) non luſtrandā & cuſto
diendā,ſed vaſtādā potius. Qui nō fuit)Erat enim in Pōpeianis caſtris Cic. Scietię
veſtrę) cū plura vos memineritis Antonij flagitia q̃ poſſi m ipſe meminiſſe. In eſſe-
do) curru. Eſſedum vehiculi genus,apud Belgas Gallos primo repertū.Verg.Belgica — Eſſedum.
vel molli melius feret eſſeda collo. Trib.pl.cū ſtomacho dictū eſt. Aperta) qđ erat
multo indignius ac minus ferendū:vehebatur enim etiā clauſa,vt Iuuenalis ait, Nāq;
facit ſomnū clauſa lectica feneſtra. Legit & in exhedra: ſedē aut ſignificat & locū ad ſe- — Exhedra.
dendū cōſtitutū,Græcū eſt. Neceſſario) neceſſitate,quadā aſtrictione, iniquo animo
ferret Anto.niſi ita fieret. Rheda) vehiculi genus,& hoc Gallicū,vt ait Fabius voca- — Rheda.
bulum,quo Cicero vtitur,ſicut item petoritū quo Horatius. Cū lenonibus) comites
nequiſſimi Erat inter maxime familiares Sergius,& Citherius quidā ex eadē palęſtra
muliereulā amans: erāt ſcorta & aleatores:& hoc comitatu Italiam peragrabat Anto.
lectica delatus aureas pateras veluti in pompa circūferēs.Ducebātur & lenones ad rhe
dam ligati.& qđ maxime homines torquebat,honeſtiſſimę domus ſcortis & mimis ꝓ
diuerſorijs tradebātur:per lucos & amniū ripas prandia ſumptuoſiſſima parabātur,
plerisq; indigne ferētibus ꝙ Cæſare periculoſa gerēte bella & labores maximos tolerā-
te:Ant.tā luxurioſe Italiam calcaret.quare reuerſus poſtea Cęſar & veniam Dolabellæ
dedit,qui Antonio erat inuiſus & tertiū Cōſul creatus,non Antoniū, ſed Lepidum ſibi
Collegam aſſumpſit. Fœcunditatem calamitoſam) Nam cū Antoniū peperit Iulia,
calamitates peperit plurimas. Præfecturas) De municipijs & colonijs. A Gellius,
Præfectura vero prouincia eſt.Auguſtus in pręfecturas xj.totā diuiſit Italiam, quas
alii regiones vocant,Græci ἐπαρχίας. Et præfecturæ quidem gubernandæ,
hoc eſt in pluribus vnius regionis ciuitatibus ac locis,aut Prętor,aut Proconſul prę-
ficiebatur. Lubrice) inconſtanter & varie ac dubia fide. Lubricus proprie locus eſt — Lubricus locus.
in quo nequeas inſiſtere:& lubrica res,quā facile teneas, & quæ de manibus labitur vt
anguilla. Hinc homo lubricus. & Ciceroni legimus lubricum fidei fuiſſe obiectum.
Diſſimillimorum ſui) ac ſi diceret optimorum. Fuit felix) quando vicit & res ei ꝓ
voto ſucceſſit. Cautum eſſe voluit) nam cautum veteranis volebat eſſe Senatus: qđ
in prima Philippica dictum eſt. Secuti ſunt) Cæſarem in patriam ruentem,ſub quo
militabant. Quęſiuiſti) vrbem egreſſus mutata veſte, & rheda meritoria in Galliā
vectus ad impellendum contra patriam Cæſarem. In inuidiam) odium. Ibi me nō
occidiſti) hoc obiecerat Antonius: reſponderat quidem Cicero:ſed ſibi ipſi minime ſa-
tiſfecerat quare idem nunc repetit.

❡PHILIPPVS BER. Cum Cæſar in Hiſpaniam) Cæſar profecturus in Hiſpa-
niam anteq̃ Pompeium trans maria ſequeretur,Lepido Prætori, Vrbem: Antonio
Tribuno plebis Italiam præſidiaq; commiſit: qui in maxima licentia peccandi
conſtitutus multa libidinoſe contumelioſeq; patrauit. Cæſar tamen ex Hiſpania

victor reuerſus Antonij errata neglexit: gnaruſq; illum virum fortẽ eſſe, & manu promptum eius opera deinceps in bello non fruſtra eſt vſus. Eſſedum. Eſſedo) currus nomen eſt, vnde eſſedarij dicti, qui ex eſſedo depugnant: qui & alio nomine couinarij nominantur, a couino peculiari curru Britannorum, vt docet Cornelius Tacitus eo volumine quod condidit de vita Iulij agricole ſoceri ſui. Homo vero illo & mimico nomine) Citheris. Citheridẽ intelligi vult meretricẽ, de qua Gallus poeta libros condidit. verũ Volũnia Volũnia. ex eo eſt appellata q Volumnij ciuis Romani liberta fuerit: de hac mima Citheride dilecta Antonio ſic ſcribit Plinius noſter, Primus Romæ ad currum leones iunxit M. Anto. & qdẽ ciuili bello cum dimicatũ eſſet in Pharſalicis cãpis non ſine oſtẽto quodã tempore illo generoſos ſpiritus iugum ſubire prodigio ſignificante, nam qd ita vectus eſt cum mima Citheride ſupra mõſtra etiam illarum calamitatum fuit. O miſeræ mulieris fœcunditatem calamitoſam) Cõſimile eſt illud Apuleianum ex apologia, O infelix vterum tuum Pudentula, O ſterilitas liberis potior, o infauſti decem menſes.

Pręfecturę. Præfecturas) Pręfecturæ appellabantur in Italia, in quibus & ius dicebatur & nundinæ agebantur, & erat quædam earum reſpublica, neq; tamen magiſtratus ſuos habebant: in quas Præfecti Romani mittebantur quotannis qui ius dicerent.

GEORG. In Hiſpaniam proficiſcens tum ſ. cum pulſo ex Italia Pompeio, ne qd hoſtium a tergo relinqueretur ad Afranium & Petreium Pompeij duces perſequẽdos profectus eſt: quo tempore vrbem Lepido commendauit. Antonio negocium dedit vt Italiam luſtraret. Conculcandũ) non luſtrandum eſſet enim leue verbum, nec tantæ importunitati conueniens. Non fui) quippe q in caſtris tum erat Pompeij. Exhedra) ſedes. Mima. ſ. Citheris. In rheda) in vehiculo.

Tanta enim eſt charitas patriæ vt veſtris etiam legionibus ſanctus eſſem, q eam a me ſeruatam eſſe meminiſſent. Sed fac te dediſſe mihi quod nõ ademiſti, meq; a te habere vitam, quia a te non ſit erepta. Liceat nunc mihi per tuas cõtumelias hoc beneficium ſic tueri vt tuebar. præſertim cum te hæc auditurum videres, veniſti Brunduſium in ſinum quidem & cõplexum tuæ mimulæ. Quid eſt? Num mentior? Q̃ miſerum eſt id negare non poſſe, quod ſit turpiſſimum confiteri? Si te municipiorum non pudebat, ne veterani quidem exercitus? Quis enim miles fuit qui Brunduſii illam non viderit? Quis neſcierit veniſſe eam tot dierum tibi viam gratulatum? Quis qui non indoluerit tam ſero ſe quem hominem ſecutus eſſet cognoſcere? Italiæ rurſus percurſatio eadem comite mima in oppida militum crudelis & miſera deductio, in vrbe auri & argẽti maximeq; vini fœda direptio. Acceſſit vt Cæſare igna-

ro,cum eſſet ille Alexandrię,beneficio amicorũ eius Magiſter equitum conſtitueretur:tum exiſtimauit ſe ſuo iure cum Hippia viuere: & equos vectigales Sergio mimo tradere. Quid ergo iſtius decreta? quid rapinas? quid hæreditatum poſſeſſiones datas? quid ereptas proferam? Cogebat egeſtas: quo ſe verteret non habebat. Nondũ ei tanta a L.Rubrio:non a L. Turſecio hæreditas venerat. Nondum in Cn.Pompeii locum multorũq; aliorum qui aberãt, repentinus hæres ſucceſſerat. Erat ei viuendum latronũ ritu:vti tantũ haberet,quantũ rapere potuiſſet. Sed hęc quę robuſtioris improbitatis ſunt,omittamus. Loquamur potius de iniquiſſimo genere leuitatis.

¶GEORGIVS. Magiſter equitum) Nam Cæſar Dictator erat.

¶MATVRANTIVS. Sanctus) inuiolabilis. Pręſertim &c.) nam cum meam noſſes in dicenda ſententia libertatem, & hæc mea in patriam charitas te non lateret, illo ipſo tempore quo me (vt ais) ſeruaſti: videre & tibi perſuadere potuiſti hæc facturum & dicturum quæ facio & dico. Mimulæ) Volumniæ. Quid eſt?) ſic ait quaſi id negare vellet Antonius. Si te) argumentum a maiori ad minus. Municipiorũ) quę cũ Mima luſtraſti,vt pudere debuiſſet:nec exercitus quidem te puduit vbi maior multo licentia. Tot dierum) ab vrbe. Quem hominem) fortem enim & continentem ſequi crediderant virũ & imbecillem ac laſciuũ cognouere. In oppida) in alienas poſſeſſiones & eorum in primis qui Pompeii & bonorum partibus fauiſſent. Magiſter equitum) Cæſar enim Dictaturam iam inuaſerat. Suo iure cum Hippia) Mimus hic erat & impuriſſimus quaſi vero ad nomen alludit. nam ἵππος equum ſignificat, vnde hippias: quaſi fas eſſet magiſtro equitum cũ eo ſuo iure viuere cui equi nomen eſſet. Sergio mimo) de quo dictum prius. Equos) legitur & Aquinos, hoc eſt Aquini oppidi municipes, quod non placet: nam Aquinates dicet inferius. Vectigales) qui ei vectigal penderent, & quos Sergius locaret, quibus vellet. Repentinus) ſubitarius, & nulla cauſa. Hippias.

PHILIPPVS BEROALDVS.

Se ſuo iure cum Hippia viuere) Ferunt M. Antonium in Hippiæ mimi nuptiis cœnatum, tantum vini per vniuerſam noctem hauſiſſe, vt ſibi poſtridie neceſſe fuerit in propatulo vomere, quodam ex amicis togam obiiciente. Hippias autem cum nomen ſit quaſi ab equo deriuatum, qui græce dicitur hippos, cũq; M. Antonius magiſter equitum Cæſaris Dictatoris foret, veluti alludens M. Tullius ſcite inquit, M. Antonium ſuo iurę viuere cum Hippia, tanq̃ magiſtrum equitum cum equitiario, id eſt cum eo mimo, cuius nomen equum ſonat. Vectigales) tributarios ſtipendiarioſq; Vectigales hoc eſt qui vectigal & lucrum Sergio mimo conficerent. De quo Plutarchus ſic ſcribit, Erãt inter maxime familiares; Sergius mimus & Citherius quidam ex eadem palęſtra Sergius. mulierculam amans. Citherius.

Tu iſtis faucibus,iſtis lateribus,iſta gladiatoria totius corpo-ris firmitate, tantũ vini in Hippiæ nuptiis exhauſeras,vt tibi neceſſe eſſet in populi Ro.conſpectu vomere poſtridie. O rē nō modo viſu fœdam,ſed & auditu. Si inter cœnā in tuis im-manibus illis poculis hoc tibi accidiſſet,qs nō turpe diceret? in cœtu vero populi Ro.negociũ publicum gerens,magiſter equitũ, cui ructare turpe eſſet, is fruſtis eſculentis vinũ redo-lentibus,gremiũ ſuũ,& totũ tribunal impleuit. Sed hoc ipſe fatetur eſſe in ſuis ſordibus. Veniamus ad ſplendida. Cæſar Alexandriā ſe recepit,felix vt ſibi quidē videbatur: mea autē ſentētia ſi quis Reip.ſit infelix,felix eſſe nō poteſt:haſta poſita pro æde Iouis Statoris bona Cn.Pompeii (miſerũ me,cōſum-ptis eñ illis lachrymis tamē infixus animo hęret dolor) bo-na inquā Cn.Pōpeii Magni voci acerbiſſimę ſubiecta pconis. Vna in illa re ſeruitutis oblita ciuitas ingemuit,ſeruiētibuſq; animis gemitus tñ Po.Ro.liber fuit. Expectantibus omnibus quiſnā eſſet tā impius,tā demēs,tā diis hominibuſq; hoſtis, q ad illud ſcelus ſectionis auderet accedere,inuētus eſt nemo p-ter Antoniũ: prę ſertim cũ tot eſſent circũ haſtā illam qui alia omnia auderent. Vnus inuētus eſt qui id auderet, qđ omniũ fugiſſet & formidaſſet audacia. Tantus igitur te ſtupor op-preſſit? vel (vt verius dicā) tātus furor? vt primũ cum ſector ſis iſto loco natus,deinde cũ Pompeii ſector,non te execrandũ populo Ro. non deteſtabilem, non omnes tibi deos, omnes homines & eſſe inimicos & futuros ſcias? At q̄ inſolenter ſta-tim Heluo inuaſit in eius viri fortunas, cuius virtute terribi-lior erat popoulus Rom. exteris gentibus, iuſtitia carior.

¶ GEORGIVS. Vallatus) munitus. Haſta) poſita. Vnde ſubhaſtare dicitur cum haſta poſita eorum bona venduntur, qui haſta hoc eſt bello vincuntur.

¶MATVRAN. Tu iſtis faucibus)Eſt hic per ratiocinationem amplificatio vt ad id quod extolli voluit Cicero, ratio adduceretur. obiecturus enim Antonio merum & vomitum ſic ait, Fauces vero de latere ad ebrietatem minime ſunt ocioſa: nam reſpicientes ad hæc poſſumus exiſtimare quantum ille vini in Hippię nuptijs exhauſerit: quod ferre & coquere non poſſet ſine gladitoria corporis firmitate. Poſtridie vomeret) quodam ex amicis, vt Plutarchus tradit, togam ſubijciente. Immanibus) ingentibus. & hic quod idem ait amplificatio eſt: ſi quidem tanta vis fuit vini erumpentis vt non caſum afferret aut, voluntatem, ſed neceſſitatem vbi minime deceret euomendi: & cibus non recens, vt accidere interim ſolet, redderetur, ſed qui in poſterum diem redundaret. Haſta poſita) cui ſubijciebant ea quæ publice venundabant, & eorum bona qui haſta hoc eſt bello ſuperantur, quia ſignum præcipuū eſt haſta, Pō. Fe. Cicero in Officiis, Nec vero vnq̄ bellorum ciuilium ſemen & cauſa deerit, dum homines perditi haſtam illam cruentam & meminerint, & ſperabunt. Iouis Statoris) quam Romulus bello Sabino vouit, ſuis fugientibus, & intra veterem Palatij portam compulſis, illico exædificauit. Stator autem vocatus eſt Iupiter, ꝙ orantem Romulum, vt fugam ſuorum ſiſteret audiuit. Liuius auctor lib. primo ab Vrb. cond. Tam demēs) viuebant enim Pompeij filij, & redire in patriam, ac ſua recuperare bona poſſe credebantur, Sectionis) venditionis. Haſtā illā) Cæſaris, ſub qua ciuium qui contrariæ fuerant factionis, bona vendebantur. Alia omnia) præter Pompeij bona. Iſto loco) iſta familia, Sector) emptor, nam vtrunq; ſignificat & emptorem & venditorē. Heluo) ab eluendo dictus eſt heluo, is qui bona ſua immoderate cōſumit: q̄d aſpiratē vt auiditas magis cōprobetur; fit enim vox incitatior per aſpirationē: Pōpei⁹ Feſtus.

Haſta auctionaria. Stator Iupiter. Sector. Heluo.

¶PHILIP. Tu iſtis faucibus) Quintilianus in octauo de Amplificatione ſcribens quę fit per ratiocinationē ſic hæc, Amplificatio alibi poſita eſt: alibi valet & vt aliud creſcat, aliud augeatur, inde ad id quod extolli volumus, ratio deducitur. Tu, inqt, iſtis faucibus, iſtis lateribus, iſta gladiatoria totius corporis firmitate. Quid fauces & latera ad ebrietatem? minime ſunt ocioſa: nā reſpicientes ad hęc poſſumus exiſtimare quātū ille vini in Hippię nuptijs hauſerit. q̄d ferre & coquere nō poſſit, illa corporis gladiatoria firmitate. hactenus Quintilianus. Portius Latro declamat or egregius & Naſonis poetę magiſter, hęc verba Ciceronis decēter vſurpans inquit, Videbis illas fauces, per quas Cn. Pōpeij bona tranſierūt, illa latera illam totius corporis declamatoriam firmitatē, videbis illā pro tribunali, quē locū magiſter equitum vomitu fœderauerat.

Portius Latro.

In cœtu vero populi) Quintilian⁹, Creſcit oratio minus apte. ſed neſcio an hec ipſo efficacius, cū citra diſtinctionē in contextu & curſu ſemper aliquid priore magis inſequitur, vt de vomitu in Ant. Cicero, In cœtu vero populi Romani, negociū publicū gerēs, magiſter equitū. Singula incrementū habēt: per ſe deforme vel nō in cœtu vomere, in cœtu etiā, nō populi, populi etiā nō Romani: vel ſi nullū negociū ageret, vel ſi nō publicū: vel ſi nō magiſter equitū. q̄d aūt vomitor eſſet Antonius ſignat Epigrāmatiſta illo verſu, Q̄d vomis Antoni, ꝙ luxuriaris Apici. Plinius quoq; taxans ebrietatē, ſcribit hęc digna memoratu, M. Antonius auidiſſime apprehēderat, hāc palmā edito etiā volumine de ſua ebrietate, quo patrocinari ſibi auſus approbauit, plane vt eqdē arbitror quāta p̄ temulētiā mala terrarū orbi intuliſſet, exiguo tp̄e ante p̄liū Actiacū illud volumen euomuit. Quo facile intelligebatē ebrius iam ſanguine ciuiū & tāto magis vt eum ſitiens. Haſta poſita) ſubhaſtationē auctionēq; bonorū Pōpeij a Cæſare factam eſſe dolenter oſtēdit. De haſta quā poſuit Sylla vendēs bona ciuiū Marianorum. De haſta Cæſaris pluribus in locis fit mentio, & eſt a nobis in cōmētarijs frequēter annotatū.

Subhaſtatio.

Sector ſis).i.emptor bonorum Pompeianorum. de ſectore paulo ante dictum eſt, Plutarchus in hanc ſententiam, Bona Cn. Pompeii ſub haſta vẽdita mercatus eſt Antonius, ſed exigi a ſe preciũ moleſte ferebat. aitq; ſe ipſe hanc ob cauſam in bello Africo non fuiſſe, q parum ſibi videretur in ijs quæ prius geſſerat gratię cõſecutus. Heluo) vorator & gurges. Heluonem veteres dixere bona ſua immoderate conſumentem: & heluari patrimoniũ comeſſe, & gulæ indulgere. M. Tullius Catonem librorũ heluonẽ decenter appellat. In oratione pro Seſtio, Vtrum ego tibi patrimonium eripui Gell. an tu comediſti, quod tu meo periculo gurges ac vorago patrimonij, heluabare? Au. Gellius, Plerique in patrimonijs amplis heluarentur.

Heluo. Heluari.

In eius igitur copias cum ſe ſubito ingurgitauiſſet, exultabat gaudio perſona de mimo modo egens, repente diues. Sed vt eſt apud poetam, neſcio quem, Male parta, male dilabuntur: incredibile ac ſimile portenti eſt, quonam modo illa tam multa q̃ paucis non dico menſibus, ſed diebus effuderit. Maximus vini numerus fuit, permagnum optimi pondus argenti, precioſa veſtis multa, & lauta ſupellex & magnifica multis locis: non illa quidem luxurioſi hominis, ſed tamen abundantis. Horum paucis diebus nihil erat. Quæ charybdis tam vorax? Charybdim dico, quæ ſi fuit, fuit animal viuum: oceanus mediuſſidius vix videtur tot res; tam diſſipatas, tam diſtantibus in locis poſitas, tam cito abſorbere potuiſſe. Nihil erat clauſum, nihil obſignatum, nihil obſcriptum. Apothecæ totæ nequiſſimis hominibus condonabantur. Alia mimi rapiebant, alia mimæ: domus erat aleatoribus referta, plena ebriorum: totos dies potabatur, atq; id locis pluribus. Suggerebant etiam ſæpe (non enim ſemper iſte felix) damna aleatoria. Conchyliatis Cn. Pompeii periſtromatis ſeruorum in cellis lectos ſtratos videres. Quamobrem deſinite mirari hæc tam celeriter eſſe conſumpta. Non modo vnius patrimonium q̃uis ampliſſimum, vt illud fuit: ſed vrbes & regna celeriter tanta nequitia deuorare potuiſſet. At eiuſdem ædes etiam & hortos (O audaciam immanem)

tu ingredi illam domũ auſus es? tu illud ſanctiſſimum limen intrare? tu illarum ædium diis penatibus os importuniſſimũ oſtendere? Quam domũ aliq̃diu nemo aſpicere poterat: nemo ſine lachrymis præterire: hac te in domo tã diu diuerſari non pudet? In qua q̃uis nil ſapias, tamen nihil tibi poteſt eſſe iucũdum. An tu illa veſtibula, roſtra, ſpolia, cũ aſpexiſti, domũ tuã te introire putas? fieri non poteſt, q̃uis enim ſine mente, ſine ſenſu ſis (vt es) tamen & te & tua & tuos noſti. Nec vero te vnq̃, neq; vigilantẽ, neq; in ſomnis credo mẽte poſſe cõſiſtere.

¶GEORG. Copias) facultates, diuitias. Ingurgitauiſſet) .i. tãq̃ gurges quidam & vorago immiſiſſet. Apothecę) repoſitoria ἀποθῆκαι. Totos dies potabatur: Suggerebantur) ſubminiſtrabantur, ſubijciebantur: interdum enim in alea multum nũmorum perdebat. Importuniſſimum) impuriſſimũ, improbiſſimum. Importunũ illud dicitur in quo nullum eſt auxilium, velut ſolet eſſe potius nauigãtibus. Diuerſari) ad tẽpus habitare, vnde diuerſoria dicuntur quo ex itinere diuertere ſolemus, καταλύσεις καὶ καταλύεσθαι grece. Veſtibulũ vel a ve q̃ eſt pticula diminutiua, & ſtãdo, qa ibi nõ ſtetur: vel a veſtiẽdo, vt quidã volũt. Roſtra) q̃ a Põpeio foribus ſuſpenſa ſunt, cũ de piratis victoriã reportaſſet. Spolia) quę ex alijs victoribus & terreſtribus bellis ſuperatis hoſtibus domum retulit.

¶MATVRAN. Copias) maximas diuitias. Ingurgitaſſet) tãq̃ gurges quidam & vorago: & cũ felle hoc ait, ſimul & magnitudinem diuitiarum hoc verbo ſignificans Pompeij: & nimiam Antonij ac importunam auiditatẽ. Perſona de mimo) veluti de perſona aliquo Mimo & hiſtrione aſſumpta, qui modo reges agat, modo priuatos: modo dominũ, modo ſeruũ: nunc lętum aliquem, nunc triſtem alium. Varia erat Antonij perſona, & pro fortunæ conditione, nunc triſtis vultus cum egeret: nunc lętus, cum abũdaret. Numerus) menſura, quę numerum & menſuram ſignificant inuicem pro ſe poni ſolent. Quę charybdis) de Tropis pręcipiens Fabius, Creſcere nonnunq̃
hyperbolem, inquit, alia inſuper addita, & hic ſequitur oceanus mediusfidius. Apo- Apotheca.
thecę) loca in quibus vinũ, oleum, triticum, & alia id genus reponũtur, Latine horrea
& repoſitoria poſſumus dicere. De apothecis vini Plin. loquitur. Hypotheca pignus Hypotheca.
eſt. Conchyliatis) laudat hanc amplificationẽ Fabius & Ciceronem inquit tm̃ de M.
Antonij luxuria fingere nõ potuiſſe quãtum dicẽdo oſtẽdit conchyliatis periſtroma
tis Cn. Pompeij lectos in ſeruorum cellis fuiſſe ſtratos. Nam cum hoc ita eſſet, aliqd Conchylia.
amplius in ipſo domino, neceſſe erat cogitare. Conchylia, in genere ſunt purpurarum,
quarum ſucco purpureus tingitur color: vnde cõchyliata veſtis. Et Iuuenalis ait cum
ſtomacho de Grecis loquens, Horum ego non fugiam Conchylia? hoc eſt conchylia-
tas & purpureas veſtes, quibus ſunt indigniſſimi. Periſtroma græca dictio ſtragulã Periſtroma.
veſtem ſignificat & aulæum: περὶ enĩ circum στρωννύω vero extendo ſterno,
q circũſternũt huiuſmodi veſtes, quæ etiã peripetaſmata nominant. datiuus & ablatiuus numeri multitudinis in his nominibus in bus exeunt, & in is, vt poematibus, &

poematis. Plau. Lectum, inquit, eſt in poematis. Aedes) Pompeij. Hortos) Pompeianos. Tu ingredi) Repetitio eſt aptiſſima contentioni & inuectioni: habet enim acrimoniæ plurimū. Roſtra nauium) quæ pro foribus erant affixa maritimarum victoriarum monimenta, quas Pompe. de piratis adeptus fuerat. Poſtibus hæc affigendi Romanis mos fuit, quem Virgi. ad Regem Latinum tranſtulit, dicens, Multaq; præterea ſacris in poſtibus arma Captiui pendent currus, curuæq; ſecures, Et criſtæ capitum & portarū ingentia clauſtra, Spiculaq;, clypeiq;, ereptaq; roſtra carinis. Et te) Pompeio diſſimillimum & illa domo indigniſſimū. Tua) Tenuiſſima. Tuos) Nulla in re cum Pompeio conferendos. Conſiſtere) Quieſcere, quin agiteris & perturberis.

Roſtra.

¶GEORGIVS TRAPE. Illam ſuam ſuas res habere iuſſit) quod ab his fiebat q diuortium faciebant: nam vxoribus vt dotem ſuam retinere iubebant.

Perſonę.

¶PHILIP. Perſona de mimo) Perſonæ hiſtrionicæ mutabiles ſunt & variæ: modo enim hiſtrio agit opulentum & Regem, modo egenum & humilem. Talem fuiſſe Antonium ſignificat: qui repente ex diuite factus ſit egens ob heluationes popinationesq; & luxuriam exuperantiſſimam. Apud priſcos vecticularia vita eorum dicebatur, qui repente largiter haberent, repente nihil. Apud poetam neſcio quem) Neuium ſignificat. quod Feſtus Pompeius euidenter oſtendit ſic ſcribens, Partus ponitur pro parato. Neuius, Male parta male dilabuntur. Conſimilis eſt illa Plautina ſententia, Male partum male diſperit. Metellus inter decem res quas optimas habuit, gloriatus eſt ſe pecuniam magnam bono modo partam habuiſſe. Plato in Gorgia cantilenam conuiuialem celebrat in qua cantabatur optimum eſſe bene valere: ſecundo loco formoſum eſſe: Tertio, habere diuitias bene partas: tanq̄ optanda non ſint nec pro diuitijs habenda quæ male parta ſunt. At nunc videre eſt inſitam eſſe mortalibus inexhauſtam atq; inexplebilem habendi cupiditatem: qui non curant, minimeq; in hoc ſolliciti ſunt vt honeſte rem faciant, vt bene parta poſſideant: Sed per rapinas, per furta, per vſuras rem conduplicare & in infinitum augere contendunt. Dies noctesq; huic diuitiarum cumulandarum ſtudio ſitienter impendunt. Quibus maior eſt marſupij cura q̄ vitæ: quibus nihil eſt ſatis ſcilicet improbæ creſcunt diuitiæ: tamen curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei. Verum multiplicent patrimonia, horrea habeant gazis refertiſſima, aurum calcent & argentum: tamen non tam diuitias habent, q̄ a diuitijs habentur: ſic diuitias habent, quomodo habere dicimur febrem cum illa nos habeat.

Vecticularia vita.
Partus.
Parta bene.

Charybdis tam vorax) cum tranſlatis verbis magis delectatur veteres q̄ proprijs. ſyrtim patrimonij dicebant & charybdim bonorum eos qui bona vorauerant, & patrimonium prodegerant. Quintilianus in octauo, Creſcit interdum, inquit, hyperbole alia inſuper addita. vt Cicero in Antonium, Quæ charybdis tam vorax? vtiturq; hoc toto Ciceronis exemplo ad hyperbolen explicandam. Tricarius declamator in ſuaſoria qua deliberat Cicero, an Antoninm deprecetur, hoc totum eleganter vſurpat, cum ſic ait, Quæ charybdis eſt tam vorax, charybdim dixi, quæ ſi fuit animal, vnum fuit: vix mediuſſidius oceanus tot res tāq; diuerſas vno tempore abſorbere potuiſſet. Huic tu ſeruienti putas Ciceronem poſſe ſubduci? Conchyliatis Cn. Pompeij periſtromatis) Quintilian⁹, Quid M. Tullius de Antonij luxuria tm̄ pingere ſaltem potuiſſet quātū oſtendit dicendo Conchyliatis Cn. Pompeij periſtromatis ſeruorum in cellis ſtratos lectos videres. Conchyliata periſtromata & Cn. Pompeij de ſeruis & cellis, nihil dici poteſt vltra, & neceſſe eſt tamen infinito plus in domino cogitare. Sūt autem periſtromata aulæa & ſtragula veſtimenta, quę & peripetaſmata nominantur. Conchyliata accipe pro purpurea & purpurarū infectu precioſo colorata. De conchylijs apud Pli.

Charybd tranſlatiue.
Periſtromata.

niũ in nono. De conchyliata veſte apud Suetoniũ in primo cõmẽtario. De periſtomatis ſiue periſtomatibus vbiqꝫ librorũ meorũ crebra eſt mentio. Eſt autẽ periſtromatis hoc in loco ſeptimus caſus vt poematis epigrãmatis pro epigrãmatibus & poematibus: frequenter vtũtur. ſexcenta prǫſto ſunt exempla, & ratio grãmaticę. huiuſmodi nomina vidẽtur apud priſcos ſecũdi ordinis fuiſſe vt hoc periſtromatum, hoc emblematum: qđ & Priſcianus Martianuſqꝫ notificant. Tanta nequitia) Nequitiam hoc in loco intelligit luxũ vitę prodigũ, effuſamqꝫ ꝓdigalitatẽ, quã gręci ἀσωτίαν vocant. Cõſimiliter dixit Claudius in primo Annaliũ, Luxuria & nequitia pecuniã magnam cõſumpſerat: & omnia mala, vt dicere ſolebat Publius Africanus, probra & flagitia quæ homines faciunt in duabus rebus ſunt malitia atqꝫ nequitia. Roſtra) ſpolia cum aſpexiſti. Signa pro veſtibulo Pompeianę domus affixa fuiſſe ſpolia hoſtilia, & nauiũ roſtra. quę ex bellis piraticis Pompeius reportauerat. hęc hoſtiũ ſpolia affixa in foribus & circa limina, vt inquit eleganter Plinius, erant animorũ ingentiũ imagines: quę nec emptori refringere liceret: quę etiam dominis mutatis domus ornamẽta erant, eratqꝫ hęc ſtimulatio ſumma & ingens, exprobrantibus tectis quotidie imbellẽ dominũ intrare in alienum triumphum. Roſtrorꝫ fixorꝫ iura & cauſę

Neceſſe eſt q̃uis ſis (vt es) vinolentus & furẽs, cum tibi obiecta ſit ſpecies ſingularis viri, perterritum de ſomno excitari, furere etiam ſępe vigilãtem. Me quidem miſeret parietũ ipſorum atqꝫ tectorum. Quid enim vnq̃ domus illa viderat niſi pudicum? niſi ex optimo more & ſanctiſſima diſciplina? Fuit enim ille vir P. C. ſicut ſcitis, cum foris clarus, tum domi admirandus: neqꝫ rebus exteris magis laudandus, q̃ inſtitutis domeſticis. Huius in ſedibus pro cubiculis ſtabula, pro triclinijs popinæ ſunt: et ſi iam negat. Nolite, nolite quærere. frugi factus eſt, Illam ſuam: res ſibi habere iuſſit. Ex .xii. tabulis †claueis ademit, exegit, q̃ porro ſpectatus ciuis? q̃ probatus? cuius ex omni vita nihil eſt honeſtius, q̃ qꝫ cum Mima fecit diuortium. At q̃ crebro vſurpat & Conſul & Antonius? hoc eſt dicere & Conſul & impudiciſſimus, & Conſul & homo nequiſſimus. Quid enim eſt aliud Antonius? nam ſi dignitas ſignificaretur in nomine, dixiſſet aliquando credo auus tuus ſe & Conſulem & Antonium. nũq̃ dixit. dixiſſet etiam Collega meus patruus tuus: niſi ſolus eſſes Antonius,

† cauſam addidit,

Sed omitto ea peccata quæ non ſunt earum partium propria, quibus tu Rempu. vexauiſti: ad ipſas tuas partes redeo id eſt ad ciuile bellum, quod natum, conflatum, ſuſceptum opera tua eſt. Cur ei bello tādem propter timiditatem tuam & propter libidines defuiſti? Guſtaras ciuilem ſanguinē vel potius exorbueras: fueras in acie Pharſalica anteſignanus: C. Domitium nobiliſſimum & clariſſimum virum occideras: multos qui de prælio effugerant, quorum Cæſar nonnullos fortaſſe ſeruaſſet, crudeliſſime perſecutus trucidaras. Quibus rebus tantis, talibus, geſtis, quid fuit cauſæ cur in Africam Cæſarem non ſequerere? cum præſertim belli pars tanta reſtaret.

¶GEORGIVS TRAP. Pro tricliniis) Tricliniū locus eſt vbi diſcūbitur id eſt cœnaculum. Popinæ) ſunt loca guloſorum: vbi coquuntur res ad gulam pertinentes. Cauſam) .ſ. repudij. E bello) quod in Africa geſtū eſt cum Scipione & Iuba, & reliquis Pompeianis.

¶ASCENSIVS In Victori. eſt: vrbes & regna celeriter &c. quæ vltima particula videtur non ſuperuacanea. Eſt etiam aliquanto poſt. Ex .xij. tabulis clauis ademit: quod videtur mihi multo lautius q̄ quod vulgo etiam a commentarijs legitur cau-

Stabula. ſam addidit.

¶MATVRAN. Stabula) Veluti ſtabula quædam & diuerſoria in quibus impuri ac nefarij pernoctant. nam ſtabula diuerſoria etiam in quibus diuerſari, hoc eſt ad tem-

Triclinia. pus habitare & ex itinere poſſunt homines. Iureconſulti de cauponibus loquuntur & ſtabularijs. Tricliniis) Qui eſt locus diſcumbendi, a tribus toris ſeu menſis dictus, ibi enim comedebant præcipue in conuiuiū accepti: cui apparando qui præerat, architriclinus vocabatur. Popinæ ſunt in quibus cocti quippiam venditur) vbi qui verſarentur gulæ indulgētes popinones ſunt appellati, quod Marcellus ait. Tyberius Cæſar quod inquit Tranquillus, ædilibus negocium dedit popinas ganeaſq; vſq; eo inhibēdi, vt ne opera quidem piſtoria proponi venalia ſinerent. Frugi) modeſtus ac tēperās.

Res ſuas ſibi habere. & iocatur. Illam ſuam) Volumniam Mimam, Suas res ſibi habere iuſſit, ac ſi dicat

Diuortij cauſæ. fecit cum illa diuortium: nam q̄d ait Paulus, titulo de diuortijs: In his & repudijs his vtebar verbis, Tuas res tibi habeto. Item tuas res tibi agito. Ex.xij.tabulis) ex lege xij. tabularum quæ vult ex cauſa fieri diuortium: & niſi adiecta cauſa (ſunt autem plures) ratum non eſſe. nullum autem diuortium ratum erat, niſi ſeptem ciuibus Roma-

Spectatus. nis puberibus adhibitis. Exegit) expulit, hinc dicuntur exacti reges. Spectatus) ipſe interpretatur ſubiungens & probatus. Vir. Et rebus ſpectata iuuētus. At quā crebro vſurpat & Conſul & Antonius) frequenter hoc vſurpabat Antonius, & Conſul & Antonius iubet, vel edicit non Conſul Antonius, quaſi emphaſis quædam, & vis atq; auctoritas ſuo ineſſet nomini proprio. Sed inſolenter & ſuperbe nimis, quod reprehendit & inſectatur Cic. Auus tuus) M. Antonius orator, qui Conſul fuit, dixiſſet ſe & Conſulē.

& Antonium. Collega meus) in Conſulatu C. Antonius. Solus eſſet Antoni) hoc eſt impudiciſſimus & nequiſſimus. Earũ partium propria) ac ſi diceret earum actionũ. Opera tua) per te & tua cauſa. Natum) ordo naturalis naſcitur quippiã, coaleſcit & augetur, in vſum inde deducitur. Et bello) Africanum intelligit, quod cũ Scipione & Iuba ac reliquis Pompeianis in Africa geſtum eſt. Anteſignanus) cuſtodiendis ſignis & vexillis præpoſitus. Anteſignanus.

¶ PHILIPP. Pro tricliniis) popinæ ſunt. Popina eſt locus in quo eſculentiora cibaria concinnãtur, & ſcite concinnata venduntur. diuerſoriumq; eſt nequitiæ & gulæ. Inde popinones dicti ganeones & guloſi: quorum Deus popina eſt. hinc & popinatio nuncupatur heluatio & voratrina, quã græco vocabulo ἀσωτίαν appellãt. Horatius, Fornix tibi & vncta popina Incutiunt vrbis deſideriũ. Frugi factus eſt) temperatus, abſtinens, moderatus. De frugalitate copioſe ſcripſi in cõmentariis Tuſculanarum: Frugalitati aduerſatrix eſt luxuria id eſt prodigentia. Quintilianus, Eſt argumentorum locus ex commentariis, ſi frugalitas bonum, luxuria malum. Suas res ſibi habere iuſſit) intelligi vult inter Antoniũ & mimam Citheridem factum eſſe diuortium: nãq; in repudiis. i. in renunciationibus comprobata ſunt hæc verba. Res tuas habeto. Item res tuas tibi agito. hinc ait matrona Plautina a marito diuortens. Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas. Si dignitas in nomine) Ex nomine ꝓprio interdum argumenta ducuntur: ſic apud Euripidem nomen Polynicis, vt argumẽtũ morum frater inceſſit ſic Cic. in Verris nomen iocatus dicit ius Verrinũ nequam, & q Siculorum bona conuerreret. Cæſar fortaſſe ſeruaſſet) clementiam Cæſar in victoria belli ciuilis admirabilem exhibuit. In acie Pharſalica proclamauit, vt ciuibus parceretur. Deincepſq; cuilibet ſuorũ vnũ quem vellet partis aduerſæ ſeruare conceſſit, nec vlli fere periſſe niſi in prælio reperiuntur. laudatur vox Cæſaris illa plena clemẽtiæ: neminem niſi armatus occidi.

Popina. Frugi. Nomine deducta argumenta. Cæſaris clementia.

Itaq; quem locum apud ipſum Cæſarem poſt eius ex Africa reditum obtinuiſti? quo numero fuiſti? cuius tu Imperatoris Queſtor fueras, Dictatoris magiſter equitum, belli princeps, crudelitatis auctor, prædæ ſocius, teſtamẽti (vt ipſe dicebas) filius, es appellatus de pecunia, quã pro domo, pro hortis, pro ſectione debebas. Primo reſpondiſti plane ferociter: & ne oĩa videar contra te, propemodum æqua & iuſta dicebas. A me C. Cæſar pecuniam? cur potius q̃ ego ab illo? an ille ſine me vicit? an ne potuit quidem? Ego ad illum belli ciuilis cauſam attuli: ego leges pernicioſas rogaui: ego arma contra Conſules Imperatoreſq; Pop. Ro. contra Senatum Po. q; Ro. cõtra deos patrios araſq; & focos, contra patriã tuli. Num ſibi ſoli vicit? quorum facinus commune, cur non ſit eorum præda cõ-

munis? Ius poſtulabas? Sed quid ad rem? plus ille poterat. itaq; excluſis tuis vocibus, & ad te & ad prędas tuas milites miſit. cum repente a te pręclara illa tabula prolata qui riſus hominũ de te erat? tantam eſſe tabulam, tam varias, tã multas poſſeſſiones: ex quibus praeter partem Miſeni nihil erat, quod is qui auctionaretur, poſſet ſuum dicere. Auctionis vero miſerabilis aſpectus, veſtis Pompeii nũ multa, eaq; maculoſa: eiuſdem quędam argentea vaſa colliſa, ſordidata mancipia: vt doleremus qcq̃ eſſe ex illis reliquiis, qđ videre poſſemus.

¶ASCENS. Excluſis tuis vocibus. Victori. habet excuſſis. Et vbi legitur, ad prędas tuas: ad pediſſequos tuos: Et aliquanto poſt, vbi eſt, Tu vero quid es? aut, Tu vero quis? habet, Tu vero quid cenſes?

¶GEORG. Numero) gradu honoris. Rogaui, cũ Tribunus plebis eſſet. vnde dicũtur rogationes. Auctionaretur) auctionãtur qui bona ſua p pręconẽ vẽdũt. hoc intereſt inter ſubhaſtare & auctionari. Subhaſtare eſt bona hoſtiũ & inimicorũ pponere. Auctionari priuatorũ. Colliſa) fracta. Mancipia) quicquid manu capi poteſt.

¶MATVR. Quem locũ obtinuiſti) ac ſi dicat, vilem locũ & conditionẽ. Ant. hanc ſibi dicebat cauſam fuiſſe cur bello Africano nõ intereſſet, ꝙ parũ gratię in his quę pri' geſſerat videretur cõſecutus, cũ domus Pompeianę preciũ ab eo exegiſſet Cęſ. qui reuerſus ex Africa quaſi parũ ęquus Anton. Dolabellę enim inimico eius veniam dedit & tertiũ Conſul factus Lepidũ non Ant. Collegã voluit. Quo numero) quo ordine & honoris gradu. Pro domo) Põpeiana. Pro ſectione) Emptione bonorũ Põpeij.
A me C. Cæſar pecuniã) ſcilicet poſtulat & ſunt Antonij verba. Ne potuit quidẽ) ſine me vincere. Rogaui) cum Trib. pl. eſſem, rogando tuli leges in populo libero vt Romę quondã iniuſſu populi latę, ratę nõ erãt, & quomã rogari hoc eſt interrogari populus ſolebat, rogationes dicebãtur. Acteius Capito legẽ diffiniuit, generale iuſſum populi aut plebis rogãte magiſtratu. Ius poſtulabas) num qđ ius erat & ęquũ petebas Antoni? Pręclara illa tabula) in qua bona quę tua eſſe aſſeuerabas & diuendebas, deſcripta erãt, ſic inquit deridendo. Pręter partẽ Miſeni) prędia ad Miſenũ (qđ dictũ eſt) obtinebat Antonius cũ ſocijs. Auctionaretur) venderet: nã bona Põp. a Cæſare

Auctio. empta nõ perſoluto precio rurſus vẽdere coactus eſt Antonius. Auctio) vẽditio qđã

Licitari. eſt in loco celebri: hinc auctionari publice, & ſub haſta aliorũ bona vendere. Deferre preciũ in auctione licitari eſt: qui vero defert licitator dicitur. & quomã in huiuſmodi vẽditione alius alio maius preciũ pollicetur, auctio nominat. Maculoſa) varia, vt in aulęis videmus maculas & colorũ varietates. Virg. Aut maculoſę tegmine lyncis. Aut ſordata, nã ſeruorũ & impuriſſimorũ lectos ea ſterni & ornari paſſus erat Anton'. L. Rubrij: cuius hęreditatẽ dolo & calliditate (qđ prius dictũ eſt) inuaſit Antonius, quas re veri heredes fieri hanc auctionẽ prohibebãt, decretũ Cęſaris interponẽtes, qđ. ſi ipſis ſi qua eſſent Antonij bona deberẽtur, a quo Rubrij hęreditate eſſent priuati.

Appellatus de pecunia. ¶PHILIP. Appellatus eſt de pecunia) Verbũ eſt propriũ creditorũ, qui debitores

de pecunia ſignificãter appellant. Quintilianus, Pauper eras & maxime a creditoribus appellabaris. Itẽ Nõ debui tibi pecuniã: nũq̃ me appellaſti. fœnerator Alphius dicere ſolebat, vt inquit Columella, Bona nomina fieri mala, ſi nunq̃ appelles. Pro ſectione) Emptionẽ Põpeij bonorũ ſignificat. De ſectione & ſectoribus ſupra abũde dictum eſt.

A me Cæſar) Sermocinatio eſt oratoria, quę fit cũ alicui perſonę ſermo tribuit, & is exponit cũ ratione dignitatis. Cõformatio vero eſt, cũ res muta fit eloquẽs. & ei oratio attribuitur ad dignitatẽ accõmodata. Sicuti Cicero Rẽpublicã facit loquẽtẽ, gręco vocabulo proſopopœiam vocãt. Leges rogauit) Tribunus Antonius dum morẽ gerit Cæſari multas leges pernicioſas tulit. Legis autẽ caput ipſum & origo & quaſi fons rogatio eſt, cũ ſcilicet magiſtratus rogat populũ. Velitis iubeatis ne Quirites hoc & illud fieri? Niſi autem populus aut plebs rogetur, nullum plebis aut populi iuſſum fieri poteſt. hinc leges appellauerunt rogationes.

Sermocinatio.
Cõformatio.
Proſopopeia.
Lex quid.

Hanc tamen auctionem hæredes L. Rubrii decreto Cæſaris prohibuerunt. Hęrebat nebulo, quo ſe verteret non habebat. Quippe in his ipſis temporibus domi Cæſaris percuſſor ab iſto miſſus deprehenſus dicebatur eſſe cum ſica, de quo Cęſar in Senatu aperte in te inuehens queſtus eſt. Proficiſcitur in Hiſpaniam Cæſar, paucis tibi ad ſoluendum propter inopiam tuam prorogatis diebus. Ne tum quidem ſequeris, tam bonus gladiator? rudem tam cito accepiſti? Hunc igitur quiſq̃ qui in ſuis partibus, id eſt in ſuis fortunis tam timidus fuerit, pertimeſcat? Profectus eſt tamen aliquando in Hiſpaniam, ſed tuto, vt ait, peruenire non potuit. Quo nam modo igitur Dolabella peruenit? Aut non ſuſcipiẽda fuit iſta cauſa Antoni: aut cum ſuſcepiſſes, defendenda vſq; ad extremum. Ter depugnauit Cæſar cum ciuibus, in Theſſalia, Africa, Hiſpania. Omnibus affuit his pugnis Dolabella. In Hiſpanienſi etiam vulnus accepit. Si de meo iudicio quæris, nollem: ſed tamen conſilium a principio reprehendendum, laudanda conſtantia. Tu vero quid cenſes? Cn. Pompeii liberi primum patriam petebant. Eſto fuerit partium hæc cauſa communis, repetebant. Præterea deos penates patrios, aras, focos, larem ſuum familiarem, in quæ tu inuaſeras. Hæc cum pete-

irent armis in quorum erant legibus, etſi in rebus iniquiſſimis quid poteſt eſſe æqui? Tamen erat æquiſſimum contra Cn. Pompeii liberos, Cn. Pompeii pugnare ſectorem. An tu Narbonę mēſas hoſpitum cum vomeres Dolabella pro te in Hiſpania dimicaret? Qui vero Narbona reditus? & tamen quęrebat, cur ego ex ipſo curſu tam ſubito reuertiſſem? Expoſui nuper P. C. cauſam reditus mei. Volui etiam ſi poſſem ante Kalendas Ianuarii prodeſſe reipublicę. Nam quod quęrebas, quo modo rediiſſem. Primum luce, non tenebris. Deinde cum

Caliga. calceis & toga: nullis nec gallicis nec lacerna. At etiam aſpicis me & quidem vt videris iratus. Nę tu mecum iam in gratiam redeas, ſi ſcias, q̄ me pudeat nequitię tuæ cuius teipſum non pudet. Ex omniū omnibus flagitiis nullum turpius vidi, nullum audiui, q̄ ꝙ qui magiſter equitum fuiſſe tibi viderere, in proximū annū Conſulatum peteres, vel potius rogares. Is per municipia, coloniaſq; Galliæ, a qua Conſulatus noſter petebatur, non rogabatur. Petere Conſulatum ſolebamus. Cum gallicis & lacerna cucurriſti? At videte leuitatem.

Nebulo. ❡GEORG. Nebulo) epithetum nequam ſerui, quos comici idcirco appellant, ꝙ nebulas dominorum oculis offundunt. & eos decipiunt, aut ꝙ leues & futiles ſint quaſi nebulæ. Proficiſcitur in Hiſpaniam) ſecunda expeditione aduerſus Pompeij filios. Gladiator) gladiatorem appellat M. Anto. ꝙ gladios in ciues Romanos exercuerit.

Rudis. Rudem) rudis virga quædam ſiue baculus qui dabatur gladiatoribus emeritis .i. quibus per ætatē artē finire licebat in ſignum virtutis. Qui vero Narbona reditus) Nam cum Romam nunciatum fuiſſet Cæſarem Pompei j filium ſuperaſſe, multi con-

Lacerna. gratulatum vrbe obuiam exierant, inter quos cum eſſet Antonius, repentino ſed falſo nūcio allato de morte Cæſaris ſtatim Romam reuertit. Lacerna) ꝙ minor capitio eſt ſic dicta. Lacina vero pars veſtimenti.

Nebulo. ❡MATVR. Hęrebat) dubitabat incertus animi. Nebulo) Pompeius Fe. Nebulo inquit eſt qui non pluris eſt q̄ nebula, aut qui non facile perſpici poteſt qualis ſit, nequā

Sicarij. & nugator, ſcio aliter & Donatum & Marcellum dicere. Sica) ſicarios per abuſionē vocamus qui cędem telo quocunq; commiſerint, inquit Fab. Tam bonus gladiator) veluti gladiator qui Cæſarem quocunq; ibat comitabatur, & ad id alluſit ꝙ in ciues

Rudis. Romanos Antonius ſępe gladios ſtrinxerat. Rudem) vacationem & ceſſationem ab

arte gladiatoria: nã rudis fœminino genere virga eſt qua donati gladiatores emeriti
erant,& cogi ad certamen & pugnã amplius non poterãt: Iuuenalis, Hic Sergius olim
Accepta rude cœpiſſet Veiento videri. Hinc Horatius de ſe per ſimilitudinem ait, Spe-
ctatum ſatis & donatũ iam rude quęris Mœcenas iterum antiquo me includere ludo.
Et Oui. Me quoq; donari iam rude tempus erat. Aliquando) ſero.ſ. Vt ait) prętē-
dit ẽm hanc cauſam ignauiæ. Iſta cauſa) Cæſaris. Ter depugnauit Cæſar) in Theſ-
ſalia, cũ Pompeio: in Africa, cũ Scipione & Iuba: in Hiſpania, cũ Pompeij liberis. In
Hiſpanienſi) quę ad Cordubam & Mundam pugnata eſt, tãto Cæſaris periculo vt de-
ſperatis rebus, etiam de conſciſcenda ſibi morte cogitauerit: graue tunc Dolabella vul-
nus accepit. Si de meo iudicio quęris) affuiſſe omnibus pugnis Dolabellam. Princi-
pia ſępe poſſunt reprehendi: & tamen conſtantia ac perſeuerantia laudatur, id quod in
te deſideratur Antoni. Tu vero quis es?) ſi de te inquit, quęramus qualis es. Cn.
Pompeij liberi) Cn. & Sextus. Hęc) patria. nam vtriq; partiũ Pompeianis & Cęſa-
rianis cõmunis erat patria: ac ſi diceret, non quod cũ alijs cõmune illis erat, repetebãt
tãtũ ſed priuata etiam quę tenebas tu. Deos penates patrios) Qui fuerint dij penates Lar.
& Macrobius & Dionyſius inueſtigant. Focos) vbi ſacra fiunt. Larem ſuum fa-
miliarem) quem ſingulę venerabantur familię, & cui ad focum rem diuinam facie-
bant. Plautus in Aulularia, Ego ſum lar familiaris. Qui ſint lares docet Ouidi⁹ in Fa
ſtis. Hi) Pompeij liberi. Tamen erat æquiſſimũ) putabatur non iniquũ pro rebus
pugnare quas iam tibi vendicaſſes ne eriperentur. Sectorem) in auctione vẽdentẽ,
quæ a Cæſare redemeras Pompeij bona. Qui vero Narbona reditus) inhoneſtus
ſcilicet, qualem infra deſcribit. nam digreditur interim Antonio reſpondens: quęſierat
enim cur tã ſubito ex ipſo curſu, cũ in Græciam nauigaret, redijſſet: id quod in prima
Philippica dictum eſt. ſuũ cum illius comparat habitũ, quo in reditu vterq; viſus eſt,
dicens, Cum nunciatũ Romæ eſſet, Cæſarem ex Hiſpania victorem aduectare, ciuitatis
primores fere omnes obuiam prodiere. Cũq; Antonius etiam q̃ lõgiſſime proceſſiſſet,
& exortus rumor eſſet Cæſarem occiſum eſſe, hoſteſq; in Italiã properare, illico in vr-
bem Antonius rediјt, famuli veſte indutus, noctu domũ venit, & ſeſe Fuluiæ vxori ta
lem exhibuit, qualem Cicero per notationem deſcribit. Non tenebris) vt tu Narbona
rediјſti. Cum calceis & toga) Qui ciuilis habitus eſt. Caligis) Quæ ſunt milita- Caligæ.
res & caſtrenſes: vnde C Cæſar Caligulę cognomen traxit, quia paruulus manipu-
lario habitu inter milites educatus eſt, q̃d ait Tranquil. vnde caligati, armati ea parte
corporis quę tibialibus munitur. Nec lacerna) quæ & ipſa militaris eſt veſtis, mi- Lacerna.
nor capitio, vt ait Feſtus: quod ſic dicitur, quoniam pectus capit & induſium operit id Capitia.
quod intra omnes veſtes corpori adhęret. Var. auctor. Quicquid intra capitium &
togam, hoc eſt veſtem exteriorem, ſumebant, fere ſubuculam dixere. Nę tu mecum)
certe aut valde. Ex omniũ) Ea gratia in Galliam profectus erat Antonius cũ aduen-
tare Cæſar nũciaretur, vt Conſulatum abeo, fauore municipiorum & coloniarũ Gallię
rogaret. erat enim initurus quartũ Cõſulatum Cæſar, & dignũ ſe Conſulatu iudicabat
Antonius, ꝙ magiſter equitũ extitiſſet. Municipia vero & Colonię ius habebant ciuita-
tis Romanæ, & dandi ſuffragij comitijs Conſularibus. Ad quæ caligatus & lacernatus
cucurrerat Antonius, rogaturus vt pro ſe ad Cæſarem intercederent, quod vehemen-
ter reprehendit Cicero: nam neq; ſic eundum fuerat, neq; rogandus Conſulatus, ſed
petendus: & olim, inquit, cum petebatur Conſulatus, per virtutem & bonas artes, non
autem vnus Cæſar rogabatur, petere ſolebamus Conſulatum. quaſi tunc eum rogauit
Antonius: ideoq; non peteretur, ꝙ vnus rogandus eſſet. Antoniũ Iulius in quarto de
quo diximus Conſulatu, Collegam ſibi aſſumpſit.

¶PHILIP. Nullis nec caligis nec lacerna) Vt exiſtimem legendũ eſſe gallicis, facit Au. Gellius, qui gallicas docet eſſe ſoleas & calciamẽta effœminatorũ, quibus calciatos viros ingredi nequaq̃ decorum ſit. ſic & paulo infra legendũ eſt, Cum gallicis & lacerna cucurriſti. hoc enim eſt illud turpe crimen: qđ apud Gellium Caſtricius rhetor a M. Tullio obiectatum eſſe M. Antonio ſeuere diſſerit: Autumat Aulus Gellius verbum id eſſe nouũ, nec diu ante ætatem M. Ciceronis vſurpari cœptum. Videntur gallicæ tam fuiſſe viris indecorę q̃ Sycionii calcei. De quibus dixit ad Lyſiam Socrates, Si mihi inquit calceos Sycionios attuliſſes, nõ vterer, q̃uis eſſet habiles & apti ad pedem: quia nõ eſſent viriles. Lucilius Sycionia id calciamenti genus neutraliter protulit illo verſu, Et pedibus lęua Sycionia demit honeſta. At videte hominis leuitatẽ) Aulus Gellius citat hoc Ciceronis teſtimoniũ docens leues a veteribus dictos eſſe viles & nullo honore dignos. & leuitatem, quaſi vilitatem: tanq̃ hoc vocabulo iſta in Antonio dedecora notentur: ꝙ in caupona delitęſceret, ꝙ ad veſperam perpotaret, ꝙ ore inuoluto iter faceret ne cognoſceretur.

Gallicę. | Sycionij calcei. | Leues.

¶ASCEN. Nullis nec caligis nec lacererna) lego cũ Beroaldo, nullis vel non iſtis, nec gallicis nec lacerna: iſtis. ſ. tuis, quia mox ſequitur, Cũ gallicis & lacerna cucurriſti. Item. Inde ciſio celeriter ad Vrbẽ vectus, vbi legitur Caſſia. Item paulo ante, Is per municipia: vbi vulgo legitur idq;, Habet etiã Victorinus codex, Inde ciſio: & is ꝑ municipia. Illud aũt ſic intelligo, Ianitor pulſatis foribus dixit Quis tu? & Anto. reſpondit, A Marco. ſ. Antonio ſup. ſum miſſus: & aptis foribus tabellarius deducitur a ianitore ad Fuluiam &c

Cũ hora diei ſere. x. ad Saxa Rubra veniſſet, delituit in quadã Cauponula: atq; ibi ſe occultans perportauit ad veſperum: inde ciſio celeriter ad vrbem aduectus domum venit capite inuoluto, Ianitor quis tu? a Marco. Tabellarius confeſtim ad eam cuius cauſa venerat, deducitur, eiq; epiſtolam tradidit: quam cum illa legeret, flens, erat enim amatorie ſcripta, caput autem literarum, ſibi cum illa mima poſt hac nihil futurum: omnem ſe amorem abieciſſe illinc, atq; in hanc tranſfudiſſe. Cum mulier fleret vberius: homo miſericors ferre non potuit, capur aperuit, in collum inuaſit. O hominem nequam? Quid enim aliud dicam magis proprie? nihil aliud poſſum dicere. Ergo te vt catamitum neq; opinato cum oſtẽdiſſes præter ſpem mulier aſpiceret: iccirco vrbem terrore nocturno, Italiam multorum dierum metu perturbaſti? Et domi quidem cauſam timoris habuiſti, foris etiam turpiorem. ne

†pędes. L. Plancus† prędes tuos venderet. Productus autem in con-

cionem a Trib. pl. cum reſpondiſſes te rei tuæ cauſa veniſſe, populum in te dicacem etiam reddidiſti. Sed nimis multa de nugis, ad maiora veniamus. Cæſari ex Hiſpania redeunti obuiam longiſſime proceſſiſti, celeriter iſti & rediſti, vt cognoſceret te ſi minus fortem, attamen ſtrenuum, factus ei rurſus neſcio quomodo familiaris. Habebat hoc omnino Cæſar, quem plane perditum, ære alieno egentemq́; , ſi eundem nequam hominem audacemq́; cognouerat, hunc in familiaritatem libentiſſime recipiebat. His igitur rebus præclare commendatus, iuſſus es renunciari Conſul.

❡GEORG. Delituit) aut timēs quoniā hoſtes occupaſſe vrbē dicebātur, aut certe vt liberius perpotaret. Caſſia via) qua iter erat Roma in Galliam per Tuſciā: dicta Caſſia qa a Caſſio erat ſtrata. Catamitū) p Ganymede dixerūt q fuit Iouis cōcubin⁹. — Caſſia. Catamit⁹.

Dicacē) Dicaces dicūtur faceti & mordaces & σκωμματικοὶ ἄνδρες. Cęſari ex Hiſpania redeūti) quo tpe Cæſar p Italiā lectica veheret ſecū ſemp in lectica habuit Antoniū. & Romā reuerſus & quintū Cōſul declaratus in Antoniū Collegā ſibi adiūxit. — Dicacis.

❡MATV. Fere decimo) circa meridiē: nā diei initiū Romanis a media nocte eſt, vt Aul. Gellius & Macrobius docēt, Meridie cibū ſumebāt hora decima. Martialis, Hora libellorū decima eſt Eupheme meorū, Tēperat ambroſias cū tua cura dapes. Ad Saxa Rubra) Locus in via Caſſia inter vrbē & Veios, quorū Liuius meminit lib. ij. ab Vr. cōd. dicēs, Ita fuſi retro ad Saxa Rubra vbi caſtra habebāt. Illic pierūt Fabij illi trecēti. Caſſia vero via erat quę in Liguriā p Thuſciā ducebat, a L. Caſſio Longino ſtrata qui Trib. pl. C. Mario & C. Flacco Cōſulibus plures leges ad minuēdā nobilitatis potentiā tulit. Cōſul poſtea a Tigurinis Gallis in finibus Allobrogū cū exercitu cęſus eſt. Delituit) Vt cognoſceret reuera tantiſper qd in vrbe ageret. nūciatū eñ Cęſarē interfectū vt velle videt Cicero quo ſe cōponeret, & veluti tabellarius ab Antonio miſſus vxori ſe exhiberet. Ianitor, qs tu?) Scilicet es inquit. A Marco). ſ. Antonio. Ad eā) Fuluiā. — Saxa rubra. Caſſia.

Caput aūt literarū) initiū literarū hoc cōtinebat. Illinc) a mima Volumnia. Hāc) Fuluiā. Nequā) qui ne tanti quidē eſt, q̄ ei qđ habet minimi, quaſi nequicq̄. Vt catamitū) mollē & effœminatū. Catamitū, inqt Pō. Fe. p Ganymede dixerūt, q fuit Iouis cōcubinus, & nos ſic vocamus ſcorta maſcula. Terrore nocturno) Rumor eñ falſus de Cęſaris cęde exortus erat, & Antonius noctu vrbem ingreſſus trepidationē auxerat. — Nequā. Catamit⁹.

Multorū dierū metu) creditū. n. eſt Cęſarē occiſū, qđ Antoni⁹ ex medio itinere retro erat cōuerſus. Domi) apđ vxorē. L. Plancus). C. Munatij Plāci frater, & Ciceroni amiciſſim⁹. Prędes tuos) cū L. Plācus Tr. pl. qa multa Antoni⁹ debebat pplo p rep. ab eo empta, & ſoluēdi tēpus erat trāſactū, prędes hoc eſt res p Antonio I ſpōſione obligatas, vēditurū ſe minaret, pductus in cōcionē Antoni⁹: ideo ſe inqt rediſſe vt rē ſuā ageret, inuehi in eū ilico cœpit populus qppe q nouerat alia cauſa rediſſe: rumore illo de Cæſaris cęde exorto. Præs aūt eſt q populo ſe obligat, iterrogaturq́; a magiſtratu, ſi. — Præs.

præs ſit,ille reſpondet præs.Feſtus & Varro idem. Prædes autē hic accipias non ſpō=
ſores,ſed rem ſponſione a prædibus obligatam. Dicacem) conuiciantem. dicax enī
mordax eſt. Cęſari ex Hiſpania redeūti) quo tēpore omnes ciuitatis primores obuiā
Cæſari prodiere,& Autonius q̃ longiſſime ſed celeriter,& iuit & rediit,exorto qđ prius
dictū eſt de Cæſare interfecto rumore. Rurſus inde proceſſit obuiam) tanti a Cæſare
factus,vt in eodem curru veheretur. Strenuū) Diligentem, & rei gerendę auidum.
Rurſus neſcio,quo modo) infenſus enim prius ei viſus fuerat Cęſar. Habebat) erat
hac natura,& moribus. Quē plane perditū) ſciebat enim nihil non auſurum eū qui
ære alieno eſſet oppreſſus. cupiunt nāq; huiuſmodi homines res nouas ſemper. His
rebus) ironicos ꝙ perditus & egens.
¶PHILIP. Inde Caſſia ad vrbem aduectus) In libro Annotationū copioſe nec min⁹
Ciſium. diligenter annotauimus legēdum eſſe hoc in loco non caſſia,ſed ciſio. Eſt autē Ciſium
vehiculi genus,quo M.Antoniū celeriter ad vrbem aduectū eſſe intelligi vult. Ciſij me
minit Auſonius illo verſiculo. Vel ciſio triiugi ſi placet inſilias. Idem M.Tullius in ora
tione pro Roſcio Amerino, Decem,inquit, horis nocturnis ſex & quinquaginta milia
Ciſiarius. paſſuū ciſijs peruolauit. A ciſio ciſiarius dictus ipſe rhedarius, hoc eſt ipſius ciſij au=
riga & moderator. Iuriſconſultus titulo,Legati, Ciſiarius dum cæteros tranſire contē=
dit ciſium euertit & ſeruū quaſſauit vel occidit,puto ex locato eſſe in eū actionem. Nō
me fallit caſſiam viam eſſe Italię celebriorem quæ diſcriminat Ethuriam, a Caſſio qui
eam ſtrauit nominatā,& commentatores ſimpliciter exponere tāq̃ per viam Caſſiam
ſignificet M.Antoniū domū reueniſſe:ſed verior,purior,eruditior lectio eſt quā tradi
Nequam. dimus,& auctorum teſtimonio comprobata. O hominem nequam) veteres ho=
minem nequam dixerunt nihili, neq; rei neq; frugis bonæ, quod genus Græci fere
ἄσωτον ἢ ἀκόλαστον,ἢ ἄχρηστον, ἢ κακότροπον appellant. Hoc nomine probra
ludibrioſa & turpia, quę ingeruntur in Antoniū,continentur. Catamitum) Cata=
mitum pro Ganymede dixerunt,qui fuit Iouis concubinus. Inde pueri meritorij &
Prædes. maſcula ſcorta catamiti nominantur. Prędes) Vades in re capitali ſponſores appel=
lantur. Qui in re numaria dati prædes dicuntur. Auſonius, Qui cum lis fuerit numa
ria quis dabitur? Præs. Pædianus prædes fideiuſſores interpretatur. ſic ſcribēs, Prę=
dia ſunt res ipſæ: Prædes homines,id eſt fideiuſſores: quorum res,bona prædia non
vno nomine dicuntur. Conſul) Cæſar quartum creatus Conſul Antoniū ſibi aſciuit
Collegam: inſtituerat autē ſe magiſtratu abdicare & in ſuū locum Dolabellam ſubſti=
tuere:qua de re etiam ad Senatū verba fecerat. Sed indignatus Antonius inimicū ſibi
in Conſulatu Collegam adiungi vehementer eſt inuectus in Dolabellam. Itaq; infecta
re Senatus dimiſſus eſt: deinde cū Cæſar in ſententia perſeueraret & Conſulem Dola=
bellam renunciari iuſſiſſet,obiecit auguria Antonius,effecitq; vt Cæſar tunc ab incœ=
pto deſiſteret. Erat ſane in Dolabella non minus nequitiæ atq; improbitatis q̃ in ipſo
Antonio:feruntq; aliquando cum quis Antonium Dolabellamq; apud Cæſarem accu=
ſaret,diceretq; illos tanq̃ inſidiatores & rerum nouarum molitores eſſe cauendos,re=
ſpondiſſe Cæſarem,ſe non vereri eiuſmodi nitidos & comatos homines,ſed graciles il
los & pallientes, Caſſium ſcilicet & Brutum deſignantem.

ASCENSIVS.

Lego cum veris exemplaribus,Domi quidem cauſam amoris habuiſti,foris etiam
turpiorem,quia cauſam de prędibus. Et rectius mihi habere videtur Victori. Equidē
cum ipſo nihil queror de Dolabella,q̃ vt commētarij legunt,quęro. Habet etiā pedes
tuos,vbi malim legere prædes,niſi pueros quibus abutebatur notet. Habet etiā Dola=
bella,vt ſit a dolabra deductum agnomen.

Equidem cum ipſo nihil †queror de Dolabella, qui tum eſt impulſus, eluſus, inductus. Qua in re, quanta fuerit vtriuſq; veſtrum perfidia in Dolabellam, quis ignorat? Ille iuduxit vt peteret, promiſſum & receptum interuertit, ad ſeq; tranſtulit. Tu eius perfidiæ voluntatem tuam aſcripſiſti. Veniunt Kal. Ianua. cogimur in Senatum: inuectus eſt copioſius multo in iſtum & paratius Dolabella, q̃ nunc ego. Hic autem iratus, quæ dixit dii boni? Primum cum Cæſar oſtendiſſet ſe prius q̃ proficiſceretur Dolabellam Conſulem eſſe iuſſurum: quem negant Regem, qui & faceret ſemper eiuſmodi aliquid & diceret. ſed cum Cæſar ita dixiſſet, tum hic bonus Augur eo ſe ſacerdotio præditum eſſe dixit, vt comitia auſpiciis vel impedire vel vitiare poſſet, idq; ſe facturum eſſe aſſeuerauit. In quo primum incredibilem ſtupiditatem hominis cognoſcite. †quero

¶MATVRANT. Cum ipſo) Cæſare, Nihil q̃ro) ac ſi dicat nihil dico. Impulſus) a Cæſare ad petendum Conſulatum. Ille) Cæſar. Interuertit) fraude abſtulit, & per tanſlationem locutus eſt: nam interuertere eſt rem commodatam aut depoſitam aut creditam callide doloq; ne domino reſtituatur efficere. Aſcripſiſti) addidiſti. In iſtum) Antonium. Hic) Antonius. Cum primum) hoc in prima Philippica dictum eſt, Cæſarem quartum Conſulem cum Antonio, ſe magiſtratu abdicare conſtituiſſe, & in ſuum locum Dolabellam, inuito Antonio cui erat inimicus, renũciari Conſulem iuſſiſſe: Antonium vero Augurem obieciſſe auguria. Tunc in Antonium eſt inuectus Dolabella acerbiſſime, nec pauciora ab eo audiuit. Senatus autẽ re infecta eſt dimiſſus. occiſo poſtea Cæſare inſignia Conſulatus Dolabella ſuo iure accepit, & ſe Conſulem geſſit. Antonius vero Collegam ſibi eſſe depoſitis inimicitiis paſſus eſt. Interuertere.

Proficiſceretur) in Parthos Getaſq;, contra quos expeditionẽ apparabat: Getis, vt inſultãtibus: Parthis, vt Craſſi vlciſceretur iniuriam, illaturus bellum inſtructo iam exercitu ſex & decem legionum peditum, equitum decem milium, & Ionũ trãſmittere iuſſo, quod ſcribit Appianus. Quem negant Regem) ſcilicet Cæſarẽ, & tamen reuera Rex erat cum faceret ſemper pro iure ſuo omnia & diceret. Eo ſacerdotio) Auguratu

Comitia) Dolabellæ creandi Conſulis. Auſpicijs) iure auſpiciorum per Fuſiam & Heliam leges, quas Fuſius & Helius Tribuni tulere, ne agi cum populo liceret, niſi de cœlo prius ſeruatum eſſet, hoc eſt niſi captatis prius auſpicijs. Agere vero cũ populo eſt rogare populum, vt ſuis ſuffragijs iubeat aliquid aut vetet. q̃ ſi aues nõ admittebant, obnũciabant Augures, hoc eſt non eſſe agendum quippiam ſignificabant. Et ſicut interceſſio Tribunorum eſt, hoc eſt impedimentũ rei agendę, q̃d a Tribuno magiſtratui affertur, ita obnũciatio Augurũ. Vel impedire) anteq̃ haberentur. Vel vi- Agere cum populo obnũciare.

tiare) poſtq̃ habita ſint, vitio factum. Conſulem oſtendere, qđ ſeruatum de cœlo nō ſit, & aut tonuerit, aut pluerit.

Cogi. ¶ PHILIPPVS. Cogimur in Senatum) Cōgregamur, coimus. Senatus eſt coactus dicitur hiſtorica eloquutione.

¶ GEORGIVS TRAPE. Interuerti) dolo auferre. Dicitur autem hereditas interuerti, & patrimonium, & pecuniam. Vel impedire) anteq̃ deligeretur. Vel vitiare) poſtq̃ electus fuiſſet. Aſſeuerauit) affirmauit.

Quid enim? iſtud quod te ſacerdotii iure facere poſſe dixiſti, ſi Augur non eſſes & Conſul eſſes, minus facere potuiſſes? vide ne etiam facilius. Nos enim nunciationem ſolum habemus: Conſules & reliqui magiſtratus etiam inſpectionem. Eſto hoc imperite (nec enim eſt ab homine nunq̃ ſobrio poſtulanda prudentia) ſed videte impudentiam. Multis ante menſibus in Senatu dixit ſe Dolabellæ comitia, aut prohibiturum auſpiciis, aut id facturum eſſe quod fecit. Quiſq̃ ne diuinare poteſt quid vitii in auſpiciis futurum ſit, niſi qui de cœlo ſeruare conſtituit? quod neq; licet comitiis per leges, et ſi quis ſeruauit non habitis comitiis: ſed prinſq̃ habeantur debet nunciare. verum implicata inſcitia, impudentia eſt: ſi neſcit, quod Augurem, nec facit quod pudentem decet. Atq; illo die recordamini eius vſq; ad Idus Martias Conſulatum. Quis vnq̃ apparitor tam humilis, tam abiectus? Nihil ipſe poterat, omnia rogabat, caput in aduerſam lecticam inſerens, beneficia quæ venderet, a Collega petebat. Ecce Dolabellæ comitiorum dies, ſortitio prærogatiuæ, quieſcit, renunciatur, tacet: prima claſſis vocatur, renunciatur: deinde (vt aſſolet) ſuffragia. tum ſecunda claſſis vocatur, quæ omnia citius ſunt facta, q̃ dixi. Confecto negocio bonus Augur, Lælium diceres, alio die inquit. O impudentiam ſingularem. quid videras? quid ſenſeras? quid audiueras? nec enim te de cœlo ſeruaſſe dixiſti? neq; hodie dicis.

¶GEORG. Aut id factũ eſſe quod fecit) ſi vt diceret auſpicia vitioſa fuiſſe & Dola=
bellam vitio creatũ fuiſſe. Seruare de cęlo) eſt nũciare aut pluiſſe aut intonuiſſe. Ioue Seruare de
enim tonante cum populo agere non licebat. Verum implicata inſcitia, imprudentia cęlo.
eſt) Imprudentia in eo fuit ꝙ de futuris diuinaturum ſe dixit. Inſcitia) in eo ꝙ morẽ
ac ritum religionis ignorat: cum neſciat vitio creari poſſe neminem niſi eum qui pluẽte
aut tonante Ioue delectus ſit.

¶MATVR. Minus facere potuiſſes) ac ſi dicat multo plus impedire Conſul comitia
potuiſſes. Videne facilius) hoc eſt multo facere potuiſſes facilius. Nos) Augures.
Nunciationem) vt mox docebit. Etiam inſpectionem) ius inſpiciẽdi & pręſentiam
exhibendi auſpicijs. Nunq̃ ſobrio) ſic diſtinguendum. Impudentiam) temeritatem.
Eſt autem impudentia huiuſmodi dixiſſe in Senatu multis menſibus ante ſe Dolabellæ
aut prohibiturum comitia auſpicijs, aut impediturum, id quod fecit. Quiſq̃ ne impe=
diri comitia, anteq̃ auſpicia capiantur, non poſſunt, quoniam quod vitij in auſpicijs fu
turum ſit, diuinari non poteſt, nec niſi vitium acciderit, prohiberi ipſa poſſunt comi=
tia. De cœlo ſeruare) auſpicia cœlum obſeruando captare. Quod neq; licet comitijs
per leges Heliam & Fuſiam, comitijs ſeruare de cœlo non licebat, donec ſcilicet cum po
pulo agebatur, ante fieri id conueniebat. Non habitis) non completis, comitijs.

Nunciare) quid acciderit, aut pluiſſe, aut tonuiſſe. Nam Ioue tonante agere cum po
pulo non licebat, niſi id per ſudum hoc eſt ſereno cœlo fieret. Hinc ait Virgilius, Læ=
tum ſignificans augurium. Cœli de parte ſerena Intonuit læuum. Verum impli=
cat) ipſe declarat quoniam de auſpicijs loquẽs ritum ignorat auſpiciorum, nec ſcit pro
prohiberi per Augurem comitia non poſſe, cuius tantum nunciare ſit aut pluiſſe aut
tonuiſſe, & vitio creatum oſtendere, ſi aut tale aliquid acciderit, aut ſeruatum de cœlo
priuſq̃ comitia haberentur non fuerit. Impudentia vero in eo eſt, ꝙ ea impediturum
minabatur, quæ impedire niſi cauſa adeſſet, non poterat: & ſic de futuris, ac ſi explora=
ta ea haberet loquebatur. Apparitor) miniſter, apparere præſto eſſe magiſtratui & Apparitor
Regi, ſignificat ad quandam dignitatem ac veram oſtentationem. Vergili. Hæ Iouis
ad ſolitum ſæuiq; ad limina Regis Apparent. Rogabat) Cęſarem. In aduerſam le=
cticam) Cæſaris, qua ille vehebatur. Inferens) immittens dum illi ſupplicat. Bene= Beneficia.
ficia) gratias, vt vulgus dicit. A Collega) Cæſare. Ecce Dolabellæ) cum abdicare ſe
magiſtratu Cæſar vellet, & Dolabellam Conſulem renunciari iuſſiſſet. Sortitio præ=
rogatiuæ) creandis Conſulibus comitia habebantur Centuriata, populus in claſſes erat
diuiſus, Claſſes vero in Centurias, quæ per magiſtratum ad danda ſuffragia conuoca=
bantur. Prærogatiua vero ſuffragiorum erat cum tribus aut Centuriæ obtinebant ſed Prærog.
ſorte, vt primæ ſuffragium ferrent. Nam quod ex Liuio & alijs ſcriptoribus licet co=
gnoſcere, nomina tribuum in vrnam conijciebantur, & cuius nomen eductus prius fu=
iſſet, illam prærogatiuam habebat, hoc eſt prius de candidatis iudicium ferebat, & ſuam
aperiebat ſententiam, & aut dignos magiſtratu quem petebat aut indignos renunciabat
Eratq; veluti ſcrutinium quod cæteræ fere ſemper ſequebantur. Prærogatiua enim q̃d
ex Pædiano licet colligere, duo ſignificat, & cum quiſpiam qui bene facturus nobis eſt ad
huc integro beneficio aut dicto, aut facto aliquid præſignificat, de ſua in nos voluntate
& ſtudio & ſunt tribuum prærogatiuæ, quo primæ ſuffragium ferunt, ante iure voca=
tas: iuris enim fuerat quo facilius in conuicijs concordia populi firmaretur bina de iiſ=
dem candidatis comitia fieri, quorum tribus primæ prærogatiuæ, dicebant, quos vel=
lent magiſtratus fieri. Secundæ iure vocatæ ꝙ in his ſequente populo, vt ſæpe contigit, Iure vo=
prærogatiuarum voluntatem iure omnia complerentur. Ergo præibant iudicio catæ.
& ſententia quæ per ſortem habuerant prærogatiuam, ſequebantur reliquæ, & fere

ſemper ille obtinebat magiſtratum in quem tribus primæ prærogatiuæ inclinaſſent.

Quieſcit) Antonius. Renunciatur) Dolabella a Centurijs, quæ primam nactæ erant prærogatiuam. Tacet) Antonius. Prima claſſis) Centuriæ primæ claſſis iure vocatæ. poſt voluntatem & iudicium tribuum habentium prærogatiuam, in claſſes populum diuiſit Ser. Tullius: quod tradit Liuius libro primo ab Vrbe condita.

Suffragia) omniũ Centuriarũ vt fieri ſolet creandis Conſulibus. Confecto negocio) cũ renũciatus Conſul eſſet ſuffragio omniũ Dolobella. Bon⁹ Augur) ironice. Lęliũ diceres) eã præ ſe ferens grauitatẽ, qua Lęliũ quondã fuiſſe legimus. Alio inquit die) hoc eſt non licet hodie Conſulem renunciare Dolabellam, ꝙ vitio electus eſt, nec cõſentiunt auſpicia.

Lęlij. Lælij duo fuere illuſtres, eodem C. prænomine: alter Scipionis ſuperioris, alter poſterioris amicus: ſed is in primis eloquens fuit, ſapientis adeptus nomen, de quo plura Cicero de claris Oratoribus ad Brutum. libro de Amicitia, ſic ad eũ Fãnia gener loquitur, Vnum te ſapientem & appellant, & exiſtimant. Et paulo poſt, Te autem alio quodam modo nõ ſolum natura & moribus, verum etiam ſtudio & doctrina eſſe ſapientẽ. Quid videras?) præpetes aues aut oſcines. Quid ſenſeras?) vt pluuias. Quid audiueras?) vt tonitrua. Nec enim) nihil profecto aut videras, aut ſenſeras, aut audiueras. Nec de cœlo te ſeruaſſe dixiſti?) ſed tñ nõ hoc die. Neq; hodie dicis) te de cœlo ſeruaſſe cum quippiam fieri prohibes, ſed tñ pro iure tuo, & inſolenter ac impotenter loqueris dicens, non hodie.

¶ PHILIPPVS. Etiam inſpectionem) Augurale verbum eſt ſpectio, ponitur q; p

Spectio & Inſpectio. inſpectione: apud priſcos ſcriptores lego dũtaxat ſpectionem fuiſſe datam Auguribus ſine nunciatione, vt eo conſilio rem gererent magiſtratus, nec alios impedirent nunciando: ſed hoc in loco ſecus ſentire videtur M. Tullius, qui nunciationem ſolam aſſignat Auguribus: cæteris vero inſpectionem. De cęlo ſeruare) de celo ſeruare is dicitur qui captat auguria, qui tonitrua. fulmina, tempeſtates obſeruat, quibus vitioſi

Seruare de cœlo. magiſtratus creabantur. Lucanus, Nec cęlo ſeruare licet, tonat Augure ſurdo. Ioue tonante, fulgurante, nefas erat habere populi comitia. vitium enim comitiorum eſt fulmen, quod alijs in rebus optimũ auſpicium habebatur ſi ſiniſtrum fuiſſet. Sortitio prærogatiuæ) Tribuum Romanarũ, quę ſuffragiũ ferunt, duo ſunt genera. Al-

Fulmen. Prærogatiuæ. teræ prærogatiuæ dicuntur, alteræ iure vocatæ prærogatiuæ ſunt, quæ primæ ſuffragium ferũt: ſecundo vero loco iure vocatæ, quæ ex magna parte prærogatiuarum voluntatem in creandis magiſtratibus ſequebantur. Prima claſſis) de claſſibus in quas diſtributus erat Romanus populus lege Liuium & Dionyſium. Primæ claſſis homines, Claſſici nominantur, qui cæteris erant opulentiores: cæteri infra claſſem.

Id igitur obuenit vitium, quod tu iam Kal. Iañ. futurum eſſe præuideras, & tanto ante prædixeras. Ergo hercule magna (vt ſpero) tua potius ꝗ reipub. calamitate ementitus es auſpicia: obſtrinxiſti pop. Rom. religione, Augur Auguri, Conſul Conſuli nunciaſti. Nolo plura, ne acta Dolabellæ videar conuellere, quæ neceſſe eſt aliquando ad noſtrum collegium deferantur. ſed arrogantiam hominis inſolentiamq;

cognoſcite. Quãdiu tu voles, vitioſus Conſul Dolabella: rurſus cum voles, ſaluis auſpiciis creatus. Si nihil eſt, cum Augur his verbis nunciat, quibus nunciaſti: confiterè te cum alio die dixeris, ſobrium non fuiſſe. ſin eſt aliqua vis in iſtis verbis, ea quæ ſit, Augur a Collega requiro. Sed ne forte ex multis rebus geſtis M. Antonii rem vnam pulcherrimã tranſiliat oratio, ad Lupercalia veniamus. Non diſſimulat P. C. apparet eſſe commotum, ſudat, pallet, quidlibet, modo ne nauſeet, faciat, quod in porticu Numitia fecit. Quæ poteſt eſſe turpitudinis tanta defenſio? cupio audire vt videam vbi rhetoris tanta merces, vbi campus Leontinus appareat.

¶MATVR. Id igitur obuenit vitium) Cæſar, qđ ſępe diximus, quartũ Conſul creatus Antoniũ ſibi Collegã aſſumpſit. Statuerat autem Cõſulatum ſimul atq; iniſſet deponere, ita vt in eius locũ Dolabella ſubrogaretur, eumq; renũciari a Claſſibus & Centurijs Cõſulem Calendis ipſis Ianuarij iuſſit: Antonius obiecit Auguria. Inuectus aũt in Dolabellam, dixit Nõ poſſe illum ſine magna re p. calamitate neglecta religione auſpiciorum Conſulem fieri. Euenit, inquit Cicero, vitium qđ tu præuidiſti: ſed illa a te prædicta calamitas in te potius ꝙ in remp. futura eſt. Spero) credo. Ementita auſpicia) quæ ementitus tu es: nulla enim erant quæ Dolabellæ comitia impedirent. Populum) ferentem ſuffragia creando Conſule Dolabella. Obſtrinxiſti) alligaſti, impediſti. Auguri) Cæſari, qui & ipſe Augur erat. Nunciaſti) obieciſti auguria, & interceſſiſti. Ne acta Dolabellæ videar conuellere) tãꝙ irrita eſſe dicere, quoniam tu vitio creatum nunciaſti. Ad noſtrum collegium) vt decernat fuerit ne vitio creatus: an contra, & ſint eius acta ſtabilia & rata: nam poſtꝙ animaduerſum fuerat etiam finito magiſtratu quempiam (vt apud Liuiũ & alios hiſtoricos legimus) vitio fuiſſe creatum, & contra auſpicia, acta eius omnia irrita habebantur & reſcindebãtur. Neq; enim verus magiſtratus fuerat, non rite creatus. Neq; conſtituere ea poterat quæ ad eiuſmodi magiſtratus ius & poteſtatẽ ſpectabant. Q͞diu tu voles) viuo Cęſare Dolabellam, Conſulem fieri paſſus non eſt: eo mortuo, Collegam ſibi eſſe vltro voluit, id quod in prima Philippica eſt dictũ. Sed ſi nihil eſt) cauſa enim aliqua adijciẽda fuerat. Confitere te &c.) ideo dixiſſe, non hoc die, quoniam ſobrius tunc non eſſes, & in alium differri diem velles quo ſobrius eſſes. Augur ego a Collega te) erãt enim in eodem Augurũ collegio Ant. & Cicero. Pulcherrimam) ironice, ac ſi dicat flagitioſiſſimam. Ad Lupercalia) De origine, appellatione, ac curſu Lupercorum, multa Plutarchus in Romuli vita: multa item Ouidius Faſtorum libro ſecũdo. Hiſtoria vero hoc habet: Cæſar triumphali amictus veſte Lupercaliorum die pro roſtris ſedẽs currentes ſpectabat. Erant autem adoleſcentes nobiles nudi ac vncti, loris albis obuios cędentes, inter quos Antonius & Conſul & Lupercus. Is propius ad Cęſarem accedẽs: diadema capiti eius impoſuit, quod detorquens caput ſemel ille & ſecundo reiecit: non ſine maxima totius Romani populi lętitia & plauſu: quippe qui regium nomen & ha- Lupcalia

bitum ferre non poterat: Cūq; idem diadema Cæſaris ſtatuæ impoſuiſſet Antonius, Cęſithius & Merillus Tribuni ple. abſtulere, ſuntq; a populo collaudati. a Cæſare vero ob id dūtaxat non multo poſt magiſtratu priuati. q̄ cauſa Bruto & Caſſio, cæteriſq; coniuratis maturandi de Cæſaris nece conſilium exitit, auctor Plutarchus. Hoc Antonij factum Cicero inſectatur acerbiſſime. Sudat) qđ accidit his, quibus id obijcitur crimen, qđ & graue eſt & diſſimulari non poteſt. Iuuenalis, Rubet auditor cui frigida mens eſt Criminibus: tacita ſudant pręcordia culpa. Et ſudat quidem verecūdia & pallet reprehēſionis timore. Ariſtoteles, cur & pudore erubeſcimus, & timore palleſcim⁹, quęrit in problematis: vtrūq; eodem, pro vario animi affectu fere contingit tempore.

Nauſea. Ne nauſeam faciat) ne euomat: quod facere ſolēt hi quibus ſentinæ nauis fœtor ſtomachum mouit. Iuuenalis, Illa maritū Nauſeat. Inde nautea hęrba granis nigris qua Coriarij vtuntur. t, in ſ, mutato, vt Feſto placet. In porticu Numicia) quā Numicus extruxit. in quam viri principes conuenire nonnūq̄ ſolebant: illic aliquando Antonius nauſeam fecit. Rhetoris) Sexti Clodij. Collega tuus) Iulius.

¶ PHILIP. Vitioſus Conſul) vitioſi dicuntur magiſtratus vitio creati. Tales fere ſemper magiſtratu abdicabantur. A Collega requiro) ego Augur a Collega Antonio qui & ipſe in collegio Augurum eſt cooptatus id requiro. Ad Lupercalia) In Epiſtolis Cicero olim ita ſcripſit, Data Lupercalibus, quo die Ant. Cęſari. q̄uis huic clauſulæ nihil addiderit obticueritq;, tamen nihil hic aliud intelligi poterat q̄ hoc diadema impoſuit: auctor Quintilianus. Campus Leontinus) in campo Leontino qui Sicilię vberrimus eſt campus, duo milia iugerum ſexto Clodio rhetori aſſignauerat Mar. Antonius: vt pro tanta mercede nihil ſapere doceret.

¶ GEOR. Obſtrinxiſti populū Ro. religione) vt piaculū fieri oporteat. Vitioſus) vitio creatus. Lupcalia) feſta Panis πανὸσ dicta a lupis arcēdis. diſcurrebant iuuenes nudi per laſciuiā pellib⁹ obuiā occurrētes diuerberādo. Nauſeet) qđ Gręci dicūt ναυτιάω a naue q̄ nauſeā facit.

Sedebat in roſtris Collega tuus, amictus toga purpurea, in ſella aurea coronatus: aſcendis ad ſellam, ita eras Lupercus vt te eſſe Conſulem meminiſſe deberes. Diadema oſtendis, gemitus toto foro. Vnde diadema? non enim abiectum ſuſtuleras, ſed attuleras domo meditatum & cogitatum ſcelus. Tu diadema imponebas cum plangore populi: ille cum plauſu reiiciebat. Tu ergo vnus ſcelerate inuētus es, qui cum auctor regni inuentus eſſes, eum quem Collegam regni habebas, dominū habere velles: & idem tentares, quid Populus Rom. ferre & pati poſſet. At etiam miſericordiam captabas. ſupplex te ad pedes abiiciebas: quid petens? vt ſeruires? Tibi vni peteres, qui ita a puero vixeras vt omnia paterere vt facile ſeruires. A nobis, pop. q; Rom. mandatum id certe non habebas.

¶MATV. Coronatus laurea) aliud.n.corona,aliud diadema. Corona daẗ priuatis: Diadema vero eſt inſigne regũ. Faſcia q̃ circũligatur coronę, aut capiti regis, Διαδέω circũligo eſt. Vt te eſſe Cõſulẽ) nã qđ Lupercũ decebat, hoc eſt nudũ & currẽtẽ, Cõſulẽ nõ decebat. Collegã) quẽ parẽ haberes, q̃rebas habere ſuperiorẽ. Tẽtares) experireris: neq̃.n. populus id pati poterat. Ad pedes Cęſaris) tibi vni peteres, ac ſi dicat tolerabile id fuiſſe, ſi tibi vni petiiſſes ſeruire. Hęc cruentat oratio) ſtimulos habet & pũgit ipſa. In faſtis) in quibus feſtorum dierum ac totius anni fit deſcriptio. | Corona diadema. Faſti.

¶GEOR. Amictus) indutus. Toga purpurea τῇ πορφυρίδι. Coronatus) ϛεφανωθεὶσ coronatus. Differt aũt corana a diademate: nã corona etiã ciuiũ priuatorũ eſt ſiue magiſtratũ gerentiũ honoris cauſa delata: διάδημα inſigne regũ eſt. Eſt aũt faſcia quę capiti relegatur. Plangor) Plãgor luctus & doloris. Plauſu) plauſus lętitię.

¶PHILIP. Et nudus cõcionatus) Luperci nudi ſubligaculis tantũ ſuccincti in Lupercalibus diſcurrebãt, res notiſſima: Itaq̃ cũ Antonius eſſet Lupercus, merito nudus.

O pręclarã illã eloquẽtiã tuã cũ es nudus concionatus. Quid hoc turpius? quid fœdius? quid ſuppliciis oĩbus dignius? Nũ expectas dũ te ſtimulis fodiã? Hæc te, ſi vllã partẽ habes ſenſus, lacerat, hæc cruẽtat oratio. Vereor ne imminuam virorũ ſummorũ gloriã: dicã tñ dolore cõmotus. Quid indignius q̃ viuere eũ q impoſuerit diadema, cũ oẽs fateanẗ iure interfectũ eſſe q abiecerit? At etiã inſcribi iuſſit in Faſtis, Ad Lupercalia C. Cęſari Dictatori ꝑpetuo M. Antoniũ Conſulẽ populi iuſſu regnũ detuliſſe, Cæſarem vti noluiſſe. Iam iam minime miror te ocium perturbare: nõ modo vrbẽ odiſſe, ſed etiã lucem: cũ perditiſſimis latronibus non ſolum de die, ſed etiam in diem viuere. Vbi enim tu in pace cõſiſtes? Qui locus tibi in legibus & iudiciis eſſe poteſt, quæ tu quãtum in te fuit, dominatu regio ſuſtuliſti? Ideo ne L. Tarquinius regno exactus? Sp. Coſſius, Sp. Melius, M. Manlius necati? vt multis poſt ſeculis a M. Antonio, quod fas nõ eſt, Rex Romæ conſtitueretur? Sed ad auſpicia redeamus. de quibus rebus Idibus Martiis fuit in Senatu Cæſar acturus. Quæro tum tu quid egiſſes? Audiebam quidem te paratum veniſſe, ꝙ me de mentitis auſpiciis, quibus tamen parere neceſſe erat, putares eſſe dicturum.

Suſtulit illum diem fortuna populi Rom. tum etiam tuum de auſpiciis iudicium interitus Cæſaris ſuſtulit? Sed incidi in id tempus, qd̄ iis de rebus in quas ingreſſa erat oratio, prætereundum non ſit. Quæ tua fuga? quæ formido illa die? quę propter conſcientiam ſcelerum deſperatio vitæ? cum ex illa fuga beneficio eorum qui te (ſi ſanns eſſes) ſaluū eſſe voluerunt, clàm te domum recepiſti? O mea ſemper fruſtra veriſſima auguria rerum futurarum. Dicebam illis in Capitolio liberatoribus noſtris, cum me ad te ire vellent, vt ad defendē dam Remp. te adhortarer: quoad metueres, omnia te promiſſurum: ſimul ac timere deſiiſſes, ſimilem te futurū tui. Itaq; cū cæteri Conſulares irent & redirent, in ſentētia manſi: neq; illo die neq; poſtero vidi, neq; vllam ſocietatem optimis ciuibus cum importuniſſimo hoſte fœdere vllo confirmari poſſe credidi. Poſt tertium diem veni in ædem Telluris, equidem inuitus, cum omnes aditus armati obſiderēt. Qui tibi ille dies M. Antoni fuit? q̄q̄ mihi ſubito inimicus extitiſti, tamen me tui miſeret, ꝙ tibi inuideris. Qui tu vir (dii immortales) & quãtus fuiſſes, ſi illius diei mentē ſeruare potuiſſes? Pacē haberemus, quæ erat facta per obſidem puerū nobilem M. Antonii filium, M. Bambalionis nepotem. q̄q̄ te bonum timor faciebat, non diuturni magiſter officii: improbum fecit ea, quę dū timor abeſt, a te nō diſceſſit, audacia. etſi tum cum optimū te putabāt, me diſſentiēte funeri, tyrāni illius ſceleratiſſime prę fuiſti. Tua illa pulchra laudatio, tua miſeratio, tua exhortatio. Tu tu illas faces incēdiſti, & eas quibus ſemiuſtū latus illius eſt, & eas qbus incēſa L. Bellieni domus deflagrauit. Tu illos impetus perditorum hominū, & ex maxima parte ſeruorum quos nos vi manuq; repulimus, in noſtras † domus immiſiſti.

† domos.

¶MATVR. De die) in luce verſari. In diem) præſentis diei habere rationem, de craſtino nihil cogitare: qđ corruptiſſimi & imprudẽtiſſimi faciunt. Quæ tu) quæ tũ ſic legendum. Ne ideo) de his omnibus nota hiſtoria, Quid egiſſes) nam contra te dicturus Cæſar erat. Paratum) ad reſpondendum mihi, quem audieras contra te dicturum, et emẽtita a te auſpicia, quibus tamen parẽdum a nobis fuerat, vellemus nollemus. Incidi) nolens & præter conſilium. Quę tua fuga?) nam occiſo Cæſare abiectis Conſulatus inſignibus, & mutata veſte, delituit Ant. ac mox prodijt cum nihil hoſtile fieri audiſſet. & ſe in Capitolium recepiſſe coniuratos, ad quos filiũ pro obſide miſit vt deſcenderent hortatus, quæ prius ſunt a nobis dicta. Eorum) coniuratorum: ſed in primis Bruti, qui Antoniũ occidi vetuit. Similem tui) ad naturam & mores rediturum. In ædem Telluris) vbi habitus eſt Senatus de præſenti rerum ſtatu, ac repub. componenda. Actum) præſentibus inerfectoribus, qui miſſis in Capitolium obſidibus deſcederant. Subito) quia remp. & libertatem defendebat Cicero. Q. tibi inuideris) fuiſſes enim in repub. cum omniũ gratia princeps, niſi ad tyrannidem animũ conieciſſes, & ſempiternam laudem tibi vindicaſſes Mentem) conſilium, & voluntatẽ. Per obſidem puerum nobilem) per filium. M. Antonij) & ſi Lepidi quoq; filium in Capitolium pro obſide miſſum legimus & nobilem, inquit Cicero, ironice: ſequitur enim Bambalionis nepotẽ. Non diuturni magiſter officij) quia timor facit nos in officio eſſe, ſed non diuturno. Dum timor abeſt) quæ ſemper comes eſt, niſi cũ times. Tua illa pulchra laudatio) ironice, quam in Cæſaris funere habuit Antonius: qualis autem fuerit, apud Appianũ licet cognoſcere, Cũ Cæſarem laudaſſet Antonius, eiuſq; indignam mortem deploraſſet, acerbe in interfectores inuectus, ſtudium vero populi in celebrando funere laudaſſet, ac iuſiurandum recitaſſet quo Cæſari fidelitatem erant polliciti, vehementer circũfuſam multitudinem commouere viſus eſt. Cum autẽ imaginem Cæſaris quæ machina quadam circũagebatur, ex cęra facta, ad caput iacẽtis poſita, & vulnera illa; quibus eſt confoſſus præ ſe ferens quidã ſuſtuliſſet, ſeſe continere vlgus vlterius non valuit. cadauer in rogum cremandum reliquit, ad interfectorum ædes cucurrit. Cinnam quẽdam Tribunũ nominis ſimilitudine deceptum, & Cinnam illum eſſe ratum, qui Prætor in occiſum Cæſarem fuerat inuectus, trucidauit. Domũ L. Bellieni Senatoris combuſſit. a Dolabella altero Cõſule ęgre repulſa. Fugere ex vrbe percuſſores ac in prouincias pleriq; abiere, a Cæſare viuo decretas. Illa miſeratio) cum veſtem a pectore diſcidit, & in lachrymas conuerſus Cæſaris corpus nudum protulit, & eius vulneribus proſciſſam ac ſanguine fœdatam veſtem. Semiuſtum latus) accenſa Antonij oratione & actione diſcurrere cœpit ad percuſſorum domos multitudo, ſic vt ſemiuſtum cadauer relinqueretur.

¶PHILIP. In diem viuere) in ſecundo de Oratore, Barbarorum, inquit, eſt in diẽ viuere: noſtra conſilia ſempiternũ tempus ſpectare debent. In diem viuere eſt nihil cogitare de craſtino. & vt inquit Horatius, Quid ſit futurum cras noli inquirere: ſicut olim Hebræi dictitabant, Edamus & bibamus, cras enim moriemur. De Megarẽſibus dictum eſt, Aedificant tanq̃ ſemper victuri, edunt & bibunt, tanq̃ cras morituri. Tu in noſtras domos immiſiſti) In hac funebri oratione, & nænia, M. Antonius prętextã Caij Cæſaris interfecti cruentam præferri iuſſit in funere, quę in furorẽ egit populum Romanum. ſciebatur interfectũ eũ. corpus deniq; ipſum impoſitum lecto erat: at veſtis tamen illa ſanguine madens pilo ſuffixa lacerataq; vulneribus ita rẽpſentauit imaginem ſceleris, vt non occiſus eſſe Cæſar, ſed tum maxime occidi videretur.

In diem viuere.

¶GEORG. In faſtis) Faſti libri ſunt in quos referebantur acta Conſulũ. Multis poſt ſeculis) Seculum, ad tẽpus centũ annorũ extendi exiſtimabant. Beneficio corũ)

Marci Bruti: potiſſimũ cõſilio & ſuaſu. Tua miſeratio) quam omnibus mouit Antonius cum veſtem Cæſaris ſanguine reſperſam pro concione oſtendebat. Semiuſtum) nam ne totum cadauer combureretur Dolabella prohibuit expulſis foro improbis & ſeruis.

Idem tamen quaſi fuligine abſterſa reliquis diebus in Capitolio præclara Senatuſc. feciſti: ne qua poſt Idus Martias immunitatis tabula, neve cuiuſq̃ beneficii figeretur. Meminiſti ipſe de exulibus: ſcis de immunitate quid dixeris. Optimum vero ꝙ Dictaturæ nomen in perpetuũ de rep. ſuſtuliſti. Quo quidem facto tantũ te cepiſſe odium regni videbatur, vt eius omnem propter proximum Dictatorem metum tolleres? Cõſtituta Reſpub. videbatur aliis: mihi vero nullo modo, qui omnia te gubernante naufragia metuebam. Num me igitur fefellit? aut num diutius ſui potuit eſſe diſſimilis? Inſpectantibus vobis toto Capitolio tabulæ figebantur. Neq; ſolum ſingulis veniebant immunitates, ſed etiã populis vniuerſis. Ciuitas non tum ſingulatim, ſed prouinciis totis dabatur. Itaq; ſi hæc manent, quæ ſtante Rep. manere non poſſunt, prouincias vniuerſas P.C. perdidiſtis. Neq; vectigalia ſolum, ſed etiam imperium Popu. Rom. huius domeſticis nundinis diminutum eſt. Vbi eſt ſepties milies ſeſtertium, quod in tabulis quæ ſunt ad ædem Opis, patebat? funeſtæ quidem illius pecuniæ: ſed tamen, ſi iis quorum erat non redderetur, quæ nos a tributis poſſet vindicare. Tu autem ſeſtertium quadringenties quod Idibus Martiis debuiſti, quonam modo ante Kalendas Aprilis debere deſiiſti? Quid ego de commentariis infinitis? Quid de innumerabilibus chirographis loquar? Sunt ea quidem innumerabilia, quæ a diuerſis emebantur non inſciente te. Sed vnum egregium de Rege Deioaro populus Rom. amiciſſimo decretum in Capitolio fi-

xum: quo propoſito nemo erat qui in ipſo dolore riſum poſſet continere. Quis enim cuiq̃ inimicior q̃ Deiotaro Cæſar? æque atq; huic ordini, vt equeſtri, vt Maſſiliẽſibus, vt omnibus quibus Rẽpub. populi Romani charam eſſe ſentiebat. Is igitur a quo viuo nec præſens nec abſens quicq̃ æqui. boniue impetrauit, apud mortuum factus eſt gratus, compellarat hoſpitem præſens, computarat, pecuniam imperarat. Mediæ tetrarchiam ex Græcis comitibus ſuis collocarat. Armeniam abſtulerat a Senatu datam.

GEORG. Fuligine) fauilla. Venibant) vendebantur. A tributis) Tributa ſunt quæ a priuatis, in publicum tribuuntur.

MASTVRANTIVS. Fuligine abſterſa) qua denigratus fuerat in Cæſaris cremando cadauere vt dolorem tuum populo indicares. Præclara) ſcilicet conſulta feciſti, hæc omnia ſunt prius dicta. Venibant) vendebantur. Si hæc manent) ac ſi diceret, ſi durant diutius quæ facit Antonius. Domeſticis nundinis) mercatu ac foro quod domi agit, in quo omnia vendit. Vbi eſt) hanc pecuniam intercepcrat Annius, vt eſt iam dictum. Funeſtæ) ex bonis interfectorum & proſcriptorum redactæ. A tributis) Quæ viritim pendimus. Vindicare) vt immunes a tributis eſſemus. Non inſciente te) ac ſi diceret, te conſcio & volente. Sed vnum egregium) Deiotarus Tetrarcha Gallogræciæ & Paphlagoniæ, Senatui pop. q; Rom. amiciſſimus, & Rex a Cicerone Senatus populiq; Ro. nomine adiecta Armenia appellatus, in partibus fuit Pompeianis cum auxilijs in Pharſaliam venit. Victo poſtea Pompeio Cæſari ſatiſfecit, equites quos imperauit & pecuniam miſit, diuertentem apud ſe in Luceio caſtello, cum aduerſus Pharnacem proficiſceretur, hoſpitio ſuſcepit, rurſumq; poſtulatam pecuniam Cæſari numerauit. Accuſatus deinde eſt a Philippo quodam medico ſeruo ſuo, Caſtore nepote ſubornante, & aliorum criminũ, & ꝙ diuertẽtem apud ſe C. Cæſarẽ occidere cogitauerat. Cicero præclara illa oratione, quæ eſt in manibus defendit. Cæſar indignatus Deiotarum ad veterẽ Tetrarchiam redegit, adempta Media, & quibuſdam Græcis qui comitati in bellis eum fuerant tradita, ac item Armenia ablata, quam Senatus conceſſerat. Cæſare mortuo quicquid ereptum fuerat ilico recepit, Sed Antonius cum Legatis eius qui Romæ erant, inſcio tamen Rege & regis hoſpitibus, quorum vnus erat Cicero, diſſuadentibus, pactus eſt ſi certam pecuniam acciperet a Deiotaro, edictum ſe prolaturum, quo adempta ex Cæſaris voluntate reſtituerentur. Inſectatur hoc & irridet Cice. Et meditere, inquit Antoni de ſyngrapha, hoc eſt de cautione, per tuam & contrahentium tecum Legatorum ſcripturam facta: nam, quę amiſerat Deiotarus ea recepit, & ſine vllis Cæſaris ꝯmẽtarijs tenet, & iure quidẽ tenet, qđ oſtendit Cicero. Propoſito) in pariete vt ab hoibus legi poſſet. Huic ordini) Senatorio. Maſſiliẽſibus) quos vehemẽtiſſime odit Cęſar ꝙ in ꝑtibus Senat⁹, & Põpeij fuiſſent, ꝙ obſidionẽ, & extrema oĩa paſſi eſſent, id qđ & Luca. ſcribit, & legit. Deiotarus.

in Cæſaris commentarijs. Hinc poſtea triumphans Cæſar, portari in triumphū pōpa etiam Maſſiliā voluit, & ſi minus licebat, φ ſocia ſemper fuerat populi Romani. Hinc illa Ciceronis in Officiorum libris lamentatio, Itaq; vexatis & perditis exteris nationibus, ad exemplum amiſſi Imperij portari in triumpho Maſſiliam vidimus: & ex ea vrbe triumphari, ſine qua nunq̄ noſtri Imperatores ex Tranſalpinis bellis triumpharunt. plura de Maſſilia quæ Narbonenſis prouinciæ metropolis quondam fuit commentario quarto Stra. ſcribit. Tetrarchiā) Gens quę vnius eſſet linguę diuiſa olim in parteis quatuor, in totidem ſciſſa dicebatur Tetrarchias: quarum ſingulæ ſuum habebant Tetrarchiā, & iudicem, & ephorum Tetrarchæ ipſi ſubiectos. Auctor Strabo.

Tetrarchis.

Hęc viuus eripuit, reddidit mortu9. At quibus verbis? modo æquum ſibi videri, modo non iniquum. mira verborum complexio. At ille nunq̄ (ſemper enim abſenti adfui Deiotaro) quicq̄ ſibi quod nos pro illo poſtularemus æquū dixit videri. Syngrapha ſeſtertii centies per Legatos viros bonos, ſed timidos & imperitos, ſine ſua, ſine reliquorum hoſpitū Regis ſententia facta in gynæceo, quo in loco plurimæ res vęniere & vęneunt: qua ex ſyngrapha quid ſit acturus meditere cenſeo. Rex enim ipſe ſua ſponte, nullis commentariis Cæſaris, ſimul atq; audiuit eius interitum, ſuas ſuo Marte res recuperauit. Sciebat homo ſapiens ius ſemper hoc fuiſſe, vt quæ tyranni eripuiſſent, ea tyrannis interfectis, ii quibus erepta eſſent, recuperarent. Nemo igitur iureconſultus, ne iſte quidem, qui tibi vni eſt iureconſultus, per quem hæc agis ex iſta ſyngrapha deberi dicit pro his rebus quæ erant ante ſyngrapham recuperare. Non enim a te emit, ſed priuſq̄ tu ſuum ſibi venderes, ipſe poſſedit. Ille vir fuit, nos quidem cōtemnēdi, qui auctorem odimus, acta defendimus. Quid ergo de commentariis infinitis? Quid de innumerabilibus chirographis loquar? Quorum etiam imitatores ſunt, qui ea tanq̄ gladiatorum libellos palam vendicent. Itaq; tanti aceruí nūmorum apud iſtum conſtruūtur, vt iam appendantur, nō numerentur pecuniæ. At q̄ cęca auaritia eſt? Nuper fixa tabula

eſt, qua ciuitates locupletiſſimæ Cretenſium vectigalibus li-
berantur: ſtatuiturq; ne poſt M. Brutũ Proconſulem ſit Creta
prouincia. Tu mentis es compos? Tu non conſtringendus?
An Cęſaris decreto, Creta poſt M. Bruti deceſſum potuit libe-
rari? cum Creta nihil ad Brutum, Cæſare viuo pertineret. At
huius vẽditione decreti, ne nihil actũ putetis, prouinciã Cretã
perdidiſtis. Omnino vllius rei nemo fuit emptor, cui defuerit
hic venditor. Et de exulibus legem quam fixiſti, Cæſar tulit?

❡MATNRANTIVS. Hęc viuus eripuit) ſi viuus eripuit, nũq̃ reddidit mortuus.
Quibus verbis?) frequens erat in decreto, qđ Antonius fixerat ex commentarijs, vt
dicebat, Cæſaris, æquũ eſt reſtitui Deiotaro Armeniam: nõ iniquũ Mediæ Tetrarchiã
reddi, & ſimilia: quã verborum complexionem hoc eſt implicationem deridet Cicero.
Affui) ſemper defendi. Aequum dixit) Quoniam etſi defendebat crimẽ Deiotarus,
deprecatione tamen vtebatur: & fateor, dicebat peccaſſe, nec æquum quicq̃ poſtulare a
Cæſare: & tamen vt ignoſcat poſtulo, & quæ peto pro ſua ſumma humanitate conce-
dat. Seſtertijs centies) ſic pactus cũ Deiotari Legatis fuerat Antonius vt centies da- Seſtertij
ret eſtertium. Regis hoſpitum) quos plures Romæ habebat: Cicero enim & Põ- centies.
peius hoſpites fuere Deiotari. In Gynæceo) locus domi eſt vbi ſolę verſantur mulie- Gynęceum
res, ſicuti Andronitis vbi viri, γυνὴ mulier eſt. Vęniere) venditę ſunt, & quotidie Androni-
venduntur. Suo Marte) ſua auctoritate & robore, in prouerbio eſt. Nemo iurecõ- tis.
ſultus) nemo a te de iure interrogatus duæ hic partes iure conſultus. Ne iſte quidem)
Sex. Clodium (vt popinor) intelligit dictatorem, cuius cõſilio hęc faciebat. Auctorẽ)
Cæſarem. Quorum imitatores) nonnulli ex Antonij ſectatoribus chirographa ab-
eo propoſita in multorum beneficium imitabantur. nam & ipſi ſcribebant, & venalia
proponebant in publico, vt qui vellent hoc vel illud beneficium emerent: non aliter q̃
gladiatorum libelli proponi ſolent, in quibus nomina continentur eorum, & patriæ
atq; ætas, cuius item ſint, vt ſciant qui emere aut conducere volunt. nã ædiles & Prę-
tores munus edebant gladiatorium: & Aedilis Cæſar ludis & reliquę munificẽtię adie-
cit gladiatorium munus aliquanto paucioribus q̃ deſtinauerat paribus, nam cũ mul-
tiplici vndiq; familia comparata aduerſarios exterruiſſet, cautum eſt de numero gla-
diatorum, quo ne maiorem cuiq̃ Romæ habere liceret, vt Tranquil. ait. Vel libellos
gladiatorũ compoſitiones) Cicero in Epiſtolis ad Cęlium: Quid enim me hoc tibi mã-
daſſe exiſtimas, vt gladiatorum compoſitiones? Nam libellus etiam duorũ pluriũve Libellus.
ſignificat pactionem. Ouid. Dũ loquitur tangitq; manũ, poſcitq; libellum. Poſſumus
etiam eos accipere libellos in quibus pugnæ gladiatorum erant deſcriptę, quibus legẽ-
dis vulgus oblectabatur. Venales autem ab his qui inde lucrum quęrebant, circũfere-
bantur. Appendantur) quod fieri ſolet quoties maximus numerus eſt. priſci cum
ſignata adhuc pecunia non eſſet, pendebant æs, non numerabant: hoc graue vocabatur, Aes pendi
ſicut qđ numerabatur, ſignatum. vnde pendere tributa; & pendere pœnas. Poſt M. ſol tũ.
Brutum) qui Proconſul Cretam obtinebat. Ne prouincia) vt deſineret tributũ pen-
dere, & libera eſſet; nec amplius prouincia, & vectigalis, haberetur. Cõſtringendus)

arguendus & cõuincendus hoc decreto qđ tu dicis Cæſaris eſſe. Dicebat enim Antonius Cæſarem hoc decreuiſſe. Et dic mihi, inquit Antoni, Creta non potuit liberari viuo Cæſare, ſi hæc Cæſaris voluntas fuiſſet (nam ad Brutum quidem tũc nihil pertinebat) cur ſtatim poſtq̃ illinc diſcederet Brutus, liberã eſſe voluiſti? Certe apparet neq; cogitaſſe, neq; voluiſſe hoc Cęſarẽ. Sed id agitur P. C. vt hoc decreto Antonius a Cretenſibus pro immunitate pecuniam accipiat, reſpublica Cretã prouinciã amittat. Omnino) nihil quiſq̃ voluit emere, qđ hic non fuerit paratus vendere. De exulibus) Legem propoſuerat qua exulibus ſub certa pecuniæ pactione reditus liber eſſet in patriam. Cicero non dolere ſe dicit quẽq̃ reſtitui in patriam: ſed id ferre permoleſte & reprehendere, q̃ idẽ pari conditione omnibus reditus patet, cum diſpar cauſa exilij fuerit.

¶GEORGIVS. Appendantur) de more antiquo: nam cum pecunia nondũ ſignata eſſet, ære penſo non numerato ſoluebant. Vnde pendere pœnas etiam dicimus ab eo q̃ ære graui cum vterentur Romani eo penſo non numerato ſoluebant. vnde etiam penſiones dictæ, & pendere tributum.

Pendere pœnam.

Nullius inſector calamitatem, tñ queror, primum eorum reditus inquinatos, quorum cauſam diſſimilem Cæſar iudicauerit. Deinde neſcio cur reliquis idem non tribuas, neq; enĩ plus q̃ tres aut quatuor reliqui ſunt, qui ſimili in calamitate fuerunt. Cur tua miſericordia ſimili non fruuntur? cur eos habes in loco patrui? de quo ferre cum de reliquis ferres noluiſti? quem etiam ad Cenſuram petendam impuliſti, eamq; petionem comparaſti, quæ & riſus hominum & querelas moueret. Cur autem ea comitia non habuiſti? an quia Tribunus pleb. fulmen ſiniſtrum nunciabat? tua quid intereſt? nulla auſpicia tuorum ſunt cum ſis religioſus. Quid? eũdem in Septẽuiratu nõne deſtituiſti? interuenit enim. Quid metuiſti? credo ne ſaluo capite negare non poſſes. omnibus eum contumeliis oneraſti, quem patris loco, ſi menti vlla pietas eſſet, colere debebas, filiam eius ſororem tuam eieciſti alia conditione quæſita & ante perſpecta. Non eſt ſatis, probri inſimulaſti pudiciſſimam fœminam. Quid eſt quod addi poſſit? Contentus eo non fuiſti frequentiſſimo Senatu Kal. Ian. ſedente patruo, hanc tibi eſſe cum Dolabello odii cauſam auſus es dicere, q̃ ab eo ſorori & vxori tuæ ſtuprum oblatum eſſe comperiſſes.

¶GEORGIVS TRAPE. Inquinatos) mixtos,turpes,fœdos. Deſtituiſti) reli-
quiſti,deſeruiſti. Sororem tuam) ſcilicet patruelem. ergo non Germanam. Inſimu- Soror pa-
laſti) falſo accuſaſti. truelis.

¶MATVR. Et inquinatos) confuſos commixtos ac velut fœdatos,tanq̃ par omniũ fuerit cauſa. Simili) in qua reliqui reſtituti. Loco patrui) C. Antonij qui fuit in partibus Põpeianis, & iccirco exul a Cæſare factus,de cuius reditu ferre diſtulit Antonius, cũ de alijs Cæſare occiſo,referret. eũdem reſtitutum poſtea Antonius ad Cenſuræ petitionem impulit,ſubornatis viliſſimis & indigniſſimis quibuſdã qui Cõpetitores fierẽt: id qđ & riſus hominũ mouit.eiuſmodi pſonas cẽſuræ candidatos fieri:& querelas,q̃ vir clariſſimus & Cõſularis honeſtiſſimus,ſic ludibrio eſſet Antonio, & tñ haberi ea comitia poſtea nõ eſt paſſus. Cõparaſti) conſtituiſti dedita opera. Fulmen ſiniſtrũ) fulminibus quid aut faciẽdũ eſſet aut cauẽdũ,moneri ſe a Ioue putabãt homines. Siniſtrũ fulmen vitiũ erat comitijs. Cicero li.ij.de Diuinatione,Comitiorũ ſolũ vitiũ eſt fulmen, qđ idẽ oĩbus rebus optimũ auſpiciũ habemus ſi ſiniſtrũ fuerit. Cũ ſis religioſus) Quoniã Augur tu es & religioſus,tuos auſpicijs ſubeſſe nõ exiſtimas, & te ac tuos extra oĩa auſpicia poſitos eſſe tibi pſuades: ironice autẽ loquitur. In ſeptemuiratu) petierat.C. Antonius Septẽuiratũ,M. Antonio ad petitionẽ impellẽte,ab eodẽ repẽte deſtitutus eſt. Septẽuiri epulones dicebãtur. ſeptẽ eĩ erãt Collegæ in hoc magiſtratu qđ ad ſacra ptinebat. Datũ autẽ ijs eſt nomen,quoniã indicẽdi Ioui,cęteriſq; dijs epulas poteſtatẽ haberẽt. auctor Põpeius Feſtus. Eorũ filię a Veſtę ſacerdotio excuſationẽ merebãtur, qđ A. Gellius tradit. Interuenit) tãq̃ ad rẽ certã affuit. Credo) id ne metuiſti, ne non poſſes negare ſaluo capite i. viuus,ac ſi diceret ne non poſſes negare quãdo velles. quoniam quãdo voluiſſes negare omnino potuiſſes. vel ſaluo capite,ſalua & integra fama C. Antonij,quẽ iccico adeſſe voluiſti vt maiore afficeretur dedecore, cũ negare Septemuiratũ ei integra poſſes fama. Sororem) Patruelem. Alia conditione Alia vxore Calphurnia. Probri) Adulterij cũ Dolabella. Inſimulaſti) accuſaſti.

Fulminũ portenta.

Septẽuiri.

¶PHILIP. Probri inſimulaſti) Veteres probrum pro ſtupro poſuerũt. Inſimulare probri eſt accuſare de ſtupro & adulterio. quod verbũ fere ſemper genitiuo iungitur. Sorori & vxori tuæ) Signat M. Antonium vxorẽ duxiſſe Caij Antonij patrui filiam. Tales ſorores patrueles appellantur, ſicut fratres patrueles ex duobus fratribus nati. Hinc illud Naſonis, Frater erat fraterna peto.

Probrum. Inſimulo. Soror patruelis.

Quis interpretari poteſt impudentior ne qui in Senatu,an improbior,qui in Dolabellam? an impurior,qui patre audiente? an crudelior,qui in illam miſeram tam ſpurce, tam impie dixeris? Sed ad chirographa redeamus, quæ fuit tua cognitio: acta enim Cæſaris pacis cauſa confirmata ſunt a Senatu quæ quidem Cæſar egiſſet,non ea quæ Cæſarẽ egiſſe dixiſſet Antonius. Vnde iſta erumpunt? quo auctore proferuntur? ſi ſunt falſa,cur approbantur? ſi vera,cur veneunt? At ſic placuerat vt ex Kal. Iunijs de Cæſaris actis cum conſilio cognoſceretis.

Quod fuit conſilium? quem vnq̃ aduocaſti? quas Kal. Iunias expectaſti? An eas ad quas te peragratis veteranorum coloniis ſtipatum armis retuliſti? O prçclarã illam percurſationẽ tuam mẽſe Aprili atq; Maio: tum, cum Capuam deducere conatus es, quemadmodum illam adieris, vel potius pene non adieris, ſcimus. Scimus enim cui tu vrbi minitaris. vtinam conere vt aliquãdo illud pene tollatur. At q̃ †nobilis eſt illa tua peregrinatio? Quid prandiorum apparatus? Quid furioſam vinolentiam tuam proferam? Tua iſta detrimenta ſunt, illa noſtra. Agrum Campanum qui cũ de vectigalibus eximebatur vt militibus daretur, tamen infligi magnum Reipub. vulnus putabamus, huic tu comprãſoribus tuis & colluſoribus diuidebas: mimos dico & mimas in agro P.C. Campano collocatos. Quid iam querar de agro Leontino? quandoquidẽ hæ quondam arationes Campani & Leontini populi Ro. patrimonio† grandi fœnore & fructuoſç ferebantur. Medico .iii. milia iugerum, quaſi te ſanum feciſſet: Rhetori duo, quaſi diſertum facere potuiſſet. Sed ad iter Italiamq; redeamus. Deduxiſti coloniam Caſilinum, quo Cæſar ante deduxerat. Cõſuluiſti me per literas de Capua, tu quidem, ſed idem de Caſilino reſpondiſſem: poſſes ne vbi colonia eſſet, eo coloniam nouam iure deducere? Negaui in eam coloniam, quæ eſſet auſpicato deducta, dum eſſet incolumis, coloniam nouam iure deduci, colonos nouos aſcribi poſſe, reſcripſi. Tu autem inſolentia elatus, omni auſpiciorum iure turbato Caſilinũ coloniam deduxiſti, quo erat paucis annis ante deducta: vt vexillum videres & aratrum circũduceres, cuius quidem vomere portã Capuæ pene perſtrinxiſti, vt florentis coloniæ territoriũ minueretur. Ab hac religionum perturbatione aduolas in M.

†nobilitata

†glãdiferæ.

Varronis ſanctiſſimi atq; integerrimi viri fundū Caſinatem. Quo iure? quo ore? eodem inquies quo in hæredum L. Rubrii: quo in hæredum L. Turſecii prædia: quo in reliquas innumerabiles poſſeſſiones. & ſi ab haſta valeant tabulæ, modo Cæſaris, non tuæ: quibus debuiſti, non quibus tu te liberauiſti.

¶MATVR. Tua cognitio) Quę tu ſolus notaſti & nouiſti. Pacis cauſa) id quod in prima Philippica eſt dictū. Si ſunt falſa) Dianœa. Cū cōſilio) alijs adhibitis. Perſcurſationem) cum mortuo Cæſare veteranorū colonias luſtraſti, vt eorum ſtudia tibi conciliares: id quod feciſſet Antonius, niſi Octauius impediſſet. Capuam deducere) ſcilicet coloniam. voluit illuc coloniam deducere, ſed Cāpani prohibuere: & parum abfuit quin occideretur. nō ergo adijt, ſed pene adijt. hoc eſt parum abfuit quin adiret. Vel Capua deducere, veteranos ſcilicet & ſecū ducere. Illud pene) vt adeas & pereas, non pene adeas. Simile eſt illud Propertij, Quod quæris quare non habet vllus amans. Cui vrbi) Quali, & q̄ contra te iratæ Capuæ. Tua iſta) ac ſi diceret, in te ipſum hęc admittis, & dedecus priuatum tuum. Qui cū de vectigalibus) ſemper enim publicus fuit & vectigal populo Romano pependit. Glandiferę) ipſe interpretatur & fructuoſæ ſubiungens. Caſſilinum) Campaniæ oppidū ad flumen Vulturnum ſitum, in quo Pręneſtini milites quingenti &. xl. & vnà nonnulli Peruſini ſic obſtinate Annibalis obſidionem pertulere. vt fame vexati lora ac pelles ſcutis detractas, & mures item eſſent, nucibus quoq; a Romanis per Vulturnū amnē miſſis vixere. author Liuius lib. xxiij. ab Vrbe cōdita. Caſſilinū.

Conſuluiſti me de Capua &c.) Poſſes ne Capuam coloniā deducere. ego inquit idē reſpondi, quod de Caſſilino reſponderam. De Capua negaui poſſe illuc coloniam nouam deduci, quo auſpicato & rite deducta antea eſſet, & incolumis maneret. dixiſſem quod de Caſſilino dixerā addi nouos colonos veteribus extinctis poſſe: hoc enim ſignificat aſcribi alijs, addi, & adiūgi. Vt vexillū videres) ideo nouā coloniam Caſſilinū deduxiſti, vt inter veteres & nouos colonos ortis diſcordijs & bellis ciuitas vaſtaretur & deſolaretur, vel potius vt tu hoſtiliter inuaderes oppidū & euerteres, Sicuti aratro cōdentes vrbes priſci deſignabant. vnde ait Virgilius, Interea Aeneas vrbem deſignat aratro: ſic delentes vbi muri fuerāt, aratrū circūducebant, authores Porphyrio & Acron. Horatius libro primo carminū, Iræ altis vrbibus vltimę ſtetere cauſę cur perirēt funditus: Imprimeretq; muris hoſtile aratrū exercitus inſolēs. Pene perſtrinxiſti) quia parū abfuit quin Capuam ipſam euerteret: eius imminuto territorio, quod eſt circūiectus vrbi cuiſpiā ager. Perturbaturum) cum ſpreta auſpiciorū religione illuc nouam duceres coloniā, quo antea auſpicato ducta eſt. M. Varronis) Qui fuit Togatorū literatiſſimus, & quo nemo vnq̄ doctior, ne apud Gręcos quidē fuit, vt ait Lactantius. decē ante Ciceronē annis natus eſt, cui ſcriptos de latina lingua dedicauit libros: in partib⁹ fuit Pōpeianis: eo mortuo, Antonius fundum eius Caſinatem occupauit, veniſſe ſibi a Cæſare dicens, quod factum negat Cicero. Et ſi ab haſta) Eſto inquit tabulę emptionis ſub haſta factę valeant nunc: hoc eſt vim & robur obtineāt, quia reuera nō obtinēt: & tabulę inquā non tuæ, & a te factę, ſed Cæſaris: & tabulæ illę Cęſaris in qbus debitor tu apparebas, nō hę quas tu cōmēt⁹ es, & alſo Cęſaris eſſe aſſeris, qbus te liberaſti, & alienūq; diſſoluiſti. Vrbium euerſio. Territoriū Varro doctiſſimus.

¶ASCEN. In Victori. eſt At q̄ nobilitata illa &c.) item vbi interpretes legūt grandiferę, aut glandiferę & fructuoſę, in Victorino eſt, grandi fœnore: quod non minus quam

drat. Eſt etiã ſic, poſſet ne vbi colonia eſſet, eo colonia noua iure deduci. Et, illis verbis conſuluiſſe videtur Antonius: ſed quia parum refert, non mutaui.

Stipare. ¶ GEOR. Stipatum armis) Stipatores dicũtur cuſtodes cuiuſq; corporis a ſtipe quã accipiebãt mercedis nomine. Percurſationẽ tuã mẽſe Aprili) quo tẽpore mortuo Cæſare colonias veteranorũ luſtrauit, vt eorũ ſtudia ſibi adiungeret: qđ & effeciſſet niſi Octauis magna ex parte impediſſet. Vel pene non adieris) Parum enim abfuit quin occideretur. Grãdiferę) grandẽ numerũ frumenti ferẽtes. Vexillum) a velo. Vexillum, ſicut a talo taxillus. Territoriũ) eſt quantitas agri vniuſcuiuſq; vrbis ſeu caſtelli, quantum eius iuriſdictio extẽditur. Seſtertiũ) dicit quarta pars denarij quo tẽpore is decuſſis valebat. i. dipõdius & ſemis. Fundum) fundus dicitur ager q planus ſit ad ſimilitudinem fundi vaſorum.

Territorium. Fundus.

Varronis quidẽ Caſſinatem fundum quis vęniiſſe dicit? quis haſtam iſtius venditionis vidit? quis vocem præconis audiuit? Miſiſſe te dicis Alexandriam qui emeret a Cæſare, ipſum enim expectare magnum fuit. Quis vero audiuit vnq̃ (nullius eñi ſalus curæ pluribus fuit) de fortunis Varronis rẽ vllam eſſe detractam? Q̃z ſi etiam ſcripſit ad te Cæſar vt redderes, quid ſatis poteſt dici de tanta impudẽtia? Remoue gladios illos paulumper, quos videm⁹: iam intelliges aliam cauſam eſſe haſtę Cæſaris, aliam cõfidentiæ & temeritatis tuæ. Non enim te dominus modo illis ſedibus, ſed quiuis amicus, vicinus, hoſpes, procurator arcebit. At q̃ multos dies in ea villa turpiſſime es perbacchatus? Ab hora tertia bibebatur, ludebatur, vomebatur. O tecta ipſa miſera q̃ diſpari domino (q̃q̃ quomodo iſte dominus?) ſed tamen q̃ a diſpari tenebãtur. Studiorum enim ſuorum M. Varro voluit eſſe illud non libidinum diuerſoriũ. Quæ in illa villa ante dicebantur? quę cogitabantur? quæ literis mandabantur? Iura Po. Ro. monumẽta maiorum, omnis ſapientiæ ratio, omniſq; doctrina. At enim te inquilino (nõ eñi domino) perſonabant omnia vocibus ebriorum, natabant pauimenta vino, madebãt parietes: ingenui pueri cũ meritoriis, ſcorta inter matreſfamilias verſabantur: Caſſilino ſalutatũ veniebãt, Aquino, Interamna, ad nullus eſt nemo. iure id quid

dem.in homine enim turpiſſimo obſoleſcebant dignitatis inſignia.Cum inde Romam proficiſcens ad Aquinum accederet,obuiã ei proceſſit(vt eſt freques municipium) magna ſane multitudo .At iſte operta lectica latus eſt per oppidum vt mortuus.Stulte Aquinates,ſed tamen in via habitabãt.Quid Anagnini?qui cum eſſent deuii,obuiã ei deſcenderũt:vt iſtum tanq̃ ſi eſſet Conſul ſalutarent.Incredibile dictu . ſed tum nimis inter omnes cõſtabat,neminem eſſe reſalutatum: præſertim cum duos ſecũ Agnaninos haberet Muſtelam & Leonem: quorum alter gladiatorum eſt princeps,alter poculorum.

¶MATV. Varronis tamen Caſſinatẽ fundũ veniſſe ſub haſta a Cęſare nemo dicit. Nullius) q̃ Varronis ſcilicet. Rẽ vllã eſſe detractã) ſcilicet dicis. Quid) ſcilicet dices. nã ſcripſit ad te Cęſar vt redderes Caſſinatẽ fundũ,quem intercepera s. Domin⁹) Varro. Ab hora tertia) ſtatim poſt mediã noctẽ. Q̃ diſpari domino) Cicero lib.j.Offic. Odioſum inquit eſt,cũ a prętereuntibus dicit,O domus antiqua heu q̃ diſpari domino dominaris,qđ his tẽporibus de multis licet dicere. Inquilino) Dominus ĩ ſuo habitat, inquilinus in alieno priuato,& proprie in cõducto,ſiue in vrbe ſiue ruri. Salluſtius cũ M.Tulliũ Romę inquilinũ dixit. Cũ meritoriis) nõ liberis ſcilicet maſculis ſcortis:nã illa tẽpeſtate pueros nõ liberos mangones,aut vẽdebãt,aut cõmodare etiã precio abutẽdos ſolebant,ſiue etiã ipſi pueri permiſſu dominorũ,ſiue ſuo iure proſtabant,meritorii vocabant. Scorta) meretrices.non autem ſicut dicimus meritoriũ puerũ,ſic meritoriam puellã ſed meretricẽ. Interamna) ab Interamna,quod eſt Campaniæ oppidum, non procul ab Aquino:ſic dictum,q̀.inter duos amnes iacet in vnũ confluentes Melpim & Lirim,author Strabo. Obſolebãt)turpia & fœda erãt Obſoleo inquinor eſt,ex obs & oleo:eſt & obſolere deficere. Cicero, Hoc vero a pleriſq; eorũ deſertu3 obſoleuiſſe.vnde obſoleti,ſqualidi & ſordidi. Horatius, Caret obſoleti ſordib⁹ tecti. Stulte Aquinates) ſcilicet egere,qui obuiã proceſſere. Agnanini) inſignis ĩ Cãpania olim vrbs fuit Anagnia, quod ait Strabo,de qua Maro,Quo diues Anagnia paſcit. Deuii) extra viam.

Inqlinus. M eritorii Interamna Obſolere. Agnania.

¶PHILIPPVS BEROAL. Fundum Caſſinatem) Ad victum optima fert ager Cãpanus frumentum, Falernus vinũ), Caſſinas oleum,Tuſculanus ficum,mel Tarentinus,piſcẽ Tyberis Q̃ diſpari domino tenebãtur) Ampla domus dedecori domino ſępe fit,ſi eſt in ea ſolitudo,& maxime ſi aliquando alio domino ſolita eſt frequẽtari:odioſum eſt enĩ cũ a prętereũtibus dicitur. O domus antiqua q̃ diſpari domino dominaris, ornãda eſt dignitas domo nõ tota ex domo quęrẽda,nec domo dominus: ſed dño dom⁹ honeſtanda eſt,ſicuti in fundo Caſſinate villa Varroniana domino honeſtabatur: quo nemo vnq̃ homo doctior fuit:de quo celeberrimus eſt ille verſiculus , Vir doctiſſimus vndecũq; Varro. Sed cum) M Antonius fundum villamq; Varronianam inuaſiſſet merito a pretereuntibus dici poterat. O domus q̃ diſpari domino dominaris.

Varro.

¶GEORG. Q̃ multos) quot. O tecta) tritũ eſt puerbiũ . O domus antiqua q̃ diſpar dominare dño . in eos dictũ q ipſi nequã bonos habuerũt parẽtes ac maiores ſuos.

Quid ego illas iſtius minas,cõtumeliaſq; commemorem,qui bus inuectus eſt in Sidicinos? Vexauit Puteolanos,q̃ C.Caſſium,q̃ Brutos patronos adoptaſſent : magno quidem iudicio,ſtudio,beneuolentia,charitate: non vt te,vt Baſillum,vi & armis,& alios veſtri ſimiles, quos clientes nemo habere velit, non modo eſſe illorum cliens. Interea dum tu abes, qui dies ille Collegæ tui, cum illud quod tu venerari ſolebas buſtum in foro euertit? Qua re tibi nunciata,vt conſtabat inter eos, qui vnà fuerunt, concidiſti.quid euenerit poſtea,neſcio: metũ credo valuiſſe & arma. Collegam quidem de cœlo detraxiſti,effeciſtiq; non tu quidem etiam nunc,vt ſit ſimilis tui : ſed certe vt diſſimilis eſſet ſui. Qui vero reditus inde Romam? Quæ perturbatio totius Vrbis? Memineramus Cinnam nimis potentem,Syllam poſtea dominantem,Cæſarem regnantem videramus: erant fortaſſe gladii, ſed tamen abſconditi, nec ita multi. Iſta vero quæ & quanta barbaria eſt? Agmine quadrato cum gladiis ſequuntur ſcutati milites. Lecticas portari videmus : atq; his quidem iam inueteratis, P. C. conſuetudine obduruimus. Kal.Iun.cũ in Senatum (vt erat cõſtitutum) venire vellemus,metu perterriti repente diffugimus. At iſte qui Senatu non egeret,neq; deſiderauit quẽq̃,& potius diſceſſu noſtro lætatus eſt : ſtatimq; illa mirabilia facinora effecit,. qui chirographa Cæſaris defendiſſet lucri ſui cauſa, is leges Cæſaris eaſq; præclaras, vt rempublicam concutere poſſet,. euertit. numerum annorum prouinciis prorogauit. Idemq; cum actorum Cæſaris defenſor eſſe deberet, & in publicis & in priuatis rebus acta Cæſaris reſcidit. In publicis actis,nihil eſt lege grauius.in priuatis firmiſſimum eſt teſtamentum.Leges alias ſine promulgatione ſuſtulit: alias vt tolleret ꝓmul-

gauit. teſtamentum irritum fecit, quod etiam infimis ciui-
bus ſemper obtentum eſt. ſigna tabulas quas populo Cæſar
vnà cum hortis legauit, eas hic partim in hortos Pompeii de-
portauit, partim in villam Scipionis. Et tu in Cæſaris memo-
ria diligens? tu illum amas mortuum? Quem is maiorem
honorem conſecutus erat, quàm vt haberet puluinar, ſimu-
lacrum, faſtigium, flaminem? Eſt ergo flamen vt Ioui, vt Mar
ti, vt Quirino, ſic diuo Iulio Marc. Antonius.

¶MATVR. Sidicinis) ciuitas Oſcorum in Campania Theanum eſt, Sidicinum vo- Puteoli.
catum, author Strabo. Puteolos) in Campania maritimum oppidum eſt Puteoli Cu
manorum olim emporium: in ſupercilio quodam cõſtructum, Dicæarchia prius voca-
tum. Romani frequentes Annibale Italiam bello vexante habitauere, & a Puteorum fre
quentia Puteolos appellauere. Sunt qui ab aquarum putore quę ſulphuratę & male olẽ-
tes per totum illum & Baiarum & Cumarum ſunt tractum dictos malint. Vt Baſil-
lum) Fuit hic in partibus Cęſarianis, & poſtea Antonianis, cuius & Lucanus meminit.
Dum tu abes) aberat Antonius vt colonias circuiret veteranorum, & eos ſibi conci-
liaret, quod eſt prius dictum. Collegæ tui) Dolabellæ. Metum & arma) hoc eſt ter-
ritum a te Dolabellam mutaſſe voluntatem. De cœlo) de ſumma laude qua in cœlum
vſque perueniebat. Erãt gladij) Cinnę, Syllæ, & Cæſaris dominatus. Agmine quadrato) Quadratũ
Helianus quadratis aciebus Perſas & Siculos vſos tradit, & maiorem fere Gręcorum agmen.
partem: confiſos eas & poſſe componi facilius, & equitãdi ſocietatẽ, expeditioniſque vſum
ſeruare multis in rebus præſtantius. Onoſander qui ad Anaſtaſium Cæſarem pulcher- Onoſãder.
rima de re militari ſcripſit commentaria, cõtractione quadratoque agmine mouere exer-
citum q̃ alio modo ſatius & tutius putat. Lecticas) quibus geſtabatur Antonius cum
ſui ſimilibus. Leges Cęſaris) de quibus dictum Philippica prima. Annorum nume-
rum, vt Prætoriæ pluſq̃ annũ, Conſulares plus biennium tenerentur. Sine promulga
tione) priuata authoritate, re ad populum minime relata. Vt tolleret) latas illas a Cę
ſare. Promulgauit) contrarias. Teſtamentũ) Cæſaris. Signa tabulas) ſigna ſtatuæ
ſunt & ſculptorum artificium. Tabulæ vero picturæ, & pictorum opera. In villã Sci-
pionis) quæ erat in Tiburtino. Is) Cæſar. Puluinar) hæc omnia tribuebantur deo
rum immortalium honor, puluinari, ſimulachrum, faſtigium. Puluinaria lecticæ erãt
deorum & lectuli qui in templis ſterni cõſuere: vnde puluinaria feſta Horati⁹, Nũc Sa-
liaribus ornare puluinar deorum.
¶PHILIPP. Quod brutos patronos adoptaſſent) Mos fuit iſte priſcorum, vt ſingulæ Patroni.
nationes, atque adeo populi patronos Romæ peculiares haberent, in quorum eſſent clien-
tela. ſic Siculi patronos Marcellos habuerũt: Lacedæmonij in tutela Claudiorum extite
runt: Fabius Sanga patronus fuit Allobrogum: quinetiam municipes mei Bononien- Bononiẽſes
ſes fuere in tutela Antoniorum, ſecutique ſunt partes Antonianas in bellis ciuilibus: vn-
de fit vt cum patroni clientibus parentum loco ſint, nephas eſſe videatur Bononienſem
quempiam Antoniorum nomen inceſſere, & Antonios ſtilo perſtringere. Quod ſem-
per obtentum eſt) Plinius volumine Epiſtolarum quinto ſic ſcribit, Mihi defuncti volũ

tas verecr. quam in partem iuriſconſult. quod ſum dicturus accipiãt: antiquior ipſo iu=
re eſt. Quintilianus ſenior in Declamationibus, teſtamenta vltima rata ſint. Teſta=
mentum eſt potentiſſima defuncti proxima voluntas: conſignata iure legibuſq; ciuita=
Puluinar. tis. Vt haberet Puluinar) Nomina ſunt hæc honorum, qui dijs immortalibus tri=
buũtur. Suetonius de Cæſare Dictatore ſcribens ait, Ampliora etiam humano faſtigio
Thenſa. decerni ſibi paſſus eſt ſedem auream in curia & pro tribunali: Thenſam & ferculũ, cir=
Ferculum. cenſi pompa: templa, aras, ſimulachra, iuxta deos, puluinar, flaminem, lupercos, appel=
Flamen, lationem menſis ex nomine ſuo.
Iulius. ¶GEORG. Buſtum) dicitur locus in quo mortuus eſt combuſtus & ſepultus. dici=
turq; buſtum quaſi bene vſtum. Vbi vero combuſtus quis tantummodo, alibi vero eſt
ſepultus, is locus ab vrendo vſtrina vocatur. Sed modo buſta ſepulcra vocamus. Ob=
duruimus) callum obduximus. Irritum non ratum. Legauit) teſtamento reliquit.

Quíd ígitur ceſſas? cur non ínaugurare? ſume díem: víde quí te ínauguret. Collegæ ſumus: nemo negabit. O deteſtabílem homínem, ſiue ꝙ tyranní ſacerdos, ſiue ꝙ mortuí. Quæro deínceps, num hodiernus díes quí ſit, ignores? neſcis herí quartũ ín Círco díem ludorum Romanorum fuiſſe? te autem ípſum ad populum tuliſſe vt quíntus præterea díes Cæſari tribueretur? cur non ſumus prætextatí? cur honorem Cæſaris tua lege datum deſerí patimur? An ſupplicatíones addendo díem cõtamínarí paſſus es? Puluínaria noluíſti? Aut vndiq; relígíonem tolle, aut vſquequaq; conſerua. Quæres placeat ne míhí puluínar eſſe, faſtígíum, flamínem? míhí vero nihíl íſtorũ placet. Sed tu quí acta Cæſaris defendís, quíd potes dícere? cur alía defendas, alía non cures? niſi forte vís faterí te omnía quæſtu tuo non íllíus dígnítate, metírí. Quíd ad hæc tandem? expecto eloquentíam tuam, diſertiſſimum cognoui auũ tuũ: at te etiam apertiorem in dícendo. Ille nunq̃ concionatus eſt nudus, tuum homínís ſimplícís pectus vídímus. Reſpõdebís ne ad hæc? aut omnino hiſcere audebís? & quíd reperies ex tã longa oratíone cuí reſpondere confidas? Sed præterita omíttamus. hunc vnum díem, hunc vnum ínquam hodíernum díẽ, hoc punctum temporís, quo loquor, defende ſi potes. Cur

armatorum corona Senatus ſeptus eſt? cur me tui ſatellites cum gladiis audiunt? cur valuæ Concordiæ non patent? cur homines omnium gentium maxime barbaros Ithyreos cum ſagittis deducis in forum? Præſidii ſui cauſa ſe facere dicit. Nonne igitur milies perire eſt melius, q̃ in ſua ciuitate ſine armatorum præſidio non poſſe viuere? Sed nullum eſt iſtuc

Faſtigia.

¶MATVR. Faſtigium) templum & altius ædificium. Eſt flamen Cæſari Antonius) cum ſtomacho inquit: quoniam eius imitabatur tyrannidẽ, & velut miniſter erat illius conſuetudinis: Inaugurare cur non per auguria conſecraris, ſacerdotio præfuturus. nam inaugurari hoc eſt augurio conſecrari ſacerdotes futuri ſolebant, & item loca quę numini dicabantur. Exaugurari vero contra cum extra ſacrum & phanaticam cauſam ponebantur, & in profanum vſum reuocabantur. Sume diem) elige diem quo inaugureris.

Vide qui te inauguret) quia ſcilicet nullus futurus eſt. Quęro deinceps) cum mortuo Cæſari diuinos honores tribui vellet Antonius, tulerat ad populum, vt quinto die ludorum Romanorum Cæſari ſacrificaretur, idq; ſcitum fuerat, & tamen honorem Cæſari Antonii lege conceſſum non exequebantur. ideoq; Cicero, cum ludi Ro. celebrarentur, quo tempore hanc habebat orationem & quintus eſſet eorũ dies, fortaſſe inquit ignoras heri diem quartum fuiſſe, hodiernum quintum eſſe, hoc eſt diem Cęſari lege tua decretum. Cur non ſumus pretextati?) in pretexta ludos & ſacrificia celebrant. Ludi Romani magniq; varie appellati annui fuere. equi pugileſq; certabant a Tarquinio Priſco inſtituti, deſignato circo qui poſtea maximus eſt dictus. fiebant hi ludi menſe Aprili: initium erat ſexto idus. An ſupplicationes) Cæſari parentalia & ſupplicationes decreuerat Antonius, quibus poſtea diem addiderat inauſpicato. quare piaculum commiſſum erat, id quod obiicit Cicero. Puluinaria voluiſti) reſpuit cũ cõcederetur. Acta Cæſaris) cum acta cuiuſpiã dicunt nõ ſolũ q̃ ille egerit, ſed quæ eius honori tributa fuerint etiam intelligamus. Apertiorẽ) propter id quod nudato pectore concionatus eſt.

Ludi Romani.

Valuæ Concordiæ) illic enim haberi Senatus ſolebat.

¶PHILIP. Faſtigium) quæri ſolet quid intelligi velit nomine faſtigii: num dignitatem faſtigio humano celſiorem an templum faſtigio inclytum. An conſecrationem) nãq; apud Herodianum in Seueri Imperatoris apotheoſi (ſic enim dicitur cõſecratio, relatioq; in numerum Deorum) legimus extructum fuiſſe ſuggeſtum lignis ingentibus compactum ſpecie quadrangula æquis lateribus in faſtigii formam. quod extrinſecus intextis auro ſtragulis atq; eboreis ſignis variiſq; picturis exornatum: intrinſecus vero poſitum eſt minutum tabernaculum: tertiumq; item & quartum ſemper ſuperiore contractius: poſſis eius ædificii formam comparare turribus his quæ in portubus extruuntur, naues nocturno igne dirigentes, quas vulgo pharos appellant.

Apotheoſis

Phari.

Flamines.

Flamen vt Ioui. M. Varro de flaminibus hæc prodidit, Flamines, q in Latio capite velato eſſent ſemper, ac caput cinctum habebant filo flamines dicti: horum ſinguli cognomina habent ab eo deo cui ſacra faciunt, vt Martialis, Vulcanalis, Dialis, qui a Ioue eſt.

¶GEORG. Ludi Romani) Ludi magni dicebãtur ſiue Circenſes, ſiue Cõſualia. Prętextati) Prętexta veſtis erat nobilium puerorum.

(mihi crede) præſidium charitate & beneuolentia ciuium ſeptum oportet eſſe, nõ armis. Eripiet, extorquebit tibi iſta Populus Ro. vtinam ſaluis nobis. Sed quoquo modo nobiſcum egeris, dum iſtis conſiliis vteris, non potes eſſe (crede mihi) diuturnus. Etenim iſta tua minime auara coniunx, quam ego ſine contumelia deſcribo, nimiũ debet diu populo Ro. penſionem tertiam. Habet populus Rom. ad quos gubernacula rei publicæ deferat: qui vbicunq; terrarum ſunt, ibi eſt omne rei publicæ præſidium: vel potius ipſa reſpublica, quæ ſe adhuc tantũmodo vlta eſt, nondum recuperauit. Habet quidem certe reſpublica adoleſcentes nobiliſſimos, paratos defenſores: q̃ volent illi cedant ocio conſulentes, tamen a republica reuocabuntur. Et nomen pacis dulce eſt, & ipſa res ſalutaris. Sed inter pacem & ſeruitutem plurimum intereſt. Pax eſt tranquilla libertas: ſeruitus poſtremum malorum omnium, non modo bello, ſed morte etiam repellendum. Q; ſi ſeipſos illi noſtri liberatores e conſpectu noſtro abſtulerunt: at exemplum facti reliquerunt. Illi quod nemo fecerat, fecerunt. Tarquiniũ Brutus bello eſt perſecutus, qui tum Rex fuit cum eſſe Romæ Regem liceret. SP. Caſſius, SP. Melius, M. Manlius propter ſuſpicionem regni appetendi ſunt necati. Hi primi cum gladiis non in regnum appetentem, ſed in regnãtem impetum fecerunt. Quod cum ipſum factum per ſe clarum atq; diuinum eſt, tum expoſitum ad imitãdum: præſertim cum illi gloriam conſecuti ſunt, quæ vix cœlo capi poſſe videatur. Et ſi enim ſatis in ipſa conſcientia pulcherrimi facti fructus erat, tamen immortalitatem non arbitror contemnendam. Recordare igitur illum Mar. Antoni diem quo Dictaturam ſuſtuliſti. Pone ante oculos lætitiam Senatus po. q; Rom. Confer cum nũ

matione tua tuorumq́;:tum intelliges quantum inter laudem & lucrum interſit. Sed nimirum vt quidam morbo aliquo & ſenſus ſtupore ſuauitatem cibi non ſentiunt: ſic libidinoſi, auari, facinoroſi veræ laudis guſtum non habent. Sed ſi te laus allicere ad recte faciendum non poteſt, ne metus quidem a fœdiſſimis factis poterit auocare. Iudicia non metuis. ſi propter innocentiã, laudo: ſi propter vim, non intelligis ei qui iſto modo iudicia non timeat, quid timendum ſit. Quod ſi non metuis viros fortes, egregioſq́; ciues, quod a corpore tuo prohibentur armis, tui te (crede mihi) diutius non ferent.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶MATVRANTIVS. Deſcribo) deſigno. Etenim duos prius habuerat maritos Fuluia, P. Clodiũ, & C. Curionem filium, quod antea diximus: ambo perierãt. alter a Milone occiſus, alter cum exercitu in Africa circũuentus: vterq; reipublicæ infeſtus, quoniã vterq; hoſtis. tertia penſio dicebatur M. Antonius vt periret. Habet popu. Rom.) Octauium ſignificat. Exemplum facti requirunt, vt quod egerunt ipſi, alij imitentur & te occidant. Hi primi) Brutus & Caſſius. Confer) compara. Cum nummatione) cum copia nummorum & lucro. Si propter innocentiam) ſcilicet non metuis, innocens enim iudicia non timet. Niſi maioribus) quod non eſt ita. Quid timendum ſit) vt occidatur. Quid eſt autem multos &c. ac ſi dicat periculoſiſſimũ eſt diu ſuis timeri. A quibus eſt interfectus: nã & Decius Brutus & Caſſius, C. Trebonius, Tullius Cimber Cæſari fuere amiciſſimi, pluribuſq; ab eo affecti beneficijs.

¶GEORGIVS TRAPE. Deſcribo) deſigno. interdum lacero, carpo, noto. Tertiam penſionem) Nam duobus iam nupſerat qui propter ſeditionem fuerant interfecti. de Clodio memini, de altero non item. Confer) compara. Iudicia) ipſa litigatio diſceptantium, iudicatio, pœna, locus vbi agitur cauſa, ipſi etiam iudices: quemadmodũ δίκη σημαίνει τὸ πρᾶγμα, οὗ πάρεστιν ὁ δικάζων, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν, καὶ τὴν τιμωρίαν.

¶PHILIPPVS. Debet diu penſionem tertiam) Allegoricos intelligi vult Fuluiam tanquam vxorem fatalem atq; peſtiferam. Iam pridem duos priores maritos Clodium ſcilicet & Curionem peremiſſe. Tertium ſupereſſe Antonium, quem perinde ac tertiam pẽſionem ſatis debeat atq; perſoluat. Ex his a quibus eſt interfectus) Cæſarem Dictatorem plures amici confecerunt, vt inquit Seneca quam inimici, quorum non expleuerat ſpes inexplebiles. In teſtamento plures percuſſorum in tutoribus filijs, ſi ſibi qui naſcerentur, nominauit: Decimum Brutum etiam in ſecundis hæredibus. M. Brutus princeps coniuratorum Cæſaris filius creditus eſt, hinc Cæſar cum in ſe irruentem animaduertiſſet, græce dixit, καί συ τέκνον ἐκείνων γε, & tu o fili illorum es.

Quæ eſt autem vita multos dies & noctes timeri a ſuis? Niſi

vero maioribus habes beneficiis obligatos q̃ ille quoſdam habuit ex his a qbus eſt interfectus. An tu es vlla re cũ eo cõparãdus? Fuit in illo igeniũ, ratio, memoria, literatura, cogitatio, diligẽtia: res bello geſſerat, q̃uis reip. calamitoſas, attñ magnas. Nõ multos annos regnare eſt meditatus, magno labore, multis piculis qđ cogitauerat effecerat: muneribus, monimentis, cõgiariis, epulis, multitudinẽ impitã lenierat: ſuos prẹmiis, aduerſarios clemẽtię ſpecie deuinxerat. Quid multa? attulerat iã liberę ciuitati pti metu, partim patiẽtia conſuetudinẽ ſeruiẽdi. Cũ illo ego te dñandi cupiditate cõferre poſſum: cęteris vero rebus nullo mõ es cõparãdus. Sed ex plurimis malis q̃ ab illo reip. ſũt inuſta, hoc tñ boni eſt, ꝙ didicit iã po. R. quãtũ cuiq; crederet, qb9 ſe cõmitteret, a qbus caueret. Hęc igit̃ nõ cogitas, nec intelligis ſatis eẽ viris fortibus didiciſſe q̃ ſit pulchrũ bñficio gratũ, fama glorioſum Tyrannũ occidere? At cũ illũ hoĩes nõ tulerit, te ferẽt? certati poſthac (mihi crede) ad hoc opus curret̃, nec occaſiõis tarditas expectabit̃. Reſpice q̃ſo aliqñ rẽp. M. Antoni, qbus ortus ſis, non qbuſcũ viuas, cõſidera. mecũ vt voles, redi in gratiã. ſed de te tu ipe videris. ego de me ipſo ꝓfitebor: defendi rẽp. adoleſcẽs, nõ deſerã ſenex: cõtẽpſi Catilinę gladios, nõ ptimeſcã tuos. qn etiã corpus libẽter obtulerim, ſi repſẽtari morte mea libertas ciuitatis põt. Vtinã aliqñ dolor po. Ro. pariat, qđ iã parturit. Etei ſi abhinc annos prope .xx. hoc ipſo in tẽplo negaui poſſe mortẽ immaturã eẽ Cõſulari, quãto verius nũc negabo ſeni? mihi vero P. C. iã etiã optãda mors eſt pfuncto rebus eis quas adeptus ſum, quaſq; geſſi. Duo modo hęc opto. vnũ, vt moriẽs pop. Ro. liberũ relinquã: hoc mihi maius a diis immortalibus dari nihil poteſt: alterũ, vt ita cuiq; eueniat vt de rep. quiſq; mereatur.

¶GEORG. Literatura) ſcientia literarũ: ſcripſit enim ad Ciceronem librũ de Lingua Latina. Nõ multos regnare meditatus eſt annos) hoc eſt nõ ſe exercuit multos annos vt regnaret. Congiarijs) Congiariũ dabant Imperatoes militibus, aut domini ſiue tyranni, cum pecuniam viritim gratis dabant. Repręſentari) imprę ſentiarum reſtitui. Immaturã) acerbam. Perfuncto) qui perfunctus ſum & obij honores. Alterum) vt ita cuiq; eueniat vt de repu. quiſq; mereatur.

Repreſentari.

¶MATVR. Cum illo) Cæſare. Literatura) ſcientia literarum atq; eruditio varia, quę in Cæſare fuit. Non multis annis regnare) meditatus quidẽ eſt regnare, ſed non multos annos, quia non ea egit quibus durare in regno, & ferri poſſet diu. Monimentis) ædificijs. Congiarijs) menſurę genus congius, eſt chus item dictus, ſex capit ſextarios: quicquid liberalitatis erogabant, veteres congiarium prius dixere. Tenuit inde cõſuetudo vt pecuniã ſignificaret, quã Imperatores militibus, principes viritim gratuitã diſtribuebant. Tranquillus in Iulio, Ex reliquo quoq; ordinum genere vel inuitatos, vel ſponte ad ſe cõmeantes vberrimo congiario proſequebatur. Idem in Octauio. Congiaria populo frequẽter dedit. Sed diuerſę fere ſummę, modo quadragenos, modo tricenos, nonnũq̃ ducenos quinquagenoſq; nummos. Macrobius, Auguſtus cum ab eo Pacuuius Taurus cõgiarium peteret, diceretq; iam homines vulgo loqui, nõ paruam ſibi ab illo pecuniam datam: ſed tu, inquit, noli credere. Inuſta) inflicta, impreſſa. Profiteor) aperte eloquor quid facturus ſim. Repręſentari) renouari & reſtitui in pręſens tempus poſſit. Quod iam parturijt) parere eſt in lucẽ edere, & enixam eſſe: parturire vero deſiderare eniti & parere. Abhinc annos. xx.) cum de coniuratis actũ eſt. Conſulari) mihi. Vt ita &c.) bene merentibus recte, male merentibus, vt Antonio male.

Congiariũ.

Repręſentari.

¶PHILIP. Literatura) modo eruditio, alias grammatica ſignificatur. Quintilian⁹, Grãmaticę quã in latinũ transferentes literaturã vocauerũt, fines ſuos norit. Martianus, γραμματική dicor in Gręcia, Romulus literaturę nomen aſcripſit, q̃uis infantem me literationẽ voluerit nũcupari. Aſſector grammaticę nũc literatus dicitur: literator ante vocabatur. hinc illũ Catullianũ, Manus dat tibi Sylla literator. apud Gręcos grãmatodidaſcalos vocitatur. Congiarijs) In commentarijs Tranquilli annotauimus cõgiarium & donatiuum ita diſparari diſcriminariq;, vt congiarium ponatur pro munere Imperatorio quod populo datur: Donatiuũ vero pro eo, quod militib⁹ erogatur.

Congiariũ, Donatiuũ.

Pariat qđ iã parturit) Cõſimile eſt illud Liuianũ, Proinde omitte Sagũti atq; Hiberi mẽtionẽ facere, & qđ diu parturit anim⁹ veſter aliqñ pariat. Grãmatici autumãt verba hęc q̃ deſinũt in rio meditationẽ ſignificare, & noiari meditatiua: mihi nõ tã meditatiua vident q̃ deſideratiua, qđ & diu⁹ Auguſtin⁹ affirmat. hinc illũ Epigrãmatici poetę, Cœnaturit Vacerra nõ cacaturit. Itidẽ a Sidonio dictũ eſt, Incitatus ſemel anim⁹ nec dũ ſcripturire deſineret. M. Varo empturientẽ vocat emẽdi cupidũ, & emacẽ. ſed ſup verbis id genus alibi plura. M. Tulli⁹ dixit, Philoſophi morturiũt. i. mori deſiderant.

Parere. Parturire. Verba in rio. Morturi.

Mortẽ immaturã Cõſulari) Cũ inueheref in Catilinã. xx. annis añ, quo tpe detecta oppreſſaq; ꝯiuratio eſt dixit hæc verba in Senatu. Deinde ſi qd obtigerit æquo aĩo parato q; moriar. neq;. n. turpis mors forti viro põt accidere. neq; ĩmatura Cõſulari, nec miſera ſapienti. Varius Geminus declamator dans cõſiliũ Ciceroni vt roget Antoniũ ait, Spero me Ciceroni meo perſuaſurum vt velit viuere. Q; grandia loquitur, & dicit, Mors nec immatura Cõſulari, nec miſera ſapienti, non mouet me. Idiotam petit, ego belle mores hominis noui, faciet, rogabit. nam quod ad ſeruitutem pertinet non recuſabit, iam collum tritum habet: & Pompeius illum & Cæſar ſubiecerunt: veteranum mancipium videtis. Cõplura alia in Ciceronem ſcurrilia dixit, vt illi mos erat.

Mors maatura.

M.T.C.in M.Antonium Philippica Tertia ad Senatum ſeu P.C.

SErius omnino P.C.q̃ tẽpus reip.poſtulauit,aliquãdo tamen cõuocati ſumus: quod flagitabam equidem quotidie. quippe cum bellum nefarium contra aras & focos,contra vitam,fortunaſq; noſtras,ab homine profligato ac perdito non comparari,ſed geri iam viderem. Expectantur. Kl. Ianuariæ quas non expectat Antonius,qui in prouinciã Bruti ſummi & ſingularis viri cũ exercitu impetum facere conatur: ex qua ſe inſtructũ & paratum ad Vrbẽ venturũ eſſe minitatur.Quę igitur expectatio? aut quæ vel minima dilatio temporis? q̃q̃ enim adſunt Calendæ Iañ.tamen breue tempus longũ eſt imparatis.Dies enim affert & hora potius, niſi prouiſum eſt,magnas ſępe clades.Certus autem dies non vt ſacrificii,ſic cõſilii expectari ſolet. Quòd ſi aut Calẽdę Iañ.fuiſſent eo die,quo primũ ex vrbe fugit Antonius,aut hę nõ eſſent expectatę,bellum iam nullum haberemus.Auctoritate enim Senatus conſenſuq; populi Ro.facile hominis amentis fregiſſemus audaciam . quod confido equidem Conſules deſignatos ſimul ac magiſtratũ inierint, eſſe facturos. ſunt enim optimo animo,ſummo conſilio,ſingulari cõcordia.Mea autem feſtinatio nõ ſolum victoriæ auida eſt,ſed etiam celeritatis. Quouſq; enim tantum bellũ,tã crudele,tã nefariũ,priuatis cõſiliis propulſabitur? cur non q̃ primum publica accedit authoritas? C.Cęſar adoleſcẽs,pene potius puer incredibili ac diuina quadã mẽte atq; virtute tũ cũ maxime furor arderet Antonii,cũq;

a Brunduſio crudelis & peſtifer reditus timeretur: nec poſtulantibus, nec cogitantibus, nec opinantibus quidem nobis, quia fieri poſſe non videbatur, firmiſſimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit, patrimoniumq́ſuum effudit. q̄q̄ non non ſumus vſi eo verbo, quo decuit.

¶GEORGIVS TRAPE.

SErius) Quo tempore Cæſar eſt occiſus, Octauius ex filia nepos qui Apoloniæ literis operā dabat, Romam reuerſus vt hæreditatem adiret, ab Antonio quæ de bonis Cæſaris (multa enim ad eum peruenerant) habuiſſet, reposcere inſtituit: Antonius ætatē pueri contemnens, atq́ opibus ſuis fretus non modo puerum eludebat, ſed libertatē populo eripere conabatur: qđ vt facilius efficeret, ſtatim poſt mortem Cæſaris colonias militum veteranorum omnis adierat, maximiſq́ congiarijs ac muneribus militum animos ſibi deuinciebat. Cicero igitur quantū reipub. periculum impenderet proſpiciēs, intelligenſq́ nullum niſi in armis ac vi præſidium libertati eſſe, puerum eo animo atq́ conſilio aduerſus Antonium adiuuandum ſuſcepit, vt eius auxilio, quem propter memoriam Cæſaris non parum apud milites veteranos beneuolentia & auctoritate valiturum cenſebat, Rempu. defenderet. Igitur eo reuerſo cum multæ legiones eum ſecutę fuiſſent, Antonius pueri vires timens & populi conſenſum, Vrbe exceſſit, & in Galliam cum exercitu tranſiens Brutum Mutinæ obſidere inſtituit. Cicero igitur ſuadet vt Octauius puer auctoritate ornetur: cuius beneficia in po. Ro. commemorat ac laudat: & Antoniū e contrario vituperans, hoſtem cenſet iudicandum.. Ab homine profligato) perdito, confecto. vnde & profligata quęſtio, confecta.

¶MATVRANTIVS. Cum expeditionem Cæſar Dictator in Dacos, & inde in Parthos deſtinaret, C. Octauium Actia Iuliæ ſororis filia, & Cn. Octauio natum, quem in familiam nomenq́ adoptauerat, Apolloniam præmiſit. vbi cum occiſus Cæſar eſt, ſtudijs vacabat adoleſcens. Poſtq̄ vero rem accepit, ac hæredem ſe relictum comperit, vrbem repetijt, & hęreditatem adijt: multis quidem dehortantibus, & Antonio, ad quē paternum amicum primum rediens ſe contulerat, deſipere affirmāte, q́ tam oneroſam adiret hæreditatem, & non potius abſtineret. Petente autem Octauio tātū ex Cæſaris pecunijs, omnes enim interceperat Antonius & tenebat, quantum ad diſſoluendos tricenos ſeſtertios ſatis eſſet, quos publice & priuatim Cæſar legauerat, & negāte Antonio, graues inter eos inimicitiæ ortę ſunt. ſed rediere tamen non multo poſt in gratiam, actumq́ eſt per cōmunes amicos vt in Capitolio congrederentur: multa vltro citroq́ habita verba, acriterq́ ab vtroq́ expoſtulatum eſt: nec multo poſt hoſtes rurſus facti, varijſq́ ab Antonio cōtumelijs Octauius affectus. Erāt in Macedonia legiones quinq́ illuc a Cæſare ad Parthicam expeditionē pręmiſſæ: Antonius vero Macedoniam ſortitus q́ in eam Getæ excurſuri nunciabantur: & illis Prefectus legionibus vt tamen in Italiam traduceret meditatus eſt, & per L. fratrem Brunduſium euocatas ſibi adiūgere conatus: Galliam autem quę cis Alpes eſt, & D. Bruto a Cæſare decreta, & poſtea a Senatu confirmata tenebatur, tradi ſibi Macedoniæ loco poſtulauit: meminerat enim redeuntem a Gallia Cæſarem Pompeium ſuperaſſe. res a Senatu negata eſt, publice priuatimq́ ad Decium miſſi, qui & prouinciam retinere, & alium parare exercitum hortarentur. Tantiſper Octauius videns non modo ſe vt puerum ab Antonio contemni, ſed etiam pop. Ro. libertatem eripi, omnes militum veteranorum colonias luſtrauit:

quibuſcūq; rebus ac muneribus potuit & milites & plebem ſibi cōcilians, ſe ad Senatus, & Ciceronis qui princeps in rep. tunc erat, auctoritatem contulit. Cūq; poſtea Ant. cū quatuor legionibus veteranorum & aliis militibus in Galliam proficiſceretur. Octaui⁹ ſuadente & hortante Cicerone, quia alia via obſiſti facilius Antonio poſſe non videbat, honorificis decretis eſt ornatus, & Propraetor cum nouis Conſulibus Mutinam intra quā Decius ab Antonio obſidebatur, ire iuſſus. Antonius victus fugatuſq; eſt: Decius obſidione liberatus. Cum ergo deſignati Conſules Panſa & Hirtius Cal. Iañ. Conſulatū inituri eſſent, & habendus tunc demum Senatus, non expectatis ipſis Cal. id egit Cicero vt Senatores cogerentur, & hanc habuit orationē quae & ipſa in deliberatiuo genere eſt, omnes in M. Antoniū accēdit: & vt hoſtis patrię quandoquidem D. Bruto eripere prouinciam volebat, iudicetur, ſuadet Senatui. C. Caeſarem adoleſcentē laudat: aliqua eius in ordinem illum merita commemorat, ornandumq; auctoritate aliqua hortatur: in odium adducit Antonium, cum Tarquino Superbo collatum multo crudeliorem immaniorémq; eſſe oſtendit, qui locus comparationis eſt pulcherrimus. Galliam prouinciā laudat, & Deciū extollit verbis. obiectam ab Ant. C. Octauio generis obſcuritatem purgat. de turpiſſima prouinciarum ſortitione & pluribus Antonij ſceleribus verba facit, ſuamq; de tota re in fine orationis profert ſententiam. Serius) cum exceſſiſſent vrbe Antonius & Octauius, per Italiam diſcurrerent, coloniam luſtrarent, veteranos pręmijs allicerent, legioneſq; ſollicitarent: neq; multis diebus habitus Senatus eſſet, neq; cōuocari, ꝙ aberant Conſules Antonius & Dolabella, poſſet. expectarenturq; Calendę Iañ. quibus inituri magiſtratum noui erant Conſules. Cicero tamen id egit vt ante Iañ. Cal. Senatus cogeretur, & ne vlterius differretur quin de ſumma repub. referretur & ſtatueretur, effecit. Exorditur vero per metum quem inijcit a periculo expectationis & dila-

Perditum profligatū. tionis dicens, non vt ſacrificij ſic conſilij & rei agendae in qua valet occaſio, tempus certū eſſe. Tempus) occaſio rei gerendae. Profligato & perdito) Pędianus perditum dicit eſſe quod inueniri non poteſt: profligatum quod poteſt. vtrūq; ad corruptiſſimos mores refertur. dicimus enim profligatum & perditum adoleſcentem, qui ſic vitijs fertur pręceps, vt nullus ſperetur ad virtutem reditus. Verbum vero profligo quid ſignificet, Aulus Gellius docet libro. xiiij. c. v. Expectātur) Cum dolore hoc inquit & ſtomacho.

Breue tempus) nocuit ſemper differre paratis. Fugit) non re vera fugerat, ſed C. Caeſaris metu a quo ſtrui ſibi inſidias palam videbat, ad veteranos ſollicitādos, & legiones acceſſerat. Priuatis) C. Caeſaris. Peſtifer reditus) ſi legiones illas quę ex Macedonia Brunduſium redierant ſibi conciliaſſet & obſequentes habuiſſet.

¶PHIL. Affert & hora potius) Liuius libro tertio ab origine Vrbis, Quid quęq; nox aut dies ferat incertum eſt: puncto ſępe tēporis maximarū rerū momenta verti. Item libro. xxv. Si in occaſionis momēto cuius pręteruolat opportunitas, cunctatus paulum fueris, ne quicq̄ mox omiſſam queraris. Pręterea, vt auctor eſt Apuleius, Res anceps & periculoſa moram non ſuſtinet: ſed meliora conſilia pręuertitur.

Non enim effudit, ſed in ſalutem R. P. collocauit: cui q̄q̄ gratia referri tanta non poteſt quanta debetur, habēda tamen eſt quantam maximam animi noſtri capere poſſunt. Quis enim eſt tam ignarus rerū, tam nihil de repub. cogitans, qui hoc nō intelligat: ſi M. Antonius a Brunduſio cum his copiis quas ſe

habiturũ putauerat, Romam,vt minabatur,venire potuiſſet, nullum genus crudelitatis eum prętermiſſurũ fuiſſe? quippe qui in hoſpitis tectis Brundiſii fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſit: quorũ ante pedes eius morientium ſanguine os vxoris reſperſum eſſe conſtabat. Hac ille crudelitate imbutus cum multo bonis omnibus veniret iratior,q̃ illis fuerat quos trucidarat: cui tandẽ veſtrum, aut cui omnino bono pepercillet? qua peſte rempu. priuato conſilio (nec enim fieri potuit aliter) Cæſar liberauit. qui niſi in hac repu. natus eſſet rẽpu ſcelere Antonii nullã haberemus. Sic enim perſpicio, ſic iudico, niſi vnus adoleſcens illius furentis impetus, crudeliſſimoſq; conatus cohibuiſſet, rẽpu. funditus interituram fuiſſe.

❡MATVR. Non enim effudit) cum effundere inaniter & inutiliter ſit proijcere. In hoſpitis tectis) vbi hoſpitij reuerẽtia abſtinere a tali crudelitate debuiſſet. de his paulo poſt dicturus eſt Cic. Os vxoris) Volũnię Mimæ, quam quocũq; ibat, ſecum ducebat Antonius: et ſi etiã Fuluiam poſſumus accipere. Magna vero Antonij exprimitur crudelitas, qui in vxoris conſpectu ciues Romanos ſic iuſſerit iugulari. Cicero Philippica viij. Brunduſij in ſinu non modo auariſſimę, ſed etiam crudeliſſimæ vxoris delectos Martiæ legionis Centuriones trucidauit. Priuato conſilio) cum certior factus eſſet Octauius Antoniũ Brunduſiũ profectũ eſſe, veritus ne cũ quatuor illis rediret legionibus, & ſe pſidio deſtitutũ opprimeret, in Cãpaniã abijt ad colonias a patre miſſas & deductas, & vt ſecũ militarẽt ſollicitauit: ſingulis q ſe ſequerẽtur drachmas pollicitus qngẽtas, decẽ milia hominũ cõtraxit. Explorata eius volũtate, Senatus q Antonij hoſtis veniret, ingredi vrbẽ permiſit. in tẽplo Caſtoris cõſtitit, reliquis dimiſſis, tria milia retinuit. Interim exercitus cõtumax cœpit eſſe, q intelligẽs q̃ ab Octauio & Romę & in coloniis fierẽt reliquũ exercitũ pperare Ariminũ iuſſit, ipſe vna tãtũ cohorte aſſũpta Romã venit. vbi legiões Martiã & Quartã ex his q̃ Brũduſij erãt Octauio ſe adiũxiſſe, & Martiã qdẽ Albę eſſe accepit. qua re vehemẽter cõmotus, & ſi de his q̃ egerat Cæſar & agebat, venerat verba facturus. Senatus cũ iã coactus erat: tñ pauca locutus de prouincijs, & ſupplicatione M Lepido decernẽda oino intactũ linquẽs Octauiũ abijt ad portas & vrbẽ egreſſus Albã petijt, vt Martiã legionẽ ſi poſſet a pposito abduceret, ac ſibi recõciliaret. Sed ab Albanis muris repulſus eſt, ab eadẽ legione quã nũc laudat Cicero, inde Tybur, nec multo poſt Ariminũ vbi Gallicę prouincię initiũ olim fuit, pfectus eſt, bellũ ptra Decimũ q prouinciã nõ deponebat, geſturus. Legionib⁹ vero ipſi ab Impatorib⁹ noia ſolebãt vel ab ordine vt prima, ſcda & deinceps, vel a robore, vt Martia; vel ab alia q̃uis cauſa. Legionum nomina.

❡GEORG. Reſperſum) madefactum balneatum. Imbutus) tinctus, infectus. Imbutum autem eſt quod cuiuſpiam rei ſuccum dat: vnde infantibus an velint bibere dicẽtes, bum, ſyllaba contenti ſumus.

Cui quidem hodierno die P.C.(nunc enim primum ita conue nimus, vt de illius beneficio poſſemus quæ ſentiremus, libere dicere) tribuenda eſt auctoritas, vt rempub. non modo a ſe ſuſceptam, ſed etiam a nobis commendatam poſſit defendere. Nec vero de legione Martia, quoniam longo interuallo loqui nobis de repu. licet, ſileri poteſt. Quis enim vnq̃ fortior? quis amicior vnq̃ reip. fuit, q̃ legio Martia vniuerſa? quę cum hoſtem populi Ro. M. Ant. vindicaſſet, comes eius eſſe amentiæ noluit. Reliquit Cõſulem: quod profecto non feciſſet, ſi eũ Conſulem iudicaſſet: quem nihil aliud agere, nihil moliri, niſi cædem ciuium atq; interitum ciuitatis videret. Atq; ea legio conſedit Albę. Quam potuit vrbem eligere aut opportuniorem ad res gerendas, aut fideliorem, aut fortiorum virorum, aut amiciorum † populo Rom. ciuium? Huiuſce legionis virtutẽ imitata Quarta legio duce L. Egnatuleio Quæſtore ciue optimo & fortiſſimo, Cæſaris auctoritatem atq; exercitum perſecuta eſt. Faciendum eſt igitur nobis P.C. vt ea quæ ſua ſponte clariſſimus adoleſcens atq; omniũ prę ſtantiſſimus geſſit & gerit, hæc auctoritate noſtra comprobentur, veteranorũq; fortiſſimorum virorum, tum legionis Martię, Quartæq; mirabilis conſenſus ad rempub. recuperandam laude & teſtimonio noſtro confirmetur: eorumq; commoda, honores, præmia, cum Conſules deſignati magiſtratum inierint, curæ nobis fore hodierno die ſpõdeamus. Atq; ea quidem quę dixi de Cæſare, deq; eius exercitu, iam diu nota ſunt nobis. virtute enim admirabili Cæſaris, conſtantiaq; militum veteranorum, legionumq; earum optimo iudicio quæ auctoritatem noſtrã libertatẽq; populi Ro. virtutem C. Cæſaris ſecutę ſunt, a ceruicibus noſtris eſt depulſus Antoni9. Sed vt dixi, hęc ſuperio-

† reipublicæ

ra. Hoc vero recẽs edictũ D.Bruti,qđ paulo ante ꝓpoſitũ
eſt,certe ſilẽtio nõ poteſt pͭteriri.pollicetur em̃ ſe ꝓuĩciã Gal
liã retẽturũ in Senatus,populiq; Ro.poteſtatẽ.O ciuẽ natũ
Reip.memorẽ ſui nominis,imitatorẽq; maiorũ.Neq; enim
Tarquinio repulſo maioribꝰ noſtris tã fuit optata libertas,
q̃ eſt repulſo Anto. retinẽda nobis.Illi Regibꝰ parere iã con
dita Vrbe didicerãt:nos poſt Reges exactos ſeruitutis obli
uio ceperat.Atq; ille Tarqnius quẽ maiores noſtri nõ tule-
rũt,nõ crudelis,nõ impius,ſed Superbus habitꝰ eſt & dictꝰ.
Qđ nos vitiũ in priuatis ſæpe tulimus,id maiores noſtri ne
in Rege qdẽ ferre potuerũt.Iu.Brutus Regẽ ſuperbũ nõ tu
lit.D.Brutus ſceleratũ atq; impiũ regnare patietᷣ Antoniũ?

❡MATV. Lõgo interuallo) nã Senatꝰ a Calẽ.Iuñ.vſq; ad.xiij.Cal.Ianu.haberi libe-
re nõ potuerat. Opportuniorẽ) qm̃ in loco natura munitiſſimo ſita eſt,in excelſo ſa-
xo & ꝓpe in vrbis cõſpectu. Cæſaris) Octauij. Edictũ Decij Bruti) qđ ille ꝓponi mã
dauerat,quo volũtatẽ & ſtudiũ declarabat. Sui nominis) Iunij Bruti,q exactis Regi
bus libertatẽ popu.Ro.peperit. Illi regibꝰ parere) pulcherrimꝰ locꝰ cõparatiõis ꝑcõ
tẽtionẽ & rerũ & verboꝝ. Sed ſupbꝰ habitꝰ eſt) qđ cognomẽ facta indidiſſe tradit Li.
ex moribꝰ datũ tradit Florꝰ.& in oẽs eũ ſupbia graſſatũ,oiq; crudelitate grauiorẽ eſſe.
❡PHILIP. Supeebus habitꝰ eſt) veteres ſuperbũ eſſe dixere,q reſpondere dedigna- Superbus,
ret:qđ & M.Tullius indicare videtur epiſtola quadam ſcribens,Partim te ſuperbum
eſſe dicunt,ꝙ nihil reſpondeas:partim contumelioſum,ꝙ male reſpondeas.Itẽ in pri-
ma Tuſculana,Quid ſi te iterrogauero nõ reſpõdebis,ſupeebum id qdem eſt.Tarqui
nio vero ſuperbo cognomẽ inditum a moribꝰ docet Liuius his verbis,Inde Luciꝰ Tar
quinius regnare cœpit.cui Superbo cognomẽ facta indiderũt,qa ſocerũ gener ſepultu- Tarq. ſup.
ra ꝓhibuit,Romulũ quoq; inſepultũ periſſe dictitãs.Dionyſius lib.iiij.Antiqtatum Auſpicia.
Targnium ſcribit a Romanis Superbum cognominatũ ex inſolẽtia quadã tyrãnica,
moribuſq; ſuperbiſſimis Græca lingua ὑπερήφανος dicitur.
❡ASCEN. Lego cum A.Gellio & Victorino codice,In Senatus populiq; Ro.poteſta
tẽ:licet grãmatices ratio poteſtate defendat.Lego Iu.Brutus Regẽ ſuperbum nõ tulit:
licet exẽplaria fere L.Brutus habeãt.
❡GEOR. Quoniam longo interuallo) nam Senatus a Calẽdis Iunijs vſq; ad Calen
das Ianuarias libere habitus non fuerat.

Quid Tarquinius tale,qualia innumerabilia & facit,& fe-
cit Antonius?Senatum etiam Reges habebant:nec tamen
vt Antonio Senatũ habenti,in conſilio Regis verſabantur

Barbari armati.ſeruabant auſpicia Reges,q̃ hic Cõſul, Augurq; neglexit.neq; ſolũ legibus cõtra auſpicia ferendis,ſed etiã Collega vnã referẽte,quẽ ipſe emẽtitis auſpiciis vitioſũ fecerat.Quis autẽ Rex vnq̃ fuit tã inſignite ĩpudẽs,vt hr̃ret oĩa cõmoda,bn̄ficia,iura regni venalia?quã hic immunitatẽ, quã ciuitatẽ,q̃d p̃miũ nõ ſingulis hoĩb⁹,vel ciuitatib⁹,vel vniuerſis ꝓuĩciis vẽdidit?Nihil humile de Tarqnio,nihil ſordidũ accepim⁹.At vero hui⁹ domi ĩter q̃ſilla pẽdebat aurũ,nũerabat pecunia,vna ĩ domo oẽs quorũ ĩtererat,totũ ĩperiũ populi Ro.nũdinabãtur. Supplicia vero ĩ ciues R.nulla Tarqnii accepim⁹.At hic & Sueſſę iugulauit eos,quos ĩ cuſtodiã dederat:& Brũduſii trecẽtos fortiſſimos viros,ciueſq; optimos trucidauit.Poſtremo Tarqni⁹ ꝓ populo Ro.bellũ gerebat,tũ cũ expulſus eſt.Anto.contra popu.Ro.exercitũ ducebat,tũ cũ a legionib⁹ relictus nomẽ Cęſaris exercitũq; pertimuit,neglectiſq; ſacrificiis ſolẽnib⁹ ante lucẽ ea vota q̃ nũq̃ ſolueret,nũcupauit.Et hoc tẽpore ĩ ꝓuĩciã populi Ro.conat̃ inuadere.Mai⁹ ĩgit̃ bn̄ficiũ a D.Bruto.po.Ro.& habet & expectat,q̃ maiores nr̃i acceperũt a Iu.Bruto principe hui⁹ maxime cõſeruãdi gn̄is & noĩs.Cũ autẽ eſt oĩs ſeruit⁹ miſera,tũ vero ĩtolerabile eſt ſeruire ĩpuro,ĩpudico,effœminato,nũq̃ ne ĩ metu qdẽ,ſobrio.Hũc ĩgit̃ q Gallia ꝓhibet priuato p̃ſertim cõſilio iudicat,veriſſimeq; iudicat nõ eſſe Cõſulẽ.Faciẽdũ eſt ĩgit̃ P.C.nobis vt D.Bruti priuatũ cõſiliũ auctoritate publica cõprobem⁹.Nec vero M.Ant.Cõſulẽ poſt Lupercalia putare debuiſtis.quo illo die pop.Ro.inſpectãte nudus,vnct⁹, ebri⁹,cõcionat⁹ ẽ:& id egit vt Collegę diadema ĩponeret:eo die nõ modo Conſulatu,ſed etiã libertate ſe abdicauit. Eſſet eñ ipſi certe ſtatĩ ſeruiẽdũ,ſi Cęſar ab eo regni iſigne accipe

voluiſſet. Hũc igiť ego Cõſulẽ,hũc ciuẽ R.hũc liberũ,hũc deniqꝫ hominẽ putẽ:q fœdo illo & flagitioſo die & qd pati a Cęſare viuo poſſet,& qd eo mortuo cõſeq ipſe cuperet oñdit.

¶MATVRAN. Barbari)Ithyręos prius dixit. Neglexit) vt eſt ſupra dictũ. Col=lega) Dolabella. Inſigniter) notabiliter & aperte. Vniuerſis ꝓuincijs)vt Cretę. Hu=mile) vile. Quorum intererat) quibus vtile erat. Nundinabanť) veluti nundinis & publico mercatu ac foro emebant. Sueſſę) quę Volſcorum quondam metropolis fuit vt Strabo ait:eã Pometini incolebãt,a qb⁹ Pometina cognomiata eſt,inter quã & Formias Minturnę ſunt,ſic a Setino ſinu iuxta quã ſita eſt vocata. Eos)ciues Romanos quos in cuſtodiam dederat:hos Octauius ad ſollicitãdas colonias miſerat,quos deprehẽſos Antonius cuſtodiẽdos primo dedit Sueſſanis,deinde iugulauit. Trecentos vero Brunduſij trucidatos milites ſignificat,ex quatuor illis legionibus quæ ex Macedonia Brunduſium redierant,quas indignatas ꝙ cẽtum dũtaxat ſingulis drachmas daturũ pollicitus eſſet,& ſimul irridentes atqꝫ omnia perturbãtes petitos a Tribuno trucidauit,qđ Appianus ſcribit. Pro populo Ro.)cõtra hoſtes popu.Ro. A legionib⁹) Martia & Quarta. Relictis ſacrificijs) quæ facere ſolẽt in ꝓuincias ꝓfecturi magiſtratus. — Sueſſa.

Ante lucẽ) nã venit ĩ vrbẽ,vt dictũ eſt,& pauca locut⁹ in Senatu cucurriť ad portas & Vrbẽ ante lucẽ eſt egreſſus. Nuncupauit) nominatim & propalã vouit,cum Prętor aut Cõſul exercitũ aduerſus hoſtes ducturus,eo luſtrato prius nominatim vota facit,nuncupare vota diciť. Cũ vero tãtũ mẽte ꝓmittit,nõ etiã ꝓfert & ꝓnũciat,concipere: vnde nuncupata & concepta vota. Ne in metu qdẽ) neqꝫ enim maximo metu abſtineat quin & potaret & ſcortaretur,ac ſecum fœdiſſimis hominibus & Mina Voſũnia oblectaret. Qui Gallia ꝓhi.)Decius Brut⁹. Quid ꝓſeq ipſe) regnũ & tyrãnidẽ. — Nũcupare vota. Concipere vota.

¶PHILIP. Seruabãt auſpicia Reges) libro.j.de Diuinatione ſic ſcriptum legimus, In principio hui⁹ vrbis parẽs Romulus:nõ ſolum auſpicato vrbẽ condidiſſe,ſed ipſe etiã optimus Augur fuiſſe tradiť.Deinde Augurib⁹ & reliqui Reges vſi,& exactis Regibus,nihil publice ſine auſpicijs nec domi,nec militię gerebať. Supplicia in ciues nulla Tarquinij) Diſpiciamus an oratorio magis more q̃ hiſtorico dictũ hoc ſit.nãqꝫ apud Liuium legimus Tarquinium Superbum cũ regnũ metu tutãdum eſſe exiſtimaret,ex patrib⁹ alios occidiſſe,alios in exilium legiſſe,alios bonis mulctaſſe. Omnis ſeruitus miſera) Apud iuriſcõſultos ſeruitus morti cõparať. Pręterea cum innatũ ſit omnibus hominib⁹ libertatis deſideriũ,tã dulcis res eſt ipſa libertas,vt olim Legati Spartanoꝝ pręfecto Perſarũ dederint reſpõſum hoc digniſſimũ memoratu,Seruus tu qdem eſſe noſti,libertatem autẽ nondum expertus es,vtrũ ſit dulcis an non.quæ ſi tibi experta foret, nõ vt haſtis ſed vt ſecurib⁹ ꝓ ea dimicaremus,nobis ſuaderes. — Seruitus.

¶ASCEN. Lego cũ Victorino,Inſignite ſicut lucuiẽte & violẽte.Lego cum eodẽ,Huius domi quaſilla veniebať aurum.Quem locum demiror a cõmẽtarijs nõ repoſitum cũ ſic laudeť a Feſto,vt eũ etiã Callepinus recitat.Itẽ,Totũ iperiũ populi Ro.nõ Reip.

¶GEOR. Inſignite) egregie. Humile) abiectum vile. Quorum intererat)quib⁹ vtile erat. Nundinabanť) vendebant. In cuſtodiam)εἰς τὴν φυλακήν. Trucidauit) atrociter interfecit Atrox crudelis. Nũcupauit) vnde nũcupata vota dicunť quę Prętor vel Cõſul exercitum aduerſus hoſtes educẽs noiatim ꝓponit luſtrato ante exercitũ.Vota vero cõcepta dicuntur q̃ nõ ꝓferunť,ſed tãtũ mẽte atqꝫ animo ꝯcipiunť.

Nec vero de virtute,conſtãtia,grauitate,ꝓuincię Gallię ta-

ceri poteſt.Eſt em̃ ille flos Italię,illud firmamẽtũ ĩperii Po. Ro.illud ornamẽtũ dignitatis. Tãtus autẽ cõſenſus munici piorũ,coloniarũq; ꝓuincię Gallię,vt oẽs ad auctoritatẽ hu/ius ordinis,maieſtatẽq; populi Ro.defendẽdã cõſpiraſſe vi/deãtur.Quãobrẽ Tribunipl.q̃q̃ vos nihil aliud,niſi de præſi dio vt Senatũ tuto Cõſules Calẽ.Iañ.habere poſſent,retuli/ſtis:tamẽ mihi videmini magno cõſilio,atq; optima mẽte po teſtatẽ nobis de tota Rep.feciſſe dicẽdi.Cũ em̃ tuto Senatũ haberi ſine pręſidio nõ poſſe iudicauiſtis,iſtud etiã ſtatuiſtis, intra muros Antonii ſcelus audaciãq; verſari. Quãobrẽ oĩa mea ſentẽtia cõplectar,vobis vt intelligo nõ iuitis,& vt p̄ſtã tiſſimis ducib⁹ a nobis detur auctoritas & fortiſſimis mili/tibus ſpes oſtẽdatur p̄miorũ:& iudicetur nõ verbo,ſed re:nõ modo nõ Cõſul,ſed etiã hoſtis Antoni⁹. Nã ſi ille Cõſul, fu/ſtuariũ meruerũt legiones q̃ Cõſulẽ reliquerũt.Scelerat⁹Cę ſar,Brut⁹ nefari⁹,q cõtra Cõſulẽ priuato cõſilio exercit⁹ cõ/parauerũt.Sin autẽ militibus exq̃rẽdi ſunt honores noui ꝓ pter eorũ diuinũ atq; ĩmortale meritũ,ducib⁹ autẽ ne referri q̃dẽ p̄ot gratia.Quis eſt q eũ nõ hoſtẽ exiſtimet,quẽ q̃ armis perſequũtur,cõſeruatores Reip.iudicãtur?At q̃ cõtumelio ſus in edictis?q̃ barbarus?q̃ rudis?Primũ in Cæſarẽ vt male dicta cõgeſſit deprõpta ex recordatiõe ĩpudicitię & ſtupro/rũ ſuorũ.Quis em̃ hoc adoleſcẽte caſtior?Quis modeſtior?

¶MATVRAN. Conſpiraſſe.) conſenſiſſe.quamobrem.Trib.pl.cum abeſſent Con-ſules,retulerunt de Senatu habendo & præſidium ſtatuendum eſſe cenſuerunt:quo ha beri Calẽ.Ianu.tuto poſſet:Cicero hac ſententia ſtatuendi præſidij interpretatur pote-ſtatem de tota Repu.dicendi:& quoddam pręiudicium de Antonio fieri:metuẽdum.ſ. eſſe.Tantiſper autẽ Cicero qđ faciẽdum ſibi videare docet dandam auctoritatẽ ducibus Octauio & Decimo:ſpem premiorum militibus Martiæ & quartæ legionis oſtenden-dom.Antonium hoſtẽ non verbo.ſed re iudicandum. Conſules)noui. Nã ſi ille Cõ-ſul)ſi Antonium inquit Conſulẽ fatemur eſſe peccaſſe legiones Martiam & quartã cõfi-teamur neceſſe eſt,quæ eum ſecutæ nõ ſunt,& flagris dignos atq; animaduerſione mo

re Romano. Fuſtuarius autẽ is eſt qui flagris cędit, & ob aliquod cõmiſſum ſcelus militem verberat. Maledicta congeſſit) quẽ Cęſaris iactabat fuiſſe concubinum: id quod re vera etiam fuit. Cicero in epiſtola ad Cęſarẽ ipſum Octauium, Cui nulla virtus, nõ vllę ſubactæ & ad imperiũ adiunctæ ꝓuincię, nulla dignitas maiorũ cõciliaſſet opẽ potẽtũ: ſed forma per dedecus, pecuniã, & nomẽ nobile cõſceleratum impudicitię dediſſet. Depromta) qualis ipſe fuit in pueritia & adoleſcentia, talem Cæſarẽ eſſe mentiens.

Fuſtuari⁹. Auguſti impudicitia & generis abiectio.

❡PHILIP. Fuſtuariũ meruerũt) Caſtigationẽ fuſtiũ virgarũq; ſuppliciũ eleganti vocabulo fuſtuariũ appellãt: de quo Liuius, Fuſtuariũ meret, q ſigna relinquit aut pręſidio decedit. Inter pœnas militares vt docet Modeſtinus iuriſcõſultus eſt fuſtium caſtigatio, ignominioſa miſſio, pecuniaria mulcta, & militię mutatio. Errant qui fuſtuarium exponũt ꝑ eo q flagris cędit: quẽ virgatorẽ Plautus appellauit. non em̃ fuſtuarius homo dicit, ſed neutro genere fuſtuariũ: accipiturq; ꝑ ſupplicio fuſtiũ & caſtigatione. Martianus, quod annotatu dignũ eſt, aliter hũc locũ legit, aliterq; interpretat, q docẽs argumẽta duci a cõtrario ſic refert, Cicero in tertio Philippicarũ ꝯtra Antoniũ a cõtrario argumẽtat dicẽs. Si ille Cõſul fuſtuariũ meruerit: legiones quid, quę Cõſulẽ reliquerũt? ex hac Martiani lectione eliciet ſenſus talis. Si Antonius Conſul ob improbitatẽ meruerit ſupplicum fuſtium: & nimirũ legiones q̃ illũ reliquerũt, merent præmium & laudem: ſed quod cum bona venia Martiani dictum ſit, purior lectio eſt, veriorq; intellectus ex ſcriptura inuulgata & enarratione inueterata. Quis hoc adoleſcẽte caſtior) Cõtraria ſentit in epiſtola ad ipſum Octauiũ ſcribẽs, Formã ꝑ dedecus, pecuniã, dediſſe Auguſto Cęſari, & ex ipudicitia partũ nomẽ M. Anto. Auguſtũ vt effœminatũ inſectat⁹ eſt, meritũq; ſtupro adoptionẽ auũculi. Itẽ Luci⁹ M. Anto. frater ꝓbro dedit Auguſto, q ſolit⁹ ſit crura ſuburere nuce ardẽti, quo mollior pilus ſurgeret.

Pœnę militares. Fuſtuariũ.

Qđ in iuuentute habemus illuſtrius exẽplũ veteris ſanctitatis? Quis autẽ illo maledico impurior? Ignobilitatẽ obiicit C. Cæſaris filio: cuius etiã naturalis pater ſi vita ſuppeditaſſet, Cõſul fact⁹ eſſet. Aricina mater. Trallianã aut Epheſinã dicere putes. Videte q̃ deſpiciamur omnes q ſumus de municipiis, id eſt omnes plane. Quotus .n. quiſq; nõ eſt? Qđ autẽ municipium nõ cõtẽnit is qui Aricinũ tãtopere deſpicit?

❡GEORGIVS. Trallianã) θράλλεις ciuitas & populus in Thracia ſane barbarus: vnde θράλλιος. ἐφεσίων.) ex Epheſo quæ eſt ciuitas Carię. Multę ſellę curules) id eſt magiſtrat⁹ quibus licebat ſella curuli vti, quẽadmodum ędiles curules, prætores, Conſules. Tum palla & cothurnis) habitu Græco. Nã pallium, veſtis Gręca: vnde palliatę comœdiæ.

❡ASCEN. Primum in Cæſarem vt maledicta) ſic Victo. Aricina mater. repetit verba Antonij: ideo non lego cum commentarijs Aricinam matrem, quę de pudicitia male audijt. Vnde de patre conſuluit Maronẽ Auguſtus. Erat enim Aricię magna vis diuitum & luxurioſorum quos ſectantur mendici, de quib⁹ Iuue. Sat. iiij. Dignus Aricines q mẽdicaret ad axes. Notus enim) lego quotus e.n: nã ordo & ſenſus eſt. Deſpicimur omnes q ſumus de municipijs. ſ. oriundi (habet em̃ Victorinus de non e). i. plane oẽs ſcilicet, deſpicimur; quotus em̃ quiſq; nõ eſt. ſ. de municipio. quaſi dicat rariſſimus.

vetuſtate antiquiſſimũ? iure fœderatũ? propinquitate pene finitimũ?ſplendore municipũ honeſtiſſimũ? Hinc Voconię, hinc † Scatinię leges, hinc multæ ſellę curules & patrũ memoria & noſtra. Hinc equites Romani lautiſſimi, plurimi, & honeſtiſſimi. Sed ſi Aricinã vxorẽ nõ probas, cur probas Tuſculanã? q̃q̃ huius ſanctiſſimę fœminę atq; optimę pater M. Accius Balbus in primis honeſt⁹, Prętorius fuit. tuæ cõiugis bonę fœminę locupletis quidẽ certe, Bãbalio quidã pater homo nullo numero, nihil illo contẽptius. qui ꝓpter hęſitãtiã liguę, ſtuporẽq; cordis, cognomẽ ex cõtumelia traxerit. Atauus huius nobilis Tuditanus: nẽpe ille q cũ palla & cothurnis nũmos populo de roſtris ſpargere ſolebat. Vellẽ hãc cõtẽptionẽ pecunię ſuis reliqſſet, haberetis nobilitatẽ generis glorioſam. Qui autẽ euenit vt Iulia natus ignobilis tibi videatur, cũ tu eodẽ materno genere ſoleas gloriari? Quę porro amẽtia eſt, eũ dicere aliqd de vxorũ ignobilitate, cuius pater Numitoriã Fregellanã proditoris filiã habuerit vxorẽ: ipſe ex Libertini filia ſuſceperit liberos? Sed hoc clariſſimi viri viderint, L. Philippus q habet Aricinã vxorẽ: C. Marcellus q Aricinę filiã: quos certe ſcio dignitatis optimarũ fœminarũ nõ pœnitere. Idem etiã Q. Ciceronẽ fratris mei filiũ cõpellat edicto, nec ſentit amens cõmẽdationẽ eſſe compellationẽ ſuã. Quid enim accidere huic adoleſcenti potuit optatius q̃ cognoſci ab omnibus Cęſaris cõſiliorũ eſſe ſocium? Antonii furoris inimicum? At etiã gladiator auſus eſt ſcribere, hunc de patris & patrui parricidio cogitaſſe.

† Ariciæ.

Socius.
Inimicus.

¶ PHILIP. Ignobilitatẽ) M. Antonius libertinũ Auguſto Cęſari proauũ exprobrauit Reſtionẽ ex pago Turrino, auũ argẽtariũ. Idẽ deſpiciẽs etiã maternã Auguſti originẽ proauũ ei⁹ afri generis fuiſſę, & modo vngẽtariã tabernã, modo piſtrinũ Aricię exercuiſſe obiecit.

¶MATV. Cæſaris)Dictatoris. Filio)adoptiuo filio.Naturalis eñ Cn.Octaui⁹:q
decedes Macedonia.quã puinciã ex Prętura ſortit⁹ fuerat,priuſq̃ pfiteri ſe Cõſulatus
candidatũ poſſet,morte obijt repẽtina,vt Tranquillus ait. Aricina mater) obijciebat
Antonius ꝙ Aricina matre natus eſſet,quaſi Trallianã aut Epheſinã diceret,cũ Arici=
nã dicebat,quaſi in pari dedecore eſſet Aricinos parẽtes,ac Trallianos ſeu Epheſinos
habere:cũ Barbarę ſint vrbes Tralles & Epheſus.& Iune.cũ ſtomacho & p infamia di
xerit,Hic Trallib⁹ aut Alabandis Exglias dictũq; petũt a vimine collẽ.. Aricia eſt Italię
ciuitas inſignis in Appia via,Romanũ municipiũ,& ſtadijs cẽtũ ſexaginta ab vrbe di
ſtãs.Ab Archilocho & ab Aricia puella Attica ſic dicta,Hyppoliti poſtq̃ reuixit vxore.
Tralles ciuitas in Phrygia Meandrum trãſeũti occurrẽs,in vertice quodã plano ſita.
Epheſus ciuitas & ipſa Aſię in Ionia amazonũ opus. Omnes q ſum⁹ e municipijs)
Romani principes ex municipijs originẽ trahebãt. Fœderatũ) ſocia eñ populi Ro.
ciuitas Aricia fuit. Propinqtate) pxima eñ vrbi eſt. Voconiæ.) C.Voconius Arici
nus fuit,is q Trib.pl.plures leges tulit,inter quas ne qs cẽſus hoc eſt pecunioſus hęredẽ
vnicã relinqueret filiã.Ille autẽ cẽſus erat q centũ milia in pfeſſione detuliſſet ſeſtertia: Cenſus.
quã legẽ Cato ille Cẽſorius magna voce,& bonis laterib⁹ iam annos ſeptuaginta natus
ſuaſit. Scatiniç leges) Scatinius & ipſe Aricinus Trib.pl.legẽ inter cæteras tulit,qua Scatiniç le-
puerorum cõcubitores quos ἀῤῥενοκοίτας Græci vocãt:graui ſupplicio afficerentur: ges.
quã legem tum mox in ſe expertus eſt:cum M.Claudij Marcelli Aedilis Curulis filiũ de
ſtupro appellaſſet:neq; ſacroſancta dignitas Iplorato fruſtra collegarum auxilio quo=
rum nemo intercedere voluit iudicio eripuit:eſtq; vno teſte,illo ipſo,qui tentatus fue=
rat.conuictus & damnatus:author Valerius. Hinc multæ ſellę Curules) multi par=
ricij magiſtratus,qui ſella ſuper currum ſedentes vehebantur.nã a curru curulis Sel=
la & magiſtratus dicuntur:detracto altero r.vnde corripitur ſyllaba.plebei magiſtra
tus pedibus ibant. Patrum)maiorum. Lautiſſimi)ſplẽdidiſſimi. Thuſculanam)
prima Antonij vxor(tres enim vt diximus habuit)Thuſculana fuit & M.Fundi Bam
lionis filia hominis Thuſculani & libertinæ conditionis. Thuſculum vrbs olim clara
in vrbis conſpectu ſita. Sanctiſſimæ fœminę) Accię matris Octauij. Tranquil.Accia
M.Accio Balbo & Iulia ſorore C.Cæſaris genita eſt.Balb⁹ paterna ſtirpe Aricin⁹:mul
tis in familia ſenatorijs imaginibus a matre Magnum Pompeium arctiſſimo contin
gebat gradu:functuſq; honore Pręturę inter.xx.viros agrum Cãpanum plebi Iulia le=
ge diuiſit. Tuæ coniugis) primæ illius Thuſculanæ. Bambalio) M.Fundus cogno=
mento Bambalio. Nullo numero) viliſſimus. Hęſitantiam) vitium linguę,& erat
balbutiens. Stuporem) inſaniam. Ex contumelia) ex contemptu ꝙ eum contemnẽ=
bant homines ſic vocabant. Atauus huius) occurrit dicẽs Bambalionis huius auum
nobilem fuiſſe,reſpondet,ſtultumq; fuiſſe dicit Tuditano illi ſimilem,de quo Valerius
maximus,Q̃ certæ,q̃ etiã notæ inſaniæ Tuditanus vtpote qui populo nummos ſpar=
ſerit,togamq; velut tragicam veſtem in foro trahens maximo cum hominum ri=
ſu conſpectus fuerit,ac multa his conſentanea fecerit. Cum palla & cothurnis) tra=
gico habitu. Vellem hanc contemptionem) vellem ita contemneretis & vos pecu=
niam,ſicuti ille contempſit vxoris tuæ auus:ſtulti omnes eſſetis,vt ille fuit,ironice
enim loquitur. Iulia natus) Octauius Iuliæ nepos ſororis Iulij Cæſaris fuit ex Iulio
rum familia natus,Antonius. Cuius pater) antequam Iuliam duceret. Fregellæ ci=
uitas eſt Campaniæ in Volcis ,quas Liris præterfluit qui ad Minturnas erumpit,
magna prius,inde cum defeciſſet,deleta a Romanis,& in vicum redacta. Ipſe) Anto=
nius. Libertini)M.Fundi Bambalionis. L.Philippus) primores hi erant ciuitatis
ea tempeſtate. Non pœnitere) non pudere. Idem etiam) Antonius Q. Ciceronẽ)
Q. Ciceronis filium Edicto) quod contra Octauium pppoſuerat,accuſabat,q. Octa=

uio hęreret,eūq; ſequeret. Compellationē)accuſationē. Gladiator)cū ſtomacho hoc inquit. Hūc)Quintū Ciceronē. De patris)Quinti. Patrui)mei Ciceronis. Idē ſupplicium)minabat enim Ciceroni,& reliquis bonis qui cōtrarię erant volūtatis id ſuppliciū quo Cicero coniuratos affecerat,& laudare videbat Ciceronem quaſi imitari vellet. Cū vero factū Ciceronis in puniēdis coniuratis commemorabat,fore exiſtimabat vt inuidiā in Ciceronē haccōmemoratione ſeueritatis eius concitaret.

❡PHILIP. Aricinam matrē)Actia mater Auguſti paterna ſtirpe fuit Aricina,ſiquidem patrē habuit M.Actium Balbum Aricinū.M.Antonius deſpiciēs etiam maternā Auguſti originē ei exprobrabat matrē Aricinā,tanq̄ naſci Aricię ſordidū foret & ignominioſum:perinde ac Trallianę ac Epheſinę mulieres infamari ſolent,& male audire: nō tam quia Barbarę,q̄ quia effœminatę & molles:Namq; vt inquit poeta, Emollit gētes clementia cœli. Scatinię leges)vt mihi magiſtra lectione cōpertū eſt,Scatinia lex a Scatinio Aricino lata videt eſſe non tam in ſtupratores puerorū,q̄ in ipſos pathicos & molles viros,q muliebria patiunt.quales Satyricus poeta ſocraticos cynedos appellat,quos tota Satyra inſectat,& ad hūc intellectū referēdus eſt verſus ille notiſſimus, Citari Ante oēs debet Scatinia. videlicet in eos q pathici ſunt & cynędi de his agitur. Auſonius conſimiliter ſcribens in mollē & effœminatū inquit,Scatiniam metuēs non metuit Titiam.Domitianus quoſdam ex ordine Senatorio & Equeſtri lege Scatinia cōdemnauit.ꝙ ſcilicet parum viri eſſent & muliebria paterētur. Eodem materno genere)mater Antonij fuit Iulia ex Cæſarum gēte,fœmina primaria pudicitię dotib⁹ nulli poſt ferēda.quæ poſt obitū mariti Lentulo nupſit:qui cū Lucio Catilina aduerſus patriā mox cōſpirauit. Proditoris filiā)de hoc Numitorio Fregellano ꝓditore mētio eſt quadātен⁹ in.rj.rhorico.In rhetoricis q̄q; ad Herēniū Fregellas reperio ob hāc opinor
Fregellę ꝓſidioſę. ꝓditionē ꝓſidioſas appellari:cū dicit,O ꝓſidioſę Fregellę,q̄ facile ſcelere veſtro cōtabuiſtis,vt cui⁹ nitor vrbis Italiā nuper illuſtrauit,ei⁹ nūc vix fūdamētorū reliquię maneāt.
Atauus. ❡GEOR. Atauus)au⁹ patris matriſq; pater dict⁹ a Grę́co vocabulo:quod eſt apud eos πάππος mutatis quibuſdam literis.Abauus dicitur qui abeſt auo & eſt coæuus aui.Atauus qui ατα eſt aui,id eſt pater,vt pueri vſurpare ſolent. Fregellanum)fregellæ ciuitas Aruncorum quæ cum defeciſſet a populo Romano bello Italico euerſa eſt funditus & deleta. Libertinus)filius liberti. Quos certo ſcio dignitatis optimarū fœminarū nō pœnitire.)Quib⁹ſcio vxorū ſuarū dignitatē vehemēter placere paruā videri & magnopere ꝓtētos eſſe. Cōpellat edicto)in ſuo edicto nominat.

O admirabilem impudētiam,audaciam,temeritatē,in eum adoleſcentem hęc ſcribere audere:quem ego & frater meus propter eius ſuauiſſimos atq; optimos mores,præſtantiſſimumq; ingenium certatim amamus?oībuſq; horis,oculis,auribus,cōplexu tenemus?Nā in eiſdē me edictis neſcit,lædat an laudet:cū idē ſupplicium minatur optimis ciuibus, qđ ego de ſceleratiſſimis ſumpſerim,laudare videtur quaſi imitari velit:cū autē illā pulcherrimā facti memoriā refricat,tū a ſui ſimilibus inuidiā aliquā in me cōmoueri putat.

Sed ipſe quid fecit?cum tot edicta poſuiſſet,edixit vt adeſſet Senatus frequens ad.viii.Calend.Decembris.eo die ipſe non affuit.At quomodo edixit? hæc ſunt (vt opinor) verba in extremo.Si quis non affuerit, hunc omnes exiſtimare poterunt & interitus mei,& perditiſſimorum conſiliorum auctorem fuiſſe.Quę ſunt perdita conſilia, an ea quę pertinent ad libertatem Populi Ro.recuperandam?quorum cōſiliorum & Cæſaris me auctorem & hortatorem & eſſe & fuiſſe fateor, q̄q̄ ille non eguit conſilio cuiuſq̄. ſed tamen (vt dicitur) currētem incitaui.Nam interitus quidem tui quis bonus non eſſet auctor,cum in eo ſalus & vita optimi cuiuſq;, & libertas Populi Romani dignitaſq; conſiſteret? Sed cum tam atroci edicto nos concitauiſſet, cur ipſe non affuit?num putatis aliqua re triſti & ſeuera?Vino & epulis retentus & alea eſt:ſi epulę potius q̄ popinæ nominādę ſūt. diem edicti obire neglexit, & ante diem quartum Calend. Decembris diſtulit.adeſſe in Capitolio iuſſit.quod in templum ipſe neſcio qua, per Gallorum cuniculum aſcendit. Conuenerūt corrogati & quidem ampli quidam homines, ſed immemores dignitatis ſuę.Is enim erat dies, ea fama,is impetus ei⁹ qui Senatū vocarat,vt turpe Senatori eſſet nihil timere. Ad eos tamen ipſos qui conuenerant ne verbum

MATVR. Refricat) repetit & innouat.& a cicatrice eſt tranſlatio, quam ſi quis iterum atq; iterū fricet,recrudeſcit vulnus. In extremo) in vltima edicti parte. Quæ ſunt perdita conſilia?) propter Ciceronē præcipue ea verba edicto adiecerat in fine Antonius,quem timore arbitrabatur non affuturū. Et Cęſaris) Octauij. Atroci) crudeli. Triſti:) Graui.Terentius , Triſtis ſeueritas ineſt in vultu. Si epulę) quæ honeſtæ ſunt,& honeſtis apparantur:cum popinæ impudicorum ſint,& fœdiſſimorum ganeorū.. In qd tēplum) Capitoliū. Per Gallorum cuniculū) per viam ſubterraneam a Gallis Senonibus olim effoſſam,dū Capitoliū obſiderēt, Cuniculi leporū gen⁹ ſūt inquit Plinius,quos Hiſpania ſic appellat,hi terram ſub qua habitāt aſſidue effodiūt, a quib⁹ foſſę ſubterraneę cuniculi ſūt dicti. Martialis,Gaudet in effoſſis habitare cuniculus antris,Monſtrauit tacitas hoſtibus ille vias. Corrogati) p̄cib⁹ aſtricti.

Triſtis.

Cuniculi.

quidem auſus eſt facere de Cęſare, cum de eo cõſtituiſſet ad Senatum referre, ſcriptam attulerat Conſularis quidã ſententiam. Quid eſt aliud de eo referre non audere qui contra ſe Conſulem exercitum duceret, niſi ſe ipſum hoſtem iudicare? Neceſſe enim erat alterũ eſſe hoſtem, nec poterat aliter de aduerſariis ducibus iudicari. Si igitur C. Cæſar hoſtis, cur Cõſul nihil refert ad Senatum? Si ille a Senatu notandus non fuit, quid poteſt dicere, quin cum de illo tacuerit, ſe hoſtem eſſe confeſſus ſit? Quem in edictis Spartacum appellat, hunc in Senatu ne improbum quidem dicere audet? At in rebus triſtiſſimis quantos excitat riſus? ſententiolas edicti cuiuſdam memoriæ mandaui, quas videtur ille peracutas putare. Ego autem, qui intelligeret quid dicere vellet, adhuc neminem inueni. † Nulla contumelia eſt quã facit dignus. Primum quid eſt dignus? nam etiam malo digni multi, ſicut ipſe, an quam facit, is cui cum dignitate eſt? Quæ autem poteſt eſſe maior? Quid eſt porro facere contumeliam? quis ſic loquitur? Deinde. Nec timor, quem denũciat inimicus. Quid eſt ergo? Ab amico timor denũciari ſolet? Horũ ſimilia deinceps. Nõne ſatius eſt mutũ eſſe ꝙ qđ nemo intelligat, dicere? En cur magiſter eius ex oratore arator factus ſit, vt poſſideat in agro publico populi Romani campi Leontini duo milia iugerum immunia, vt hominem ſtultum magis etiam infatuet mercede publica? Sed hæc leuiora fortaſſe. Illud quæro, cur tam ſubito manſuetus in Senatu fuerit cum in edictis tam fuiſſet ferus?

An vlla.

MATVR. Dignitatis ſuæ) ſi enim meminiſſent quã eſſent, exorari ſe ab Antonio nõ ſiuiſſent, neq; conueniſſent omnino: & timuiſſet, cũ timẽdũ eẽt, cũq; de Antonio ea excitata fama eſſet vt nihil nõ hoſtile expectari ab eo poſſet. Cõſularis qdã) vnꝰ ex his q conuenerãt, nõ ignorans relaturũ & dicturum de Octauio Antonium, ſcriptum attulerat quid

dicerct. Quid eſt aliud) Rotiocinatio pulchra. Qui non audet de eo referre, qui contra
ſe Cōſulē, exercitū ducit, is ſe Cōſulē nō eſſe, ſed hoſtē indicat: Antoni⁹ nō eſt auſus ꝯtra
Cęſarē hæc agentē referre, ergo ſe hoſtē indicat Antonius. Alterum) aut Cęſarē, aut
Antoniū. Ille) Octauius. Quē in edictis Spartacū) Spartachus Chrytus & Oeno- Annomina
maus gladiatores effracto Lentuli cuiuſdā cognomēto Bartiani ludo cū triginta haud tio.
amplius eiuſdem fortunæ viris erupere Capua, ſeruiſq; ad vexilla vocatis decē miliū
ſtatim ꝯtraxerāt exercitū. Cōplures cōtra hos miſſi Imperatores, oēs ſupati ſunt, Clo-
dius, P. Vatinius, Gellius & Lentulus Coſſ. a Craſſo tandem victi & deleti, ipſe Craſſus
ouās eſt vrbē ingreſſus. In rebus triſtiſſimis) mœſtiſſimis, reb⁹ noſtris in qbus ride
re nemo debeat, riſus tñ ꝯcitat⁹ eſt ea in verbis ineptitudine. An vlla ꝯtumelia eſt quā
facit dignus? Hęc eſt illa ſententiola in edicto Antonij. Dicere aūt volebat Anto. Neq;
Octauio, neq; cuiq̄ ſe facere ꝯtumeliā qui digne & iure faceret. dictū irridet Cicero quia
dignus in vtrāq; partē accipit bonā & malā. & fortaſſe inquit Cicero Anto. dignū ꝑ eo
poſuit ſic locutus, qui eſſet in dignitate, qm̄ ipſe Cōſul. Quid eſt porro) ac ſi diceret, &
hoc ignoras nam ꝯtumelia qđ Labeo ait iurecōſultus a ꝯtēno dicit, & eſt ſpecialis, cum
iniuria ſit gñalis, potius ergo Antonio dicēdū fuerat an vlla eſt iniuria quā facit dign⁹ Cōtumelia.

Nec timor quē decūciat inimicus) Alia edicti Antonieni ſentētiola, inepta ſane. neq;
eñ inimicus denunciat timorem, ſed facit, & ſic inquit Antonius quaſi amicus denunci-
at timorem. nam ſi non eſt timor quem inimicus denūciat, quæri poteſt ſit ne timor
quem amicus denunciet? Magiſter tu⁹) Sex. Clodius. Ex oratore arator) Hoc ideo
ait, quoniam ei Antonius duo milia iugerum agri Leontini aſſignauerat, vt tāta mer-
cede nihil ſapere diſceret, quod inquit prius. Infatuet, fatuum reddet.) Eſt autem fa-
tuus qui inepta loquitur, vt ait Donatus. vel plene inſipiens, vt alijs placet. Tractum
verbum a cibis, qui cum non ſapiunt. fatui dicuntur.

¶GEORGIVS. Refricat trāſlatio a cicatrice vel hulcere) proprie dixiſſet repetere.
vel recolere memoriam. Atroci edicto.) Crudo duro. Atroces enim appellantur ex Atrox.
Græco quia illi atrocia appellant quæ cruda ſunt ſiue Atrox dicit ab eo ꝙ nihil timeat
τρέσαι enim Gręci dicunt timere. Triſti graui) Terentius Triſtis ſeueritas
ineſt in vultu. Epulę honeſtorum ſunt.) Popinæ Ganeonum & ebriorum. Epulæ.

¶ASCEN. An vlla contumelia.) Melius in victor. Nulla contumelia, ſententia eñ
non ſit interrogando ſed diffiniendo & enunciando. Sicut ſecunda ſententiola ſit. Nec
time, ſupple eſt, quem denunciet inimicus.

¶PHILIPPVS. Spartacum appellat.) Scribit Plinius Spartacum interdixiſſe ca-
ſtris ſuis, ne quis aurum haberet aut argentū. Tanto fuit inquit plus animi fugitiuis Spartach⁹.
noſtris. hic poſt multos duces Romanos ꝓfligatos, tandē a Craſſo victus occubuit.
eius cadauer nuſq̄ inuentū eſt. De hoc Horatius Spartacum ſi qua potuit vagantem
fallere teſta, & Lucanus, Vt ſimili cauſa caderes q̄ Spartacus hoſtis. Quis ſic loqui-
tur.) Neſcire me fateor cur M. Tullius id genus locutionis in M. Anto. reprehendat,
quod eſt apud eruditos vſitatiſſimum. ſic enim omnes latine loquentes dicunt, facit cō-
tumeliam, dicit contumeliam, Plautus in Aſinaria. Tu contumeliam alteri facias, ti-
bi non dicatur. M. quidem Cato paulo remotius dixit, in hac contumelia quę mihi per
huiuſce domi petulantiam factum itur: qua locutione ſignificat iri ad contumeliam fa-
ciendam id eſt operam dari quo fiat contumelia. Ex oratore arator factus.) Anno-
minatio eſt quam & Proſonomaſiam nominant, ex eodem ſchemate eſt illud Plauti-
num, Arare mauelim q̄ ſic amare. alludēs autem ex oratore ait aratorem factum Sex-
tum Clodium, propterea ꝙ duo milia iugerum acceperat donatione Antoniana, quæ-
dam vult colerę & arare ſtudioſius ſtudia oratoria quaſi dedicerat.

Quid autem attinuerit L. Caſſio Tribuno plebis fortiſſimo & conſtantiſſimo ciui mortem denunciare, ſi in Senatum veniſſet? C. Darſulenũ bene de Republica ſentiẽtem a Senatu vi & minis mortis expellere? Tyberinum Canutium, a quo erat honeſtiſſimis contentionibus & ſæpe & iure vexatus, non templo ſolum, verũ etiam aditu prohiberi Capitolii? Cui Senatuſconſulto ne intercederẽt verebatur? de ſupplicatiõe credo M. Lepidi clariſſimi viri. atq; id erat periculum. de cuius honore extraordinario quotidie aliquid cogitabamus, ne eius vſitatus honos impediretur. Ac ne ſine cauſa videretur edixiſſe vt Senatus adeſſet, cum de rep. relaturus fuiſſet, allato nuncio de legione Quarta, mẽte cõcidit effugere feſtinans. S. C. de ſupplicatione per diſceſſionem fecit, cum id factum eſſet antea nunq̃. Quæ vero profectio poſtea? quod iter paludati? quæ vitatio oculorum, lucis, vrbis, fori? q̃ miſera fuga, q̃ fœda, q̃ turpis? Præclara tamen S.C. in illo ipſo die veſpertina prouinciarum religioſa ſortitio, diuina vero opportunitas, vt quę cuiq; apta eſſet, ea cuiq; obueniret. Præclare igitur facitis Tribuni Ple. qui de prę ſidio Conſulum, Senatuſq; referatis, meritoq; veſtro maximas gratias vobis omnes & agere & habere debemus. Qui enim carere metu & periculo poſſemus in tanta hominum cupiditate & audacia? Ille autẽ homo afflictus & perditus quę de ſe expectat iudicia grauiora q̃ amicorum ſuorum? Familiariſſimus eius mihi homo coniunctus L. Lentulus &. P. Naſo omni carens cupiditate, nullam ſe habere prouinciam, nullam Antonii ſortitionẽ fuiſſe iudicauerũt. Quod idem fecit L. Philippus vir auo, patre, maioribuſq; ſuis digniſſimus. In eadem ſententia fuit homo ſumma inte-

gritate atq; innocentia M. Anturanius. idem fecit P. Appius. ipſi etiam qui amicitiam M. Antonij veriti plus ei tribuerunt, q̄ fortaſſe vellent, M. Piſo & meus neceſſarius & vir & ciuis egregius, pariq; innocentia M. Vehilius, Senatus autoritati ſe obtemperaturos eſſe dixerunt.

¶MATVRANTIVS. Quid attinuerit) quid neceſſe fuerit L. Caſſio, hi quos enumerat viri boni erant, & de republica optime meriti, quos repugnantes libidini ſuæ oderat Anto. Cui ſenatus cōſulto) quęrit cur venire in Senatum hos prohibuerit, & cui inquit Senatus conſulto ne ſe obijcerent, & impedimēto eſſent timebatur. De ſupplicatione fortaſſe M. Lepidi) de qua referendum fuerat, id inquit erat periculum. ac ſi diceret minime. nam ironice ait, cum omnes etiam ſua ſponte aliquid honoris extraordinarij M. Lepido decerni cogitarent. M Lepidus magiſter equitum Cæſaris Dictatoris fuerat, tunc & Pontif. Max. erat, & quatuor præerat legionibus, in Hiberiam cui Prouincię pręfectus a Cęſare fuerat profecturus, in Gallia autem ſubſtiterat Tranſalpina non procul a Planco cuius hæc erat prouincia. Lepido inde victus Antonius ſe cōiunxit. Supplicationem decerni Lepido amici eius & propinqui (vt mos erat) poſtulauerāt. & quoniam exercitui pręeſſet ac rempublicam probe gereret, & quoniam erat Pōtifex. Max ſolitus erat decerni hic honor. & nemo inquit Cicero impediſſet, ideoq; hos prohibitos Senatu ab Antonio, q̄ vereretur ne Senatuſcōſulto de tali re intercederent, credere non poſſumus. De legione quarta) quæ ad C. Octauij tranſierat auctoritatē. De ſupplicatione M. Lepido decernēda per diſceſſionem) In Senatu de diuinis prius rebus q̄ humanis referebatur & aut infinite, vt de republica, gerēdum ne eſſet bellum an agenda pax: aut de ſingulis rebus finite, vt indicendum ne eſſet bellum Carthaginenſibus, hoſtis ne eſſet iudicandus Antonius. Tunc cum relatum ſic fuiſſet, Senatuſconſultum fiebat: ſed duobus modis, aut per diceſſionem, ſi conſentiretur: aut ſi res dubia eſſet, per ſingulorum ſententias exquiſitas. ſinguli autem gradatim conſulebantur. auctor. A. Gellius. De ſupplicatione cum referebatur ſinguli cōſulebātur ſemper. Sed quaſi ad Antonij factum alludit Cice. nam ſtatim ſeſe proripuit. & vrbē egreſſus eſt, quod prius diximus. Paludati) Paludamenta omnia inſignia ſunt & militaria Paludamēta.
ornamenta. cum enim exit ad bellum Prętor aut Conſul, vbi Lictores mutauerint veſtem, & ſigna incinuerint, Paludatus dicitur proficiſci. Q; conſpiciuntur qui paludadamenta habent, ac fiunt palam, ſic dicuntur, auctor Varro. Paludati ergo, ad bellum proficiſcentis. Lucis.) Noctu enim abijt. Præclara tamen) ironice. Religioſa) neq; enim ſorte diuiſæ ſunt prouinciæ, ſed quam quiſq; voluit occupauit. Ille) Antonius his omnibus quos enumerat prouincias decreuerat Antonius: quas non rite conceſſas, ab eo qui concedere nequiret, accipere noluerant, & Senatui ſe obtemperaturos eſſe profeſſi ſunt.

Quid ego de. L. Cinna loq̄r? cui9 ſpectata multis magniſq; reb9 ſingularis ītegritas minus admirabilē facit hui9 honeſtiſſimi facti gloriam, qui omnino prouinciam neglexit: quā item magno animo & cōſtāti. C. Ceſſedius repudiauit.

Qui ſunt igitur reliqui quos ſors diuina delectet? L. Antonius,& M.Antonius. O felicem vtrũq;: nihil eñ metuerũt. C.Antonius Macedoniam,hunc quoq; fœlicem,hanc enim ſemper habebat in ore prouinciam. C. Caluiſius Africam, nihil felicius.modo enim ex Africa deceſſerat, & quaſi diuinans ſe rediturum,duos legatos Vticæ reliquerat. Deinde M.Lucius Siciliam, Q.Caſſius Hiſpaniam: nõ habeo quid ſuſpicer. Duarum credo prouinciarum ſortes minus diuinas fuiſſe. O C.Cæſar (adoleſcentem te appello) quam tu ſalutem Reipublicę attuliſti, q̃ improuiſam, q̃ repentinam? qui enim hæc fugiens fecerit,quid faceret inſequens? Etenim in concione dixerat ille,ſe cuſtodem fore Vrbis, vſq; ad Caleñ.Maias,ad Vrbem exercitum habiturum. O præclarum cuſtodem ouium (vt aiunt) lupum. cuſtos ne vrbis,an direptor & vexator eſſet Antonius? Et quidem ſe introiturum in vrbem dixit,exiturũq; cum vellet. Quid iſtud? Nonne audiente populo ſedens pro æde Caſtoris dixit, niſi qui viciſſet, victurum neminem? Sed hæc alias.

HOdierno die primum P.C. longo interuallo in poſſeſſionem libertatis pedem ponimus: cuius quidem ego quoad potui,non modo defenſor,ſed etiam conſeruator fui: cum autẽ id facere non poſſem,nec abiecte,nec ſine aliqua dignitate, caſum illum temporum & dolorem tuli. Hanc vero teterrimam beluam quis ferre poſſet? aut quomodo? Quid eſt in Antonio præter libidinem? crudelitatem? petulantiam? audaciam? ex his cõglutinatus eſt: nihil apparet in eo ingenuum,nihil moderatum,nihil pudens nihil pudicũ. Quapropter quoniã res in id diſcrimen adducta eſt, vtrum ille pœnas reipublicæ luat, an nos ſeruiam9,

aliqñ ꝑ deos imortales. P.C.patriũ aĩm virtutẽq; capiam⁹. aut libertatẽ ꝓpriã Rom. gñis & noĩs recupem⁹, aut mortẽ ſeruituti anteponamus. Multa quæ in libera ciuitate ferenda non eſſent,tulimus,& perpeſſi ſumus. aliĩ ſpe recuperandæ libertatis. aliĩ viuendi nimia cupiditate.

¶MATVR. De.L.Cinna) Hic Pretor erat quando occiſus eſt Cęſar,in quem fuerat inuectus,veſtẽ vero militarem quam ꝓbuerat Cæſar,reiecerat. Erat autem affinis,militibus vero quibuſdam inſequentibus, & domũ in quã confugerat ſuccedere parãtib⁹, ægre a Lepido eſt ſeruatus. Cum poſtea Cæſaris cadauer cõbureretur,& Antonij oratione concitata plebs ad percuſſorũ curreret domos: Cinna alter Tribu.ple.qui hic eſſe credebatur nominis ſimilitudine errorẽ faciente,furore multitudinis occiſus eſt,auctor Appianus. Sors diuina) ironice,aut q̃a ſic vocabat Antonius.L.Antonij frater, C.Antonius patruus. Vticę) quę ciuitas fuit Africę in eodem ſinu ſita quo Carthago, ſecunda poſt illam & auctoritate & magnitudine. Carthagine excĩſa metropolis & receptaculũ Romanorũ ad res in Libya gerendas. Duarũ) Sicilię & Hiſpanię, qui enim eas ſortiti fuerant. M.Hircius & Qu.Caſſius in Antonij voluntate non erant. Adoleſcẽtem) ne videretur Cęſarem Iuliũ appellare. Qui enim hęc fugiens) per te,ita Prouincias diſturbatas. Cuſtodẽ ouiũ vt aiunt lupum) Terentius, Ouem lupo ꝯmiſiſti. Vtica.

Pro æde Caſtoris) quæ fuit in foro Romano. Qui fui) qualis fui,& ipſe rñdet. Cõglutinatus) compoſitus & compactus. Ingenuum) liberale. Paternum) patrum & maiorum noſtrorum.

¶GEOR. Petulantiã) impudentiã. Luxuriã inſolentiã) a petendo dicit̃. Conglutinatus) compactus,conflatus,a glutine. Nihil ingenuũ) nihil liberale,ſed oĩa ſeruilia.

¶PHILIP. Ad vrbem habiturum.) Elocutio eſt elegans ſicq; vſitata veteribus ſcriptoribus,vt dicant ad vrbem eſt Conſul, eſt Imperator cum exercitu,de his qui cum poteſtate prouinciali nondum in Prouinciam profecti eſſent. Viuendi cupiditate) Græci philoſophos vocant viuendi nimium cupidos, quæ ſępe cupiditas cauſa eſt, vt multa hoĩes ꝑpetrant indecora,dignaq; vitupatiõe. ſiqdẽ nullũ ꝑiculũ,null⁹ dolor,atq; adeo nullus mortis met⁹ virũ fortẽ detrudere debet,abducereq; ab honeſto,& vt inq̃t Epigrãmatari⁹, Sũmũ nec metuas diẽ,nec optes merito. Scriptores ĩceſſũt.M.Aq̃liũ q nimia viuẽdi cupiditate cũ mori gl'ioſe poſſet, maluit turpiter ſeruire Mithridati, & Cn.Carbonẽ, q ad ſuppliciũ duct⁹ flebilr petijt vt ſibi aluũ exonerare liceret. vt ita miſerrimę lucis vſura diuti⁹ frueret̃ tã diu morã trahẽs ĩ ſella familiari donec caput illi in ſordido loco abſcideret̃. Turpiſſimũ q̃q; illud Mecœnatis votũ iure iudicat̃,quo nullum malũ recuſat dũmodo ſpũs ꝓrogaret̃, Debilẽ inq̃t facito manu, debilẽ pede,coxa tuber aſtrue gibberũ,lubricos quate dentes, vita dum ſupereſt,bene eſt. Viuendi cupiditas. Mecœnatis turpe votũ.

¶ASC. Me hodierno die &c.) Victorin⁹ codex ꝓſcripſit initiũ q̃rti lib. nõ tñ eſt initiũ q̃rtę orõnis,ſ; q̃dã epilogus tertię,q̃a añ Calẽ. Ianuarias,vt cętera hit⁹. Nõ h; illud,q̃d fui,q̃d videt̃ fruſtra adiectũ poſt verbũ nõ poſſem. H; patriũ aĩm,vbi alij paternum.

Sed ſi illa tulimus quę neceſſitas ferre coegit, viſq; quædã pœnę fatalis,quę tamen ipſa nõ ꝑtulimus,etiã ne huius impuri latronis feremus teterrimũ crudeliſſimũq; dominatũ?

treſfamilias,pueri ingenui arripiuntur,militibus traduntur. Hæc eadē quacūq; exercitum duxit,fecit Antonius. His vos teterrimis fratribus portas aperietis? hos inquam in vrbem recipietis? non tempore oblato,ducibus paratis,animis militū incitatis,populo Ro.cōſpirātē,Italia tota ad libertatē recuperandā excitata,deorū immortaliū bñficio vtemini? Nullum erit tempus hoc amiſſo: a tergo,a fronte, a lateribus tenetur.

¶MATV. Si illa tulimus) propter Iulium hoc dicit. Pœnæ fatalis) qđ fato quodā populi Romani vt ferremus decretum erat. Non pertulimus) aliquando enim a nobis depulimus Iulio occiſo. Huius) Antonij. Succenſere) ex iuſta cauſa iraſci. Græci μέμφεσθαι dicūt. Eius) Cæſaris. Hortos) quos circa Tyberim publice reliqͣrat Iuli⁹. Ex his) hortis. Ornamenta) Statuas,tabulas,abacos,menſas. Et funere) a Iulij funere. Et republica) ex reipublicæ vtilitate. Prouincias) Cretam. Cæſaris) C.Octauij. Fortuna) rebus ad votum non fluentibus. Mutilatum) imminutum Martia & Quarta legionibus deficientibus. Ex Myrmillone) Nam Myrmillo prius fuerat,qui

Myrmillo.

aduerſus retiarium pugnabat, in cuius galea piſcis effigies erat: Retiario vero aduerſus Myrmillonem pugnāte,cantabatur, Nō te peto,piſcem peto,quid me fugis Galle? Hoc genus pugnæ inſtituit Pittacus Mithyleneus. author Pompeius Feſtus. Cædit greges armentorum) ac ſi dicat ipſos ditiores & potētiores ſpoliat ipſe,reliquos tenuiores

Greges armentorū.

operis & ſectatoribus ſuis prędę relinquit. Et grex quidē generalius nomen eſt,armentū ſpecialius.& pro omni multitudine ponitur tam hominum q̄ brutorum, & tam maiorum q̄ minorum. Vaſtantur) vacui redduntur.

Compilare

PHILIP. Compilauit) Compilare, ſi credimus Aſconio, eſt fraudare ac furto peruellere: ita vt ne pili quidem in corpore ſpoliati relinquantur. Ex eodem fonte & ſignificatu ſunt illa quoq; ſuppillare & expilare. Ex Myrmillone dux) multa ſunt genera

Gladiatorū genera.

gladiatorum & nomina: quidam retiarij, alij ſecutores,nonnulli thraces appellantur: ſunt & andabatæ,qui clauſis oculis depugnant: ſunt & Myrmillones,qui peculiariter aduerſus Thraces componuntur. quod & Auſonius docet illo verſu ex monoſyllabis, Quis Myrmilloni cōtēditur æquimanus? Thrax. Pugnat & Myrmillo aduerſus retiarium. erat autem Myrmillonum armatura Gallica: ipſiq; Myrmillones antea Galli appellabantur. in quorum galeis piſcis effigies inerat: in vniuerſum gladiatores omnes

Arenarius

dici poſſunt arenarij,eo q̄ in arena digladiantur. Firmicus Maternus in ſeptimo Matheſeos Arenarios naſci ſcribit luna vidente Saturnum. Idem machærarios videtur appellare gladiatores quoſdam qui machęra hoc eſt gladio depugnāt. De arenarijs mentio eſt apud Iuriſconſultos titulo de operis libertorū,his verbis, Nec arenarius manu miſſus patrono præſtare debet tales operas,quia iſtæ ſine periculo vitæ præſtari non poſſunt. Item ad Senatuſconſultū Trebellianum, Sed & qui magna præditus authoritate arenarij vel eius mulieris q̄ corpore quæſtum fecerit,hæreditatem reſtituere cogetur.
¶GEORG. Vaſtantur) vacui & vaſti redduntur.

Si in Galliam venerit, non ille armis ſolum, ſed etiam ve-

ſtris decretis vrgẽdus eſt. Magna vis eſt, magnum numẽ vnũ
& idem ſentientis Senatus. Videtis refertum forum populũq;
Ro. ad ſpem recuperandæ libertatis erectum? qui longo in-
teruallo cum frequentes hic videt nos, tũ ſperat etiam liberos
conueniſſe. Hunc ego diem expectans, M. Antonii ſcelerata ar
ma vitaui: tum cum ille in me abſentem inuehens, nõ intellige-
bat ad quod tempus me & meas vires reſeruarem. ſi enim il-
li tum cædis initiũ a me q̃renti reſpõdere voluiſſem, nũc reip.
conſulere non poſſem. Hãc vero nactus facultatem: nullũ tẽ-
pus P.C. dimittam, neq; diurnum neq; nocturnum, quin de li-
bertate populi Ro. dignitate †veſtra, quod cogitandum ſit, †noſtra
cogitem: quod agendum atq; faciendum, id non modo non
recuſem, ſed appetam etiam atq; depoſcam. Hoc feci ſem-
per dum licuit: intermiſi quoad non licuit. Iam non ſolum li-
cet, ſed neceſſe eſt etiam, niſi ſeruire malumus, q̃ ne ſeruiamus,
animis armiſq; decernere. Dii immortales nobis hæc præſidia
dederunt: Vrbi Cęſarem, Brutum Galliæ. ſi enim ille Vrbem
opprimere potuiſſet, ſtatim, ſi Galliam teneret, paulopoſt opti
mo cuiq; pereundum, reliquis eſſet ſeruiendum. Hanc igitur
occaſionem oblatam tenete per deos immortales P.C. & am-
pliſſimi orbis terræ conſilii principes vos eſſe aliquãdo recor
damini, ſignum date populo Ro. conſilium veſtrum nõ deeſſe
reip. quoniam ille virtutem ſuam non defuturam eſſe profite-
tur. Nihil eſt quod moneam. nemo eſt tam ſtultus, qui non in-
telligat ſi dormierimus hoc tempore, non modo crudelem ſu-
perbãq; dominationẽ nobis, ſed ignominioſam etiã & flagitio
ſam eſſe ferẽdã. Noſtis inſolentiam Antonii, noſtis amicos, no
ſtis totã domum libidinoſis, petulãtibus, impuris, impudicis,
aleatoribus, ebriis ſeruire: ea ſumma miſeria eſt ſummo cũ de-

decore cõiuncta. Q̃ſi iam (quod dii omẽ auertant) fatũ extremum reip. venit: quod gladiatores nobiles faciunt, vt honeſte decumbãt, faciamus nos principes orbis terrarũ gẽtiũq; omniũ, vt cũ dignitate potius cadamus, q̃ cum ignominia ſeruiamus. Nihil eſt deteſtabilius dedecore, nihil fœdius ſeruitute. Ad decus & libertatem nati ſumus. aut hæc teneamus, aut cum dignitate moriamur. Nimiũ diu teximus, quid ſentiremus. nunc iam apertum eſt, omnes iam patefecerũt, in vtrãq; partem quid ſentiant, quid velint. ſunt impii ciues pro charitate reip. nimium multi: pro multitudine bene ſentiẽtium admodum pauci, quorum opprimẽdorũ dii immortales incredibilem populo Ro. poteſtatem & fortunam dederũt. Ad ea ẽm præſidia quæ habemus iam, accedunt Cõſules ſumma prudẽtia, virtute, concordia, multos menſes de populi Ro. libertate commentati atq; meditati: his authoribus & ducibus, diis iuuantibus, nobis vigilantibus & multum in poſterum prouidẽtibus, populo Ro. cõſentiẽte erimus profecto liberi breui tempore. iucundiorẽ autẽ faciet libertatem ſeruitutis recordatio.

¶MATV. Veſtris decretis) vt iis publicã addamus authoritatẽ qui ſua ſponte perſequuntur. Longo interuallo) diu ẽm q̃d prius dictũ, nõ cõuenerũt Senatores. Quęrenti) tunc cum in Ciceronem dixit: & Cicero in Senatum non venit. Statim) ſubito. neq; enim differret cuiuſq̃ optimi interitum. Si Galliam teneret paulopoſt) cum rediret. ſ. Signũ date. Oſtẽdite & p̃ vobis ferte. Ille) populus. Honeſte) nõ cedẽtes neq; fugiẽtes, ſed pugnantes. In vtrãq; partẽ) & bonã & malã. Cicero in Epiſtola. Iam iidẽ illi & boni & mali ciues videnẽ, qui videri ſolent. nunc inq̃t quo animo q̃ſq; ſit cognoſcẽt: cupiat ne libertatem an ſeruire malit. Cõſules) Pãſa & Hirti⁹. In poſterũ) in ea quæ futura cõiectam⁹. Cicero in Epiſtola ad Cęliũ, Sed vt ab homine lõge in poſterũ proſpiciẽte, a te futura expecto. Seruitutis recordatio) Quę fuit durũ pati, meminiſſe dulce eſt, inquit Seneca & Aeneas Virgilianus, Forſan & hæc olim, meminiſſe iuuabit.

¶PHILIP. Dii omen auertant) Virgilius, Quod dii prius omen in ipſum Cõuertant. Nihil deteſtabilius dedecore) in ſecunda Tuſculana, dedecus aſſerit malũ maius eſſe q̃ ſit dolor, inquiẽs, Dolorem exiſtimo maximũ malorum omnium. etiam ne maius q̃ dedecus? non audeo id quidem dicere: & me pudet tã cito de ſententia eſſe deiectum. Dedecus.

Seruitutis) dixit Euripides, Suauis eſt præteritorum laborũ memoria. Sunt tamen

Meminiſſe quoꝝ iuuet & quoꝝ nō.

quædam genera malorum, quę non vult qui pertulit tranſacta meminiſſe, vt qui carnificęs expertus eſt, & tormenta membrorū, vt qui infauſtus pertulit orbitates. vel cui nota quondam inflicta cenſoria eſt.

ASCEN. Videtis ne &c) lego, Videt is refertum forum, populūq; Ro. ad ſpem recuperandę libertatis erectum: qui longo interuallo cum frequentes hic videt nos, tum ſperat etiam liberos conueniſſe &c. Lego autem videt is videlicet Anto. per imaginationem: vt relatiuū qui (quod ſequitur) habeat antecedens: & ſperat accipio pro timet. vt illic, Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem, &c.

Quas ob res ꝙ Tri. pl. verba fecerūt vt Senatus Cal. Iañ. tuto haberi, ſententiæq; de ſumma reipublicę libere dici poſſit, de ea re ita cenſeo, vt C. Panſa, & A. Hirtius Conſules deſignati dent operam vt Senatus Cal. Iañ tuto haberi poſſit, ꝙq; edictum D. Bruti Imperatoris, Conſulis deſignati optime de republica meriti propoſitum ſit, Senatum exiſtimare D. Brutum Imperatorem, Conſulem deſignatum optime de repub. mereri, cum Senatus auctoritatem populiq; Ro. libertatem imperiumq; defendat: ꝙq; Galliam prouinciam citeriorem optimorum & fortiſſimorum virorum amiciſſimorum populo R. o ciuium exercitum in Senatus poteſtate retineat: id eum exercitumq; eius, municipia, colonias, prouinciæ Galliæ, recte atq; ordine, eiq; repub. feciſſe & facere, Senatum ad ſummam reipublicæ pertinere arbitrari a D. Bruto & ab L. Plãco Imperatoribus Conſſ. deſignatis, itemq; a cęteris qui prouincias obtinent, obtineri ex lege Iulia, quoad ex Senatuſconſulto cuiq; eorum ſucceſſum ſit: eoſq; dare operam vt hæ prouinciæ Galliæq; exercitus in Senatus populiq; Rom. poteſtate præſidioq; reipublicæ ſint. Cūq; opera, virtute, conſilio C. Cęſ. ſummoq; conſenſu militum veteranorum, qui eius auctoritatē ſecuti reipublicæ pręſidio ſunt & fuerunt, a grauiſſimis periculis populus Ro. defenſus ſit, & hoc tēpore defendatur, cūq; legio Martia Albæ cōſtiterit in municipio fideliſſimo & for-

tiſſimo,ſeſeq; ad Senatus authoritatem populiq; Ro.libertatē contulerit:ꝙ pari conſilio,eadēq; virtute,legio Quarta vſa L. Egnatuleio duce,ciue egregio,Senatus authoritatem populiq; Ro.libertatem defendat ac defenderit:Senatui magnæ curæ eſſe ac fore & vt pro tantis eorum meritis honores eis habeantur gratiæq; referantur:Senatui placere,& vt C.Pāſa,A. Hirtius Conſules deſignati,cum magiſtratum inierint, ſi eis videtur,primo quoq; tempore de his rebus ad hunc ordinem referant,ita vti e Repub.fideq; ſua cenſuerint.

MATVR. Quas ob res) concluſio in qua de tota re ſuam profert ſententiam. Q;ꝙ edictum)ordo & ꝙ edictum propoſitū eſt Decij Bruti Cōſulis deſignati. Ita ſcilicet cēſeo Brutum & reliqua)ita cenſeo ad ſummam reipub.pertinere. Senatū arbitrari)obtineri prouincias ex lege Iulia a Decio Bruto & reliqua.Decius Brutus & CN.Plācus Conſules erant deſignati,Cōſulatum finito Panſæ & Hirtij magiſtratu inituri,& CN. quidem Plancus vlteriorem Galliam,cum imperio obtinebat,& tribus legionibus. Ad hunc Ciceronis ſunt epiſtolæ lib.decimo. Lege Iulia)qua a Decio Bruto Iulius prouincias aſſignauerat. Cūq;) ordo eſt,Cenſeo ſenatum eſſe magnæ curæ &c.

¶ASCEN.In victorino ſcribitur Hirtius:quę res facit vt magis ab Hirto q̃ ab Hirro deductum nomen cenſeam.Eſt etiam cum aliubi tum in verſu vltimo e republica:ſicq; ſcribendum reor,potius q̃ ex & multo potius q̃ de.

M.T.C.in M.Antonium ad Quirites Philippica.IIII.

FRequētia veſtrum incredibilis,cōcioq; tanta Quirites,quantā meminiſſe non videor,& alacritatem mihi ſummā affert reip.defendendę & ſpem recuperādę libertatis.q̄q̄ animus mihi quidem nunq̄ defuit,tempora defuerūt:quæ ſimul ac primum aliquid lucis oſtendere viſa ſunt, princeps veſtræ libertatis defendēdæ ſemper fui: quod ſi ante facere conatus eſſem,nūc facere nō poſſem. Hodierno enim die Quirites,ne mediocrē rē actam arbitremini,fundamenta ſunt

iacta reliquarum actionũ.nam eſt hoſtis a Senatu, nondũ verbo appellatus,ſed re iã iudicatus Antonius. Nũc vero multo ſum erectior:ꝙ vos quoq; hoſtem illũ eſſe tanto conſenſu,tãtoq; clamore approbauiſtis. Nec em̃ fieri põt,vt nõ aut ii ſint impii qui contra Conſulẽ exercitũ comparauerũt:aut ille hoſtis,contra quem iure arma ſuſcepta ſunt. Hanc igitur dubitationem,q̃q̃ nulla erat,tamen ne qua poſſet eſſe, Senatus hodierno die ſuſtulit:C.Cæſar qui remp.libertatemq; veſtrã ſuo ſtudio,conſilio,patrimonio deniq; tutatus eſt & tutatur,maximis Senatus laudibus ornatus eſt.Laudo laudo vos Quirites cum gratiſſimis animis proſequimini nomen clariſſimi adoleſcentis vel pueri potius. ſũt enim facta eius immortalitatis, non ætatis . Multa memini,multa audiui,multa legi:nihil ex omniũ ſeculorũ memoria tale cognoui . Qui cũ ſeruitute premeremur,& in dies malũ creſceret,præſidii nihil haberemus, capitalem & peſtiferum Brunduſio M.Antonii reditum timeremus:hoc inſperatum omnibus conſilium,incognitum certe cepit,vt exercitum inuictum ex Hiſpanis militibus conduceret,Antoniiq; furorem crudeliſſimis conſiliis incitatum a pernicie reip.auerteret.Quis eſt enim qui hoc non intelligat , niſi Cæſar exercitum parauiſſet,non ſine exitio noſtro futurũ Antonii reditum fuiſſe?Ita enim ſe recipiebat ardens odio veſtri: cruentus ſanguine ciuium Ro.quos Sueſſæ , quos Brunduſii occiderat,vt nihil niſi de pernicie reip.cogitaret.Quod autem erat præſidium ſalutis,libertatiſq; veſtræ,ſi C.Cæſaris fortiſſimorum ſui patris militũ exercitus non fuiſſet? cuius de laudibus & honoribus,qui ei pro diuinis & immortalibus meritis diuini immortaleſq; debentur,mihi Senatus aſſenſus paulo ante decreuit,vt primo quoq; tempore referretur.

CIceronis de C. Cæſare ornãdo, Decio Bruto, Gallia prouincia, Martia & Quarta legionibus, quæ Antonium deſeruerant, ſententiam Senatus vniuerſus comprobauerat: decretumq́ fuerat, vt quicquid ille cenſuerat, id fieret. Frequens & cupidus cognoſcendi ante curiam populus conſtiterat, ad quem egreſſus Cicero, quid actũ in Senatu ſit, refert, & Antonium iudicatum hoſtem, & ſi re magis q̃ verbo, oſtendit. Cũ eñ Octauium ornandum, Decium laudandum, q̄ Antonium prouincia Gallia excluſerit, legiones comprobandas q̄ deſeruerint dicit cenſuiſſe Senatum, manifeſte aſſerit colligi poſſe, non Conſulem illum, ſed hoſtem putari. Ad libertatem recuperandam populũ hortatur: in Antonij vero odium omnes accendit. In deliberatiuo genere poſita eſt oratio. ſuadet enim remp. defendendã, & libertatẽ recuperandã, & ſi incidit maiore ex parte demonſtratiuũ genus: vituperatur enim Antonius. Exorditur per ſpem quã ex populi colligit frequentia, quem veluti cupidum recuperandæ libertatis conueniſſe vult intelligi: ſuum ſed modeſte laudat ſtudium. Concio) in vnum conuentus. Animus) ſemꝫ ſperaui, & conſequi optaui. Tempora) occaſio rei gerendæ. Lucis) nam veluti in tenebris eramus prius. ac ſi diceret, poſtq̃ minus turbulẽta nobis ceperunt eſſe. Ante facere) cum importunum erat, & reſiſti Antonio non poterat. Nunc non poſſem) quia perijſſem. Reliquarum actionum) vt tranſigi reliqua facile poſſint poſtq̃ non verbo adhuc, re tamen hoſtis eſt iudicatus Antonius. Erectior) excitatior, & magis in ſpe: ſicuti contrà cadere animus iis dicitur, qui extra ſpem ſunt. Nec eñ fieri poteſt) ratiocinatio. aut ſunt impij qui contra Conſulem arma compararunt, aut ille hoſtis contra quem ſunt arma ſuſcepta: ſed illi qui arma compararunt pij ſunt, quod multis rationibus probat: ergo Ant. hoſtis. Ad veritatem diſiunctiuæ ſufficit alteram partem verã eſſe. Patrimonio) quod effudit, vt ſupra dictum eſt. Laudo laudo) conduplicatio quã πλοκὴν Græci dicunt: multum vero habet vehementiæ. Vel pueri potius) correctio, vt ſit admirabilior, q̄ hęc puer fecit. Immortalitatis) ac ſi dicat diuinitatis cuiuſdam. Multa) repetitio. Indies) quotidie. Ex Hiſpanis militibus) qui habentur robuſtiſſimi, de quibus Sillius, Prodiga gens animæ & properare facillima mortem. Nãq́ vbi tranſcendit florentes viribus annos, Impatiens æui ſpernit veniſſe ſenectã: Et fati modꝰ in dextra eſt. Cõducere) quadringẽtas drachmas ſingulis pollicitus. Reditũ) Brũduſio. Præſidiõ) ad Antonij furorem depellendũ. Sui patris) C. Cæſaris Dictatoris. Hiſpani milites.

¶PHILIP. Concio) concionem tria ſignificare ex veterum lectione ſat notum. videlicet locum ſuggeſtumq́ vnde verba fierent. item orationem ipſam, quę ad populũ diceretur. itẽ cœtũ populi aſſiſtentis, quo in ſignificatu hic accipitur. Græci Δημηγορίας vocãt. Vnde deliberatiuũ cauſarũ genus, quod noſtri nomine alio concionale dicũt, illi Δημηγορικὸν appellant. Concio. Fundamenta ſunt iacta) Tranſlatio ſumpta ab ædificio cuius fundamenta niſi fideliter ieceris quicquid ſuperſtruxeris corruet. Cõſimiliter in oratione pro Murena, Bene habet iacta ſunt fundamẽta defenſionis: Tullianũ hoc ſcite vſurpat Lactantius ſic ſcribens, Bene habet iacta ſunt fundamenta, vt ait eximius orator. verũ nos nõ tantũ fundamenta iecimus, quæ firma & idonea eſſent operi proferẽdo: ſed magnis robuſtiſq́ molibus ædificium totum pene vſq́ ad ſumma perduximus. Fundamenta iacta. Vel pueri potius) In Epiſtolis ad Brutũ, Cæſaris vero pueri mirifica indoles virtutis. Brutus autem Cæſarem puerum contumelioſe magis q̃ honorifice appellat his verbis, Me vero poſthac ne commendaueris Cæſari tuo: ne te quidem ipſum ſi me audies. valde care exiſtimas tot annos quot iſta ætas recipit: ſi ꝓpter eã cauſam puero iſti ſupplicaturꝰ es. Itẽ, Et nũc puerum iſtũ extulit, vt tu iudicares ꝑ ꝗbus eſſe ĩpetrãdã ſalutẽ talibꝰ viris. Puer Octauius.

¶GEOR. Frequẽtia) Cũ Senatꝰ Ciceronis ſniam cõprobaſſet Senatuſq́ cõſultũ ĩ eius ſniam factũ eſſet, vniuerſũ populũ Ro. cohortatẽ ad libertatẽ recuperãdã maxime cũ M. Antonius iudicio Senatus & ipſorum Quiritũ & deorum immortaliũ hoſtis reip. plane ſit iudicatus. Alacritatem) προθυμίαν. Luculenta clara) a luce.

¶MATV.

Quo decreto quis nõ proſpicit, Antoniũ hoſtẽ eſſe iudicatũ? Quẽ enim appellare poſſumus eũ, contra quem qui exercitus ducũt, iis Senatus arbitratur ſingulares exq̃rẽdos honores? Quid legio Martia? quę mihi videt̃ diuinitus ab ipſo deo traxiſſe nomẽ, a quo populũ Ro. generatũ accepimus? nõne ipſa ſuis decretis priuſq̃ Senatus, hoſtẽ iudicauit Antoniũ? nã ille ſi nõ hoſtis, q Cõſulẽ reliquerũt, hoſtes neceſſe eſt iudicemus. Pręclara & luculenta reclamatione veſtra factũ pulcherrimũ Martialiũ cõprobaſtis: q ſe ad Senatus auctoritatẽ, ad libertatẽ veſtrã, ad vniuerſam rẽp. cõtulerũt. hoſtẽ illũ & latronẽ & parricidã patrię reliquerũt: nec ſolũ id animoſe & fortiter, ſed cõſiderate etiã ſapiẽterq; fecerũt. Albę conſtiterũt in vrbe opportuna, munita, ꝓpiqua, fortiſſimorũ virorũ fideliſſimorũ ciuiũ atq; optimoꝝ. Huius Martię legionis, legio Quarta imitata virtutẽ duce L. Egnatuleio quẽ Senatus merito paulo ante laudauit, C. Cæſaris exercitũ ꝓſecuta eſt. Quę expectas M. Antoni iudicia grauiora? Cæſar fertur in cœlũ q cõtra te exercitũ cõparauit: laudãtur exquiſitiſſimis verbis legiones quę te reliquerũt, quę a te accerſitę ſunt, quę eo tuę eſſent, ſi te Cõſulẽ q̃ hoſtẽ maluiſſes. quarũ legionũ fortiſſimũ veriſſimũq; iudiciũ cõfirmat Senatus, cõprobat vniuerſus po. Ro. niſi forte vos Quirites Conſulẽ, non hoſtẽ iudicatis Antoniũ. Sic arbitrabar Quirites vos iudicare vt oſtẽditis. municipia, colonias, præfecturas, num aliter iudicare cenſetis? oẽs mortales vna mẽte conſentiũt, cũ arma eorũ q hęc ſalua velint, contra illã peſtẽ eſſe capiẽda. Quid D. Bruti iudiciũ Quir. qđ ex hodierno eius edicto perſpicere potuiſtis? nũcui tandẽ contemnẽdũ videt̃? recte & vere negatis Quir. eſt enĩ quaſi deorũ immortaliũ beneficio & munere datũ reip. Brutorũ genus & nomen.

ad libertatẽ populi Ro.vel cõſtituendã vel recuperãdã. Quid igitᷣ D.Brutus de M. Antonio iudicauit? excludit prouincia, exercitu obſtitit, Galliã totã hortatᷣ ad bellũ, ipſam ſua ſpõte ſuo quoq; iudicio excitatã. Si Cõſul Antonius, Brutus hoſtis: ſi cõſeruator reip. Brutus, hoſtis Antonius. Nũ igitᷣ vtrũ hoꝝ ſit dubitare poſſumus? atqui vt vos vna mẽte, vnaq; voce dubitare vos nũc negaſtis, ſic modo decreuit Senatus D. Brutũ optime de rep. mereri: cũ Senatus auctoritatẽ populiq; Ro. libertatẽ, imperiũq; defenderit. A quo defenderit? nempe ab hoſte. quę eſt enim alia laudanda defenſio? Deinceps laudatur prouincia Gallia, meritoq; ornatur verbis ampliſſimis a Senatu, ꝗ reſiſtat Antonio: quem ſi Conſulem illa prouincia putaret, neq; eum reciperet, magno ſcelere ſe aſtringeret.

¶MATVR. Quem) hoſtẽ ſcilicet dũtaxat. Ab ipſo deo) Marte. P.R.generatũ) propter Romulũ q ex Rhea Ilia & Marte natus traditur. Nã) ratiocinatio. Luculenta) clara. Auctoritatẽ) cõſenſum & volũtatẽ. Opportuna) & ad laceſſendum, & ad tutandũ: eſt eñ in excelſo locata ſaxo, qua ꝓ noxiorũ cuſtodia vſi olim Romani ſunt. vt Strabo ait. A te acceꝛſitę) cũ eſſent in Macedonia. Niſi forte vos Quir.) Hic cõijcimus aut voce, aut nutu, aut quouis alio ſigno populũ, hoſtẽ Antoniũ. vel potius acclamatione iudicãdũ ſignificaſſe. Illã peſtẽ) Antoniũ. Recte & vere negaſtis). Cõtẽnẽdũ. D.Bruti edictũ) qđ ille Proprętor Gallię, & Conſul deſignatus ꝓponi curauerat, non ceſſurũ ſe Antonio ꝓuincia, eãq; ꝓ Senatus arbitrio retẽturũ. Vel cõſtituẽdã) vt Iunius Brutus fecit exactis Regib9. Vel recuperãdã) vt pauloante M. & D. Bruti egerãt Cæſare trucidato. Quę eſt eñ alia laudãda defenſio?) ꝗ̃ eius qui ab hoſte defenderit.

¶PHILIP. Martialiũ) Milites Martię legionis ſignificat, quę a Marte deo Romanorũ cõditore nomẽ traxit. Horatius Martiales lupos appellat bono epitheto, vel ꝙ in tutela Martis ſint, vel ꝙ rapaces & impetuoſi. Martiales apud Latinates appellabantur miniſtri publici Martis, atq; ei Deo conſecrati. Martiales.

¶ASCEN. In Victorino eſt, Sunt enim facta eius immortalitatis: nomen ætatis. Nomen vt dicatur puer vel adoleſcens: alij legunt non ætatis. Non ſine exitio noſtro. Sic et am aliubi Cicero: vbi tamen Valla diceret noſtri.

Omnes enim ſub Conſulis iure & imperio debent eſſe prouincię: Negat hoc D.Brutus Imperator, Conſul deſignatus, natus reip. ciuis, negat Gallia: negat cuncta Italia, negat Senatus, negatis vos. Quis igitur illũ Conſulẽ niſi latrones putãt?

q̃q̃ ne ii quidem ipſi quod loquuntur id ſentiunt : nec a iudicio omniũ mortalium q̃uis impii nefariiq; ſint, ſicut ſunt, diſſentire poſſunt. ſed ſpes rapiendi atq; prędandi † occęcat animos eorum: quos non bonorum donatio, non agrorum aſſignatio, non illa infinita Pompeii haſta ſatiauit. qui ſibi Vrbem, qui bona & fortunas ciuium ad prædam propoſuerunt. qui dum ſit, quod rapiant, quod auferant, nihil ſibi defuturum arbitrantur. quibus M. Antonius (o dii immortales, auertite & deteſtamini quæſo hoc omen) Vrbem ſe diuiſurũ eſſe promiſit. Ita vero Quiri. vt precamini veniat, quo huius amentiæ pœna in eum familiãq; eius recidat: quod ita futurum eſſe confido. iam enim non ſolum homines, ſed etiã deos immortales ad rempublicam conſeruandam arbitror cõſenſiſſe. Si enim prodigiis atq; portentis dii immortales nobis futura prædicunt: ita ſunt aperte denũciata, vt illi pœna, & libertas nobis appropinquet. ſi eñi tãtus conſenſus omniũ ſine impulſu deorum eſſe non potuit, quid eſt, ꝙ de voluntate cęleſtium dubitare poſſimus? Reliquũ eſt Quir. vt vos in iſta ſententia quã præ vobis fertis, perſeueretis. Faciam igitur vt Imperatores inſtructa acie ſolent, q̃q̃ paratiſſimos milites ad præliandum videant, vt eos tamen adhortentur: ſic ego vos ardentes & erectos ad libertatem recuperandam cohortabor. Non eſt, non eſt vobis Quir. cum eo hoſte certamen, quocum aliqua pacis conditio eſſe poſſit. neq; enim ille ſeruitutem veſtram vt antea, ſed iam iratus ſanguinem concupiſcit. Nullus ei ludus videtur eſſe iucundior, q̃ cruor, q̃ cędes, q̃ ante oculos trucidatio ciuium. Non eſt vobis Quir. res cum ſcelerato homine atq; nefario, ſed cum immani tetraq; belua: quæ quoniam in foueã incidit, obruatur. ſi enim illinc emerſerit, nul-

† cęcatis

líus ſupplicií crudelítas erit recuſanda:ſed tenet',premítur, vr-
getur nunc hís copíís quas íá habemus, mox hís quas paucís
díebus noui Cõſules cõparabũt.Incũbite í cauſam Quír. vt fa
cítís:nũq̃ ínter Senatũ & vos cõſenſus maíor í vlla cauſa fuít.

¶MATVRAN. Infinita Pompeij) Indeficiens Pompeij bonorũ venditio. Quib⁹) latronibus. Si enim) Cõſentire deos immortales ad rempublicam conſeruãdam ſic colligit. Dij immortales euentura prodigijs & potentis denunciant: conſenſus & conſpiratio omniũ ad eandem rem, ſine deorum impulſu eſſe non poſſunt ergo & hæc prodigiorum atq; portentorum loco accipere debemus: deoſq; velle vt Antonius hoſtis iudicetur, libertas recuperetur. Cicero libro de Diuinatione, Quia enim oſtendunt, portendunt, mouſtrant, prædicunt, oſtenta, portenta, monſtra, prodigia dicuntur. In foueam) vt lupus, vrſus. foueis enim terra opertis decipi ſolent. Noui Cõſules) Panſa & Hirtius. Incumbite) inſtate totis viribus. Q̃ĝ mortem) quaſi viri ſint ad mortem intrepidi, & ſæpe non mortem ipſam, ſed genus mortis deuitare ſtudeant. Aeneas apud Virgilium, non mortem timet. ſed mortis genere triſtis eſt. naufragio enim quod ait Heſiodus, perire graue eſt. Quæ ꝓpria Romaní generis) Liuius, Romanorum eſt, inquit, fortia facere, fortia pati. Q̃ĝ omnia alia) ac ſi diceret: etiam ſi maiores veſtri virtutem vobis non reliquiſſent, ipſa tamen ſua ſponte vos ad ſe complectendam (eiuſmodi enim eſt) poteſt allicere. Exciderunt) ſuſtulerunt penitus tertio Punico bello. — *Oſtẽta &c.* — *Ro. ꝓpriũ.*

¶PHILIPPVS. Nullus ludus iucundior q̃ cruor) Quod de Marte bellorũ præſide poetę tradunt, id Tullius aſcribit Antonio, vt ita in humana hominis crudelitas euidẽtius planiuſq; oſtendatur: nam cui cędes & cruor pro ludo eſt, & ludicro oblectamento, is haud dubie crudeliſſimus, & maxime ſanguinarius eſt iudicandus. Mars Gręco epitheto dicitur αἱμοχαρὴσ, id eſt ſanguine gaudens, Quẽ, vt inqt Horatius, iuuat clamor galeęq; lęues Acer & Mauri peditis cruentũ Vultus in hoſtẽ. Sillius quoq; de morte ſcribens decentiſſime cecinit, Lituiq; tubęq; Vulneraq; & ſanguis clamorq;, & arma iuuarent. Non pauci memorantur inhumana crudelitate prędití, quibus cędes & ſanguis humanus iucũdior fuerit q̃ cũcta ſpectacula & ludi. Voleſus Aſiæ Proconſul cum tercentos vna die percuſſiſſet incedens intra cadauera vultu ſuperbo quaſi magnificum quiddam conſpiciendumq; feciſſet, proclamauit, O rei Regiam. Annibalem quoq; illum dirum & Romanis abominatum dixiſſe ferunt, O formoſum ſpectaculum: cum foſſam humano ſanguine plenam vidiſſet. Necnon Vitellij vox illa deteſtabilis merito taxatur dicentis, Optime olere occiſum hoſtem, & melius ciuem. — *Martis matura.* — *Immanes.* — *Sãguinarij.* — *Voleſus.* — *Annibal.* — *Vitellius.*

¶GEOR. Prodigium) a porro & abigo. Monſtrum) dictum eſt velut moneſtrũ quod moneat aliquid futurum. Prodigiũ) velut prodicium quod prędicat. Portentũ) quod portendat. Oſtentum) quod oſtendat, quaſi idẽ ſignificant. Incumbite in cauſam) totis animis & pectoribus inſtate.

nũq̃ tã vehemẽter cũ Senatu cõſociati fuíſtís.nec mírũ : agít
eñ nõ qua cõdítíone víctu rí,ſed víctu rí ne ſímus,an cum ſup-

plicio ignominiaq; perituri.q̄q̄ mortem quidē omnib⁹ natura propoſuit: crudelitatem mortis & dedecus virtus propulſare ſolet:quę propria eſt Romani generis & ſeminis. Hāc retinete quæſo Quiri.quā vobis tanq̄ hęreditatē maiores veſtri reliquerunt. q̄q̄ omnia alia falſa, incerta ſunt,caduca, mobilia. Virtus eſt vna altiſſimis defixa radicibus, q̄ nulla vnq̄ vi labefactari poteſt,nullo vnq̄ dimoueri loco. Hac virtute maiores veſtri,primū vniuerſam Italiā deuicerūt, deinde Carthaginē exciderūt,Numātiā euerterūt,potētiſſimos reges,bellicoſiſſimas gentes in deditionē huius imperii redegerūt. Ac maioribus quidem veſtris Quiri.cum eo hoſte res erat, qui haberet remp.curiā,ęrariū,cōſenſum & cōcordiā ciuiū:rationē aliquā, ſi res ita tuliſſet,pacis & fœderis. hic veſter hoſtis veſtrā rēp. oppugnat:ipſe habet nullā.Senatū,id eſt orbis terrę conſiliū, delere geſtit:ipſe conſiliū publicū nullū habet. Aerariū veſtrū exhauſit: ſuum non habet.nā concordiā ciuiū qui habere pōt, nullā qui habeat ciuitatē?pacis vero quæ poteſt cū eo eſſe ratio,in quo eſt incredibilis crudelitas,fides nulla?Eſt igit̄ Quiri.populo Ro.victori omniū gentiū omne certamē cū excurſore,cū latrone,cū Spartaco. nā ꝙ ſe ſimilem Catilinę eſſe gloriari ſolet,ſcelere par eſt,belli induſtria inferior. Ille cū exercitū nullū haberet,repēte conflauit:hic eū ipm exercitū quē accepit,amiſit. Vt igit̄ Catilinā diligētia mea,Senat⁹ authoritate, veſtro ſtudio & virtute fregiſtis:ſic Antonii nefariū latrociniū veſtra cū Senatu cōcordia,tāta quāta nūq̄ fuit,felicitate & virtute exercituū,ducumq; veſtrorū, breui tempore oppreſſum eſſe audietis. Equidem quantum cura,labore,vigiliis,auctoritate,conſilio eniti atq; efficere potero,nihil prætermittam qđ ad libertatem veſtrā pertinere arbitrabor. Neq; enim id pro

veſtris in me amplíſſimis beneficiís ſine ſcelere facere poſſum. Hodíerno autem die prímum referente viro fortiſſimo vobiſq; amiciſſímo M.hoc Seruilío, Collegiſq; eius ornatiſſímis víris, optímis ciuíbus,longo ínteruallo me auctore & princípe,ad ſpem líbertatis exarſimus.

Numãtia. Aerarium.

¶MATVR. Numantiam)Vracorum in Celtiberia ciuitas hęc fuit:ſummũ,ſi vires exiſtimes,Hiſpaniæ decus. de cuius nomine dũtaxat poſterior triũphauit Scipio. ſe cũ & ſua ferro & igni perdiderũt Numantini. Cum eo) tali. Qui haberet) hæc omnia, ſcilicet vt Tarentinus,Carthaginenſis. Si res ita attuliſſet) ſi victi fuiſſent maiores noſtri. Hic veſter hoſtis) Antonius. Aerariũ) vbi publicę ſeruabantur pecuniæ, quod Romę fuit in æde Saturni. Nã concordiã ciuiũ)vbi ciuitas eſt,hoc eſt ciuiũ multitudo, illic concordia poteſt eſſe,ſi cõſentiant: & diſcordia, ſi diſſentiãt. Excurſore) ꝙ vagať,& huc illucq; excurrat. Cõflauit) cõtraxit. Quę accepit a rep.) quinq; illas ſignificat legiones q̃ in Macedonia fuere Antonij prouincia. Egdẽ) ſuũ pollicetur ſtudiũ. Id ſine ſcelere facere poſſit) ꝑtermittere.ſcilicet quod ad libertatẽ pertinere videbatur. M.huic Seruilio) Tribunus hic erat plebis. Collegis) aliȷs Tribunis. Longo interuallo) diu enim ſub Iulio ſeruitutem paſſi erant,& tunc patiebantur ſub Antonio.

Catilinæ mores.

¶PHILIP.. Spartaco) Spartacum appellat Antonium quaſi alterum gladiatorum principem ducemq; fugitiuorum,atq; latronum vexillariu3: de Spartaco ante dictum eſt & inuulgata ſunt omnia. Belli induſtria inferior) In oratione ꝑ Cęlio de Catilina ſcriptum eſt j fuiſſe permulta in eo maximarum non expreſſa ſigna ſed adumbrata virtutum:& ſicut flagrabant vitia libidinis apud illum,ita vigebant etiam ſtudia rei militaris,qui cum triſtibus ſeuere,cum remiſſis iucunde,cum ſenibus grauiter,cum iuuentute comiter,cum facinoroſis audacter,cum libidinoſis luxurioſe viuebat.

M.T.C.in M.Antonium Philíppica Quinta.

NIhil vnq̃ lõgíus Cal. Iañ. mihí víſum eſt P.C.qđ ídem íntellígebam per hos díes vnícuiq; veſtrum víde[r]í. quí ením bellũ cũ republica gerunt,hunc díem non expectant. nos autem tum cum maxíme conſilío veſtro ſubuenire cõmuni ſalutí oporteret,ín Senatum conuocabamur ſed querelam præterítorum dierũ ſuſtulít oratío Conſulũ,quí íta locutí ſunt vt magís exoptatę Calendę Ianuarii q̃ ferę eſſe vídeãtur. Atq;

vt oratio Conſulum animũ meũ erexit, ſpéq; attulit nõ modo ſalutis conſeruãdę, verũetiã dignitatis priſtinæ recuperandæ: ſic me perturbaſſet eius ſentẽtia qui primus rogatus eſt, niſi veſtrę virtuti conſtãtięq; cõfiderem. Hic enim nobis P.C. dies illuxit, hęc poteſtas data eſt, vt quãtũ virtutis, quãtũ cõſtãtię, quantũ grauitatis in huius ordinis conſilio eſſet populo Romano declarare poſſetis. Recordamini qui dies nudiuſtertiuſ decimus fuerit, quãtus conſenſus veſtrũ, quanta virtus, quãta conſtantia, quantã ſitis populo Romano laudẽ, gloriã, gratiã conſecuti. Atq; illo die P.C. ea conſtituiſtis vt vobis nihil iam ſit integrum, niſi aut honeſta pax, aut bellum neceſſarium. Pacem vult M. Antonius, arma ponat, roget, deprecetur: neminem æquiorem reperiet q̃ me: cui dũ ſe ciuibus impiis cõmẽdat, inimicus eſſe, q̃ amicus mauult. Nihil eſt profecto quod dari poſſit bellum gerenti: erit fortaſſe aliquid, quod concedi poſſit roganti. Legatos vero ad eum mittere, de quo grauiſſimũ iudicium nudiuſtertiuſdecimus feciſtis, non iam leuitatis eſt, ſed (vt quod ſentio, dicam) demẽtiæ. Primũ enim eos duces laudauiſtis, qui cõtra illum bellũ priuato conſilio ſuſcepiſſent. deinde milites veteranos, qui cum ab Antonio in Colonias eſſent deducti, illius beneficio libertatẽ populi Ro. anteposuerũt. Quid legio Martia? quid quarta? cur laudantur? ſi enim Conſulem ſuum reliquerunt, vituperandę ſunt: ſi inimicum populi Romani, iure laudãtur. Atqui cum Conſules nõdum haberetis, decreuiſtis, vt de præmiis militum, & honoribus Imperatorũ, primo quoq; tẽpore referretur: placet eodẽ tempore præmia conſtituere eis qui contra Antonium arma ceperint. & Legatos ad Antonium mittere, vt iam pudendum ſit, honeſtiora eſſe legionum decreta, q̃ Senatus.

ℭMATVR. Exercitum Antonius Ariminũ pręmiſerat, & ſubſecutus ipſe fuerat; in prouinciãq; Galliam venerat, quã tradi ſibi a Decio poſtulabat: recuſantẽq; intra Mutinã obſederat. res nũciata Romę eſt. Noui Conſules) Panſa & Hirtius Ianuarij mẽſis initio ilico Senatũ in Capitoliũ inter ipſa quę pro ſe faciebant ſacrificia cõuocãt. de Mutinæ referũt obſidione. Cic. & qui eiuſdẽ erant factionis id agere conantur, vt patriæ hoſtis iudicetur Antonius, q Galliam prouinciã ad patrię oppugnationẽ inuito Senatu inuaſiſſet, q exercitũ contra Getas in Macedoniã miſſum in Italiã reuocaſſet, q ſtipatus armatis per vrbẽ inceſſiſſet, domũ muniuiſſet, & omnibus ſuperbior q̃ annua poteſtas poſtularet, viſus eſſet. L. vero Piſo vir Conſularis & magnę auctoritatis qui abſentem Antoniũ defendebat, vocandũ ad diſquiſitionẽ cenſet, & cauſa indicta minime damnãdũ. Aſſenſum tamẽ Ciceroni fuiſſet, vt hoſtis iudicaretur Antonius, niſi Tr. pl. Saluius interceſſiſſet, & in ſequentẽ diem differendã rẽ cenſuiſſet. Is quo minus & cõtra Antoniũ, & de D. Bruto decerneretur quippiã, tã diu obſtitit, quoad a Senatu eſt prohibitus. Tunc & Decius collaudatus, q Antonio prouincia non ceſſiſſet: & Octauio honores decreti, vt vna cũ Conſulibus exercitũ ducere, vt Conſulatũ .x. annis anteq̃ per leges liceret, petere poſſet. Decretũ pꝛeterea vt militibus qui ab Antonio ad eũ trãſiſſent, tãtũdẽ a populo impẽderetur, quãtũ ipſe victoribus erat pollicitus: ex quo Senatus decreto re ipſa hoſtis Antonius eſt iudicatus: ſed cũ matris, vxoris, ac paruuli filij tota nocte diſcurrentium, & potẽtioribus ſupplicantiũ lachrymis flecti cœpiſſent, orationẽ habuit Cic. qua labantes animos retinuit, ea apud Appianũ eſt: in qua oblique multa dicit in Saluiũ Tribunũ, in Antonij odiũ omnes rurſus accendit: contradicit L. Piſo pluribus, obiecta Antonio a Cicerone diluit: multa ipſe obijcit, efficitq; vt hoſtis patrię tunc iudicetur. Legatos mittẽdos ſuadet: dehortatur Cicero, & nõ modo nõ faciendũ cenſet, ſed inutile & turpe dicit eſſe Romano Imperio ad eũ Legatos mittere, quẽ ſupplicẽ depoſitis armis veniã petere, pro tot peccatis ac ſceleribus cõueniret. Acta eius cẽſet reſcindenda, nec Conſulem, ſed hoſtẽ habendũ. Nihil illi credendũ monet, qui vtiliter latas a Cæſare Dictatore leges peruerterit, & nefarias ipſe prius tulerit q̃ ſcripſerit aut promulgauerit. Multa & vera in eũ congerit crimina, fœde ac turpiter ab eo facta cõmemorat. D. Brutum laudat, vt ei M. Lepido Octauio, & L. Aegnatuleio honores decernãtur hortatur. ſuam de præmijs Martię & Quartę legioni, ac militi q ad Conſules cõueniſſet diſtribuẽdis pꝛfert ſentẽtiã. Exorditur autẽ per locũ expectationis Calẽdarũ Ian. ſtatim autem ſuadet non eſſe ijs aſſentiẽdũ qui Legatos ad Antoniũ mittẽdos, & de pace cũ eo agẽdũ retuliſſent. Eſt vt ſuperiores in deliberatiuo genere hęc oratio, & ſi maiore ex parte vituperatur Antoni⁹.

Nihil vnq̃ longius) nam expectanti animo, qđ ait Seneca, omnis celeritas mora eſt. Qui idem bellum) Antoniũ ſignificat, & inuidioſe ait, vt Venus apud Virgi. Nauibus infandũ amiſſis vnius ob irã. vna enim dũtaxat perierat. Non expectant) ſed rẽ agũt clauſo intra Mutinam Decio. Nos autẽ) ac ſi diceret: cum agendũ erat deliberamus, & tempus conſultando conterebamus. qui Demoſthenis locus eſt. Magis expectent) neq; enim ferum videbatur. cont a Antoniũ & decernere & agere Conſulibus; quippe q & animo erant pręſenti & certã ſumebãt ſpem cõſeruandę bonorum ſalutis, & libertatis recuperandæ. Eius) L. Piſonis. Conſiderem) fore mihi perſuadens, vt eius de mittendis ad Antonium Legatis ſententiam minime ſequamini. Nudiſtertiuſdecimus) Nũc dies tertiuſdecimus, quo die Cicero duas proximas habuit orationes ad P. C. & ad Quirites. Ea conſtituiſti) laudandum Decium, & prouinciam Galliam Octauio honores decernendos, legionibus Martiæ & Iuniæ præmia promittenda. Integrum) liberum. Honeſta parũ) ſi Antonius armis depoſitis pro peccatis & facinoribus ſuis veniã ſupplex petat. Pacẽ vult) hoc L. Piſo eius nomine dicebat. Cõmẽdat) illis gra-

Octauij honores.

Nudiuſtertiuſdecim⁹.

tificando omnia quæ velint indulgendo. Grauiſſimum iudicium) quicquid ageret contra veſtram agere amplitudinem, & qui ei aduerſantur recte facere. Eos duces) Octauium, Decium Brutum. In colonias) in Campaniam & alia loca. Ab Antonio) quē Iulius deducendis præfecit colonijs. Nondum haberetis) qui nondum magiſtratum inierant. Imperatorum Octauij & Decij.

¶ PHILIP. Nudiuſtertiuſdecimus) Dicitur paſſim nudiuſtertius: Nudiuſquartus, Pro eo quod eſt, nunc dies tertius eſt, nunc dies quartus. nec vlterius progredi poſſe plerią; autumant: quorum opinioni reclamant celeberrimi ſcriptores, quorum authoritas pro ratione eſt. & in primis Plautus, qui in trinummo inquit, Ad forū ibo nudiuſſextus. cui talentum mutuum dedi repoſcam. Et hoc in loco M. Tullius, a quo bis dicitur nudiuſtertiuſdecimus, id eſt nunc dies tertiuſdecimus eſt.

¶ GEORG. Nihil Calēd. Ianua.) cum ſententiæ in Senatu dicerentur: & quidam amici Antonij Legatos ad eum mittēdos cenſuiſſent, Cicero non modo id faciendum non eſſet, ſed omnia eius acta reſcindenda, nec eum Conſulem ſed hoſtem habendum. eſſe vero non ſolum patrię inutile ſed etiam turpe imperio Romano Legatos ad eū mittere, quē deceat armis depoſitis veniam pro ſuis peccatis & facinoribus petere.

Si quidem legiones decreuerunt Senatum defendere contra Antonium: Senatus decreuit Legatos ad Antonium mittere: vtrum hoc eſt confirmare militum animos? an debilitare virtutem? Hoc dies .xii. profecerunt, vt quem nemo pręter Cotylonem inuentus ſit qui defenderet, is habeat iam patronos etiam Conſulares? qui vtinam omnes ante me ſententiam rogarentur: q̄q̄ ſuſpicor quid dicturi ſunt quidā eorum, qui poſt me rogabuntur. facilius contra dicerem, ſi quid videretur. Eſt enim opinio decreturum aliquem M. Antonio illam vltimam Galliam, quam Plancus obtinet. Quid hoc aliud eſt, q̄ ad bellum ciuile hoſti arma largiri? primum neruos belli pecuniam infinitam qua nunc eget: deinde equitatum quantum velit: eqtatum dico? Dubitabit credo gentes Barbaras ſecum adducere? hoc qui nō videt, excors: qui cum videt decernit, impius eſt. Tu ciuē ſceleratū & perditū Gallorū & Germanorū exercitu, pecunia, peditatu, eqtatu, copiis inſtrues? Nullę iſtæ excuſationes ſūt: meus amicus eſt. ſit patrię prius. meus cognatꝰ: an pōt cognatio vlla ꝓpior eſſe, q̄ patrię, in qua etiā parētes cōtinēt?

mihi pecuniam attribuit : cupio videre quid audeat dicere.
Quid autem agatur , cum aperuero , facile erit ſtatuere
quam ſententiam dicatis , aut quam ſequamini . Agitur
vtrum M.Antonio facultas detur opprimendæ reipub.cę-
dis facienda,bonorum diripiendorum,vrbes,agros,ſuis la-
tronibus condonandi,populũ Rom.ſeruitute opprimendi:
an horũ nihil facere ei liceat.dubitate quid agatis . At non
cadunt hęc in Antonium?hoc ne Cotylo quidem dicere au
deret.Quid enim in eum non cadit?qui cuius acta ſe defen-
dere dicit,eius eas leges peruertit,quas maxime laudare po
teramus. Ille paludes ſiccare voluit. hic omnem Italiã mo-
derato homini L.Antonio diuidendam dedit.Quid?hanc le
gem populus Ro.accepit ? Quid per auſpicia ferri potuit?
ſed Augur verecundus,ſine Collegis de auſpiciis non inter
pretaretur,q̃q̃ illa auſpicia non egent interpretatiõe Augu
rũ.Ioue em̃ tonãte cũ populo Ro.agi nõ eſſe fas,qs ignorat?

❡MATVRANTIVS. Dies.xij.) ex quo quę dixit decreta erant.) Cotylã, is vn⁹ erat Cotyla.
ex ipuris & nefarijs q Antoniũ ſeq̃bãt. Meũ) ironice,& p iocũ ſic ait. Patronos Cõ-
ſulares) defẽſores,& L.Piſonẽ tãgit. Eſt em̃ opinio) id em̃ ab Antonij amicis iactabat.
Decretũ aliquẽ)aut Saluiũ Trib.ple.aut L.Piſonẽ ſignat. Neruos belli)ſic appellãt pe Nerui belli
cuniã belli neruos. Tu apte) in L.Piſonẽ & Saluiũ dicit,q̃rũ vterq̧ ideo ſe dicebat An-
toniũ defendere,q̧ amic⁹ ille eſſet. Cæ patrię)q̃ vna oẽs oĩꝫ charitates ɔplexa eſt,vt ait
Cic.in Offi. Mihi pecuniã attribuit) ꝟba ſunt Antoniũ defẽdẽtis.ideo defendo qm̃ mi-
hi pecuniam tribuit.Cicero vero ſubijcit,Cupio videre qui ad hęc audeat reſpondere :
ac ſi dicat negare non poterit. At non cadunt &c.)Obiectio eſt cui reſpondet Cic. Ne
Cotyla quidem)Antonij aſſecla hęc diceret. Eas leges) de quibus in prima Philippi-
ca eſt dictum. Ille) Iulius. Paludes) Pontinas ,quod in eius vita inquit.) Tran-
quillus. Moderato homini) ironice. Antonio) fratri,quẽ Tribu.ple diuidundis per
totã Italiã agris ꝑfecit. Legẽ) de Triũuiris diuidẽdoꝝ agroꝝ.neq̧ em̃ rogatus fuerat
populus.& cũ legẽ tulit Antoni⁹,agi cũ populo ꝓpter tonitrua,& imbres effuſiſſimos
nõ poterat. Ferri potuit)ac ſi dicat minime. Augur ꝟecũdus)ironice. Interꝑtatiõe)de
claratiõe Augurũ , cũ apta ſint p ſe. Ioue tonãte)hoc idẽ Cicero ipſe libro de Diuiatiõe,
❡PHI. Ille paludes ſiccare voluit)Cęſar Dictator nõ ſolũ Põtinas Paludes ſiccare de- Paludes põ
ſtinauerat,ſꝫ & Nomẽtaneas,Setinaſq̧,vt ita latifũdia pãderẽt,quib⁹ multa mortaliũ tinæ.
milia ali poſſent. Pli.inq̃t, Siccẽt ethiopide herba, Põtinę paludes,ſi tãtũq̧ agri ſubur-
banę reddat Italię. Ioue tonãte) in ſc̃do de Diuinatiõe,Ioue inq̃t tonãte,fulgurãte comi Ioue to-
tia populi habere nefas.hoc fortaſſe rei publicę cauſa ɔſtitutũ eſt,comitiorũ em̃ nõ ha nante.

bendorũ cauſas eſſe voluerũt. hic exiſt illud Lucani, Nec cœlo ſeruare licet, tonat Augure ſurdo Auguſtus, auctore Trãquillo, frequẽtabat dedicatã in Capitolio ędẽ Tonantis Iouis. Ait Plinius, Lucos & aras & ſacra habemus, interq; ſtatores & tonantes & feretrios elicium quoq; accepimus Iouem.

¶ASCEN. In victorino eſt) præter Cotylonem iuuentus &c. vbi alijs eſt Cotylam meũ. vbi quia meum nihili vox eſt, ſequar antiquum codicem qui paulo poſt habet, hoc ne Cotylo quidem dicere auderet.

Tribuni ple.tulerũt de prouinciis contra acta Cæſaris, ille biẽnii,iſte ſexennii.num etiã hãc legẽ populus Ro.accepit? Quid ꝑmulgata fuit?quid?nõne ãte lata q̃ ſcripta?nõne añ factã vidimus,q̃ futurã q̄ſq̃ eſt ſuſpicat9? Vbi lex Cęcilia & †trium nondi. Didia?vbi ꝑmulgatio†triũdinũ?vbi pœnæ recẽti lege Iunia & Licinia?pñt ne hę leges ratæ eſſe ſine interitu legũ reliq̃rũ? Eccui poteſtas in forũ introeũdi fuit?q̃ porro illa tonitrua? q̃ tẽpeſtas?Aut ſi auſpicia M.Antoniũ nõ mouerẽt: ſuſtinere tamen eum aut ferre poſſe tantam vim tempeſtatis, imbris,ac turbinum,mirum videretur.Quam legẽ igitur ſe Augur dicit tuliſſe,non modo tonante Ioue,ſed prope cæleſti clamore prohibente,hanc dubitabit cõtra auſpicia latam confiteri?Quid?ꝙ cũ eo Collega tulit,quem ipſe fecit ſua nunciatione vitioſum: nihil ne ad auſpicia bonus Augur arbitratus eſt pertinere? ſed auſpiciorũ nos fortaſſe erimus interp̃tes,qui ſumus eius Collegę.Num ergo etiã armorum interpretes quærimus? Primum omnes fori aditus ita ſunt ſepti,vt etiam ſi nemo obſtaret armatus,tamen niſi ſeptis reuulſis introiri in forum nullo modo poſſet.Sic vero erant diſpoſita præſidia, vt quomodo aditus hoſtium prohibetur caſtellis & aggeribus,ita ab ingreſſione fori populũ Trib.q; ple.propulſari videres. Quibus de cauſis eas leges quas M.Anto.tuliſſe dicitur,omnes cenſeo per vim & contra auſpicia latas,hiſq; legibus populum Ro. non tene-

ri. ſi quam legem de actis Cæſaris confirmandis, deue Dictatura in ꝑpetuũ tolléda, deue coloniis ĩ agros deducẽdis tuliſſe M. Antonius dicitur, eaſdẽ leges de integro vt populum teneant, ſaluis auſpiciis ferre placet. quis ergo bonas leges vitioſe ꝑ vĩꝗ tulerit, tñ eę nõ ſunt leges hñdę. omiſq; audacia gladiatoris amẽtis authoritate noſtra repudianda eſt.

¶MATVR. Tribuni ple.) ꝓcipue ꝓpter L. Antoniũ, dicit, ꝙ Tribuno factũ eſt. Cõtra
acta Cęſar(.) qb⁹ voluit ne ꝓtorię ꝓuĩciæ plus q̃ ãnũ Cõſulares pluſq̃ biẽniũ obtinerẽt.
Ille) Iulius. Iſti) Tribuni. Hãc legẽ) de ꝓuĩcijs. Ante lata q̃ ſcripta) ſcribebat enim
pri⁹, trinũdino ꝓmulgabat, in ęs idẽ icidebat, & tũc demũ lata dicebat. ſed hęc neq; ſcri-
pta, neq; ꝓmulgata, lata ab Ant. aſſerebat. Vbi lex Cęcilia & Didia) q̃s Cęcili⁹ & Didi⁹
tulere de rogãdis legib⁹, vt nullã vi haberẽt niſi magĩat⁹ ppl̃m rogaret, nisi itẽ trinũ-
dino ꝓmulgarent ꝓſcriptę, hoc eſt trib⁹ nũdinis recitarent, cũ oĩs etiã ex agris adeſſet Lex didia.
multitudo: vt ſi qs vellet, itercedere poſſet. Vbi ꝓmulgatio?) hic diſtinguẽdũ. Trinũ
dinũ) vbi trinũdinũ. Pœnę) ſtatutę.ſ. Recẽti) nuꝑ lata. Iunia & Licinia) quã Iuni⁹ & Li
cini⁹ tulerũt, ſuꝑiores leges a Cęlio & Didio pri⁹ latas ꝯfirmãtes, grauiore pœna adie
cta. Hę leges) latę ab Ant. de ꝓuĩcijs. Cui) nulli. Quę porro) & ꝓhibuit itrare forũ Lex Iunia.
Anto. & tonãte Ioue tulit leges. Hũc dubitabit) ac ſi dicat dubitare nõ poterit. Cũ col
lega) Dolabella.

¶PHI. Vitiũ) Vitioſus mgĩat⁹ dr̃ vitio creat⁹ ꝯtra auſpicia, & Augurũ diſciplinã.
Vitium eſt ſcd̃m Augures ſi tonet tãtum: Vitium & calamitas, ſi tonet & grãdinet ſi-
mul, & etiam fulminet.

¶GEGR. Vertit a poſſeſſiõe reipu.) ad ſuũ ius poſſeſſionẽq; iniuria & dolo ꝯuertit.
Vñ & auerti patrimoniũ & hęreditas dicit. Falſis ꝓſcriptiõib⁹) falſo ꝓſcribẽdis & in
exiliũ mittẽdis ciuib⁹ Rõanis & eoꝝ bonis publicãdis. nã ꝓſcribere eſt ciuẽ in exilium
exigere, & bona eius publicare. nã eorũ nõia in publico ſcribebãt. Aut ꝓſcriptiõib⁹) Pręſcribi res dicit: q̃ ſi mobilis eſt, vt pecunia, biẽnio ei⁹ fit q tenet: ſi imobilis, decẽnio iter Proſcribi f
pñtes, aut vigiti annis iter abſentes. Cõſeſſu3) loc⁹ ipſe & multitudo iudicũ ſedẽtiũ Gręce ϭυνέδριον. Moreſve nouit?) Mos eſt inſtitutũ patriũ ꝑtinẽs maxime ad religio-
nẽ cerimõiaſq; maiorũ. Delect⁹ de bõis dicit. Notatio) de malis. Gortiniũ cretẽſem Pręſcribi.
γόρτυνος πόλιος τῆς κρήτης. Phędri) Is ętate Cic. ꝓſtãtiſſim⁹ int̃ Epicureos ph̃s fuit.

¶MAT. Eius collegę) ĩ Auguratu. Sept(.) reuulſis) repagulis & cãcellis, qbus vndiq; Conſeſſus.
forũ ſeptũ fuerat, qd̃ fiebat comitiali die. Ouid. Eſt q̂q; q̃ ppl̃m fas eſt includere ſept(.).
Videres) videret qſpiã. Nõ teneri) nõ eſſe obnoxiũ. De integro) denuo vt iterũ rogẽ
tur, ac ſi rogatę nõdũ eſſent. Septies milies) hęc pecunia ad ædẽ fuerat Opis, quã trã-
ſlatitiã vocat Trãquil. hoc eſt cõem & in medio poſitã. Falſis ꝓſcriptiõib⁹) donatiõib⁹
dicẽs a Cęſare in ꝯmẽtarijs ꝓſcriptũ hoc eſt aſſignatũ donatũq; cuipiã eẽ. Vertit) a poſ-
ſeſſiõe Reip. ad poſſeſſionẽ vſumq; ꝓuatũ ꝑ fraudẽ trãſtulit. alij ꝓſcriptiõib⁹ legũt, hoc
eſt ꝓſcribẽdis & in exiliũ mittẽdis Rõanis ciuib⁹, eorũq; bonis publicãdis ac vẽdẽdis,
vt ꝓſcriptio legat⁹ hoc ẽ rei vẽdicatio nõ ꝓcedit. Immunes q̃ſt⁹) lucrũ factũ ex ĩmuni pręſcriptio
tatib⁹, ꝓuincijs, ciuitatib⁹ & ꝓuat(.) hõib⁹ ꝯceſſis. In ęs) vt rata eſſent. Exhauſit) oĩb⁹
ꝯcedẽs q emere qppiã vellẽt. Mulier) Fuluia. Sibi fœlicior q̃ vir) q̃ eñ ex bñficioꝝ vẽdi
tiõib⁹ accipiebat, ẽt ꝯſeruabat, cũ vir iꝑe effunderet ilico. Quaſi lege) qa dicebat lege Cęſa
ris reſtitut⁹, q̃ eſſet in ꝯmentarijs, cum tamẽ nulla eſſet. Quæ) oĩa ab Antonio acta.

Illa vero diſſipatio pecuniæ publicæ ferenda nullo modo eſt, per quam ſepties milies falſis perſcriptionibus donationibuſq; vertit: vt portenti ſimile videatur, tantam pecuniam populi Ro. tam breui tempore perire potuiſſe. Quid illi immunes quæſtus? ferendi ne? quos M. Antonii tota exhauſit domus. decreta falſa vendebat, regna, ciuitates, immunitates, in æs (accepta pecunia) iubebat incidi. hæc ſe ex cõmentariis Cæſaris, quorum ipſe auctor erat, agere dicebat. In interiore ædiũ parte, totius reipublicę nundinæ: mulier ſibi felicior q̃ vir, auctionem prouinciarum regnorumq; faciebat. reſtituebantur exules quaſi lege, ſine lege: quæ niſi autoritate Senatus reſcindantur, quoniam ingreſſi in ſpem reipublicæ recuperandę ſumus, imago nulla liberę ciuitatis relinquetur. Neq; ſolum commentariis cõmentitiis chirographiſq; venalibus innumerabilis pecunia congeſta in illam domũ eſt, cum quæ vendebat Antonius ea ſe ex actis Cæſaris agere diceret: ſed Senatuſconſulta pecunia accepta falſa referebat. Syngraphę obſignabantur, Senatuſcõſulta tanq̃ facta ad ærarium referebantur. Huius turpitudinis teſtes erãt etiam exteræ nationes. Fœdera interea facta, regna data, populi prouincięq; liberatę, earumq; rerum falſę tabulę gemente populo Ro. toto Capitolio figebantur. Quibus rebus tãta pecunia vna in domo coaceruata eſt, vt

†Popu. Roma. ſi hoc genus in vnũ redigat̃, nõ ſit pecunia † Reipub. defutura. Is etiã legẽ iudiciariã tulit, homo caſtus atq; iteger, iudiciorum & iuris auctor, in quo vos fefellit. Anteſignanos & Manipulares & Alaudas iudices ſe conſtituiſſe dicebat. at ille legit aleatores, legit exules, legit Gręcos. O conſeſſum Iudicũ pręclarum, o dignitatem conſilii admirandam.

Pauet animus apud illud conſilium pro reo dicere, Cydam Cretẽſem, portentũ inſulę, hominẽ audaciſſimũ & perditiſſimum. Sed fac ita non eſſe. num latine ſcit? num ex iudicũ genere & forma? num leges noſtras mores ve nouit? nũ deniq; hoĩes? Eſt enĩ vobis Creta notior, q̃ Roma Cydę. De lect9 aũt & notatio Iudicũ etiã in nr̃is ciuibus haberi ſolet.

❡MATVRANTIVS. Cõmẽtitijs) fictis. Cõminiſci fingere eſt. Falſa) quę ſenat9 neq; vouerat. Syngraphę) Cautiones per cõtrahentiũ ſcripturã factæ. Senatus conſulta tanq̃ facta) ac ſi re vera ſenatus feciſſet, in ęrarium referebanť, vbi & leges & Senatus decreta in æs inciſa reponebanť. Etiã exterę natiões qbus bñficia & priuilegia ꝯcedebãtur. Hoc gen9) pecunię. Legẽ iudiciariã) de qua i p̃ria Philippica ẽ dictũ. Hõ caſt9) ironice. Anteſignanos) Cẽturiones, & q ordines duxerãt. Anteſignani vero añ ſigna collocabanť, vt primipili, manipulares, qui ꝑerant duabus Centurijs hoc eſt ducentis quinquaginta ſex. Alaudas) ex illa legione Alaudarũ, de qua prius eſt dictum. Conſeſſum) duo ſignificat cõſeſſus, & locũ & multitudinẽ, vt ſenatus συνέδριον gręci dicunt. Pauet animus) eorũ qui cauſas orant, dicere pro reo apud illud conſilium, & apud Cydam Cretenſem, qui inſulę Cretę portentum eſt. Num ex iudicum &c.) ſcilicet ex his qui deligi iudices ſolent. Leges) quæ ſcriptæ ſunt. Mores.) qui ſunt in conſuetudine. nam qđ ait Vulpianus, Inueterata conſuetudo pro lege nõ immerito cuſtoditur, & hoc ius eſt quod dicitur moribus conſtitutum. — Syngraphę — Manipulares. — Conſeſſus.

❡PHILIPPVS. Syngraphæ obſignabantur) Autumat Aſconi9 inter chirographa, & ſyngraphas hoc intereſſe, quod in chirographis tantum quæ geſta ſunt ſcribi ſolẽt, in ſyngraphis vero etiam contra fidem veritatis pactio venit, & non numerata quoq; pecunia, aut non integre numerata, pro temporaria voluntate hominum ſcribi ſolet. Chirographarium Iuriſconſulti decenter appellant debitorem, qui proprio chirographo ſe debere profitetur. O conſeſſum iudicum) in epiſtolis ad Atticum non turpior in talario ludo conſeſſus q̃ hic iudicum fuit. Cydam Cretenſem) Pronunciatione adiuuandum. tanq̃ hominem nequiſſimum intelligi velit, qui Cretẽſis ſit apud Græcos in prouerbio eſt τρία κάππα κάκιστα, tria cappa peſſima, propter Ciliciã, Cappadociam, Cretã. Noſtri hoc referunt ad tres Cornelios. videlicet Cornelium Syllam, Cor. Cinnã. & Cor. Lẽtulum: hi enim per tres literas deſignati ſunt in libris Sibyllinis, Altera quoq; parœmia eſt κρητίζειν de his qui mentiuntur, & fallunt, tanq̃ verum ſit illud Epimenidis, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοί. id eſt Cretẽſes ſemper mendaces, malę beſtiæ, ventres pigri. Delectus iudicum) Seruatũ) ſeruatum eſt inqt Pli. in hodiernũ diẽ neq; e nouis ciuib9 in Decurijs iudicũ iudicaret. Idẽ auctor eſt ad hoc iudicãdi munus Prouinciales quoq; admiſſos. — Chirographa. — Chirographarius. — Cydas. — Creten. — Cornelij. — Kappa.

❡GEORGIVS.T. Feſtiuus) hilaris lętus iocũdus. Ariopagites ꝯſiliũ athenis q de cęde iudicabãt ἀπὸ τοῦ ἄρεος καὶ πάγου. Citat9 vocat9 noiat9. nã ciere noiare ẽ. vñ etiã nomẽclatores q nolatim aliquẽ vocãt in ſenatu vt ſentẽtiam dicat. Quęſtioni) inqſitioni. Periculũ fortunę) i alea. ſ. vñ ꝓuerbiũ illud in prõptu eſt, Iacta eſt alea: quo Cęſar vſus fuiſſe dicitur cum Rubiconem fluuium traieciſſet, & in alienam Prouinciam irrupiſſet. Solum vertiſſe) Patriam commutaſſe. — Iacta ẽ alea.

Cortynium vero iudicem quis nouit? aut quis noſſe potuit? nam Lyſiadem Atheniēſem pleriq; nouimus. eſt enim Phædri philoſophi nobilis filius, hō preterea feſtiuus: vt ei cum M.Curio cōſeſſore eodē & colluſore facillime poſſit cōuenire. Quęro igit̃ ſi Lyſiades citatus iudex nō reſpōderit, excuſeturq; Areopagites eſſe, nec debere eodē tēpore Romæ & Athenis res iudicare, accipiet ne excuſationē is qui q̃ſtioni p̃erit? Grçculi Iudicis modo palliati non togati? an Atheniēſiū ātiquiſſimas leges negliget? Qui porro ille cōſeſſus dii boni? Cretēſis iudex, iſq; neq̃ſſimus, quēadmodū ad hunc reus allegetꝰ quomodo accedat? dura natio eſt. at Athenienſes miſericordes: puto ne Curiū quidē eſſe crudelē, qui quotidie periculū fortunę faciat. Sunt itē lecti Iudices, qui fortaſſe excuſabunt̃. habēt eñ legitimā excuſationē, exilii cauſa ſolū vertiſſe, nec eſſe poſtea reſtitutos. hos ille demēs Iudices legiſſet: horum nomina ad ærariū detuliſſet: his magnā partē reipub. credidiſſet, ſi vllā ſpeciē reipub cogitauiſſet? Atq; ego de notis iudicibus dixi: quos minꝰ noſtis, nolui noiare. ſaltatores, cithariſtas, totū deniq; comeſſatiōis Antoniane chorum in tertiam Decuriam iudicum ſcitote eſſe collectum. Hæc cauſa cur lex tam egregia tanq; pręclara, maximo imbri, tempeſtate, ventis, procellis, turbinibus inter fulmina & tonitrua ferretur, vt eos Iudices haberemus, quos ſocios ad epulas habere hoſpites nemo velit.

Cortina.

¶MATV. Etiam in noſtris ciuibus) qui multi nota aliqua digni nō ducunt. Cortynium) ex ciuitate Cortyna, quæ illuſtris fuit in Creta inſula. abeſt autem ab Africano littore ſtadijs nonaginta in campo ſita, auctor Strabo. Nam Lyſiadem) & hunc in iudicum numerum elegerat Antonius, corruptiſſimis & fœdiſſimis moribus, & ſi Phędri philoſophi Epicurei inſignis ea tempeſtate, filius erat. Lyſiadem) in hūc iocat Cicero. Feſtiuus) iucundus, lepidus. Cum M.Curio) is ſcurra erat, aleator & impuriſſimus, vnus ex iudicibus ab Antonio delectis. Conuenire) conſentire & cōgruere:

xe: nam magna inter molles concordia. Citatus iudex) vt in conſeſſum veniat iudi=
cum per viatorem vocatus. Areopagites eſſe) idcirco adeſſe non debere, nec cogi poſſe
ꝙ 'Areopagites hoc eſt Athenienſis iudex ſit. Areopagus locus fuit Iudicij Athenis,
in quo primum capitis iudicium actum eſt, quod ait Plinius, & vbi de cæde iudicaba=
tur. & quoniam in eminenti loco ſitus erat, πάγος compoſito nomine cũ ἄρης
qui Mars eſt pugnæ & cædis deus appellabatur. Aeſchylias idcirco hoc loco nomen di
xit eſſe, ꝙ ad eum vſq; locum Amazones duxere exercitum, quæ Martis fuere: vel quo=
niam illic ſedentibus dijs a Neptuno accuſatus eſt Mars ꝙ Allirothoum eius filium Allirotho⁹
occidiſſet, quod ille fecit compreſſa per vim ab eo Alcipe filia ſua & Agraules Cecropis
filię, qua de re extant declamationes apud Græcos. Is qui quæſtioni præerit) Antoni⁹
qui indagandæ rei præpoſitus, & excuſationi munus reiſcientium. Modo palliati) Palliati.
pallio veſtiti, quo habitu Greci vtuntur. vnde palliata eloquẽtia, & fabula palliata hoc
eſt græca dicitur. Toga enim Romanorum veſtis fuit. Et Virgilius ait, Romanos re=
rum dominos gentemq; togatam. An Athenienſium antiquiſſimas leges negligat)
quibus cauebatur vt qui Areopagites eſſet, alijs iudicijs adeſſe iudicaturus nõ poſſet.
tanti enim faciebant in Areopago iudicare, vt turpe duceret, ſi quis alibi iudicaret, qui
iudex in eo iudicio fuiſſet. Cretenſis iudex) Cydas. Alleget) ius ſuum explicet. Pa= Athenieñ.
pinius, Allegentq; ſuos vterq; a ſanguine diuos. Accedatur) Cydas. Dura) difficilis laus.
inexorabilis. Natio) Cretenſis. Periculum fortunæ) qui fortunæ varietatem ex=
periuntur quotidie, hi ſolent eſſe humaniores: ſed iocatur & periculum ſignificat pe=
cuniarum & bonorum, quod in alea Curio faciebat. Solum vertiſſe) locum mutaſ=
ſe, & in exilium ꝙ ſoluendo non eſſet, abijſſe. Ille demens) Antonius. Horũ nomina) Allegare.
iudicum enim nomina in ęs incidebantur & in ærarium deferebãtur. Saltatores) tri Noia iudi=
pudiantes. ſalto enim tripudio eſt, & ſaltatio tripudium. Comeſſationis) laſciuior cum in æs
conuictus & amatorius comeſſatio dicitur a vicis, quos Græcis κώμας vocant. in incidi.
his enim habitauerunt priuſq̃ oppida conderentur, quibus in locis alij alios conui=
ctus gratia inuitabant.

¶PHILIPPVS. Modo palliati, modo togati) ſat notum pallium ita Græcorum
eſſe ſicut togam Romanorum, vnde palliatæ fabulæ, & togatæ dictę. Claudius Impera
tor, peregrinitatis reum orta inter aduocatos leui contentione, togatum ne an pallia=
tũ dicere cauſam oporteret, quaſi æquitatẽ integram oſtentans mutare habitum ſæpi
us & prout accuſaretur defendereturq; iuſſit. Athenienſium leges.) In oratione pro
Flacco, Adſunt Athenienſes vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ,
atq; in omnes terras diſtributæ putantur. Apuleius Athenienſes bono epitheto legi=
feros & catos appellat. Periculum fortunæ.) Alludit ad aleatorem qui in alea ſin=
gulis momentis periculum fortunæ ſubit. Tradunt auctores, Curium aleatorem
fuiſſe notiſſimum in quem eſt hendecaſyllabus Calui, Elegans & talis Curius pererudi
tus. Solum vertiſſe.) Solum vertere eſt exilij cauſa ſedem locumq; mutare, vt elegã= Solũ verte
ter docet M. Tullius in oratione pro Cecinna. cuius verba ſunt hæc, Exilium non ſup= re.
plicium eſt, ſed profugium, portuſq; ſupplicij. nam qui volunt pœnam aliquam ſub=
terfugere aut calamitatem eo ſolum vertũt, hoc eſt ſedem ac locum mutãt. Liui⁹, Col=
legæ eorum exilij cauſa ſolum verterunt, bona publicata ſunt. ¶Apud Satyrographum
peruagatiſſimum eſt carmen, Qui vertere ſolum Baias, & ad oſtia currũt. Inter ful= Ioue tonan
mina & tonitrua.) Sæpe diximus, quẽadmodum fulminante, aut tonãte ioue, nephas te.
erat agere cum populo: & ex diſciplina Augurum vitium fieri dicebatur, ſi tãtum to= Vitium &
nuiſſet. vitium vero & calamitas, ſi & tonitrua & grando & fulmina ſimul interue= Calamitas.
niſſent.

¶GEOR. Comeſſationis) comeſſatorum εἰλαπιναστῶν. Opertis) clauſis.

Scelerum magnitudo, conſcientia maleficiorum, direptio eius pecuniç, cuius ratio in æde Opis confecta eſt, hanc tertiam decuriam excogitauit. nec ante turpes iudices quçſiti, q̃ honeſtis iudiciis nocentium ſalus deſperata eſt. Sed illud os, illam impuritatem cœni feciſſent, vt hos Iudices legere auderet, quorum lectione duplex imprimeretur reipublicç dedecus. vnum, q turpes Iudices eſſent: alterũ, q patefactum cognitumq; eſſet, q̃ multos in ciuitate turpes haberemus. Hanc ego & reliquas eiuſmodi leges, etiã ſi ſine vi ſaluis auſpiciis eſſent rogatæ, cenſerem tamẽ abrogandas. nunc vero cur non abrogandas cenſeam, quas iudico non rogatas? An illa non grauiſſimis ignominiis, monimẽtiſq; huius ordinis ad poſteritatis memoriã ſunt notãda, q vnus M. Antoni9 in hac vrbe poſt cõditã Vrbẽ palã ſecũ habuit armatos? qđ neq; Reges fecerunt, neq; ii q Regibus exactis regnũ occupare voluerũt. Cinnã memini, vidi Syllã, modo Cçſarem. hi eñ tres poſt ciuitatẽ a. Iu. Bruto liberatã plus potuerunt, q̃ vniuerſa reſpu. Non poſſum affirmare nullis telis eos ſtipatos fuiſſe. hoc dico, nec ita multis & occultis. At hãc peſtẽ agmen armatorũ ſeq̃bat. Claſſitius, Muſtela, Tyro, gladios oſtẽtãtes, ſui ſimiles greges ducebãt p forũ: certũ agminis locũ tenebãt barbari ſagittarii. Cũ autẽ erat ventũ ad ædẽ Cõcordię, gradus cõplebant, lecticç collocabant: nõ q ille ſcuta vellet occulta eſſe, ſed ne familiares ſi ſcuta ipſi ferrent laborarent. Illud vero teterrimũ auditu nõ modo aſpectu, in cella Concordiæ collocari armatos, latrones, ſicarios: e templo carcerem fieri: † opertis valuis Concordię, cũ iñter ſubſellia Senat9 verſarẽtur latrões, Patres Cõ ſcriptos ſententias dicere. Huc etiã niſi venirẽ Cal. Septem.

† Apertis.

fabros ſe miſſurum & domum meã diſturbaturũ eſſe dixit. Magna res credo agebatur:de ſupplicatione referebatur. Veni poſtridie,ipſe non venit. Locutus ſum de Rep.minus equidem libere q̃ mea conſuetudo:liberius tamen q̃ pericula mineq; poſtulabãt. At ille nõ vehemẽs & violẽtus q hanc cõſuetudinẽ libere dicẽdi excluderet.(fecerat eñ hoc idem maxima cum laude L.Piſo.xxx.diebus ante me)inimicitias mihi denunciauit.adeſſe in Senatu iuſſit ad.xiii.Calẽ. Octobris.ipſe interea decem & ſeptem dies(vt digeſtio potius q̃ declamatio videretur)de me in Tyburtino Scipionis declamitauit,ſitim quærẽs.hæc eñ ei cauſa eſſe ſolet declamãdi. Cũ is dies quo me adeſſe iuſſerat,veniſſet:tũ vero agmine quadrato in ędẽ Cõcordię venit,atq; in me abſentẽ orationẽ ore impuriſſimo euomuit.Quo die ſi per amicos mihi cupiẽti in Senatũ venire licuiſſet,cædis initiũ feciſſet a me.ſic eñ ſtatuerat. Cũ autẽ ſemel gladiũ ſcelere imbuiſſet,nulla res & finem † cædẽdi niſi defatigatio & ſatietas attuliſſet. † cædundi.

¶MATV. In tertiã decu.)quã ex Cẽturionib⁹ voluit delegi. Scelerũ magnitudo)hæ cauſę Antonio fuere Decuriã illã eligẽdi vt ei⁹ beneficio tut⁹ eſſet:& ſi forte ſcelerũ ſuorũ accuſaret iudiciũ elaberet. Nec ante)Tũc demũ turpes quęſiuit iudices Antonius: cũ aiaduertit p honeſtos iudices obtineri nõ poſſe,vt nocẽtes & ſcelerati ſalui eſſent.nã boni viri q prius iudicabãt,minime Antonio de improbis morẽ gerebãt:quos libere & audacter cõdẽnabãt. Sed illud os)illud.i.impudẽtiſſimũ. Cœni feciſſent)honeſta iudicia p viliſſimo & ſordidiſſimo habuiſſent.Notãda locutio:facio te cœni,vt ſi dicas,facio te ſtercoris.Cœnũ autẽ lutũ eſt. Vt auderet) ab honeſtis ſpret⁹ iudicijs. Imprimeret) veluti cauterio equo nota inurit. Cinnã & Syllã)quorũ vterq; Dictator & inſigni crudelitate. Hãc peſtẽ) Antoniũ. Claſſitius,Muſtella,Tyro) Antonij aſſeclę,ſcelerati & impuri,ac veluti duces agminis nefariorum quos armatos habebat Antonius. Cœni facere,

Barbari ſagittarij) Ithyrei. Ad ædẽ Cõcordię) vbi Senat⁹ habebat. Lecticę collocabant) in quibus repoſita erãt arma. Subſellia) vt ſubſipit inquit Varro dicit qđ non plane ſapit:ſic qđ nõ plane erat ſella ſubſellium. Tribunorũ,Triũuirorũ,Quæſtorũ,& minora iudicia exercẽtiũ Subſellia dicit eſſe Aſconius:q nõ in ſellis curulib⁹,nec tribunalib⁹ ſedebãt. Huc etiã niſi venirẽ) hoc in prima Philippica. Fecerat eñ hoc idem) hęc omnia ſunt prius dicta. Agmine quadrato) veluti ilico pugnaturus. A me)quia me occidiſſet. Subſipere. Subſellium

¶GEORGIVS. Si per amicos licuiſſet) id eſt ſi amici permiſiſſent.

ASCEN. Illa verba, vt digeſtio potius q̃ declamatio videreť.nõ ſunt in Victorinos: nec videnť neceſſaria,cũ intelliganť in eo qđ ſubdiť,ſitim quærẽs ſcilicet per digeſtionẽ potus antea hauſti.Nõ ſunt ea verba,atq; in me abſentem orationẽ ore impuriſſimo euomuit.at vbi eſt cędendi,habet cędundi.

Etenim aderat L.frater gladiator Aſiaticus qui Myrmillo
Mylaſis depugnarat,ſanguinẽ noſtrũ ſitiebat,ſuum in illa
gladiatoria pugna multũ profuderat.Hic pecunias veſtras
ęſtimabat,poſſeſſiones notabat & vrbanas & ruſticas.huiꝰ
mendicitas auiditati cõiuncta in fortunas veſtras immine-
bat,diuidebat agros quibus & quos volebat,nullus aditus
erat priuato,nulla ęquitatis deprecatio:tantum quiſq; habe
bat poſſeſſor,quãtũ reliquerat diuiſor Antonius.Quæ,q̃q̃ ſi
leges irritas feceritis,rata eſſe non poſſunt:tamẽ ſeparatim
ſuo nomine notãda eſſe cẽſeo,iudicãdumq; nullos Septem-
uiros fuiſſe:nihil placere ratum eſſe,quod egiſſent,aut qđ
ab his actum diceretur.M.vero Antonium,quis eſt qui ciuẽ
poſſit iudicare potius q̃ teterrimum & crudeliſſimũ hoſtẽ?
qui pro æde Caſtoris ſedens,audiente populo Ro. dixerit,
Niſi victorẽ victurũ neminẽ? Num putatis P.C.dixiſſe eum
minacius q̃ facturũ fuiſſe? Quid vero qđ in concione dicere
† Futurũ. auſus eſt,ſe cum magiſtratu abiſſet,ad vrbẽ † venturũ cum
exercitu,introiturũ quotieſcunq; vellet? quid erat aliud niſi
denũciare populo Ro.ſeruitutẽ? Qđ autẽ eius iter Brundu-
ſium? quæ feſtinatio? quæ ſpes? niſi vt ad Vrbẽ vel in Vrbẽ
potius exercitũ maximũ adduceret? Qui autẽ delectꝰ Cẽtu-
rionũ? quę effrenatio impotẽtis animi,quũ eius ꝑmiſſis le-
giones fortiſſimę reclamaſſent domũ ad ſe venire iuſſit Cẽ
turiones quos bene de Rep.ſentire cognouerat,eoſq; ante
pedes ſuos vxoriſq; ſuę quã ſecũ grauis Imperator ad exerci
tũ duxerat,iugulari coegit? Quo animo hũc cenſetis futurũ
in nos,quos oderat? cũ in eos quos nunq̃ viderat,tã crudelis

fuiſſet?& ꝗ auidum in pecuniis locupletũ,qui pauperũ ſanguinẽ concupiſſet?quorum ipſorũ bona,quantulacũq; erãt, ſtatim ſuis comitibus,cõpotoribuſq; deſcripſit. Atq; illa furens infeſta iam patriæ ſigna Brunduſio inferebat,cum Cæſar deorũ immortaliũ beneficio,diuini animi,ingenii,cõſilii magnitudine,cũ ſua ſponte eximiaq; virtute tũ approbatione auctoritatis meæ colonias patris adiit:veteranos milites cõuocauit:paucis diebus exercitum fecit:incitatos latronis impetus retardauit. Poſtea vero ꝗ legio Martia ducem præſtantiſſimum vidit,nihil egit aliud,niſi vt aliquando liberi eſſemus:quã eſt immitata Quarta legio. Quo ille nũcio audito, cum Senatum vocaſſet, adhibuiſſetq; Conſularem, qui ſua ſententia C.Cæſarem hoſtem iudicaret,repente concidit. poſt autem neq; ſacrificiis ſolennibus factis,neq; votis nuncupatis,non profectus eſt,ſed profugit paludatus.

¶MATV. Myrmillo in laſis)ſatis auſim affirmare corruptũ eſſe locũ,& Myrmillo Mylaſis legẽdũ:Mylaſa gñe neutro nũero multitudinis, Aſię ciuitas in Ionia ĩ cãpo iacẽs admodũ fertili,cui ſupra verticẽ mons iminet,in ꝙ alb⁹ lapis effodit. Mylaſis Myrmillo L. Antoni⁹,hoc eſt tanꝗ Myrmillo pugnauit. In illa gladiatoria pugna) pugnata Mylaſis. Hic) L. Anto. æſtimabat,quãtũ pendere tributi deberẽt. nam ęſtimare eſt ęre obligare vel punire:vñ ęſtimata pœna ab antiqs eſt dicta. Poſſeſſiões)vſum agri aut fundi,nõ etiã dominiũ. Hui⁹ mẽdicitatis)nã & mẽdic⁹ erat,hoc eſt tenuiſſim⁹,& auid⁹ naturæ alieni ac appetẽtiſſim⁹. Mẽdicũ dici Verri⁹ putat a mẽte quã fefellerit fortuna:vel ꝙ ꝑcet quęq; vt vit ę ſuę medeat cibo,vt Feſt⁹ tradit. Varro inqt a min⁹ dici: cui cũ op⁹ eſt min⁹ eſt. Priuato hoi)a ꝗ adiri ſe nõ ſinebat. Diuiſor Anto.)L. a fratre Marco ꝑfect⁹. Niſi victorẽ)nefaria vox. Magiſtratu)Cõſulatu. Iter Brũduſiũ)ad accipiẽdas legiones ꝗ ex Macedonia redierãt. Cẽturionũ)ꝗs necaret. Impotẽtes)inſolẽtes. Quoꝝ ipſoꝝ Cẽturionũ)ꝗs iuſſit occidi. Cęſar) Octaui⁹. Patrui) Iulij. Cõſularẽ)L. Piſonẽ arbitror,vel Q. F. Calenũ. Neq; ſacrificijs) vt ꝓfecturi ĩ bellũ vł ĩ ꝓuĩciã ſolẽt.

¶PHI. Neq; votĩ nũcupatis)vota nũcupata dicunt,ꝗ Cõſules Prętoreſq;,cũ ĩ ꝓuĩciã ꝓficiſcunt faciũt ea ĩ tabulis ꝑſentib⁹ multis referunt:nũcupata autẽ nõ tã noiata ſignificare auctores tradũt ꝗ ꝓmiſſa,& ꝗſi teſtificata ſicut & pecunia nũcupata apud veteres dicebat. Plini⁹ ĩ panegyrico,Nũcupare vota ꝓ ęternitate iperij,& ꝓ ſalute ciuiũ ſolebam⁹. Auguſt⁹ vota Tyberiũ nũcupare iuſſit negãs ſe ſuſcepturũ ꝗ nõ eſſet ſolutur⁹.

¶GEOR. Poſſeſſio eſt vſ⁹ qdã agri aut ędificij,nõ ipſe fũd⁹ aut ager. Locuples amultitudine locoꝝ. Ad pœnũ)ad Africanũ. Pen⁹ autẽ ſine diphthõgo ẽ qcqd ĩ annũ reponit.

¶ASCEN. Eſt etiã apte ſcriptũ Qui interuallo Mylaſis depugnarat. Niſi victorẽ) idẽ dicere incepit Philip. iii. ſed ad epilogũ cõuerſus nõ ꝑfecit dicẽs,Hodierno &c. Eſt ĩ Vatic.o,ad vrbẽ futurũ,vbi alijs eſt vẽturũ. Itẽ,ad Vrbẽ vel in Vrbẽ potius.

Mylaſa.
Aeſt imare.
Poſſeſſio.
Mendicus.

At quo?in ꝓuinciã firmiſſimorũ & fortiſſimorũ ciuiũ,q illũ ne,ſi ita qdẽ veniſſet,vt nullũ bellũ inferret,ferre potuiſſent,ĩpotẽtẽ,ĩracũdũ,cõtumelioſum,ſuperbũ,ſemper poſcentẽ,ſemper rapiẽtẽ,ſemper ebriũ.At ille cuius ne pacatã qdẽ neqtiã qſq̃ ferre poſſet,bellũ intulit ꝓuinciæ Galliæ:circũſedit Mutinã firmiſſimã & ſplẽdidiſſimã populi Ro. Coloniã:oppugnat D.Brutũ Imperatorẽ,Cõſulẽ dedignatũ,ciuẽ ſibi ſed nobis & Reip.natũ.Ergo Annibal hoſtis?ciuis Antonius?Quid ille fecit hoſtialiter,qđ hic aut nõ fecerit,aut nõ faciat,aut nõ moliatur,& cogitet?Totũ iter Antonii qd habuit,niſi depopulationes?vaſtationes? cædes?rapinas? quæ nõ faciebat Annibal,qa multa ad vſum reſeruabat.Hęc ii q in horã viuerẽt:nõ modo de fortunis & de bonis ciuiũ, ſed ne de vtilitate qdẽ ſua cogitauerũt. Ad hunc,dii boni,Legatos mitti placet?norunt iſti hoĩes formã reip.iura belli,exẽpla maiorũ?cogitãt qd populi Ro.maieſtas,qd Senat⁹ ſeueritas poſtulet?Legatos decernitis:ſi vt deprecẽtur,cõtẽnet: ſi vt impetretis,non audiet.Deniq; q̃uis ſeuera Legatis mandata dederimus,nomen ipſum Legatorum,hunc quem vidimus,reſtinguet ardorem municipiorum,atq; Italię franget animos.vt omittam hæc quæ magna ſunt:certe iſta Legatio moram & tarditatem afferet bello.Q̃uis,dicant(quod quoſdam audio dicturos)Legati proficiſcantur,bellum nihilominus paretur:tamen Legatorum nomẽ ipſum & animos molliet,& belli celeritatẽ morabitur.Minimis momentis P.C.maxime inclinationes tẽporũ fiunt:cũ in omni caſu Reip.tũ in bello & maxime ciuili,quod opinione plerũq; & fama gubernatur.Nemo quęret quibuſcum mãdatis Legatos miſerimus:nomẽ ipſum Legationis vltro miſſę timoris

eſſe ſignum videbitur. Recedat a Mutina,deſinat oppu-
gnare Brutum,decedat ex Gallia:non eſt verbis rogandus,
cogendus eſt armis.non enim ad Annibalē mittimus,vt a
Sagunto recedat,ad quem miſerat olim Senatus P.Vale-
rium,Au.Flaccū,& Q.† Fabiū Pamphilū:qui ſi Annibal nō † Bebium.
pareret,Carthaginē ire iuſſi ſunt.noſtros Legatos quo iu-
bebimꝰ ire,ſi nō paruerit Antoniꝰ,ne Imperatorē coloniā́q;
populi Ro.oppugnet?Ita ne vero hęc ꝑ Legatos rogādꝰ eſt.

¶MATVRAN. Impotentē) ſuperbum. Ii) Antonius & eius aſſeclę. In horā) ſicut
in dicimus viuere,hoc eſt pręſentis diei habere rationē,de craſtino nihil cogitare:ſic
in horā. Dij boni) Interpoſitio,qua vtimur & cū dolemꝰ,& cū deridemus,aut gaude-
mus. Iſti homines) ſimiles Antonij,ac ſi dicat minime. Cōtēnet) eorū more ꝗ dete-
riores fiunt rogati. Ardorē municipiorū)in Antoniū ſuſcitatū. Quāuis dicāt)L.Piſo
& Saluius Trib.pl. Minimis momētis) Nocuit ſemper differre paratis. Opinione)
nō rectitudine.Tēpore ciuilis belli Pompeiani,multi,nō ꝙꝛ ita facere cōueniret Cęſarē
ſequebanť,quē audere:Pompeium deſerebāt,quē timere,animaduertebāt. Non em̄ ad
Annibalē mittemꝰ)hoſtē & externū ducē,ſed ad Antonium ciuē.Saguntus Celtiberię ci Saguntus.
uitas eſt a Zacynthijs cōdita,quę ad Iberi exitū pergēti occurrit.hāc Annibal cōtra po
puli Ro.fœdera diruēs belli punici ſecundi ſuſcitauit incēdia.Cōuenerat em̄ fœdere pri
mo punico bello icto vt Saguntus libera eſſet.hos Legatos Romanorum auditos eſſe
ab Annibale,vanaq; ab eo retuliſſe reſponſa Polybius refert.Liuius nec auditos,nec in
caſtra admiſſos ſcribit:ambo in eo cōueniūt,Carthaginē ꝓfectos vt Senatus mādaue-
rat,ad ducē ipſum ꝓ violato fœdere depoſcēdum.Sed expoſitis mandatis ſic aduerſam
habuiſſe Barchinā factionē,vt neglecti deſpectiq; re infecta Romā redierint.
¶PHILIP. Semper ebriū)Operępreciū eſt ſubſcribere hoc potiſſimū in loco luculētā
illā M.Cęlij in M.Antoniū deſcriptionē,qua ebrius ſtertēs,libidinoſus graphice deſcri
biť,quę velut in rē præſentē perducere audiētes videť,qua nihil vehemētius exprobra Cælius de
ri,neq; manifeſtius oſtēdi poteſt.Verba Cęlij hęc ſunt,Nāq; ipſum offenderūt temulē Anto.ebrio.
to ſopore ꝓfligatū,totis pręcordijs ſtertētē,ructuoſos ſpiritꝰ geminare,pręclaraſq; cō
tubernales ab oībꝰ ſpōdis trāſuerſas incubare & reliquas circūiacere paſſim·ꝗ tm̄ exani
matę terrore hoſtiū aduētu percepto excitare Antoniū conabanť:nomē inclamabant
fruſtra,ceruicibꝰ tollebāt blādius,alia ad aurē inuocabat vehemētius,etiā nōnulla fe-
riebat:quarū oim cū voce tactuq; oſcitaret,ꝓximę cuiuſq; collū amplexu petebat.neq;
dormire excitatꝰ,neq; vigilare ebrius poterat:ſed ſemiſomno ſopore inter manꝰ Cen-
turionū concubinarūq; iactabať. Valeriū Flaccū) Liuius libro hiſtoriarū.xxi. Legati
eo maturius miſſi publius Valerius Flaccus,Quintꝰ Fabius Pāphilꝰ Sagūtū ad An-
nibalē,atq; inde Carthaginē ſi nō abſiſtereť,bello ad ducē ipſum i pœnā fœderis rupti
depoſcēdū.De his Legatis ad Annibalē miſſis ſcribit & Silius in ſecūdo Punicorū,Tri
ſtia magnanimi portabat iuſſa Senatus,Primoreſq; patrum Fabius tirinthia ꝓles,.
Huic comes æquato ſociauit munere curas Publica. Coloniam) Mutinam intelligite
quæ Colonia Romanorum deducta eſt.

Quid intereſt per deos immortales, vtrū hanc Vrbem oppugnet, an huius Vrbis propugnaculū, coloniáq; popu. Ro. pręſidii cauſa collocatam? Belli Punici ſecundi qđ cōtra maiores noſtros Annibal geſſit, cauſa fuit Sagunti oppugnatio. recte ad eum Legati miſſi. mittebantur ad Pœnum, mittebātur ad Annibalē hoſtes, pro ſociis noſtris. Quid ſimile tādem? nos ad ciuem mittemus, ne Imperatorem popu. Ro. ne exercitum, ne coloniā circūſedeat, ne oppugnet, ne agros depopuletur, ne ſit hoſtis? Age ſi paruerit, hoc ciue vti aut volumus, aut poſſumus? Ante diem. xiiii. Calē. Ianua. decretis veſtris cum eum concidiſtis, cōſtituiſtis vt hęc ad vos Calen. Ianua. referrētur, quę referri videtis. de honoribus & pręmiis bene de Republica meritorū & merētium, quorū principem iudicauiſtis eum, qui fuit, C. Cæſarem, qui Mar. Antonii impetus nefarios ab Vrbe in Galliam vertit: deinde milites veteranos, qui primi Cæſarem ſecuti ſunt: tum illas cæleſtes diuinaſq; legiones Martiam & Quartam, quibus cum Conſulem ſuum nō modo reliquiſſent, ſed bello etiam perſequerētur, honores & pręmia ſpopondiſtis. eodemq; die D. Bruti præſtātiſſimi ciuis edicto allato atq; propoſito, factū eius collaudauiſtis: quodq; ille bellum priuato cōſilio ſuſceperat, id vos auctoritate publica comprobauiſtis. Quid igitur illo die aliud egiſtis, niſi vt re hoſtem iudicaretis Antonium? his veſtris decretis aut ille vos æquo animo aſpicere poterit, aut vos illum ſine dolore ſummo videbitis? Excluſit illum a Rep. diſtraxit, ſegregauit, nō ſolum ſcelus illius, ſed etiam (vt mihi videtur) fortuna quædam Reipu. Qui ſi Legatis paruerit, Romamq; redierit: nunquando perditis ciuibus vexillum quo concurrant defuturum putatis? Sed hæc

minus vereor.ſunt alia ob quę magis nunq̃ parebit ille Le-
gatis.Noui hominis inſaniam,arrogātiā.noui perdita cōſi-
lia amicorū,qbus ille eſt deditus.Lucius qdē frater eius,vt-
pote q peregre depugnarit,familiā ducit:ſi per ſe ipſe ſanus
(qđ nunq̃ erit)per hos eſſe tamē ei nō licebit.† Teretur in- † Differet.
terea tēpus,belli apparatus refrigeſcēt.vnde eſt adhuc bel-
lum niſi ex rei tardatione & mora? Vt primū poſt diſceſſum
latronis vel potiꝰ deſperatā fugā,libere Senatus haberi po-
tuit,ſemper flagitaui,vt cōuocaremur.Quo die primum cō
uocati ſumus,cum deſignati Cōſules nō adeſſent,ieci ſentē-
tia mea maximo veſtro conſenſu fundamenta Reipu.ſerius
omnino q̃ decuit.nec enim ante potui.ſed tamen ſi ex eo
tempore dies nullus intermiſſus eſſet,bellum profecto nul
lum haberemus.Omne malū naſcēs facile opprimitur,inue
teratum,fit plerūq; robuſtius.Sed tum expectabātur Calē.
Ianua.fortaſſe non recte.Verum præterita omittamus,etiā
ne hāc moram afferamus,dum proficiſcantur Legati,dum
reuertantur:quorum expectatio dubitationem belli affe-
ret:bello autem dubio quod poteſt ſtudium eſſe delectus?

¶MATVRAN. Pro Annibale) depoſcēdo. Aut volumus aut poſſumꝰ) quaſi di-
cat minime aut velle debemus aut poſſe,cum ea contra eum decreuerimus,quę decre-
uimus. Ad Vrbē) Brunduſio enī Vrbē oppugnatū veniebat,niſi Octauius terruiſ-
ſet. Edicto allato) de volūtate ipſius. Vexillū) qđ tollet Anto.quoties noui aliqd mo
liri ciues voluerint. Peregre)in Aſia Mylaſis. Familiā)gladiatores. Ipſe p ſe ſanꝰ)
eſto per ſe ſapiat Antonius,p Luciū & alios ſanus nunq̃ erit. Teretur) inaniter cōſu-
metur. Vnde eſt adhuc) nā ſi lēti & pigri in decernēdo qđ prius eſt dictū,nō fuiſſent,
bellum nō eſſet. tarditate Senatꝰ abuſus erat Antonius. Omne malū naſcēs)Ouidiꝰ,
Principijs obſta,ſero medicina paraf Cū mala per lōgas cōualuere moras.
¶PHILIP. Cōcidiſtis) laceraſtis,proſcidiſtis:& re quaſi ipſa hoſtē iudicaſtis Anto-
nium. Omne malū naſcēs) Eccleſiaſtica ſentētia eſt,allidēdos eſſe paruulos ad petrā: Paruuli al-
qđ ſymbolicos ſignificat vitia dum naſcunf eſſe elidenda.quæ ſi inueteratata fuerint, lidendi ad
adeo roborantur,adeo validum capiunt incremētum,vt reuelli profligariq; deinceps petram.
non queant. Pręterita omittamus) apud Liuium inquit Annibal,Præterita magis
reprehendi poſſunt q̃ corrigi.

Quãobrẽ P.C. Legatorũ mẽtionẽ nullã cenſeo faciẽdam: rẽ adminiſtrãdã arbitror, ſine vlla mora, & cõfeſtim gerẽdam cẽſeo. Tumultũ decerni, iuſtitiũ indici, ſaga ſumi dico oportere, delectũ haberi, ſublatis vacationibus in Vrbe & in Italia præter Galliam totã. Quæ ſi erũt facta, opinio ipſa & fama veſtrę ſeueritatis obruet ſcelerati gladiatoris amentiã. ſentiet ſibi bellũ cũ Rep. eſſe ſuſceptũ. experietur conſentiẽtis Senatus neruos atq; vires. nã nunc quidem partiũ contẽtionem eſſe dictitat, quarum partium alteri victi ſunt, alteri ſunt in mediis C. Cęſaris partibus. niſi forte Cæſaris partes a Panſa & Hirtio Cõſulibus, & a filio C. Cæſaris oppugnari putamus. Hoc vero bellũ nõ eſt ex diſſenſione partiũ, ſed ex nefaria ſpe perditiſſimorũ ciuiũ excitatũ: qbus bona fortunęq; noſtrę notę ſunt, & iam ad cuiuſq; opinionẽ diſtributę. Legi epiſtolã Antonii, quã ad quẽdã P. Septimiũ capitalẽ hominẽ Collegã ſuũ miſerat. Quid cõcupiſcas tu videris: qđ cõcupiueris certe habebis. Hem ad quẽ Legatos mittamus? cui bellũ moremur inferre? q ne ſorti qdem fortunas noſtras deſtituit, ſed libidini cuiuſq; nos ita addixit, vt ne ſibi qdem quicq̃ integrũ, qđ non alicui ꝓmiſſum iam ſit, reliquerit? cũ hoc P.C. bello inquã certandum eſt, idq; cõfeſtim, Legatorũ tarditas repudiãda eſt. Quapropter ne multa nobis quotidie decernenda ſint, Cõſulibus totã Rẽp. cõmittẽdam cenſeo, iiſq; permittẽdum vt Rẽp. defendant, ꝓuideãtq; ne quid Reſp. detrimenti accipiat: cenſeoq; vt iis q in exercitu Antonii ſunt, ne ſit ea res fraudi: ſi ante Calẽ. Feb. ab eo diſceſſerint. Hęc ſi cenſebitis P.C. breui tẽpore libertatẽ populi Ro. auctoritatẽq; veſtrã recuperabitis. ſi autem leuius agetis, tamẽ eadẽ, ſed fortaſſe ſerius decernetis. De Rep.

† quod retuliſtis,ſatis decreuiſſe videor. Altera res eſt de ho † quoad.
norib⁹,de qb⁹ deinceps intelligo eſſe dicēdū. Sed q ordo in
ſentētiis rogādis ſeruari ſolet,eundem tenebo in viris forti-
bus honorandis. A Bruto igitur Cōſule deſignato more ma
iorū capiam⁹ exordiū:cui⁹,vt ſuperiora omittā q̄ ſunt maxi-
ma illa qdē,ſed adhuc hominū magis iudiciis q̄ publice lau
data,qbuſnā verbis ei⁹ laudes hui⁹ ipſi⁹ tēporis cōſeq poſſu
mus?neq; em̄ vllā mercedem tanta virtus,pręter hāc laudis
glorięq; deſiderat:qua etiā ſi careat,tamē ſit ſeipſa cōtenta:
q̄q̄ in memoria gratorū ciuium,tanq̄ in luce poſita lętetur.

¶MATV. Tumultū)bellū ꝓpiquū ac piculoſū declarari eſſe.ſic em̄ appellabāt vicina
bella & Italica,vt Gallicū. Iuſtitiū) qđ i magnis piculis,& timore Reip.indici ſolebat, Iuſtitium.
hoc eſt iuris dicēdi itermiſſio,vt apud Liuiū ſępiſſime legim⁹.& iuſtitiū qdē dictū,qm̄
ius ſtat. Saga)veſtimēta militaria:vñ Sagat⁹. Cicero i Epiſt.Sagati i forū deſcēdim⁹. Saga.
Sublat{ vacatiōib⁹)vt nulla ſit cuipiā vacatio & excuſatio a bellis. Pręter Galliā totā) Vacatio.
Comatā & Ciſalpinā. Cōtētionē)nō ꝯtra ſe dicebat bellū parari:ſ; partiū eſſe ꝯtētionē,
hoc eſt diſſēſionē.ſed earū partiū q̄s Antoni⁹ dicit, alteri victi ſunt,hoc ē Pōpeiani:al-
teri i ꝑtib⁹ Cęſaris ſūt:niſi fortaſſe qſpiā ſibi ꝑſuadet Cęſar{ ꝑtes Dictatoris a Cōſulib⁹
Hirtio & Pāſa,q Cęſariani fuere,& C.Octauio Cęſar{ filio oppugnari,qđ credibile nō ē.
ergo nō ꝯtētio partiū eſt:ſed ipſe oppugnat Antoni⁹. Ad opinionē)ꝓ volūtate & deſide
rio cuiuſq;. Septēuirū)aut ab ipſo diuidūdis agris cū L.fratre ꝑfectū:aut Septēuirū Septēuirū.
epulonē ſignificat. Capitalē hominē)flagitioſum,& cui⁹ caput peti debeat ad pœnā.Ci
cero,Capitalis Eteocles,vel poti⁹ Eurypedes. Et vitiū ac peccatū capitale dicit,ꝓpter Capitale.
qđ cōmittēt{ caput peti ad ſuppliciū debet. Aliter capitale odiū,capitalē morbū dicim⁹,
ꝙ alteri⁹ caput petūt. Alij Septimiū legūt. Quid ꝯcupiſcas tu vider{)Verba Antonij,
tu cogita & elige qd velis,nullā patiere repulſam. Ne ſorti qdē)ante bona veſtra ꝑmi-
ſit q̄ ea ſors & fortuna diuideret,& fierēt victoris occupātis. Ne qd Reſp.)Hoc vti ver
ſiculo Reip.piculoſis tēporib⁹ ſolebāt,qđ ait ſępe Liui⁹. Fraudi)dāno & piculo. Etiā in
veteri iure lectū eſt,Erit ea res fraudi. Cic.i epl'a ad Lētulū,Maiori illis fraudi q̄ tibi fu
turū. Sed q ordo i ſentētijs rogādis)A.Gel.lib.4.c.x.Quid obſeruatū ſit de ordine ro-
gādarū ſentētiarū ante legē de Senatu habēdo q̄ poſtea fuit lata,ſcribit. Primi tamē fe- Rogādarū
re Cōſules deſignati rogari ſolebāt. Salluſti⁹ in Catilina,Tū Syllanus ſentētiā rogatus, ſentētiarū
ꝙ eo tēpore Cōſul deſignatus erat. Scipſa)nam vera virtus ſua ipſius conſcientia con ordo.
tenta eſt,etiamſi a nullo laudetur:quod ait alio loco Cicero.

¶PHI. Saga ſumi)ſaga veſtimēta ſunt militaria q̄ i ꝓcinctu bellico ſumunt. Cōſula-
res togati eſſe ſolebāt honoris cauſa,cū ciuitas erat in ſagis vt infra dicet,Vos ſaga pa-
rate.Itē,Saga cras ſumēt. Sagaria dicit negociatio ſagoꝝ cui⁹ meminerūt iuriſcōſul.& a
nob{ copioſe facta ē mētio i pmo ꝯmētario Apuleiano. Sagariā itelligi voluit Satyrogra
ph⁹ illo xſu,An ſaga vēdenti nubat caupone relicto. M.Varro ſagā docet vocabulū eſſe
ꝑegrinū. Sublat{ vacat.)vt i.viij.Philip.ſcriptū eſt. Vacatiōes militię nō valēt i tumul
tu. In calce q̄q; hui⁹ orōnis dicit,Vacationē militię eſſe extra tumultū Gallicū Italicūq;.

¶GEOR. Hoc ſagū prima correpta veſtis militar{:hęc ſaga prima ꝓducta,eſt mu-
lier perita ſacrorū & vir ſapiens.nā ſagire eſt acute & perſpicaciter ſentire.

ASCEN. Quia adiecit Collegã ſuũ, legã Septimiũ: nõ eñi erat Antonius in Septẽuirũ collegio, ſed Augurum, in quo & Septimius eſt.

Laus igiť iudicii teſtioniiq; vrĩ tribuẽda Bruto ẽ. Quãobrẽ his verbis P.C. Senatuſc. faciendũ cẽſeo. Cũ D. Brutus Imp. Conſ. deſig. ꝓuinciã Galliã in Senat⁹, pop. Ro. ptãte teneat: cũq; exercitũ tm̃, tã breui tpe ſũmo ſtudio municipioꝝ, coloniarũq; ꝓuinciȩ Galliȩ optĩe de rep. meritȩ, merẽtiſq; cõſcripſerit, cõpararit: id eũ recte & ordine exq; rep. feciſſe: idq; D. Bruti prȩſtantiſſimũ meritũ in rẽp. Senatui, pop. Ro. gratũ eſſe & fore: itaq; Senatũ, po. q; Ro. exiſtimare D. Bruti Imp. Cõſ. deſig. opa, cõſilio, virtute, incredibiliq; ſtudio & cõſenſu ꝓuinciȩ Galliȩ reip. difficillimo tẽpore eſſe ſubuẽtũ. Huic tãto merito Bruti P.C. tãtoq; in rẽp. qs eſt tãtus honos q nõ debeať? nã ſi M. Anto. paruiſſet Gallia, ſi oppreſſis municipiis, & coloniis ĩparatis, in illã vltimã Galliã penetrare potuiſſet, quãt⁹ reip. terror impẽderet? dubitaret credo hõ amẽtiſſim⁹ atq; oĩb⁹ cõſiliis pceps & deuius, nõ ſolũ cũ exercitu ſuo, ſed etiã cũ oĩ ĩmanitate, barbarie bellũ ĩferre nobis, vt ei⁹ furorẽ ne alpiũ qdẽ muro cohibere poſſim⁹. Hȩc igiť hñda gr̃a ẽ D. Bruto, q illũ nõdũ ĩterpoſita auctoritate vr̃a, ſuo cõſilio atq; iudicio, nõ vt Cõſ. recepit, ſed vt hoſtẽ arcuit: Galliã ſeq; obſideri, q̃ hãc vrbẽ maluit. Habeat ergo hui⁹ tãti facti tãq; pclari decreto vr̃o teſtioniũ ſẽpiternũ. Galliaq; q̃ ſẽp pſidet atq; pſedit huic ĩpio libertatiq; cõi, merito vereq; laudeť, q ſe ſuaſq; vires nõ tradidit, ſed oppoſuit. Atq; etiã M. Lepido ꝓ ei⁹ egregiis ĩ rẽp. meritis decernẽdos honores q̃ãpliſſimos cẽſeo. ſẽp ille ĩpo. Ro. liberũ eſſe voluit, maximũq; ſignũ illo die dedit volũtatis & iudicii ſui: cũ Anto. diadema Cȩſari ĩponẽte ſe auertit, gemituq; & mœſtitia declarauit quãtũ hr̃et odiũ ſeruitutis, q̃ po. Ro. liberũ cupet, q̃ illa q̃ tulerat tẽpoꝝ magis neceſſitate, q̃ iudicio tuliſſet. Quãta vero is mo-

deratiõe vſ⁹ ſit ĩ illo tẽpore ciuitatis qđ poſt mortẽ Cęſ. cõſecutũ eſt, qs noſtrũ obliuiſci põt? Magna hæc. ſed ad maiora ꝓperat oratio. Quid em̃ o dii imortales admirabili⁹ oĩb⁹ gẽtib⁹, qd optatius populo Ro. accidere potuit, q̃ cum bellũ ciuile maximũ eſſet, cuius bellũ exitũ oẽs timeremus, ſapiẽtia ei⁹ id potius extigui, q̃ armis & ferro rẽ ĩ diſcrimẽ adducere? Q̃ ſi eadem ratio Cęſ. fuiſſet, in illo tetro miſeroq; bello, vt omittã patrẽ, duos Cn. Põpeii ſũmi & ſingularis viri filios icolumes haberem⁹, qb⁹ certe pietas fraudi eſſe nõ debet. vtinã oẽs M. Lepid⁹ ſeruare potuiſſet, facturũ fuiſſe declarauit in eo qđ potuit, cũ Sex. Põpeiũ reſtituit ciuitati maximũ ornamẽtũ reip. clariſſimũ monimẽtũ clemẽtię ſuę. Grauis illa fortuna po. Ro. graue fatũ. Põpeio em̃ patre (qđ imperii po. Ro. lumẽ fuit) extĩcto, iterfect⁹ eſt patris ſimillim⁹ fili⁹.

❡MATV. Muro) q̃ ſũt veluti mur⁹, & ĩ portẽto habuere maiores Alpes ab Annibale pri⁹, deide a Cĩbris eſſe ſupatas, qđ Plin. ſcribit. Pręſidet) ad opẽ ferẽdã & defẽſionẽ pręeſt: nã id ſignificat ꝑſidere. vñ ꝑſes auxiliator & defẽſor. Antonio Diadema Cæſari ĩponẽtẽ) Lupercalib⁹, qđ dictũ ẽ pri⁹. Illa) ſub Cęſare ſeruitutẽ. Moderatiõe) cũ ĩ ꝑtib⁹ Cęſaris & magiſter eqtũ illi⁹ eſſet, exercitũq; hr̃et, plebe qdẽ vociferãte, & vt Cęſaris necẽ vlciſcerer obteſtãte, faciẽdũ eſſe diſſuaſit: qđ Appian⁹ ſcribit. Pietas) q; cũ patre ſenſerũt, & ꝯtra Cęſarẽ paterna pietate ducti arma ſũpſerũt. Fraudi) dãno. Sex. Põpeiũ) is ab oĩb⁹ fere diligebar. Lepid⁹ ſuaſit acciri ex Iberia, vbi ꝯtra Cęſaris Pręţores bellũ gerebar, eiq; ꝑ paternis bonis ĩ publicũ redact; vicies & qnq̃gies. x. milia drachmas atticas repẽdi: maris q̃q; ĩperiũ dari quẽadmodũ parẽs ei⁹ olim habuiſſet, vt igruẽtib⁹ caſib⁹ Romanoꝝ claſſe vbicũq; ea eſſet, vti poſſet: qđ Senat⁹ ꝯceſſit. etſi Appian⁹ hoc Antoniũ tradit ſuaſiſſe. Patris ſimillim⁹ fili⁹) Cn. Põpei⁹, is apud Mundã victis Põpeianis clã fugit: crure ſaucio deſerta ac auia petit, apud Lauronẽ oppidũ a Cęſare pugnãs occiſ⁹ ẽ. — Pręſidere. — Cn. Pomp. iun. cędes.

❡PHILIP. Pręceps & deui⁹) Deuiũ elegãter dicim⁹ hominẽ remotũ a via & ratiõe ꝟtut;, qui a Lucretio auius noiar illo ꝟſu, Auius a ꝟa lõge ratiõe vageris. Deuiũ ſcortũ dixit Horati⁹ a via publica remotũ. Deuij populi a Cicerone dicunt, q a via militari ſeq̃ſtrati ſemotiq; ſunt. Alpiũ murũ) I orõne de ꝓuĩciis Cõſularib⁹, Alpib⁹, ingt, Italiã munierat ante natura, nõ ſine alio diuino numine. nã ſi ille adit⁹ Galloꝝ imanitati multitudiniq; patuiſſet, nũq̃ hęc Vrbs ſũmo ĩpio domiciliũ ac ſedẽ ꝑbuiſſet. Plin. q̃q; li. 36. ſic refert, In portẽto ꝓpe habuere maiores Alpes ab Annibale exuperatas, & poſtea Cĩbris. Dixit poeta, Alpes imittet aptas. expoſuit Serui⁹, Alpes muri vice tuebant Italiã. M Lepido Põtifi. Max.) hũc M. Lepidũ ĩ Triũuiratu Auguſt⁹ ſpoliauit exercitu, relegauitq; Circeos. tamẽ Põtificatũ, nõ niſi mortuo illo trãſferri in ſe paſſus eſt. maluit enim illum honorem vocari, q̃ ſpolium. Auctores Seneca & Suetonius.

❡GE. Deĩceps) ineſt tẽp⁹ & ordo: deide ſolũ tẽp⁹. Pręceps) προπετὴσ. Pręſidet) ꝑſidio & ꝑſidij locũ tenet. Moderatiõe) q nõ geſſit partes, cũ Cęſarian⁹ fuiſſet & exercitũ hr̃et.

Sed oĩa mihi facta vidẽtur deorũ ĩmortaliũ iudicio & pietate, Sex. Põpeio Reip. cõſeruato. Quã ob cauſã iuſtã atq; magnã, & ꝙ periculoſiſſimũ ciuile bellũ maximũq;, humanitate & ſapiẽtia ſua M. Lepid⁹ ad pacẽ cõcordiãq; cõuertit, Senatuſconſultũ his verbis cẽſeo perſcribẽdũ. Cũ a M Lepido Imperato. Põtifice Maxi. ſæpenumero Reſpu. & bene & feliciter geſta ſit. populuſq; Ro. intellexerit ei dominatũ regiũ maxime diſplicere: cũq; eius opera, virtute, conſilio, ſingulariq; clemẽtia & mãſuetudine, bellũ acerbiſſimũ ciuile ſit reſtinctũ: Sex. q; Põpeius Cnęi Magni filius huius ordinis auctoritate ab armis diſceſſerit: & a M. Lepido Imp. Põ. Max. ſumma Senatus, populiq; Ro. voluntate ciuitati reſtitutus ſit: Senatũ populũq; Ro. pro maximis plurimiſq; in rẽp. M. Lepidi meritis, magnam ſpem in eius virtute, auctoritate, felicitate reponere: ocii, pacis, cõcordię, libertatis, eiuſq; i Rẽp. meritorũ, Senatum populũq; Ro. memorem fore: eiq; ſtatuã equeſtrẽ inauratã in roſtris, aut quo alio loco in foro vellet, ex huius ordinis ſententia ſtatui placere. Qui honos P. C. mihi maxim⁹ videtur: primũ, q̃a iuſtus eſt (nõ enim ſolũ datur ꝑpter ſpem tẽporum reliquorũ, ſed ꝑ ampliſſimis meritis redditur) nec vero cuiq̃ poſſumus cõmemorare hunc honorẽ a Senatu tributum iudicio Senatus ſoluto & libero. Venio ad C. Cęſarẽ P. C. q̃ niſi fuiſſet, quis noſtrũ eſſe potuiſſet? Aduolabat ad Vrbẽ a Brunduſio homo impotẽtiſſimus, ardẽs odio, animo hoſtili in omnis bonos cum exercitu Antonius. Quid huius audaciæ & ſceleri poterat opponi? nondũ vllos duces habebamus, non copias, nullũ erat cõſiliũ publicũ, nulla libertas, dandę ceruices erant crudelitati nefariæ: fugam quęrebamus omnes, quæ ipſa exitum non habebat. Quis tũ nobis? quis populo Romano obtulit hũc diuinum

adoleſcētē deus,q cum omnia ad perniciem noſtram peſtife ro illi ciui paterēt,ſubito præter ſpem omniū exortus prius confecit exercitum quē furori Marci Antonii opponeret,q̄ quiſq̄ hoc eum cogitare ſuſpicaretur.Magni honores habiti Cn.Pompeio cum eſſet adoleſcens,& quidem iure:ſubuenit enim Reip.ſed ętate multo robuſtior,& militum ducē quę rentium ſtudio paratior,& in alio genere belli. non enim omnibus Syllæ cauſa grata,declarat multitudo proſcripto rum,tot municipiorū maximę calamitates.Cęſar autem an nis multis iunior,veteranos cupiētes iam requieſcere arma uit:eā cōplexus eſt cauſam,que eſſet Senatui,quę populo,q̄ cūctę Italię,quę diis omnib⁹ gratiſſima.Et Pompeius ad L. Syllę maximum imperium victoremq; exercitum acceſſit.

¶PHILIP. Statuā equeſtrē) Statuę equeſtres vt inquit Plinius Romanā celebratio nē habēt,orto ſine dubio a Gręcis exēplo.erāt autē ornamētū fori. Luci⁹ Piſo ꝓdidit olim ſtatuas circa forū eorū q magiſtratus geſſerāt ſublatas omnes,pręter eas quę po puli aut Senatus ſentētia ſtatutę eſſent. Equeſtrium ſtatuarū origo per q̄ vetus eſt cū fœminis etiam honore communicato.

¶MATV. Soluto & libero) Tribut⁹ fuerat hic honor fortaſſe aliis:ſed dominante Cæſare,ac minime libero Senatu. Simile eſt illud Iuuenalis de Cicerone. Roma patrem patrię Ciceronē libera dixit. Homo impotētiſſimus) inſolētiſſim⁹. Quæ ipſa exitū nō habebat) quā nō inueniebat cum oīa eſſent interclusa. Magni honores habiti) pul cher loc⁹ cōparatiōis.Synnano & Syllano tumultu,Pōpeius in Piceno erat vbi agros Pōpeij in habebat & relictas a patre clietelas:cūq; pleroſq; optimos & clariſſimos ciues ad Syl adoleſcētia lā ꝓficiſci animaduerteret,indignum ratus ſi ſolus ipſe quietē ageret,ac nō potius cum facinus. copijs ad Syllā iret,Picenum oē cōmouit,tertium &.xx.annū agēs,Pretorijs aſſum ptis ꝓpria auctoritate inſignib⁹,Auximi delectū militum habuit,legiones tris cōſcri pſit,cū qb⁹ ad Syllā cōtēdit,omnes quocūq; ibat ſollicitans vt a Carbone deficerent,qui Carbo. ceſſo Cinna partibus ſucceſſerat,& multo īpotētior erat. Ad Syllā ꝓficiſcens tres ſimul duces circūuenire ī itinere adortos,Carinā,Cęliū,Brutū ſuperauit. victor tādē ad Syl lā veniēs Impator ſalutat⁹ eſt,& ī maximo honore habit⁹,moxq; ī Celtiberiā miſſus,& inde ī Siciliā & Africā:ex qb⁹ ꝓuicijs victor rediēs,Magn⁹ eſt cognominat⁹,nec multo Magni co poſt etiā triūphauit. Adoleſcēs) triū &.xx.annoꝝ. Multo robuſtior) q̄ Octauius q gnomen. erat octo & decē. Paratior) expeditior:qm̄ milites vltro depoſcebāt cū veterani inuiti Octauiū ſeqrent:quippe q geſcere iam optabāt. In alio gn̄e belli) ꝓ cauſa Senat⁹ cōtra Carbonē,Perpēnā,Sertoriū,q erāt Senat⁹,& reip.hoſtes. Nō eīm oib⁹) ſicuti nūc Se nat⁹:& ſi cū Sylla tūc ſentiret Senat⁹. Multitudo ꝓſcriptorū) ꝓpoſuit illā ingētē tabu lā Sylla,& ex ipſo Equeſtris ordinis flore ac Senatu,duo milia elegit q mori iuberent.

Cæſar ſe ad neminem adiunxit,ipſe princeps exercitus faciendi,& præſidii comparandi fuit.Ille in aduerſariorũ partibus agrum Picenum habuit munitum: hic ex Antonii amicis,ſed amicioribus libertati,contra Antonium cõfecit exercitum.Illius opibus Sylla regnauit:huius præſidio Antonii dominatus oppreſſus eſt.Demus igitur imperium Cęſari,ſine quo res militaris adminiſtrari,teneri exercitus,bellum geri non poteſt:& Proprætori eo iure quo qui optimo. qui honos q̃q̃ eſt magnus illi ætati,tamen ad neceſſitatem rerum gerendarum non ſolum ad dignitatem valet.Itaq; illa quæramus quæ vix hodierno die conſequemur.ſed ſæpe ſpero fore huius adoleſcentis hortandi honorandiq; & nobis & populo Ro.poteſtatem.Hoc autem tempore ita cenſeo decernẽ dum:ꝙ C.Cæſar,C.F,Pontifex,Proprętor,ſummo Reip.tempore milites & veteranos ad libertatem populi Ro.cohortatus ſit,eoſq; conſcripſerit:ꝙq; legio Martia Quartaq; ſummo ſtudio optimoq; in Rempub.conſenſu,C. Cæſare duce & auctore Rempu.libertatem populi Ro.defendant defenderint:& ꝙ C.Cæſar Proprętor Galliæ prouinciæ cum exercitu ſubſidio profectus ſit:equites, ſagittarios, elephantos,in ſuam populiq; Ro.poteſtatem redegerit,difficillimoq; Reip.tẽpore ſaluti dignitatiq; populi Ro. ſubuenerit:ob eas cauſas Senatui placere C.Cęſarem,C.F. Pontificem,Proprętorem,Senatorem eſſe,ſentẽtiamq; loco Prætorio dicere,eiuſq; honoris rationem quemcũq; appetet ita haberi,ꝑut haberi lege liceret ſi anno ſuperiore Quęſtor fuiſſet.Quid eſt enim P.C.cur eum non q̃primum ampliſſimos honores capere cupiamus? Legibus enĩ annalibꝰ cum

grādiorē ętatē ad Cōſulatū conſtituebāt, adoleſcentię temeritatē verebātur. C. Cęſar ineunte ętate docuit ab excellenti eximiaq; virtute, ꝓgreſſum ętatis expectari nō oportere.

❡MATV. Ille) Pōpei⁹. In aduerſariorū partib⁹) Carbonis & cæterorū q agrū Picenū munierāt, & i ſua habere poteſtate ſperabāt, ſed ab eis auocauit Pōpeius. Eo) ad eū locū. Ire in Galliā) ꝯtra Antoniū. Quo cui optimo) .ſ. eundū eſt. Itaq; illa quęram⁹, dem⁹ imperiū & auctoritatē C. Cęſari qđ vix cōſequemur) hoc eſt vix efficiemus vt Antoniū coerceam⁹. Pōtificē) ꝓ parte etſi Lepidus inuaſerat Pōtificatū. Proprętor) decretis a Senatu faſſib⁹. Eiuſq; honoris) lex erat Romę qua ei q Quęſtor fuiſſet, licebat ſequēti āno Tribunatū plebis, Prętură, & alios magiſtrat⁹ petere. Cēſet ergo Cicero, ſic Octauij ratione habēdā (etſi Quęſtor nō fuerit) quęcunq; honorē petat, ac ſi lege petat: idq; agit vt legib⁹ ſoluat annalib⁹, neq; illis ſit obnoxi⁹. Leges vero annales plures fuere & a plurib⁹ latę qb⁹ ętas ꝑſcribebat, cui petēdorū magiſtratuū poteſtas fiebat. Legib⁹ eñ annalib⁹) ac ſi dicat ideo ętas ꝑſcribebat, qa temeritatē timebāt, quæ ꝓpria eſt adoleſcētię. Et Cicero ait in Catone maiore, Temeritas eſt florētis ætatis, prudētia ſenectutis: non ꝙ inueniri non queat adoleſcens qui prudentia ſenes anteeat. nā de Aſcanio inquit Virg. Ante annos animumq; gerens curamq; virilem. Ariſtoteles nihil intereſſe inquit ætate quis iuuenis ſit an moribus: neq; in annis culpam eſſe, ſed in viuendo & perturbate ſingula perſequendo. Progreſſum ætatis) vt per ætatē petere honores etiam legibus poſſit.

Proprętor

Leges annales.

❡PHILI. Et ꝓ populo Romano illo ire) Hūc locū ita emēdo, & Proprętori eo iure quo q optimo: vt ſit ſenſus, Cæſarē Auguſtū hoc titulo ornamētoq; decorādum eſſe vt ſit Proprętor, eo iure eaq; poteſtate qua prędit⁹ eſt qcūq; optimo iure talē honorē gerit. & hoc eſt qđ ſcribit Trāquillus referens Octauium Auguſtū iuſſum eſſe cōparato exercitu Proprętorē prępeſſe, & cum Hirtio a Panſa q Cōſulatū acceperāt Decio Bruto opē ferre. Cōſimiliter paulo infra i formula Senatuſcōſulti Tulliani Proprętor nominat. Legibus eñ annalibus) Lex annalis, quā & annariā vocāt, dicebat ab antiquis ea qua finiuntur anni magiſtratus capiendi. M. Tullius in libris de Legibus ſic inquit, Eundem magiſtratum ni interfuerint decē anni, ne quis capito: æuitatem annali lege ſeruanto. æuitatem more priſco dixit pro ætatem. Dicitur hæc lex annalis alio quoq; vocabulo, comitialis lex Pacato panegyriſtę ſcribēti. Maioribus tantam fuiſſe annorum curam, vt non ſolum in ampliſſimis magiſtratibus adipiſcendis, ſed etiam in Præturis quoq; aut Aedilitatibus capeſcendis ætas ſpectata ſit petitorum. nec tantum quiſq; valuerit nobilitate, vel gratia, vel pecunia, qui annos comitiali lege præſcriptos feſtinatis honoribus occuparit. Nunc cenſet M. Tullius vt Cæſar Auguſtus ſoluatur legibus annalibus, poſſitq; ante tempus honores ampliſſimos capere. Allegantur exempla nobilium Romanorum, qui admodum adoleſcentes Conſules creati maximas res geſſerunt.

Aeuitas.

❡GEORGIVS TRAP. Legibus annalibus) quibus cōſtituebatur quo quiſq; tempore, quibuſq; annis magiſtratum petere deberet. Temeritatem) imprudentiam, imperitiam, audaciam.

n iiij.

Itaq; maiores noſtri veteres illi admodũ antiquas leges annales non habebãt,quas multis poſt annis attulit ambitio, vt gradus eſſent petitionis inter æquales. Ita ſæpe magna indoles virtutis priuſq̃ Reip.ꝓdeſſe potuiſſet,extincta fuit. At vero apud antiquos Rulli,Decii,Coruini,multiq; alii:recentiore autem memoria ſuperior Africanus,T.Flaminius admodum adoleſcẽtes Conſules facti,tantas res geſſerunt, vt populi Ro.imperium auxerint,nomen ornauerint. Quid Macedo Alexãder cum ab ineũte ętate res maximas gerere cœpiſſet:nõne tertio & trigeſimo anno mortẽ obiit?quæ eſt ætas noſtris legibus,decẽ annis iunior q̃ Cõſularis?Ex quo iudicari poteſt virtutis eſſe q̃ ætatis curſum celeriorẽ.nã ꝙ ii qui Cæſari inuident,ſimulãt ſe timere,ne verẽdum quidẽ eſt vt tenere ſe poſſit,vt moderari,ne honoribus noſtris elatus intemperantius ſuis opibus vtatur.ea natura rerũ eſt P. C.vt qui ſenſum veræ gloriæ ceperit,quiq; ſe ab Senatu,ab Equitibus Romanis,populoq; vniuerſo ſenſerit ciuẽ clarũ haberi ſalutarẽq; Reip.nihil cũ hac gloria cõparãdũ putet. Vtinam C.Cæſari patri dico contigiſſet adoleſcẽti,vt eſſet Senatui atq; optimo cuiq; chariſſimus.quod cũ cõſequi neglexiſſet,omnẽ vim ingenii(quæ ſumma fuit in illo)in populari leuitate cõſumpſit.Itaq; cum reſpectum ad Senatum & ad bonos non haberet,eã ſibi viam ipſe patefecit ad opes ſuas amplificandas,quã virtus liberi populi ferre non poſſet.Eius autem filii longiſſime diuerſa ratio,qui cum omnibus eſt,tum optimo cuiq; chariſſimus.in hoc ſpes libertatis poſita eſt:ab hoc accepta iam ſalus:huic ſummi honores & exquirũtur & parati ſunt.Cuius igitur ſingularẽ prudentiã admiramur,eius ſtultitiam timebimus?Quid enĩ ſtultius q̃

inutilem potentiam, inuidioſas opes, cupiditatem dominandi præcipitē & lubricā anteferre veræ, graui, ſolidæ gloriæ?

¶MATV. Itaq; maiores noſtri) oſtēdit admodū vetuſtas annales leges non eſſe, & ambitiōe q̄dā latas, dū.ſ.ægre ferrēt q̄dā hoīes æquari ſibi honoribꝰ q minorꝫ exiſterēt ætatis, ideoq; voluiſſe vt q̄dā gradꝰ eſſent petitiōis. Verbi gratia qui.xx. annū agerēt, Aedilitatē petere poſſent: qui q̄dragesimū, Quæſturā & Præturā: Qui quadrageſimū tertiū, Cōſulatū. & obfuiſſe dicit has leges, quoniā multi q petiiſſent ꝓdeſſe Reipu. ſi gerere magiſtratū potuiſſent, anteq̄ in ætate eſſent, qua petere liceret, extīcti ſunt. Magna indoles) ac ſi diceret ſpecimē & apparētia, nō ſignificatio ſolū virtutꝫ. Idē in Officiis, In q̄bus eſt virtutis indoles, ꝯmouent. Etſi indoles tūc ꝓprie dicit̃, cū maior in pueris elucet virtus, q̄ ætati ꝯueniat. Rulli) vſurpat pluralē numerū. Rullus vero eſt Q. Fabius Rullus primus ex ea familia ob virtutes Maximus cognominatus, qui magiſter Eq̄tū Papyrio Dictatore pene eſt ſecuri ꝑcuſſus, q ꝯtra eiꝰ edictū cū Sānitibꝰ etſi ꝓſpere pugnauerat: ſolutꝰ legibꝰ Cōſul ante tēpus factus eſt: de quo multa Liuius. viii. & .xi. ab vrb. con. Decii.) P. Decius bello Sānitico Tribunus militum Aulo Cor. Cōſule exercitū in locū iniquū ꝯiectū ſeruauit: collē em̄ occupauit īminentē ei in q̄ Sannites ꝯſederāt. Cōſuli occaſionē euadendi dedit, ipſe ab hoſtibus circūſeptus erupit. Sequenti āno añ tp̄s Cōſul creatus cū T. Mālio, bello Latino ſe deuouit. Coruini) M. Vale. Trib. militū bello Gallico, Gallū a q̄ ꝓuocatus fuerat inſidente galea coruo & vnguibus roſtroq; infeſtāte hoſtē interemit. Coruini ſibi poſteriſq; ex ea cauſa vendicauit cognomē: Cōſul ꝓximo anno creatus eſt ob virtutem, cū .xxiii. ageret annū. Liuius auctor li. vii. ab vrb. cō. & Valerius tit. de his q̄ magnifica cuiq; ꝯtigere. Supior Africanꝰ) hic & Aedilis añ ānos factus eſt, & Prætor cū ageret .xxiii. ānū, & Cōſul tunc cum ꝯcedente Collega in Africam traiecit. Valerius Max. Supiori inquit Africano Cōſulatus citerior legitimo tp̄e datus eſt, q̄d fieri oportere exercitꝰ literꝫ Senatū admonuit: ita neſcias vtrū illi plus decoris Patrum Conſcriptorū̄ auctoritas, an militū conſilium adiecerit. toga enim Scipionem ducem aduerſus Pœnos creauit, arma popoſcerūt.

Indoles.

Rullus

Maximus.

Decius.

Coruinus.

Sci. africanus.

¶GEOR. Indoles quaſi inoles ab inoleſcendo, cum maior quædam virtus in puero ducat q̄ ætati conueniat, & magnam quandam ſpem de ſe polliceatur.

¶PHILIP. Rulli.) Quidam codices habent Rutillani. Rullorum quoq; frequēs mētio apud ſcriptores. Titus Flaminiꝰ) Hic Cōſulatū ex Quæſtura petiit: vñ Tribuni ple. comitia īpedire cœpūt fremētes iā Aedilitatē Præturāq; faſtidiri. nec ꝑ honorū gradus documētū ſui dātes nobiles hoīes tēdere ad Cōſulatū, ſꝫ trāſcēdēdo media, ſumma īmis ꝯtinuare. Verū nec ſic īpedimēto eſſe potuerūt, quin Titus Quintius Flaminius cum Sex. Helio Pæto Cōſul crearetur.

T. Flaminius.

¶MATV. T. Flaminiꝰ) T. Qu. Flaminiꝰ tp̄e belli Macedonici, & ipſe ſolutꝰ legibꝰ ē: Cōſul em̄ factꝰ aduerſus Philippū Macedoniæ Regē fœlicit̃ pugnauit in faucibꝰ Epiri, fugatū coēgit ī regnū reuerti. Iunior q̄ Cōſularꝫ, quē .xliii. āno lꝫ petere. Iunior & ſenior cōis ſunt gn̄is: & Cice ait, Seniore republica. Curſum celeriorē) ſæpe em̄ anteit ætatē ꝟtꝰ. Nāq; ii) Hæc Octauio obiiciebāt aduerſarii q̄bꝰ occurrit. Nihil cū hac gl̄ia) O q̄ falleris Cicero, & ꝯtra te ſunt q̄ ſcribis in Officiis lib. i. Sꝫ illud odioſum q in hac elatione & magnitudine animi facillime ꝑtinacia & nimia cupiditas īuiſat̃ pncipatꝰ. Et totus locus q ſeq̄t̃. & aliud eſt expetere verā gl̄iam, aliud ſimulare. Multis em̄ q̄d ait Cicero, ſimulationū inuolucris obtegit̃, & q̄ſi velis q̄buſdā obūbrat̃ vniuſcuiuſq; natura: frōs, oculi, ſæpe mētiunt̃, orō ꝟo ſæpiſſime. Adoleſcēti) fuit em̄ lubrica adoleſcētia, corrupta, & ad oē ſcelꝰ, ſꝫ p̄cipue ad ſeditiōes ꝓna, appetēs ꝟo pncipatꝰ: iā tūc maxime extitit Iuliꝰ. Leuitate) furore ppl̄i, ſibi largitiōibꝰ & malis artibꝰ ꝯciliato. Nō poſſet) ſi-

Senior.

cut tãdem non tulit, ſed extinxit.

An qui hoc vidit puer, ſi ætate ꝓceſſerit nõ videbit? at eſt qbuſdã inimicus clariſſimis atq; optimis ciuibus: nullꝰ iſte timor eſſe debet. Omnis Cæſar inimicitias reip. cõdonauit, hanc ſibi iudicem conſtituit, hanc moderatricem omniũ factorum. Ita enim ad rẽpub. acceſſit, vt eam confirmaret, nõ vt euerteret. Oẽs habeo cognitos ſenſus adoleſcẽtis: nihil eſt illi republi. charius, nihil veſtra auctoritate grauius, nihil bonorũ virorũ iudicio aptius, nihil vera gloria dulcius. Quamobrẽ ab eo non modo nihil timere, ſed maiora & meliora expectare debetis. neq; in eo qui ad D. Brutum obſidione liberandum profectus ſit, timere, ne memoria maneat domeſtici doloris, quæ plus apud eum poſſit q̃ ſalus ciuitatis. Audebo etiam obligare fidem meam P.C. vobis populoq; Ro. quod ꝑfecto cũ me nulla vis cogeret, facere nõ auderem, pertimeſceremq; in re maxima periculoſam opinionem temeritatis. promitto, recipio, ſpondeo Pa. Cõ. C. Cæſarem talem ſemper fore ciuem, qualis hodie ſit: qualẽq; eum maxime velle eſſe & optare debemus. quæ cum ita ſint, de Cæſare ſatis hoc tẽpore dictũ habeo. Nec vero de L. Egnatuleio fortiſſimo & conſtãtiſſimo ciue amiciſſimoq; reipub. ſilendum arbitror: ſed tribuẽdum teſtimoniũ virtutis egregię, ꝙ is legionem Quartam ad Cęſarẽ adduxerit, quę prę ſidio Conſulibus, Senatui, populo Ro. reiq; pub. eſſet. ob eã cauſam placere, vti L. Egnatuleio triennium ante legitimũ tẽpus magiſtratus petere, capere, gerere liceat. In quo P.C. non tantum cõmodum tribuitur L. Egnatuleio, quãtum honos. in tali enĩ re ſatis eſt nominari. De exercitu autẽ C. Cæſaris ita cenſeo decernendum: Senatui placere, militibus veteranis, qui Cęſaris Pontificis auctoritatemq; huius ordinis

defenderint atq; defendant, iis liberiſq; eorum militiæ vaca tioné eſſe. vtq; C. Panſa & A. Hirtius Coſſ. alter ambove cognoſcerẽt, qui ager colon9 eſſet quo milites veterani deducti eſſent, qui cõtra legẽ Iuliã poſſideretur, vt is militib9 veteranis diuideretur. De agro Campano ſeparatim cogno ſcerent, inirentq; rationem de commodis militum veterano rum augendis: legioniq; Martiæ & legioni Quartæ, & iis militibus q de legione ſecunda & xvi. ad C. Panſam A. Hir tium Coſſ. veniſſent, ſuaq; nomina dediſſent, ꝙ iis Senatus populiq; Romani libertas chariſſima ſit, & fuerit, vacatio nẽ militię ipſis liberiſq; eorũ eẽ placere, extra tumultũ Gal licum Italicũq; eaſq; legiones bello cõfecto miſſas fieri pla cere: quãtamq; pecuniam militibus earũ legionũ in ſingu los C. Cæſar Põtifex Proprætor pollicitus ſit, tãtã dari pla cere. vtq; C. Panſa & A. Hirtius Cõſules alter ambove ra tionẽ agri habeant, qui ſine iniuria priuatorũ diuidi poſſit: eumq; militibus legiõis Martiæ & legionis Quartæ ita da rẽt, aſſignarent, vt quibus militibus ãpliſſime dati aſſigna ti eſſent. Dixi ad ea oĩa Cõſules de quibus retuliſtis: quæ ſi ne mora matureq; decreta, facilius apparabitis ea quæ tem pus & neceſſitas flagitat. celeritate aũt opus eſt: qua ſi eſſe mus vſi, bellum (vt ſæpe dixi) nullum haberemus.

¶MATVRANTIVS. Hoc vidit) hoc animaduertit vt veram gloriam adipiſce retur. Memoria domeſtici doloris) Iulij Patris occiſi, id quod multi iactabãt, non ꝯſidendẽdum Cæſari qui priuatum accepiſſet vulnus, & vlturus crederet. Facere nõ auderem) ſi quid ſcilicet timendum eſſet.
¶PHIL. At eſt qbuſdã inimic9) Obiectio ꝑ hypophorã eſt hoc mõ. Timendũ eſt, ne Cęſar Auguſt9 inimic9 ſit clariſſimis ciuib9 his vq; q patrẽ ſuũ interemerunt, & ob id deſciſcat a ꝑtib9 reipublicę. Diſſoluit hoc ꝑ antypophorã, vt dicat Cæſarẽ adoleſcentẽ oẽs inimicitias reipublicę ꝯdonaſſe. & publicũ ꝯmodũ ꝑuatis affectib9 anteponere, cui nihil ſit chari9 ipſa republica. Promitto recipio) Recipe ſignificatiõe minus remo ta eſt idem pene, quod ſpondere atq; promittere. In epiſtola decimi Bruti ſic ſcriptum eſt, Pro Caſſio & te, ſiquid me velitis recipere, recipiam. Recipere.

¶MATVR. Qui ager colonus eſſet) Cęſar Dictator bellis pfectis legē tulit, qua veteranus pmia diſtribuit, deductis em̄ in colonias agrorū certū modū viritim aſſignauit. ſi qs plus occuparet, adimi, & diſtribui alijs veteranis q pus miſſis adderent, voluit. Quo) ad quas colonias. De agro Campano) q ſemp popu. Rom. fuiſſet, & diuiſus nūq̄ extitiſſet: qd multis in locis dicit Cicero. Secūda &.xvj.) ſcilꝫ legio. & ſic habet vera & antiqua lectio. Extra) præter.

Referre. Relatio. ¶PHILIP. De qbus retuliſtis.) Relationē feciſtis Senatūq; cōſuluiſtis. Inde relationes in Senatu fieri dicunt. Celeberrimi ſcriptores tradūt de rebꝰ diuinis pus q̄ humanis ad Senatū referendū eſſe. tum porro referri oportere aut īfinite de re publica, aut de ſingulis rebus finite. Auctor eſt Seneca, maiores noſtros nouam relationē poſt horam decimam in Senatu fieri vetuiſſe.

M. Tullii Ciceronis in M. Antonium ad Quirites Philippica Sexta.

AVdita vobis eſſe arbitror Quirites quæ ſint acta in Senatu, quę fuerit cuiuſq; ſententia. res enim ex Caleñ. Ianua. agitata, paulo ante confecta eſt, minus quidem illa ſeuere q̄ decuit: nō tamen omnino diſſolute. Mora eſt allata bello, non cauſa ſublata. quamobrem ꝙ quęſiuit me P. Apuleius homo & multis officiis mihi & ſumma familiaritate coniūctus, & vobis amiciſſimus, ita reſpondebo, vt ea quibus nō interfuiſtis, noſſe poſſitis. Cauſa fortiſſimis optimiſq; Conſulibus Calendis Ianua. de republica primum referendi fuit, ex eo quod. xiii. Calen. Ianua. Senatus me auctore decreuit. Eo die primum Quiri. fundamenta iacta ſunt reipubli. fuit enim longo interuallo ita liber Senatus, vt vos aliquādo liberi eſſetis. quo quidem tempore etiam ſi ille dies vitæ finem mihi allaturus eſſet, ſatis magnum ceperam fructum, cum vos vniuerſi vna mente atq; voce iterū a me conſeruatā eſſe rēpu. cōclamaſtis. Hoc veſtro iudicio tāq; præclaro excitatus, ita Calend. Ianua. veni in Senatum, vt meminiſſem quam perſonam impoſitam a vobis ſuſtinerem.

¶MATVRANTIVS.

LVcij Piſonis ac nõnullorũ aliorũ q Antonio fauebãt in Senatu vicit ſentẽtia de mittẽdis ad Antoniũ Legatꝭ. Fuere aũt Seruiꝰ Sulpitiꝰ, L. Cęſar, L. Piſo, L. Philippus qbus hęc mãdata Cicerone ꝑſcribẽte, etſi inuito eo Legatio erat decreta, a Senatu data ſunt ad Antoniũ, vt Mutina ꝓfeſtim diſcederet, vt Decio Gallia ꝓuinciace deret, q̃ itra Alpes & Rubiconẽ amnẽ eſt, exercitũ citra flumẽ reduceret, ita tñ nõ ꝓpiꝰ vrbẽ ducentis milibꝰ admoueret. Pręfinitus itẽ dies eſt, q̃ ſi nõ pareret, hoſtis reipub. haberet. Iaꝫ ꝓfecti erãt Legati. Quid ergo in Senatu actũ ſit, frequẽtẽ populũ ſcire cupientẽ, & voce P. Apuleij ſuſcitãtẽ, docet Cice. Dilatũ dicẽs eſſe nõ ſublatũ bellũ. Facit aũt ꝑiudiciũ re ĩfecta Legatos redituros, & Antõiũ neq; pariturũ Senatui, neq; ſi velit poſſe. atq; idcirco hortat̃ vt paratꝭ ſint ad rẽ animis dũ redeãt. Inuehit̃ ꝑ occaſionẽ in M. & L. Antonios, q̃dã in L. Trebelliũ & T. Planciũ, ĩprobos & nefarios, q ad Antoniũ ſeſe ꝓtulerãt ſuis eiecti ſceleribus, maledicta ꝯgerit. Populi in ſe ꝯmemorat bñficia, & ſuam operã ſuũq; ſtudiũ pollicet̃. In eo ꝑcipue laborat, vt ſuſpitionẽ populo adimat, aut timorꝭ Senatus ob miſſos Legatos, aut futurę cũ Antonio ꝯcordię. Minus ſeuere) nã ꝓ dignitate & ſeueritate Senatꝰ nõ decernẽda Legatio, ſꝫ ilico hoſtꝭ iudicãdus fuerat Antonius. Diſſolute) molliter & remiſſe. Mora) donec Legati reuertãt̃. Nõ cauſa ſublata) qm̃ vt dicturus paulo poſt eſt, nõ parebit Antonius. P. Apuleius) is Tribu. pleb. erat, cuius meminit Appianus. Ex eo) ac ſi dicat ꝓpter id. Qd̃ Senatꝰ decreuit) qd aũt decreuerit, ꝓus eſt dictũ. Lõgo interuallo) poſt lõgũ interuallũ, diu em̃ liber nõ fuerat. xiij. Calen. Ianua. cœpit eſſe. Etiã ſi vitę finẽ allaturꝰ eſſet) ꝓpter ea q̃ in M. Antoniũ dixi, & qbus hortatus ſum, vt honores & ꝑmia Decio & Octauio decerneretis, & oĩbus q ꝯtra Antoniũ ꝓ repub. quippiã feciſſent. Vna mente) vna volũtate. Contigit aũt hęc populi acclamatio, & Ciceronis ꝯmẽdatio, cũ illã ad populũ habuit orõnẽ. xiij. Calen. Ianua. cuius initiũ eſt. Frequẽtia veſtrũ incredibilis, cõcioq; tãta Quirites. Quã ꝑſonã) quã grauitatẽ & ꝯſtãtiã: ab hiſtrionibꝰ tractus eſt ſermo, q quã ꝑſonã ab initio fabulę ſuſceperint, ſeu liberi, ſeu ſerui, ſeu regꝭ, ſeu ꝓuati, eã ad extremũ vſq; tum dictis, tũ factis ſeruant. Putaui Calẽdis Ianuarijs) qd̃ præcedenti apparet oratione.

¶PHILIP. Iterũ a me ꝯſeruatam rempub.) nemo non nouit ſemel a Cicerone Conſule rempublicam eſſe ſeruatam detecta oppreſſaq; Catiliniana coniuratione. iterũ cõſeruata videbatur hoc tempore, quo eodem duce reſpublica reſpirare videbatur.

¶GEORG. TRAPEZVNT.

AVdita) Hac cõciõe docet Cicero Quirites q̃ acta ſunt in Senatu: Legatos miſſos eſſe ad Antoniũ, q mãdata Senatꝰ ad eũ deferãt, qbꝰ niſi pareat, hoſtꝭ poſtea iudicet̃. Hortat̃ ergo vt iterea dũ Legati redeũt ſint aĩs ad bellũ paratis, q̃niã ꝓpemodũ exploratũ habeat Antoniũ nec velle nec ſi velit poſſe Senatus mandata ſuſcipere & ijs obtemperare. Quam perſonam) ſumptum ab hiſtrionibus qui in comœdia vel tragœdia quam perſonam ſeu lenonis, ſeu regis, ab initio ſuſceperunt, dictis aut factis conſtanter & perpetuo ſeruent vt ſibi conueniant. Vt q̃q̃ diſceſſio facta non eſſet) id eſt cum nondum conſtaret inter omnes de mea ſententia, nec ab omnibus probaretur.

Itaq; bellum nefarium illatum reipublicæ cum viderem, nullam moram interponendam inſequendi Marcum Antonium putaui: hominemq; audaciſſimum, qui multis ne- Diſceſſio.

fariis rebus añ cõmiſſis hoc tẽpore Impatorẽ populi Ro. oppugnaret:coloniam veſtram fidiſſimam fortiſſimaq; obſideret,bello cenſui perſequẽdum:tumultum eſſe †decreui, iuſtitiũ indici,ſaga ſumi dixi placere,quo oẽs acrius grauiuſq; incũberẽt ad vlciſcẽdas reipub.iniurias,ſi oĩa grauiſſimi belli inſignia ſuſcepta a Senatu viderẽt.Itaq; hęc ſnĩa ſic ꝑ triduum valuit,vt q̃q̃ diſceſſio facta nõ eſſet, tñ p̃ter paucos,oẽs mihi aſſenſuri viderent.Hodierno aũt die neſcio q̃ obiecta re,remiſſior Senat9 fuit: nã plures eã ſentẽtiã ſecuti ſunt, vt quãtũ Senat9 auctoritas veſterq; cõſenſus apud Antonium valiturus eſſet,ꝑ Legatos expiremur. Intelligo Quir.a vobis hãc ſentẽtiã repudiari:neq; iniuria.ad quẽ eñ Legatos?ad eũ ne q pecunia publica diſſipata atq; effuſa,ꝑ vim & cõtra auſpicia ĩpoſitis reipu.legibus, fugata cõciõe, obſeſſo Senatu,ad opprimẽdã rẽpub.Brũduſio legiones accerſierit?ab his relictus cũ latronũ manu in Galliã irrupit? Brutũ oppugnet?Mutinã circũſedeat?Quę vobis p̃t cũ hoc gladiatore cõditiõis, æquitatis,Legationis eſſe cõitas ? q̃q̃ Quir.nõ eſt illa legatio, ſed denunciatio belli,niſi paruerit. ita.n.eſt decretũ,vt ſi Legati ad Annibalẽ mitterent.mittũt eñ q nũciẽt ne oppugnet Conſ. deſig.ne Mutinã obſideat, ne ꝓuinciã depopulet,ne delectus habeat,ſit in Senat9 atq; populi Ro.poteſtate.Facile vero huic denũciationi parebit, vt in Patrũ Cõſcriptorũ atq; in veſtra poteſtate ſit, q in ſua nunq̃ fuerit? Quid eñ ille vnq̃ arbitrio ſuo fecit?ſemper eo tractus,quo libido rapuit,quo leuitas,quo furor,quo vinolẽtia.ſemꝑ eũ duo diſſimilia gña,lenonũ & latronũ ita domeſticis ſtupris,forẽſibus parricidiis delectarũt,vt mulieri citius auariſſimę paruerit q̃ Senatui populoq; Ro.Itaq; qđ

† De ermi.

paulo ante feci in Senatu, faciã apud vos: teſtificor, denũcio añ pdico, nihil M. Antoniũ eorũ quæ ſunt Legatis mãdata facturũ, vaſtaturũ agros, Mutinã obſeſſurum, delectus qua poſſit habiturum. Is eſt enim ille qui ſemp Senatus iudiciũ & auctoritatẽ, ſemper voluntatem veſtrã poteſtatemq; contempſerit. An ille id faciat quod paulo ante decretum eſt, vt exercitum citra flumen Rubiconẽ, qui finis eſt Galliç, educeret? dum ne propius vrbem Romam .cc. mil. admoueret?

¶MATV. Imperatorẽ) Deciũ. Coloniã.) Mutinã. Diſceſſio.) Senatuſcõſultũ p diſceſſionẽ, qm̃ nõ oẽs aſſentirent, nec inter oẽs de mea ſnia ↄſtaret. Hodierno) nec hodie inquit remiſſior ac minus prõptus Senatus eſt ad id qđ tũc ſuaſi, q̃ re obiecta ac ſubito quaſi pter opinionẽ a me ppoſitã extitit. Illud eſt interpoſitũ. Pene ſcio) ac ſi dicat, auſim affirmare hoc, nõ eſſe remiſſiorẽ Senatũ q̃ tũc fuit. Pecunia publica) quç fuit ad ædẽ Opis. p vim, hæc oĩa pus dicta ſunt a Cice. & enarrata. Ad Annibalẽ) ad hoſtẽ, nõ ciuẽ, q denũciarẽt ↄfeſtim Sagũto diſcederet. Cõſulẽ deſignatũ) Deciũ. Facile ṽo) q nõ eſt in ſua poteſtate, hoc eſt ſibi ipſi nõ ↄſtat, & ↄuenit multo minus alijs. Quid eñ ille vnq̃ &c.) qui rõni obtẽperauit nũq̃, & ſemp appetitui paruit, nec ſui ↄpos vnq̃ fuit. Diſſimilia) qd eñ lenoni cũ latrone, ille mancipijs q̃ſtuarijs lenociniũ facit. hic ex inſidijs inuadit, & rapto viuit. Forẽſibus) in foro æditis. Mulieri auariſſimç) Volumniæ Mimæ. Citra flumen Rubiconẽ) is inter Rauẽnã & Ariminũ fluit, in Adriaticũ vero mare excurrit: de quo Lucanus, Fonte cadit modico, paruiſq; impellit vndis Puniceꝰ Rubicon, dũ feruida cãduit çſtas: Perq; imas ſerpit valles, & Gallica certꝰ Limes ab Auſonijs diſterminat arua colonis. Rubicon.

¶PHI. Non eſt pene ſcio) q̃ mẽdoſus locus haud dubiũ eſt: quẽ ſic emendo, neſcio q̃ obiecta re: vt ſit ſenſus lucidus ex vſitata loquẽdi ↄſuetudine, Senatũ fuiſſe remiſſiorem languidioreq; in decernẽdo ppter rẽ neſcio quã. obiectã, q̃ Senatũ remorata ſit. Qui in ſua nunq̃ fuerit) Quẽ magis inqt Seneca admiraberis? q̃ q impat ſibi, q̃ q ſe hz in poteſtate? gẽtes eſt facilius Barbaras ipatiẽteſq; alieni arbitrij regere q̃ animũ ſuũ ↄtinere, & ſibi tradere. Pliniꝰ de Alexãdro Magno loquẽs ait, Magnus alo, maior impio ſui: nec minor hoc facto q̃ victoria aliqua, quippe ſe vicit. Citra Rubiconẽ.) De Rubicone q Ciſalpinã Galliã ab Italia diſterminat, inuulgata ſunt oĩa. illud adde qđ a Sidonio memorat Rubiconẽ nois origĩnẽ de glarearũ colore puniceo mutuari, qđ & Lucanꝰ inſinuat illo verſu, Puniceus Rubicon, dum feruida canduit çſtas.

¶GEOR. Quæ vobis põt cũ hoc gladiatore ↄditiõis, æquitatis, Legatiõis eſſe cõitas) quaſi dicat nulla, quippe q nec ciuis ſit, nec hoſtis, nec hõ deniq;, ſed imanis q̃dam bellua cũ q̃ hoim gñi nulla cõitas eſt, nulla ſocietas. Quid eñ ille) Ille in ſua ptãte eſt & arbitrio, q rõni obtẽpat: ↄtra, q appetitui & libidini paret, is ſeruit nec ſui ↄpos eſt.

¶MATVR. Finis eſt Galliç) ſup Rubiconis põte inciſum in marmore edictũ fuit his verbis, Imperator, miles, tyro, armatus quiſquis es, hic ſiſtito, vexillum figito, arma deponito: Nec citra hunc amnem Rubiconem, ſigna, arma, exercitum ve traducito. Si quis aduerſus præcepta ierit, fceeritve, adiudicatus eſto hoſtis populi Romani, ac ſi contra patriam arma tulerit, ſacroſq; penates e penetralibus aſportarit.

Huic denunciationi ille pareat? ille ſe fluuio Rubicone. cc. mil. circunſcriptum eſſe patiatur? non is eſt Antonius. nam ſi eſſet, non commiſiſſet vt ei Senatus tanq̃ Hannibali initio belli Punici denunciaret, ne oppugnaret Saguntum. Qꝫ vero ita auocatur a Mutina, vt ab vrbe tanq̃ peſtifera flamma arceatur, quam habet ignominiam? ꝙ iudicium Senatus? Quid? ꝙ a Senatu dantur mandata Legatis, vt D. Brutum militeſq; eius adeant, iiſq; demonſtrent ſua in rempub. merita: beneficiaq; eorum grata eſſe Senatui populoq; Romano, iiſq; eam rē magnę laudi magnoq; honori fore? Paſſurum ne cenſetis Antonium introire Mutinam Legatos, exire inde tuto? nunq̃ patietur, mihi credite. noui violentiam, noui impudentiam, noui audaciam. Nec vero de illo ſicut de homine aliquo debemus, ſed vt de importuniſſima belua cogitare. Quę cum ita ſint, non omnino diſſolutū eſt quod decreuit Senatus. habet atrocitatis aliquid Legatio. vtinam nihil haberet moræ. nam cum pleriſq; in rebus gerendis tarditas & procraſtinatio odioſa eſt, tum hoc bellū indiget celeritatis. Succurrendum eſt D. Bruto: oēs vndiq; copię colligēdę: horā eximere vllā in tali ciue liberādo ſine ſcelere non poſſumus. An ille non potuit, ſi Antoniū Cōſulē, ſi Galliā Antonii ꝓuinciā iudicaſſet, legiones Antonio & prouinciā tradere? domū redire? triūphare? primus in hoc ordine eſſe quoad magiſtratū iniret? quid negocii fuit? ſed cum ſe Brutum eſſe meminiſſet, veſtræq; libertati natum, quid egit aliud, niſi vt pene corpore ſuo Gallia prohiberet Antoniū? Ad hūc vtrū Legatos an legiones ire oportebat? Sed præterita omittamus. properent, quod video eſſe facturos: vos ſaga parate. eſt em̄ ita decretū, vt ſi ille authoritati

natus non paruiſſet, ad ſaga iretur: interea ibitur, non parebit, nos amiſſos tot dies rei gerendę queremur. Non metuo Quiri. ne cum audierit Antonius me hoc in Senatu & in concione confirmaſſe, nunq̃ illum futurum in Senatus poteſtate: refellendi mei cauſa, vt ego nihil vidiſſe videar, vertat ſe, Senatui pareat. nunq̃ faciet, non inuidebit huic meæ gloriæ. malet me ſapiētem a vobis, q̃ ſe modeſtum exiſtimari. Quid? ipſe ſi velit, num etiam L. fratrem paſſurum arbitramur? nuper quidē dicitur ad Tybur (vt opinor) cum ei labare M. Antonius videretur, mortem fratri eſſe minitatus. Etiam ne ab hoc Myrmillone Aſiatico, Senatus mandata, Legatorum verba audiētur? nec enim ſecerni a fratre poterit tāta p̄ſertim authoritate. nam hic inter illos Africanus eſt. Pluris habet q̃ L. Trebellius, pluris q̃ T. Plācius adoleſcens nobilis, qui omnibus ſentētiis maximo veſtro plauſu cōdemnatus, neſcio quomodo ſe cōiecit in turbā, atq; ita mœſtus rediit, vt retractus, nō reuerſus videret.

¶MATV. Vt ab vrbe) nam ita a Mutina auocabatur vt ei non concederetur Romā reuerti. Procraſtinatio) cum dies de die ducitur. Horam eximere) horam differre. At ille non potuit) occurrit obiectioni, ac ſi dicat ſed ciuis bonus faciendum non iudicauit. Primus) nam Conſul erat deſignatus, & primus fere deſignatus Conſul rogari ſententiam ſolebat. Legiones) quæ oppugnarent. Properent) legati. Hoc) quod ſequitur. Nunq̃) & eſt ordo non vereor ne vertat ſe. Refellendi mei cauſa) vt refellat, & mentitum oſtendat. Non inuidebit huic meæ gloriæ) vt ſapiens dicar ꝙ præuiderim quæ Antonius eſſet facturus. Paſſurum) vt pareat ſenatui. Labare) nutare, inclinareq; ad Senatus voluntatē. Secerni) abeſſe a fratre & ab illo diſiungi. Africanus) veluti quidam Africanus Scipio. Inter illos) in cōuentu illo flagitioſiſſimorum. Q̃ L. Trebellius q̃ T. Plācius) hi erāt ſceleratiſſimi, cūq; ob varia flagitia eſſe in vrbe impune nō poſſent, ad Antoniū cōfugerant: & T. quidē Plācius populi dānatus ſentētiis ad Antonium cū quo prius fuerat, ſic redierat, quaſi coactus eſſet, idq; inuitus faceret. Sic vero ab Antonio cōtēnebat, vt non rediiſſe ſua ſponte, ſed retractus putaretur, cū retrahi fugitiui ad ſupplicium ſoleant.

¶PHILIP. Procraſtinatio odioſa eſt) Silius ſentialiter ꝑtulit illud, Pelle moras: breuis eſt magni fortuna fauoris. A Columella quoq; dictū eſt, diſpēdioſam eſſe cūctationē: contrà pleriſq; in rebus cūctatio vtilis eſt, cū celeritas improuida ſit & temeraria. Silius, In rē cūctari fuerit nō vlla perenni Auxilio fortuna fouet. Scribit Amianus Marcellinus ꝙ cunctatio in magnis ductoribus ꝑcipuū eſt bonū: ſunt itaq; loci cōmunes ꝑ cūctatio-

ne,& cõtrà procraſtinationẽ. Ab hoc Myrmillone Aſiatico) Luciũ Antoniũ hoc nole probroſo inſectantèr appellat:perinde ac gladiatorẽ famoſiſſimũ: de quo ſupra diximꝰ. ¶GEORG. Procraſtinatio) in diem dilatio. Primus) etiam qui priore anno prouinciæ præfuiſſent,depoſito magiſtratu in Senatu primi omniũ ſententiam rogabãtur. Labare) titubare a correpta. Labor autem a producta. Hoc tibur) ciuitas:hic & hæc tiburs,gentile. Retractus) retrahuntur fugitiui vi ad ſupplicium.

Sic cõtemnit tanq̃ ſi illi aqua & igni interdictũ ſit. aliquando negat ei locũ eſſe oportere in curia,qui incenderit curiam.nã Trebelliũ valde iã diligit:oderat tũ cũ ille tabulis nouis aduerſabatur.iã fert in oculis poſtq̃ ipſum Trebelliũ vidit ſine tabulis nouis ſaluum eſſe non poſſe. Audiſſe eñ vos arbitror Quiri.quod etiã videre potuiſtis,quotidie ſponſores & creditores L.Trebellii cõuenire.O fides(hinc puto Trebelliũ ſum pſiſſe cognomẽ)q̃ poteſt eſſe maior fides,q̃ fraudare creditores?domo profugere?propter æs alienũ venire ad arma? Vbi plauſus ille in triũpho eſt ſpe ludi? vbi Aedilitas delata ſũmo ſtudio bonorum? quis eſt qui hũc non caſu exiſtimet recte feciſſe?nequitia eſt,ſcelus eſt.Sed redeo ad amores delitiaſq; noſtras L.Antoniũ,qui vos omnes in fidem ſuã recepit.negatis? nũ quiſnã eſt veſtrũ qui tribum nõ habeat? certe nemo. atqui illum quinq; & triginta tribus patronũ adoptarũt? rurſus reclamatis.Aſpicite a ſiniſtra illã equeſtrẽ ſtatuã inauratã,i qua inſcriptum eſt,quinq; & triginta tribus patrono populi Ro. Igitur eſt patronus L.Antonius? malã quidẽ illi peſtẽ,clamori eñ veſtro aſſentior.non modo hic latro, quẽ clientẽ habere nemo velit:ſed quis vnq̃ tãtis opibus,tãtis rebus geſtis fuit,q ſe populi Ro.victoris dominiq; omniũ gẽtiũ tutorẽ dicere au

†Trebellij deret?In foro L.Antonii ſtatuã videmꝰ,ſicut illã Q.†Tremuli,qui Hernicos deuicit ante Caſtoris.O impudẽtiã incredibile:tantũ ne ſibi ſumpſit,quia Mylaſis Myrmillo Thracem iugulauit familiarem ſuum?Quonam modo iſtum ferre poſſet

mus, ſi in hoc foro ſpectantibus vobis depugnaſſet?

MATVR. Sic contemnit) T. Plãciũ Antonius tanq̃ exulẽ & hoſtẽ publicũ. nã hoſtib⁹ iudicatis aqua & igni interdici ſolebat: is Cęſare occiſo & tumultuante plebe, cũ facib⁹ ad curiã ipſam cucurrit, cui cõtumelioſe obijciebat Antonius ꝙ curiã incendiſſet, & merito ex curia & vrbe pulſum. Oderat tunc cum ille tabulis nouis aduerſabat) Plutarchus in Antonio, a Dolabella tradit adoleſcẽte Tribuno pl. nouarũ rerũ cupido remiſſũ a Cęſare poſt Pharſalicã pugnã Antoniũ & ipſm Tribunũ amicũ & popularẽ rogatũ, vt adiutor ſibi vellet eſſe in pferẽda lege de nouis tabulis, hoc eſt ære alieno diſſoluẽdo, cui Aſini⁹ & Trebelli⁹ intercedebãt: & Antoniũ quidẽ adulteratã ab eo vxorẽ ſuã, C. Antonij patrui filiã ſuſpicatũ, aduerſatũ eſſe, parteſq; Aſinij & Trebellij ſuſcepiſſe: Dolabellam quoq; foro qd armis occupauerat expuliſſe. Cõtraria hic dicit Cicero, & Antoniũ, nõ Dolabellã ferre legẽ illã voluiſſe, Trebeliũ interceſſiſſe: eã cauſam odij Antonio fuiſſe, amaſſe poſtea cũ æs alienũ ingẽs Trebelli⁹ cõflauiſſet, quo dãnatus ad eũ cõfugiſſet. & niſi lege lata de nouis tabulis ære alieno reſciſſo, ſaluũ eẽ nõ poſſe. Nouę tabulę dicebant, quotiẽs ęs alienum diſſoluebat, & veteres creditorũ tabulę abolebant. Trãq̃llus in Iulio. De pecunijs mutuis diſiecta nouarũ tabularũ expectatiõe q̃ crebro mouebatur. Iã fert in oculis) amat pcipue. Spõſores) q p eo ſe obligarũt: Creditores) q pecuniã mutuati ſunt. O fides) exclamatio cognomẽ inqt fidei accepiſſe arbitror. Trebelliũ) vt fides ipſa vocet: & irriſiue hęc ait. Vbi plauſus ille) cũ triũphauit Trebelli⁹. Spe ludi) obiecta ſpe non virtutis, ſed ludi, vt nos deluderes, & alium q̃ ſparem⁹ te exhiberes. Quis eſt q hũc &c.) quaſi dicat q̃ pri⁹ recte fecit, nõ virtute, neq; volẽs, aut ſciẽs, ſed fortuito fecit. Neqtia iã ſcelus eſt) caſu bon⁹ fuit, iã peccat neqtia q̃ eſt ſcelus cũ qſpiã volẽs malus eſt, nõ caſu.

Ferre I oculis.

Ad amores) ironice L. Antoni⁹ poni ſibi ſtatuã curauerat, cui inſcripſerat L. Antonio patrono po. Ro. qnq; & .xxx. trib⁹ poſuerat: in qd inuehit Cicero, q̃rẽs ex populo eius ne ſit patronus L. Antoni⁹, & poſuerint ne ſtatuã qnq; & .xxx. trib⁹. Negatis) verũ eẽ nõ nõ cõceditis patronũ vobis eẽ: patron⁹ in fidẽ recipit cliẽtẽ, vt tueat & cãm defendat, ſed accuſati nõ etiã accuſantis. Atq certe nemo) ſi eſt q tribũ nõ habeat, ſinguli em̃ eſtis in aliqua tribu q̃ ſunt qnq; & .xxx. ergo oẽs optaſtis patronũ. Malã qdẽ illi peſtẽ) ſcȝ opto: & verũ eſſe nõ dubito qd dicitis veſtrũ patronũ, neq; eſſe neq; fuiſſe. Hic latro) L. Anto. in foro. L. Ant. ſtatuam videmus, quaſi dicat indigniſſimum eſt. Sicut illã Q. Tremuli) Sic habet hic locus nõ aũt Q. Trebellij. Q. Martius Tremulus Cõſul cũ P. Cornelio Anagnia capta de Hernicis triũphauit, ſtatua equeſtris in foro ei decreta eſt, & ante Caſtoris tẽplũ poſita, qd Liuius ſcribit lib. ix. ab Vrbe cõdita. Hernici populi fuere Latinio Albæ, & ipſi Romę vicini quorũ oppida Ferẽtinum Verulæ &c.

PHILIP. Tabulis nouis aduerſabat) Re diligẽter ſtudioſeq; ppẽſa docuim⁹ in cõmẽtarijs in Trãqllũ, tabulas nouas ptinere ad æs alienũ obliterãdũ, & veteres creditoꝝ tabulas abolẽdas, vt videlicet debitores creditas cũ vſuris pecunias creditorib⁹ nõ pſoluãt & veterib⁹ creditę pecunię tabulis ſublatis nouę tabulę cõficerent, cũ pditi hoies & nequã ſine nouis tabulis eẽ nõ poſſint q ſoluẽdo non ſunt: quę res in tumultu & in pturbata republica induci flagitariq; ſolebat. qua I re illud annotandũ, qd Fortunatiano docẽte didicimus, Lege de nouis tabulis lata pecuniã cũ vſuris creditã repeti nõ poſſe: depoſitũ vero ſine fœnore poſſe. hinc illa cõtrouerſia & exẽplũ, Petebat ab amico ſuo qd pecuniã cũ vſuris quaſi creditã, ille offerebat ſine vſuris tanq̃ depoſitã: inter moras iudicij lex lata ẽ de nouis tabulis, repetit ille pecuniã tanq̃ depoſitã: retinet iſte quaſi fœnori datã. Igitur eſt patronus Antonius) clientes ſic inſtituerunt colere patronos, vt ſtatuas eorum in domibus atq; in atrijs ponerent: quę fori ornamentum erant author Plinius. Quinti Tremuli) Ante ędẽ Caſtoris, vt Plinij verbis vtar fuit M. Tremuli ſtatua eqſtris rogata,

Nouę tabulæ.

qui Samnites bis deuicerat, captaq; Anagnia populũ ſtipẽdio liberauerat: De hec Liui⁹ volumine nono, Marti⁹ Tremul⁹ de Hernicis triũphãs in vrbẽ rediit, ſtatuaq; eq̃ſtris ei ĩ foro decreta eſt: quæ ante tẽplũ Caſtoris poſita eſt. Thracẽ) ſupra dixim⁹ & alibi annotauim⁹ gladiatores quoſdã peculiari vocabulo Thraces appellari: qui ꝓprie aduerſus Myrmillonẽ depugnabãt. Horat. in Epiſt. ad Lolliũ, Thrax erit. i. gladiator. olim Domitianus patrẽfamilias cãb⁹ obiecit, ꝙ Thracẽ Myrmilloni parẽ munerario imparem dixerat: Cum Myrmillo aduerſus gladiatorem Thracem componatur. exiſtimo legendum Myrmillo Thracem iugulauit.

GEORG. Iam fert in oculis) in ſinu geſtit in eos dicuntur quos pręcipue diligimus.

Sed hec vna ſtatua, altera ab Equitibus Ro. equo publico, qui item aſcribunt, patrono. Quẽ vnq̃ iſte ordo patronũ adoptauit? ſi quẽq̃, debuit me: ſed me omitto. quẽ Cenſorem? quem Impatorẽ? Agrũ iis diuiſit. O ſordidos q accepetũt, improbũ q dederit. Statuerũt etiã Tribuni militares q in exercitu Cęſaris duo bis fuerũt. Quis eſt iſte ordo? multi fuerũt multis in legionibus p tot ãnos: iis quoq; diuiſit Semuriũ. Cãpus Marti⁹ reſtabat, niſi prius cũ fratre fugiſſet. ſed hęc agrorũ aſſignatio pauloante Quir. L. Cæſaris clariſſimi viri & pſtãtiſſimi Senatoris ſentẽtia diſſoluta eſt. huic. n. aſſenſi Septẽuirũ acta ſuſtulimus. iacẽt beneficia Nuculę, friget patronus Antoni⁹. nã poſſeſſores aĩo æquiore diſcedẽt, nullã impẽſam fecerãt: nõdũ inſtruxerãt, ptim qa nõ cõfidebãt, ptim qa nõ habebãt. Sed illa ſtatua palmaris de qua, ſi meliora tpa eſſent, nõ poſſem ſine riſu dicere L. Antonio Iano medio patrono. Ita ne Ianus medi⁹ in L. Antonii clientela ſit? Quis vnq̃ in illo Iano inuẽtus eſt q L. Antonio mille nũmũ ferret expẽſum? Sed nimis multa de nugis: ad cauſam bellũq; redeamus: q̃q̃ nõ alienũ fuit perſonas quaſdã a vobis recognoſci: vt qbuſcũ bellũ gereret poſſitis taciti cogitare. Ego autẽ vos hortor Quir. vt etiã ſi melius aliud fuit, tñ Legatorũ reditũ expectetis aĩo æquo: celeritas detracta de cauſa eſt: boni tñ aliquid acceſſit ad cauſam. cũ. n. Legati renũciarint, qđ certe renũciabunt nõ in veſtra poteſtatẽ

nõ in Senatus eſſe Antoniũ: quis erit tã improbus ciuis qui illum ciuem habendũ putet? Nunc enim ſunt pauci illi quidẽ, ſed tamẽ plures q̃ repu. dignũ eſt, qui ita loquãtur, Ne Legatos quidem expectabimus? Iſtam certe vocẽ ſimulationẽq; clemẽtiæ extorquebit iis res ipſa publica. Quo etiã, vt confitear vobis Quir. minus hodierno die contendi, minus laboraui, vt mihi Senatus aſſentiens tumultum decerneret, ſaga ſumi iuberet. malui. xx. diebus poſt ſententiã meam laudari ab omnibus, q̃ a paucis hodie vituperari. Quapropter Quir. expectate Legatorũ reditum, & paucorum dierum moleſtiam deuorate.

¶MATV. Altera ab Eq̃tib⁹ Romanis) altera in foro, hoc eſt ſecũda ſtatua erat Lucij Antonij quã Equeſtris ordo poſuerat, & itẽ patrono inſcripſerat. Equo publico Eq̃tibus Romanis) quẽ publice Eq̃tes poſuiſſe titulus & inſcriptio ĩdicabat, q̄d refellit Cicero. Si quẽq̃ debuit me.) Nã equeſtris ordinis fuit Cicero, & rẽp. ſeruauit, in quẽ gratus eſſe ordo debuiſſet. Quẽ Cẽſorẽ? ſcʒ ſibi adoptãt patronũ, q̄d idcirco facere debuiſſẽt, q̄a Senatus Equitũq; regimẽ penes Cẽſores eſſet, cũ equos ipſis adimere ſoli poſſent, ac notã inurere ſi q̄d diſplicuiſſet cũ vrbẽ trabeati ipſi luſtrarẽt Eq̃tes. q̄d bis ſingulis faciebãt ãnis, lupercalib⁹ & idibus Iulij, vt Valeri⁹ Max tradit. Quẽ nup̃ agrũ iis diuiſit) ac ſi dicat quẽ diuidere nefas erat, & quẽ iniuria poſſeſſorib⁹ interceperat. Sordidos) auaros, qui acceperũt illũ agrũ. Qui dederit) L. Antoni⁹. Statuerat) iocat̃ Cic. q̄d mox ipſe ĩdicat & hęc veluti nugas rep̃hẽdit. Statuerũt) ſtatuã eq̃ſtrẽ vna cũ eq̃tib⁹ Rõanis poſuerãt Antonio duo q̄ in Cęſaris exercitu bis fuerãt Tribuni militares, q̄bus Antoni⁹ Semuriũ diuiſerat. Quis eſt iſte ordo) cũ duo fuerit ſicut ait. Multis legionib⁹) nam quęlibet legio duos habebat Tribunos militares: minorẽ, q̄ pręerat cohorti quingẽtarię, quẽ Gręci vocãt πεντα κοσάρχὴν: & maiorẽ, qui millenariæ prępoſitus erat cohorti, a Gręcis vocatus μιλαρχὸς. Iis) Tribunis militarib⁹ q̄ duo bis fuerũt ĩ exercitu Cęſaris. Semuriũ) agrũ ſecus vrbis muros. ideoq; ſubiũgit, Cãpus Marti⁹ reſtabat. ſ. diuidẽd⁹. L. Cęſaris) q̄ fuit M. & L. Antoniorũ auũcul⁹. Sniam) quã dixit ĩ Senatu. Huic) L. Cęſari. Septẽuirũ) L. Antonij & Collegarũ, quos Antoni⁹ diuidẽdis agris p̃fecit. Iacẽt) irrita ſunt bñficia collata. Nuculę) & ager ei ab Antonio diuiſus. Is aũt Nucula vn⁹ ex Antonij fuit ſatellitibus. Friget) q̄a videt q̃ decreuit irrita eſſe. Poſſeſſores) illi q̄b⁹ L. Antoni⁹ agros diuiſit. Illa ſtatua palmaris) illa p̃or, cui ĩſcriptũ erat L. Antonio patrono po. R. q̄nq; & xxx. trib⁹ poſuere. Palmaris digna. Terẽ. in Eunuch. Id vero eſt q̄d ego puto mihi palmariũ. Iano medio) hoc eſt in medio Iano. Baſilicã Paulus Aemilius in foro Romano extruxit, mille & q̄ngẽtis talẽtis: qua pecunia Cõſul vna cũ Calidio Marcello corrupt⁹ eſt a Cęſare vt ipſi faueret: hæc inter admirabilia Vrbis opera a Plinio laudat̃. Prope eã locus fuit Ianus noĩe: duę enĩ illic Iani ſtatuę fuere, in ſummo vna, in imo altera. Eũ vero in locũ fœneratores cõueniebant: authores Porphyrio & Acron. Horatius, Hoc Ianus ſummus ab imo Perdocet. Ita ne Ianus medius) cum ſtomacho hoc inquit, etiam medius Ianus vbi erat poſita ſtatua. Sic, in L. Anto. clientela? ſed nullum vnq̃ in eo loco in-

Luſtrã. vrbẽ bis equites.

Tribuni militares.

Semurius.

Nucula.

Palmaris ſtatua.

Ianus me.

u enit Lucius, q mille ipſi nũmos mutuaret, quaſi dicat nullus ei vnq̃ credidit, qm̃ fallere & decoquere cõſueuerat. Ferre vero acceptũ & expẽſum pecuniã, ſermones ſunt a ratiocinãtibus & mercatorib⁹ ſumpti, q traditã ab alio pecuniã annotant vt acceptã: datã vero alijs, vt expẽſam. mile vero numeri eſt ſinguiaris pro eo poſitũ, qđ χιλιὰσ grece dicitur & vt μία χιλιὰσ καὶ δύο χιλιάδεσ. ita vnũ mile & duo milia dicunt: recteq; & pbabiliter dici ſolet, mile denariũ in arca eſt, & mile equitũ in exercitu. Cicero itẽ pro Milone, Ante fundũ Clodij, quo in fundo propter inſanas illas ſubſtructiones facile mile hominum verſabatur: author Gellius Noct. Attic. lib. j. cap. xvj. Etiã ſi meli⁹ aliud fuit) nõ mittere Legatos, neq; bellũ differre. Pauci) L. Piſo, Saluius, & alij nonnulli. Iſtã vocẽ) expectandos Legatos. Tumultum) belluʒ periculoſum & propinquum.

Ferre penſum.

Mille.

¶ PHILIP. Nõdum inſtruxerant) Qui habet fundum & villam ea inſtruere ſolet inſtrumento neceſſario, hinc titulus apud Iuriſconſultos eſt de fundo inſtructo & inſtrumento legato. Martialis Preſto domum plus eſt, inſtrue tu minus eſt.

¶ GEORG. Palmaris) aut quæ palmã meret, aut q̃ ꝑpter palmã ſtatuta eſt in ſigno victorię. Mediolano) tria fuerũt, tẽpla Iani: Romę de quo Horat. Hoc Ianus prim⁹ ab imo docet.

Qui cũ redierint, ſi pacem afferẽt, cupidũ me: ſi bellũ, prouidũ iudicatote. An ego nõ ꝓuideã meis ciuib⁹? nõ dies noctesq; de veſtra libertate, de reip. ſalute cogitẽ? Quid eñ non debeo vobis Quir. quẽ vos hominẽ a ſe ortũ, hominibus nobiliſſimis omnibus honoribus prætuliſtis? An ingratus ſum? quis minus? qui partis honoribus, eoſdẽ geſſi in foro labores, quos ĩpetendis. Rudis in rep.? quis exercitatior, qui viginti iã annos bellũ gerã cũ improbis ciuibus? Quamobrem Quiri. conſilio quantum potero, labore plus pene q̃ potero excubabo, vigilaboq; pro vobis. Etenĩ quis eſt ciuis ꝑſertim hoc gradu quo me vos eſſe voluiſtis, tã oblitus beneficii veſtri, tã ĩmemor patrię, tã inimicus dignitati ſuæ, quẽ nõ excitet, & non inflammet tãtus iſte veſter cõſenſus? Multas, magnaſq; habui Cõſul cõciones, multis interfui: nullã vnq̃ vidi tãtã, quanta nũc veſtra eſt. vnum ſentitis omnes, vnũ ſtudetis M. Antonii conatum auertere a rep. furorem extinguere, opprimere audaciam, idem volunt omnes ordines, eodẽ incubunt municipia, Coloniæ, cũcta Italia. Itaq; Senatũ ſua ſponte bene firmum, firmiorẽ veſtra authoritate feciſtis. Venit tẽpus Quirites ſerius omino, q̃ dignũ

repu.fuiſſet,tamen ita maturũ,vt differri iam hora nõ poſſit. Fuit aliquis fatalis caſus (vt ita dicam) quẽ tulim9:quoquo modo ferendus fuit. Nunc ſi quis erit,erit voluntarius: populũ Ro.ſeruire fas nõ eſt,quẽ dii immortales omnibus imperare voluerũt. Res in extremũ eſt adducta diſcrimen. de libertate decernitur:aut vincatis oportet,qđ ꝑfecto & pietate veſtra & tãta cõcordia cõſeqmini:aut quiduis poti9,q̃ ſeruiatis. Aliæ nationes ſeruitutẽ pati poſſunt:po.Ro.res eſt ꝓpria libertas.

¶MATV. A ſe ortũ) Cicero in Salluſtiũ,Ego meis maiorib9 virtute mea ꝓluxi,vt ſi prius noti nõ fuerint,a me accipiãt initiũ memoriæ ſuæ. Fuit eñ hõ nouus,& tñ virtute nobiliſſimis viris eſt æquat9. Eoſdẽ geſſi in foro labores) nullus eñ dies erat,qđ ipſe ad Quintum fratrem ſcribit,quo ꝓ reo nõ diceret. Quos in petẽdis).ſ.geſſi. Rudis) i rep. ſcȝ ſum. Viginti annos) quod in principio ſecũdæ Philippicæ dictum eſt. Volũtari9) ſcȝ erit ꝙ noluerimus nos ſeruitute liberare cum potuerimus.

¶GEORG. Excubabo) noctu. Vigilabo) in die. Habui multas cõciones).i.ſæpenumero coegi multitudinẽ in foro,vt cũ plebe agerẽ.quo in loco cõcio vel pro oratione ipſa vel pro multitudine accipi poteſt. Concio.

M.T.C.in M.Antonium Philippica Septima.

PAruis de rebus,ſed fortaſſe neceſſariis conſulimur P.C.de Appia via,& de moneta Cõſul:de lupercis Trib.pl.referũt. quarũ rerũ & ſi facilis explicatio videtur,tñ anim9 aberrat a ſñia ſuſpẽſus curis maiorib9. Adducta eſt.n.P.C.res in maximũ ꝑiculũ,& extremũ pene diſcrimẽ.nõ ſine cauſa Legatorũ iſtã miſſionẽ ſemꝑ timui,nũq̃ ꝓbaui,quorũ redit9 qd ſit allatur9 ignoro. Expectatio qdẽ quãtũ afferat lãguoris aĩs,qs nõ videt? nõ eñ ſe tenẽt ii q Senatũ dolẽt ad authoritatis priſtinæ ſpẽ reuiuiſcere,cõiũctũ huic ordini po.Ro.cõſpirãtẽ Italiã,paratos exercitus,expeditos duces.iã nũc fingũt Anto.reſpõſa,eadẽq; defendũt. Alii poſtulare illũ vt oẽs exercit9 dimittant:ſcilicet Legatos ad eũ miſim9,nõ vt pe ret,& dicto audiẽs eẽt huic ordini,

ſed vt conditiones ferret, leges imponeret, reſerare nos exteris gentibus Italiā iuberet? presertim incolumi a quo maius periculū q̄ ab vllis nationib9 extimeſcēdū eſt. Alii remittere eū nobis Galliā citeriorē, illā vltimā poſtulare. Pręclare: ex qua nō legiones ſolū, ſed etiā nationes ad Vrbē conet̃ adducere. Alii nihil eū iā niſi modeſti poſtulare. Macedoniā ſuā vocat oīno, qm̄ C. frater eſt inde reuocat9. ſed q̄ ꝓuincia eſt ex qua illa fax excitare nō poſſet incendiū? Itaq; iidē q̄ſi ꝓuidi ciues & Senatores diligētes bellicū me cecinisse dicūt. Suſcipiūt ꝑtis patrocinīū q ſic diſputāt, Iritari Antoniū nō oportuit: nequā eſt homo ille atq; cōfidēs. Multi ꝑterea īprobi quos qdē a ſe primū numerare poſſunt, q hęc loquunt̃, eos eſſe cauēdos denūciāt. Vtrū igit̃ in nefariis ciuib9 vlciſcēdis, cū poſſis, an ꝑtimeſcēdis, diligētior †cautio eſt? Atq; hęc illi loquunt̃, q quōdā ꝑpter leuitatē populares appellabant̃. Ex quo intelligi pōt, aīo illos abhorruiſſe ſemꝑ ab optimo ciuitatis ſtatu, nō volūtate fuiſſe populares. Qui.n. cōuenit vt q ī reb9 īprobis populares fuerint, iidē ī re vna maxime populari, q̄ eadē ſalutaris reip. ſit, īprobos ſe, q̄ populares eſſe malint? Me qdē ſemꝑ (vt ſcitis) aduerſatū multitudinis temeritati, hęc fecit ꝑclariſſima cā popularē. Et qdē dicunt̃, vel potius iidē ipſi ſe dicūt Cōſulares, quo noīe nemo eſt dign9, niſi q tāti honoris nomē pōt ſuſtinere. Faueas tu hoſti? literas ad te mittat de ſua ſpe rerū ſecūdarū? ille eas tu lęt9 ꝑferas? retices? deſcribēdas etiā des? īprobis ciuib9 furorē augeas? aīos bonoꝝ ſpē virtutēq; debilites? & te Cōſularē, aut Senatorē, aut deniq; ciuē putes? Accipiet in optimā partē C. Panſa fortiſſim9 Cōſul atq; optim9. etenī dicā animo amiciſſimo hūc ipm hominē mihi familiariſſimū, niſi talis Cōſul eſſet, vt oēs vigilias, curas, cogitationes in reip. ſalute cōſigeret, Cōſulē nō putarē. q̄q̄ nos ab ineunte ętate illius vſus,

†cauſa

cõſuetudo,ſtudiorũ etiã honeſtiſſimũ ſocietas ſimilitudoq; cõiũxit,eiuſdẽq; curã incredibilẽ in aſprimis belli ciuilis pículis pſpexi,nõ mõ ſalutis,ſed etiã dignitatis meę:tñ eũdẽ (vt dixi) niſi talis Cõſul eẽt,negare eẽ Cõſulẽ auderẽ. Idẽ nõ mõ Cõſulẽ eẽ dico,ſed ẽt mẽoria mea pſtãtiſſimũ atq; optimũ Cõſulẽ.

GEORGIVS.

PAruis timẽs) Cicero ne Senatus miſſis Legatis ad pacẽ cũ Antonio flecteretẽ ſi ille ad conditiones ęquas deſcẽdiſſet,ſuadet nullo mõ pacẽ cũ Antonio eẽ faciẽdã,qa ſit turpis piculoſa & ĩpoſſibilis.In principio vero diluit ea q̃ fingebantẽ a fautoribus Antonij de reſpõſis eius ac poſtulatis: & eos Conſulares ad quos Antonius literas miſiſſe videbatẽ,callide & artificioſe rephẽdit. Appia via) q̃ iter erat in Apuliã,quẽadmodũ Caſſia in Tuſciã,Flaminia in Galliam. Remittere) tanq̃ de ſuo iure concedere. Bellicũ) ſonum quidam,& modulatio tubæ ad bellum excitandum.

MATV. Legati cũ Senatꝰ mãdatis ad Antoniũ pfecti erãt,nõdũ qd actũ ab illis eẽt audiebatẽ,& qdnã allaturi eſſent,oino incertũ videbatẽ.Qui vo Antonio fauebãt & eiꝰ fingebãt poſtulata ac rñſa,& p ſuo arbitrio iterptabantẽ,in Ciceronẽ vero oblique inuehebãtur nõ oportuiſſe dicẽtes irritare Antoniũ. Veritus igitẽ Cicero, ne ad pacẽ cũ eo faciẽdã Senatꝰ iclinaret,ſi forte ad æquas Antoniꝰ pditiones deſcẽderet,rurſus nullo pacto pacẽ cũ Antonio habẽdã ſuadet,qm turpis eſſet,qm piculoſa. Et ne fieri qdẽ poſſit oino,primũ ptra ea dicit q̃ Antonij fautores pminiſcebantẽ. Cõſulares ad quos ſcribebat Antoniꝰ apte tãgit. Et qm qbuſdã de rebus a Cõſule Pãſa relatũ ĩ Senatu fuerat, q̃ & ſi ad rẽp. ptinebãt,facileq; explicari poterãt,nõ tñ ad eas applicare aim maioribꝰ detẽtũ curis poterat,Cicero p occaſionẽ exorditẽ pua ſed vtilia dicẽs eẽ reip. q̃ a Cõſule relata ſunt & Tribunis,& tñ a ferẽda de his ſentẽtia aberrare aim curis maioribꝰ iplicitũ. repu. in maximũ piculũ adducta. Cõſulimur) rogamur. De Appia via) quã Appius Claudiꝰ Cęcus ab Vrbe Brũduſiũ vſq; ſtrauit,ideoq; eſt Appia appellata:& de via qdẽ Appia inſtaurãda (nã Põtinis paludibus pxima,ſępe multis in locis euertebatẽ) cõſuluerat Pãſa Cõſul. Romę aũt quatuor viri fuere q viarũ curã agebãt. Idẽ Panſa de moneta retulerat, quã ſcimus & adulterari nõnũq̃,ac iccirco mutari,& nouã fieri. Extitere in vrbe olim tres viri monetales,auri & argẽti flatores,qbꝰ curę erat numiſmata ex auro atq; argẽto cudere. De Lupercis) de qbꝰ diximꝰ ĩ ſcda Philippica. Retulerãt aũt de ijs Tribuni fortaſſe qm q̃ ad eorũ ptinebãt ritũ aliqua ex pte nutabãt, & emẽdatione indigebãt,vt qa vectigalia illis a Iulio pceſſa fuerãt adẽpta. A ſentẽtia) de his rebꝰ ferẽda. Suſpẽſus) dubiꝰ. Virgi. Suſpẽſi Eurypilũ ſcitatũ oracula Phœbi Mittimꝰ. Ii) Piſonẽ tãgit, Auctoritatis priſtinę) quã obtinebat ante occupatã a Iulio rẽp. Cõſpirãtẽ) idẽ ſentiẽtẽ Italiã. Expeditos) prõptos & patos Octauiũ & Cõſules. Oẽs) Plãci,Lepidi,Octauij. Suꝰ ipſiꝰ) Antonij. Scilicet) deriſionẽ habet hęc pticula cũ amaritudine pmixtã. vt, Scilicet is ſuperis labor ẽ. Reſerare) ſi exercitꝰ dimitteremꝰ: libere.n.& audacter ruerẽt. Remittere) tãq̃ iuris eiꝰ ſit,& tãq̃ bñficiũ pcedat. Vltimã) vlteriorẽ, quã Plãcus tenebat. Pręclare) Ironice. Caius) frater ipſiꝰ Antonij: ac ſi dicat iccirco inde Caiũ reuocauimꝰ,vt Antoniũ mitteremꝰ. Sed q̃ puĩncia) eſto Macedoniã teneat & nõ Galliã, q̃ tñ puĩncia eſt ex qua excitare bellũ & icẽdiũ nõ valeat? Iidẽ illi) q hęc de Antonio fingũt. Quaſi puidi) ironice. Bellicũ me cecinisſe) velut tuba ſonũ dediſſe quo bellũ excitatẽ. Partis) factionis cuius ſunt ipſi. Nequã eſt homo) dicẽtes ſcilicet nõ fuiſſe iritãdum Antoniũ,qm nequã homo eſt. Cõfidẽs) audax nimiũ. Multi pterea improbi) idẽ.ſ. dicũt,quos ingt Cicero a ſe incipiẽtes (nã & ipſi improbi ſunt) numerare poſſunt. Vtrũ igitẽ) ac ſi dicat magis.

Appia via.

Viarii.

Monetales.

Vltima p. vlteriore.

vlciſci debemus, q̃n poſſumꝰ, q̃ ꝑtimeſcere: & dilegẽtiores ſunt q vlciſcunt̃, q̃ q timẽt. cũ poſſint vlciſci. Populares) cõmodorũ populi, & ꝯmunis vtilitatis ſtudioſi. In re vna) in Antonio defendẽdo, quẽ ĩpugnari populo gratiſſimũ eſt. Pręclariſſima cauſa) Antoniũ ꝓſequẽdi, & opprimẽdi. Se Cõſulares) L. Piſo ꝓcipue tãgit̃. Tãti honoris) vt oĩa ex cõmodis reip. & dignitate nihil ex ſe metiat̃. Hoſti) Antonio. Ille) Antoniꝰ. Improbis ciuibus furorem augeas) ſic eſt legendum, non autem forum.

¶ASC. In Victorino eſt, Diligẽtior cautio eſt. Et populares appellabant̃: q̃ duo verba mihi qdẽ aptiora ſunt viſa q̃ cauſa, & habebantur, nã nec in animi cauſa cautio eſt, nec oẽs qui appellantur habentur tales. i. exiſtimantur. Habet, eiuſdẽq; curã: vbi alij, eius deniq;. Habet, iam non modo: vbi alij, idem non modo &c.

Non q̃a nõ pari virtute & volũtate alii fuerint: ſed tantã cãm nõ habuerũt, ĩ qua & virtutẽ & volũtatẽ ſuã declararẽt. Huiꝰ magnitudini animi, grauitati, ſapiẽtię, tẽpeſtas eſt oblata formidoloſiſſimi tp̄is. tũ aũt illuſtratur Cõſulatus, cũ gubernat rẽp. ſi nõ optabili, at neceſſario tp̄e: magis aũt neceſſariũ P.C. nullũ tẽpus vnq̃ fuit. Itaq; ego ille q ſẽp auctor pacis fui, cuiq; pax ꝑſertim ciuilis, q̃q̃ oibꝰ bonis, mihi tñ in primis, fuit optabilis. Omne.n.curriculũ induſtrię noſtrę, in foro, in curia, in amicorũ ꝑiculis ꝓpulſandis elaboratũ eſt. Hic honores ãpliſſimos, hic mediocres opes, hic dignitatẽ (ſi quã habemꝰ) cõſecuti ſumꝰ. Ego itaq; pacis (vt ita dicã) alũnꝰ, q q̃tuſcũq; ſum, nihil.n.mihi arrogo, ſine pace ciuili certe non fuiſſem, ꝑiculoſe dico, quẽadmodũ accepturi P.C. ſitis horreo: ſed ꝓ mea ꝑpe tua cupiditate veſtrę dignitatis retinẽdę & augẽdę q̃ſo oroq; vos P.C. vt primo ſi erit vel acerbũ auditu vel ĩcredibile a M. Cicerone eẽ dictũ, accipiatis ſine offenſione, qđ dixero, neue id priꝰ q̃ quale ſit explicauero, repudietis: Ego ille (dicã ſępius) pacis ſemꝑ laudator, ſemꝑ auctor, pacẽ cũ M. Antonio eẽ nolo. magna ſpe ingredior ĩ reliquã orationẽ P.C. qm̃ ꝑiculoſiſſimũ locũ ſilẽtio ſũ ꝓteruectꝰ. Cur igit̃ pacẽ nolo? q̃a turpis eſt, q̃a ꝑiculoſa, q̃a eſſe nõ pōt. q̃ tria dũ explico, peto a vobis P.C. vt eadẽ benignitate qua ſoletis verba mea audiatis. Quid ẽ incõſtãtia, mobilitate, leuitate, cũ ſingulis hoibus, tũ vero vni-

uerſo Senatuí turpíus? Quid porro íncõſtãtíus, q̃ qué modo hoſté nõ verbo, ſed re, multís decretís íudícauíſtís, cũ hoc pace velle ſubito cõíũgí? quaſi vero cũ C. Cæſarí merítos qdé íllí honores & debítos, ſed tñ ſingulares & ímmortales decreuíſtís, vnã ob cauſam, ꝙ cõtra M. Antoníũ exercítũ cõparauíſſet.

MATVR. Tantã) quãta hęc eſt cõtra Antoniũ. Tẽpeſtas) ꝑturbatio reip. Curriculũ) ſpatiũ & veluti ſtadiũ. In foro) cauſis forẽſibus accuſando & defendẽdo: ſed defendẽdo potiꝰ, qđ fecit Cicero diutiſſime. In curia) dicẽdi ſentẽtia. Elaboratũ) labore ꝑfectũ. Pacis alũnus) quẽ pax aluit. nã q ab alio educatus eſt, alũnus dicit: & Cicero ſine pace, & ſubiũgit ciuili, eſſe qđ fuerat nõ potuiſſet. Arrogo) aſſumo: eſt aũt arrogare audacter & iſolẽter ſibiipſi attribuere. Periculoſe) Pręfat ſuaſurꝰ ꝯtra inſtitutũ ſuũ bellũ: & reddit attẽtos. Auctor) ſuaſor. Silẽtio vr̃o) nemo. n. reclamauerat, qđ argumẽto erat nõ iprobari. Cur igit pacẽ nolo) diuiſio ẽ: nã capita ꝓponit earũ rerũ de qbꝰ ẽ dicturꝰ. — Alumnus pacis.

Quid eſt &c.) Diſſuadet pacẽ habẽdã cũ Antonio turpitudine. Eſt aũt locus ꝯparationis, ſi ſingulis hoibꝰ turpis eſt leuitas, Senatui, quẽ ꝑcipue grauitas decet, turpiſſima. ꝙ leuitas futura ſit Senatus, ſi cũ Antonio pacẽ egerit, oſtẽdit ꝑ ea q̃ priꝰ fecit, cũ qbꝰ niſi ſequẽtia ꝯgruãt, nõ põt ſuã tueri grauitatẽ Senatus. Cũ eſſet hoſtis) qa re vera hoſtis erat. Vacationes) vt emeriti eſſent poſtea, vacationẽ haberẽt, nec cogi ãpliꝰ ad ſtipẽdia poſſent. Meus Collega) in Auguratu. Qua imbecillitate) grauiſſime em̃ ægrotauerat vt priꝰ diximꝰ. Votis) publice. n. ꝓ eo populus vota ſuſcepit. Vacationes oẽs ſuſtuliſtis) vt cogi ad dãda noia oẽs poſſent. Specie) vt videat. Nobis) Senatui. Ad Legatos miſimꝰ) obijcit hoc ex Senatꝰ ꝑſona. Cui ſentẽtię meę) nõ tñ oẽs erãt aſſenſi Ciceroni ſuſcipiẽdũ bellũ, & hoſtẽ iudicãdũ Antoniũ. Poſtridie) quo die de Legatis decreuiſtis mittẽdis. Oppreſſis) a Cęſare Dictatore. Iuſta) neq. n. obſiſti adhuc tyrãno poterat.
Liberati) Cęſare trucidato. Armis domeſticis) cõiuratorũ nulla extrinſecus adhibita vi. Addixit) adiecit, qbus voluit & vendidit. Hoſtis iudicatus) re tamen non verbo.
Qđ propoſuit) ſecũdo loco. Offendit animos magis) plures em̃ periculo mouẽtur q̃ turpitudine. Exploratum) certũ. Ne Caium quidẽ) fratrem M. Antonij.

ASC. In Victorino eſt, ſed tñ ſingulares & imortales: etiã meliꝰ q̃ mutato ordine: nã ſi imortales ꝑponas fruſtra addideris ſingulares. Eſt, iudicauiſtis, nõ iudicaueritis: & rectius quia ſequit, eſt a vobis iudicatus. Eſt, Quid: cũ Brutũ omen quoddã illius generis, vbi turpi cũ errore legitur, hominẽ quõdam, quaſi tunc non eſſet.

GEOR. Curriculũ) curſus ipſe & ſpatiũ in quo currit. qđ Gręci appellant δρόμον ſiue ſτάδιον. Elaboratũ) labore cõſumptũ. Ego alũnus pacis τροφεύς qui alui & auxi ſemper pacem. Pręteruectus) tãq̃ ſcopulum ſiue euripũ ſiue fretum aliquod. — Curriculũ.

PHIL. Quid incõſtãtia turpius) Libro de Officijs ꝑmo ſic ſcriptũ legimꝰ, Nihil eſt qđ tã deceat q̃ i oi re gerẽda ꝯſilioq; capiẽdo ſeruare ꝯſtãtiã. Hic illud Ciceronis pene ſcurrile in Iſauricũ, Miror qd ſit, ꝙ pater tuꝰ hõ ꝯſtãtiſſimꝰ te nobis variũ reliqt. Dicebat aũt Iſauricus a patre aliqñ cæſus flagris. vñ Cicero variũ illum appellauit, vt q ſimpliciter audit, intelligat incõſtãtẽ & mobilẽ varioq; aio ꝑditũ. Occulte ṽo intelligi velit variũ, hoc ẽ maculoſũ & vibicibꝰ, quas lora faciũt, variegatũ. Satis multa de turpitudine) Expedit, vt inqt Quintilianꝰ expoſitiões breui auerſatiõe diſtiguere. vt illđ, Audiſtis q̃ ante acta ſũt, accipite quæ nunc inſequunt. reficit. n. auditor primorũ fine, & ſe velut ad nouũ turſꝰ initiũ ꝑpat. Rhetorici doctores exornationẽ hãc oratoriã appellãt trãſitionẽ. — Varius. — Tranſitio.

non hoſté Antoniũ iudicauiſtis: nec tũ hoſtis eſt a vobis iudicatus Antoni9, cũ laudati ſunt authoritate veſtra veterani milites q Cęſaré ſecuti eſſent? nec tũ hoſté Antoniũ iudicauiſtis, cũ fortiſſimis legionibus q illũ qui Cõſul appellabat, cũ eſſet hoſtis, reliqſſét, vacatiões, pecunias, agros, ſpopõdiſtis? Quid? cũ Brutũ †omen quoddã illi9 generis & nominis natũ ad rép. liberãdam, exercitũq; eius pro libertate po.Ro. bellũ gerenté cũ Antonio, puinciãq; fideliſſimã atq; optimã Galliã laudib9 ampliſſimis affeciſtis: tũ nõ hoſté iudicaſtis Antoniũ? Quid? cũ decreuiſtis vt Cõſulũ alter ambove ad bellũ pficiſcerent: qđ erat bellũ, ſi hoſtis Antonius nõ erat? Quo igit profectus eſt vir fortiſſim9 meus Collega & familiaris A. Hirtius Conſul? at qua imbecillitate, qua macie? ſed animi vires corporis infirmitas nõ retardauit. Aequũ, credo, putauit vitã, quã pop.Ro. votis retinuiſſet, pro libertate po.Ro. in diſcrimen adducere. Quid? cum delectus haberi tota Italia iuſſiſtis, cũ vacationes oẽs ſuſtuliſtis, tũ ille hoſtis nõ eſt iudicat9? Armorũ officinas in Vrbe videtis: me milites ſequunt cũ gladiis: Conſuli pſidio ſunt, ſpecie Cõſuli, re & veritate nobis. Oés ſine vlla recuſatione, ſummo etiã cum ſtudio noia dant, parét auctoritati veſtrę: non eſt iudicatus Antonius hoſtis? At legatos miſimus. Heu me miſerũ, cur Senatũ cogor, qué laudaui ſemper, reprehédere? Quid? vos cẽſetis P.C Legatorũ miſſioné pop.q; Ro. pbauiſſe? non intelligitis, non auditis meã ſentẽtiã flagitari? q cũ pridie frequentes eſſetis aſſenſi, poſtridie ad ſpem eſſetis inané pacis deuoluti. Qꝫ turpe eſt porro legiones ad Senatum Legatos mittere, Senatum ad Antoniũ? q̃q̃ illa Legatio non eſt: denũciatio eſt paratũ illi exitiũ niſi paruerit huic ordini. Quid refert? tamen opinio eſt grauior. miſſos enim Legatos omnes

†Hominẽ quendam

vidēt,decreti veſtri nō oẽs verba nouerūt.Retinēda eſt igitur vobis conſtātia,grauitas,perſeuerātia: repetēda eſt vetus illa ſeueritas.ſi qdē auctoritas Senatus,decus,honeſtatē,laudem, dignitatē deſiderat,quibus hic ordo nimiū caruit diu:ſed erat tūc excuſatio oppreſſis, miſera illa qdē ſed tñ iuſta : nūc nulla eſt.Liberati tum regio dñatu videbamur,armis domeſticis ea ipſa depulim9: nūc qdē vi extorquēda ſunt. qđ ſi nō poſſum9 facere,dicā qđ dignū ē Senatore & Romano hoie,moriamur. Quāta .n. illa erit reip.turpitudo,quātū dedecus,quāta labes, dicere in hoc ordine ſentētiā M.Antoniū Cōſulari loco?cuius vt omittā inumerabilia ſcelera Vrbani Cōſulat9,in quo pecu niā publicā maximā diſſipauit,exules ſine lege reſtituit, vecti galia vēdidit, prouincias de populi Ro.impio ſuſtulit, regna addixit pecunia,leges ciuitati p vim impoſuit, armis obſedit, aut excluſit Senatū.Vt hęc inquā omittā:ne hoc qdē cogita tis,eū qui Mutinā coloniā populi Ro.& Cōſulē deſignatū ob ſederit,depopulatus agros ſit,nūc in eū ordinem recipi, a quo toties ob has ipſas cauſas hoſtis iudicatus ſit? Q̄ fœdū flagi tioſumq; ſit,videtis. Satis multa de turpitudine. dicam dein ceps quod propoſui de periculo. quod ſi minus eſt fugiendū q̄ turpitudo,tamē offendit animos maioris partis hominū ma gis. Poteritis igitur exploratā habere pacem cum in ciuitate Antoniū videatis vel potius Antonios? niſi forte cōtemnitis Lucium. Ego ne Caium quidem: ſed vt video, dominabitur Lucius:eſt enim patronus.xxxv.tribuū,quarum ſua lege qua cum C. fratre magiſtratum ſortitus eſt, ſuffragium ſuſtulit.

¶PHIL. Vel potius Anton.) Tres fuerūt fratres nomine Antonij,Marcus,Lucius, Caius, de quibus in Epiſtolis ad Brutū ſic ſcribit,Ego ſic ſentio:trium fratrum vnā & eādem eſſe cauſam. Antonij fratres.

¶MAT. Eſt eñ patronus) iocatur cũ ſtomacho, tñ & hęc in ſuperiore Philippica dicta ſunt. Sua lege) ac ſi dicat nulla lege: id eñ ꝓpria auctoritate & ſine vllis populi ſuffragijs egit: Lucius Tribunatũ plebis Iulio occiſo arripuit: Caius vo frater Pręturã aſſũpſit, viſiq; ſunt hoc pacto ſortiri magiſtrat9 ſua lege, hoc eſt ſorte Pręturã & Tribunatũ inter ſe diuidere: quo facto & plebs, & equeſtris ordo, q in Centurias diuidebat, cũ veniebãt ad dãda ſuffragia, priuati iure ſuffragiorũ viſi ſunt. Marcus, Lucius, & Caius nomine Antonij tres fratres fuere: Marcus Conſul erat cum Iulius necatus eſt, Lucius Tr. pl. Caius Prætor eſt factus, auctor Plutar.

Patronus Centuriarũ equitũ Ro. quas idẽ ſine ſuffragio eſſe voluit: patronus fori, cui Tribuni militares fuerũt: patronus Iani medii. O dii qs huius potẽtiã poterit ſuſtinere? pręſertim cũ eoſdem magiſtros etiã deduxerit? quis vnq̃ oẽs tribus? quis Equites Ro. quis Trib. militares habuit? Gracchorũ potẽtiã maiorẽ fuiſſe arbitramini q̃ huius gladiatoris futura ſit? Quẽ gladiatorẽ nõ ita appellaui, vt interdũ etiã M. Antonius gladiator appellari ſolet? ſed vt appellãt ii qui plane & latine loquũtur. Myrmillo in Aſia depugnauit cũ ornaſſet † Thracidicis comitẽ & familiarẽ ſuũ, illũ miſerũ fugiẽtẽ iugulauit: luculẽtã tñ ipſe plagã accepit, vt declarat cicatrix. Qui familiarẽ iugularat, qd hic occaſione data faciet inimico? & qui illud animi cauſa, qd prędę cauſa facturũ putatis? Nõ rurſus improbos decuriabit? nõ ſollicitabit rurſus agrarios? nõ quęret expulſos? M. vero Antonius nõ is erit ad quẽ oĩ motu cõcurſus fiat ciuiũ ꝓditorũ? vt nemo ſit alius niſi ii q̃ vnà ſunt, & ii qui hic ei nũc apte fauẽt: parũ ne erũt multi, pſertim cũ bonoꝝ ꝑfidia ceſſerint, illi parati ſint ad nutũ futuri. Ego vero metuo ſi hoc tpe cõſilio lapſi erim9, ne illi breui tpe nimis multi nobis eſſe videant. Nec ego pacẽ nolo, ſed pacis nõie bellũ inuolutũ reformido. Quare ſi pace frui volum9, bellũ gerẽdũ eſt: ſi bellũ omittem9, pace nũq̃ fruemur. Eſt autẽ veteris cõſilii P.C. in poſterũ q̃ lõgiſſime ꝓuidere. Iccirco in hac cuſtodia tãq̃ in ſpecula collocati ſum9: vt vacuũ metu populũ Ro. noſtra vigilia

† Threcidicis.

& prouidétia redderemus. Turpe eſt ſũmo cõſilio orbis terræ
prę ſertim in re tam perſpicua, conſilium intelligendi defuiſſe.

¶ASC. Patronus eorũ q Tribuni militares fuerũt) In Victorino eſt, patronus forſ
can &c. Eſt, cũ eoſdẽ magiſtres, vbi alij habẽt miniſtros. Habet etiã, Quis Tribunos mi
litares habuit, pro quo verbo Maturãti⁹ ſubaudit, deduxit. Eſt etiã cũ ornaſſet Thra-
cidicis nõ Threcidicis, forte ꝑ Thracicis armis. Nõ habet fecerit aut fecerat. Illic, & qui,
habet qua cũ Cęſare magiſtratus ꝑtitus eſt: vbi nonnulli cũ C. fratre ſortitus eſt. Illud
animi cauſa &c, quia facile intelligitur in verbo facturum.
¶PHIL. Patronus Iani medij) ſupra dixit Orator, ita ne Ianus medius in Lucij An Iani.
tonij clientela ſit: fuit. n. Romę vicus in quo Senatores ꝯſiſtebãt: in quo ſimulachra Iani,
in ſũmo, in imo, & medio poſita cõſpiciebanť: hinc illud Horatianũ, Hęc Ianus ſũm⁹ ab
imo Perdocet: hęc recinũt iuuenes dictata ſeneſq;. Idẽ, Poſtq̃ oĩs res mea Ianũ Ad mediũ
fracta eſt. Cũ ornaſſet Threciditis) locus mẽdoſus eſt, & inexplicabilis, quẽ nos Marte
nr̃o, ita emẽdare atq; explicare ꝯſueuim⁹, vt legas Threcidicis. hoc itellectu. Luci⁹ Anto. Threci-
gladiator ornauit comitẽ ſuũ Threcidicis, hoc eſt armis gladiatorijs qb⁹ gladiatores dicis.
illi q Thraces noiant inſtructi digladiari cõſueuerũt, & mox eũdẽ i ſimulachro gladiato
rię pugnę fugiẽtẽ iugulauit. Ornare Threcidicis elegãter dicit, ꝑ inſtruere armis gladia
torijs. Auſoni⁹ cũ Cõmodũ impatorẽ gladiatorẽ fuiſſe deſignaret, decẽter dixit, Cõmod⁹
inſequit pugnis maculoſus harenę, Threcidico princeps arma mouẽs gladio. Titus Im-
perator ſtudiũ armaturę Thracũ gladiatorũ ꝓſeferebat, vt docet Tranqllus. Labunť
errore nõ dubio, q Threciditis exponũt, ꝑ noīe ꝓprio laniſtę corrupto verbo & ſenſu.
¶MAT. Eoſdẽ magiſtros) eoſdẽ improbos & ſceleratos, qbus magiſtris vtiť Terẽti⁹,
Tũ ſi qs magiſtrũ ad eãdẽ rẽ ceperit improbũ. Legiť & miniſtros. ſ. ſcelerũ. Quis vnq̃
oẽs tribus) ſcilicet deduxit. Gracchorũ) Tyberij & Caij, q turbulentos & ſeditioſos geſſe
rũt Tribunat⁹, alter a Scipione Naſica: alter ab Opimio Cõſule oppſſus. Nõ ita ap- Gladiator.
pellaui) vt gladitorẽ dicere ſolem⁹ crudelẽ & facile i quẽuis gladios nudãtẽ, etiã ſi gladia- Lucius.
tor ꝑfeſſione nũq̃ fuerit, & hoc modo M. Antoniũ gladiatorẽ vocat Cicero. ſed vere & Latine.
ſerio gladiatorẽ appellat Luciũ: Myrmillo. n. Mylaſis depugnauerat. Latine) aperte
vt res habet. Martialis, Si qs aũt tã ambitioſe triſtis eſt vt apud eũ in nulla pagina lati
ne loq fas ſit. Idẽ, Qui triſtis verba latina legis. Eſt igiť latine loq, apte & nulla vti obſcu
ritate, aut circuitu. Cũ ornaſſet Theciditis) cuiuſdã laniſtę comitẽ amicũ ſuũ ornauit,
& ꝑ retiario inſtruxit: cũ eo depugnauit, & fugiẽtẽ i harena cõfodit. Nã ſequebať alter,
fugiebat alter: vnde ſecutor diciť. Iuuenalis, Cũ Graccho iuſſus pugnare ſecutor. Idẽ ait,
Luſtrauitq; fuga mediã gladiator harenã. Luculentã plagã) in facie vulnus: cuius cica-
trix apparet, & in aperto ac luce eſt. Qui familiarẽ) ſimilis locus ꝯparationis apd Terẽ
tiũ eſt in re diſſimili. Nã ſi illũ obiurges, vitę q auxiliũ tulit, qd facies illi q dederit dãnũ
aut malũ? Animi cauſa) delectationis grã. Decuriabit) q denis eqtibus ꝓeſſent Decu- Decurio.
riones ſunt dicti, primi ſingularũ decuriarũ: tres em̃ erãt in vna turma, q̃ ex duobus & Turma.
xxx. cõſtabat: vnus Decurio maior cognominatus anteibat, iſq; etiã decanus & dux pri-
mus & pręſtes nũcupabať, auctores Feſtus, Marcellus, Fronto. Erãt & dom⁹ principũ
Decuriones, alijs prępoſiti, & in municipijs qdẽ ac colonijs ijdẽ qd Romæ Senatores.
Inde decuriare eſt decurię in militia aſcribere vel ꝓficere. Agrarios) eos qbus diuiſi ſũt
agri aut diuidẽdi. Expulſos) ex agris ſuis ad eos repetẽdos. Omni motu) Quicqd mo-
tus & ꝑturbationis in rep. fuerit. Vt nemo ſit alius) etiã ſi aliã qſpiã improb⁹ nõ fue-
rit. Bellũ gerẽdũ eſt) nã qd ipſe ait Cicero in Off. Bellũ gerendũ eſt vt in pace viuatur.

Eos Conſules habemus,eam populi Ro.alacritaté,cum cōſen ſum Italię,eos duces,eos exercitus,vt nullam calamitaté reſp. accipere poſſit ſine culpa Senatus.Equidem non deero,monebo,prædicabo,denūciabo,& teſtabor ſemper deos hominéſq; quid ſentiam. nec ſolum fidem meam quod fortaſſe videt' ſatis eſſe (ſed in principe ciue nō ſatis eſt)curā,conſiliū,vigilantiāq; pręſtabo.Dixi de periculo: docebo ne coagmentari quidem poſſe pacem:de tribus enim quæ propoſui, hoc extremū eſt.Quę poteſt eſſe pax M.Antonio primum cū Senatu? quo ore ille nos poterit,quibus illum viciſſim nos oculis intueri? quis veſtrum illum?quem ille veſtrum non oderit? age vos ille †ſolus,& vos illum?quid ii qui Mutinam circūſedent,qui in Gallia delectus habent,qui in noſtras fortunas imminēt,amici vobis vnq̄ erunt,aut vos illis? an ęquites Romanos amplectetur? occulta enī fuit eorū voluntas,iudiciumq; de M.Antonio qui frequētiſſimi in gradibus Cōcordiæ ſteterunt:q vos ad libertaté recuperandā incitauerūt, arma,ſaga,bellū,flagitauerūt:me vnà cum populo Ro.in concionem vocauerūt:hi Antonium diligēt? cum his pacem ſeruabit Antonius? Nam quid ego de vniuerſo populo Roma.dicam, qui pleno ac referto foro bis me vna mente atq; voce in cōcioné vocauit, declarauitq; maximā recuperandæ libertatis cupiditatem? Itaq; quod erat optabile antea vt populū Ro.comitem haberemus, nunc habemus ducem. Quæ eſt igitur ſpes, qui Mutinam circūſedent,Imperatorem populi Ro.exercitumq; oppugnantes: pacé cū populo Romano habere †poſſent? An cum municipiis pax erit?quorū tanta ſtudia cognoſcūtur in decretis faciēdis, militibus dādis,pecuniis pollicēdis,vt in ſingulis oppidis curā populi Ro.non †deſideres. Laudandi ſunt ex huius ordinis

† ſaluos

† poſſint

† deſideret'.

ſentẽtia Firmani, q principes pecuniç pollicẽdæ fuerũt, reſpõdẽdũ honorifice eſt Marrucinis, qui ignominia notãdos cẽſuerũt eos qui militiã ſubterfugiſſent. Hçc iã tota Italia fiũt. magna pax Antonio cũ eiſdem: his cũ illo. quæ poteſt maior eſſe diſcordia? in diſcordia aũt pax ciuilis eſſe vllo pacto põt? Vt omittã multitudinẽ L. Naſidio Equiti Ro. homini in primis ornato atq; honeſto, ciuiq; ſemp egregio, cuius ego excubias & cuſtodias mei capitis cognoui in Conſulatu meo, q vicinos ſuos non cohortatus eſt ſolũ vt milites fierent, ſed etiã facultatibus ſuis ſubleuauit: huic inquã tali viro quẽ nos Senatuſcõſulto collaudarimus, poterit ne eſſe pacatus Antonius? Quid Cæſari, qui illũ vrbe? quid D. Bruto, qui Gallia prohibuit? Iã vero ipſe ſe placabit & leniet prouinciç Galliç, a qua excluſus & repudiatus eſt? Omnia videbitis P. C. niſi proſpicitis, plena odiorũ, plena diſcordiarum, ex quibus oriuntur bella ciuilia.

ASCEN. Eſt aũt noſtri conſilij) In Victorino eſt, veteris cõſilij, qđ modeſtiꝰ dictũ, Age vos ille ſolus ſup. oderit: in Victorino eſt, ſaluos ſup. velit &c. Habet circa finẽ, Quorſus & oĩa fecerit oportet quç indicta ſcʒ a Senatu illi ſunt. i. iuſſa vbi alij exponũt interdicta. i. vetita qđ non placet. Authoritas veſtra ſup. agitur. In extremo calce adſcriptũ eſt in Victorino, Quibus referes? P. Seruilio aſſentior.

MATVR. In ſpecula) in editiſſimo loco vnde longe lateq; intueri poſſimus. Virgil. Specula Miſenus ab alta. Sine culpa Senatus) qui negligens in occurrendo malis iminentibus fuerit. Coagmentari) coaptari & quodãmodo colligari. tranſlatio eſt ab ædificijs, in quibus coagmenta dicũt arctç commiſſiones & compages, a cogendo, hoc eſt cõſtringendo. Cicero de Senect. Viuendi finis eſt optimus, cum integra mente, certiſq; ſenſibus opus ipſa ſuum eadem quæ coagmentauit natura diſſoluit. Age vos ille ſolus) ac ſi dicat ferri poſſet ſi ſolus eſſet. Amplectetur) amicus ne erit Equitibus Romanis. Occulta) q. d. minime occulta. Bis) quando habuit illas orationes ad Quirites quas interpretati ſumus. Ducẽ) prçit enim vobis. Cũ in municipijs) quç erunt in authoritate Senatus, hæc aũt quç ſcribit Cicero vltro cõtra Antonium Senatui & pollicebanẽ & agebant. Curam) quia ſic ſua ſpõte oĩa faciũt vt publica cura opus non ſit. Firmani) inſignis Piceni ciuitas eſt firmũ: Marrucini populi ſunt ſupra Pelignos iacẽtes Veſtinis finitimi. eorũ Metropolis Thegete, quæ ciuitas & Theate dicitur a Silio. Qui militiaʒ ſubterfugiſſent) qui dare nomina recuſaſſent. L. Naſidio) fuit is Aſculanus municipio, Romanus Eques, Ciceroni hoſpes & amiciſſimus, cui egregiam contra Catilinam nauauit operam, & nunc contra Antonium non aſculanos ſolum apud quos authoritate pollebat, ſed & vicina municipia ad danda nomina ſollicitabat.

Coagmẽta.

Firmum.

Marrucini

Naſidius.

Nolite igitur velle,quod fieri nõ poteſt:& cauete per deos im mortales P.C.ne ſpe præſentis pacis,perpetuã pacem amittatis.Quorſus hęc omnis ſpectat oratio?quid enim Legati egerint nondũ ſcimus. At vero erecti,incitati,parati,armati animis iam eſſe debemus,ne blanda,aut ſupplici oratione,aut ęquitatis ſimulatione fallamur.Oĩa fecerit oportet,quę †indicta & denunciata ſunt,prius q̃ aliquid poſtulet:Brutũ exercitũq; eius oppugnare,vrbes & agros ꝓuinciæ Galliæ populari deſtiterit: ad Brutum adeundi Legatis poteſtatẽ fecerit:exercitũq; citra flumẽ Rubiconẽ eduxerit, nec propius vrbẽ milia paſſuũ ducenta admouerit:fuerit in Senatus populiq; Ro. poteſtate.hæc ſi fecerit,erit integra poteſtas nobis deliberandi. ſi Senatui non paruerit,non illi Senatus,ſed ille populo Ro. bellũ indixerit. Sed vos moneo P.C.libertas agitur po.Ro. quę eſt commẽdata vobis:vita & fortuna optimi cuiuſq;,quo cupiditatem infinitam cum immani crudelitate iam pridẽ intẽdit Antonius: authoritas veſtra,quam nullam habebitis,niſi nũc retinueritis:tetram & peſtiferã beluam, ne incluſam & cõſtrictam dimittatis,cauete.Te ipſum moneo Panſa (q̃q̃ nõ eges conſilio,quo vales plurimum,tamen & ſummi gubernatores in magnis tẽpeſtatibus a vectorib9 admoneri ſolẽt)hũc tuũ tantũ apparatũ tãq; præclarũ,ne ad nihilũ recidere patiare. tempus habes tale,quale nemo habuit vnq̃.Hac grauitate Senatus,hoc ſtudio equeſtris ordinis, hoc ardore pop.Ro. potes in perpetuum metu & periculo remp.liberare.

†interdicta.

¶MATVR. Interdicta) vetita. Indixerit) perinde habeatur,ac ſi indixerit. Quo) ad quam fortunam & vitam. A vectoribus) ijs qui vehuntur:vtrũq; tamen ſignificat vector,& qui vehit,& qui vehitur.

Vector.

M.T.C.in M.Antonium Philippica Octaua.

C Onfuſius heſterno die eſt acta res C. Panſa,q̄ poſtulabat inſtitutum Conſulatus tui. Parum mihi viſus es eos quibus cedere non ſoles,ſuſtinere. nam cū Senatus ea virtus fuiſſet, quæ ſolet: & cum re viderent omnes eſſe bellum,qdamq; id verbum remouendū arbitrarentur,tua voluntas in diſceſſione fuit ad lenitatem propenſior.

GEORGIVS.

C Onfuſius) Superiore oratione quā in Senatu habuit, cohortatione ſua & ſentētia non tantū potuit vt fautores Antonij nō obtinuerint ne bellū decerneret. Hac oratione cōfutat illorū ſententiā qui nō aīaduerterint ſi tumultus decernat,bellū quoq; decerni probat igitur bellum eſſe & maximum quidem,confutans ſententias eorum.ad extremū dicit ſententiam quæ eſt poſita in fine orationis.

MATV. Superiorem Cicero habuerat orationē,& vt contra Antonium qui Mutinā obſidebat,& D.Brutum Cōſulē deſignatum oppugnabat,bellū tandē decerneret ſuaſerat. Cūq; eorū valuiſſet ſententia,qui non bellum appellandum,ſed tumultū potius cēſebant:hac oratione & L.Cæſaris ſentētiā cur ſit dicta,videt interpretari, & illorum arguit ac deridet inſcitiam qui aliud tumultū eſſe q̄ bellum interpretabantur,cum bellum poſſit ſine tumultu eſſe,ſine bello tumultus eſſe non poſſit. differunt eīm q̄d genus & ſpecies,& quod animal & homo. Nā vt homo omnis animal eſt,ſic omnis tumultus bellū, quod idē nō erit ſi conuertas,vt omne aīal ſit hō,& omne bellū ſit tumultus:ea eīm dūtaxat bella quę vicina eſſent,tumult⁹ vocauere Romani,in q̄bus periculi vicinitate timor eſſet multus. Bellū igitur & quidem grauiſſimū probat eſſe confutatis aut aliorū ſententijs,& in primis Q. Fuſij Caleni.ſuam in exitu orationis,quæ ſit oſtendit. Eſt autē hic finitionis ſtatus qui coniecturā ſequitur:nam qui non poteſt dicere nō factū aliq̄d,proximum habet,vt dicat non hoc nōie appellādū q̄d factum eſt. Eſt aūt Finitio,rei ꝓpoſitę propria & dilucida ac breuitate:cōprehēſa verbis enūciato. conſtat eīm genere,ſpecie, differentijs,proprijs:& in hac quidem cauſa ſic pręcedit finitionē coniectura. hoſtis eſt, Antonius non eſt hoſtis,ſed hoſtem eſſe probatum eſt pluribus coniecturis:ꝙ laudatę legiones quæ eū deſeruerūt,ꝙ laudatus & honoratus Octauius,ꝙ cōmendatus Deci⁹ & prouincia Gallia,ꝙ Cōſulē deſignatū & coloniā populi Ro. oppugnaret,prouinciāq; vaſtaret. Sequebatur reprimēdum eſſe:Cicero dicebat bellū contra hoſtē decernendū:ij q̄bus aſperū nimis hoc videbat,& qui Antonio fauebāt,non bellū eſſe ſed tumultū cēſebāt appellandū,quaſi tumultus leuius q̄ddā bello eſſet. Cic. multo grauius oſtēdit & bellum omnino eſſe. Exordit aūt ſtatim per expoſtulationem cum Conſule Panſa, q̄ ad ipſam rem q̄ primū accēdit. Confuſius) perturbatius. Parū ſuſtinere) ſtatim eīm inclinaſti & veluti victus terga dediſti:ſuſtinemus enim in bellis irruentium impetum. Ea virtus) fortitudo & cōſtātia. Id verbū) belli. In diſſenſione) multorū cōcertatione. Ad lenitatē) ad eos qui leni⁹ ſe putabant verbū quęrere. Propēſior) inclinatior.

ASCEN. In diſſenſione) videntur rectius legere qui in diſceſſione legunt.

Tumultus

Finitio

Victa igitur eſt propter verbi aſperitatē te auctore, noſtra ſententia. Vicit Lu. Cæſar ampliſſimi viri, qui verbi atrocitate dēpta, oratione fuit q̄ ſentētia lenior. q̄q̄ is quidē anteq̄ ſentētiā diceret, propinquitatē excuſauit. Idē fecerat me Conſule in ſororis viro, quod hoc tēpore in ſororis filio. vt & luctu ſororis moueretur, & ſaluti reipublicæ prouideret. Atq; ipſe tamen Cæſar pręcepit vobis quodāmodo P. C. ne ſibi aſſentiremini: cū ita dixit, aliā ſententiā ſe dicturū fuiſſe: eāq; ſe ac republica dignam, niſi propinquitate impediretur. Ergo ille auunculus. num etiam auunculi, qui illi aſſenſi eſtis? At in quo fuit controuerſia? belli nomen in ſententia ponendum quidam nō putabant, tumultum appellare malebant, ignari nō modo rerū, ſed etiam verborum. poteſt enim bellū ſine tumultu: tumultus ſine bello eſſe nō poteſt. Quid eſt enim tumultus niſi perturbatio tanta, vt nō maior timor oriatur? vnde etiam nomē ductū eſt tumultus. Itaq; maiores noſtri tumultū Italicum, q̄ erat domeſticus: tumultum Gallicum, q̄ erat Italię finitimus: pręterea nullum tumultum nominabant. Grauius etiam eſſe tumultū, q̄ bellum hinc intelligi† licet, q̄ bello Gallico vacationes valēt, tumultu non valent. Ita fit, quemadmodū dixi, vt bellum ſine tumultu poſſit: tumultus ſine bello eſſe non poſſit. etenim cum inter bellum & pacem mediū nihil ſit, neceſſe eſt tumultū, ſi belli nō ſit, pacis eſſe. quo quid abſurdius dici aut exiſtimari poteſt? Sed nimis multa de verbo: rē potius videamus Pa. Con. quam quidem intelligo verbo fieri deteriorem ſolere. Nolumus hoc bellum videri. Quam igitur municipiis & coloniis ad excludendum Antonium auctoritatem damus? quam, vt milites ſint, ſine vi, ſine tumultu, ſtudio & voluntate? quam, vt pecunias in rempublicā? polliceantur.

†poteſt

ℂASCENSIVS.

Vicit L. Cęſaris) ſubauditur ſententia. Victorinus tamen habet, Vicit L. Cęſar ampliſſimus vir. Habet etiã, Ne ĩ nepotẽ moueret: vbi alii, vt & Lucij ſororis moueret &c.

Ex iis quibus tumultũ diffiniri dicit Maturantius, videt legendũ, Quid eſt enĩ tumultus, niſi perturbatio tanta vt non maior timor oriat? vulgo tñ deeſt negatio non: etiam in Victorino codice: ſine qua, ſi recta eſt lectio, ſubaudiendũ videt ſolito: vt ſit maior ſolito: vel maior. i. valde magnus. ego putẽ a Cicerone negationẽ appoſitã. Quod aũt in bello gallico. i. Trãſalpino & longinquo videtur contra mẽtem Ciceronis, qui dicit Gallos Italiæ finitimos.

ℂMATV. Noſtra ſententia) vt bellũ diceretur. Propinquitatem) cũ Antonio, cuius erat auunculus. Iuliæ matris eius frater. Viro) P. Lentulo, qui cũ Catilina coniurauit.

Præcepit) monuit. Eãq; ſe ac rep. dignam) ſcilicet dicturũ fuiſſe. Illi) L. Cęſari. In ſentẽtia) vt dicerent decernendũ quidẽ eſſe, non bellum, ſed tumultum (poteſt enĩ bellũ eſſe ſine tumultu) nam genus eſt & comprehendit, non aũt comprehenditur. vt omĩs homo eſt animal, non autem omne animal eſt homo. Quid eſt enim tumultus) hæc eſt diffinitio quæ conſtat ex genere, quod eſt perturbatio, & differentia quæ eſt timor tãtus vt maior eſſe nõ poſſit. Domeſticus) pene domeſticus timor. Gallicũ) Ciſalpinę Galliæ. Pręterea) pręter domeſticũ & finitimum. Hic) in hac cauſa. Gallico) Trãſalpino & longinquo. Vacationes) beneficio Senatus & populi publice vel priuatim cõceſſę.

Medium nihil ſit) nam induciæ pax ſunt, ſed temporaria: ne quis de illis forte obijciat, oſtendit per diffinitionem aliud tumultum, aliud bellum eſſe: nunc autem argumẽtatur a conſequenti detrimento, ſi bellum non vocetur.

ℂPHILIP. Tumultus ſine bello eſſe non pōt) Apud maiores tria erant militię Genera in bellis gerendis: Nãq; aut legitima erat militia, aut coniuratio, aut euocatio. Legitima erat militia eorum, qui ſinguli iurabant pro republica ſe militaturos, nec diſcedebãt niſi completis ſtipendijs, & ſacramenta vocabãtur. Aut ſi eſſet tumultus, id eſt ſi eſſet bellum Italicum vel Gallicum, in quibus ex periculi vicinitate erat timor multus: vnde nomen tumultus deriuatum, tũc ſingulos interrogare non vacabat. Qui fuerat ducturus exercitum ibat ad Capitolium & exinde proferens duo vexilla, vnum roſeum, qđ pedites euocabat: & vnum cæruleum, quod erat equitum, dicebat, Qui vult rempublicam ſaluam eſſe me ſequatur: & qui conueniſſent ſimul iurabant, & dicebatur iſta militia, cõiuratio. Erat & tertium militiæ genus euocatio. De tumultu dixit poeta, Simul omne tumultu Coniurat trepido Latium. Quintilianus in ſeptimo docens argumenta duci ab etymologia ait Mar. Tullium hinc argumẽtari, dum diffinit quid ſit tumultus. Itẽ in tertio, In deliberatiuis interdum eſt finitio vt apud Ciceronem in Philippicis, quid ſit tumultus. Inter pacem & bellum nihil medium ſit) ſunt quædam, quæ vt philoſophi & dialectici ſubtiliter diſputant, medium habent: quædam vero immediata, hoc eſt medium non habent. exempli cauſa, mediata ſunt album & nigrum: eſt enim horum medius quilibet alius color, qui neq; candidus ſit neq; niger, vt luteus, ruber, & viridis: ſic inter frigidum & calidum, nouimus aliquid medium eſſe quod tepidum vocant: ſic aliquis beatus eſt, aliquis miſer, aliquis nec miſer, nec beatus: immediata vero contraria ſunt, quæ medium non habent vt leuitas & grauitas, vt ſanitas & imbecillitas, vt bellum & pax: horum enim nihil eſt medium: immediatorum eſt iſta natura, vt alterum ſemper ineſſe ſubiecto neceſſe ſit, vt corpori grauitatem vel leuitatem, ſanitatem vel imbecillitatem: conſimiliter in rebus humanis neceſſe eſt vt ſemper ſit aut pax aut bellum. Quoniam hæc immediata ſunt, & horum nihil medium poteſt inueniri. hinc ſcite atq; ſubtiliter argumentatur M. Tullius tumultum, cum pacis non ſit, neceſſario belli eſſe.

Militiæ genera.

Tumultus

Diffinitio.

Si enim belli nomen tollitur,municipiorum ſtudia tolluntur: conſenſus populi Ro.qui iam deſcendit in cauſam, ſi nos languescimus,debilitetur neceſſe eſt. Sed quid plura? dum Brutus oppugnatur,nõ eſt bellum?Mutina obſidetur,ne hoc quidem bellum eſt?Gallia vaſtatur,quæ poteſt pax eſſe certior?Illud vero qs põt bellũ nõ eſſe dicere,quo fortiſſimũ virũ cũ exercitu miſimus:qui cũ eſſet infirmus ex graui diuturnoq; morbo,nullam putauit ſibi excuſationẽ eſſe oportere,cum ad reip. præſidium vocaretur.C.quidem Cæſar non expectauit noſtra decreta,præſertim cum eſſet illius ætatis,bellum cõtra Antonium ſua ſponte ſuſcepit: decernendi enim tempus nondum nouerat, belli autem gerendi tempus ſi prætermiſiſſet, videbat rep.oppreſſa nihil poſſe decerni. Ergo illi nunc & eorũ exercitus in pace verſantur,nõ eſt hoſtis is cuius præſidiũ Claterna deiecit Hirtius:non eſt hoſtis qui Cõſulem armatus obſidet,qui Conſulem deſignatũ oppugnat. nec illa hoſtilia verba nec bellica quæ pauloante ex Collegæ literis Panſa recitauit.deieci præſidiũ, Claterna potitus ſum,fugati equites, prælium commiſſum,occiſi aliquot. Quæ pax poteſt eſſe maior? delectus tota Italia decreti ſublatis vacationibus, ſaga cras ſumentur.Conſul ſe cum præſidio deſcenſurum dixit, vtrũ hoc bellũ nõ eſt? an etiã tãtũ bellum, quantũ nunq̃ fuit?cęteris eñ bellis maximeq; ciuilibus cõtẽtionẽ reip.cauſa faciebat. Sylla cũ Sulpitio de iure legũ quas ꝑ vim latas Sylla dicebat. Cinnacũ Octauio de nouorũ ciuium ſuffragiis:rurſus cum Mario & Carbone Sylla,ne dominarentur indigni,vt clariſſimorum hominũ crudeliſſimam puniret necem,horum omniũ bellorum cauſæ ex reip.contentione natæ ſunt. de proximo bello ciuili non libet dicere:ignoro cauſam,deteſtor exitum.

¶GEORG. Cinna cum Octauio) Pulſis Marianis Cinna Cõſul de exulibus reducen-
dis legem ferebat, ſed Octauius Collega quieti atq; ocio conſulens adiuuante Senatu, Cin- Cinna.
nam eiecit. is poſtea cum Mario reuerſus vltus eſt iniuriam ſuam: nam caput Octauij
Conſulis pro roſtris ꝓpoſitũ eſt: Fimbria, Craſſi pater & fili⁹, Catulus, Merula, ſacerdos Fimbria.
Ancharius, Q. Muti⁹ Sceuola interfecti ſunt. Cõmode) diſerte. Induſtria) labor ho-
neſte ſuſceptus propria virtus ſummorũ virorũ qui in iure verſant, & eius quem Græci
πολιτικὸν appellãt: ab inſtruo dictũ. Qd L. Opimius) interfecto Tyberio Gracco, C.
Graccus eius actiones de re agraria ſuſcipiens cũ Capitoliũ occupaſſet, L. Opimio Cõſu-
le authore eſt interfectus. a Glaucia Prætore L. Apuleius Saturninus inſtigante Mario,
interfecto Antonio in eius locũ Collegã C. Mario Cõſuli quẽdã C. Graccũ ſubſtituere co-
natus eſt, hominem ſine tribu, ſine nomine, vt eius auxilio leges Graccanas aſſerere
poſſet. Verũ nõ obtinuit) Poſtea cum C. Memmiũ competitorem Glauciæ interfici
iuſſiſſet, vt Glauciam ſibi adiũgeret ipſo Glaucia duce & Mario adiuuante (timebant em̃
ne libertatẽ occuparet) interfectus eſt: nam cum & ipſe in Capitolium confugiſſet, tandẽ
per legatos in Senatũ venit, ibi facta irruptione populus fuſtibus ſaxiſq; opertũ in ipſa
quoq; morte lacerauit. Conductę vineę ſunt) prouerbium quod tũc vſurpari ſolet, cum
ſpatium alicuius rei gerendę aut faciundę ſublatum eſt.
¶PHILIP. Pręſidiũ Claterna deiecit) Oraculum Plinianum eſt, Sui cuiq; ſitus & re- Claterna.
giõis diligẽtiſſimũ auctorẽ videri. Itaq; cũ Claterna in territorio noſtro fuerit, eiuſq; ex-
tent expreſſa veſtigia, non debemus pati hęc ab alijs perperã temereq; proferri. Fuit em̃
antiquitus Claterna oppidũ in agro Bononienſi ſecus Aemyliã viã inter Bononiã & forũ
Cornelij, quaſi in meditullio poſita, hodieq; fluuius illic labens vulgo a noſtris Claterna
nominat, a quo inditũ fuit oppido nomen. In Epiſtolis ad Caium Caſſium ſic ſcriptum
eſt, Magno pręſidio Bononiã tenebat Antonius, erat Claternę Hirtius noſter, ad forum
Cornelij Cęſar, vterq; cũ firmo exercitu. proinde errore manifeſtiſſimo cæcutiunt q ſin-
ceriore ſcriptura interlita non Claternam legunt ſed Cliternam.
¶MATVR. Deſcendit in cauſam) in eã in qua nos ſumus, & idem ſentit qd nos. Quę
poteſt pax eſſe certior) ironice. Fortiſſimũ virũ) alterũ Cõſulẽ Hirtiũ. Eius ætatis) pe- Cliterna.
ne puer. Decernẽdi) ſtatuẽdi cũ Senatu. In pace verſantur) quaſi dicat minime, nam
eſt hoſtis Antonius. Citerna) ſic arbitror legendum: nam Claterna oppidũ eſt Appu-
liæ, Cliterna vero in medio Parmæ & Bononiæ exiguum oppidũ fuit. Cicero in Epiſto-
la ad C. Caſſium, Paruis omnino iam copijs obſidebatur, ꝙ magno pręſidio Bononiã te-
nebat Antonius. erat autẽ Cliternæ noſter Hirtius, ad forum Cornelij Cęſar. Et colle-
gæ literis) ſic em̃ Hirtius ſcripſerat. Quæ pax poteſt eſſe maior) cũ deriſu pronũciandũ.
Saga) militaris habit⁹ ab oĩb⁹ ſumet: ſic em̃ decretũ fuerat. Cõſul) Hirti⁹. Deſcẽſurũ)
ex Cliterna. Mutinã) cũ præſidio, quo tutus ab Antonio eſſet. Sylla cũ Sulpitio) vt in-
telligi res poſſit facili⁹, expetẽda eſt alti⁹. Poſt ſociale bellũ) cũ Mithridates Põti rex By
thiniã & Phrygiã aliaſq; Romanorũ in Aſia ꝓuincias inuaderet, L. Sylla Cõſul cũ Q. Põ-
peio declarat⁹, Mithridaticũ bellũ ſortitus eſt, ad qd anhelãs Marius cupiditate accẽſus
P. Sulpitiũ Tr. pl. multis pollicitatiõib⁹ ſibi cõciliauit, & vt cõſeq qd optabat facili⁹ poſ-
ſet, nouos ciues q min⁹ poſſ debãt, & idcirco vltimi ſuffragiũ ferebãt, inutileſq; fere erãt:
id ipellit, vt admiſceri trib⁹ poſtulẽt, legẽ ferre volẽti Sulpitio repugnatũ a veterib⁹ ciui-
bus eſt. & in nouis lapidib⁹ ligniſq; depugnatũ. Res etiam p Cõſules dilationib⁹ ipedita,
poſt multas tñ cõtẽtiões lex ꝑlata eſt Q. Põpeio altero Cõſule e foro fugiẽte eiuſq; neca-
to filio, ac Sylla oĩa timore cõcedere coacto. Horũ nouorũ ciuiũ ſuffragijs q numero ve-
teribus longe erant ſuperiores lata a Sulpitio lex, qua ꝓuincia Mithridatica adẽpta Syllę,
& Mario adiecta eſt: Sylla tñ veluti contra Mithridatẽ profecturus, Capuã cõfeſtim ad
exercitum ſe contulit, apud quẽ pluribus de iniuria conqſtus eſt, & Romam reuerſus

atq; hoſtiliter ingreſſus eſt: Marius & cũ eo. xij. pulſi & hoſtes iudicati. Sulpitius interfectus. Fugiẽs Marius in Minturnenſi palude delituit, captus eſt a Minturnẽſibus, & in cuſtodiã apud Fanniã mulierẽ datus: moxq; emiſſus in Africã nauigauit. hiſtoriã Appi. & Plu. ſcribũt pluribus. De iure legũ) & aliarũ & eius qua tribus admixtę ſunt: & item eius qua decreta Syllę pui̇cia Mario data eſt. Cinna cũ Octauio de nouoq; ciuiũ ſuffragijs) exulũ amici Cinna Cõſu. poſt Syllã declarato cũ Octauio, rurſus nouos ciues abrogatis p Syllã Sulpitij legibus, ad idẽ petẽdũ, vt tribus admiſcerẽtur, impellunt. Et nouis qdẽ Cinna, veteribus Octaui⁹ fauebat. Vincitur Cinna, pellitur vrbe, fugit ad ptes: redit Marius Carthagine, Cinnæ iũgitur, addũtur Sertorius, Carbo, Romam ingrediuntur, plurimas edũt cędes: exul fit Sylla, qui victor poſtea ex Mithridatica reuerſus prouincia, afflictis aduerſarijs, Dictaturam inuaſit. De proximo) Pompeiano.

Marij fuga

Marij reditus.

Hoc bellum quintũ ciuile geritur, atq; omnia in noſtrã ætatẽ inciderũt. Primũ nõ modo nõ in diſſenſione & diſcordia ciuiũ, ſed in maxima cõſenſione, incredibiliq; concordia, omnes idem volunt, idẽ defendũt, idẽ ſentiũt. Cũ oẽs dico, eos excipio quos nemo ciuitate dignos putat. Quę eſt igitᷣ in medio belli cauſa poſita? nos deorũ immortaliũ tẽpla, nos muros, nos domicilia, ſedeſq; populi Ro. penates, aras, focos, ſepulchra maiorũ: nos leges, iura, libertatẽ, coniuges, liberos, patriã, defendimus contra M. Antoniũ. id molitur, id pugnat, vt hęc omnia perturbet, euertat, prędam reip. cauſam belli putet, fortunas noſtras partim diſſipet, partim diſpertiat parricidis. In hac tã diſpari ratione belli illud miſerrimũ eſt, q̃ ille latronibus ſuis pollicetur primũ domos (Vrbẽ enim ſe diuiſurũ cõfirmat) deinde omnib⁹ portis quo velint deducturũ: omnes Caſones, omnes Saxę, cęteræq; peſtes quę ſequũtur Antoniũ, ædes ſibi optimas, hortos, Tuſculana, Albana definiũt: atq; etiã homines agreſtes (ſi homines ſunt illi potius q̃ pecudes) inani ſpe ad aquas vſq; Puteolanas prouehũtur. Ergo habet Antonius qđ ſuis polliceatur. Quid nos? nũquid tale habemus? dii meliora. id enim ipſum agimus, ne quid poſthac eiuſmodi quicq̃ poſſit polliceri. Inuitus dico, ſed dicendũ eſt: haſta Cæſaris, P.

C. multis improbis & ſpē affert & audaciā. viderunt enim ex modicis fieri repente diuites. Itaq; haſtā ſemper cupiūt videre ii qui noſtris bonis imminēt, q̄bus omnia pollicet̄ Antonius. Quid nos noſtris exercitibus? quid pollicemur? multo meliora atq; maiora. ſcelerum enim promiſſio, & iis qui expectant, pernicioſa eſt, & iis qui promittunt. Nos libertatē noſtris militibus, iura, leges, iudicia, imperium orbis terrę, dignitatem, pacem, ocium pollicemur. Antonii igitur promiſſa cruenta, tetra, ſcelerata, diis hominibuſq; inuiſa, nec diuturna neq; ſalutaria. noſtra contrà, honeſta, integra, glorioſa, plena lætitiæ, plena pietatis. Hic mihi etiā Q. Fuſius fortis ac ſtrenuus amicus meus pacis commoda commemorat: quaſi vero ſi laudanda pax eſſet, ego id æque commode facere non poſſem.

¶MATV. Hoc bellum ciuile quintum geritur) Primū fuit Syllæ, cōtra Marium & Sulpitium, quo Marius fugit, Sulpitius periit: Cinnę & Octauij Conſulū, quo ſuperior Octauius Cinnā expulit, qui cōfugit ad partes. Secūdū Cinnæ, Marij, Sertorij, Carbonis, qui quadruplici agmine in vrbē rediere, & plures ex Romanis principibus trucidauere: inter quos Octauiū Conſulē, Mar. Antoniū Oratorē, M. Craſſum vna cum filio, Fimbriā, Bebiū, Numitoriū, Merulā, Anachariū, & alios nōnullos. Tertiū Syllę ex Aſia reuertētis Conſulib⁹ Norbano & Scipiōe, cū Norbani ad Capuā fudit exercitū, & apud Sacriportū debellauit oēs hoſtiū copias. totq; tū in p̄lijs, tū in vrbe, & inermes occidit, quot numerare difficile eſt, ꝓpoſita illa ingēti ꝓſcriptionis tabula, qua ad duo milia ex ipſo equeſtris ordinis flore, ac Senatu, electi, q̄ mori iuberētur. Quartū Cæſaris & Pōpeij. Quintū intelligit q̄d gerit̄ cōtra M. Antoniū. Ignoro cauſam) nō q̄ re vera ignoret, ſed p̄ dolore nō libet dicere. Exitum) q̄ periit Pōpeius. Quintū) cū M. Antonio. In noſtrā ætatē) ſuperiora ſicut hoc p̄ſens. Primū) cętera ex diſſenſione nata ſūt, & ciuiū cōtētione: in hoc vero oēs cōſentiūt, & idē volūt. ſ. perſequē dū eſſe Antoniū. Eos ſceleratos & impuros) q̄ Marco herēt & Lucio. Quę eſt igitur in medio cauſa belli poſita? Nobis cauſa belli eſt vt defendamus, quę euertere optāt & quęrit Antonius. Prædā) vt rēp. diripiat. Omnibus portis) quibuſcūq; velit portis Vrbis. Quo velit) ad quaſcūq; optent villas ad prędia & q̄cūq; cōcupierint ciuiū bona. Oēs Caſones oēs Saxæ) Caſo & Saxa, gladiatores fortaſſe, certe iprobiſſimi Antonij ſectatores. Tuſculana Albana) villas & p̄dia in Tuſculano & Albano. Ad aquas Puteolanas) ac ſi diceret Puteolanū littus, ad q̄d ꝑducebant̄, hoc eſt ꝑducebant̄ ſpe obiecta, vt illic p̄dia haberēt, q̄ alijs ademerētur: Vel aquas calidas intelligit, quę in toto illo Baiarū, Cumarum & Puteolano tractu exiſtūt. Haſta Cæſaris) hoc idē Cicero ipſe in Officijs. Quint⁹ Fuſius Calenus) is Senator erat & ſub pacis ſuadēdę p̄textu Antoniū defendebat. Fuit aūt in ꝑtibus Cæſaris bello ciuili, & Ciceroni parū amicus, vt in Epiſtolis ad Atticū plurib⁹ cognoſcit̄ locis.

Bella ciuilia q̄nq;.

Fuſius Calenus.

Semel eñi pacẽ defendi? nõ ſemp̱ ocio ſtudui? quod cũ oĩbus bonis vtile eſt,tũ p̃cipue mihi. quẽ.n.curſũ induſtria mea tenere potuiſſet ſine forẽſib9 cauſis,ſine legibus, ſine iudiciis?quæ eſſe nõ poſſunt ciuili pace ſublata. Sed quęſo Calene,quid tu ſeruitutẽ pacẽ vocas? maiores quidẽ noſtri nõ modo vt liberi eſſent,ſed etiã vt imparẽt,arma capiebãt:at tu arma abiiciẽda cenſes vt ſeruiamus.Quę cauſa iuſtior eſt belli gerẽdi,q̃ ſeruitutis depulſio?in qua &ſi nõ ſit moleſtus domin9, tñ eſt miſerrimũ poſſe,ſi velit. immo alia cauſa iuſta ac neceſſaria eſt, niſi forte ad te hoc nõ putas ꝑtinere, ꝙ te ſociũ fore ſperas dominationis Antonii.in quo bis falleris.primũ,ꝙ tuas rationes cõmunibus anteponis:deinde,ꝙ q̃cq̃ ſtabile in regno,aut iucũdũ putas.Nõ ſi tibi antea profuit, ſemp̱ proderit?quinetiã de illo homine q̃ri ſolebas:quid te facturũ de belua putas? Atqui ais eũ te eſſe q ſemp̱ pacẽ optaris,ſemp̱ oẽs ciues ſaluos volueris: honeſta ratio, ſed ita ſi bonos & vtiles reip.ciues:ſin eos q̃ natura ciues ſunt,volũtate hoſtes,ſaluos velis,quid tãdẽ intereſt inter te & illos?Quid?pater tãdẽ tuus quo vtebar ſene adoleſcẽs,nõ ſeuerus & prudẽs primas omniũ ciuiũ P. Naſicę qui Tyberiũ Gracchũ interfecit dare ſolebat,eius virtute,cõſilio, magnitudine animi,liberatã rẽp.arbitrabat̃. Quid nos a patribus,nũ aliter accepimus?Ergo is tibi ciuis,ſi tp̃ibus illis fuiſſes,nõ probaret̃:q̃a nõ oẽs ſaluos eſſe voluiſſet. Q; L.Opimius Cõſul, verba fecit de rep. de ea re ita cenſuerũt, vti Opimius Cõſul rẽp.defenderet.Senatus hoc verbis, Opimius armis. nũ igit̃ eũ,ſi tũ eẽs, temerariũ ciuẽ,aut crudelẽ putares? aut Q.Metellũ,cuius quatuor filii Cõſulares? aut P.Lentulũ principẽ Senatorẽ, aut cõplures alios ſummos viros, q cũ L. Opimio Conſule armati Graccũ in Auentinũ perſecuti ſunt?

quo in pręlio Lentulus graue vulnus accepit: interfectus eſt Graccus,& M.Fuluius Cõſularis eiuſq; duo adoleſcẽtuli filii. Illi igitur viri vituperãdi:nõ.n.ciues oẽs ſaluos eſſe voluerũt. Ad propiora veniamus.C. Mario,L. Valerio Conſulibus, Senatus rep.defendendam dedit:L. Saturninus Tri.pl. Glaucia Prętor eſt interfectus:omnes illo die Scauri,Metelli,Claudii, Catuli, Scæuolæ, Craſſi arma ſumpſerunt : num autem Conſules illos, aut clariſſimos viros vituperandos pųtas?

ASCENS. In Victorino eſt,Semp̃ eñ pacẽ defendi, nã ocio ſemp̃ ſtudui. quę lectio manifeſta eſt,nec video cur mutãda:vt eñ legaẽ p̃ figuratã interrogationẽ q̃ negationẽ innuit,refragaẽ p̃ticula eñ:nã tali interrogationi aptior ſit p̃ticula nã: poſſet etiã citra interrogationẽ legi ſic,Semel eñ.i.ſine mutatione defendi pacẽ:nã ſemper &c. quæ lectio non minus placet.Lego, Atqui ais eum te eſſe qui ſemper pacem &c.

MATV. Semel eñ pacẽ defendi?) quaſi dicat nõ ſemel:ſed pacẽ ſemp̃ defendi, & ocio ſtudui:probat errare Calenũ,q̃m ea pax quã ſuadet,ſeruitus potius ſit. Poſſe) ſcilicet iniuſtũ eſſe. Antea) dominãte Cæſare,cui charus fuit Fuſi⁹. De illo hoie) Cæſare. De belua) Antonio. At qui es) ſic dicebat Calenus. Quid intereſt inter te & illos) qui malis fauet,is nõ niſi malus ẽẽſeri põt. P.Naſicã) is eſt q̃ vir optimus a Senatu eſt iudicatus,& ob inſignẽ prudẽtiã Corculũ appellatus:P.Scipionis Africani ſup̃ioris patruelis frater:CN.Scipionis,q̃ in Hiſpania vna cũ Pu.fratre cecidit filius:Tyberiũ Gracchum Africani ex filia nepotẽ, Tribunũ, plębis q̃ p̃niciosas leges tulerat & p̃rogare ſibi magiſtratũ volebat,oiaq; aduerſus nobilitatẽ moliebaẽ,Mutio Cõſule ſegniter ceſſante,p̃fatur vt ſe q̃cũq; saluã rẽp. vellet,ſequereẽ,p̃ſecutus in Capitoliũ opp̃ſſit. Nũ aliter) q̃ pater tuus & dicebat & ſentiebat. Nõ oẽs) q̃ voluiſſẽt perire Tyberium. Quã L.Opimius) cũ C.Graccus & ipſe Tr.pl.ea graſſaretur via q̃ frater Tyberius graſſatus fuerat, & de ea re L.Opimius Cõſul retuliſſet.cẽſuerũt Senatores vt videret ne q̃d reſp.detrimẽti caperet:is Caiũ q̃ armata familia Auẽtinũ occupauerat inuaſit,& fugiẽtẽ vel ſua vel ſerui manu interfecit. Aut Qu.Metellũ) ij oẽs armati cũ L.Opimio Graccũ perſecuti ſunt. Qu.Metellũ) qui a deuicta Macedonia, Macedonicus eſt cognominatus, quatuor filiorũ pater ſup̃mo tẽpore humeris eorũ ad ſepulturã latus eſt:ex q̃bus Prętor vnus, duo Cõſulares,duo triũphales,vn⁹ Cẽſorius,auctor Pli. P.Lentuli) libro de claris Oratorib⁹ meminit Ci. M.Fuluius) ſocius eiuſdẽ furoris. Ei⁹) Fuluij Flacci. C.Mario) q̃ fuit ſepties Cõſul & Arpinas. L.Apuleius Saturnin⁹) ſeditioſum egit Tribunatũ,multas inuito Senatu leges tulit. Nouũ cõpetitorẽ occidit.Qu. Numidicũ q̃ in ſuas leges non iuraret, in exiliũ abire cõpulit:Tertio Tribunus refectus eſt,a Mario Cõſule tãdẽ Senatus auctoritate armato in Capitolio vna cum Glaucia eiuſdẽ furoris ſocio obſeſſus eſt, cũq; ſe eidẽ Mario dediſſet,minime ſeruata fides eſt.Glaucię fracta ceruix: Apulei⁹ cũ in curiã fugiſſet,lapidibus & tegulis interfectus eſt,caput eius a Rabirio quodã Senatore in ludibriũ per cõuiuia circũlatũ eſt. Oẽs illo die) hę oẽs nobiliſſimę & illuſtriſſimę Romæ fuere familiæ. Conſules illos) Caium Marium & L.Valerium.

Naſicas.

Metellus.

Macedo.

Ego Catilinā perire volui, num tu qui omnes ſaluos vis, Catilinā ſaluū eſſe voluiſti? Hoc intereſt Calene, inter meā ſententiā & tuā. ego nolo quenq̄ ciuē committere, vt morte mulctādus ſit: tu etiā, ſi cōmiſerit, cōſeruādū putas. In corpore ſi quid eiuſmodi eſt, q̄d reliquo corpori noceat, vri ac ſecari patimur, vt mēbrorum aliquod potius q̄ totū corpus intereat: ſic in reip. corpore, vt totū ſaluū ſit, quicquid eſt peſtiferū amputet̄. Dura vox: multo illa durior, ſalui ſint improbi, ſcelerati, impii, deleātur innocētes, honeſti, boni, tota reſp. vno i hoīe Q. Fuſi fateor te vidiſſe pluſq̄ me. Ego P. Clodiū arbitrabar pniciosum ciuē, ſceleratū, libidinoſum, impiū, audacem, facinoroſum: tu contra ſanctū, temperatū, innocentem, modeſtū, retinēdum ciuem & optādū. in hoc vno te plurimū vidiſſe, multū me erraſſe cōcedo. nam me tecum iracūde agere dixiſti ſolere: non eſt ita. vehemēter me agere fateor, iracunde nego: oīno iraſci amicis nō temere ſoleo, ne ſi merent̄ quidem. Itaq; ſine verborū contumelia a te diſſentire poſſū: ſine animi ſummo dolore non poſſum. parua eſt eñ mihi tecum haud parua de re diſſenſio. Ego huic vel huic vel illi videlicet faueo: tu illi. imo vero ego D. Bruto faueo, tu M. Antonio. ego cōſeruare coloniā pcupio: tu expugnare ſtudes. an hoc negare potes, qui oēs moras interponis, q̄bus infirmet̄ Brut9, melior fiat Antonius? Quouſq; eñ pacē dicis velle te? res gerit̄, cōductę vineę ſunt, pugnat̄ acerrime. q̄ intercurrerēt, miſim9 tres Principes ciuitatis: hos contēpſit, reiecit, repudiauit Antoni9: tu tñ pmanes cōſtātiſſimus defenſor Antonii. & q̄dē quo melior Senator videat̄, negat ſe illi amicū eſſe debere, cū ſuo magno bñficio reū veniſſe eū cōtra ſe. Vide quāta charitas ſit patrię, cū hoī ſit irat9, tñ reip. cauſa defēdit Antoniū. Ego te cū in Maſſiliēſes tā ſis acerb9 Fuſi, nō aio

æquo audio. Quouſq;.n. Maſſiliã expugnabis? ne triũphus q̃dẽ finẽ fecit belli, per quẽ ſublata eſt vrbs ea, ſine qua nũq̃ ex Trãſalpinis gẽtibus maiores noſtri triũpharũt? Quo q̃dẽ tẽpore populus Ro. ingemuit. q̃q̃ enĩ proprios dolores ſuarum rerũ oẽs habebãt, tñ huius ciuitatis fideliſſimę miſerias nemo erat ciuis qui a ſe alienas arbitraretur. Cęſar ipſe q illis fuerat iratiſſimus, tñ ꝓpter ſingularẽ eius ciuitatis grauitatẽ & fidẽ quotidie aliq̃d iracundię remittebat. te nulla calamitate ciuitas ſatiare tã fidelis poteſt. Rurſus iã me iraſci fortaſſe dices. ego aũt ſine iracũdia dico, vt oĩa, nec tñ ſine dolore. neminem illi ciuitati inimicum eſſe arbitror, qui amicus ſit huic ciuitati. Excogitare quæ tua ratio ſit Calene nõ poſſum. antea deterrere te ne popularis eſſes non poteramus: vt nunc ſis popularis, exorare nõ poſſumus. Satis multa cum Fuſio, ac ſine odio omnia, nihil ſine dolore. Credo autem qui generi querelam moderate ferat, æquo animo laturum amici.

¶MATV. Vri ac ſecari patimur) Oui. Sed immedicabile vulnus Enſe recidẽdũ eſt, ne pars ſyncera trahatur. Dura vox) hęc mea. Vno in homine) P. Clodio. tot⁹ aũt hic ſermo ironicus eſt. Vehemẽter) cũ cõtẽtione, & dicẽdi genere cõcitato: animo vero ſedato & leni. Tu illi) Antonio. Coloniã) Mutinã. Vineę) inſtrumẽtũ militare vinea eſt: crates .ſ. viminę terra & arborũ ramis opertę. ſub q̃bus milites latẽt, muros hoſtiles ariete demoliẽtes & ab ſaxis tuti, quę ex ꝓpugnaculis deijciunt. Tres principes) tres Legatos de q̃bus iã dictũ. Et q̃dẽ quo melior) ad P. C. cõuertit: quo melior Senator videatur Fuſius, negat ſe Antonio amicũ eſſe, dicẽs eũ .ſ. Antoniũ veniſſe cõtra ſe reũ, hoc eſt accuſatũ aliq̃n & reũ factũ cũ ſuo magno ipſius Antonij .ſ. beneficio, q ſubornatus in Fuſiũ & ꝑductus, magni iccirco aliq̃d cõſequut⁹ eſſet. Vide quãta ſit charitas patrię) oĩa ironicę & cũ deriſu: in cõtrariũ enĩ vertit ſenſus verborũ. Maſſilienſes Cæſare occiſo q̃ victor ille ademerat repetitũ venerãt a Senatu. Cicero ad Atticũ in Epiſtola, Maſſilienſibus ſua reddis: hęc armis (quę q̃ firma habeamus, ignoro) reſtitui fortaſſe poſſunt, auctoritate nõ poſſunt. Quintus Fuſius impugnabat) Cicero Maſſilienſibus aderat & defendebat aciuuabat quãtũ poterat, iccirco acerbitatẽ nũc Fuſij in amiciſſimã po. Ro. ciuitatẽ inuadit. Homini) Antonio q cõtra eũ reũ venerat. Triũphus) de quo inq̃t in Off. Cicero, Itaq; vexatis & perditis ceteris nationibus ad exẽplũ amiſſi imperij portari in triũpho Maſſiliã vidimus, & ex ea vrbe triũphari. ſine qua nũq̃ noſtri imperatores ex Tranſalpinis bellis triũpharũt. Illis) Maſſilienſibus. Remittebat) quotidie lenior fiebat. Popularis) populo fauẽs, & eius gratiã colligere ſtudens. Vt nũc ſis popularis) rem

Vineæ
Crates.
Maſſilia.
Triũphus de Maſſi.
Popularis.

populo gratã facias,& in Antoniũ,quẽ populus odit potius dicas q̃ eũ defendas. Gene=ri) Panſę Cõſulis,qđ ex epiſtola ad.Brutũ colligo,vbi inquit Cicero , Erat ꝑterea in Se=natu Panſa ſatis vehemẽs & acer:cũ in cæteros huius generis,tum in ſocerum.conque=ſtus in Senatu longa oratione de Caleno fuerat Panſa.ꝙ Antonio faueret.

Venio nũc ad reliquos Cõſulares, quorũ eſt nemo (iure meo hoc dico) qui nõ mecũ habeat aliquã coniũctionẽ gratię,alii maximã,alii mediocrẽ:nemo nullam.Q̃ heſternus dies nobis (Cõſularibus dico) turpis illuxit? iterũ Legatos? Quid? ille faceret inducias? ante Conſulẽ oculoſq; Legatorũ tormentis Mutinã verberauit: opus oſtẽdebat munitionẽq; Legatis: ne pũctũ q̃dẽ tẽporis cũ Legati adeſſent oppugnatio reſpirauit. Ad hũc Legatos?cur?an vt ĩ eorũ reditu vehemẽtius ꝑtimeſcatis? Equidẽ cũ antea Legatos decerni nõ cẽſuiſſem,hoc me tñ cõſolabar:ꝙ cũ illi ab Antonio cõtẽpti & reiecti reuertiſſent, dixiſſentq; Senatui nõ modo illũ e Gallia non diſceſſiſſe (vt cẽſuimus) ſed ne a Mutina quidẽ receſſiſſe,poteſtatẽ ſibi D. Brut.cõueniẽdi nõ fuiſſe,fore vt oẽs inflãmati odio,excitati dolore,armis, æquis viribus D. Bruto ſubueniremus. Nos etiã lãguidiores facti ſumus, poſtq̃ Antonii nõ ſolũ audaciã & ſcelus,ſed etiã inſolẽtiã,ſuperbiãq; ꝑſpeximus.Vtinam L.Cæſar valeret,Ser.Sulpitius viueret:multo melius hęc cauſa ageret a trib9,q̃ nũc agit ab vno.Dolẽter hoc dicã potius q̃ cõtumelioſe,deſerti,deſerti ĩquã ſum9 P.C.a principib9.ſed vt iã ſępe dixi, oẽs in tãto periculo,q recte & fortiter ſentiẽt,erũt Cõſulares.Animũ nobis afferre Legati debuerũt,timorẽ attulerũt: q̃q̃ mihi q̃dẽ nullũ vnq̃ timorẽ:quis de illo ad quẽ miſſi ſunt, bene exiſtimẽt:a quo etiã mãdata acceperũt. Proh dii immortales,vbi eſt ille mos,virtuſq; maiorũ? C.Põpilius apud maiores noſtros cũ ad Antiochũ Regem Legatus miſſus eſſet, & verbis Senatus nũciaſſet,vt ab Alexãdria diſcederet quã obſidebat:cũ tẽpus ille differret,virgula ſtãtẽ circũſcripſit,dixitq;

ſe nõ antea nenũciaturũ Senatui,niſi prius ſibi reſpõdiſſet, q̃d facturus eſſet,q̃ ex illa circũſcriptione excederet.Pręclare.Senatus enim faciẽ ſecũ attulerat, auctoritatẽq; reipu. cui q non paret,nõ ab eo mãdata accipiẽda ſunt,ſed ipſe eſt totus repudiãdus.An ego ab eo mãdata acciperẽ,q Senatus mãdata cõtẽneret?aut ei cũ Senatu q̃cq̃ cõmune iudicarẽ,q Imperatorẽ populi Ro.Senatu ꝓhibẽte obſideret?At q̃ mãdata? qua arrogãtia?quo ſtupore?quo ſpiritu? Cur aũt ea Legatis noſtris dabat? cũ ad nos Cotylã mitteret ornamentũ atq; arcẽ amicorum ſuorũ,hominem ædilitium:ſi vere tum fuit Ædilis,cũ eũ iuſſu Antonii in conuiuio ſerui publici loris ceciderunt. At q̃ modeſta mãdata fert?ii ſumus P.C.qui quicq̃ huic negemus?

¶MATV. Iterũ Legatos) ſcilicet cẽſuerũt mittẽdos vt tentaretur,poſſent ne ꝑficere q mitterẽtur poſtq̃ nihil ꝑfecerãt q miſſi prius fuerãt. Quid?) ſuſpendẽdũ eſt, & cũ indignatione pronũciãdũ. Ille)Antoniꝰ:quaſi dicat minime faceret inducias. Ante Cõſ.) Hirtiũ. Reſpirauit)intermiſſa eſt. Adhuc Legatos) .ſ.mittemꝰ.. Sibi) ipſis Legatis. Cõueniẽdi) colloquẽdi. L.Cæſar) vnus ex Legatis. Ser.Sulpitius) qui mortuus eſt in Legatione. A tribus nobis) q̃ a vobis oĩbus. Nullũ vnq̃ timorẽ attulerũt) nã hæc pręuiderã,& timuerã mea ſponte prius. C.Põpilius) is a Senatu Legatꝰ ad Antiochũ miſſus vt bel'o quo Ptolemęũ laceſſebat abſtineret cũ ad eũ veniſſet.atq; is prõpto aio & amiciſſimo vultu dextrã ei porrexiſſet,inuicẽ illi ſuã porrigere noluit.Sed tabellas Senatuſcõſultũ ꝯtinẽtes tradidit,quas vt legit Antiochus,dixit ſe cũ amicis collaturũ:indignatus Põpilius ꝙ aliquã morã interpoſuiſſet,virga ſolũ quo inſiſtebat denotauit,& prius inq̃t q̃ hoc circulo excedas,da rñſũ,q̃d Senatui referã. continuo Rex affirmauit fore ne amplius de ſe Ptolemęus cõquereref:ac tũ demũ manũ eius Põpilius tãq̃ ſocius apꝓhẽdit. Liuiꝰ auctor lib.lxv.ab Vrbe cõdita. Valerius lib.vi.titulo de grauiter dictis aut factis. Cotylã) hũc in Epiſtolis quoq; ad Atticũ nominat,& cũ ſtomacho Aedilitiũ vocat. Serui publici) quibus in munere Aedilitio vtebatur reſpublica..

¶ASC. In Victorino quoq; eſt multo melius hęc cauſa agereẽ a tribus q̃ nũc agitur ab vno:quo modo legẽdũ eſſe qs dubitet:nã tũc agebaẽ ab vno Cicerone nõ ab omnibꝰ.

¶GEORG. Virgula circũſcripſit)id eſt circũduxit lineas quaſdã in modũ geometricum,q̃d dicunt Græci περιέγραψε.

¶PHIL.. Põpiliꝰ apd maiores) Pliniꝰ a cęteris ſcriptoribꝰ diſſentiẽs nõ Põpiliũ hũc appellat,ſed Octauiũ.cuiꝰ hęc ṽba ſubſcripſi,ex libro. xxxiiii. q̃ ſũt hęc, Non ꝑteribo. Caiũ Octauiũ ob vnũ ṽbũ quo Regẽ Antiochũ dilaturũ ſe reſpõſũ dicẽtẽ,virga quã tenebat forte circũſcripſit,& priꝰ q̃ egredereẽ circulo illo,reſpõſũ dare coegit:in qua Legatione interfecto Senatꝰ ſtatuã poni iuſſit q̃ oculatiſſimo loco in Roſtris. Hactenꝰ Pliniꝰ.. Cui fortaſſe ſicut olim Ciceroni obrepſit. μνημονικὸν ἁμάρτημα:i.memoriæ peccatũ. Niſi prius reſpondiſſet)Apud Plutarchum ſic Græce ſcriptũ eſt ἐνταῦθα τοίνυν ἑστὼς βούλευσαι καὶ ἀποκρίναι.i.hic ergo ſtans conſulta & reſponde..

Vtrãq; prouinciam inquit remitto,exercitum depono, priuatus eſſe nõ recuſo. Hæc ſunt em̃ verba,redire ad ſe videtur,omnia obliuiſcor,in gratiã redeo. Sed quid adiungit? ſi legionibus meis, & ſi equitibus,& ſi cohorti Prætoriæ prædã agrũq; dederitis. His etiam pręmia poſtulat,quibus vt ignoſcatur,ſi poſtulet,impudẽtiſſimus videatur: Addit præterea,quos ipſe cum Dolabella dederit agros, teneant ii quibus dati ſunt. hic eſt Cãpanus ager & Leontinus,quę duo meliores noſtri anno nę perfugia ducebãt. Cauet mimis,aleatoribus,lenonibus: Caſoni etiam & Saxæ cauet, quos Centuriones pugnaces,& lacertoſos inter mimorũ & mimarum greges collocauit. Poſtulat præterea vt chirographorum & cõmẽtariorum ſua Collegæq; ſui decreta maneãt. Quid laborat? vt habeat q̃d quiſq; mercatus eſt: ſi quid accepit,habeat qui vẽdidit: & ne tangant rationes ad Opis,id eſt ne ſeſtertium ſepties milies recuperet: ne fraudi ſit Septẽuiris quod egiſſent. Nucula hoc credo admonuit. verebatur fortaſſe ne amitteret tantas clientelas. Caueri etiam vult iis qui ſecum ſunt,quicquid contra legem cõmiſerint. Muſtelæ & Tyroni ꝓſpicit: de ſe nihil laborat. Quid enim commiſit vnq̃? num aut pecuniam publicam attigit? aut hominem occidit? aut ſecum habuit armatos? Sed quid eſt,ꝙ de his laboret? poſtulat em̃ ne ſua iudiciaria lex abroget: quo impetrato,quid eſt quod metuat,an ne ſuorũ aliquis a Cyda, Lyſiade,Curio condemnetur? Neq; tamen nos vrget mandatis pluribus,remittit aliquãtũ,& laxat. Galliam inquit Togatam remitto,Comatã poſtulo: ocioſus videlicet eſſe malo, cũ ſex legionibus inq̃t iiſq; ſuppletis ex D. Bruti exercitu, nõ modo ex delectu ſuo: tãdiuq; vt obtineat,dũ D. Brutus,C. Caſſius Conſules Proueconſules prouincias obtinebunt: vel Procõſul

huius comitiis C.frater eius:eſt enim annus vt repulſam tulit,ipſe autem vt quinquẽniũ inquit obtineat. at iſtud † tua lex Cęſaris defendit.Hæc tu mãdata L.Piſo & tu L.Philippe Pricipes ciuitatis nõ dico ęquo aio ferre,verũ auribꝰ accipe potuiſtis?Sed (vt ſuſpicor)terror erat qdã:nec vos,vt Legati apud illũ fuiſtis,nec vt Cõſulares, nec vos veſtrã nec reip.dignitatẽ tenere potuiſtis:& tñ neſcio quo pacto,ſapiẽtia quadã credo, qđ ego nõ poſſẽ nõ nimis irati reuertiſtis.

† vetat lex Cæſaris & ſua.

❡MATV. Vtrãq;) Prouinciã Galliã Ciſalpinã,& Macedoniã. Remitto)quaſi ſui iuris eſſent. Impudentiſſimus videat) impudẽs ſit qm̃ ɔtra rẽpub. arma ſumpſerit. Dederit) prius.nam agros diuiſerat qbꝰ voluerat. Cauet) ꝓſpicit,ɔſulit. cautũ vult eſſe illis qbꝰ agros aſſignauerat. Pugnaces) Ironice. Maneãt) rata ſint. Septẽuir() quos diuidundis agris ꝑfecerat. Num aut) ironice & cũ deriſu. Iudiciaria) qua etiã Cẽturionibus iudicia cõicauerat. Comatã) q̃ eſt Trãſalpina.in tres partes Gallia diuiſa eſt,Belgicã,Celticã q̃ & Lugdunẽſis dicit, & Aquitaniã q̃ quondã Aremorica vocata eſt.Narbonẽſis em̃,q̃ interno mari alluit,amne Varo ab Italia diſcreta, alpiũq; iugĩ a reliq̃ Gallia,Bracchata noiat,ſubiecta ipſis mõtibꝰ & Rauẽnã vſq; ꝓducta Togata eſt. Acidaliſia) lege de rebꝰ venereis,nã Acidalia Venus eſt dicta ab Acidalio fonte in Orchomeno Macedoniæ,q ei & muſis dicatꝰ eſt:q̃q̃ & ꝓpriũ põt eſſe Decuriõis cuiuſpiã corruptiſſimi.

Galliarũ diuiſio.

❡PHIL. Annonę ꝑ fugia) De agro Cãpano ſic ſcribit in oĩone de lege Agraria. cõtra publiũ Ruliũ,Ager Cãpanus hac lege diuidet orbis terrarũ pulcherrimus. Eundẽ agrũ paulo poſt appellat ſubſidiũ belli,fundamẽtũ vectigaliũ,horreũ regionum,ſolatiũ annonę. Ex fundo Cãpano) nunq̃ malus nũcius auditꝰ eſt.De Leontino agro q in Sicilia eſt feraciſſimꝰ,ait in Verrinis. Caput rei frumẽtarię eſt campus Leõtinus,cuius ãtea hęc ſpes erat,vt cũ obſitũ vidiſſes,ãnonę caritatẽ nõ vereréris. Ad Opis) Locutio eſt vſitata eruditis & perinde elegãs,vt ad Opis dicas,ꝓ ad ędem deę Opis:ſic ad Veſtę,ad Telluris,ad Apollinis dicũt.qđ & ſupra memoraui.& in lib. Annotationum fuſiꝰ explicaui. Acidaliſia) mẽdoſus locꝰ hic eſt & ꝓrſus ienodabilis,quẽ ego ita emẽdo enodoq;,vt legas.a Cyda,Lyſiade, Curio.ſunt em̃ hęc noia ꝓprıa Iudicũ Antonianorũ. qui cũ eẽnt turpiſſimi,& a re iudiciaria lõge abhorrẽtes,lecti fuerĩt ab Antonio:qꝰa Cice.ꝑ ɔtẽptũ faſtidiũq; atq; idignationẽ noiant.hic eſt verꝰ ſenſus,hęc lectio ſinceriſſima,quã euidẽter oſtẽdit ipſe Cice. in qnta Philippica mẽtionẽ faciens pleniſſimã iſtorũ triũ quorũ ɔſeſſus ĩ iudiciũ ſubſellijs docet eſſe turpiſſimũ,vbi ait Cydã fuiſſe Cretenſẽ,portẽtũ iſulę,hoiẽ audaciſſimũ & ꝑditiſſimũ: Lyſiadẽ vo Athenieñſem Phedri filiũ hoiẽ feſtiuũ & ſcurrilẽ: Curium aũt crudelẽ & aleatorẽ:Merę nugę ſunt & ſõnia eorũ, qui Acidaliſia legunt:interpretanturq; pro lego venerea.

Ager Campanus.

Leontinus.

Cyda &c.

In victorinoẽ a Cuda Lyſiade) vbi Cuda ꝑ Cyda,vt Sylla nũc q olĩ Sulla.Eſt laxat, nõ relaxat.Eſt galliã togatã remitto,cõatã poſtulo.Eſt,At iſtđ tua lex Cęſarĩ defẽdit &c.

ASCEN.

❡MAT. Eſſe malo) q̃ aliqd dicere. Provecõſules & ꝓcõſules) poſtq̃ finito Cõſulatu abierũt ĩ ꝓuicias. Procõſul huꝰ comitijs ſuis ꝓcõſulẽ fecit,hoc ẽ cui ꝓuinciã dedit Macedoniã ſua auctoritate,& religioſa illa ꝓuiciarũ ſortitiõe,vt tertia Philippica dictũ ẽ.

¶MAT. Repulſaꝫ) Cõſulatus,& tñ ꝓuinciã ei M.Antoniꝰ Cõſularẽ dedit. Lex Cęſa= rẽ) de ꝓuicijs de qua dictũ priꝰ. Et tua) qa Antoniꝰ ſpatiũ ꝓrogabat, ſꝫ nõ qnquẽnij. L.Piſo & L.Philippe) ij Legati cũ. L.Cęſare & Ser.Sulpitio ad Anton. miſſi fuerãt.

Vobiſq; M.Antoniꝰ nihil tribuit clariſſimis viris Legatis populi Ro.nos qd nõ Legato Antonii Cotylæ cõceſſimus? cui portas huius vrbis patere ius nõ fuit,huic hoc tẽplũ patuit:huic aditus in Senatum fuit: hic heſterno die ſentẽtias noſtras in codicillos & oĩa verba referebat:huic etiã ſe ſummis honoribus hi cõtra dignitatẽ ſuã vẽditabãt.Odii imortales,q̃ magnũ eſt ꝑſonã in repub.tueri principis? q̃ non aĩs ſolũ debet,ſed etiã oculis ſeruire ciuiũ. domũ recipe Legatũ hoſtiũ,in cubiculũ admittere,& reducere,hoĩs eſt nihil de dignitate,nimiũ de ꝑiculo cogitãtis.Qđ autẽ eſt ꝑiculũ? nã ſi maximũ ĩ diſcrimẽ veniet,aut libertas parta eſt victori,aut mors expoſita victo:quorũ alterũ optabile eſt,alterũ effugere nemo põt:turpis aũt fuga mortis oĩ eſt morte peior.nam illud qdẽ nõ adducor vt credã,eſſe quoſdã q inuideãt alicuius cõſtãtię,q labori eius,q eius ꝑpetuã in repub.adiuuãda volũtatẽ & a Senatu & populo Rom.ꝓbari moleſte ferãt. Oẽs qdẽ id facere debebamus:eaq; erat, nõ mõ apud maiores noſtros,ſed etiã nuꝑ ſũma laus Cõſulariũ,vigilare,cogitare,adeſſe aĩo,ſemꝑ aliqd ꝓ rep.aut facere,aut dicere. Ego Q.Scęuolã Augurẽ memoria teneo bello Marſico,cũ eſſet ſũma ſenectute & ꝑdita valetudine,quotidie ſimul atq; luceret,facere oĩbꝰ coueniẽdi ſui poteſtatẽ,neq; eũ quiſq̃ illo bello vidit in lecto,ſenexq; & debilis primꝰ veniebat in Curiã. huiꝰ induſtriã maximã eqdẽ vellẽ vt imitarẽt ii,quos oportebat.ſcđo aũt loco ne alteriꝰ labori iuiderẽt. Etenĩ P.C.cũ in ſpẽ libertatis ſexẽnio ſimus ĩgreſſi, diutiuſq; ſeruitutẽ ꝑpeſſi q̃ captiui frugi & diligẽtes ſolent,quas vigilias? quas

ſolicitudines?quos labores liberãdi populi Ro.cauſa recuſare debem⁹?Equidẽ P.C.q̄q̄ hoc honore vſi, Togati eſſe ſolẽt,cũ eſt in ſagis ciuitas,ſtatui tñ a vobis cęteriſq; ciuibus in tãta atrocitate tp̄is,tãtaq; ꝑturbatiõe reipub. nõ differre veſtitu.nõ eñ ita gerimus nos hoc bello Cõſulares,vt æquo aĩo populus Ro.viſurus ſit noſtri honoris inſignia.cum partim e nobis ita timidi ſint,vt oẽm ii populi Ro.beneficiorũ memoriã adiecerint:parti ita a repub. auerſi,vt huic hoſti fauere prę ſe ferãt:Legatos noſtros ab Antonio deſpectos eſſe & irriſos facile patiãtur: Legatũ Antonii ſubleuatũ velint.

MATVR. Tẽpluz) vbi habebat Senatus. Referebãt) q Antonio fauebãt, Senatoꝝ ſentẽtias referebãt in codicillos,hoc eſt libellis mãdabãt & deſcribebãt, dabãtq; Antonij ad Senatũ Legato Cotulę. Sũmis honorib⁹).Cſũcti.Hi)Antonio fauẽtes. Vẽditabãt) vẽdere & addicere q̃dãmodo videbãt. Perſonã)decoꝝ. Legatũ) Cotulã. Reducere) honoris gr̃a & deducim⁹ domo in foꝝ,& reducim⁹ domũ. Alterũ)libertatẽ adipiſci. Nã illud qdẽ) occurrit q̃ſtioni & fieri hoc timore dicit ſuſpicari,nõ inuidia aliq̄ in ſe. Qu. Sceuolã)is eſt de quo in Lęlio,Qu.Mutius Augur Scęuola.fuit aũt P.filius,eo ꝑceptore iuris ciuilis vſus eſt Cice.qđ ipſe tradit lib.de Claris Oratoribus. ante Syllã & Qu. Põpeiũ cũ Craſſo Cõſulatũ geſſit,quo cũ etiã Cẽſura functus eſt. Põti.erat Maxi.cum Mariana clade in Senatu occiſus eſt,& fluuio immerſus.Liuius lib.lxxxvi.in veſtibulo Veſtę dũ fugeret tradit necatũ. Bello Marſico)qđ ꝯtra Marſos geſtũ eſt,tp̄e belli ſocialis,qđ & Italicũ dicit, cũ diuerſis in locis bella Italię populi ob negatã ciuitatẽ ꝯcitauere, Marſis & Latinis duce Popedio initiũ faciẽtibus.Vltra Picenũ ſunt Marſi & Peligni, de q̄bus plura Strabo. Alterius) meo. Iã ſexẽnio) iam ſunt anni ſex ex quo pugnari, cũ Iulio cœptũ a Põpeio & bonis oĩbus ꝑ libertate:ꝯpoſitis rebus tribus annis imperauit Cęſar, paulo amplius quatuor ſupſtes Põpeio fuit. Diutius) tres annos & amplius. Captiui frugi) Nã captiui ſi frugi & induſtrij fuerint,etiã citi⁹ ſolẽt dimitti & liberi fieri. Hoc honore) q Cõſulatũ geſſere,nã mutãte veſtẽ populo & ſaga ſumente, Conſulares Togam retinebant,idq; eorum honori tribuebatur. Scęuolam. Marſicum bellum. Marſi. Captiui frugi.

PHIL. Non differre veſtitu) id eſt ſumere ſagum. quod bellicum geſtamen eſt,a quo Conſulares immunes erant.

GEOR. In codicillos) in codices & libellos. Venditabant) gratiam inire ſtudebãt met⁹ cauſa turpiter & ignominioſe. Deducim⁹)in forũ. Reducimus) in domũ. Sed etiã oculis ſeruire)Princeps inq̄t Senatus eniti debet vt nihil aut dicat aut faciat quod aut aſpectu turpe ſit aut exiſtimatione & iudicio alicui rep̄hendi poſſit. Bello Marſico) bello ſociali,quia nunc Gallia citerior quaſi tota defecit.

ASCEN. Hic heſterno die ſententias noſtras in codicillos & omnia verba referebat.Sic victori.Alij legunt, huic referebant.

MATVRANTIVS. Noſtri honoris inſignia) nos alijs ſagatis videat in Conſulari veſte. Huic hoſti) Antonio Præ ſe ferant) aperte oſtendant, ac minime diſſimulent. Legatum Antonij) L. Varium qui & ipſe venerat cum Cotyla.

Huic em̄ reditũ ad Anto.ꝓhiberi negabãt oportere,& i eo-
dẽ excipiẽdo ſniam meã corrigebãt,qb⁹ gerã morẽ.Rede-
at ad Iṁpatorẽ ſuũ Vari⁹, ſed ea lege ne vnq̄ Romã reuer-
tat́:cęteris aũt ſi errorẽ ſuũ depoſuerit,& in reipu.gratiã re
dierint,veniã & ĩpunitatẽ dãdã puto.Quas ob res ita cẽſeo:
eorũ qui cum M.Anto.ſunt,qui ab armis diſceſſerint,& aut
ad Panſam aut Hirtiũ.Conſſ.aut ad Deciũ Brutũ Impato-
rem.Conſ.deſignatum,aut ad C.Cęſarẽ Pro̊ptorẽ ante idus
Mart.primas, adierint,eis fraudi ne ſit ꝙ cum M. Antonio
fuerint:ſi quis eorum qui cum M.Anto.ſũt. fecerit quo ho-
nore,p̄miove qs dignus eẽ videat́,vti C.Pãſa A. Hirci⁹ Cõ
ſules,alter ãbove,ſi eis videat́,de ei⁹ honore p̄miove primo
quoq; die ad Senatũ referãt:ſi qs poſthęc ad Anto.ꝓfectus
fuerit p̄ter L. Variũ Senatũ exiſtiaturũ eũ cõtra rẽp.feciſſe.

¶MATV. Prohiberi) hoc em̄ ſuadebat Cicero nõ pmittendũ ve rediret Vari⁹, qui Cotyla cognominabať. Fraudi ſit) pœnæ. Primo quoq;) quocũq; die, qñ eis libuerit. ¶PHILIPPVS. Pro populo Romano) corrige Proprętorẽ.vt enim ante docui-mus, Cæſar Auguſtus Proprætoris dignitate decoratus fuit.

M.T.C.in M.Antonium Philippica nona.

VEllem dii imortales feciſſent P. C. vt viuo potius Ser.Sulpitio gratias age-remus,q̄ mortuo honores quęrerem⁹. Nec vero dubito quin ſi ille vir renũ-ciare Legationem potuiſſet, & redit⁹ eius vobis gratus fuerit,& reipubli.ſa-lutaris futurus.non ꝙ L. Philippo, & L. Piſoni aut ſtudium aut cura defue-rit in tanto officio tantoq; munere : ſed cum Seruius Sul-pitius ætate illis anteiret, & ſapientia omnibus , ſubito ereptus totam Legationem orbam, & debilitatam reliquit.

Qꝫ ſi cuiq̄ iuſtus honos habit⁹ eſt in morte Legato, in nullo iuſtior q̄ in Seruio Sulpitio reperietur. Cæteri qui in Legatione mortē obierunt, ad incertum vitę periculū ſine vllo mortis metu ꝓfecti ſunt: Seruius Sulpitius cum aliqua perueniendi ad M. Antoniū ſpe ꝓfectus eſt, nulla reuertēdi.

ℭ GEORGII TRAPEZONTII.

VEllē dij imortales) In Senatu de Seruio Sulpitio honorādo Cic. ſuadet vt ei ſtatua decernat: ꝯfutat aūt illorū ſniam q legē eſſe dicebāt de his q in Legatiōe interfecti fuiſſent, vt illis tm̄ ſtatua collocaret: nā docꝫ maiores ea lege ſenſiſſe, vt idē honos ęque oib⁹ haberet q ꝑpter Legationē publicā mortui fuiſſent. Erept⁹) imatura morte ꝑuectus. trāſlatio eſt de parēte quæ ſumma ætate filium vnicum amiſerit. Monumētū) eſt qđ mortui cauſa ædificatū eſt, & qcqd ad memoriā alicui⁹ factū eſt. Monumentum.

ℭ MATVRANTIVS.

SEruius Sulpitius qui primum in orando) aut certe optimum poſt M. Tulliū locū tenuit, cum aliquando Qu. Mutium Scęuolam de re amici ſui conſuluiſſet & de iure ſemel ſibi atq; iterum interroganti, ille reſpōdiſſet, neq; tamen percepiſſet, dixiſſetq; Mutius, Turpe eſſe Patricio & cauſas oranti ius in quo verſaretur ignorare, velut contumelia commotus iuri ciuili operam dedit, euaſitq; omnis humani & diuini iuris peritiſſim⁹. Ser. Sulpi. vt iuriſpitus euaſerit Ciceroni extitit admodum familiaris, quod & eius ad Ciceronem & Ciceronis ad eum indicant epiſtolæ. tametſi aliqua quandoq; interuenit offenſio: ſed tunc pręcipue, cum L. Murenam ab eo reum factum defendit Cicero. Legatus cum L. Philippo, & L. Piſone ad M. Antonium, Mutinam illic D. Brutum Conſulem deſignatum obſidentem, cum aduerſa teneretur valetudine, profectus eſt, ſed pene impulſus non tamen inuitus, vt reipublicę, ſi poſſet, prodeſſet: peruenit quidem ad Antoniū anteq̄ tamē mādata exponeret Senat⁹, diſceſſit e vita. Actū eſt in Senatu de eo honorādo, cūq; ſtatuā ei ponēdā cēſeret Cic. plures & i ꝑmis P. Seruili⁹, nō ſtatua, ſꝫ ſepulchro honorādū ducebāt: legēq; illis dūtaxat q iterfecti i Legatiōe fuiſſent, ſtatuā poni velle aſſerebāt. Cōtradicit Cic. & ęq̄ ponēdā oīb⁹ q i Legatiōe mortui eēnt, maiores lege ꝓbat ſenſiſſe. Exordit ꝑ deſideriū hoīs defūcti, & ꝑ adēptū ꝯmodū: ſꝫ breuiſſime narrat, & qdē aptiſſime: ſubijcit deīde diuiſionē, quā plures & pulcherrimę ſequūt ꝓbatiōes & refutatiōes etiā additis ꝑ exēpla exornatiōib⁹. Gen⁹ cauſę eſt ꝑtim deliberatiuū & hoc ꝑncipale. (Suadet em̄ ponēdā ſtatuā Sulpitio) ꝑtim demōſtratiuū, ſꝫ incidēs, cū laudat Sulpitius. Stat⁹ xbo legitim⁹ ex ſcripto & ſnia: nā aliter legē aduerſarij, alit iterꝑtat Cicero.

ℭ PHIL. Vetus hic fuit ppl̄i Ro. mos, vt Legat's i Legatiōe cęſis ſtatuę ponerēt. Qui honos āpliſſim⁹ hēbat: ſic Publio Iunio, & Tito Corūcano. qui ab Teuca Illiricorꝫ Regina iterfecti ſūt, ſtatuę poſitę. ſic Tullo, Cęlio, ſeu Clūio Sp. Antio. L. Roſcio, C. Fulcinio a Fidenatib⁹ i Legatiōe iterfect's ſtatuas i Roſtris poſuerūt. Annotauere ānales tripedaneas his ſtatuas i foro ſtatutas. hęc vꝫ mēſura honorata tūc erat. Hic M. Tulli⁹ hac oratione ſuaſoria cēſet Seruio Sulpitio ſtatuā pedeſtrē ſtatui oportere, q in Legatiōe ꝑierat. vt ita extet monumētū ei⁹ hoīs. cui Legatio ipſa mort's cauſa fuerit. Tāq̄ Ser. Sulpitiū occiderit Antoni⁹ vſq; mortē attulerit, qui mort's cā extiterit. Ex hac Cicerōis ſnia poſita ſtatua eſt Ser. Sulpitio, Cuius rei & iuriſcōſulti meminerūt his xbis, Hic cū in Legatione periſſet, ſtatuę ei populus Romanus pro Roſtris poſuit, hodieq; extat.

ℭ MAT. Sapiētia) erat enim iuris conſultiſſimus. Ereptus) immatura morte Orbam) veluti orbam. Ad incertam) ea metuentes que metuere omnes poſſunt. Nulla reuertendi) graui valitudine oppreſſus & vi morbi.

Qui cũ ita affectus eſſet, vt ſi ad grauẽ valetudinẽ labor ac
ceſſiſſet, ſibi ipſe diffideret, non recuſauit quo minus vel in
extremo ſpiritu, ſi quã opẽ reipub. ferre poſſet, expiret. Itaq;
illũ nõ vis hyemis, nõ niues, nõ lõgitudo itineris, nõ aſperi-
tas viarũ, nõ morbus ingraueſcens retardauit. Cũq; iam ad
cõgreſſum colloquiũq; eius perueniſſet, ad quem erat miſ-
ſus, in ipſa cura & meditatione obeundi ſui muneris exceſ-
ſit e vita. Vt igiť alia, ſic hoc Pãſa pręclare, ꝙ nos ad ornan
dum Seruium Sulpitium cohortatus es, & ipſe multa dixi
ſti copioſe de illius laude: quibus a te dictis nihil ꝑter ſentẽ
tiam dicerem, niſi P. Seruilio reſpondendũ putarẽ, qui hunc
honorẽ ſtatuę nemini tribuendũ cenſuit, niſi qui ferro eſſet
in Legatiõe interfectus. Ego autem P.C. ſic interpretor ſen-
ſiſſe maiores noſtros, vt cauſam mortis cenſuerint, non ge-
† mortis cauſa.
nus eſſe q̃rẽdum. etenim cui Legatio ipſa †morti fuiſſet, eius
monumentum extare voluerunt, vt in bellis periculoſis obi
rent homines Legationis munus audacius. Non igitur ex-
empla maiorum quærenda, ſed conſilium eſt ipſorum quo
ipſa exempla nata ſunt, explicãdum. Lartes Tolumniꝰ Rex
Veientium quatuor Legatos populi Ro. Fidenis interemit,
quorũ ſtatuę in roſtris ſteterũt vſq; ad noſtrã memoriam: iu
ſtus honos. his enĩ maiores noſtri qui ob rẽpub. mortẽ obie
rãt, ꝓ breui vita diuturnam memoriam reliquerunt. Cn. etiã
Octauii clari & magni viri, qui primus in eam familiam q̃
poſtea viris fortiſſimis floruit, attulit Conſulatum, ſtatuã vi
demus in roſtris. Nemo tũ nouitati inuidebat, nemo virtu-
tem non honorabat. At ea fuit Legatio Octauii in qua ꝑicu
li ſuſpicio non ſubeſſet. nam cum eſſet miſſus a Senatu ad
animos Regum perſpiciendos, liberorumq; populorum,

maximeq; vt nepotē Antiochi Regis,eiꝰ ꝗ cū maioribꝰ no
ſtris bellū geſſerat,claſſeis hr̄e, elephantos alere ꝓhiberet:
Laodiceę in gymnaſio a quodā Leptine eſt iterfectꝰ. reddi-
ta eſt ei tn̄ a maioribꝰ ſtatua ꝓ vita,ꝗ multos ꝑ ānos ꝓgeniē
eius honeſtaret,nūc ad tātæ familiæ memoriā ſola reſtaret.

¶MATVR. Ita affectus eſſet) ita ſeſe haberet. Sibi ipſi diffideret)ſpē de vita ſua nō
haberet. Obeundi) ſui muneris,exequendi. Qui hunc honorē ſtatuę) diuiſio eſt. Eo
rū) maiorū. Lartes Tolūnius) Fidenę ſtadijs.xl.ab vrbe diſtabant,ciuitas olim ma- Lartes
gna & populo frequens,Romanorum etiam colonia. hę ad Lartem Tolumnium Ve- Tolumniꝰ.
ientiū regē defecere. Quatuor miſſi ſunt a Senatu Legati quos Cicero inferius nomi-
nat,q nouι ꝯſilij cauſaȝ quęrerēt, eos Fidenates Tolumnij iuſſu occidere. Tribunis mi
litū Conſulari poteſtate,Qu. Cincinato Cincinnati filio,M. Aemilio, L. Iulio,ſtatuę Le
gatis pro roſtris poſitę ſunt. Ipſe Tolūnius poſtea cum Cor. Coſſo congreſſus cæſus
eſt: eius opima ſpolia Ioui Feretrio relata,auctor Liuius libro quarto ab vrbe ꝯdita.
CN.Octauij) C. Rufus vir Quęſtorius. CN.& C.procreauit,a quibꝰ duplex Octa Cn. Octaui
uiorum familia defluxit. CN. & deinceps ab eo reliqui omnes functi ſunt honoribus us & Octa-
ſummis: at C.eiuſq; poſteri in equeſtri ordine vſq; ad Cęſaris Auguſti patrem conſti uiorꝫ origo
tere. Et CN. quidem Octauij legendum eſt. aliter cum hiſtoria non conſonaret. Sed id
admiror quod apud Plinium ſcriptum inuenio lib.xxxiiij.na.hiſt.his verbis,Non pꝛæ- Pli. erratū
teribo CN. Octauium ob vnum verbum quo Regem Antiochum daturum ſe reſpon- fere diluit.
ſum dicentem,virga quam tenebat forte circunſcripſit, & prius ꝗ egrederetur circulo
illo reſponſum dare coegit,in qua Legatione interfecto Senatus ſtatuam poni iuſſit ꝗ
oculatiſſimo loco in roſtris. Nam circunſcriptum virga a C. Pompilio Antiochum
in ſuperiore Philippica dicit Cicero. Sed profecto hic Octauiꝰ,nepotem Antiochi miſ- Octauij fa-
ſus ad explorandos Regum Aſiæ animos circunſcripſit, Pompilij exemplum ſecutus cimus.
qui auum Antiochum circunſcripſerat. Nouitati) noui enim erant quorum maiores Noui.
magiſtratum non geſſerant.
¶PHILIPPVS. Ita affectus eſſet) id eſt ægrotaret, & graui valetudine langue- Affectus.
ret. ſic enim abſolute,nec minus eleganter dicimus affectum hominem pro ægrotum
inualidum atq; languentem. Propertius,Iupiter affectæ tandem miſerere puellę. Liui
us, Vires corporis affectæ,ſenſus oculorum atq; auriū hebetes. Corneliꝰ Celſus, Pul-
mo totus afficitur. Itē,At renes vbi affecti ſunt,diu male hn̄t. Itē,At lienis,vbi affectus
eſt,intumeſcit. Nouitati inuidebat) Nouos hoīes appellāt ignobiles.q nullis maioribꝰ
nullaq; claritudine nataliū orti ſunt.et vt auctor eſt Appia. eos nouos Romani ſolēt
noīare, q a ſemetipſis nulla maiorū dignitate claruerūt. Inde nouitas dicta ꝑ hūilitate
nataliū. In orōne de ſupplicijs, Videmꝰ inqt quāta ſit inuidia,quātoq; i odio,apd ꝗſdam
hoīes nobiles nouorū hoīm vtꝰ & induſtria. M. Tulliū ſcriptores nouū hoīem appel
lāt. hinc illd̄ Satyrographi,Hic nouꝰ Arpias ignobilis & mō Romæ Municipalis eq̄s.
¶MATV. Nepotē) Antiochū eodē noīe appellatū ꝗ auus. Laodicę) i Media ciuitas Laodicea.
fuit Laodicea noīe a Macedōibꝰ ꝯdita. altera i maiori Phrygia & vrbiū Phrygiaꝝ ma Gymnaſiū
xima,de ꝗ hic loqt Cic. Lyco fluuio ꝓxima eſt q ex Cadmo ꝓfluit mōte,vrbi ipſi iminē
te,auctor Stra. Gymnaſiū vo locꝰ ē,vbi varijs ludis exerceri iuuētꝰ ſolebat: γυμνάζω
eſt exerceo ē,& γυμνασιάρχης, exercitationū corpis pꝛęceptor,pueros & adoleſcētes iſtruēs.
A ꝗdā Leptine) Antiochi iuſſu. Sola reſtaret) nā familia pene iterierat Cicerōis tpe.

† Cęlio. Atq; & huic & Tullo †Cluuio,& L.Roſcio,& Sp. Antio,& C.Fulcinio qui a Veientium Rege cæſi ſunt, non ſanguis qui ꝓfuſus eſt in morte,ſed ipſa mors ob rẽpub.† obita honori fuit.Itaq; P.C.ſi Seruio Sulpitio caſus mortem attuliſſet,dolerem equidem tanto reipu.vulnere,mortem vero ei9 non monumentis,ſed luctu pub.eſſe†honorandam putarẽ. nunc aũt quis dubitat, quin ei vitã abſtulerit ipſa Legatio? ſecum enim ille mortem extulit,quam ſi nobiſcum remanſiſſet,ſua cura,optimi filii fideliſſimęq; cõiugis diligẽtia vitare potuiſſet.At ille cũ videret,ſi veſtræ authoritati nõ paruiſſet,diſſimilẽ ſe futurũ ſui:ſi paruiſſet,munus ſibi illud ꝓ repub.ſuſceptũ vitę finẽ allaturũ, maluit in maximo reipu. diſcrimine mori,q̃ min9,q̃ potuiſſet,videri reip.ꝓfuiſſe.Multis illi in vrbib9 qua iter faciebat reficiẽdi ſe & curãdi poteſtas fuit:aderat & hoſpitũ iuitatio liberalis ꝓ dignitate ſũmi viri,& eorum hortatio,qui vnà erant miſſi ad requieſcendum,& vitæ ſuæ conſulendum. at ille properans feſtinanſq; mandata veſtra conficere cupiens in hac cõſtantia morbo aduerſante perſeuerauit.cuius cũ aduentu maxime ꝑturbatus eſſet Antonius,ꝙ ea q̃ ſibi iuſſu noſtro denũciarent,auctoritate erãt & ſnĩa Seruii Sulpitii cõſtituta,declarauit,q̃ odiſſet Senatũ,cũ auctorẽ Senat9 extinctũ lęte atq; iſolẽter tulit.Non igit̃ magis Octauiũ Leptines,nec Veientiũ Rex eos quos mõ noĩaui,q̃ Seruiũ Sulpitiũ occidit Antonius.Is em̃ ꝑfecto mortẽ attulit,qui cauſa mortis fuit.Quocirca ad poſteritatis etiam memoriam pertinere arbitror extare q̃d fuerit de hoc bello iudiciũ Senatus.Erit enim ſtatua ipſa teſtis bellũ tam graue fuiſſe, vt Legati interitus honoris memoriam conſecutus ſit. Q; ſi excuſationem Seruii Sulpi-

† habita

† decorandũ.

tii P.C. Legationis obeundæ recordari volueritis, nulla dubitatio relinquetur, quin honorem mortuo, cui iniuriam viuo fecimus, † faciamus. Vos enim P.C. graue dictu eſt, ſed dicendum tamen: vos inquam Seruium Sulpitium vita priuaſtis: quem, cum videretis ſe magis morbo q̄ oratione excuſantē, non vos quidem crudeles fuiſtis (quid enim minus in hunc ordinem conuenit) ſed cum ſperaretis nihil eſſe qđ non illius auctoritate & ſapientia effici poſſet, vehementius excuſationi obſtitiſtis: atq; eum qui ſemper veſtrum conſenſum grauiſſimum iudicauiſſet, de ſententia deieciſtis. Vt vero Panſæ Conſulis acceſſit cohortatio grauior q̄ aures Seruii Sulpitii ferre didiciſſent, tum filium meq; ſeduxit, atq; ita locutus eſt, vt auctoritatem veſtram vitæ ſe diceret anteferre. cuius nos virtutem admirati non auſi ſumus aduerſari eius voluntati. mouebatur ſingulari pietate filius: nō multū perturbationi eius meus dolor cōcedebat.

† ſarciam⁹.

¶ MATV. Huic) Cn. Octauio, Itaq; eſt argumētū a minori ad maius: ſi inq̄t ereptū cōmuni caſu, nō autē reip. cauſa monumētis publice ob ſingularē virtutē honorandū putarē: multo magis nūc pſuadere & cēſere debeo cū in legatione perierit: mortē vero ei Legationē attuliſſe, & ſeruari adhuc in vita, niſi pfect⁹ eſſet, potuiſſe colligit plurib⁹. Diſſimilē ſui) a ſua priſtina pſuetudine vobis parēdi diſceſſurum. Is enī pfecto, optimā hanc viā vocat Fabius cum finitionē pręcedit pbatio: vt hic Seruium Sulpitiū ab Antonio occiſum colligit Cicero: & in clauſula demum ita finit, Is enī pfecto mortē attulit q cauſa mortis fuit, ergo Antonius occidit. De hoc bello) Antoniano. Excuſatione) nā morbū excuſabat. Seduxit) ſeorſum duxit: alias ſeducere decipere eſt. Nos) ego & filius. Eius) filij.

Seducere.

¶ PHILIP. Is mortē attulit) vt iuriſcōſulti pdiderūt titulo ad legē Aquiliā, occidiſſe dicit̄ q mortis cauſam quolibet modo prębuit. Itē ad legē Corneliam de Sicarijs inquit Vlpianus, Nihil intereſt occidat quis an cauſam mortis prębeat. Hinc illa ſcholaſtica cōtrouerſia, ſtuprator decē milia dare debeat, ſtupratus ſe ſuſpēdit: petit̄ ſtuprator ad mortem, & cōtradicit. quęrit̄ an capite puniendus ſit tanq̄ cauſa mortis fuerit, qa ſtupratus ob id ſtuprum ſe ſuſpenderit. Quintilianus in. vij. Finitionē inquit pręcedit pbatio, vt in Philippicis Cicero Seruium Sulpitium occiſum ab Antonio colligit, & in clauſula demum ita finit, Is pfecto mortē attulit, qui cauſa mortis fuit.

Occidiſſe q: dicatur.

Finitio.

¶ GORGIVS. Properans feſtinanſq;) Propero animo: feſtino corpore.

¶ ASCEN. In Victorino eſt, honorē ſarciam⁹: & qđ nouum videt̄, tū filium eqtē ſeduxit: vbi alijs eſt, tū filium meq; ſeduxit, quā lectionē ſequētia pbare videntur.

Sed vterq; noſtrũ cedere cogebatur magnitudini animi ora tióiſq; grauitati:cũ quidé ille maxima laude & gratulatio‑ ne omnium veſtrũ pollicitus eſt ſe quod velletis eſſe factu‑ rũ:neq; eius ſentẽtię periculũ vitaturũ,cuius ipſe auctor fuiſ ſet.qué exequi mandata veſtra properãté mane poſtridie p‑ ſecuti ſumus.Qui quidem diſcedens mecũ ita locutus eſt,vt eius oratio omen fati videretur.Reddite igitur Patres Con ſcripti ei vitam,cui ademiſtis.vita enim mortuorum in me moria poſita eſt viuorum.Perficite,vt is quem vos ad morté inſcii miſiſtis,immortalitatem habeat a vobis.cui ſi ſtatuam in roſtris decreto veſtro ſtatueritis,nulla eius Legationé po ſteritatis inobſcurabit obliuio. Nam reliqua Seruii Sulpi‑ tii vita erit multis præclariſq; monumentis ad omnem me‑ moriam cõmendata.ſemper illius grauitaté,cõſtãtiã,fidé, pręſtantiã,in rep.tuenda curã atq; prudentiã omniũ morta‑ lium fama celebrabit.Nec vero ſilebitur admirabilis quæ‑ dam & incredibilis & pene diuina eius in Legibus interpre tãdis,ęquitate explicãdis,ſcientia.omnes ex omni ætate qui in hac ciuitate intelligẽtiã iuris habuerunt,ſi vnum in locũ cõferãtur,cũ Seruio Sulpitio nõ ſunt cõparãdi:neq; eñ ille magis iuriſcõſultus q̃ iuſtitię fuit.Itaq; quę proficiſcebãtur a legibus & a iure ciuili, ſemper ad facilitaté æquitatéq; re‑ ferebat:neq; cõſtituere litium actiones malebat,q̃ cõtrouer‑ ſias tollere:ergo hoc ſtatuę monumento nõ eget,habet alia maiora.Hęc eñ ſtatua honeſtę mortis teſtis erit,illa memo ria vitę glorioſę:vt hoc magis monumẽtũ gratię Senat⁹,q̃ clari viri futurũ ſit.Multũ etiã valuiſſe ad patris honoré pie tas filii videbitur:q q̃q̃ afflictus luctu nõ adeſt,tamé ſic ani mati eſſe debetis,vt ille ſi adeſſet.eſt eñ ita affect⁹ vt nemo

vnq̃ vnici filii mortem magis doluerit,q̃ ille mœret patris. Equidẽ etiã ad famã Serui Sulpitii filii arbitror attinere,vt videatur honorẽ debitũ patri præſtitiſſe,q̃q̃ nullũ monumẽtũ clarius Seruius Sulpitius relinquere potuerit,q̃ effigiẽ morũ ſuorũ,virtutis,cõſtãtię,pietatis,ingenii,filiũ.cui⁹ luct⁹ aut hoc honore veſtro,aut nullo ſolatio leuari poteſt. Mihi autẽ recordãti Seruii Sulpitii multos in noſtra familiaritate ſermones,gratior illi videtur(ſi quis eſt ſenſus in morte) ænea ſtatua futura,& ea pedeſtris magis q̃ inaurata equeſtris:qualis L.Syllę prima ſtatua eſt. magnifice eñ Seruius Sulpitius maiorũ cõtinẽtiã diligebat,hui⁹ ſeculi inſolentiã vituperabat. Vt igitur ſi ipſum cõſulã qd velit,ſic pedeſtrẽ ex ære ſtatuã tanq̃ ex eius auctoritate & volũtate decerno. quæ quidẽ magnũ ciuiũ dolorẽ & deſideriũ honore monumẽti minuet & leniet. Atq; hãc meam ſentẽtiam P.C.P.Seruilii ſententia probari neceſſe eſt,q ſepulchrum publice decernendum Seruio Sulpitio cenſuit,ſtatuam non cenſuit.

❡MATV. Eius ſentẽtiæ) vt Legati mitterent. Cũ iuſtitiæ) qđ ipſe interpretat̃,q a ad æquitatẽ ſemper declinabat:cũ ſit plerũq; ſummũ ius,ſumma iniuria. Gratię) gratitudinis. L.Syllæ) tres ſtatuę L.Syllę Dictatoris fuere iuxta roſtra,ſed minores,inquit Plinius libro.xxxiiij.

❡PHI. Cũ Sulpitio nõ ſunt cõparãdi) Scribit in Bruto Cicero,Seruium Sulpitium in ſecunda arte primum eſſe maluiſſe,q̃ in prima ſecundum:vbi annotãdum primã artẽ a Cicerone dici eloquẽtiã oratoriã,ſecundam vero iuris ciuilis ſciẽtiã,aduerſus iſtorum opinionẽ,q legalẽ diſciplinam in ſummo faſtigio,oratoriam artem in imo collocandam pertinaciter affirmant:ſed Seruius Sulpitius longe omnium fuit,nõ eiuſdem modo ætatis,ſed eorum etiam q fuiſſent in iure ciuili,princeps. Pietas filii) De hoc ſic refert epiſtola quadam ad Seruium Sulpitium,Seruius quidem tuus in omnibus ingenuis artib⁹,in primiſq; in hac in qua ego me acquieſcere ſcripſi,ita verſat̃,vt excellat:a me vero ſic diligit̃,vt tibi vnico cedam,pręterea nemini. Pedeſtri ſtatua) Docet Plinius,pedeſtres ſtatuas Romæ fuiſſe in auctoritate longo tẽpore,cum equeſtres Romanã celebrationẽ ſerius habuerint,orto ſine dubio a Græcis exemplo:menſura autẽ pedeſtrium ſtatuarum tripedanea fuit honorata.

Ser. Sul. excellẽtia.

Ars prima.

Pedeſtres ſtatuæ.

❡GEOR. Maiorum cõtinẽtiam) abſtinemus a pecunia,continemus a cupiditatibus & a libidine.

Abſtinere.

Continere.

Nã ſi mors Legati ſine cęde atq; ferro nullũ honorẽ deſide rat:cur decernit honorẽ ſepulturę,q maximus haberi poteſt mortuo? Sin id tribuit Ser. Sulpitio, quod non eſt datũ Cn. Octauio: cur qđ illi datũ eſt, huic dandũ eſſe nõ cẽſet? Maio res qdẽ noſtri ſtatuas multis decreuerunt, ſepulchra paucis. ſed ſtatuę intereunt tẽpeſtate, vi, vetuſtate: ſepulchrorum au tem ſanctitas in ipſo ſolo eſt, qđ nulla vi deleri neq; moueri poteſt. Atq; vt cętera extingũtur, ſic ſepulchra fiũt ſanctiora vetuſtate. Augeatur igitur iſto etiã honore is vir, cui nullus honor tribui nõ debit⁹ poteſt. Grati ſimus in eius morte de corãda, cui nullã aliã gratiã referre iam poſſumus. Notetur etiã Antonii nefariũ bellũ gerẽtis ſcelerata audacia. his enĩ honorib⁹ habitis Seruio Sulpitio repudiatę reiectęq; Lega tionis ab Antonio manebit teſtificatio ſempiterna. Quas ob

† Lem: na. res ita cẽſeo: Cũ Ser. Sulpitius Quinti filius † Lemonia Ru fus difficillimo reip. tẽpore graui periculoſoq; morbo affe ctus auctoritatẽ Senatus, ſalutẽq; reip. vitę ſue prępoſuerit, cõtraq; vim grauitatẽq; morbi cõtẽderit vt ad caſtra Anto nii, quo Senatus eũ miſerat, perueniret: iſq; cũ iam prope ca ſtra veniſſet, vi morbi oppreſſ⁹ vitã amiſerit i maximo reip. munere, eiuſq; mors cõſentanea vitę fuerit ſanctiſſime hone ſtiſſimeq; actę, in q̃ ſępe magno vſui reip. Ser. Sulpiti⁹ & pri uat⁹ & in magiſtratib⁹ fuerit, cũ talis vir ob rẽpub. in Lega tione mortẽ obierit: Senatui placere Ser. Sulpitio ſtatuã pe deſtrẽ æneã in roſtris ex hui⁹ ordinis ſentẽtia ſtatui, circũq; eã ſtatuã locum gladiatorib⁹ ludiſq; liberos poſteroſq; eius quaq; verſus pedes qnq; habere, q̃ is ob rẽp. mortẽ obierit, eãq; cauſam in baſi inſcribi, vtiq; C. Pãſa, A. Hirtius Cõſules alter ambove, ſi eis videbitur, Quęſtorib⁹ Vrbis imperent,

vt eã baſim ſtatuãq; faciẽdã & in roſtris ſtatuẽdã locẽt:quã tiq; locarint,tãtã pecuniã redẽptori ſoluẽdã attribuẽdãq; cu rẽt.cũq; antea Senatꝰ auctoritatẽ in virorũ fortiũ funeribus ornamẽtiſq; oſtẽderit,placere eũ q̃ampliſſime ſupremo ſuo die efferri. & cũ Ser.Sulpitius,Q.F.Lemonia Rufus ita de rep.meritꝰ ſit,vt his ornamẽtis decorari debeat,Senatũ cẽſe re atq; e rep.exiſtimare Ædiles Curules edictũ quod de fune ribꝰ habeãt,Ser.Sulpitii Q.F.Lemonię Rufi funeri mittere: vtq; locũ ſepulchro in cãpo Eſqlino C.Pãſa Cõſul,ſeu quo in loco videtur,pedes triginta quaq; verſus deſignet,quo Ser. Sulpitius inferatur:qđ ſepulchrũ ipſius liberorum poſtero rũq; eiꝰ ſit,vti qđ optimo iure ſepulchrũ publice datũ eſt.

❡MATV. Id)ſepulturę honorẽ. Sãctitas in ipſo ſolo eſt)oſtẽdit,lõge plꝰ eſſe ſepul- chrũ q̃ ſtatuã publice tribuere:qm̃ ſtatua pereũte deſinit locꝰ vbi poſita ſtatua erat cu iuſq̃ eſſe:at ῤo pereũte ſepulchro locꝰ ipſe remanet religioſus,& reuocari ĩ ꝓfanũ vſuȝ nõ poteſt:nã ędis ſacrę etiã diruto ędificio,locꝰ ſacer manet,& illato ſemel mortuo in locũ quẽpiã religioſus eſt locꝰ,qđ iurecõſulti dicũt Digeſtis titulo de rerũ diuiſione & qualitate. Ita cẽſeo)ſuã vt ꝯſueuit ſubijcit ſentẽtiã. Lemonius Rufꝰ) a tribu Lemonia q̃ a pago Lemonio appellata eſt ad portã Capenã via Latina,nã Rufꝰ a colore dictꝰ eſt: Seruius ꝑnomẽ eſt,Sulpitiꝰ nomẽ. Et in baſi) in lapide q ſubeſt ſtatuę,& eã ſuſtinet. *[margin: Sepulchrũ plꝰ q̃ ſtatua eſt.]*

Quęſtoribꝰ vrbanis)erãt eñ & caſtrẽſes & ꝓuīciales. Redẽptori)is eſt redẽptor q pu blica & ꝑuata ędificia redimit & cõducit faciẽda,vñ redẽptura:q̃ vocabulo Liuꝰ vtit̃ q itẽ ꝯducũt ꝯuehẽdas ſarcinas & onera quęuis tũ publice,tũ priuatim,ſuis humeris aut mulis & rheda,redẽptores vocant̃.Horatiꝰ,Feſtinat calidꝰ mulis,geruliſq; redẽptor. Salluſtiꝰ,Et Perpẽnã forte cognoſcit mulio redẽptoris. Deſignet)vnde ſepulchrorum deſignatores dicunt̃.Horatius in Epiſtolis,Dum ficꝰ prima calorq; Deſignatorẽ deco ret littoribus:& ſi aliter,ſed minus vere,enarrat Acron. *[margin: Quęſtores. Redẽptor.]*

❡PHILIP. Locũ gladiatoribꝰ)Menius cũ domũ ſuã vẽderet Catoni & Flacco Cẽſori bus vt ibi baſilica ędificaret̃,exceperat ius ſibi vnꝰ colũnę ſup quã tectũ ꝓijceret tabula tis ꝓuolãtibꝰ atq; ꝑductis,quę Meniana dicunt̃:inde ipſe & poſteri eiꝰ ſpectare gladia tores poſſent:& ex illo colũna menia vocitata eſt,vt in Apuleium latius dixi. Sepul- chrũ ipſius)familiaria ſepulchra dicunt̃,quæ qs ſibi familięq; ſuę cõſtituit:hęreditaria autẽ,quę qs ſibi hęredibuſq; ſuis cõſtituit.Auctor iuriſcõſultꝰ,titulo de religioſis. *[margin: Meniana col. Sepulchra familiaria & hęreditaria.]*

❡GE. Decorãda)honeſtãda. In baſi.) ἐν τῇ βάσει λίθῳ ᾧ ἐπιβαίνει ἀνδρίας. Lemonia)nomẽ tribꝰ. Deſignet) vnde deſignatores ſepulchrorũ dicunt̃.Horatius, Deſignatorem decoret lictoribus atris.

❡ASCEN. In Victorino & alijs qbuſdã eſt Lemonia,nõ Lemonius,idq; ter ſcriptũ. Eſt etiã,ſtatuã ęneã,nõ meniã nec menianã:& circũq; eã ſtatuã ſc; prædictã,quã puto ęneã recte ſcribi,quia paulo ante ſcripſerat,pedeſtrẽ ex ęre ſtatuam.

M.T.C.in M.Antonium Philippica Decima.

MAximas tibi Paſa grãs oẽs & habere & age-
re debem⁹,q cũ hodierno die Senatũ te habi
turũ nõ arbitraremur,vt M.Bruti prẽſtãtiſſi
mi ciuis literas accepiſti,ne minimã qdẽ mo
rã interpoſuiſti,quin ꝗprimũ maximo gau-
dio & gratulatione fruerẽtur,cũ factũ tuũ gratũ oib⁹ debet
eſſe,tũ vero oratio ,qua recitatis literis vſus es.declaraſti ẽm
vera eſſe id qđ ego ſemper ſenſi,neminẽ alterius,q ſuæ cõfi-
dere,t virtuti inuidere.Itaqꝫ mihi q plurimis officiis ſum cũ
Bruto & maxima familiaritate cõiũct⁹,minus multa de illo
dicẽda ſunt:quas ẽm ſentẽtias ipſe mihi ſumpſerã,eas pręce
pit oratio tua.Sed mihi P.C.neceſſitatẽ attulit paulo plura
dicẽdi ſentẽtia ei⁹ q rogat⁹ eſt ante me:a quo ita ſępe diſſen
tio,vt iam verear,ne(qđ minime fieri debet)minuere amici
tiã noſtrã videatur ꝑpetua diſſenſio.Quę eſt ẽm iſta tua ora
† cur. tio Calene?quæ mẽs?qui nũꝗ poſt Calẽ.Ian.idẽ cẽſueris,qđ
is q ante te ſentẽtiã primũ rogat⁹.† cũ nunꝗ tã frequẽs Se-
natus fuerit,vt vnus aliquis tuã ſentẽtiã ſecutus ſit,cur ſem
per tui diſſimiles defendis?cur cum te & vita & fortuna tua
ad ocium & ad dignitatẽ inuitet:ea probas,ea decernis,ea
ſentis,quæ ſunt inimica & ocio cõmuni & dignitati tuæ?nã
vt ſuperiora omittã,hoc certe,quod me maxima admiratio-
ne mouet,nõ tacebo.Quod ẽm tibi cũ Brutis bellũ?cur eos
quos omnes venerari debemus,ſolus oppugnas? alterũ cir-
cunſederi nõ moleſte fers,alterũ tua ſententia ſpolias iis co-
piis,quas ipſe ſuo labore & periculo ad reip.nõ ad ſuũ præ-
ſidium per ſe nullo adiuuante cõfecit?Quis eſt iſte tuus ſen-
ſus?quę cogitatio?Brutos vt non probes?Antonios probes?

MATVRANTIVS.

Bruti acta.

Ciceronis filius.

MArcus Brutꝰ ex Italia diſcedẽs in Greciã nauigauit,& inde Athenas ꝓfectꝰ eſt, vbi Theonneſto Academico & Cratippo Peripatetico ſic operã dabat,vt nihil aliud agere videret.Interea tamẽ bellicã rẽ nõ negligebat:Heroſtratũ eñ i Macedoniã miſit,q Põpei reliquias quaſdã q̃ illic erãt,colligeret.Nobiles adoleſcentes q Athenis ſtudiorũ gratia morabant,ſibi adiunxit:ex qbꝰ Ciceronis filiũ ꝑcipue ad mirabatur ac diligebat,ꝙ & generoſus eſſet,& tyrannos vehementer odiſſet.Manifeſte deide ſeſe apparãs ad bellũ ab Antiſtio Pretore ex Aſia redeunte ſibi amiciſſimo obuiã factꝰ apud Cariſtũ naues aliquot,& æris quinquaginta milia accepit:quotquot milites in Pharſalia ex Pompeij copijs vagabant ad cũ cõfluxere:Aulo Cinnę eqtes per Domitiũ abſtulit,quos i Aſiã ad Dolobellã ducebat:Arma q̃ ad C.Antoniũ Demetriade cõuehebant a Cęſare Dictatore ad Parthicũ ꝑmiſſa bellũ,intercepit.Reges & principes finitimos ſibi cõciliauit C.Antoniũ M.fratrẽ ad copias accipiẽdas quas Gabinius Epidanni & Apollonię habebat veniẽtẽ vt cõprehẽderet ꝓfectꝰ,aduerſam cõtraxit valetudinẽ cũ fame laboraret:Apolloniatę nõ ſolũ cibaria prębuere,ſed intra mœnia ſua recepere. C.Antoniꝰ xͦo & milites q circa Apolloniã erãt,& Apolloniatas ipſos Bruto obſecuturos vidẽs,Butrotũ perrexit,ſed tres in itinere cohortes amiſit,q̃ a Bruto cęſę ſunt.Loca deide circa Billidem valide pręoccupata ſuperare conatꝰ,a M Cicerone filio cõmiſſo prælio victꝰ eſt,cui ſeipſum Caius cũ exercitu dedidit.Mãſit autẽ in honore apud Brutũ,dignitatiſq; ſuę inſignia retinuit,donec exercitũ corrũpẽs,neq; reprẽhẽſus deſiſtens naui impoſitꝰ,cuſtodię traditꝰ eſt.Appianꝰ tñ interfectũ ſcribit.ingẽs iam erat Bruti auctoritas,ingẽs exercitꝰ.Traijcere in Aſiã deſtinauerat,Dolabellã oppreſſurꝰ:literas ad Senatũ dederat,eas Pãſa Cõſul coactus Senatoribꝰ recitauerat,& Brutũ laudauerat. Qui Antonio fauebãt,& i primis Calenꝰ,adimẽdã Bruto auctoritatẽ,abducendaſq; ab eo copias cẽſebãt:periculoſum aſſerẽtes libertati,tãtũ potẽtię Brutũ habere,& rebꝰ cõmunibꝰ officere poſſe,cũ ꝑſertim veterani oẽs ei eſſent infeſti. Cic.ꝑ officiũ Cõſulis exordit,q ſimulat ꝙ Bruti literas acceperat,Senatũ coegerat,& literis recitatis Brutum laudauerat,in Calenũ dicit:& eiꝰ ſentẽtiã cõfutãs,oẽs de Bruto ſuſpitiões diluit. De ijs q Bruto cũ copijs ſe adiunxerãt, verba facit:ſuã poſtremo profert ſentẽtiã.Tota autem oratio in cõtẽtione poſita eſt & refutatione. Quas partes) qđ officiũ. Eiꝰ,)Q.Fuluij Caleni)quẽ primũ oino qa ſocer erat ſentẽtiã rogabat Pãſa. Quę mẽs)cõſiliũ.Virgil. Qua facere id poſſis noſtrã nunc accipe mentem. Alterũ,) Marcum.

PHI. Brutos vt nõ ꝓbes)magna vis magnũ põdꝰ eſt i noibꝰ.Brutos cũ audis itelli ge viros optimos,& libertatiſ aſſertores ac Ro.populo chariſſimos:Antonios xͦo acerrime neq́ſſimos,& reip.oppugnatores,ac Romanis inuiſos:proinde nomẽ Brutorũ cũ laudatione ꝓnũciãdũ eſt,Antoniorũ vero cũ vituperatione deprimendum.

GEOR. Magno in dolore)allato de morte Trebonij nũcio,quẽ Dolabella dolo oppreſſum in Aſia crudeliſſime cruciatũ interfecerat:& Dolabella hoſte iudicato,cũ alij iudicarẽt priuato imperiũ deferẽdũ,alij alterũ Cõſulẽ mittẽdũ ad id bellũ:Cicero neutrã ſententiã ꝓbat,qa ꝑter morẽ maiorũ fiat,deinde qa inutile & inhoneſtũ,tũ reip.tũ vero Cõſulibꝰ:ſed decernẽdũ vt id negociũ Bruto & Caſſio,q ipſi partim in Grçcia,partim in Aſia ſint committatur.

ASCEN. Cũ factũ,in Victorino eſt,cũ factũ tuũ. Quas eñ partes ipſe mihi ſumpſerã,eas ꝑoccupauit oratio tua.)in Victo.eſt,Quas eñ ſentẽtias &c̃ eas ꝑcepit &c̃.Et loco illoꝝ,Qui te ſentẽtiã priꝰ rogat:habet,Qui ante te ſentẽtiã primũ rogatꝰ.Et ꝓ illis,Cur nunq̃ tã frequẽs Senatꝰ fuit ꝙ vnꝰ aliqs &c̃ habet,Cũ nunq̃ tã frequens Senatꝰ fuerit,vt vnus aliquis &c̃.cur fui &c̃.

Quos omnes chariſſimos habēt,tu oderis?quos acerbiſſime oēs oderūt,tu cōſtātiſſime diligas?Ampliſſimę tibi fortunę ſunt,ſummus honoris gradus:filius(vt audio,& ſpero)natus ad laudē,cui q̄q̄ reip.cauſa faueo,tamē etiā tua. Quæro igitur eū Bruti ne ſimilē malis an Antonii?ac pmitto vt de trib⁹ Antoniis eligas quē velis: D,Brut⁹ melior eſt inquies. cur igitur non eis faues,eos laudas,quorum ſimilem filium tuum eſſe vis?ſimul enim reip.conſulis & proponis illi exēpla ad imitādū.hoc vero Q.Fuſi copioſi⁹ ſine offenſione noſtræ amicitię ſicut tecum aut a te diſſentiēs Senator † queror.Ita enim dixiſti & quidē de ſcripto:nā te inopia verbi lapſum putarē,niſi tuā i dicēdo facultatē noſſem.Literas Bruti recte & ordine ſcriptas videri:qđ qd eſt aliud,q̄ librarium Bruti laudare nō Brutum?Vſum in rep.Calene magnū iam habere & debes & potes:quando ita decerni vidiſti?aut quo S.C.hui⁹ generis(ſunt em̄ innumerabilia)bene ſcriptas literas,decretū a Senatu?Quod verbū tibi nō excidit(vt ſępe fit)fortuitu:ſcriptū,meditatū,cogitatū attuliſti.Hāc tibi cōſuetudinē pleriſq; in rebus bonos obtrectādi ſiquis detraxerit,q tibi velit obtrectare nō relinquetur. Quāobrē collige te,placaq; animum aliquando & mitiga.audi viros bonos quibus vteris multū,loquere cū ſapiētiſſimo homine genero tuo ſæpius,q̄ tu ipſe tecum:tum deniq; ampliſſimi honoris nomē obtinebis.An vero hoc ꝓ nihilo putas,in quo equidem ꝓ amicitia tua iure dolere ſoleo,efferri hęc foras,& ad populi Ro.aures peruenire,ei q prim⁹ ſentētiā dixerit,neminē aſſenſum:quod etiā hodie futurū arbitror.Legiones abducis a Bruto.quas?nēpe illas quas ille ab Antonii ſcelere auertit,& ad rēp.ſua auctoritate traduxit. Rurſus igiť vis

† queſto.

illũ nudatũ atq; ſolũ ab rep.relegatũ videri? Vos autẽ P.C.ſi M.Brutũ deſerueritis & ꝑdideritis,quẽ tãdẽ ciuẽ vnq̃ orna bitis? cui fauebitis? niſi forte eos q diadema impoſuerunt cõ ſeruãdos,eos q nomen Regis ſuſtulerunt deſerẽdos putatis. Ac de hac quidem diuina atq; immortali laude Bruti ſile bo,quę gratiſſima memoria oĩm ciuium incluſa,nõdum au ctoritate publica teſtata eſt? tantã ne patientiã dii boni,tãtã moderationẽ,tãtã in iniuria trãquillitatẽ & modeſtiam? qui cũ Pretor vrbanus eſſet,vrbe caruit,ius non dixit:cũ omne ius populi Ro.recuperaſſet,cũq; cõcurſu quotidiano bono rum omnium qui admirabilis ad eũ fieri ſolebat,præſidioq; Italię cunctę ſeptus poſſet eſſe,abſens iudicio bonorũ defen ſus eſſe maluit,q̃ pręſens manu:qui ne Apollinares quidem ludos ꝑ ſui populiq; Ro.dignitate apparatos,pręſens fecit, ne quam viam patefaceret ſceleratorum hominum audacię.

¶MATV. Ampliſſimę fortunę) diuitię. Sũm⁹ honoris grad⁹) qa Cõſularꝫ. Eũ) ſi liũ. De trib⁹ Antonijs) M.Caio,Lucio. De ſcripto) ex ſentẽtia quã ſcriptã attuleras. De ſcripto.
Inopia ỽbi) qđ aliud tibi ỽbũ nõ ſuccurrerit vt accidit multꝫ. Tuã facultatẽ) nã ea ĩ dicẽdo facultate es vt deeſſe tibi ỽba nõ poſſint. Literas Bruti) hoc cẽſuerat Calen⁹ Se natuſcõſulto declarãdũ literas Bruti bene ſcriptas videri:cęterũ ab eo dimittendas co pias.hoc eleuat & irridet Cicero. Librariũ) quẽ ſcriptorẽ & cãcellarium vulg⁹ vocat. Librarius.
Vſum) experiẽtiã. Quo.ſ.cõ.decretũ bene ſcriptas literas?) q.d.nullo. Hãc tibi ꝯſue tudinẽ bonis inuidẽdi oĩb⁹ nõ haberes,nemo tibi inuideret.) q.d.hac vna cauſa te ode rũt oẽs ꝙ tu bonos odiſti.Detrectare autẽ eſt cõtra recte tractãtes facere. Collige te) Detracto.
reſipiſce. Genero tuo) Panſa. Ampliſſimi honoris) Cõſularꝫ dignitatꝫ. Eos q diade ma) inuidioſe hoc de vno dicit M.Antonio. Vrbe carẽt) de his i.j.Philippi.ſatꝫ multa.
¶PHILIP. A te diſſentiẽs Senator) Tiberius diſſentiẽs ĩ curia a Quinto Atherio. Ignoſcas inqt,rogo ſiquid aduerſus te liberius ſicut Senator dixero. De ſcripto) Cõſi militer in oratiõe ꝓ Plãcio inqt,Recitetur oratio quę ꝓpter ei⁹ magnitudinẽ dicta de ſcripto eſt.Diuiſim autẽ legendũ eſt de ſcripto,vt dictiones duę ſint. Collige te) Quid Collige te
eſt ſeipſum colligere,vt inqt M.Tul.in Tuſculanis quęſtionibus,niſi diſſipatas animi ſeipſum.
partes rurſum in ſuũ locũ cogere? Tãta ne patientia dij boni) Apoſiopeſis.quã Cice Apoſiope-
ro reticentiã,Celſus obticẽtiã,nõnulli interruptionẽ appellãt.figura eſt familiaris indi ſis.
gnãtib⁹,qua ſenſus interrũpit,nec ſentẽtia integra enũciat,vt,Me ne incepto deſiſtere victã? Et illud Horatianũ,Hũccine ſolẽ Tã nigrũ ſurrexe mihi? Apollinares ludos.) Relege quæ in primo commentario de Apollinaribus ludis fuſius explicauimus.quos Brutus Prætor abſens fieri procurauit.

Q̃ꝗ vnq̃ aut ludi,aut dies his lętiores fuerũt,q̃ cũ in ſingulis verſib⁹ popul⁹ Ro. maximo clamore & plauſu Bruti memoriã ꝓſequebatur?Corp⁹ aberat liberatoris,libertatis memoria aderat,in qua Bruti imago cerni videbatur. At hunc his ipſis ludorũ dieb⁹ videbã in inſula clariſſimi adoleſcẽtis Luculli ꝓpinqui ſui,nihil niſi de pace & cõcordia ciuiũ cogitãtẽ:eũdẽ vidi poſtea Velię cedẽtẽ Italia,nequa oriretur belli ciuilis cauſa ꝓpter ſe. O ſpectaculũ illud nõ modo hoĩb⁹, ſed vndis ipſis & littorib⁹ luctuoſum:cedere patria ſeruatorẽ eius,manere in patria ꝓditores?Caſſius lapſis paucis poſt dieb⁹ conſequebatur,vt me puderet P.C. in eã vrbẽ redire,ex qua illi abirẽt. ſed quo conſilio redierim,initio audiſtis,poſt eſtis experti. Expectatum igitur tẽpus a Bruto eſt,nã quoad vos oĩa pati vidit,vſus eſt ipſe incredibili patiẽtia:poſteaq̃ vos ad libertatẽ ſenſit erectos,præſidia veſtrę libertati parauit. At cui peſti,quãtęq; reſtitit?ſi eñ C. Antonius qđ animo intẽderat ꝑficere potuiſſet,potuiſſet autẽ niſi ei⁹ ſceleri virt⁹ M. Bruti obſtitiſſet,Macedoniã,Illyricũ,Gręciã perdidiſſemus:eſſet vel receptaculum pulſo Antonio vel agger oppugnãdę Italię Gręcia:quę q̃dem nunc M. Bruti imperio,auctoritate,copiis nõ inſtructa ſolum,ſed etiã ornata,tetendit dextrã Italię,ſuũq; ei præſidium pollicetur. quod qui ab illo abducit,exercitum pulcherrimum & pręſidium firmiſſimũ adimit reip. Equidem cupio hęc q̃primum Antoniũ audire, vt intelligat non D. Brutũ,quẽ vallo circũſedet,ſed ſeipſum obſideri. Tria tenet oppida toto in orbe terrarũ:habet inimiciſſimam Galliam:eos etiam quibus confidebat,alieniſſimos Tranſpadanos. Italia omnis infeſta eſt,exterę nationes a prima ora Gręcię vſq; ad Ægyptum optimorũ & fortiſſi.

morum ciuium imperiis & prçſidiis tenetur. Erat enim ſpes vna in Antonio qui duorum fratrũ ętatibus medius interiectus, vitiis cum vtroq; certabat: q tanq̃ extruderetur a Senatu in Macedoniam, & non cõtrà prohiberetur proficiſci, ita cucurrit. Quæ tempeſtas, dii immortales, quę flãma, quę vaſtitas, quæ peſtis Grçcię fuiſſet, niſi incredibilis vis ac diuina virtus Cęſaris, furentis hominis conatum atq; audaciam compreſſiſſet? Quę celeritas illa Bruti? quę cura? quę virt⁹? etſi ne illa quidem Antonii celeritas contemnẽda eſt: quem niſi in via caducę hęreditates retardaſſent, volaſſe eum non iter feciſſe diceres. alios ad negocium publicum ire cum cupimus, vi ſolemus extrudere: hunc retinentes excluſimus.

¶MATV. Luculli adoleſcẽtis) q fuit Luculli p̃ſtãtis illi⁹ Impatoris & locupletiſſimi fili⁹. Inſulę ppriè dictę ſunt q̃ non diſtinguunt cõmunib⁹ parietib⁹ cũ vicinis, circũcin- Luculli. Inſulę.
ctuq; publico aut priuato iunguntur, ad ſimilitudinẽ terrarũ q̃ fluminib⁹ aut mari imminẽt, ſic vocatę, q in ſalo. i. in mari ſunt. Vidi. Velię) & hoc in pma Philip. Perditorẽ) Antoniũ. Initio) in prima Philippica.

C. Antonius) M. Antonij frater in Illyriũ & Macedoniã miſſus, & ad militẽ colligẽdũ & puĩcias ſollicitãdas. Tetẽdit dextrã) porrigit auxi iũ, qđ ipſe interpretat. Ornata) apparata ad dimicãdũ. Qđ) p̃ſidiũ. Ab illo) M. Bruto. Tria tenet oppida) aut paucıſſima dicit vt vulg⁹ ſolet: aut Brũduſiũ, Tybur, Sueſſam itelligit. In Antonio) Caio. Medi⁹ iteriect⁹) nã Caius erat medi⁹, maior eo Marc⁹, minor Luci⁹. Et nõ phiberet) nã phibuerat ĩ Macedoniã eũ Senat⁹ pficiſci. Cęſaris) Octauij. Quẽ niſi ĩ via caducę hęreditates tenuiſſent) Caducę hęreditates dicebãt, cũ nemo erat q iure eas adire poſſet, & vel ad ęrariũ vel ad fiſcũ deuoluebãt, aut a potẽtiorib⁹ occupabant. Et qm̃ a certo hęrede cadebãt, caducę vocabant. Trib⁹ autẽ modis relicta vltimis volũtatib⁹ deficiebãt & p nõ ſcriptis habebant: vel cũ iis relinquebant q in vita tũc nõ erãt, ignaro tñ teſtatore: vel cũ is q hęres inſtitut⁹ fuiſſet. aut legatari⁹ viuo teſtatore decedebat: aut conditio ſub q̃ relictũ aut legatũ aliqd fuerat, deficiebat. Lege autẽ Papia de caducis, relictũ aut legatũ deficiẽte pditione viuo vel mortuo teſtatore, ad ęrariũ pueniebat. Legi autẽ cauſam dedere ciuilia bella, qb⁹ plurima fiebãt caduca, & pereũtib⁹ viuis teſtatorib⁹ iis qb⁹ relictũ legatũve fuerat, & implere cõditiões nõ valẽtib⁹. Emẽdata poſtea lex eſt vt nõ ad ęrariũ & fiſcũ, ſed ad primiores deuoluerent q̃ deficerẽt. Et Iuue. ait, Iura parẽtis habes, ppter me ſcriberis hęres: Legatũ omne capis, necnõ & dulce caducũ. Abolita poſtremo penit⁹ eſt, vt ſcribit lib. Codicis. vi. ti. de caducis tollẽdis. Cũ Apollonia) Dyrrachij & Apollonię copię erãt qb⁹ Gabini⁹ p̃erat. Illyricũ cũ ĩperio Vatini⁹ obtinebat: ſed Cai⁹ in Macedoniã pficiſcebat. Quid ergo ei cũ copiis Gabinij aut Vatinij erat?) q. d. nihil. Caducę. Teſtamẽta tribus modis ĩualida.

¶GEOR. Caducę ſunt hęreditates quę tunc adeunt quum nemo eſt q iure eas adeat. Adiudicaret) attribueret, aſſignaret.

At qd ei cũ Apollonia? qd cũ Dyrrhachio? qd cum Illyrico? qd cũ P. Vatinii Imꝑatoris exercitu? Succedebat (vt ipſe dicebat) Hortẽſio, certi fines Macedoniç, certa cõditio, certiſſimo modo erat etiã illi⁹ exercit⁹. cũ Illyrico vero, cũ Vatinii legionib⁹ qd erat Antonio ac ne cũ Bruto qdẽ: id eñ fortaſſe qſpiã iprob⁹ dixerit, oẽs legiones, oẽs copiç q̃ vbiq; ſunt, populi Ro. ſunt: neq; eñ legiones q̃ Antoniũ reliquerũt, Antonii poti⁹ q̃ reip. fuiſſe dicũtur. Oĩs eñ exercit⁹ & iperii ius amittit is, q in eo imperio & exercitu rẽp. oppugnat. Q; ſi reſp. iudicaret, aut ſi omne ius decretis ei⁹ ſtatueretur, Antonio ne an Bruto legiones populi Ro. adiudicaret? alter aduolaret ſubito ad direptionẽ peſtẽq; ſociorũ, & quacũq; iret oĩa vaſtaret, diriperet, auferret, exercitu pop. Ro. cõtra ipſum pop. Ro. vteret: alter vero eã ſibi legẽ ſtatueret, vt quocunq; veniſſet, lux veniſſe quçdam & ſpes ſalutis videretur. deniq; alter ad euertẽdã rẽp. prçſidia quçrebat: alter ad cõſeruãdã. Nec vero hoc nos magis videbam⁹ q̃ ipſi milites, a qb⁹ tãta in iudicãdo prudẽtia nõ erat poſtulãda. Cũ ſeptẽ cohortib⁹ Apolloniã iſſe ſcribit Antonium, q iam aut capt⁹ eſt (qđ dii dent) aut certe homo verecũdus in Macedoniã non accedit, ne cõtra Senatũ feciſſe videat, delect⁹ habit⁹ in Macedonia eſt ſũmo Quĩti Hortẽſii ſtudio & induſtria. cui⁹ animũ egregiũ dignũq; & ipſo & maiorib⁹ ei⁹ ex Bruti lr̃is ꝑſpicere potuiſtis. Legio quã L. Piſo ducebat Legat⁹ Anto. Ciceroni ſe filio meo tradidit. Eqtat⁹ q i Syriã ducebat, biꝑtito, alter eũ a quo ducebatur reliqt in Theſſalia, ſeſeq; ad Brutũ cõtulit: alterũ in Macedonia Cn. Domiti⁹ adoleſcẽs ſumma virtute & cõſtãtia ab legato Syriaco abduxit. P. autẽ Vatini⁹ † q & antea iure laudatus a nobis, & hoc tẽpore merito laudãdus

† qui deci-mo anno.

eſt:aperuit Dyrrhachii portas Bruto,& exercitum tradidit.

¶MATV. Macedoniȩ ciuitas eſt Apollonia libera olim & optimis inſtituta legibus:
quã Corinthij & Corcyrei ȩdificauere ſup Aoũ fluuiũ ſita.quã Eſtẽ Ecateus vocat:diſtãs
ab eo ſtadijs.x.A ſinu ꝟo Rhizonico.lx. Dyrrachiũ Macedoniȩ & ipſa libera ciuitas, Dyrrachiũ
quã Corcyrei cõdidere,ſic vocata a Cherſoneſſo in q̃ ſita eſt,añte Epidãn⁹ dicta.Auctor
Strabo:Appian⁹a Dyrracho Epidãmi filio tradit appellatã,lib.ij.de bellis ciuilib⁹.Hor
tẽſio)q pręerat Macedoniȩ. Certiſſimo modo)finib⁹ indubitatꝫ. Illi⁹)Hortẽſij certus
erat exercit⁹,nec ad eũ Gabinij & Vatinij pertinebãt copię. Ac ne cũ Bruto qdẽ,dicet
qſpiã)nã occurrit q̃ſtioni,ne cũ Bruto qdẽ aliqd erat Gabinij,Vatinij,& Hortẽſij co=
pijs,& tñ eas Brut⁹ accepit. Oẽs legiones)rñdet ſi reſp.ipſa adiudicaret,hoc eſt attri= Adiudico.
bueret & aſſignaret has copias q̃ ſuę ſunt Bruto aſſignaret,nõ Antonio.nã Antonius
ad pnicię Brut⁹ ad defenſionẽ vteret. Ipſi milites)q ſe Bruto adiũxerãt. Scribit) Bru=
tus. Capt⁹ eſt)id qd accidit diuinat Cicero:nã re vera capt⁹ fuit. Aut certe hõ verecũ=
dus)ironice. Legat⁹ Antonij)C.Antonij. Eqtat⁹ q in Syriã ducebaſ)ij qngẽti fuere q̃s
Au.Cinnę abſtulit q eos in Syriã ad Dolabellã ducebat. Alterũ)qngẽtos eqtes ꝑdictos.
Cn.Domiti⁹)is Domitij illi⁹ fili⁹ fuit,quẽ Pharſalica pugna Antoni⁹ occidit:de hoc Cn. Dom
Brut⁹ in Epiſtola ad Cice.De Domitio & Apuleio qd attinet me ſcribereſ ablegato Sy= tius.
riaco,A Cinna. P.Vatini⁹ q decimo anno &c̃.cũ Gallias Cęſar tenet,& Lucã puincię
ſuę vrbẽ hybernatũ veniſſet,Põpeius & Craſſ⁹ ad eũ ꝓfecti ſunt.facta eſt inter eos cõ= Cõſpiratio
ciliatio & cõcordia,ſic vt oĩs reſp.eoꝝ arbitrio adminiſtrareſ.Cõuenerũt autẽ vt Cęſa= Cęſarꝫ,Põ=
ri i aliud qnquẽniũ Gallię ꝓrogarenſ,Craſſus & Põpei⁹ i ſequẽtẽ annũ Cõſulatũ pete= peij,&
rẽt. Rediere Cãdidati,in cãpũ deſcẽdere.Cato L.Domitiũ ſororiũ ſuũ ad petitionẽ cõ= Craſſij.
pulit,vt cũ vtrouis crearet,ei⁹ libidini repugnaret:ſed armis acta res eſt & multi occi
ſi ſunt,Cato vulnerat⁹,demũq; Põpei⁹ & Craſſus renũciati Cõſules.Cato cũ Domitiũ Cato vulne
oppoſuiſſe parũ ꝓfuiſſet,& aiaduerteret initã triũ pricipũ cõcordiã primũ & maximũ ratur.
ciuile malũ eſſe,Pręturã ipſe ſtatuit petere.Cęſar ꝟo & Põpei⁹ Pręturã i Catone Cõſu
latui parẽ fore videtes,Senatũ multꝫ ignorãtib⁹ habuere,decreuerũtq; vt q Pretores
crearenſ,cõfeſtim magiſtratũ inirẽt,neq; ꝯſuetũ tẽp⁹ expectarẽt,& ne fraudi eſſet ſiqs
eũ magiſtratũ p ambitũ obtineret,ac ſimul amicos ad petitionẽ ipſi ipulere pecuniam
qua ſuffragaturos corrũperẽt ſubminiſtrãtes.cũq; nihilomin⁹ Catonis virt⁹ ſupera=
ret,& prima trib⁹ q̃ pręrogatiuã habebat,eũ renũciaſſet,tonitrua Põpeius mẽtit⁹ eſt:
vetabãt autẽ auſpicia agi cũ populo Ioue tonãte. Pulſis inde e cãpo optimatib⁹,magnis
largitiõib⁹ factũ eſt vt Vatini⁹ p Catone Pretor renũciareſ,q anno ſequẽti ambit⁹ re⁹ Vatinius
fact⁹ eſt,& a Cicerone defenſus ac laudat⁹:qd quãobrẽ fecerit ipſe docet Cice.i Epiſt.ad Pręṫor.
Len.q̃ eſt lib.i.familiariũ,Hũc Vatiniũ oderat pri⁹ Ci.qm̃ Trib.pl.Clodio fauerat:ex=
tatq; oratio cõtra Vatinium teſtem quę eum proſcindit & lacerat.
¶PHI. Ciceroni ſe filio meo)p id tẽp⁹ Cice.fili⁹ M.Tullij Cice.ſub Bruto militabat: Cicero fili⁹
cũq; Brut⁹ cũ ꝑmis admirabaſ vtpote generoſum iuuenẽ ac Tyrãnos exoſum,q Cra=
tippo tũc philoſopho i Peripathetica philoſophia clariſſimo operã dabat:ab hoc Cai⁹
Antoni⁹ ꝑlio vict⁹ capiſ. Verũ q i adoleſcẽtia ſpecimẽ maximũ futuræ ꝟtutꝫ oſtẽderat,
is mox decoxit degenerauitq; a ſeipſo:quẽ ſcriptores tradũt nihil ex paterno igenio ha
buiſſe ꝑter vrbanitatẽ:cui ebrietas memoriã omnẽ ſubduxit,quẽ ferũt binos vini con=
gios vno potu haurire ſolitũ.Marcoq; Agrippę a marcido ac temulẽto ſcyphũ impa= Odiũ Vati
ctũ. Vatinius iure laudat⁹)Nihil noti⁹ odio vatiniano,nihilq; orone illa Cice.i vati nianum.
niũ teſtẽ virulẽta & criminoſa celebratius:quẽ multo ſale ꝑfricuit,& vrbana amaritu Ciceronis
dine ꝯſtrixit.olim Vatinij morte nũciata cui⁹ parũ cert⁹ dicebaſ auctor,dixit M.Tul. Scõmata i
interim vſura fruar.Itẽ cũ audita falſa vatinij morte Ouinium ei⁹ libertũ interrogaſ Vati.

ſet recte ne oia? dicēti, recte: mortu⁹ eſt, inqt. Itē cum Vatinius pedib⁹ ęger vellet videri cōmodioris valetudinis fact⁹, & diceret ſe bina milia paſſuū ambulare dies, inqt lōgiores ſunt. In Cōſulatu qq; Vatinij quē paucis dieb⁹ geſſit notabilis Ciceronis vrbanitas circūferebat, Magnū oſtētū inqt anno Vatinij factū eſt. Qđ illo Cōſule nec bruma, nec ver, nec ęſtas, nec autūn⁹ fuit. Illud qq; nō indignū qđ annotet, Vatiniū hominē natū & ad riſum & ad odiū ſcurrā fuiſſe & venuſtū ac dicacē. In pedes ſuos ipſe plurima dicebat, & ī fauces inflatas, ſic inimicoꝝ (q̄s plures habebat q̄ morbos) & in ꝑmis Ciceronis vrbanitatē effugit. Attamē cū inimicitię mortales eſſe debeāt, M. Tul. oblit⁹ priſtini odij, oblit⁹ iniuriarū, vtpote molli ingenio prędit⁹: Vatiniū nō ſolū laudauit, verūetiā in iudicio defendit. De quo ſic refert Quintil. in. xj. Dixit Cicero ꝑ Gabinio, & Publio Vatinio inimiciſſimis ſibi antea hoīb⁹, & in quos etiā orationes deſcripſerat.

Cicero placabilis.

¶MATV. Decimo anno) totidē exierāt ex quo Vatiniū Cicero defendit & laudauit.

In Victori no eſt: q anſea iure laudatus.

Tenet igitur populus Ro. Macedoniā, tenet Illyricū, tuetur Gręciā, noſtrę ſūt legiones, noſtra leuis armatura, noſtri eqtat⁹, maximeq; noſter eſt Brut⁹, ſemperq; noſter, cū ſua excellētiſſima virtute reip. natus, tū fato quodā paterni materniq; generis & nominis. Ab hoc igitur q̄ſq̄ bellū timet? q anteq̄ nos id coacti ſuſcepim⁹, in pace iacere, q̄ in bello vigere maluit. q̄q̄ ille qdē nunq̄ iacuit, nec hoc cadere verbū in tantā virtutis ꝓſtātiā poteſt. Erat eīm ī deſiderio ciuitatis, in ore, in ſermone oīm. Tātū autē aberat a bello vt cū cupiditate libertatis Italia arderet, defuerit ciuiū ſtudiis poti⁹ q̄ eos in armorū diſcrimē adduceret. Itaq; illi ipſi ſiqui ſunt, qui tarditatē Bruti reprehēderāt, tamē eiuſdē moderationē patiētiāq; mirētur. Sed iā video qd loquātur, neq; eīm id occulte faciūt. Timere ſe dicūt quomodo ferāt veterani exercitū Brutū habere, quaſi vero qcq̄ interſit inter A. Hirtii, C. Pāſę, D. Bruti, C. Cęſaris, & hūc exercitū M. Bruti. Nā ſi quatuor exercit⁹ ii de qbus dixi, ꝓpterea laudātur q ꝓ populi Ro. libertate arma cepetūt: quid eſt cur M. Bruti exercit⁹ nō in eadē cauſa reponatur? At eīm Veteranis ſuſpectū eſt nomē M. Bruti magis q̄ Decii? Eqdē nō arbitror, & ſi eīm Brutoꝝ cōmune factū & laudis ſocietas eſt, eo tamē D. Bruto iratiores ſunt ii q id factū dolebāt, quo minus ab illo rē illā dicebāt fieri decuiſſe.

Quid ergo nũc agũt tot exercit⁹,niſi vt obſidione D.Brutus liberetur:q autẽ hos exercit⁹ ducũt?ii credo q Cæſ.res actas euerti,q cauſam veteranorũ ꝑdi volũt.Si ipſe viueret Cęſar, acrius credo actã ſua defẽderet,q̃ vir fortiſſim⁹ defẽdit Hirtius:aut amicior cauſę poteſt inueniri,q̃ fili⁹.at horum alter nõdũ ex lõginqtate grauiſſimi morbi recreat⁹,qcqd habuit viriũ id in eorũ libertatẽ defendẽdã cõtulit,quorũ votis iudicauit ſe a morte reuocatũ.Alter virtutis robore firmior q̃ ætatis,cũ iſtis ipſis veteranis ad D.Brutũ liberãdũ eſt ꝓfect⁹.Igitur illi certiſſimi iidẽq; Cęſaris actorũ patroni ꝓ D. Bruti ſalute bellũ gerũt,quos veterani ſequũtur. De libertate eñ populi Ro.nõ de ſuis cõmodis armis decernẽdũ vidẽt. Quid eſt igit̃ cur iis q D.Brutũ oĩbus † copiis cõſeruatũ velint,M.Bruti ſit ſuſpect⁹exercit⁹?An vero ſi qd eſſet qđ a M. Bruto timẽdũ videret̃,Pãſa id nõ videret?aut ſi videret, non laboraret?Quis eñ aut ſapiẽtior ad coniecturã rerũ futurarũ,aut ad propulſandũ metũ diligẽtior?atq huius animũ erga M.Brutũ ſtudiumq; vidiſtis:pręcepit oratione ſua qd decernere nos de Bruto,qd ſentire oporteret,tantũq; abfuit vt periculoſum reip.M.Bruti putaret exercitum,vt in eo firmiſſimum reip.præſidium & grauiſſimũ poneret.Scilicet hæc Pãſa aut nõ videt(hebeti eñ ingenio eſt)aut negligit.Quę eñ Cęſar egit ea rata eſſe nõ curat,de qb⁹ cõfirmãdis & ſanciẽdis legẽ comitiis Cẽturiatis ex auctoritate nr̃a latur⁹ eſt.

¶MATV. Paterni)Brutorum. Materni)Seruiliorum. Quo min⁹)Decius ꝑcipue a Cęſare diligebat̃,plurimiq; fiebat & ſecũd⁹ ab eo inſtitut⁹ hęres fuerat.Acrius credo acta ſua defenderet,quaſi dicat minime. Q̃ filius)Octaui⁹. Alter)Brut⁹. Quorũ votis populi)vt eſt dictũ ĩ prima Philippica. Alter)Octauius ſc;,cũ deriſu hoc & ſtomacho. Comitiis Cẽturiatis)Comitia Cẽturiata qd ſint,prius eſt dictũ.Cõſtãt eñ ex ſenſu & ętate,fieri vero intra pomeriũ nefas erat.

Deſinant igitur,aut ii q̃ nõ timẽt ſimulare ſe timere,ſed ꝓſpicere reip.aut ii q ciã verentur,nimiũ eſſe timidi:ne illorũ

ſimulatio,horũ obſit ignauia.Quę(malũ)eſt iſta ratio,ſem per optimis cauſis veteranorũ nomẽ opponere?quoꝝ etiã ſi amplecterer virtutẽ(vt facio)tamẽ ſi eſſent arrogãtes,non poſſem ferre faſtidiũ.At nos conãtes ſeruitutis vincula rũpere,impediet,ſi qs veteranos id nolle dixerit.Nõ ſunt enim credo inumerabiles q ꝓ cõmuni libertate arma capiant.nemo eſt pᷓter veteranos milites,q ad ſeruitutẽ ꝓpulſandã igenuo dolore excitet̃.Poteſt igit̃ ſtare reſp.freta veteranis ſine magno ſubſidio iuuentutis:quos qdem libertatis adiutores cõplecti debetis,ſeruitutis auctores ſeq non debetis.Poſtremo(erũpat eñ aliquãdo vera & me digna vox)ſi veteranorũ nutu mẽtes hui⁹ ordinis gubernãtur,oiaq; ad eorũ voluntatẽ dicta factaq; noſtra referũtur,optãda mors eſt:q̃ ciuib⁹ Romanis ſemper fuit ſeruitute potior. Oĩs eſt miſera ſeruitus,ſed fuerit q̃dã neceſſaria:ecquodnã principiũ putatis libertatis capeſſendę?an cũ illũ neceſſariũ & fatalẽ pene caſum nõ tulerim⁹,hũc ferem⁹ volũtariũ?Tota Italia deſiderio libertatis exarſit,ſeruire diutius nõ põt ciuitas.Serius populo Ro.hũc veſtitũ atq; arma dedim⁹,q̃ ab eo flagitati ſum⁹. Magna nos quidẽ ſpe & prope explorata libertatis cauſam ſuſcepimus.ſed vt concedam incertos exitus eſſe belli,Martemq; communem,tamen pro libertate vitę periculo decernendum eſt:non eñ in ſpiritu vita eſt,ſed ea nulla eſt omnino ſeruienti.Omnes nationes ſeruitutem ferre poſſunt,noſtra ciuitas non poteſt.nec vllam aliã ob cauſam niſi q, illę laborẽ doloremq; fugiunt:quibus vt careãt,oĩa perpeti poſſunt:nos ita a maioribus inſtituti atq; imbuti ſumus,vt oĩa cõſilia atq; facta ad virtutẽ atq; dignitatẽ referamus.Ita pᷓclara eſt recupatio libertatis,vt ne mors qdẽ ſit in repetẽda

libertate fugiẽda.Q̃ ſi immortalitas cõſeq̃ret̃ p̃ñtis p̃iculi fugã,tñ eo magis ea fugiẽda eſſe videret̃,quo diuturnior eſſet ſeruitꝰ. Cũ vero dies & noctes oĩa vndiq; fata circũſtẽt, nõ eſt viri noĩſq; Romani dubitare eũ ſpiritũ quẽ naturę qs debeat,patrię reddere.Cõcurrit̃ vndiq; ad cõe incẽdiũ reſtiguendũ,veteraniq; primi Cęſaris auctoritatẽ ſecuti,conatũ Antonii repulerunt.Poſt eiuſdẽ furorẽ Martia legio fregit, quarta afflixit, ſic a ſuis legiõibꝰ cõdẽnatꝰ irrupit in Galliã,quã ſibi armis aĩſq; infeſtã inimicãq; cognouit. Hũc A. Hirtii & C.Cęſaris exercitꝰ inſecuti ſunt.Poſt Pãſę delectꝰ Vrbẽ totãq; Italiã erexit.Vnus eſt oĩm hoſtis,q̃q̃ habet ſecũ L.fratrẽ chariſſimũ reipu. ciuẽ.cuius deſideriũ ciuitas ferre diutius nõ põt.Quid illa tetrius beluaʔ qd imaniusʔ q ob eã cauſã natus videt̃,ne oĩm mortaliũ turpiſſimus eſſet Antoniꝰ.Eſt vna Trebelliꝰ,qui iã cũ tabulis nouis rediit ĩ grãm.

¶MATVR. Sed p̃ſpicere reipublicę)quia ſimulant ſe timere & p̃ſpicere ne quid reſp. detrimenti capiat. Illorum ſimulatio) qui non timent. Sit ignauia) vt credat eos timere qui re vera non timent,ſed timere ſe ſimulant:ipſi qui timent,vehementius timent. Malum) interiectio eſt. Faſtidium) ſuperbiam a faſtu. Non ſunt credo innumerabiles.q.d.ſunt innumerabiles vt non ſint timendi veterani. Ingenuo dolore) nõ ſeruili,ſed q ĩgenuos decet. Põt igit̃ ſtare).q.d.minime põt. Ques) veteranos. Fatalẽ caſum) q̊ victus eſt Põpeius & Cęſar rerũ potitus. Hũc veſtitũ) ſaga. Non eñi in ſpũ vita eſt) hoc eſt in viuẽdo & ſpiritũ ducẽdo,ſʒ in actiõibꝰ & rebꝰ geſtis ac v̾tute. Vita ĩ quo cõſiſtat.

¶PHILIP. Nulla ſeruiẽti) Iuriſcõſulti ſeruitutẽ morti ꝯparãt tanq̃ mors ſit ſeruituti anteponẽda.hinc vox illa Laconis pueri memorabilis q ab Antigono Rege captus venditusq;,cum iuberetur a domino matulam ferre viriliter dixit, ȣυ δουλεύσω.i. non ſeruiam,mox ſe præcipitẽ dedit:atq; ita mori generoſe malunt q̃ turpiter ſeruire. Seruitus. Lacõis pueri animus.

¶GEOR. Faſtidiũ) arrogantiã,a faſtu.i.ſupbia.Ingenuo dolore non ſeruili.

¶ASCEN. In Victo ẽ.hoꝝ obſit ignauia: legit̃q; ſic, Oẽs natiões ſeruitutẽ ferre pñt, nos iſta a maioribꝰ &c. Cętera ĩterpoſita deſũt,nec ſunt ſane neceſſaria. Habet,Q̃ ſi immortalitas ꝯſeq̃ret̃ pñtꝭ p̃iculi fugã, tñ eo magꝭ ea fugiẽda eſſe videbat̃,q̃ &c.Itẽ, nõ eſt viri nominiſq; Romani.qđ placet,qa dicẽdo veſtri,ſignificent̃ illi nõ eſſe Romani.

¶MATVR. Sed ea nulla eſt oĩno ſeruiẽti) nam q ſeruit verius mortuus eſt,q̃ viuit. Q̃ ſi &c.) etiã ſi imortales euaderemus p̃ſens periculũ effugiẽtes,tñ tãto magis fugere immortalitatem deberemus,quanto ſeruitus futura eſſet diuturnior per ipſã immortalitatẽ.Quem naturę quis debeat) Omnino enim morituri ſumus. Chariſſimũ) reip.ciuẽ)ironice. Tabulis nouis) q̃ ne fierẽt ĩtercẽſſit Anto.nũc v̾o vt faciat auctor ẽ.

T.Plancus cæteri pares qui id pugnant,id agunt,vt contra rempublicam reſtituti eſſe videantur,ſolicitāt homines imperitos.Saxas & Caphones ipſi ruſtici atq; agreſtes?qui hāc rempublicam nec viderunt vnq̄,nec videre conſtitutam volunt : qui non Cæſaris, ſed Antonii acta defendunt : quos auertit agri Campani infinita poſſeſſio . cuius eos non pudere miror cum videāt ſe mimos & mimas habere vicinos. Ad has peſtes oppimēdas, quid eſt cur moleſte feceramus, ꝙ M. Bruti acceſſit exercitus ? immoderati credo hominis & turbulenti, vide ne nimium pene patientis,etſi in illius viri conſiliis atq; factis nec nimium, nec parum vnq̄ fuit. Omnis voluntas M. Bruti P.C.omnis cogitatio,tota mēs auctoritatem Senatus, libertatem Populi Romani intuetur.hæc habet propoſita,hæc tueri vult, Tentauit quid patientia proficere poſſet:nihil cum proficeret, contra vim ex periendum putauit.Cui quidem P.C.vos idem tribuere hoc tempore debetis,quod ad.xiii. Calen.Ianua.D.Bruto & C. Cæſari me auctore tribuiſtis, quorum priuatum de repub. cōſilium & factum auctoritate veſtra eſt comprobatū atq; laudatū.Quod idē in M. Bruto facere debetis,a quo inſperatum & repentinum reipublicę p̄ſidium legionum,equitatus,auxiliorum magnę & firmæ copiæ comparatę ſunt:ad iungēduſq; eſt Q. Hortenſius,qui cum Macedoniam obtineat,adiutorem ſe Bruto ad cōparandū exercitū fideliſſimū & cōſtātiſſimū p̄buit.Nā de Apuleio ſeparatim cēſeo referēdū,cui teſtis eſt per literas Brutus eū principē fuiſſe ad conatū exercitus cōparādi. quæ cum ita ſint,ꝙ C.Panſa Conſ. verba fecit de literis,q̄ a Q.Cepione Bruto Proconſ. allatæ & huic ordini recitatę ſunt,de ea re ita cenſeo.Cū Q.Cepio

nis Bruti Proconſ.opera,conſilio,induſtria, & virtute diffi-
cillimo reip.tempore prouincia Macedonia, Illiricum,cun-
cta Græcia,& legiones,exercitus,equitatus in Conſ. Sena-
tus,populiq; Rom.poteſtate ſint,id Q.Cepione in Brutum
Proconſ.bene & e republica & ſua,maiorūq; ſuorum digni-
tate conſuetudineq; reipu.bene gerendę feciſſe,eāq; rem Se
natui populoq; Ro.gratam eſſe & fore:† vtriq;. Qu. Cepio † vtq;.
Brutus Procōſ.prouinciam Macedoniam, Illyricum,totāq;
Gręciam tueatur,defendat,cuſtodiat,incolumēq; ſeruet:eiq;
exercitui,quem ipſe conſtituit,comparauit,pręſit,pecuniāq;
ad rem militarē,ſiqua opus ſit quæ publica ſit,& exigi poſ-
ſit,vtatur,exigat:pecuniaſq; a quibus videtur ad rem milita
rem mutuas ſumat,frumentum imperet,operamq; det vt cū
ſuis copiis q̄ proxime Italiam ſit:cunq; literis Qu.Cepionis
Bruti Proconſ.intellectum ſit,Qu.Hortenſii Proconſ. ope-
ra & virtute vehementer remp.adiutam: omniaq; eius con-
ſilia cum conſiliis Q.Cepionis Bruti Proconſ.coniuncta fu
iſſe,eamq; magno vſui reipu.fuiſſe,Q. Hortenſium Procōſ.
recte & ordine exq; republi. feciſſe: Senatuiq; placere Qu.
Hortenſium Proconſ.cū Q.Cepione Procōſ.& Legatis ſuis
Macedoniā ꝓuiciā obtinere quoad ei ex S. C.ſucceſſum ſit.

¶MATV. Ipſi ruſtici) homines ruſtici erāt Saxa & Capho. Auertit)abduxit a repu-
blica & ad Antoniū traduxit. Cuius) agri. Mimos & mimas) qb⁹ & ipſis ager Cāpa
nus fuerat diuiſus. De Apuleio)de q̄ Brut⁹ ad Cic.ſcribit in Epiſtol. A.Qu. Cœpio
ne.) M. Brut⁹ ꝓprio & vero noīe dictus eſt Qu. Cœpio Brutus & tamen M. Brutus Q. Cœpio.
appellatus. Senatuſconſultis verum exprimebatur nomen.

¶PHILIPPVS. Pecuniam exigit) M. Brutus cum a Lyciis pecuniā popoſciſ-
ſet eos ad deſperationem redegit, vt ſe omnes vltronea cæde ferro flammaq; perime- Lyciorum
rent. Quod ſpectaculum prorſus Tragicum haud q̄q̄ Brutus ſpectare ſuſtinuit. Idem facinus.
ſcribens olim ad Pergamenos epiſtolam ex Laconiſmo breuitateq; Spartana ſic inqt,
Audio vos Dolabellę dediſſe pecunias. ſi ſpōte dediſtis, faſſi eſtis iniuriam: ſi inuiti, hoc
oſtendetis: ſi e diuerſo, eas mihi ſponte dederitis.

M. T. C. in M. Antonium Philippica Vndecima.

MAgno in dolore ſum P.C.vel mœrore potius,quē ex crudeli & miſerabili morte C.Trebonii optimi ciuis moderatiſſimiq; hoís accepim9. Ineſt tñ alíqd qđ reip.ꝓfuturũ puté.perſpexím9 em̃ quãta in iis q cõtra patriã ſcelerata arma ceperunt, ineſſet imanitas.nã duo hęc capita nata ſũt poſt hoíes natos teterrima & ſpurciſſima Dolabella & Antoni9:quorũ alter effecit,qđ optabat:de altero patefactũ eſt,qd cogitaret.L.Cinna crudelis,C.Mari9 i iracundia pſeuerãs,L.Sylla vehemẽs: neq; vlli9 horũ in vlciſcẽdo acerbitas ꝓgreſſa vltra mortẽ eſt,q̃ tñ pœna in ciues nimís crudelis putabať.Ecce tibi geminũ in ſcelere par,inuſitatũ, inauditũ,ferũ,barbarũ.Itaq; quorũ ſũmũ quõdã inter ipſos odium bellũq; meminiſtis,eoſdem poſtea ſingulari inter ſe conſenſu & amore deuinxit impuriſſimę naturę & turpiſſimę vitæ ſimilitudo. Ergo id quod fecit Dolabella in quo potuit,multis idem minatur Antonius : ſed ille cum ꝓcul abeſſet a Conſſ.exercitibuſq; noſtris,neq; dũ Senatum cum repub.conſpiraſſe ſenſiſſet, fretus Antonii copiis ea ſcelera ſuſcepit,q̃ iã Romę ſuſcepta arbitrabať a ſocio furoris ſui.

¶GEOR. MAgno i dolore)Allato de mõte Trebõij nũcio quẽ Dolabella dolo oppſſuz i Aſia crudeliſſime cruciatũ iterfecerat:& Dolabella hoſte iudicato,cũ alij iudicarẽt ꝑ uato ipiũ deferẽdũ,alij alteꝝ Cõſulẽ mittẽdũ ad id bellũ: Cic.neutrã ſniaз ꝓbat, qa ꝑter morẽ maioꝝ fiat.deide qa iutile & inhoneſtũ tũ reip.cũ ꝯo Cõſulib9.ſз decernẽdum vt id negociũ Bruto & Caſſio,qui ipſi partim in Gręcia pti in Aſia ſint,ꝯmittať.

CVm Brut9 & Caſſi9 Antoniũ & amicos Cęſarꝫ occiſi formidãtes Vrbe exceſſiſſent aucta ilico Antonij ptãs ẽ:itaq; ad ꝓuícias occupãdas, & exercit9 q vſq̃ eẽnt ſibi vẽdicãdos aim adiecit Cũq; in ꝑmis Syriã cupet iã Caſſio decretã,& ſuſpectũз ſe ai aduerteret,foreq; colligeret vt maiorẽ de ſe ſuſpicionẽ excitaret,ſi illã peteret:Dolabel

MATVR. lã iuuenẽ audacẽ & ambitioſuз,quẽ clam ſibi adiungebat Senat9, q̃ıñã Antonio aſſiduo ꝑus fuiſſet aduerſat9,ad Syriã petẽdã & paratũ in Parthos exercitũ ipulit.cũq; ipetrari res ꝑ Senatũ nõ poſſet,lege lata ad populũ magnis tñ ꝯtẽtionib9,Syria & Parthicũ

bellū Dolabellę decreta pꝛuincia eſt. Erat tūc Aſię pſectus C. Trebonius vnus ex Cęſarſ pcuſſorib⁹, q Antoniū extra curiā detinuerat dū Cęſar ꝯfoderet. Is ciuitates muro ſepie bat, pecunias ꝯgerebat, exercitū parabat, Bruto Caſſioq; vt id faceret imp̄mis adhortātib⁹. venientē ad ſe Dolabellā Pergamo & Smyrna nō admiſit, & qm̄ Cōſul erat, extra muros ꝯmeatū parari iuſſit. cūq; vrbes illę luaderet, neq; tn̄ pficeret qcq̄ vt Epheſi recipet Treboni⁹ mādauit, illuc ꝯo tēdētē ex interuallo qſdā ſubſeq iuſſit. Ij recedētē Dolabellā nocte ſupuenīēte itu[e]tes, nec vlteri⁹ ſuſpicati qcq̄, paucſ relictſ q pſeqrent adhuc. Smyrnā ſe recepe. Sȝ ꝯuerſus Dolabella & eos q relicti fuerāt adept⁹, occidit oēs, Smyrnā ꝯtēdit, icuſtoditā offēdit, admotiſq; muro ſcalis occupat: Treboni⁹ ī lecto deph̄eſus ſic occidit vt ipſe narrat Cic. et Appian⁹ refert. Treboniū ſupplicaſſe militib⁹ vt ad Dolabellā duceret, ſpōteq; ſecutum ſe dixiſſe. Ductꝯo turmę cū ituerct illū, eia ſeqre tu poſt rńdiſſe, caput iteri nob ꝯbēnā vt hoc afferam⁹ nob mādatū, & hoc dicto caput abſcidiſſe: Dolabellā añ lucē ꝓ Tribunali vbi iudicās ſedere ſolebat Treboni⁹, poni iuſſiſſe, exercitui q ex Cęſarſ fuiſſet pcuſſorib⁹, & caput & reliquum corp⁹ ludibrio extitiſſe. Allato Romā de Trebonij cęde nūcio Dolabella hoſtſ iudicat⁹ eſt, de q̄ pſeqūdo cū in Senatu relatū fuiſſet, & alij ꝓuato cuiuis optio & innocētiſſimo iperiū deferēdū, alij alterū Cōſulē mittēdū cēſerēt, neutrā ſniam ꝓbat Cic. dicēs ꝑter maioꝝ morē faciendū, ſi ꝓuato imperiū deferaſ, & inutile atq; inhoneſtū tū ipſis Cōſulib⁹, tū reip. ſi alter Cōſulū mittaſ. Negociū Bruto & Caſſio q in vicinis erāt locis dādū ſuadet: nā Brutus in Macedonia ꝯſabaſ & Gręcia: Caſſius eo ꝯſilio ex Italia pſectus fuerat, vt Dolabellā Syria phiberet. Exordiſ aūt Cic. ꝑmodū qđ ex ipſo naſci videt incōmodo, q̄ affecta erat reſpub. miſerabili Trebonij morte. vt aiaduertētes tā atrox Dolabellę facin⁹, ab Antonio q lōge crudelior eſt & ſceleratior diligentius vigilantiuſq; caueant. Et hoc in hac Philippica Ciceronis fuit conſilium, per hanc ex Dolabellæ ſcelere occaſionem magis magiſq; in Antonium Senatores accendere, in quem inuehitur, eius ſceleratiſſimos commemorās & audaciſſimos comites, ac nihil nō auſuros dicens niſi q̄ ꝑmū opꝑmanſ. Vel mœrore potius) nam dolor eſt quiddam generalius, mœror particularius, vtrūq; ſic diffinit Cicero, Dolor eſt ægritudo cruciās, mœror ęgritudo flebilis. Crudeli) quoniā ab ſciſſum caput. Miſerabili) qui etiam poſt mortem ludibrio fuit militibus. Immanitas) qualis ferarum omnem egreſſa humanitatem. Alter) Dolabella Trebonium occidit, & Syriam prouinciam occupauit. De altero) Antonio. patefecit enim quid cogitaret prouinciam Galliam occupare, vt inde armatus Vrbem & imperium inuaderet. Vltra mortem) ſicuti in Trebonio Dolabella. Dolor mœror. Trebonius

¶PHILIP. Progreſſa vltra mortem nimirum inhumana crudelitas & efferata immanitas videri poteſt illorum qui in inimicos ſæuiunt atq; graſſantur vltra morteȝ, quibus dici poteſt illud Maronianum, Vlterius ne tende odijs, Carpitur apud poetas merito conuicio Achilles, perinde ac omnis humanitatis oblitus, qui trahit hectorem ad currum religatum, lacerari & ſentire putanſ, in quo nullus reſidebat ſenſus. Fuerūt prꝫterea non pauci, qui inimicos etiam mortuos punierunt. execratur apud Ennium. Thyeſtes & dirum cruciatum optat fratri primū vt naufragio pereat Atreus, vt ſaxis fixus aſperis euiſceratus ſaxa aſpergat tabo ſanie & ſanguine atro, neq; ſepulchruȝ quo ſe recipiat habeat. Ita ignaris hoīes in vita mentibus errant, qui in mortuos acerbe, ſæuiūt atq; graſſanſ. Ecce tibi) familiare M. Tullio eſt vt in reb⁹ aduerſis inopinatiſq; atq; indignis vſurpet id gen⁹ elocutiōis. In Ep̄lis ad Atticū, Ecce tibi nūci⁹ pueros veniſſe Rom. Inuſitatū) inauditū. Dialyton eſt ſine diſſolutū. quę rhetorica exornatio multum habet concinnitudinis. Ecce tibi. Vltra mortem ſæuientes.

¶MATV. Ecce tibi) ſupabundat tibi, vt ſępe apđ Vergiliū, & ſermo eſt iratſ ꝯgruēs. Quorum) Dolabellę & Antonij, de quorum inimicitijs ſatis multa dicta ſunt prius. In quo potuit) in Trebonio. Conſſ. Panſa) & Hirtio. A ſocio fru.) Antonio. Dialyton.

Quid ergo hunc aliud moliri? quid optare cenſetis? aut quã omnino cauſam eſſe belli? omnes qui libere de repub. ſenſimus, qui dignas nobis ſententias diximus, qui rempu. liberam eſſe voluimus, ſtatuit ille quidem non inimicos ſed hoſtes: maiora tamen in nos q̃ in hoſtem ſupplicia meditatur. Mortem naturę pœnam putat eſſe, iracũdiæ, tormentũ atq; cruciatum. Qualis igitur hoſtis habendus eſt is, a quo victore ſi cruciatus abſit, mors in beneficii parte numeret? Quãobrem P.C. q̃q̃ hortatione non egetis (ipſi enim veſtra ſpõte exarſiſtis ad libertatis recuperandę cupiditatem) tamen eo maiore aĩo ſtudioq; libertatẽ defendite, quo maiora ꝓpoſita victis ſupplicia ſeruitutis videtis. In Galliã inuaſit Antonius, in Aſiã Dolabella, in alienã vterq; ꝓuinciã. Alteri ſe Brutus obiecit, ĩpetũq; furẽtis atq; oĩa diuexare & diripe cupiẽtis vitę ſuę ꝑiculo colligauit, & a ꝓgreſſu arcuit, a reditu refrenauit: obſideri ſe paſſus, ex vtraq; parte cõſtrixit Antoniũ. alter in Aſiã irrupit curſum, vt in Syriã patebat via

†Marſo certa neq; lõga. Quid opus fuit cũ legiõe ꝑmiſſo † Mariſo neſcio quo Octauio ſcelerato latrõe atq; egẽte? q popularet agros, vexaret vrbes, nõ ad ſpem cõſtituẽdæ rei familiaris, quã tenere eũ poſſe negãt q norũt. mihi. n. hic Senator igno

† ſtatũ. tus eſt, ſed ad p̃ſentẽ † paſtũ mẽdicitatis ſuæ, conſecutus eſt Dolabella nulla ſuſpiciõe belli. Quis eñ id putaret? ſecutę collocutiões familiariſſimę cũ Trebonio, cõplexuſq; ſummæ beneuolẽtię falſi indices extiterunt in amore ſimulato, dexterę, quę fidei teſtes eſſe ſolebant, perfidia ſunt & ſcelere violatę. Nocturnus fit introitus in Smyrnã, quaſi in hoſtiũ vrbem, quę eſt fideliſſimorum antiquiſſimorumq; ſociorũ. oppreſſus eſt Trebonius: ſi vt ab eo qui aperte hoſtis eſſet,

incautus:ſi vt ab eo qui ciuis etiã tum ſpeciem haberet, mi
ſer. Ex quo nimirum documentum nos capere fortuna volu
it, quid eſſet victis extimeſcendũ. Conſularem hominem, Cõ
ſulari imperio prouinciam Aſiam obtinẽtem Samario exu
li tradidit: interficere ſtatim, captum noluit, ne nimis credo
in victoria liberalis videretur: cũ verborũ contumeliis opti
mum virum inceſto ore laceraſſet, tum verberibus ac tor
mentis quęſtionẽ habuit pecunię publicę, idq; per biduum.

¶MATV. Mortẽ) ſi enĩ occidat, exiſtimat naturã pœna affici, q̃a diſſoluit aĩa a cor — Mors natu
pore: ſi etiã torq̃at & cruciet, iracũdię ſatiſfieri. Ex vtraq; parte) reditu & ꝓgreſſu. — rę pœna.
Marſo Octauio) hic Legatus cũ Dolabella eſt ꝓfectus. Qui popularet agros) Aſiati
cos. Quã) rem familiarẽ. Tenere) tueri, & ſeruare. his enĩ erat moribus, eaq; ꝓdiga — Al:j ſtatuz
litate vt tueri parta neq̃ret. Hic Senator) hoc cũ ſtomacho ait. Ad p̃ſentẽ paſtũ) q̃ — legunt.
p̃ſentẽ paſcerẽt edacitatẽ cũ in dies viuerent, & p̃ſentis tãtũ diei haberẽt rationẽ. Nul
la ſuſpicione belli) cũ nihil bellicũ metuerẽt ij populi ꝑ quoꝝ agros iter habebat. Secu
tę collocutiões) nã & ſi intra vrbes nõ recipiebat, cũ eo tamen colloquebat, & cõmeat᷑
extra vrbẽ prębebat. Fidei) cui Numa Pompilius dextram cõſecrauit, vt ait Liuius: — Dextera fi
quã etiã Plinius in fide inq̃t appeti. Nocturnus) ſcalis noctu admotis muro. Smyr — dei ſacrata.
nam) poſt Clazomenas in Ionia Smyrna eſt: a qua ſinus Smyrneoꝝ. Lydi eã euertere;
Antigonus ꝓus, deinde Lyſimachus ſuſcitauit. Pars in monte ſita eſt, pars maxima
in cãpo iacet Melas amnis p̃ter fluit. De Homeri origine cũ aliis q̃buſdã certãt Smyr
nei, auctor Strabo, qui hoc in loco obſidione a Dolabella Trebonium captum dicit, &
dirutas ꝓplures vrbis partes. Qui apte hoſtis eſſet) ſed hoſtis apte nõ erat, nã ſi ho
ſtis fuiſſet, incautus eſſet habendus Trebonius q̃ ſic ſe opprimi ſiuiſſet. Qui ciuis eti
am tũ ſpeciẽ haberet, cũ hoſtis eſſet patrię ſicut poſtea iudicatus eſt. Miſerũ) nã occi
di a ciue miſerũ eſt. Quid eſſet victis extimeſcendũ) cũ hęc fiunt, neq; victis neq; ab
hoſtibus, ſed a ciuibus. Conſularem) Trebonium.
¶GEOR. TRA. Samariũ a Samario) quæ eſt regio Aſſyriæ iuxta Palęſtinã) Tor
torem) A torquendo tortor dicitur. Eculeus) genus eſt tormenti.
¶MATV. Samario) is a Dolabella ad Trebonio caput amputãdũ miſſus eſt. In
terficere ſtatim) aliter tñ recitat Appianus. Inceſto) turpi, impuro. Quęſtionẽ ha — Samarius.
buit) quęſiuit ꝑ tormenta vbi eſſet pecunia publica ex vectigalibus & tributis.
¶PHILIPPVS. Mortem naturæ pœnam) vetus ſententia celebratur, Mors miſe
ra non eſt, ſed aditus ad mortem eſt miſer. Cõtra in oratione pro Milone mortem pu
tat naturę finem eſſe, non pœnaꝫ. In oratione pro Seſtio, Neſciebam vitam breuẽ eſſe,
curſum glorię ſempiternũ: cũ eſſet oĩbus definita mors, optãdũ eſſe vt vita, q̃ neceſſita
ti deberet patrię potius donata q̃ reſeruata naturę videret. Hinc a Ceſtio declamatore
dictũ eſt, Vbi eſt ſacra illa vox tua, Mori naturę finis eſt nõ pœna: hoc tibi vni nõ liq̃t.
Cęſar mortẽ adeo leue ſuppliciũ putabat, vt cum audiſſet Carnulium morti damnatũ
anticipaſſe eam, exclamauerit, Carnulius me euaſit. Et in recognoſcẽdis cuſtodijs pręc
anti cuidam pœnę maturitatem, reſponderit, Nondum tecum in gratiam redij.

poſt ceruicibus caput abſcidit,idq; fixũ geſtari iuſſit in pilo:reliquum corpus tractum atq; laniatum abiecit in mare. Cũ hoſte hoc bellandũ eſt,a cuius teterrima crudelitate oĩs barbaria ſuperata eſt.Quid loquar de cæde ciuiũ Romanorũ? de direptiõe fanorũ? quis eſt q pro rerum atrocitate deplorare tãtas calamitates queat? Et nũc tota Aſia vagatur, volitat vt Rex:nos alio bello detineri putat,quaſi vero non vnũ idẽq; bellũ ſit cõtra hoc iugũ impiorũ nefariũ. Imaginẽ Antonii crudelitatis in Dolabella cernitis: ex hoc illa effecta eſt,ab hoc illa Dolabellæ ſcelerũ pcepta ſunt tradita. Num leniorem q̃ in Aſia Dolabella fuit,in Italia, ſi liceat, fore putatis Antõiũ? Mihi qdem & ille pueniſſe videt̃,quoad ꝑgredi potuerit feri hois amentia: neq; Antonius vllius ſupplicii adhibendi,ſi poteſtatem habeat,vllam partem eſſe relicturus.Ponite igitur ante oculos Patres C. miſerã qdem illam & flebilem ſpeciem,ſed ad incitãdos animos veſtros neceſſariam, nocturnum impetũ in vrbẽ Aſię clariſſimam,irruptionem armatorum in Trebonii domum,cũ ille miſer prius latronum gladios videret,q̃ quę res eſſet,audiſſet: furentis introitum Dolobellæ;vocem impuram,atq; os illud infame,vincula,verbera,eculeum,carnificẽ, tortorẽq; Samarium, quæ tuliſſe illum fortiter & patienter ferunt. Magna laus meoq; iudicio omnium maxima. eſt enim ſapientis quicquid homini accidere poſſit,id præmeditari:ferẽdum modice eſſe, ſi aduenerit. Maioris eſt omnino conſilii prouidere,ne quid tale accidat:ſed animi non minoris,fortiter ferre,ſi euenerit. At Dolabella quidẽ tam fuit imemor humanitatis (q̃q̃ eius nunq̃ particeps fuerit) vt ſuã inſatiabilem crudelitatem exercuerit,nõ ſolum in viuo, ſed etiam

in mortuo:ac in eius corpore lacerando atq; vexando, cũ animum ſatiare non poſſet,oculos pauit ſuos . O multo miſerior Dolabella q̃ ille, quem tu miſerrimum eſſe voluiſti . Dolores Trebonius ꝑtulit magnos,multi ex morbi grauitate maiores, quos tamẽ nõ miſeros,ſed laborioſos ſolemus dicere. Longus fuit dolor bidui:at cõpluribus hominibus annoꝝ ſępe multorũ.nec vere grauiora ſunt carnificũ tormẽta,q̃ interdũ cruciamenta morboꝝ.alia ſunt inquã,o perditiſſimi homines & amẽtiſſimi multo miſeriora:nam quo maior vis eſt animi q̃ corporis,hoc ſunt grauiora ea quæ concipiuntur animo, q̃ illa q̃ corpore.miſerior igitur qui ſuſcipit in ſe ſcelus,q̃ is q alterius facinus ſubire cogitur.Cruciatus eſt a Dolabella Trebonius: & q̃dẽ a Carthaginẽſibus Regulus.in qua re cũ crudeliſſimi Pœni iudicati ſunt in hoſte,qd in ciue de Dolabella iudicãdũ eſt?

Ceruices.

¶PHILIP. Ceruicibus caput abſcidit) veteres maluerunt pluraliter dicere ceruices q̃ ceruicẽ ſingulariter. Primus Hortẽſius ceruicẽ dixiſſe tradit,in oratione cõtra Vatiniũ, Fregeris in carcere ceruicẽ ipſi Vectio.græce αὐχὴν dicitur ceruix: inde κυρταυχένα,i. curuã ceruicẽ dicũt:quod cuꝫ imitari vellet Pacuuius,improſpere ac duriter effinxit incuruiceruicum pecus.hinc ait Quintilianus, Cum κυρταυχένα mirati ſumus,incurui ceruicum pecus vix a riſu defendimus. (Incuruicer- uicũ pec⁹.) Iugum impiorum) Dolabellam & Antonium ſignificat,qui duo veluti coniugati copulatiq; bellum nephariũ moliebantur.cõſimiliter Apuleius iugũ ſororiũ appella: ſorores duas Pſyches perfidioſiſſimas nequiſſimaſq;. O multo miſerior) Socraticũ decretũ eſt,quod & a Platone atq; Ariſtotele principib⁹ philoſophorũ latiſſime explicat:peius eſſe iniuriam facere q̃ pati.qd gręce dicitur, κάκιον ἐστι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι. Dolores nõ miſeros ſed laborioſos) in ſecũda Tuſculana aſſerit dolorẽ nõ eſſe malũ,& ob hoc cõſequẽter nõ eſſe miſerũ,q̃uis res ſit triſtis, aſpera,amara,inimica naturæ ad patiendumq; difficilis. (Dolor non eſt malum)

¶MATV. Hoc iugum) hanc ſeruitutem quam nobis veluti iugũ volunt imponere. (Iugum.) Eculeum) tormenti genus eſt,equuleus ab equo diminutiuũ dicitur & equulus & equula.f.g. Modice) moderate. Miſerior qui ſuſcepit in ſe ſcelus) qui peccat:cõcipit eĩm quã pœna ob cõmiſſum peccatum dignus ſit,& torquetur aſſidue. (Eculeus.) hinc Iuuenalis ait, Cur tñ hos tu Euaſiſſe putes,quos diri conſcia facti Mẽs habet attonitos,& ſurdo verbere cædit Occultum quatienti animę tortore flagellũ? Pœna aũt vehemens,& multo ſæuior illis Quas & Cęditius grauis inuenit & Rhadamãtus: Nocte,dieq; ſuũ geſtare in pectore teſtẽ. (Conſciẽtiæ tormenta.) Cruciamẽta morborũ) vt claui,podagræ, tormina. Subire) pati. Regulus) de quo notiſſima hiſtoria. Eſt autem locus comparatiõis a minori ad maius , ſi crudeles in hoſte iudicati ſunt Pœni, quãto crudelior in ciue Dolabella eſt habendus.

An vero hoc conferendū eſt? an dubitandū vter miſerior:is ne cuius morté S.P.q: R. vlciſcitur,an is qui cuncti ſentētia Senatus hoſtis eſt iudicatus? Nam cęteris quidem vitę partibus qs eſt qui poſſit ſine maxima contumelia conferre vitā Trebonii cum Dolabellæ? Alterius conſiliū,ingenium,humanitatē,innocentiā,magnitudinē animi in patria liberanda, quis ignorat? Alteri a puero pro deliciis crudelitas fuit. deinde ea libidinum turpitudo,vt in hoc ſit ſemper ipſe lætatus ꝙ ea faceret, q̄ ſibi obiici ne ab inimico quidem poſſent verecundo. Et hic,dii immortales,aliquando fuit meus amicus:occulta eñ erant vitia non inquirenti:neq; nunc fortaſſe alienus ab eo eſſem,niſi ille vobis,niſi mœnibus patriæ,niſi huic vrbi,niſi diis penatibus, niſi aris & focis omniū †noſtrū,niſi deniq; naturę & humanitati inuentus eſſet inimicus,a quo admoniti diligētius & vigilātius caueramus Antonium. Etenī Dolabella nō ita multos ſecū habuit notos ac inſignes latrones. At videtis quot & q̄ multos habeat Antonius. primū L. fratrem; quam facē dii immortales? quod facinus? quod ſcelus? quem gurgitem? quā voraginem? Quid eum non ſorbere animo? quid non haurire cogitatione? cuius ſanguinem nō bibere cēſetis? in cuius poſſeſſiones atq; fortunas non impudētiſſimos oculos ſpe & mente defigere? Quid Cenſonium? qui ſe verbo Prætorem eſſe Vrbanū cupere dicebat,re certe noluit. quid Beſtiam? qui ſe Conſulatū in Bruti locū petere profitetur. atq; hoc quidē deteſtabile omen auertat Iuppiter. q̄ abſurdum autem qui Prætor pop. Ro. fieri nō potuerit,petere eum Conſulatū? niſi forte damnatus etiam a vobis populoq; Romano,putat altercari vobiſcū,homo ſūmo ingenio,ſumma potentia,qui ex ædilitate ad Conſulatum ſoluatur legibus,q̄q̄ leges eam non tenent credo dignitatem.

† noſtrorū

At hic me defendente quinquies abſolutus eſt:ſexta palma vr-bana etiam in gladiatore difficilis,ſed hæc Iudicum culpa, nõ mea eſt. Ego defendi fide optima,illi debuerunt clariſſimum & præſtantiſſimum Senatorem in ciuitate retinere.qui tamen nunc nihil aliud agere videtur, niſi vt intelligamus illos quo-rum res iudicatas irritas fecimus, bene & e rep.iudicaſſe.neq; hoc in hoc vno eſt: ſunt alii in eiſdem caſtris honeſte condẽna-ti,turpiter reſtituti:quod horum conſilium qui omnibus bo-nis hoſtes ſunt,niſi crudeliſſimum putatis fore?

¶MATV. Alterius) Trebonij. Alteri) Dolabellę. Re certe noluit) quia ad prædas & rapinas Antoniũ ſequi maluerat. Quid Beſtiã) is eſt L.Beſtia q̃ in Præturę petitio-ne repulſam paſſus eſt,& ambitus damnatus,& ſi Cicero eũ defendit.Ipſe in epiſtola ad Q.fratrẽ. Ad.iiij.idus Februarias dixi pro Beſtia de ambitu apud Prætorem CN.Do-mitium in foro medio maximo cõuẽtu:incidiq; in eũ locũ in dicẽdo, cũ Sextius multis ĩ tẽplo Caſtoris vulneribus acceptis pręſidio Beſtię ſeruatus eſſet. Damnationẽ) q̃a nõ Prętor renunciatus eſt,ſed ambitus paulo poſt damnatus fruſtra defendente Cicerone. Alter Cæſar Vopiſcus) & hic cũ Antonio erat homo Aedilitius,& tñ Cõſulatũ petebat, cum lex eſſet vt fieri Cõſul non poſſet qui Prætor non fuiſſet. erat præterea adoleſcẽs,vt per ætatem adipiſci magiſtratum nequiret. Homo ſummo ingenio) ironice om̃ia.me-minit huius Vopiſci Cic.in Epiſtolis ad Atticũ ſæpe. Vopiſcũ vocabant veteres vnum e geminis qui recenti vtero naſceret:altero interempto,abortu, vt tradit Plinius. Sexta palma) ſi accuſaretur iterum difficile eſſet defendere,& victoriã defendẽdo conſequi cum ad Antoniũ tranſierit,& gladiator factus ſit. Sed hæc iudicũ culpa nõ mea eſt) quo mi-nus abſolueretur:nam defendi quidẽ ego,vt alias,ſed iudices damnauerunt & extruſerũt. omnia tñ ironice. Quid tũ nihil aliud nũc agere videtur) Antonio hærens, & oĩa cõtra patriam faciens. Illos iudices) qui damnauerunt ſentẽtiis ſuis:quorum res iudicatas ir-ritas fecimus,defendendo Vopiſcum,& irritũ iudicium faciendo,illum abſoluendo & re-ſtituendo Neq; hoc in vno eſt) hoc eſt non in vno ſolo irritas fecimus res iudica-tas. In eiſdem caſtris) Antonij.

Vopiſcus. | Vopiſci. | Vopiſci.

¶PHILIP. Cæſar Vopiſcus) Vopiſcum priſci appellant eum qui ex duobus cõceptis vno abortu excluſo,ad partum legitimum perducitur.

Immo Be-

¶ASCEN. Multũ per totã hãc orationẽ aberrant exẽplaria q̃ ſecuti ſunt interpretes a Victorino:& propterea in exponẽdis pluſculis locis miſere hallucinantur:ſed ipſis igno-ſcendũ eſt,cũ verã lectionẽ diuinare nequierint. Poſt illud,mœnibus patriæ,deerant hæc verba:niſi huic vrbi,niſi dijs penatibus,niſi aris & focis omniũ noſtrũ,niſi deniq; natu rę,&. Vbi vero exemplum q̃d ſequor,habet omniũ noſtrũ,Trapezuntius legit noſtrorũ. Vbi vero Vopiſcus legebat:ſic legendũ eſt,Niſi forte damnatus a vobis populoq; Roma no,putat altercari vob ſcum,homo &c.eaq; ſunt vera verba.Quid eñ Cæſar Vopiſcus ad hunc locum. Et quod ſequitur,qui ex ędilitate ad Cõſulatum,ſic in eodem exemplari le-gitur,& ſubauditur tranſuolare contendit.

¶GEORG. Omnium noſtrorum) pro noſtrum,more antiquo.

Accedit Saxa neſcio qs (quẽ nobis Cęſar ex vltima Celtiberia †vrbis Trib.pl.dedit) caſtroꝝ antea metator,nũc ſperat† vrbẽ,a qua cũ ſit alienus , captis aliis nobis dominetᶜ .Cũ hoc veteranus Capho , quo neminẽ veterani peius oderunt.His quaſi prę ter dotẽ quã in ciuilibus malis acceperãt, agrũ Cãpanũ eſt largitus Antonius,vt haberẽt reliquorũ nutriculas prędiorũ: quibus vtinã cõtẽti eſſe poſſent:ferremus & ſi tolerabile nõ erat. Sed quiduis patiẽdũ fuit,vt hoc deterrimũ bellũ non haberemus. Quid illa caſtroꝝ M.Antonii lumina, nõne ante oculos ꝓponitis? primũ duos Collegas Antonioꝝ & Dolabellę Nuculã & Lentonẽ Italiæ diuiſores,lege ea quã Senatus per vim latã iudicauit: quoꝝ alter cõmentatus eſt mimos , alter ægit †Apalo Tragœdiã.Quid dicã de †Apulo Domitio,cuius bona modo preſcripta vidimus ? tãta procuratorũ eſt negligẽtia . At hic nuper ſororis filio infudit venenũ,non dedit : ſed non poſſunt nõ prodige viuere, qui noſtra bona ſperant cũ effundunt ſua. Videte etiã P. Decii auctionẽ clariſſimi viri, qui maioꝝ ſuoꝝ exẽpla proſequẽs,ꝓ alieno ſe ære deuouit : emptor tamẽ in ea auctione inuẽtus eſt nemo. Hominẽ ridiculum, q ſe exire ære alieno putet poſſe,cũ vẽdat aliena. Nã quid ego de Trebellio dicam? q̃ multæ videntur furiæ debitorũ? vindicem enim nouarum tabularum,nouam tabulam vidimus. Quid de Plãco, qui pręſtantiſſimos ciues Aquilę potentia expulit ? & quidẽ crure fracto.qđ vtinã ante illi accidiſſet,ne huc redire potuiſ†Caniniũ. ſet.Lumen & decus exercitus illius pene pręterii † C.Annium Cimbrum Lyſidici filiũ (Lyſidicum ipſum in Gręco verbo, qui omnia iura diſſoluit) niſi forte iure germanũ Cimber occidit.Cũ hanc & huius generis copiã tãtã habeat Antonius,qđ ſcelus omittet, cũ Dolabella tãtis ſe obſtrinxerit parricidiis:

neq̄uaq̄ pari latronū manu & copia? Quapropter vt inuitus ſę pe diſſentior Q. Fuſio, ita ſum eius ſentētię libēter aſſenſus: ex quo iudicare debetis me nō cū hoīe ſolere, ſed cū cā diſſidere.

¶GEOR. Ex vltima Celtiberia) ea eſt Hiſpaniæ regio Celtis Gallis vicina. Caſtrorū metator) Meta caſtra dicuntur ꝙ metis diriguntur.

¶MATVR. Cæſar) Iulius. Neſcio quis) per cōtēptū ſic ait. Ex vltima Celtiberia) q̄ pars eſt Hiſpanię, per quam Tagus & Anas flumina decurrunt. Caſtrorum metator) qui locos parabat & purgabat metādis, hoc eſt ponēdis caſtris. Nūc vrbis metator) hoc eſt diuiſor. metari eñ diuidere eſt & partiri. Horati⁹, Nulla decē pedis metata priuatis porticus. A qua) vrbe. Alienus) q̄a ex Celtiberia. Suo capiti dñet ſaluis nobis?) q. d. minime decet etiā ſibiipſi dñari Saxā & ſuo capiti liberūq; eſſe, dū ſalui & incolumes nos ſumus. His) Saxę & Cafoni. Dotē) ingētes diuitias a Cęſare veluti dotē quandā ꝓbitas. Nescio qs. Alter legēdum.

Nutriculas) veluti nutriculas, hoc eſt fructus prędiorū q̄bus nutrirentur. Lumina) ironice. Lege) agraria quā ꝑ vim tulit Antoni⁹. Cōmētat⁹) effinxit comœdiā. Proſcripta) venalia ꝓpoſita, ſicut ꝓſcribi dicit̄ domus, cū venalis fit. Tāta ꝓcuratoꝝ negligētia) q̄ obſiſtere negbāt quo minus ꝓſcriberent̄. Infudit venenū) non dedit, copiam ſignat ꝓbiti veneni, quo periret citi⁹: nā maiorē quātitatē infundimus, minorē dam⁹. Sed nō poſſum) ideo eñ effundūt ꝙ recepturos ſperāt. Ouidi⁹, Quęrere vt abſumant, abſūpta requirere certāt: Atq; ipſę vitijs ſunt alimēta vices. Videte P. Decij) iocat̄ cū amaritudine Cic. Pu. Deci⁹ & ipſe morib⁹ corruptiſſimis ſectabat̄ Antoniū: is cū multis deberet, & ſoluēdo nō eſſet, vt caueret creditorib⁹, ſeipſum venalē fecit & quaſi deuouit. Sed q̄ eū in auctione ſeipſum vēdētē emeret, nullus reptus eſt. Cautionē) q̄a ſuo capite cauere, & ſatiſfacere volebat. Clariſſimi viri) ironice. Maiorū ſuoꝝ) q̄ varijs tēporib⁹, belliſq; diuerſis ſe deuouerūt, hoc eſt mori vltro ꝓ ſalute exercit⁹ & reipublicę voluerūt. In ea auctione) cū ſeipſum ſub haſta vēderet. Iuuenalis de ꝑditiſſimis loquēs ſui tpis hoīb⁹ inq̄t, Quis facile eſt ędē cōducere, flumina, port⁹, Siccādā eluuiē, portandū ad buſta cadauer, Et ꝓbere caput dña venale ſub haſta. Exire ære alieno) liberari debitis, quæ cōflauerat. Melius auctionē legas

Cū vēderet aliena) ꝓmittebat eñ aliena vēditurū bona, & hoc pacto ſeipſuʒ redēpturū.

Quid dicā q̄ multę videnť furię debitoꝝ) ſic eñ cōſciētia ſtimulabat vt tot vexēt furiæ quot eius ſunt debita. Vindicē) vltorē, & ꝓhibitorē: nā aduerſatus eſt Antonio cū legē de nouis tabulis ferre vellet, vt dictū eſt pri⁹ Philippica. vj. poſtea ad id īpulit & veluti noua tabula ipſe fuit: nā ſine nouis tabulis ſalu⁹ eſſe non poterat. De Planco) de hoc vt de Trebellio pri⁹ dictū. Aq̄la polleritia) caſtellū arbitror fuit vbi nūc ingēs ciuitas Aq̄la & polleritiā a Polo cōditore vel poſſeſſore cognoiatā. Lumē & decus) ironice. In græco verbo) λύσιο τῆσ δίκησ. Niſi forte iure) quod fieri nō pōt, vt iure fratrē occiderit. Copiā) multitudinē & exercitū. Cū Dolabella) plurimos occidit Dolabella, & tñ tātā latronū manū nō habet. Cū cauſa) de qua agit̄, vt ſit opinionū, nō animorum diſſenſio.

¶ASCEN. In Victorino eſt Aquilę potētia: nō polleritia nec pollentia.

¶PHILIP. Polleritia expulit) Quid ſi legas pollētia? Q̄d nomen eſt vrbis ſubalpinę, vbi lanę pulli coloris generoſę cēſebant̄. hic illud Silij, Fuſciq; ferax Pollētia villi. Fuit & altera Pollētia in liguria in regione Italię nona: cuius Plinius meminit. Lyſidicum ipſuʒ) Vrbanitas eſt in vocabuli etymologia: nā græce λύσισ dr̄ ſolutio δίκη iuſtitia, quaſi lyſidicus dicat̄ iuſti iuſtitięq; ꝓuaricator, & q̄ vt ait Cicero iura ipſa diſſoluat. Germanū cimber occidit) Alter iocus in verbo: nā cū intelligat̄, a quodā noīe Cimbro occiſuʒ eſſe fratrem, feſtiuiter alludit ad nationē Cimbrorū & Germanoruʒ, tanq̄ homo Cimber iure Pollentia.

Germanũ occiderit. De hoc Quint. in. viij. Cimber hic fuit a quo fratrẽ necatũ, hoc Ciceronis dicto notatum eſt, Germanum Cimber occidit.

Itaq; nõ aſſentior ſolũ, ſed etiã grãs ago Q. Fuſio. dixit. n. ſeuerã, grauẽ, rep. dignã ſententiã: iudicauit hoſtẽ Dolabellã, bona eius cẽſuit publice poſſidẽda. Quo cũ addi nihil poſſet, qd eñ atrocius potuit, quid ſeuerius decernere? dixit tñ ſi qs eorũ qui poſt ſe rogati eſſent grauiorẽ ſniam dixiſſet, in eã ſe iturũ. Quã ſeueritatẽ qs põt nõ laudare? Nũc qñ hoſtis iudicat9 Dolabella, bello eſt pſequẽdus. neq; eñ quieſcet, habet legionẽ, habet fugitiuos, habet ſceleratã impiorũ manũ: eſt ipſe cõfidẽs, impotẽs, gladiatorio generi mortis addict9. Quãobrẽ cũ Dolabella heſterno die hoſte decreto bellũ gerẽdũ eſt, Imperator eſt deligẽdus: duæ dictæ ſũt ſentẽtiæ, quarũ neutrã probo. alteram, qa ſemp, niſi cũ eſt neceſſe, pículoſam arbitror: alterã, qa alienã tẽporib9 exiſtimo. nã extraordinariũ ſemp imperiũ populare atq; vẽtoſum eſt, minime veſtrę grauitatis, minime hui9ordinis. Bello Antiochi magno & graui cũ L. Scipioni Publii fratri obueniſſet Aſia, parũq; in eo putaret᷑ eſſe animi, parũ roboris, Senatuſq; ad Collegã eius C. Lęliũ huius ſapiẽtis patrẽ negociũ deferret, ſurrexit P. Africanus frater maior L. Scipionis & illã ignominiam familię depcatus eſt, dixitq; & in fratre ſuo ſũmã virtutẽ eẽ, ſũmũq; cõſiliũ, neq; ſe ei Legatũ id ætatis iiſq; reb9 geſtis defuturũ. qđ cũ ab eo eẽt dictũ, nihil eſt de Scipionis prouincia cõmutatũ, nec plus extraordinariũ imperiũ ad idẽ bellũ quęſitũ, q̃ duobus antea maximis Punicis bellis, quę a Conſ. aut a Dictatorib9 geſta & cõſũmata ſũt, aut q̃ Pyrrhi,

MATVR. In eã ſe iturũ) cõprebaturũ. Cõfidẽs) audax, improb9, temerari9, impotẽs. arrogãs, ſupbus. Addictus) violẽtę deſtinat9 morti, qualẽ obeũt gladiatores. Quãobrẽ) cũ hoſtis patrię occiſo Trebonio iudicatus eſſet Dolabella, reſtabat vt bello eẽt pſequẽdus: relatũ in Senatu de eo eſt cui talis puincia demãdaret᷑: alij priuatũ extra ordinẽ deligẽdũ: alij alterũ ex Cõſulib9 mittẽdũ cẽſuerãt; neutrã ſentẽtiã probat Cicero. Alterã de

extraordinario imperio, periculoſam: ſequit̃ eñ, nã extraordinariũ ſemp̃ imperiũ populare atq; vẽtoſum, vt nõ idoneus deligat̃, ſed quẽ populi libido voluerit. Populus aũt leuis ac vẽto ſimilis minꝰ recte iudicare de hoibꝰ nouit, & dignis pręfert plerũq; idignos.

Alterã) de Cõſulibꝰ mittẽdis. Alienũ) a Cõſulũ abhorrẽs dignitate & tẽpoꝝ grauitate, vt mox dicturus eſt. Populare) populi iudicio delatũ, & populo ſeruiẽs. Vẽtoſum) leue. Bello Antiochi, qd̃ primũ bellũ Macedonicũ ſtatim ſecutũ eſt. Antiochꝰ aũt rex Syrię Thoante Aetolię principe, & Annibale Pœno, ꝗ victus & exul ad eũ fugerat, adhortãtibus ſub p̃textu Lyſimachię repetẽdę, quã in littore Thracio ſui maiores poſuerãt, Romanis bellum intulit. Mouẽs ex Aſia ilico inſulas, & Gręcię littora occupauit, ſed in Eubœa elãguit: vnde aduẽtu tantũ nũciato Acilij Glabrionis fugit, nec multo poſt in Syriã ſe recepit: nauali p̃lio cui Annibalẽ p̃fecerat, duce Aemilio Regillo ſupatus ad Mæoneſſuꝫ adiuuãtibꝰ Rhodijs, cũ ꝓuincias Cõſules ſortirent̃. & Syria bellũq; cõtra Antiochũ, Lu. Cor. Scipioni obueniſſet, Senatuſq; qm̃ ille infirmo corpore, & moribus minus probatis erat, ad C. Lęliũ Senatus tũc principẽ inclinaret, eiq; prouinciã illã decreturus videretur, P. Scipio Africanus ſuperior L. frater, vt hãc fratris deprecaret̃ ignominiã & fratrẽ laudauit, & ſe illi Legatũ iturũ vltro eſt pollicitus, qd̃ gratis a Senatu animis eſt exceptũ. L. vero Cor. Aſiatici cognomen reportauit. nam fratris vſus cõſilijs apud Sypilũ montem Antiochũ ſuperauit, tũc cũ illo cõgreſſus, cũ pluuia hoſtiũ arcus hebetati eſſent. ipſe Antiochus vltra Taurũ relegatus eſt, & poſtea a ſodalibꝰ quos ebrius in conuiuio pulſauerat occiſus. Huius ſapientis) de quo ſupius dictũ. Deprecatus) depulit. Duobus) primo & ſecũdo, & primo q̃dẽ Impatores fuere, CN. Duiliꝰ, Attilius Calatinus, Attiliꝰ Regulꝰ, Cæcilius Metellus, C. Luctatius. Secũdo vero C. Flaminiꝰ, Q. Fabius Maximus, Paulus & Varro, Q. Fuluius, Appiꝰ Claudiꝰ, T. Sẽpronius, Claud. Marcellus, P. Scipio, P. filiꝰ, M. Liuiꝰ, Claudiꝰ Nero, oẽs Cõſules. Dictatoribꝰ) vt ab Attilio Calatino, ꝗ primo Punico bello extra Italiã exercitũ prius Dictator duxit. Pyrrhi) ꝗ rex Epyrotaruꝫ materno genere ab Achille, paterno ab Hercule oriũdꝰ, accerſitꝰ a Tarẽtinis ante primũ bellũ Punicũ in Italiã traiecit, & varia fortuna cũ Romanis cõflixit victo apud Heracleũ Valerio Leuio, territis elephãtoꝝ iuſitata facie militibꝰ: ipẽ poſtea a Curio dẽtato Italia pulſus ẽ. Duxere exercitũ Cõſules bello Pyrrhi Valerius Leuinus, C. Fabritiꝰ, M. Curiꝰ Dẽtatus. Pyrrhus.

¶GEOR. P. Scipionẽ) eũ ꝗ appellatꝰ eſt P. Scipio Africanꝰ minor: quẽ filiũ filiꝰ Africani maior[illegible] ſibi adoptauit de Paulo Aemilio. Duas tm̃ tribꝰ tulit) i. ſibi ſuffragãtes habuit.

¶PHILIP. Huius ſapiẽtis patrẽ) in libro de amicitia vbi Lęliũ habitũ & noiatũ eſſe ſapiẽtẽ teſtat̃ inq̃t Fãniꝰ ad Lęliũ, Vnũ te ſapiẽtẽ appellãt & exiſtimãt. Itẽ lib. ij. de Offic. Nemo horũ ſic ſapiẽs eſt, vt ſapiẽtẽ intelligi hic volumꝰ. nec ij ꝗ ſapiẽtes habiti ſunt & noiati: Marcꝰ Cato, Caius Lęlius ſapiẽtes fuerũt. Horatiꝰ periphraſi poetica Inuit Lęliũ ſapiẽtẽ nũcupari ſic ſcribẽs i ſermonibꝰ, Virtꝰ ſcipiadę & mitis ſapiẽtia Lęli. in laudẽ Lęlij maior[illegible] ſic cecinit Siliꝰ, Magnũ Dardanię Lęli decꝰ, oia felix, Cui natura dedit nullo renuẽte deoꝝ. Surrexit Pu. Africanꝰ) Bello aduerſus Antiochũ magnũ Syrię Regẽ ſuſcepto Cõſules erãt Lęliꝰ & Luciꝰ Scipio, ꝗ ambo Gręciã ꝓuinciã cupiebãt. multũ Lęlius in Senatu poterat. is cũ Senatꝰ aut ſortiri aut cõparare iter ſe ꝓuincias Cõſules iuſſiſſet, elegãtius facturos dixit, ſi iudicio patrũ q̃ ſorti eã rẽ p̃miſiſſẽt. Scipio reſpõdit ſe cogitaturũ qd̃ ſibi faciẽdũ eẽt, ꝗ cũ fratre Publio Africano locutꝰ iuſſuſq; ab eo p̃mittere audacter Senatui, renũciat Collegę facturũ ſe qd̃ is cẽſeret. Cũ itaq; res noua certaminis expectatiõe Senatũ erexiſſet, Publius Scipio Africanus ait, Si Lucio Scipioni fratri ſuo ꝓinciã Grędam decreuiſſent, ſe illi Legatũ iturũ. hæc vox magno aſſenſu audita ſuſtulit certamẽ. Experiri libebat vtrũ plus Regi Antiocho in Annibale victore Africano Cõſuli legionibuſq; Romanis auxilij foret, ac ꝓpe oẽs Scipioni Græciam, Lælio Italiam decreuerunt. Lęliꝰ Sapiens.

q̃ Philippi,q̃ poſt Achaico bello,q̃ Punico tertio, ad qđ populus Ro.ita ipſe ſibi delegit idoneũ ducẽ, P.Scipionẽ, vt eũ tñ bellũ gerere Cõſulẽ vellet.Cũ Ariſtonico bellũ gerẽdũ fuit L. Valerio,P.Licinio Craſſo Conſs.rogat9 populus quẽ id bellũ gerere placeret,Craſſus Cõſul Põtifex Maximus Flacco Collegę Flamini Martiali mulctã dixit, ſi a ſacris diſceſſiſſet, quã mulctã popul9 Ro.remiſit: Põtifici tñ Flaminẽ parere iuſſit. ſed ne tũ qdẽ populus Ro. ad priuatũ detulit bellũ, q̃q̃ erat Africanus,q anno antea de Numantinis triũphauerat:q cũ lõge oẽs belli gloria & virtute ſuparet,duas tñ tm̃ tribus tulit. Itaq; popul9 Ro.Cõſuli poti9 Craſſo,q̃ priuato Africano bellũ gerẽdũ dedit.de CN. Põpeii impiis ſummi viri atq; omniũ principis Tribuni pl.turbulẽti tulerũt. nã Sertorianũ bellũ a Senatu priuato datũ eſt,qa Conſſ.recuſabãt,cũ L.Philipp9 pro Cõſulibus ſe eũ mittere dixit,nõ Proconſulẽ. Quę igitur hęc comitia?aut quã ãbitionẽ cõſtãtiſſim9 & grauiſſim9 ciuis L.Cæſar in Senatũ introduxit?clariſſimo viro atq; inocẽtiſſimo decreuit ĩpiũ,priuato tñ,ĩquo maximũ nobis on9 ĩpoſuit. Aſſenſero,ãbitionẽ ĩduxero ĩ curiã, negauero, videbor ſuffragio meo tanq̃ comitiis homini honorẽ amiciſſimo denegaſſe. Q; ſi comitia placet in Senatu habere, petamus, ambiamus, tabula modo detur nobis,ſicut populo data eſt: cur comitiis Cęſar?ita vt aut præſtãtiſſimus vir,ſi tibi nõ ſit aſſenſum, repulſam tuliſſe vdeatur:aut vnuſquiſq; noſtrum pterit9, ſi cum pari dignitate ſimus,eodem honore digni nõ putemur.

¶MAT. Q; Philippi) tria bella Macedonica geſſere Romani,& primũ qdẽ ptra Philippũ:cauſę belli a fœdere cœpere quo rex dñante in Italia Annibalẽ ſibi ſociauerat. auctę inde ſunt implorãtib9 aduerſus Regis iniuriã auxiliũ Athenienſib9. Leuino Cõſule Attalo Rege Pergamenorũ & Rhodiis aduuãtib9,bis victus,bis exutus caſtris,bis fugat9 eſt. mox Flaminio Rege oppſſus ad tumulos quos Cynocephalas vocãt, pace tñ ĩpetrata & regno. Q; poſt Achaico bello) qđ poſt tertiũ punicũ bellũ & dirutã Carthaginẽ geſtũ.

eſt,cōtra Corinthios & Critolaū q libertatē a Romanis cōtra ipſos vſus eſt. Legatos .n. Romanos dubiū an & manu,certe orone violauit. Metellus Macedonicus Cōſul exercitū Critolai,& ipm Critolaū cecidit. L. Mumius victoriā alieno labore q̄ſitā intercepit. Miſ- Mumius. ſus.n. Metello ſucceſſor cū Lictorib⁹ & paucis eqtib⁹ in Metelli caſtra ꝓpauit. Dineū al- terū ducē ſub ipſis Iſthmi faucib⁹ ſupauit,deſertāq; ob icolis ciuitatē diripuit. de Acheis triūphauit,ſigna aerea marmoreaq;,& tabulas pictas in triūpho tulit,Achaicuſq; cogno- minat⁹ eſt. Qꝫ punico tertio) q̄ deleta ē Carthago. fuere Impatores eo bello L. Marti⁹, M. Māli⁹, a qb⁹ obſideri oppugnariq; cœpta eſt Carthago. P. Scip) P. Scipio Aemilian⁹ cū Aedilitatē peteret, Cōſul a pplo dict⁹ eſt:& qm̄ p ānos Cōſulē fieri minime licebat,legi- bus ſolut⁹ eſt,eiq; Africa ꝓuīcia extra ſortē data. Cū Ariſtonico) poſt deletā Numātiā cū Ariſtonico regis Eumenis filio, bellū geſtū eſt cū ille Aſiā q̄ teſtamēto regis Attali li- Ariſtonic⁹. bera eſſe debebat occupaſſet. Cōſules,erāt L. Valeri⁹ Flaccus,& P. Licini⁹ Craſſus, idē q; Pōti. Maxi. Senat⁹ populū rogauit) quē id bellū gerere placeret,populus Flaccū i ndit: cū vero L. Valeri⁹ Flam. Martialis eſſet & ſacerdotij rōne Craſſo Pōti. Maxio ſubeſſet, vetit⁹ ab eo eſt indicta hoc ē pecuniaria pœna a ſacris diſcedere,quā pœnā & ſi ſtati po- pul⁹ illi remiſit,voluit tñ Pōtifici parere: ipſe Craſſus miſſus eſt,& qđ nūq̄ antea acci- derat Pōti. Max. extra Italiā ꝓfect⁹, ꝓlio aūt vict⁹ & interēpt⁹ eſt. Sed Marc⁹ Perpēna Craſſus vīctū Ariſtonicū in deditionē accepit. Duas tm̄ trib⁹ tulit) duarū tribuū habuit ſuffra- Pōtifex vi- gia,& duas ꝑ ſe adduxit trib⁹ dūtaxat. Locus aūt ſupior vbi ē L. Valerio pu. Scipione Cō- ct⁹ & cęſus. ſulib⁹ manifeſte corrupt⁹ eſt. nā Pu. Licinio Craſſo legēdū eſt. Tribuni pl. turbulēti) q turbulēti tū ſolēt eſſe,& oīa īpedire. Gabinij rogatione piraticū bellū Manlio, Mithrida- ticū Pōpeio eſt demādatū. Nā Sertorianū) Dū multos in Hiſpania duces ſuperaſſet Sertorius. Sertorius,nō cōtētus Senat⁹ Pu. Metello Pio Numidici filio viro claro ac bellicoſo, ſed ſene admodū,& veritus ne in Italiā ille traduceret bellū, Pōpeiū illi addidit, Cōſulibus Qu. Catulo,& L. Philippo ꝓficiſci recuſantib⁹. Cūq; inter patres admiraret quiſpiā, ro- garetq; Philippū idoneū ne exiſtimaret Pōpeiū q Procōſul in Hiſpaniā mitteret, non Procōſulē reſpōdit,ſed ꝓ Cōſulibus mittēdū. Plutarchus etiā auctor. Quę igit hęc co- mitia) L. Cęſar hāc dixerat ſentētiā,vt P. Seruilio Iſaurico priuato Dolabellę ꝓſequendi ꝓuincia decerneret:qua ſentētia induci dicit Cic. ābitionē in curiā piculoſā,vt vel vir ꝓſtā- tiſſim⁹ ferat repulſā,ſi ſuffragia in eū nō ꝯcurrāt:aut cęteri tali honore videant indigni- cū tñ ſint pari dignitate Senatores ſcilicet & Cōſulares. Aſſenſero) ſi aſſenſero,hoc eſt ſi aſſenſus fuerit qſpiā dabit ābitioni aditus in curiā,vt ſꝑēt ſe hoīes ambiēdo quāuis di- gnitatē poſſe cōſequi. Negauero) ſi negauero. Suffragio) voce mea,ac veluti ſuffragio.

Tāq̄ comitiis) aut Curiatis aut Cēturiatis. Qđ ſi comitia &c.) ironica eſt cōceſſio. Petam⁹) quāuis dignitatē ambianus pēſantes & largiētes. Tabula noua det nobis) in q̄ ſuffragia nr̄a deſignem⁹ aut deſcribam⁹. Vt data ē pplo) nā L. Caſſius Lōginus, Tr. pl. C. Mario, C. Flacco Cōſulibus legē tulit vt populus ꝑ tabellā ſuffragiū ferret: qua lege,vt ait Ci. in orone ꝓ Cornelio, de maieſtate, ſuffragiorū vis poteſtaſq; cōuolauit.

Cur comitijs Cæſar?) nā hoc eſt comitia quaſi habere & ꝑ ſuffragia deligere. qđ neq; vtile eſt in Senatu neq; oīno decet. Pręſtātiſſimus vir) P. Seruilius. Si tibi non ſit aſ- ſenſum) cum de eo retuleris. Pręteritus) cum de vno tātū referatur. & de reliquis ſile- atur. At enim) obiectio de C. Octauio. Ille) reſponſio. A quo) Octauio.

¶GEORG. Ne refragari videar) Refragari eſt ſuffragio impedire & repugnare. de- Suffragia riuare,detenuare: a fluuiis metaphora tracta.

¶PHIL. Tabula populo data) Suffragia apud veteres Romanos voce ferebant. ex- voce data iſtimabaturq; nihilq; in ſuffragijs eſſe voce meli⁹: dein placuit ꝑ tabellā ſuffragari. vnde poſt ſcri- leges Tabellarię ortę ſunt. autumat M. T. lib. iij. de Legib⁹ tabellariā legē abſtuliſſe om. pto.

auctoritatē optimatiū. Suffragia ꝑ tabellā lata elegāter tacita vocant a Plinio in Epl'is
Suffragia tacita. qui ſcribit ex tacitis ſuffragijs iocularia multa atq; etiā fœda dictu emanare,& multos in ſuffragiorū tabellis ſcurriliter illudere. Tātū licētię prauis ingenijs adijcit illa fiducia. Quis.n.ſciet? Nāq; ita latebra q̄dā data pplo videt in qua bonis ignorātib' qd q̄ſq; ſentiat tabella vitioſū occultaret ſuffragiū. Fuerūt aūt quatuor leges tabellarię. prima
Tabellariæ leges. Gabinia,q̄ lata eſt ab hoīe ignoto & ſordido. Secuta poſt Caſſia eſt,a nobili homine lata, L.Caſ. Carbonis eſt tertia ſeditioſi atq; improbi ciuis. Quarta Cælij ſiue Cratidij: ad has tabellarias leges referēdus eſt huiuſce loci intellectus.

At.n.(nā id exaudio) Cęſari adoleſcēti impiū extraordinariū mea ſētētia dedi. Ille.n.mihi ꝑſidiū extraordinariū dederat (cū dico mihi, Senatui dico, Pop.q; Ro.) a quo reſp. ꝑſidiū ne cogitatū qdē tātū hēret, vt ſine eo ſalua eē nō poſſet, huic extraordinariū impiū nō darē? Aut exercit⁹ adimēd⁹, aut ipiū dādū fuit. Quę eſt.n.rō, aut q pōt fieri vt ſine impio teneat exercit⁹? Nō igit q ereptū nō eſt, eſt id exiſtimādū eē datū. Eripuiſſetis C.Cęſari P.C. impiū, niſi dediſſetis. Milites veterani q illi⁹ auctoritatē, impiū, nomē ſecuti ꝓ rep. arma ceperāt, volebāt ſibi ab illo impari. Legio Martia & Quarta ita ſe cōtulerāt ad auctoritatē Senat⁹ ppliq; Ro. dignitatē, vt eū depoſcerēt Impatorē & ducē. Impiū Cęſari belli neceſſitas, faſces Senat⁹ dedit, ocioſo vero, nihil agēti, priuato. Obſecro te L.Cęſar (cū ꝑitiſſimo hoīe mihi res eſt) q̄n impiū Senatus dedit? ſed de hoc qdē hacten⁹, ne refragari hoī amiciſſimo ac de me optiē merito videar, etſi qs pōt refragari nō mō nō petēti, verūetiā recuſanti? Illa vero P.C. aliena Cōſulū dignitate, aliena tēporū grauitate ſētētia eſt, vt Cōſſ. Dolabellę ꝑſequēdi cauſa Aſiā & Syriā ſortiant. Dicā cur inutile reip. ſed pri⁹ q̄ turpe Cōſulib⁹ ſit videte. Cū Cōſ. deſignat⁹ obſideat, i eoq; liberādo ſal⁹ ſit poſita reip. cūq; a rep. peſtiferi ciues parricidęq; deſciuerint: cūq; id bellū geram⁹, quo bello de dignitate, libertate, de vita decernam⁹, & ſi in poteſtatē qs Antonii venerit, ꝓpoſita ſint tormēta atq; cruciatus: cūq; earū rerū oīm decertatio Cōſulibus optimis & fortiſſimis cōmiſſa & cōmēdata ſit: Aſię & Syrię mētio fiet,

vt aut ſuſpicioni crimẽ,aut inuidię materiã dediſſe videamur? At vero ita decernũt,vt liberato Bruto: id.n.reſtabat, vt relicto,deſerto,ꝓdito. Ego vero mẽtionẽ ꝓuīciarũ factã dico alieniſſimo tẽpe:quis.n.intẽt⁹ anim⁹ tu⁹ ſit,C.Pãſa,ſicut ẽ,ad fortiſſimũ virũ & oĩm clariſſimũ liberandũ: tñ rerũ natura coegit te neceſſario referrẽ aĩm aliqñ ad Dolabellã pſequẽdũ, & ptẽ aliquã in Aſiã & Syriã deriuare curę & cogitationis tuę. Si aũt fieri poſſet,vel plures te aĩos hr̃e vellẽ,quos oẽs ad Mutinã intẽderes. qđ qm̃ fieri nõ põt,iſtoc aĩo quẽ habes pſtãtiſſimũ atq; optimũ,nihil volum⁹ niſi de Bruto cogitare. Facis tu id qdẽ,& eo maxime incũbis:duas tñ res magnas pſerti,nõ mõ agere vno tpe ſed ne cogitãdo qdẽ explicare qſq̃ põt. Incitare & inflãmare tuũ iſtud pſtantiſſimũ ſtudiũ,nõ ad aliã vllã ex pte curã trãſferre debem⁹. Adde iſtuc ſermones hoim,adde ſuſpiciones,adde inuidiã:imitare me quẽ tu ſemp laudaſti,q ĩſtructã ornatãq; a Senatu ꝓuīciã depoſui, vt icẽdiũ pñę omiſſa oĩ cogitatiõe reſtiguerẽ. Nemo erit,pter vnũ me,qcũ pfecto, ſi qd itereſſe tua putaſſes,p ſũma familiaritate nr̃a cõicaſſes: q credat te iuito ꝓuīciã tibi eẽ decretã. Hãc qſo p tua ſingl'ari ſapiẽtia reprĩe famã,atq; effice ne id qđ nõ curas,cupe videare.

PHI. Prouinciã depoſui) in Oĩone ↄtra Piſonẽ in hãc ſentẽtiã hęc,Ego Antoniũ Collegã cupidũ ꝓuīcię multa ĩ rep.moliẽtẽ patiẽtia atq; obſeqo meo mitigaui. Ego ꝓuīciã Galliã Senat⁹ auctoritate,exercitu,& pecunia inſtructã & ornatã quã cũ Antonio cõ:caeui. q ita exiſtimabã tpa reip.ferre in cõcione depoſui, reclamãte populo Romano.

MAT. Ille) reſpõſio. A quo) Aut exercitus adimẽdus) quẽ ipſe ſua ſponte coegerat. Eripuiſſetis) qm̃ habebat re vera. Cũ paratiſſimo) tecũ q ad dicẽdũ es prõptiſſim⁹. Hoĩ amiciſſimo) P.Seruilio. Illa xỏo) ſcdę rñdet ſentẽtię. Quis) aut Decij,aut qs ali⁹ qui ab eo oppugnaſ. Vt aut ſuſpiciõi crimẽ) vt oriaſ ſuſpicio ne pdere velim⁹ Deciũ Brutũ,miſſis in Aſiã & Syriã Cõſulibus. Inuidię) æmulationis materiã Cõſulibus pbeam⁹ ex ꝓuīcijs: id qđ ſolet accidere in ſortiẽdo. Ita decernũt) ſic de ꝓuīcijs deliberãt quaſi liberat⁹ Brut⁹ ſit. Rerũ natura) cõditio & qualitas rerũ. Deriuare) Deducere & diuertere. Sermones hominũ) q de te ſunt futuri,cupiditate ꝓuīcię Deciũ Brutũ deſeruiſſe. Inuidiã) ex ꝓuīcia. Prouinciã) Ciliciã. Poterat eñ Cicero eã obtinere diuti⁹ nihil autẽ magis timuit q̃ ne annuũ tẽpus prouinciæ prorogaretur. Ea eñ lege acceperat,vt poſt annũ ſtatim ſuccederetur. Reprime famam) cupiditatis.

Quod quidem eo vehementius tibi laborãdum eſt,quia in eã-dem cadere ſuſpitionem Collega vir clariſſimus nõ poteſt.nihil horum ſcit,nihil ſuſpicatur:bellum gerit,in acie ſtat,de ſanguine & de ſpiritu decertat.Ante prouinciam ſibi decretam audiet q̃ potuerit tempus ei rei datum ſuſpicari. Vereor ne exercitus quoq; noſtri,qui non delectus neceſſitate, ſed voluntariis ſtudiis ſe ad rẽp.contulerunt,tardẽtur animis, ſi quicq̃ aliud a nobis,niſi de inſtanti bello cogitatum putabũt. Quòd ſi ꝓuinciæ Conſulibus expetendæ videntur,ſicut ſæpe multis clariſſimis viris expetitæ ſunt:reddite prius nobis Brutum lumen & decus ciuitatis,qui ita cõſeruandus eſt,vt id ſignum, quod cœlo dilapſum Veſtæ cuſtodiis cõtinetur,quo ſaluo ſalui ſumus futuri : hũc vel in cœlum(ſi fieri poterit)nos humeris noſtris tollemus,prouincias certe digniſſimas vobis deligemus.Nũc quod agitur agamus.agitur autem liberi ne viuamus an mortẽ obeamus, quæ certe ſeruituti anteponenda eſt.Quid ſi etiã affert tarditatẽ iſta ſentẽtia ad Dolabellã perſequendũ? quãdo enim veniet Conſul? an id expectamus quo ne veſtigium quidem Aſiæ ciuitatum atq; vrbium relinquatur? At mittent aliquem de ſuo numero. Valde mihi probari poteſt,qui paulo ante clariſſimo viro priuato imperium extra ordinem non dedi. At hominem dignum mittent:num P.Seruilio digniorem? at eum quidem ciuitas non habet. quod ergo ipſe nemini putas dandum ne a Senatu quidem, id ego vnius iudicio delatum cõprobem? Expedito nobis homine & parato P.C.opus eſt,& eo qui imperium legitimum habeat:qui præterea auctoritatem,nomen,exercitum, perſpectum animum in republica liberanda. Quis igitur is eſt? aut Mar.Brutus, aut C.Caſſius,aut vterq;. Decernerem plane ſicut multi, Conſulem al-

terũ amboſve, ni Brutũ colligaſſemus in Gręcia, & eius auxiliũ ad Italiã vergere q̃ ad Aſiã maluiſſem9: nõ vt ex ea acie auxiliũ haberemus, ſed vt ipſa acies ſubſidiũ haberet etiã trãſmarinũ. Pręterea P. C. M. Brutũ retinet etiã nũc C. Antonius, q tenet Apolloniã magnã vrbẽ & grauẽ, tenet opinor †Hellidẽ, †Bellidem.
tenet Amãtiã, inſtat Epiro, vrget Oricũ, habet aliquot cohortes, habet eqtatũ. Hinc ſi Brut9 erit traductus ad aliud bellũ, Gręciã certe amiſerim9. eſt autẽ etiã de Brũduſio atq; illa ora Italiæ ꝓuidẽdum: q̃q̃ miror tã diu morari Antoniũ. ſolet em̃ accipere ipſe manicas, nec diutius obſidionis metũ ſuſtinere.

¶MATV. Collega) Hirtius. Ei rei) decernẽdę prouincię. Deductus neceſſitate) qđ accidit, cũ dare nomina iuuẽtus a Cõſulibus cogitur. Vt id ſignũ) Palladiũ Mineruæ ſimulacrũ, qđ Ilo regnante de cœlo cecidit. Romam tranſlatũ eſt poſtea, & in Veſtę tẽplo reconditũ. Reſpõſum enim ab Apolline fuerat cũ cecidit, Aetheream ſeruare deam, ſeruabitis vrbem: Imperium ſecũ transferet illa loci. Plura de hoc Palladio Ouidius li. vj. Faſtorũ, & Seruius in ſecũdũ librũ Aeneidos. Quãdo veniet Conſul) ſi Conſul mittatur, quãdo in Aſiam perueniet? Ne veſtigiũ quidẽ) quia omnia Dolabella delebat. — Palladiũ.

At mittent) obiectio: dicet quiſpiã mittent aliquẽ Conſules Legatum aut Quęſtorem de ſuo numero. Valde mihi probari poteſt) ac ſi dicat minime illum probabo, qui P. Seruilium non probaui, quẽ mittendũ cenſebat L. Cæſar. Quod ergo ipſe nemini putas dandũ) ad illum loquitur qui ſecũdæ ſententiæ auctor fuerat, eſſe ſcilicet mittẽdum.

Legitimũ) iuſtum, & qui magiſtratus non priuatus exiſtat. Quis igitur eſt?) facit ſibi ipſi interrogationẽ. & quis, inquit, is eſt qui hęc habeat, quæ tu habenda ab illo cẽſes? Qui mittatur) M. Brutus reſpõdet, aut Caſſius aut vterq;. Decernerem) ego, inquit, libenter Conſules, aut ipſorũ alterũ decernerem ſi fieri poſſet. Neq; enim Brutus reuocandus eſt, aut ei adimendus exercitus quẽ nos in Græcia ex vtilitate reip. colligauimus & obſtrinximus vt diſcedere illinc non debeat, quo magis Italię auxilio poſſit eſſe q̃ Aſię.

Vergere) inclinare & reſpicere. Nõ vt ex ipſa acie ſubſidiũ haberemus) nõ vt Bruti exercitus traijceret in Italiã & pſenti auxilio eſſet: ſed vt illic cõſiſteret vbi eſt, ſciretq; habere ſeparatũ tranſmarinũ ſubſidiũ, qđ ſuccederet ſi forte ſuccũberet. ſignificat ergo magis dandũ q̃ adimendum Bruto auxiliũ. Pręterea) alia ratio cur remoueri ex Gręcia Brutus nõ poſſit: nec ab eo exercitus abduci. C, Antonius) M. Antonij frater. Bellidem) poſt Apolloniã Macedoniæ Belliaca eſt, ſiue Bellis, ei vicina eſt Amãtia. Plinius Nymphæum locũ in Apolloniatarũ finibus incolere dicit Amantes & Belliones. Idem in ora maritima dicit eſſe oppidum Oricum a Colchis conditum, vbi initium Epiri, abeſſe a Salentino Italiæ promontorio. lxxxv. m. p. Orcum vocat Strabo, & deprauatus credo locus eſt: Epirus autẽ regio eſt Macedoniæ finitima. Etiã de Brũduſio) vt redeat Caius & occupet. Q̃q̃ miror) miror inquit ſuſtinere C. Antoniũ ſe tã diu a Bruto obſideri, & nõ vltro illi ſe dedere, ac vincula & manicas accipere vt conſueuit. — Bellis. Amantia. Oricum.

Qđ ſi confecerit Brutus, & intellexerit plus ſe reipu. profuturũ, ſi Dolabellã pſequatur, q̃ ſi in Gręcia maneat: aget ipſe p ſe, vt adhuc quoq; fecit: neq; in tot incẽdiis, qbus cõfeſtim ſuccurrẽdũ eſt, expectabit Senatũ. nã & Brutus & Caſſius multis iã in rebus ipſe ſibi Senatus fuit. neceſſe eſt enĩ in tãta cõcurſatione perturbationũ, rerũ tẽporibus potius parere q̃ moribus. nec enĩ nũc primũ aut Brutus aut Caſſius ſalutẽ libertatẽq; patrię legẽ ſanctiſſimã & morẽ optimũ iudicauit. Itaq; ſi ad nos nihil referretur de Dolabella perſequẽdo: tñ ego pro decreto putarẽ, cũ eſſent tales virtute, auctoritate, nobilitate ſummi viri: quorũ alterius iam notus nobis eſt exercitus, alterius auditus. Non igitur Brutus expectauit decreta veſtra, cũ ſtudia noſſet. neq; enim eſt in prouinciã ſuã Cretã profectus. In Macedoniam alienã aduolanit: omnia ſua putauit quæ vos veſtra eſſe velletis: legiones cõſcripſit nouas, excepit veteres: equitatum ad ſe abduxit Dolabellæ, atq; eum nõdũ tãto parricidio oblitum, hoſtem ſua ſententia iudicauit. nã ni ita eſſet, quo iure equitatũ a Conſule abduceret? Quid C. Caſſius pari magnitudine animi & conſilii pręditus, nonne eo ex Italia cõſilio profectus eſt, vt prohiberet Syria Dolabellam? qua lege? quo iure? eo qđ Iuppiter ipſe ſanxit, vt omnia quæ reip. ſalutaria eſſent, legitima & iuſta haberẽtur. Eſt enim lex nihil aliud niſi recta & a numine deorum tracta ratio, imperans honeſta, prohibens contraria. Huic igitur legi paruit Caſſius, quũ eſt in Syriam profectus alienam proninciam, ſi homines legibus ſcriptis vterentur: his vero oppreſſis, ſuam lege naturæ. Sed vt ex veſtra quoq; auctoritate firmetur cenſeo. Cum P. Dolabella, quiq; eius crudeliſſimi & teterrimi facinoris miniſtri, ſocii, adiutores fuerũt, hoſtes populi Ro. a Senatu iudicati ſint:

cũq; Senatus P. Dolabellam bello perſequendum cenſuerit, vt is qui omnia deorum hominũq; iura, nouo, inaudito, & inexpiabili ſcelere poluerit, nefarioq; patriæ ſe parricidio obſtrinxerit, pœnas diis hominibuſq; meritas debitaſq; ꝑſoluat: Senatui placere C. Caſſium Proconſulem prouinciam Syriã obtinere, vt qui eam optimo iure prouinciam obtinuerit: eum a Q. Martio Criſpo Proconſule, L. Scauro Proconſule, A. Caleno Legato exercitus accipere, eoſq; ei tradere.

¶MATVR. Qđ ſi fecerit Brutus) ſi cõprehẽderit Caiũ, & in vincula cõiecerit. Per
ſe) ſua ſponte, vt alias ipſe Brutus & Caſſius fecere. Ipſe ſibi Senatus fuit) vterq; fuit
ſibi ꝑ Senatu, quoniã ea egit ſponte q̃ Senatus impaſſet agẽda: nõ expectata Senatus au=
ctoritate. Tẽporib⁹) opportunitatibus. Quã moribus) maiorũ inſtitutis. Nec.n.
diu ante, inqt, iudicarũt Brutus & Caſſius legẽ ſanctiſſimã & optimũ morẽ eſſe, saluti
patriæ & libertati ſtudere. Itaq; etiã ſi de Dolabella hoſte ꝑſequẽdo nihil diceret, inter=
eſſe ego putarẽ ſũmorũ virorũ quales ſunt Brutus & Caſſius ſua auctoritate ſine decre=
to aliquo publico illũ ꝑſequi. Quorũ alterius) Bruti. Alterius) Caſſij. Studia) vo=
lũtates. Alienã) quia decretã M. Antonio. Equitatũ) de quo prius dixit. Oblitũ) ꝑ= Oblitus.
fuſum, ab oblino. Qui. Oblitus a dñę cęde libellus erit. Sua ſentẽtia) equitatũ auferẽ=
do. Qua lege) obiectio eſt cui reſpõdet, Iouis: qui oĩa ſanxit iuſta & honeſta q̃ ꝑ patriæ
fierẽt ſalute, & ſapit hoc Ciceronis dictũ illud Hectoris ad Polydamantẽ fratrẽ, cũ Au=
gurẽ ſuaderet de rebus gerẽdis cõſulendũ. li. xij. Iliados εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι
περὶ πάτρης. Eſt enĩ lex) libro de legibus quoq; ſic diffinit, Lex eſt ratio ſumma inſita Lex.
in natura, quæ iubet ea quæ faciẽda ſunt, prohibetq; cõtraria. nec multo poſt ratione &
lege cũ dijs hoĩes ꝯiũctos eſſe ſic colligit: Homo ſolus ex tot animãtiũ generib⁹ atq; na
turis particeps eſt rationis & cogitationis cũ cętera ſint expertia. Quid eſt aũt nõ dicã in Ratio.
hoĩe, ſed in oĩ cęlo atq; terra ratione diuinius? quę cũ adoleuit & ꝑfecta eſt, nominat ri=
te ſapiẽtia: Eſt igit qñ nihil eſt ratione melius, eaq; & in hoĩe & in deo, prima homini cũ
deo rationis ſocietas: inter quos aũt ratio inter eoſdẽ recta ratio & cõis eſt, q̃ ſit lex. lege
quoq; cõciliati cũ dijs hoĩes putãdi ſumus. Alienã) Dolobellę. His vero) legibus ſcri
ptis. Oppreſſis) ab Antonio & Dolabella. Suã) ipſi⁹ Caſſij. Lege naturę) quã diffini=
uit. Sed vt ex) ſuã nũc dicit ſentẽtiã Cicero, poſtq̃ aliorũ ĩpugnauit. Senatui placere) ſup
ple cenſeo. Eum) Caſſium. Q. Martio) is & L. Scaurus Proconſules fuerant in Sy=
ria cum Dolabellę decreta eſt.

¶PHIL. Suã lege naturę) natura vt ſubtiliter docet Plato in Gorgia demõſtrat vt ꝑ= Lex natur=
ſtãtior plus habeat q̃ inferior, & potẽtior q̃ debilior. Ex hac lege naturę Hercules Gerio=
nis boues neq; emptos, neq; donatos abegit, vt pote naturali ipſo iure ꝑſcribẽte, & boues
& cętera oĩa q̃ ab hoĩb⁹ poſſident illi⁹ eſſe debere, q ꝑſtãtior ſit atq; valẽtior: hic reſpõſuz
illud Gallorũ ferox celebrat, q Romanis q̃rẽtib⁹ qdnã rei in Hethruria Gallis eẽt, reſpõ
derũt, ſe in armis ius facere, & oĩa fortiũ virorũ eſſe. In decretis canonicis octaua diſtin Gallorum
ctione, euidẽter oſtendit iure humano factũ eſſe, vt dicat hæc villa eſt mea. hic fundus reſponſum.
eſt meus. hęc domus mea eſt, cũ lege naturę omnia omnibus cõmunia forent.

Cũq; his copiis, & ſi quas prӕterea parauerit, bello P. Dolabellã terra mariq; perſequi. Eius belli gerendi cauſa, quibus ei videatur naues, nautas, pecunias, cӕteraq; quӕ ad bellum gerendum pertineant, vt imperandi in Syria, Aſia, Bythinia, Ponto, ius poteſtatẽq; habeat: vtq; quãcũq; in prouinciã eius belli gerendi cauſa aduenerit, ibi maius imperiũ C. Caſſii Proconſulis ſit, q̃ eius erit, qui eã prouinciã tũ obtinebit, cũ C. Caſſius Procõſul in eã ꝓuinciã venerit: Regẽ Deiotarũ patrẽ, & Regẽ Deiotarũ filiũ, ſi vt multis bellis ſępe numero imperiũ popu. Ro. iuuerint, itẽ C. Caſſium Proconſulẽ copiis ſuis opibuſq; iuuiſſent, Senatui populoq; Ro. gratũ eſſe facturos: Idem ſi cӕteri Reges, Tetrarchӕ, Dynaſtęq; feciſſẽt, Senatũ populumq; Romanum eorũ officii nõ immemorem futurũ: vtq; C. Panſa A. Hirtius Cõſules, alter ambove, ſi eis videretur rep. recuperata de prouinciis Conſularibus & Prӕtoriis ad hũc ordinẽ primo quoq; tẽpore referant: Interea, prouinciӕ ab iis quibus obtinẽtur, obtineantur, quoad cuiq; ex Senatuſconſulto ſucceſſũ ſit. Hoc Senatuſconſulto ardẽtẽ inflammabitis & armatũ armabitis Caſſiũ. nec eñ animũ eius poteſtis ignorare, nec copias. animus is quẽ videtis: copiӕ quas audiſtis, fortes & conſtãtes viri, qui ne viuo quidem Trebonio Dolabellę latrociniũ in Syriã penetrare ſiuiſſẽt. †Halienus familiaris & neceſſarius meꝰ poſt interitũ Trebonii profectus, ne dici quidem ſe legatũ Dolabellę volet. eſtq; Cęcilii Baſſi, priuati illius quidẽ, ſed fortis & pręclari viri robuſtus & victor exercitus. Deiotari Regis & patris & filii & magnus & noſtro more inſtitutus exercitus: ſumma in filio ſpes, ſumma ingenii indoles, ſummaq; virtus. Quid de patre dicam, cuius beneuolẽtia in populũ Ro. eſt ipſius ӕqualis ӕtati? qui nõ ſolum ſocius Imperatorum noſtro-

† Calenus.

rum fuit in bellis,ſed etiã dux copiarũ ſuarum.Quæ de illo viro Sylla,quæ Murena,quæ Seruilius,quæ Lucullus?q̃ ornate,q̃ honorifice,q̃ grauiter ſępe in Senatu p̃dicauerũt?Quid de Cn.Pompeio loquar?qui vnũ Deiotarũ in toto orbe terrarum ex animo amicum vereq; beneuolum populo Ro. virũq; fidelẽ iudicauit.Fuimus nuper ego & M.Bibulus in propinquis finitimiſq; prouinciis,& ab eodem Rege adiuti ſumus & equitatu & pedeſtribus copiis.ſecutum eſt hoc acerbiſſimum & calamitoſiſſimum ciuile bellum,in quo quid faciendum Deiotaro? quid omnino rectius fuerit, dicere nõ eſt neceſſe,præſertim cũ contra ac Deiotarus ſenſit, victoria belli iudicauerit? quo in bello ſi fuit error,communis ei fuit cũ Senatu: in recta ſententia,ne victa quidẽ cauſa vituperãda eſt.Ad has copias accedẽt alii Reges,etiã delectus accedẽt.neq; vero claſſes deerũt,tanti Tyrii Caſſiũ faciũt, tãti eius in Syria nomẽ atq; Phœnicia eſt.

❡MATV. Perſequi) cenſeo placere Senatui. Aſia) nõ eã dicit q̃ in tertia orbis parte ter- Aſia.
minos hab; ãnes,ab ægyptio mari Nilũ,a Meoti lacu Tanaim:ſ; eã quã ab Oriẽte Lycia includit & Phrygia,ab Occidente Aegea littora,a Meridie mare Aegyptiũ Paphlagonia, a Septẽtriõe Bythinia,q̃ olim Bebrycia & Mygdonia dicta ẽ, deinde a Bythino Rege ſic vocata. Eſt aũt in exordio Ponti,ad partem ſolis oriẽtis aduerſa Thraciæ,opulẽta ac diues vrbiũ,a fonte Sãgarij fluminis primos fines habet. Ponto) Ponticis gẽtib⁹ ad Põtũ Euxinũ habitãtib⁹. Tetrarchię) q̃ partẽ obtinent, de qb⁹ prius eſt dictũ. Dynaſtę) potẽtes & optimates,vnde Δυνασεια potentatus. Vtq; Panſa) cenſeo Senatui placere. Halienus) hic Legat⁹ Dolabellę erat p̃fectus. C.Baſſi) huius in Epiſtolis crebra fit mentio. Halienus Calen⁹ aliſ.
Ipſius æqualis ætati,ac ſi diceret,ab incunabulis amicu; fuiſſe. D.Bibulus) is præerat Syrię vt in Epiſtolis ad Cælium,quę ſunt libro ſecundo familiarium,quo tempore Cicero pręerat Ciliciæ,C.Therm⁹ Bythinię. Quid faciẽdũ) id aũt fuit faciẽdũ,qđ fecit,vt remp.ſequeretur & arma Pompeij. In recta ſnia) & profecto voluntas & cauſa omnibus in rebus non euentus ſpectandus iureq; ait apud Ouid. Phillis, Careat ſucceſſibus opto,Quiſqs ab euentu facta notanda putat. Tyrij, maxima & antiquiſſima Phœnicum ciuitas fuit Tyrus ab omni olim continenti diuiſa, poſtea ab Alexandro molibus & aggere coniuncta,calamitates quas paſſa eſt ab Alexandro capta,omnes euicit,& ſe ipſam nauigando inſtaurauit,qua vna re Phœnices omnibus ſemper præſtitere. Syria & Phœnicia) vicinæ regiones. Tyrus.

❡PHILIPPVS BEROAL. In recta ſententia) in oratiõe pro Ligario,Cauſa inq̃t dubia q; erat aliqd in vtraq; parte qđ p̃bari poſſet,nũc melior certe iudicãda eſt quã etiã dij adiudicauerũt.huic ſnię cõcinit illđ Lucani,Victrix cauſa deis placuit ſ; victa Catoni.

t

Paratũ habet Imperatorẽ C.Caſſiũ P.C.reſpublica cõtra Dolabellam:nec paratũ ſolũ,ſed peritum atq; fortem .magnas ille res geſſit ante Bibuli ſummi viri aduentum , cum Parthorũ nobiliſſimos duces,magnas copias fudit,Syriãq; immani Parthorum impetu liberauit.maximam eius & ſingularem laudẽ prætermitto. cuius enim prædicatio nondum omnibus grata eſt,hanc memoriæ potius q̃ vocis teſtimonio cõſeruemus.Animaduerti P.C.†exaudiui etiam nimium a me Brutum,nimium Caſſium ornari:Caſſio vero ſententia mea dominatum & principatum dari.Quos ego orno? nẽpe eos,qui ipſi ſunt ornamenta reipu.Quid D.Brutum? nonne omnibus ſententiis ſemper ornaui?num igitur reprehenditis?An Antonios potius ornarẽ nõ modo ſuarũ familiarũ,ſed pop.Ro.nois ꝓbra atq; dedecora? an Cenſorinum ornem in bello hoſtem?in pace ſectorem? an cætera ex eodem latrocinio naufragia colligam? Ego vero iſtos ocii,concordiæ,legum,iudiciorum,libertatis inimicos tãtum abeſt vt ornem,vt effici non poſſit quin eos tam oderim, q̃ rempu.diligo. Vide inquit ne veteranos offendas:hoc enim vel maxime exaudio. Ego autem veteranos tueri debeo,& quidem eos quibus ſanitas eſt,certe timere nõ debeo:eos vero veteranos qui pro repu.arma ceperunt,ſecutiq; ſunt C.Cæſarem †auctorem beneficiorum paternorum, hodieq; remp.defendũt cum magno periculo,non tueri ſolum,ſed etiam augere cõmodis debeo.Qui autem quieſcunt vt ſeptima & octaua legio,in magna gloria & laude ponendos puto.Comites vero Antonii qui poſtq̃ beneficia Cæſaris comederunt,Conſulem deſignatũ obſident, huic vrbi ferro igniq; minitantur:Saxæ ſe & Cafoni tradiderũt ad facinus prædamq; natis : num quis eſt qui tuendos putet? Ergo aut boni ſũt,quos etiã ornare:aut quieti,quos

† exornari

† auctoritate

conſeruare debemus:aut impii,quorum contra furorem bellũ & iuſta arma ſuſcepimus. Quorum igitur veteranoꝝ animos ne offendamus,veremur? eorum ne qui Brutum obſidione cupiunt liberare? quibus cũ Bruti ſalus chara ſit,q poſſunt Caſſii nomen odiſſe? An eorum qui vtriſq; armis vacãt? non vereor ne acerbus ciuis quiſq̃ iſtorũ ſit,qui ocio delectãtur. Tertio vero generi nõ militũ veteranoꝝ,ſed importuniſſimorum hoſtiũ q̃ acerbiſſimum †dolorem inurere. Quãq̃ P.C. quouſq; dicemus ſententias veteranorum arbitratu? quod eorum tantũ faſtidiũ eſt? q̃ tanta arrogãtia? vt ad arbitriũ eorum Imperatorem etiã deligamus? Ego autem (dicẽdũ eſt enĩ P.C. qđ ſentio) nõ tam veteranos †intuendos nobis arbitror, q̃ quid tyrones milites flos Italiæ,qd nouæ legiones ad liberãdũ patriã paratiſſimæ, quid cũcta Italia de veſtra grauitate ſentiat:nihil enim ſemper floret,ætas ſuccedit ætati,diu legiones Cęſaris viguerunt:nũc vigent Panſę,vigent Hirtii,vigẽt Cęſaris filii,vigẽt Plãci:vincũt numero,vincũt ętatib9,nimirũ etiã auctoritate vicũt.id.n. bellũ gerũt qđ ab omnibus gẽtib9 probatur. Itaq; his pręmia promiſſa ſunt,illis perſoluta:fruantur illis,vel perſoluant his, quæ ſpopondimus. Id enim deos immortales ſpero ęquiſſimũ iudicare:quæ cum ita ſint,eam quam dixi ſententiam,vobis P. C. cenſeo comprobandam.

†hoſtiũ

†in me tuẽdos.

¶MATV. C. Caſſiũ) nã pfuit Syrię,de quo Cicero in Epiſtolis ad Cęliũ,Caſſius qđ mihi magnæ voluptati fuit,ab Antiochia hoſtẽ reiecerat,Bibulus pũnciã acceperat. Memorię teſtimonio) vt recordatione potius q̃ voce teſtes ſimus. Cẽſorinũ) de quo pri9 dictũ. Sectorẽ) vẽditorẽ bonoꝝ alienoꝝ ſub haſta. Latrocinio) latronũ cœtu,vt ſeruitiũ eſt ſeruoꝝ multitudo & famulitiũ. Naufragia) vel quia ipſi tãq̃ facto naufragio ad Antoniũ ſe receperãt:vel qa cauſa ſunt vt multi periclitent & naufragiũ faciãt. Vide inquit) occurrit cupiã ſic dicẽti,Si Caſſius pſequẽdo Dolabellę pręficit,veterani offendent qui eum q Iuliũ percuſſit oderunt. probat non ita fore,quoniam tria gña ſunt veteranorum. vnũ eorũ qui Octauium ſequũtur, & Decium Brutum liberare obſidione ſtudẽt: alterum eorum qui neutræ parti ſeſe adiungunt: Tertium impiorum qui ſunt cum Antonio. Qui boni ſunt õn poſſunt inquit offendi:naз ſi ſaluũ volũt eſſe Deciũ cur eſt credi-

Latrocinĩũ

bile Caſſiū odiſſe? Contra illos malos ſumpta ſunt arma) medrj illi nō ſunt timendi: ergo ne veterani offendātur verendū nō eſt. Qui quieſcunt) neq; Octauiū neq; Antonīū ſecuti. Cæſaris) Iulij. Fruantur illis) veterani pręmijs perſolutis. Vel) etiam. Spero) credo. Aequiſſimū) dari quæ ſpopondimus.

ℂASCEN. Animaduerti P. C. exaudiui etiā &c. ſic & in Victorino: & bene, qa ſequit etiā vt duo dicat: animaduerti ex vultibus & exaudiui ex oratione, de qua ſubiungit: hoc enim vel maxime exaudio. In fine autem habet Victorinus, Itaq; pręmia promiſſa, ſunt illis perſoluta, fruantur illis, perſoluuntur his quæ ſpopondimus.

ℂPHI. Dolorē inurere) Trāſlatio ſumpta a quadrupedibus, q̄ cauterio & charactere ſignari ſolēt. Seruoꝝ quoq; vult⁹ inſcribunt, & frōtes ignito ferramēto inurūtur: vnde ſtigmatici dicti, qb⁹ dolor ſignificāter & ꝓprie inuri dicit. Aetas ſuccedet ætati) In hāc ſentētiā ait Lucreti⁹, Augeſcēt alię gētes alię minuunt. & a Laberio Mimographo dictū eſt, Nō poſſunt primi eſſe oēs omni tpe: Cecidi ego, cadēt q ſequunt, laus eſt publica.

M.T.C. in M. Antonium Philippica Duodecima.

ET ſi minime decere videtur P. C. falli, decipi, errare eū, cui vos maximis ſæpe de rebus aſſentiamini, conſolor me tamen quoniam vobiſcum pariter & vna cum ſapientiſſimo Conſule erraui: nam cum duo Conſulares ſpem honeſtę pacis nobis attuliſſent: q̄ erant familiares M. Antonio, q̄ domeſtici, noſſe aliquod eius vulnus, qđ nobis ignotum eſſet, videbant. Apud alterū vxor, liberi: alter quotidie literas mittere, accipere, aperte fauere Antonio. hi ſubito hortari ad pacē, qđ iā diu nō feciſſent, nō ſine cauſa videbantur. acceſſit Cōſul hortator. at quis Conſul? ſi prudentiā quęrimus, qui minime falli poſſet: ſi virtutē, qui nullā pacē probaret, niſi Antonio cedēte atq; victo: ſi magnitudinē animi, q ꝓferret mortē ſeruituti. Vos autē P. C. nō tā immemores veſtrorū grauiſſimorū decretorū videbamini, q̄ ſpe allatæ deditionis, quā amici pacem appellarēt, C. †Alieni de imponēdis, nō de accipiēdis legibus cogitare. Auxerat autē meā quidem ſpem, credo item,

†Caleni.

veſtram,ꝙ domum Antonii afflictam mœſtitia audiebam, lamētari vxorem:hic etiam fautores Antonii quorum in vultu habitant oculi mei,triſtiores videbam.

ETſi Amici & fautores Antonij Senatū in eā ſpem adduxerant,vt crederēt M.Antoniū cōſiliū mutaſſe & ad ſanitatē reuertiſſe: ex quo actū fuerat ī Senatu de mittēdis Legatis:poſtea cognitū eſt nihil eorū eſſe q̄ de Antonio ꝓmiſſa Senatui erāt & illū in ſentētiā perſtare nec ad vllā pacē velle deſcendere niſi qua dignitatē ſuā retineret, Senatus imminueret.Suadet igit̃ Cicero vt cū decepti & ꝓditi fuerint,cōſiliū cōmutent nec Legatos mittāt,qđ & inutile & turpe reip.futurū ſit:ſe aūt quā Legationē ſuſceperit ꝙ eā ſibi periculoſa nec reipu.ſalutaris futura ſit,vehementiſſime deꝑcari. Falli)fallimur opinione. Decipi)decipimur ab alijs per fraudē. Errare) Errāt q certā viā nō vident. GEORG.

¶MATVR. Legati qui ab initio poſtq̄ obſideri Decius Brutus cœpit , miſſi ſunt,redierāt re infecta,& Antoni⁹ vrgere obſidionē deſtiterat nunq̄.Amici tn̄ & fautores ei⁹ L. Piſo & Q.Fuſius Calenus in ꝑmis rurſus honeſtę pacis ſpem faciebāt,& in eā ſentētiam etiā Cōſulē Hirtiū adduxerant,vt pacē velle Antoniū crederēt oēs:idq; vt crederēt multis etiā impellebant argumētis & ſignis.Ex quo actū ī Senatu fuerat de legatis iterū mittēdis.delectiq; ſunt P.Seruili⁹.& M.Cicero.Cōpertū idē eſt falſa fuiſſe q̄ de Antonio ab amicis promiſſa fuerāt,nec ad pacē vllā niſi qua dignitatē ſuā retinēt,Senatus minueret,deſcendere velle.Ergo Cicero deceptos dicit & proditos, ac cauſam Antonij ab ijs q huiuſmodi de pace diſſipauerit ſermones actam,publicam eſſe neglectam.Hortat̃ cōſiliū cōmutent nec Legatos mittāt,idq; ſi fiat & iutile & turpe reip.fore:plurib⁹ ꝓbat rationibus.Multa in Calenū dicit:armis perſequēdū ſuadet Antoniū & in incœpto permanēdū: nec deeſſe vim & facultatē ad illū actutum opprimendū,qđ immineat periculū,ſi pax concedat̃ oſtēdit,& ne concedi qdē honeſte poſſe.In ſe vero deligēdo maxime erratum probat eāq; Legationeȝ & periculoſam ſibi futuram & reip.minus vtilem & tn̄ ſe totū periculuȝ magis ex reipu.commodo,q̄ ex ſuo metiri velle.In deliberatiuo genere poſita eſt hęc Philippica vt cętrę.Exordit̃ per locū ꝯſolationis a ſocietate in errore.Nā cū alios & eoſdem ſapiētes in eadē re videmus errare in qua erratū a nobis eſt,leui⁹ de errore noſtro dolemus.Errauerat qdē Cic.ꝙ Antonij amicis pacis ſpē afferētib⁹ crediderat:ſed in eodē errore reliqui Senatores & ipſe Cōſul fuerat:ex quo erroris ſui dedecus modeſti⁹ ferebat.

Falli) aperte. Decipi) occulte & ꝑ fraudē. Errare) ꝑ ſe & ſua opinione labi. Duo Cōſulares) Piſo & Calenus. Aliqđ vuln⁹)aliqd qđ eū veluti vulnus cruciaret, & tamē lateret. Apud alterū) Piſonē. Vxor) Fuluia. Alter) Calenus. Literas mittere)qđ ſupi⁹ dictū. Deditionis)Antonij:ſic enim ſpondebant eius amici fore vt ſe dederet. De imponēdis)hoc eñ futurū vobis perſuadebatis vt leges & conditiones Antonio imponeretis: non reuera acciperetis ab eo quoniam dare non accipere volebat. Quorū in vultū habitant oculi mei)a quorum vultu oculos nunq̄ remoueo.

¶PHILIP. C.Haleni) exiſtimo legendum eſſe Caleni,vt de Fuſio Caleno intelligam⁹ qui fautor erat Antonij & propugnator.

¶ASCEN. In Victorino eſt,alieni.i.q nō eſſent amici:ſicq; legā.Eſt etiā,negat audiſſe: vbi alijs eſt audiri.Eſt bis decepti,decepti inquā.Eſt D.Bruti ſalus:Eſt,ne ſi in Senatus quidem poteſtatem iturū ſe dixerit , durū videbitur:quæ videntur verba Caleni fuiſſe, & a Cicerone repetita.Eſt,ſi iacens aliqd nobiſcū ageret &c.ſtanti reſiſtēdum eſt,vbi male legitur ſtatim quia opponitur illi quod eſt iacens.

Qđ ſi nõ ita eſt,cur a Piſone & a Caleno potiſſimũ? cur hoc tẽpore? cur tã improuiſo? cur tã repẽte pacis eſt facta mẽtio? Negat Piſo ſe ſcire,negat audiſſe qcq̃: negat Calenus rẽ vllã nouã allatã eſſe.atq; id nũc negãt,poſteaq̃ nos pacificatoria legatione implicatos putãt.Quid ergo opus eſt nouo cõſilio,ſi i re nihil oĩno noui eſt? Decepti,decepti inquã ſumus P.C.Antonii eſt acta cauſa ab amicis ei9,nõ publica . qđ videbã equidẽ,ſed quaſi p caliginẽ pſtrinxerat aciẽ animi D.Bruti ſalus. Qz ſi in bello dari vicarii ſolerẽt,libẽter me vt D.Brut9 emitteret,p illo includi paterer.Atq; hac voce Q.Fuſii capti ſum9,ne ſi a Mutina qdẽ receſſerit,audiemus Antoniũ? ne ſi in Senat9 qdẽ poteſtatẽ futurũ ſe dixerit? durũ videbit̃.Itaq; fracti ſumus,ceſſimus.recedit igit̃ a Mutina? neſcio. paret Senatui? credo inquit Calenus,ſed ita vt teneat dignitatẽ. Valde hercules vobis laborãdũ eſt P.C.vt veſtrã dignitatẽ amittatis,q̃ maxima eſt:Antonii,q̃ neq; eſt vlla,neq; eſſe põt,retineatis:vt eã p vos recuperet,quã p ſe pdidit.Si iacẽs aliqd nobiſcũ ageret,audirẽ fortaſſe:q̃q̃,ſed hoc malo dicere,audirem:ſtãti reſiſtẽdũ eſt,aut cõcedẽda vna cũ dignitate libertas. At nõ eſt integrũ,cõſtituta legatio eſt.Quid aũt nõ integrũ eſt ſapiẽti,qđ reſtitui põt? Cuiuſuis eſt hoĩs errare,nulli9 niſi inſipiẽtis pſeuerare in errore.poſteriores.n.cogitatiões (vt aiũt) ſapiẽtiores ſolẽt eẽ. Diſcuſſa eſt illa caligo,quã paulo ante dixi:diluxit,patet, videmus oĩa,neq; p nos ſolũ,ſed admonemur a noſtris. Attẽdiſtis paulo ante p̃ſtãtiſſimi viri,q̃ eſſet oratio:mœſtã inqt domũ offendi,cõiugẽ,liberos,admirabant̃ boni viri,accuſabãt amici,q͂ ſpe pacis Legationẽ ſuſcepiſſem. Nec mirũ P.Seruili. tuis enim veriſſimis grauiſſimiſq; ſentẽtiis,omni eſt,non dico dignitate,ſed etiã ſpe ſalutis ſpoliat9 Antoni9.Ad eũ ire te Legatũ qs nõ miraretur?

de me experior:cuius idē cōſiliū,qđ tuū,ſentio q̄ rephēdat̄:nos rephēdimur ſoli.Quid vir fortiſſim⁹ Pāſa,ſine cauſa pauloante,tñ accurate locutus eſt tādiu? quid egit?niſi vti falſam proditionis a ſe ſuſpitionē depelleret?Vnde aūt eſt iſta ſuſpitio? ex pacis patrocinio repentino,qđ ſubito ſuſcepit eodē capt⁹errore quo vos.Q̄ꝫ ſi eſt erratū P.C.ſpe falſa atq̄ fallaci,redeam⁹in viam.Optimus eſt portus pœnitenti,mutatio cōſilii.Quid eñ ꝑ deos imortales pōt reip.ꝓdeſſe noſtra Legatio?ꝓdeſſe dico?

¶MATVR. Qđ ſi ita nō eſt) ſi hęc vera nō erāt,cur a Piſone & Caleno mētio pacis facta eſt tā importune?neq̄.n.ſine cauſa credibile erat fieri,& ſi negabat vterq̄ rē vllā nouā ab Antonio allatā,& ſe q̄cq̄d facerēt,ſpōte ſua dicebāt facere. Exiſtimabāt eñ nō eſſe integrū a Legatis mittēdis abſtinere,poſtq̄ delecti ſemel fuerāt & id agebāt,vt e Senatu admouerēt duos acerrimos Antonij inimicos Ciceronē & Seruiliū, ac ꝑiculo obijcerent. Pacificatoria) pacis vt dicebāt cauſa decreta. Nouo cōſilio) mittēdi Legatos. Si in re nihil eſt noui) ſi nihil ab Antonio nouū allatū eſt,& ꝑmanet in ſentētia in qua fuerat pri⁹.

Perſtrinxerat) clauſerat & obcęcauerat. Vicarij) q loco alteri⁹ ponunt vt illi⁹ vicē gerāt:& ꝓ illo ſint vel in magiſtratu,vel in quauis alia re. Capti) decepti. Ne ſi a Mutina quidē) verba hęc Fuſij fuerāt,q in hāc ſniam locut⁹ erat,nō eē audiēdū Antonium etiā ſi a Mutina recederet,niſi in Senat⁹ ꝑtāte futurū ſe polliceret? Verū durū videbat̄, ſinere impune abire Antoniū,ſi a Mutina recederet,& tñ nō ſenat⁹ diceret ꝑtāte futurū, & ſi fracti ſumus nos & ceſſim⁹ Antonio.Sed dic mihi Calene,recedit ne ipſe a Mutina? Valde vobis &c.) Ironice ac ſi dicat minime cōmittēdū eſt vt vos Legatos mittēdo & cedēdo Antonio, ꝑdatis authoritatē.Neq̄.n.ſine veſtro dedecore facere poteſtis,& illi⁹ dignitatis q̄ nulla eſt,rōnē habeatis. Per ſe) ſuo nō fortunę vitio. Si iacēs) ſeſe añ nos ꝓſternēs & ſupplicās. Nobiſcū ageret) ſi poſtularet ne ſuā amitteret dignitatē. Q̄ꝫ q̄) voluit dicere q̄q̄ oīno nō audirē. Statim) nūc reſiſtēdū eſt & nihil differēdū. Cōcedenda libertas) vt nos ipſos illi tradam⁹ & noſtrā libertatē,ac ſeruiam⁹. At nō eſt integrū) rurſus occurrit obiectioni Caleni. Quid aūt) reſpōſio Tritū eſt ꝓuerbiū,ſapiētis eſſe cū licet mutare ꝓpoſitū. Reſtitui) reuocari in integrū. Poſteriores cogitatiōes.ſed ꝓuerbiū eſt, Poſterioris cogitatiōis & ſapiētię plenas domos eſſe. Illa caligo) qua obcęcati errauimus. A nřis) a P.Seruilio) qđ ſequētia mox indicāt. Inq̄t) P.Seruili⁹. Nec mirū) hęc q̄ dixiſti cōtigiſſe Seruili. Proditiōis) ne nos videret̄ & rēp.ꝓdere,ꝙ tā repēte mutata ſnia de pace loq̄ret̄.

¶PHILIP. Pręſtrinxerat aciē aī) trāſlatio a ꝑſtigiatorib⁹,q ſpectātiū oculos ꝑſti igūt vafritia & calliditate nugarū vñ a ꝑſtringēdo ꝑſtigiator dict⁹ atq̄ ꝑſtrigię,a fulgore quo q̄ trāſlatū,q oculos ꝑſtrinxit mortaliū,ne tueri cōtra poſſim⁹. Plaut⁹, Curate vt ſplēdor ſit meo clypeo,vt ꝑſtrīgat oculos aciē i hoſtib⁹. Q̄ꝫ q̄.ſed hoc malo) Interrupta ſententia eſt ꝑ apoſiopeſim ſiue obticētiā indignātib⁹ cupiētib⁹ dolētib⁹ familiarē. Conſimile eſt illud Virgilianū,Q̄ꝫ q̄ o,ſed vincāt qb⁹ hoc Neptune dediſti. Prodeſſe dico) Exornatio rhetorica eſt,q̄ gręce climax.latine gradatio noiat̄:Diuus Auguſtin⁹ lib.iij.de doctrina chriſtiana docet Apoſtolū Paulū vti gradatione, cū ex tribulatione patientiam,ex patientia probationem,ex probatione ſpem decentiſſime connectit.

Pręſtringere aciem animi.

Apoſiopeſis.

Climax.

¶GEORG. Dari vicarij ſolerēt.) Vicarij ſūt q gerūt magiſtratū vice alicui⁹:vnde iſtorum vicarij dicuntur.

Quid ſi etiā obfutura eſt? obfutura? qd ſi iā nocuit atq; obfuit? an vos acerrimā illā & fortiſſimā ppl̄i Ro. libertatis recuperādę cupiditatē, nō imminutā ac debilitatā putatis legatiōe pacis audita? Quid municipia cēſetis? qd colonias? quid cunctam Italiā futurā eodē ſtudio quo cōtra cōe incendiū exarſerat? an non putam⁹ fore vt eos pæniteat ꝓfeſſos eſſe & præ ſe tuliſſe odiū in Antoniū, qui pecunias polliciti ſunt, q arma, q ſe totos & animis & corpibus in ſalutē reip. cōtulerunt? Queadmodū noſtrū conſiliū hoc Capua ꝓbabit: q̄ tēporib⁹ his Roma altera eſt? Illa impios ciues iudicauit, eiecit, excluſit: illi illi inquā vrbi fortiſſimæ conanti e manibus eſt erept⁹ Antoni⁹. Quid legionū noſtrarū neruos nōne his cōſiliis incidim⁹? Quis eſt em̄ q ad bellū inflammato aīo futurus ſit ſpe pacis oblata? Ipſa illa Martia cęleſtis & diuina legio hoc nūcio langueſcet & mollietur, atque illud pulcherrimū nomē Martiū amittet. excidēt gladii, fluēt arma de manib⁹. Senatū.n. ſecuta, nō arbitrabitur ſe grauiori odio debere eſſe in Antoniū, q̄ Senatū. Pudet huius legionis, pudet quartę q̄ pari virtute noſtrā authoritatē ꝓbās nō vt Conſulē & nup ſuū: ſed vt hoſtē & oppugnatorē patriæ reliquit Antoniū. Pudet optimi exercit⁹, qui cōiūctus ex duobus, qui iā luſtrat⁹, q ꝓfectus ad Mutinā eſt: q ſi pacis id eſt timoris noſtri nomē audiuerit, vt nō referat pedē, inſiſtet certe. Quis em̄ reuocante & receptui canēte Senatu ꝓperet dimicare? Quid autē hoc iniuſti⁹, q̄ nos inſcientibus iis qui bellū gerūt, de pace decernere? nec ſolū inſcientib⁹ ſed etiā inuitis? An vos A. Hirciū pręclariſſimū cōſulē & C. Cęſarē deorū beneficio natū ad hęc tēpora: quorū epiſtolas ſpē victorię declarantes in manu teneo, pacē velle cēſeris? Vincere illi expetūt, pacíſq; dulciſſimū & pulcherrimū nomē, non pactione ſed victoria.

concupierũt. Quid Galliã? quo tandẽ aĩo hanc rẽ auditurã putatis? illa eñ huius belli ꝓpulſandi, adminiſtrãdi, ſuſtinẽdi, pricipatũ tenet. Gallia D. Bruti nutũ ipſũ, ne dicã imperiũ ſecuta, armis, viris, pecunia belli principia firmauit: eadẽ crudelitati M. Antonii ſuũ totũ corp9 obiecit, exhauritur, vaſtatᵘ, vrítᵘ omnis, ęquo aĩo belli patitur iniuriã: dũmodo repellat periculum ſeruitutis. Et vt omittã reliquas partes Galliæ (nam ſunt oẽs pares) Patauini alios excluſerũt, alios eiecerũt miſſos ab Antonio, pecunia, militib9, & quod maxime deerat, armis noſtros duces adiuuerunt. fecerunt idem reliqui, qui quondam in eadẽ cauſa erãt & ꝑpter multorũ annorũ iniurias alienati a Senatu putabantᵘ: quos minime mirũ eſt cõicata cũ his rep. fideles eſſe: qui etiã expertes eius, fidem ſuam ſemꝑ pręſtiterũt. His igitur omnibus victoriam ſperantibus pacis nomen afferem9, id eſt deſpationẽ victorię? Quid ſi nõ põt qdẽ vlla eſſe pax? q.n.ẽ cõditio pacis: in qua ei cũ quo pacẽ facias, nihil cõcedi poteſt?

MATVRANTIVS.

Profeſſos eſſe) aperte oſtendiſſe. Ex duobus) exercitibus Hirtij Conſulis & Octauij. Luſtratus) pro more Romano: conſtitut9 eñ in cãpo Martio luſtrabatur expiabaturq;: id quod Seruius Tullius rex inſtituit. Vt) q̃uis. Inſiſtet) cõſiſtet: non dimicabit. Patauini) Venetiæ ciuitas Patauinum cunctas olim eius vrbes excelluit. Strabonis ætate cenſi in ea ſunt quingenti equeſtris ordinis viri. Idẽ ait priſcus. Annis centũ viginti militum milia miſiſſe conſtat. Communicata repub.) donati enim ciuitate fuerant Patauini, & reliqui eiuſdem regionis inſigniores populi. Eius) reipub. Luſtratus: exercitus. Luſtratio apud Macedones.

PHILIPPVS. Luſtratus exercitus) expiatus, recenſitus, recognitus. Apud Macedonas luſtrandi exercitus ſolenne erat tale: prior hoſtiæ pars ad dextrã, poſterior ad leuam vię ponebatur: inter hanc diuiſam hoſtiã copiæ armatæ traducebantur: præferebãtur primo agmini inſignia omnium ab vltima origine Macedoniæ Regum. deinde Rex ipſe ſequebatur: proxima erat regia cohors cuſtodeſq; corporis. poſtremum agmẽ Macedonum, cætera multitudo claudebat. Receptui canente) Verbum militare eſt canere receptui, quando ſcilicet imperator iubet copias ex acie atq; conflictu in caſtra reuocari atq; in tuto collocari: hinc per tranſlationem decentiſſimam dicimur canere receptui quotienſcunq; artem deſinimus: & in portum quietis non conferimus. Quintilianus loquens de oratore ſic inquit, Quare antequam in has ætatis veniat inſidias, receptui canet, & in portum integra naue perueniat.

Multis rebus a nobis eſt inuitatus ad pacem. Antonius: bel-

lum tamen maluit. miſſi legati, repugnãte me, ſed tñ miſſi. de lata mandata: nõ paruit. denũciatũ eſt ne Brutum obſideret, a Mutina diſcederet: oppugnauit & vehemẽtius. & ad eum legatos de pace mittem9, qui pacis nũcios repudiauit? Verecũdiorem ne corã putam9 in poſtulãdo fore, q̃ fuerit tũ cũ miſit mã data ad Senatũ? atq; cum ea petebat, quę videbãtur improba omnino, ſed tamẽ aliquo modo poſſe cõcedi? nondum erat veſtris tã grauib9, tãq; multis iudiciis ignominiiſq; cõciſ9. Nũc ea petit quę dare nullo modo poſſumus, niſi prius volum9 nos bello victos confiteri. S.C. falſo delata ab eo iudicauim9: num ea vera poſſum9 iudicare? Leges ſtatuim9 p̱ vim & cõtra auſpicia latas, hiſq; nec populũ nec plebẽ teneri: nũ eas reſtitui poſſe cenſetis? Septies milies auertiſſe Antoniũ pecuniæ publicæ iudicauiſtis: nũ fraude poterit carere peculat9? immunitates ab eo, ciuitates, ſacerdotia, regna vænierũt: nũ figẽtur rurſus hæ tabulæ, quas vos decretis veſtris refixiſtis? Q̃ſi ea quæ decreuim9, obruere volum9: nũ etiã memoriã rerum delere poſſum9? Quãdo eius obliuiſcet̃ vlla poſteritas, cui9 ſcelere in hac veſtit9 fœditate fuerimus? Vt Centurionum legionis Martiæ Brundiſii ꝓfugus ſanguis eluat̃: nũ elui ꝑdicatio crudelitatis poterit? vt media prætereã: q̃ vetuſtas tollet operum circa Mutinã tetra monumẽta? ſceleris indicia? latrociniiq; veſtigia? Huic igit̃ importuno atq; impuro parricidæ, q̃d habemus p̱ deos immortales, q̃d remittam9? an Galliã vltimã & exercitũ? q̃d quid eſt aliud q̃ nõ pacẽ facere, ſed differre bellũ? nec ſolũ ꝓrogare bellũ, ſed concedere etiã victoriã? At ille nõ vicerit, ſi quacũq; cõditione in hanc vrbẽ cum ſuis armis venerit. Nunc oĩa timemus, authoritate valemus plurimũ, abſunt tot ꝑditi ciues nefariũ ſecuti ducẽ, tñ eorũ ora ſermones q̃ i vr

be ex eo numero relicti ſunt, ferre nõ poſſumus. quid cẽſetis cũ tot vno tpe irruperint, nos arma poſuerim⁹, illi nõ depoſuerit: nõne vos vr̃is conſiliis victos i ꝑpetuũ fore? Ponite an oculos M. Ant. Cõſularẽ † ſperãtẽ Cõſulatũ Luciũ adiungite, ſupplete cæteros, neq; nr̃i ordinis ſolũ honores & impia meditãtes: nolite ne Tyrões q̃dẽ Nũmiſios & Muſtellas † Saxas ve cõtẽnere, cũ his facta pax, nõ erit pax, ſed pactio ſeruitutis. L. Piſonis ampliſſimi viri ꝑclara vox, a te nõ ſolũ i hoc ordine Pãſa, ſed etiã in cõcione iure laudata eſt, exceſſurũ ſe ex Italia dixit, deos penates & ſedes patrias relicturũ, ſi q̃d dii omẽ auerterẽt, rẽp. oppreſſiſſet Antonius. Quæro igitur a te Piſo, nonne oppreſſam rempubl. putes, ſi tot, tam impii, tam audaces, tam facinoroſi, recepti ſint?

† Spirãtẽ.
† alii ſocios ſuos.

¶MATV. Conciſus) laceratus. Superius Philippica quinta, Decretis veſtris cum cõcidiſtis. Delata) conceſſa & tradita: niſi forte locus corruptus eſt, & relata legendum: nam Philippica quinta inquit, Senatus etiam conſulta pecunia accepta falſa referebant. Peculatus) furti publici. Væierunt) vendita ſunt. Hæ tabulæ) immunitatum & priuilegiorum. Veſtitus fœditate) in ſagis, militari veſte depoſita. Neq; noſtri ordinis) Senatorii ſed externos. Socios) eorum Tyrones, Numiſii, Muſtellæ. In quo ne ſi pacem) ſenſus eſt & ordo, neq; i hac Legatione eſſe me conuenit neq; ad conſilium deliberationemq; de tali negocio accerſiri, in quo ſi nõ ad pacem accipiẽdam Ab Antonio corrogamur, & ego a cæteris nõ diſſenſero. Ita fiet) hoc eſt id accidet vt populus Romanus mihi imputaturus ſit ſiquid peccauerit Antonius: cum aliquid ei remiſſum condonatumq; de erroribus & peccatis fuerit, aut vobis libere conceſſum. dicet enim mea culpa fieri qui conſenſerim: & non vt inſtitueram perpetuo repugnauerim.

Peculat⁹.

¶PHI. Sperantem Conſulatum) Quid ſi legas ſpirantem: dicitur enim per q̃ elegãter quiſpiam ſpirare Cõſulatum, quando ſuperbiam illam & inſolentiam atq; impotentiã præfert: oſtentatq; ſpiritu & inceſſu, quæ Conſuli conueniunt. Sic Silius, Mago quatit currus & fratrem ſpirat in armis. Si ſperantem legas: erit dictio hæc copulanda cum inferiore colo: vt ita iunctum enuncies, ſperantem Conſulatum Lucium adiungite.

Spirare.

¶ASCEN. Noſtris tam grauiſſimis, ſic & Valla legit: in Victorino tamen eſt tã grauibus, cui conſonat quod ſequitur, tãq; multis. Senatuſconſulta falſo relata in Victorino eſt: falſa, delata &c. quod probat quod ſequitur: num ea rara &c. Et in litera quæ proxima hunc locum ſequitur in eodem codice, ſperantem Conſulatum. Lucium adiungite. Eſt & Muſtelas ſuos: vbi alii habent ſocios, ego legam, Saxaſve: q; Saxarum ſępe alubi meminit cum eorundem contemptu & nominis eleuatione.

Quos nõdũ tantis parricidiis cõtaminatos vix ferebamus,hos nunc omni ſcelere coopertos tolerabiles cenſes ciuitati fore? Aut iſto tuo(mihi crede) conſilio erit vtendum,vt cedamus, abeamus,vitam inopem & vagam proſequamur:aut ceruices latronibus dandæ,atq; in patria cadendum eſt.Vbi ſunt C.Pãſa illæ cohortationes pulcherrimæ tuæ,quibus a te excitat9 Senatus,inflammatus populus Ro.non ſolum audiuit,ſed etiam didicit nihil eſſe homini Romano fœdius ſeruitute? Iccirco ne ſaga ſumpſimus,arma cepimus, iuuentutem omnem ex tota Italia exciuimus?vt de exercitu florentiſſimo & maximo Legati ad pacem mitterentur? ſi accipiendam,cur non rogamur? ſi poſtulandam,quid timemus?In hac ego legatione ſim,aut ad id conſilium admiſcear?in quo ne ſi diſſenſero quidem a ceteris,ſciturus populus Romanus ſit.Ita fiet,vt ſi quid remiſſum aut conceſſum ſit,meo ſemper periculo peccet Antonius,cum ei peccandi poteſtas a me conceſſa videatur. Q; ſi habenda cũ Antonii latrocinio pacis ratio fuit,mea tamen perſona ad iſtã pacem conciliandam minime fuit deleganda. Ego nunq̃ Legatos mittendos cenſui:ego ante Legatorum reditum auſus ſum dicere : pacem ipſam ſi afferrent, quoniam ſub nomine pacis bellum lateret, reipubl. repudiandam : ego princeps ſagorum, ego ſemper illum hoſtem appellaui, cum alii aduerſarium : ſemper hoc bellum, cum alii tumultum : nec hæc in Senatu ſolum, eadem ad populum ſemper egi : nec ſolum in ipſum,ſed in eius ſocios,facinorum miniſtros & præſentes & eos qui vnà ſunt : in totam deniq; Marci Antonii domum ſum ſemper inuectus. Itaque vt alacres & læti ſpe pacis oblata, inter ſe impii ciues quaſi viciſſent gratulabantur : ſic me iniquum eiurabant, de me querebantur.

Diffidebant etiam Seruilio : meminerant eius ſententiis confixum Antoniũ:L.Cæſarem fortem quidem illum & conſtãtẽ Senatorem auunculum tamen, Calenum procuratorem, Piſonem familiarem, te ipſum Panſa vehementiſſimũ & fortiſſimũ Conſulem factum iam putant leniorẽ: non quo ita ſit aut eſſe poſſit, ſed mentio a te facta pacis ſuſpicionem multis attulit immutatæ voluntatis. Inter has perſonas me interiectũ amici Antonii moleſte ferunt, quibus gerendus mos eſt, quoniam ſemel liberales eſſe cœpimus: proficiſcãtur Legati optimis his ominibus: ſed ii proficiſcantur, in quibus non offendatur Antonius. Q ſi de Antonio non laboratis, mihi certe Patres Cõſcripti conſulere debetis: parcite oculis ſaltem meis, & aliquã veniã iuſto dolori date. Quo eñ aſpectu videre potero, mitto hoſtẽ patriæ, ex quo mihi odiũ in illũ cõmune vobiſcũ eſt? quomodo aſpiciã mihi vni crudeliſſimũ hoſtẽ? vt declarãt de me eius acerbiſſimæ cõciones. Adeo ne me ferreum putatis, vt cũ eo congredi aut illum aſpicere poſſim? qui nuper cum in concione donaret eos, qui ei de parricidis audaciſſimi videbantur,

¶GEORG. Cõtaminatos) inquinatos, pollutos. Exciuimus) excitauimus. Eiurabant) valde iurabant, compoſitum eſt ex e & iuro.

¶MATV. Princeps Sagorũ) auctor ſaga ſumẽdi. Eiurabãt) valde iurabãt. Confixũ) quaſi vulneratũ. De Antonio nõ laboratis) nõ curatis, quo animo laturus me ſit.

¶PHIL. Cũ alii aduerſarium) cũ ſit q̃dã virtutibus ac vitiis vicinitas vtimur decenter pxima deriuatione verboꝝ, vt p temerario fortẽ, p pdigo liberalẽ, p auaro parcũ vocemus, q̃ etiã cõtra valẽt: ſic nõnulli q fauebãt Antonio, nõ hoſtẽ illũ appellabãt, ſed mitiore vocabulo aduerſariũ. Eiurabãt) qdã codices habẽt deierabãt qđ probo: eſt.n. ſenſus, iureiurãdo affirmabãt aſſerebãtq; me iniquũ eſſe & iniuriũ. Deierare eñ valde iurare eſt: ſicut deamare ſignificat amoris incremẽtũ: hæc eñ pticula de frequẽter aucti-ua eſt: inde deiuriũ dicit ipm iuſiurãdũ. Dicimus quoq; eiurare p valde iurare cũ e ſignificet intẽtionẽ ſicut nõnũq̃ eſt μόριον ςερητικόν, id eſt priuatiua pticula, vt in egelido, & eduro. Apud auctores eiurare magiſtratũ eſt deponere atq; finire magiſtratũ reſoluto illo iureiurãdo quo iurati accipimus. Quomodo aſpiciã hoſtẽ) hinc illa Portii Latronis declamatoris ſentẽtia, Videbis ardẽtes crudelitate ſimul ac ſupbia oculos, videbis illũ nõ hominis ſed belli ciuilis vultũ, videbis illas fauces per quas CN. Pompeii bona trãſierunt: item erit aliquid qđ Antoniũ offendat, aut factum tuũ, aut dictum, aut ſilentium, aut vultus, haud enim placitus es.

Eiurabant eſt in Victorino.

Deiuriũ.

Eiurare.

†Intima. mea bona donare ſe dixit Petiſſio †Vrbinati, qui ex naufragio luculẽti patrimonii ad hęc Antoniana ſaxa proiectus eſt. An L. Antoniũ aſpicere potero, cuius ego crudelitatẽ effugere nõ potuiſſem, niſi me mœnibus & portis & ſtudio municipii mei defendiſſem? Atq; idem hic Myrmillo Aſiaticus, latro Italię, Collega Lentonis & Nuculæ cũ Aquilæ Primipili nũmos aureos daret, de meis bonis ſe dare dixit. ſi eñ de ſuis dixiſſet, ne Aquila qdẽ ipm crediturũ putauit. Nõ ferẽt inquã oculi Saxã, Caphonẽ: nõ duos Prętores Tribunos pl. nõ duos deſignatos Tribunos, nõ Beſtiã, non Trebelliũ, non Plancum. nõ poſſum animo æquo videre tot tã iportunos, tã ſceleratos hoſtes: nec id fit faſtidio meo, ſed charitate reip. Sed vincã animũ, mihiq; imperabo: dolorẽ iuſtiſſimũ ſi nõ potero frangere, occultabo. Quid? vitæ cenſetis ne P.C. habẽdam mihi aliquã eſſe rationẽ? quæ mihi quidẽ minime chara eſt, præſertim cum Dolabella fecerit, vt optanda mors eſſet, modo ſine cruciatu atq; tormẽtis: vobis tamen & populo Romano vilis eſſe ſpiritus meus non debet. is eſt (niſi forte me fallo) qui vigiliis, curis, ſententiis, periculis etiam perfecerit, quę plurima propter acerbiſſimum omnium in me odium impiorum pertulerim, vt non obſtarẽt reipub. ne quid arrogantius videar dicere. Quod cũ ita ſit, nihil ne mihi de periculo meo cogitandum putatis? hic cũ eſſem in vrbe ac domi, tamen multa ſæpe tentata ſunt: vbi non ſolum amicorum fidelitas, ſed etiam vniuerſæ ciuitatis oculi cuſtodiunt. Quid cenſetis cum iter ingreſſus ero, longum prę ſertim, nullas ne inſidias pertimeſcendas? tres viæ ſunt ad Mutinam quo feſtinat animus, vt q̃ primum illud pignus libertatis Populi Romani Decium Brutum aſpicere poſſim, cuius in complexu libenter extremum vitæ ſpiritum †ediderim: cum

omnes actiones horum menſium, omnes ſententiæ meæ per uenerint ad eum exitum, qui mihi fuit propoſitus. Tres ergo (vt dixi) viæ: ſupero mari Flaminia: ab infero, Aurelia: media Caſſia. Nūc quæſo attendite nū aberret a coniectura ſuſpicio periculi mei. Hetruriā diſcriminat Caſſia. Scim⁹ ne igiť Pāſa quibus nunc in locis ſit Lentonis Cæſennii Septemuiralis auctoritas? Nobiſcum nec animo certe eſt, nec corpore: ſi autem aut domi eſt aut nō lōge a domo, certe ī Hetruria eſt: id ē ī via. honorum

MAT. Petiſſio Vrbinati) ex Vrbino Vmbrię ciuitate nunc inſigni. Ex naufragio) loquiť per tranſlationē ab iis qui periclitātur in mari, & naui fracta enatāt. Luculenti) ampli. Municipii mei) mei Arpinatis. Aquilæ) apud aquilam Polleritiam: vel Aquilę Primipili, hoc eſt vexillo Cēturionis & militibus qui ſub ea aquila erāt: vel Aquila propriū nomē eſt. Primipil⁹ autē Cēturionē ſignificat. Duos Pretores) erāt enī cū Antonio Pretores duo: & infra inquit philippica tertiadecima, Duo Prætores ſine cauſa diffiſi ſe aliqd habituros. horū alter Cai⁹ fuit, alter Cēſorin⁹. Nō Tr. pl. Saxā Decidiū. Duos deſignatos) T. Hoſtiliū & Viſeniū: de iis omnib⁹ ſuperius multa dixit & plura dicet in ſequentibus. Nō potero frangere) ſi nō licebit frangere & depellere, occultabo tamē. Vt optanda mors eſſet) quicūq enī eos repetat animo cruciat⁹, quib⁹ & viuū & mortuū affecit Trebonīū Dolabella: is mori mauult q̄ ea experiri, quæ victori collibuerint, ſi in ei⁹ veniendū ſit poteſtatē. Ad eū exitū) quē mihi propoſuerā: vt pro re publica perirē. A ſupero mari) Adriatico. Ab īfero) Tyrrheno. Media Caſſia) quæ Veios ducit & Narniā ac Peruſiā. Diſcriminat) diuidit fere per medium. Lentonis Cæſennii Septēuiralis) hic vnus erat ex Antonii fœdiſſimo comitatu Hetruſcus: hui⁹ etiā pri⁹ meminit. Panſa) vocatiuus eſt. Vētidius) & hic Antonian⁹ erat cognomento Baſſus: fuit autē Picēs loco humili. mater eius a Pōpeio Strabone Magni Pōpeii patre ſociali bello quo Aſculanos ſubegit capta eſt: de Parthis primus omniū triumphauit: publico funere elatus eſt. Plura de eo Aul. Gellius li. xiii. Hic quædā etiā præſidia habeo) ironice & in cōtrarium vertēda omnia.

ASCEN. Petiſſio Vrbinati) In Victorino eſt, Petiſſio intimati. Eſt etiam, ne Aquilam quidem ipſum, crediturum putant. Eſt enim Aquila nomen primipili nō ergo fœminæ. Eſt etiam Deuoueam: quod placet quia periculo ante dixit: ſed eſt, ſi nō potero frāgere. eſt, Is enim eſt &c. periculis enim perfecerit: is videlicet animus meus: & vbi eſt actiones horum menſium habet honorum.

PHI. Petiſſio Vrbinati) Vrbinates populi ſunt Vmbriæ: in ſexta Italiæ regione cognomine Metaurenſes: monumentis ſcriptorū celebres: ſed maxime clari principib⁹ noſtri temporis Federico: quo in diſciplina militari nemo præſtantior: qui Annibali & Scipioni merito comparatur. & duce Guidone Vbaldo q̄ eruditione & reliquis virtutibus principalib⁹ eſt eminētiſſim⁹. Adde egregias ędes: quæ ī tota Italia pulcherrimæ magnificētiſſimæq domiciliorum omnium conſpiciuntur: in quibus eſt bibliotheca omnis generis librorum refertiſſima: adeo vt neq Pergamenis, neq Alexādrinis bibliothecis, quas extollit vetuſtas aſſurgant. Vrbinates pricipes.

GEOR. Diſcriminat) diuidit Διακρίνει. Quis mihi præſtat) quis fidem facit.

Quis igitur mihi præſtat Lentonem vno capite eſſe contem-tum? Dic mihi præterea Panſa, Ventidius vbi ſit? cui fui ſemper amicus, anteq̄ ille reipub. boniſq; omnibus tam aperte eſt factus inimicus. Poſſum Caſſiam vitare, tenere Flaminiam? Quid ſi Anconam, vt dicitur, Ventidius venerit? potero ne Ariminum tuto accedere? Reſtat Aurelia. hic quidem etiā præſidia habeo: poſſeſſiones enim ſunt P. Clodii, tota familia occurret, hoſpitio inuitabit propter familiaritatem notiſſimam. Hiſce ergo me viis committam, qui Terminalibus nuper in ſuburbium vt eodem die reuerterer, ire non ſum auſus? domeſticis me parietibus vix tueor ſine amicorum cuſtodiis. Itaq; in vrbe maneo, & (ſi licebit) manebo. Hęc mea ſedes eſt, hæc vigilia, hęc cuſtodia, hoc præſidium ſtatiuum. Teneāt alii caſtra, regna, res bellicas, oderint hoſtem (nam hoc caput eſt) nos vt dicimus ſemperq; fecimus, Vrbem & res vrbanas vobiſcū pariter tuebimur. neq; vero recuſo munus hoc, q̄q̄ populum Ro. video pro me recuſare. Nemo me minus timidus, nemo cautior. res declarat. vigeſimus annus eſt cum omnes ſcelerati me vnum petūt. Itaq; me ipſi (ne dicam mihi) reipub. pœnas dederunt: me ſaluum adhuc reſp. conſeruauit ſibi. Timide hoc dicam: ſcio enim quiduis homini accidere poſſe. verūtamen ſemel circūſeſſus lectis valētiſſimorum hominum viribus cecidi ſciēs, vt honeſtiſſime poſſem exſurgere. Poſſum ne igitur ſatis videri cautus, ſatis prouidus, ſi me huic itineri tam infeſto tamq; periculoſo commiſero? ſolam enim gloriam in morte debent ii qui in rep. verſantur, nō culpæ repræhenſionē & ſtultitiæ vituperationem relinquere. Quis bonus non luget mortem Trebonii? quis nō dolet interitum talis & ciuis & viri? At ſunt qui dicant (dure illi quidē, ſed tamen dicūt) minus

dolēdum,q̄ ab homine impuro nefarioq; non cauerit.Etenim qui multorum cuſtodem ſe profiteatur,eum ſapientes ſui primum capitis aiunt cuſtodem eſſe oportere.Cum ſeptus ſis legibus & iudiciorum metu,non ſunt omnia timenda,neq; ad omnes inſidias præſidia quærēda . quis enim audeat luci? quis in militari via?quis bene comitatum?quis illuſtrem aggredi? Hæc neq; hoc tempore,neq; in me valent. non modo eñ pœnam nō extimeſcet,qui mihi vim attulerit, ſed etiam gloriam ſperabit a latronum gregibus & præmia. Hæc ego in Vrbe prȩuideo:facilis eſt circūſpectus vnde exeam,quo progrediar, quid ad dextram,quid ad ſiniſtram ſit . Num idem in Apennini tramitibus potero facere?in quibus etiam ſi nō erūt inſidiȩ (quȩ facillime eſſe poterūt) animus tamē erit ſolicitus,vt nihil poſſit de officiis Legationis attendere.Sed effugi inſidias, perrupi Appeninum . nempe in Antonii congreſſum colloquiūq; veniendū eſt, quinam locus capietur?

❡MATV. Terminalib⁹) die feſto Termini,cui poſſeſſores agroꝝ vicini ſacrificabāt xj. Calen.Mart.Ouidi⁹ faſtorū lib.ij. Termine ſiue lapis ſiue es defixus in agris , Stipes ab antiqs tu q̄q; numen habes. Præſidiū ſtatiuū) firmū & ꝑmanēs: vt ſtatiua caſtra in qbus diutiſſime ꝯſiſtit exercitus. Semel cecidi ſciēs) qñ in exiliū abijt & tēpori maluit cedere,q̄ ferro,cū poſſet depugnare, vrbē media nocte egreſſus. Lectis virib⁹) operarū Clodianarū. Cū ſeptus ſis) obiectio eſt,cui reſpondet. Militari via) Vias publicas inqt Vulpianus ꝑtorias dicimus , vel cōſulares,vel militares,q̄ publice irentur,& ꝑmearent. Vicinales vero q̄ in vicis ſunt,aut i vias ducūt. Viȩ ꝓuatȩ q̄ in agris quibus iposita eſt ſeruit⁹,& ad alterius agrum ducunt. Num idem) quod nunc facio Tramitibus) vijs anguſtioribus. Sed effugi) eſto hæc omnia euentura ſint. Terminus. Viȩ publice

❡P H I L. Terminalib⁹) Terminalia dies feſt⁹ eſt i honorē Termini ꝯſtitut⁹ nouiſſima āni pte.Duodecim⁹ eñ mēſis fuit apd̄ ꝑſcos Februari⁹,idēq; āni vltim⁹,q̄ Terminalia celebrabāt qb⁹ peractis poſt xx.&.iij.diē itercalabāt. Horati⁹,Aut agna feſtis cȩſa Terminalib⁹.Termonē ātiq terminū dixere. Vigeſim⁹ ānus eſt) ſignat illud,tp̄s q̄ Catilinianā ꝯiurationē detexit opp̄ſſitq;. Sui ꝓmū capit(cuſtodē) Prouerbialis eſt ſententia Plautina,Tunica pallio ꝓpior eſt.& apd̄ Grȩcos celebre ꝓuerbiū circūfert, γόνυ κνήμης ἔγγιον.i.genu crure ꝓximi⁹.cū nihil nob̄ ꝓpēſius cariuſq; nobiſmetipſis naturа eſſe voluerit.Debet vnuſqſq; imp̄mis capitis ſui & vitȩ hr̄e rationē. Ne vino qdē permixta temperari)ſcribit Plinius,omnem animi impetum cibo molliri & potione. Vetus verbum eſt vt inquit Seneca a laſſo rixam quæri.item a ſitiente.Ergo hæc animi aſperitas dulciore ſucco mitigatur & acerbitas morum emollitur. Terminalia. Vigeſimus annus a cōiuratione Catil.

Si extra caſtra, cæteri viderint: ego mortem actutum futuram puto. noui hominis furorem, noui effrenatam violentiam: cuius acerbitas morum, immanitaſq; naturæ ne vino quidem permixta temperari ſolet. hic ira dementiaq; inflãmatus, adhibito fratre Lucio teterrima belua, nunq̃ profecto a me ſacrilegas manus atq; impias abſtinebit. Memini colloquia, & cum acerrimis hoſtibus & cum grauiſſime diſſentientibus ciuibus. Cn. Pompeius Sexti filius Conſul me præſente, cum eſſem tyro in eius exercitu cum P. Vectio Scatone duce Marſorum inter bina caſtra collocutus eſt. quo quidem memini Sextum Pompeium fratrem Conſulis ad colloquium Roma venire, doctum virum atq; ſapientem, quem Scato cum ſalutaſſet, quem te appellem inquit? at ille, voluntate hoſpitem, neceſſitate hoſtem. Erat in illo colloquio æquitas, nullus timor, nulla ſuberat ſuſpitio, mediocre etiam odium. non enim vt eriperent nobis ſocii ciuitatem, ſed vt in eam reciperentur, petebant. Sylla cũ Scipione inter Cales & Theanũ, cum alter nobilitatis florem, alter belli ſocios adhibuiſſet, de auctoritate Senatus, de ſuffragiis populi, & de iure ciuitatis, legis inter ſe conditiones contulerunt. non tenuit omnino colloquium illud fidem: a vi tamen periculoq; abfuit. Poſſumus ne igitur in Antonii latrocinio ęque eſſe tuti vt † hic? nõ poſſumus. aut ſi cæteri poſſunt, me poſſe diffido. Q; ſi non extra caſtra congrediemur, quæ ad colloquium caſtra ſumẽtur? in noſtra ille nũq̃ veniet: multo minus nos in illius. Reliquum eſt, vt & accipiantur & remittãtur poſtulata per literas. Ergo erimus in caſtris: meaq; ad omnia poſtulata vna ſententia, quam cum hic vobis audientibus dixero, iſſe & rediſſe me putatote.

† hi

Legationem confecero. omnia ad Senatum mea ſententia reiiciam quæcunq; poſtulabit Antonius. neq; enim licet aliter, neq; permiſſum eſt nobis ab hoc ordine, vt bellis confectis decem Legatis permitti ſolet more maiorum. neq; vlla omnino a Senatu mandata accepimus.

¶MATVRANSIVS. CN. Pompeius) Fuere eodem tẽpore Pompeij illuſtres tres. Is qui Pompeius Strabo cognominatus eſt. CN. Pompeij Magni pater. Qu. Pompeius L. qui cum Sylla Conſul fuit & orator illo tempore haud contemnendus ſcripta quædã reliquit, quod Cicero tradit in de Clar. Oratoribus. & CN. Põpeius Sexti filius, ſub quo adoleſcẽtulus militauit Cicero. Is Picẽtes prælio fudit, & obſedit: propter quã victoriam Romæ prætextæ, aliaq; magiſtratuum inſignia ſumpta fuere. Cõſul Marſos acie vicit. auctor Liuius lib. lxxiiij. ab Vr. con. Bina) Rom. & Marſorum. Sylla cum Scipione) Cum rogatione Sulpitij Mithridatica prouencia adempta Syllę, Mario eſſet adiecta: Sylla hoſtiliter cum Qu. Pompeio Conſule Vrbem ingreſſus Mariũ & ſocios Vrbe expulit, ad Mithridaticum bellũ profectus eſt. Octauius interim Cinnam pellit, is confugit ad partes Marij, redit Marius, plures cædũtur Syllanorum, & nobilitatis cædes fit. Exul & hoſtis Sylla, ſed tandem victor, reuertitur ex Aſia, vndiq; ei occurritur ab Imperatoribus. xv. vt ipſe dicebat inimiciſſimis, quadringentas & L. cohortes habentibus: inter hos C. Norbanus & L. Scipio erant Cõſules. ſed C. Norbanus victus ilico eſt & intra Capuam clauſus: alterum Cõſulem L. Scipionem Sylla in quanto eſſet periculo vndiq; hoſtibus circunclusus animo reputãs, ad pacem eſt hortatus: ad quam cum inclinaret ille, habita ſunt plura colloquia. Tantiſper autem a Syllanis, cum commeare militum vtriuſq; Imperatoris caſtra libere liceret, & colloqui, Scipionis argento corruptus eſt exercitus, & perſuaſus vt relicto duce ſuo ad Syllam tranſiret: factumq; eſt vt ſolus pene relinqueretur Scipio, cumq; interimi poſſet, dimiſſus eſt. Auctores Liuius lib. lxxxv. & Plutar. in Sylla. Inter Cales & Theanum) Cales de quo fabuloſa quædam tradit Sylius, & Theanum cognomento Sidicinum Oſcę gẽtis in Campania inſignia fuere oppida. Alter) Sylla cum quo omnis erat nobilitas: nam optimatum partes fouebat. Alter) Scipio. Socios belli) commilitones & populares. De auctoritate Senatus) per Marium, Sulpitium, Norbanum, Carbonem, ac alios complures diminuta, & pene abolita: id enim conqueſtus eſt Sylla. De ſuffragijs) de ſublato iure ſuffragiorum: omnia enim pro libidine agebantur paucorum iure ciuitatis, quæ amplius ius ſuuum & decus non obtineret. Legis conditione) de fœderibus quibus ſe obligarent. Non tenuit fidem) ſollicitato clam muneribus per emiſſos a Sylla Scipiõis exercitu & traducto. A vi) eſt enim a cæde temperatum, & Scipio dimiſſus, cum interfici poſſet. Aeque) ita eſſe vt Scipio fuit procul a vi & periculo. Et ſi hic nõ poſſumus) Romæ vbi tuti ab Antonio non ſumus. Me) quem ille odit vehementiſſime. Vna ſententia) vt omnia ad Senatum reijcienda dicam. Vt bellis confectis) Mos fuit Romanis quoties aut populos ſubegerãt, aut regionẽ aliquã in formã redegerãt prouinciæ, vt decẽ aut plures mitterẽt Legatos, qui populorum illorum aut prouinciæ ſtatũ ordinarẽt, poſtulata publice priuatimq; audirẽt: & quæ concedenda eſſe iudicarẽt, ea concederent, rataq; ea habiturũ Senatus ſe recipiebat. nũc ſibi & Collegis hoc nõ licere, aut permiſſum eſſe dicit Cic. ſed vt audiant duntaxat Antonij poſtulata & ad Senatum reijciant.

Pompeij tres.

Syllæ. Marij motus. Cinna.

Norbanus

Scipio deſertus.

quæ cũ agam in cõſilio nõnullis repugnãtibus vt arbitror, nõne metuẽdũ eſt, ne imperita militũ multitudo ꝑ me pacẽ diſtineri putet? Facite hoc meũ cõſiliũ legiões nouas nõ improbare, nã Martiã & Quartã nihil cogitetis, pręter dignitatẽ & decus cõprobaturas eſſe. Certe ſcio ꝙ veteranos nõ veremur, nã timeri ſe ne ipſi qdẽ volũt, ſed quonã modo accipiẽt ſeueritatẽ meã? multa eñ falſa de me audierũt, multa ad eos improbi detulerũt, quorũ cõmoda, vt vos optimi teſtes eſtis, ſemꝑ ſentẽtia, auctoritate, oratione, firmaui: ſed credũt improbis, credũt turbulẽtis, credũt ſuis. ſunt aũt fortes illi qdẽ, ſed ꝓpter memoriã rerum quas geſſerũt ꝓ populi Ro. libertate & ſalute reipu. nimis feroces, & ad ſuã vim oĩa noſtra cõſilia reuocantes. horũ ego cogitationes nõ vereor, impetum pertimeſco. Hæc quoq; pericula tãta ſi effugero, ſatis ne tutũ reditũ putatis fore? Cum enim & veſtrã auctoritatem more meo defendero, & meam fidem reipub. cõſtãtiamq; præſtitero, tum erunt mihi non ii ſolum q me oderunt, ſed illi etiam qui inuident, extimeſcendi. Cuſtodiatur igitᷣ mea vita reipu. eaq; quoad vel dignitas vel natura patietur patrię reſeruetᷣ, mors autẽ neceſſitatẽ habeat fati: aut ſi oppetẽda mors eſt, oppetatᷣ cum gloria. Hæc cũ ita ſint, & ſi hanc Legationẽ reſpub. vt leuiſſime dicã, nõ deſiderat, tamẽ ſi tuto licebit ire, proficiſcar omĩno P.C. totũ huiuſce rei conſilium non periculo meo, ſed vtilitate reipu. metiar. de qua mihi, quoniam liberum eſt ſpatium, multum etiam atq; etiam conſiderandum puto. idq; potiſſimum faciendũ, quod maxime intereſſe reipubli. iudicauero.

¶MATVRAN. Quæ cum agam in conſilio) cum Antonij poſtulata ad Antonium reijciam. Diſtineri) differri. Hoc meum conſilium) omnia ad Senatum reijciendi. Certe ſcio & cętera) occurrit obiectioni.

¶MAT. Sed quonã modo) & ſi nõ timemus eos qm̃ ne ipſi qdẽ timeri volũt. Ad ſuam vim) voletes vt p eorũ potẽtia oia decernamus & vt ipſis libet. Hæc quoq;) eſto tutus futurus ſit acceſſus, non erit reditus tutus. Vel dignitas) qua amiſſa haud magnopere in vita ſupereſſe optaſſet Cicero.

M. T. C. in M. Antonium Philippica. XIII.

IN principio huius belli P.C. qđ cũ impiis ciuib⁹ ſceleratiſq; ſuſcepim⁹, timui ne cõditio iſidioſa pacis libertatis recupandę ſtudia reſtigueret. dulce em̃ nomẽ eſt pacis, res vero ipa cũ iucunda, tũ ſalutaris. nã nec priuatos focos, nec publicas leges, nec libertatis iura chara hr̃e põt, quẽ diſcordiæ, quẽ cædes ciuiũ, quẽ bellũ ciuile delectat: eũq; ex nũero hoim eiiciẽdũ, ex finib⁹ hũanæ naturæ extermināđũ puto. Itaq; ſiue Sylla, ſiue Marius, ſiue vterq;, ſiue Octaui⁹, ſiue Cinna, ſiue iterũ Sylla, ſiue alter Mari⁹ & Carbo, ſiue qs alius ciuile bellũ optauit, eũ deteſtabilẽ ciuẽ reipu. natũ iudico. Nam quid ego de proximo dicam, cuius acta defendimus, cum auctorẽ ipſum iure cęſum fateamur? Nihil igitur hoc ciue, hoc homine tetri⁹: ſi aut ciuis, aut nõ habendus eſt, qui ciuile bellum concupiſcit. Sed hoc primum videndum eſt P. C. cum omnibus ne pax eſſe poſſit: an ſit aliquod bellũ expiabile in quo pactio pacis lex ſit ſeruitutis. Pacem cum Scipione Sylla faciebat: non erat deſperandũ ſi cõueniſſent, fore aliquem tolerabilẽ ſtatũ ciuitatis.

¶GEORGIVS.

IN pncipio huius belli.) Cũ Antonij fautores qđ inſidioſe q̃ſuerãt nõ obtinuiſſent, vt Legati de pace ad Antoniũ mitterent: hac oratiõe & auctoritatẽ M Lepidi frangit, qui Antoniũ cũ ſuis recõciliãdũ ciuitati & in patriam reſtituẽdũ cẽſebat. Et Cneum Põpeium Magni Pompei filiũ Senatuſconſulto laudandũ decernit. q̃ is oẽ ſuũ ſtudiũ, operã, facultates, copias reipu. polliceat: & ad Mutinã ire patiſſimũ ſe eſſe dicat.

Cinna ſi cócordiã cũ Octauio cõfirmare voluiſſet,hoim i re-
pub.ſanitas remanere potuiſſet. Proxio bello ſi aliqd de ſũ-
ma grauitate Põpei9,multũ de cupiditate Cæſar dimiſiſſet,
& pacẽ ſtabilẽ & aliquã rẽpu.nobis hr̃e licuiſſet.Hoc vero
qd:cũ Antoniis pax pt eẽ:cũ Cẽſorino:Vẽtidio:Trebellio:
Beſtia:Nucula:Numatio:Lẽtone:Saxa: excpli cauſa pau-
cos noiaui gen9 ĩfinitũ, ĩmanitatẽq; ipſi cernitis reliquorũ.
addite illa naufragia Cęſaris amicorũ,Barbas,Caſſios,Bar
batios,Pollioẽs. addite Ant.colluſores & ſodales,Eutrape-
lũ,Melã,Cęliũ,Põtiũ,Craſſitiũ,Tironẽ,Muſtelã,Petiſſiũ.Co
mitatũ reliquo,duces noio. Huc accedũt Alaudę,cęteriq; ve
terani,ſemiariũ iudicũ tertię decurię,q ſuis rebus exhauſtis
bñficiis Cęſaris deuoratis,fortũas nr̃as cõcupiert.O fidã de
xterã Antonii q̃ ille plurios ciues trucidauit.O ratũ religio
ſũq; fœd9 qđ cũ Antoniis fecerim9:hoc ſi Marc9 violare co
nabit,Lucii eũ ſctitas a ſcelere reuocabit.Illis loc9 ſi i hac vr
be fuerit,Vrbi ipſi loc9 nõ erit.Ora vobis eoꝝ põite P.C.añ
oclos,& maxie Antonioꝝ iceſſũ,aſpectũ,vultũ,ſpĩn,latera te
gẽtes alios,ſeq̃ntes alios,pgrediẽtes amicos:quã vim:ãheli-
tũ:q̃s cõtũelias fore cẽſetis minaſq; verboꝝ:niſi forte eos pax
ipa leniet:maxieq; cũ i hũc ordinẽ venerit,ſalutabũt bẽigne,
comiter appellabũt vnũquẽq; vr̃m.nõ recordamini p deos i
mortales q̃s i eos ſnias dixeritis:acta Ant. reſcidiſtis,leges
refixiſtis,p vi & cõtra auſpicia latas decreuiſtis,toti9 Italię
delectũ excitaſtis,collegã & ſociũ ſceleꝝ cim hoſtẽ iudicaui
ſtis,cũ hoc q̃ pax eẽ pt: Si eẽt externus hoſtis,tñ id ipm vix
†talib9 factis poſſet aliquo mõ.Sed ſi maria,mõtes, regio-
nũ magnitudines itereſſent,odiſſes eũ quẽ nõ videres. hi in
oculis hęrebũt,& cũ licebit in faucib9:quibus em̃ ſeptis tã
immanes beluas cõtinebimus: At incertus exitus belli eſt.

†ſtabilibus.

MArci Antonij amici & fautores id egerant in Senatu, vt iterũ de pace acturi ad ℂMATV.
Antoniũ Legati mitterent. Sed q̃m ꝯmẽtitia q̃daʒ dixiſſe, & inſidioſe extrahere
ipſaʒ rẽ voluiſſe, Senatũq; in apparatu bellico tardiorẽ reddere, cõpti ſunt, ob-
tineri res nõ potuit, Cicerone in ꝑmis diſſuadẽte & nõ modo inhoneſtũ, ſed inutile vel
potius ꝑiculoſum fore, ſi rurſus Legati mittant, ꝓclamãte. Et q̃m M. Lepidus ad pacẽ
hortat & Antoniũ cũ ſuis recõciliandũ reſtituẽdũq; patriȩ ſuadebat, eiꝰ Cic. frãgit au-
ctoritatẽ, & ſniam ipugnat. Sextũ Põpeiũ CN. filiũ Magni Senatuſcõſulto laudãdũ cẽ-
ſet, q̃m ſuã reipu. operã polliceat, & Mutinã ꝑnciſci paratiſſimũ oſtẽdat, Antoniũ lace-
rat, eius quaſdã recitat literas, ad ſe ab Hirtio Cõſule miſſas, & nefarios quoſdã q ſecta-
bant, enumerat. Multa diluit i ſe ab Antonio dicta. Eſt in genere deliberatiuo orõ. ſua-
det cũ M. Lepido nõ eſſe aſſentiẽdũ de Antonio reſtituẽdo. Exordit aũt p timorẽ ſimu
latȩ pacis in q̃ fuit Cice. pacẽ ipſam laudat: ſed illud intuẽdũ dicit. poſſit ne cũ oibꝰ pax
eſſe, & ſit ne aliq̃d bellũ, q̃d expiãdi purgãdiq; grã gerat, in q̃ bello ipſa pax niſi expiatũ id
fuerit cuiꝰ gerit gratia, ſeruitꝰ ſit. Inſidioſa) fraude iniecta & agitata ab Antonij fau-
toribus. ſub prætextu eñ pacis dolus latebat vt tantiſper Senatꝰ donec de pace ageret,
omnia pararet remiſſius. Antonius vero vrgeret obſidionem. Sylla) L. Sylla Dicta-
tor. Marius) C. Marius Arpinas ſepties Conſul. Octauius) is qui Conſul collegam Octauius.
expulit Cinnam de reuocandis ferre volentem exulibus, & poſtea ipſe Mariano & Cin
nano furore perijt, capite a Cenſorino abſciſſo. Iterum) ſecũda clade poſtq̃ ex Aſia vi
ctor redijt. Alter) Marius Iunior qui. xxvij annorum Conſulatũ inuaſit, & patri ſȩ- Marius Iu
uitia ſimilis armatus obſedit curiam, inimicos trucidauit. ſed Preneſte a Lucretio Of nior.
ſella obſeſſus, Pontio Teleſino iugulandum ſe prebuit, quod Appianus tradit pluribꝰ.
Carbo) q Cinanas & Marianas ptes ſecutꝰ eſt: victꝰ aũt cũ in Lybiã atq; inde i Siciliã, & Carbo.
mox i Corſicã fugeret, ꝯphẽſus & ad Põpeiũ tractꝰ, añ eiꝰ pedes ꝑcuſſorẽ ſenſit, caput
ad Syllã miſſuʒ ẽ. De ꝓxio) bello ciuili Põpeiano. Victorẽ) Iuliũ. Videdũ) ꝯſiderãdũ,
q̃m cũ oibꝰ pax ẽẽ nõ põt, & bellũ aliq̃d expiabile gerit, q̃d neceſſariũ ẽ & q̃ſi expiãdi grã,
tollẽdiq; illos cũ qbꝰ pacẽ agere nõ poſſumꝰ. In q̃ pactio pacꝭ) ſi de pace agamꝰ & paciſca
mur, vt ꝑñti bello Antõiano cũ q̃ pax oĩno haberi nõ põt. Lex ſeruitutꝭ) iugũ ſibi ſer
uitutꝭ iponere. Cũ Scipiõe) de q̃ i ꝑcedẽti Philippica dictũ. Cinna) L. Cor. Cina Cõſul Cinne mor
cũ ꝑnicioſas leges ferret, & de nouis ciuibꝰ q minꝰ poſſiderẽt, p oẽs tribꝰ diſtribuẽdis, tus.
& de exulibꝰ Mario. ſ. & ꝯplicibꝰ reuocãdis, a Collega Octauio cũ ſex Tribũis vrbe pul
ſus eſt, abrogatũq; ei ĩpiũ, ſʒ corruptũ Appij Claudij exercitũ i ptãtẽ redegit, bellũ vrbi
intulit, vocatis ad pileũ ſeruis, aduerſarios vicit. Octauiũ interfecit, iterũ & tertio ſe Cõ-
ſulẽ fecit, lapidibꝰ tãdẽ ob crudelitatẽ ab exercitu obrutꝰ eſt. Proximo) ciuili Põpeia
no. De ſumma grauitate) videbat. n. turpe ſibi & reip. minime honeſtũ ẽẽ, q̃cq̃ Cæſari
ꝯcedere. Poſtulabat aũt ille Galliã & Illyriũ cũ duabꝰ legiõibꝰ. Põpeiꝰ ꝯtra volebat illũ
vt par erat, ꝓuatũ redire & Statui ꝑere. Hic ſeueritas erat Põpeij, inde Cȩſarꝭ ipãdi cupi
ditas. Antõijs) Marco, Lucio, Caio. hos ẽẽ q ſequũt & ꝯmẽorauit Cic. & ꝯmẽoraturꝰ i
fra eſt. Eutrapelũ) hic ꝓꝑũ eſt, alias comẽ facetũq; ſignificat. Eutrapelia aũt vrbãitas
eſt comitas, feſtiuitas. Alaudȩ) milites legiõis Alaudȩ. Seminariũ) ex qbꝰ iudices ele- Eutrapelꝰ.
cti ſunt: eſt autem hic ſeminarium ſemen ipſum.
ℂPHI. Seminariũ iudicũ) ſcriptores. Ruſticatiõis tradũt ſeminariũ ẽẽ locũ, cui tãq̃ inariũSem
nutrici ſemina arboꝝ atq; pulluli nouellȩq; plãtȩ comittũt. vbi adoleſcũt mox inde mi-
grãt locãturq; i ſua ſede. hic trãſitꝰ miꝝ i modũ mitigat ẽt ſilueſtres plãtas, cũ arborũ
q̃q; vt hoiʒ nata nouitatꝭ ac ꝑegriatiõis auida ſit. docet Cato ſeiariũ loco q̃ optio & ſter
coratiſſimo ẽẽ faciẽdũ ſiccũ ſuccoſumq; & bipalio ſubactũ ẽẽ debʒ aduenis hoſpitale & q̃
ſimillimũ trȩ, i quã ſeia & ſeiario trãſferãt. Hic trãſlatione decẽtiſſia ſeiariũ ad alia q̃q;
trãſfert p origie & q̃dã q̃ſi ſeinio. ſic Martianꝰ Capella, mõadavocat Seiariũ nũerꝝ, ſic
Curtiꝰ cohortẽ Alex. magni ꝑtoriã ſeiariũ ducũ ꝑfectorũq; apd. Macedõas fuiſſe ꝑdidit
ſic & Apuleiꝰ nr̃ oim maloꝝ ſeiariũ appellat Herẽniũ Ruf. q architectꝰ & auctor & ori
go oim flagitioꝝ fuerat, ꝯſiliter & nũc M. Tul. ſeiariũ iudicũ Antonianorũ Alaudas &
veteranos appellat, tanq̃ ab his deriuati ſint atq; ꝓpagati iudices nefarij.
ℂMATV. Cæſaris) Iulij. Vrbi ipſi) q̃ ab ipſis delebit. Latera tegẽtes alios) ſatellites.

¶MATVR. Reſixiſtis) incidebant̃ eñi in ęs. & affigebant̃ parieti. Ouid. Nec verba minãtia fixo Aere ligabant̃. Virgi. Fixit leges ꝓcio atq; refixit.
¶PHILIP. Refixiſtis) Reuelliſtis,infirmaſtis,irritaſq; feciſtis. Refigere eñi & figere diſparant̃: refigere eſt qđ fixũ eſt reuellere,tollere. Virg. Fixit leges ꝓcio atq; refixit.
¶MATVR. Collegam) Dolabellã. Idipſum) pax.ſ.eſſe. Eũ qñq; eſſet,q talia feciſſet.
At incertus) obiectio cui occurrit dicens efficiendum virtute eſſe, vt temeritatem fortunæ, & culpam non extimeſcant. hoc eſt,id agendum vt fortuna obeſſe non poſſit.

Eſt oĩno fortiũ virorũ,q̃les vos eſſe debetis,virtute p̃ſtare tã tũ,vt poſſint fortunę culpã nõ extimeſcere. Sed qm̃ ab hoc ordie nõ fortitudo ſolũ,verũ ẽt ſapiã poſtulat̃: q̃q̃ vix videt̃ hęc poſſe ſeiũgi,ſeiũgam⁹ tñ.fortitudo dimicare iubet,iuſtũ odiũ icẽdit,ad cõfligẽdũ ipellit,vocat ad ꝑiculũ.Quid ſapiã? cautiorib⁹ vtit̃ cõſiliis,i poſterũ ꝓuidet,ẽ oĩ rõe ꝑtectior.qd igit̃ cẽſet?ꝑẽdũ ẽ.n.atq; id optimũ iudicãdũ,qđ ſit ſapiẽtiſſime cõſtitutũ.ſi hoc ꝑcipit,neqd vita exiſtimẽ antiqus,ne decernã capitis ꝑiclo,fugiã oẽ diſcrimẽ,q̃rã ex ea, ẽt ne fuerit, cũ id fecero,ſeruiẽdũ?ſi annuerit,ne ego iſtã ſapiẽtiã,q̃uis ſit erudita,nõ audiã:ſin r̃nderit, tu vero ita vitã corpuſq; ſeruato,ita fortũas,ita rẽ familiarẽ,vt hęc poſteriora libertate ducas,atq; his vti veĩ,ſi libare rẽpu.poſſis:nec ꝓ his libtatẽ,ſed ꝓ libtate hęc ꝓiicias,tãq̃ pignora iiurię:tũ ſapię vocẽ audire videar,eiq; vt deo pareã.Itaq; ſi receptis illis poſſum⁹ eẽ
† paceq; liberi,vicam⁹ odiũ † pacẽq; potiamur:ſin ius icolumib⁹ his põt eẽ nullũ,lętemur decertãdi oblatã eẽ fortunã. Aut.n.illĩ iterfectis fruemur victrice rep.aut opp̃ſſa (qđ omẽ auertat Iuppiter) ſi nõ ſpũ,at virtutis laude viuemus.At eñi nos iterũ Põtif. maximus optime ꝓximo ciuili bello de repu. meritus ad pacẽ adhortat̃. Nullius apud me P. C. auctoritas maior eſt,q̃ M.Lepidi vel ꝓpter ipſi⁹ virtutẽ, vel ꝓpter familię dignitatẽ. accedũt eodẽ multa priuata,magna ei⁹ in me merita,ac mea q̃dã officia in ipm. maximũ vero ei⁹ bñficiũ numero,q hoc animo in rẽpu.eſt,q̃ mihi vita mea ſemꝑ fuit charior.nam cum Magnum Pompeiũ Clariſſimũ ado-

leſcētē præſtātiſſimi viri filiū auctoritate adduxit ad pacē,
remq; publicā ſine armis maximo ciuilis belli periculo libe-
rauit:tū me ei⁹ beneficio pluſq̄ ꝑ virili parte obligatū puto.
Itaq; ei & honores decreui,quos potui ampliſſimos,in q̄bus
vos mihi eſtis aſſenſi,nec vnq̄ de illo & ſperare optime & lo
qui deſtiti.Magnis & multis pignorib⁹ M.Lepidū reſpubli
ca obligatū tenet,ſumma nobilitas eſt,oīs honor ei⁹,ampliſ
ſimū ſacerdotiū.Plurima vrbis ornamēta,ipſi⁹,fratris,maio-
rūq; monumēta,ꝓbatiſſima vxor,optatiſſimi liberi,res fa-
miliaris tū ampla,tū caſta a cruore ciuili.Nemo ab eo ciuis
violat⁹,multi bn̄ficio & miſericordia liberati.Talis igiť vir
& ciuis opinione labi pōt,volūtate a rep.diſſidere nullo pa-
cto pōt.Pacē vult M.Lepid⁹.ꝑclare.ſi talē pōt efficere qua-
lē nuper effecit:q̄ pace cū Cn.Pōpeii filiū reſp.aſpiceret,ſuoq;
ſinu cōplexuq; reciperet:neq; ſolū illū,ſed cū illo ſeipſā ſibi re
ſtitutā putauit.Hęc cauſa fuit cur decerneretis ſtatuā in ro-
ſtris cū iſcriptiōe ꝑclara,cur abſēti triūphū:q̄q̄ enī magnas
res bellicas geſſerat & triūpho dignas,nō erat tn̄ ei tribuēdū.

¶MATV. Vix videnť hęc poſſe ſeiūgi)animi enī fortitudo q̄ pars honeſti eſt,ſine ſa
piētia nō pōt eſſe:neq; ꝟt⁹ vlla ex q̄tuor pōt a ſapiētia abeſſe.Quis ſit erudita)q̄uis eru
dite rn̄deat. Sic rn̄derit) ſic vt rn̄dere eū decet. Poſteriora libertate) vt his libertatē
anteponas. Pignora iniurię)obnoxia & ſubiecta iniurię. Illis)Antonio & comitibus.
Si nō ſpiritu).ſ.viuem⁹. Iterū)ſecūdo ꝓxio ciuili bello Pōpeiano,& inclinās ad pacē,&
abhorrēs a credulitate. Ad pacē):ū Antonio. Familiā)Lepidorū q̄ erat honeſtiſſima: Lepidi.
Nā cū magnas)hęc & pri⁹ ſunt dicta. Plus q̄ ꝑ vi.)ac ſi dicat pluſq̄ poſſit,& facultas
polliceri queat. Sūma nobilitas)familię. Oīs honor)ꝑ cēs honores cucurrerat. Eius
ampliſſ:mū ſacerdotiū)Pōtificat⁹ Maxim⁹. Vrbis ornamēta)q vrbs cōtulit,vt ipſi⁹
& L.Lepidi frīs monumēta eſſent. Caſta a cruore ciuili)ac ſi dicat icorrupta,& ex ciui
li ſangule nō cōſlata. Opinione)vt opineť aliq̄d ꝓducere reip.q̄d reuera inutile & inho
neſtū putat pacē ꝓfuturā cū Antonio q̄ ſine dāno & dedecore fieri nō pōt. Nuper)Cę-
ſare trucidato,cum & armis agendum non eſſe cenſuit,& Sextū Pompeium reuocan-
dum. Statuam) quam Ci.ſuaſit ponendam.
¶PHI. Vix videť poſſe ſeiūgi.)Subtil'r ſciteq; diſſerit diu⁹ Auguſt.epiſtola q̄dā ad Hie
rony.q vnā ꝟtutē hꝫ,oēs hr̄e:& cui vna defuerit,ei oēs deeſſe ꝟtutes: vt ꝟbi grā.iuſt⁹ nō
ſit niſi prudēs,fortis.tēperās,&c̄.Cōſil'r & hoc vt docet M.Tul.Lij.de Off.cōſtat inter
philoſophos oēs:verū cū ad opinionē cōmunē & intellectuꝫ popularē accōmodať oro,
oēt.iſta ſeiūgi,vt veꝫ alios fortes,alios prudētes,alios iuſtos eſſe dicam⁹.q̄d & inꝑſen

tia facit diuin⁹ orator. Antiqui⁹)cari⁹,poti⁹,ꝑſtabili⁹. Probatiſſima vxor)lego ĩ ep̃lis Bruti,vxorẽ M.Lepidi ſororẽ fuiſſe ipſi⁹ Bruti.vñ M.Brut⁹ Cice. rogat vt ſoror[?] ſuę li beros obliuiſcat̃ & Lepidi filios,ſeq; his ĩ p̃ris locũ ſucceſſiſſe exiſtimet q̃ꝗ erat auũcul⁹.

Qđ nec L.Æmilio,nec Æmiliano Scipioni,nec ſupiori Afri cano,nec Mario,nec Põpeio,q maiora bella geſſerunt:ſed q ſilẽtio bellũ ciuile cõfecerat,primũ vt licuit,honores in eum cõtuliſtis.Exiſtimaſne igit̃ M.Lepide qualẽ Põpeiũ reſp.ha bitura ſit ciuẽ tales futuros Antonios?In altero pudor,gra uitas,moderatio,integritas:in illis(& cũ hos cõpello præ tereo illius ex grege latrocinii neminẽ)libidines,ſcelera,ad om̃e facin⁹ ĩmanis audacia. Deinde obſecro vos P.C.qs hoc veſtrũ nõ videt,qđ fortuna ipſa q̃ dicit̃ cęca vidit?ſaluis eñ actis Cęſaris q̃ cõcordię cauſa defendim⁹,Põpeio ſua domus patebit,eãq; nõ minoris q̃ emit Antonius,redimet.redimet inquã Cn.Põpeii domum fili⁹.O rẽ acerbã,ſed hęc ſatis diu multũq; defleta ſunt:decreuiſtis tãtã pecuniã Põpeio,quãtã ex bonis patris in prędę diſſipatione inimic⁹ victor redegiſ ſet.Sed hãc mihi diſſipationẽ ꝑ paterna neceſſitudine & cõ iũctione depoſco:redimet hortos,ædes,vrbana quędã q̃ poſ ſidet Antoni⁹:nã argẽtũ,veſtẽ,ſupellectilẽ vniuerſam amit tet ęquo animo,q̃ ille helluo,illa belua diſſipauit.Albanum Formianũ a Dolabella recupabit,etiã ab Antonio Tuſcula nũ,hiſq; q nũc Mutinã oppugnãt,D.Brutũ obſidẽt,de Faler no anſeres depellent̃.Sũt alii plures fortaſſe,ſed de mea me moria dilabũtur.Ego etiã eos dico,q hoſtiũ numero nõ ſũt. Põpeianas poſſeſſiones quãti emerint filio reddituros.Satis incõſiderati fuit,ne dicã audacis rẽ vllã ex illis attingere:re tinere vero qs poterit clariſſimo dño reſtituto?An is nõ red det,q domini patrimoniũ circũplex⁹,quaſi theſaurũ draco, Põpei ſeru⁹,libert⁹ Cęſaris agri lucani poſſeſſiones occupa uit?Atq; illud ſepties milies,qđ adoleſcẽti P.C.ſpopõdiſtis,

ita † deſcribetur,vt videatur a vobis Cn.Pōpeii filius in patrimonio ſuo collocatus.hęc Senatus reliqua,populus Ro. in ea familia,quā vidit ampliſſimā ꝓſequetur.in primis paternū Auguratus locū:in quo ego eū,vt qđ a patre accepi,filio reddā,mea noiatione cooptabo. Vtrū igitur Augurē Iouis optimi Maximi cui⁹ interpretes internūciiq; cōſtituti ſumus:vtrū popul⁹ Ro.libētius ſanciet,Pōpeiū,an Antoniū? † deſcribitur

❡MATV. Qđ nec L.Mumio)nemini hoꝝ eſt poſita ſtatua. Qualē Pōpeiū)Sextū reſtitutū. In altero)Pōpeio. In illis)Antonijs. Fortuna ipſis)q̄ voluit Cęſarē vincere. Eruit)a Cęſare ſub haſta vēditā. Hāc mihi diſſipationē depoſco)vt tā iniquo animo feram⁹. Albanū Firmanū)in Albano & Firmano prędia & villas. Anſeres)ꝓpter Anſerē poetā M.Antonij hoc dictū q laudes ei⁹ deſcribebat,cui in Falerno agrū Anto.donauerat. Anſeres. At is nō reddet)Demetriū intelligit,q Pōpeij ſeruus fuit:ſic ab eo dilect⁹ immodice vt maiores pene dn̄o diuitias poſſederit:de cui⁹ inſolētia nōnulla Plutarch⁹ Pōpeio trucidato muneribus Cęſarē placauit,& inter ei⁹ libertos nūerari obtinuit. Demetrij. Diuitię. Quaſi theſaurū draco)dicunt a poetis theſauris incubare dracones,vt malis heſperidū & aureo velleri:eſt eīm aial oculatiſſimū & vigilātiſſimū. Draco theſauri cuſtos. Illud ſepties milies)de q̄ ſupra Eū) Sextū. Qđ a pr̄e accepi)a Pōpeio Cice.i Augurū collegiū ē cooptat⁹,vt alijs locis gl'iat,& nūc ſe filio Pōpeij qđ pater ei⁹ p̄ſtiterat redditurū dicit.Cooptari autē ꝓprie dicunt q ſacerdotū nūero & collegio inſerūt. Antoniū)q ad Pōpeij locū a Cęſare eſt cooptat⁹. Cooptari.

❡PHI. In altero pudor)Lōge fallit M.T.q i Sex.Pōpeio pudorē,grauitatē,moderationē eſſe autumat.cū ille paulo mox imutat⁹ exercuerit piraticā,& a virtute paterna degenerauerit.vn̄ nō imerito cecinit Lucan⁹,Sext⁹ erat Magno ꝓles indigna parēte Polluit ęquoreos Sicul⁹ pirata triūphos. Firmanū)mali legere formianū,vt ſignificet villā Pōpeij,quā i territorio Formiano poſſedit:nec lōgo ſane interuallo diſparant Albanū,Formianū,Thuſculanū.Q; ſi Firmanū legere libet deriuabit Prętorij ſiue villę vocabulū a caſtello Firmanoꝝ,qđ i Piceno eſt i quinta Italię regione. De Falerno anſeres depellent)Serui⁹ Grāmatic⁹ i enarratiōe illi⁹ carminis ex Bucolico ludicro,Argutos interſtrepere anſer vt iter olores,ſic cōmētat,alludit ad anſerē quēdā Antonii poetā,q ei⁹ laudes ſcribebat,quē ob hoc p trāſitū carpſit.de hoc etiā i Philippicis dicit,Ex agro Falerno Anſeres depellent,ipſuz eīm agro donarat Antonius:de hoc Anſere poeta mētio q̄q; fit ab Ouidio,ita ſcribēte,Cinna quoq; his comes eſt,Cinnaq; procacior Anſer.

❡GEOR. Helluo)dict⁹ eſt imoderate bona ſua cōſumēs ab eluēdo:cui aſpirat vt auiditas magis exprobret,fit eīm vox incitatior. Expedit)Cōducit,vtile eſt. Archipirata) pl⁹ eſt q̄ Tyrān⁹ ἀπὸ τοῦ ἄρχω καὶ πειρατοῦ.De circūſcribēdo)& diminuēdo ei licētiā,& de eo q̄ſi intra terminos & cācellos quoſdā cōcludēdo. Diuexat)lacerat,diripit.

❡ASCEN. Eſt etiā Formianū)ſed repoſitū videt.ſunt & cętera q̄ repoſuit:vt hiſq; q nūc Mutinā &c̄.vt ſit:& ab his q &c̄.& vt p̄miſit recupabit:ita ſubiūgit depellent.

Mihi qdē numine deorū imortaliū videtur hoc fortuna voluiſſe,vt actis Cęſaris firmis ac ratis,Cn.Pōp.fili⁹ poſſet & dignitatē & fortunas patrias recupare. Ac ne illud qdē ſilētio P.C.ptereūdū puto,q; clariſſimi viri Legati L.Paul⁹,Q.

Therm9,C.Fāni9,quoꝝ habetis cognitā volūtatē i rēp.eāq̧ ꝑpetuā atq̧ cōſtātē nūciāt ſe Pōpeii cōueniēdi cauſa diuertiſ ſe Maſſiliā,eūq̧ cognouiſſe paratiſſimo aīo vt cū ſuis copiis iret ad Mutinā,ni veteranorū animos offēderet.Eſt vero ei9 patris filius q ſapiēter faciebat nō minus multa,q̄ fortiter. Itaq̧ intelligitis & animū ei ꝑſto fuiſſe,nec cōſiliū defuiſſe. Atq̧ etiā hoc M.Lepido ꝓuidēdū eſt,neqd arrogāti9,q̄ mores eius ferūt,facere videat̄.ſi eñ nos exercitu terret,nō meminit illū exercitū pop.Ro.atq̧ vniuerſę reip.eſſe,nō ſuū.at vti pōt ꝓ ſuo.quid tū?oīa ne viris bonis q̄ facere poſſunt,faciēda ſunt?etiā ſi turpia,ſi ꝑnicioſa erūt,ſi facere oīno nō licebit?Quid autē turpius,aut fœdius,aut qd min9 deceat,q̄ cōtra Senatū,contra ciues,contra patriā exercitū ducere?quid vero magis vituperandū,q̄ id facere qđ nō liceat?licet autē nemini cōtra patriā ducere exercitū.ſiqdē licere id dicimus qđ legibus,qđ more maiorū,inſtitutiſq̧ conceditur.neq̧ eñ qđ qſq̧ pōt,id ei licet.nec ſi nō obſtatur,ꝓpterea etiā ꝑmittit̄.Tibi eñ exercitū Lepide tanq̄ † maioribus tuis patria ꝓ ſe dedit.hoc tu arcebis hoſtē,fines imperii ꝓpagabis,Senatui populoq̧ Ro.parebis ſiquā ad aliā rē te forte traduxerit. Hęc ſi †cogitas M.Lepide,M.Lepidi Pōtificis Max.ꝓnepos fueris:ſin hoīb9 tātū licere iudicas quātū poſſūt,vide ne alienis exēplis hiſq̧ recētib9 vti q̄ & antiqs & domeſticis malle videare.Qꝫ ſi auctoritatē interponis ſine armis,magis eqdē laudo:ſed vide ne hoc ipſum non ſit neceſſe.Qꝫ q̄ eñ eſt tāta in te auctoritas,quāta debet in hoīe nobiliſſimo,tamē Senatus ſe ipſe non cōtēnit.nec vero fuit vnq̄ grauior,cōſtātior, fortior.incēſi oēs ad libertatē rapimur recuperādā.non pōt vllius auctoritate tāt9 Senat9 populiq̧ Ro.ardor extingui. Odim9,irati pugnam9,extorqueri de manib9 arma nō poſ-

† morib9

† cogitaſſes

ſunt, receptui ſignum aut reuocationē a bello audire nō poſſumus, ſperamus optima, pati vel difficillima malum⁹ q̄ ſeruire. Cæſar cōfecit inuictum exercitum, duo fortiſſimi Cōſules aſſunt cum copiis, L. Planci Conſ. deſig. varia & magna auxilia non deſunt, de D. Bruti ſalute certatur. Vnus furioſus gladiator cum deterrimorum latronum manu cōtra patriam, contra deos penates, contra aras & focos, cōtra quatuor Conſules gerit bellum. huic cędamus? huius conditiones audiamus? cum hoc pacē fieri poſſe credamus? At periculum eſt, ne opprimamur. Nō metuo, ne is qui ſuis ampliſſimis fortunis, niſi nobis ſaluis frui non poſſit, prodat ſalutem ſuam. Bonos ciues primum natura efficit, adiuuat deinde fortuna. Omnibus enim bonis expedit ſaluam eſſe rempublicā. ſed in his qui fortunati ſunt, magis id apparet.

❡MATV. Legati) q ad Sex. Pōpeiū cū Senat⁹ mādatꝫ miſſi fuerāt. Oīa ne viris bonis?) nō q̄cq̄d licet, idē & libere debet. Si nō obſtat) iccirco eū nō obſtat, q̄ reſiſti ſæpe improbe agētib⁹ nō pōt. M. Lepidi Pōti.) is eſt M. Lepid⁹ q tēporib⁹ fuit tertij Punici belli, & Senat⁹ p̄nceps Sextis Cēſorib⁹ lectus ē. Moritur⁹ iā p̄cepit filijs lecto ſe ſtrato ſine linteis, ſine purpura efferrēt: in reliquū fun⁹ ne pl⁹ q̄ eris denos ꝯſumerēt: imaginū ſpecie nō ſumptib⁹ nobilitari maximorū virorū funera ſolere: meminit hui⁹ Valeri⁹ Maxim⁹ titulo de fide publica. Et Alexādriā cū Ptolemęus filio ſuo populū Ro. tutorē reliq̄ſſet, bis Cōſulē, & Pōtificē Maximū dicit fuiſſe, ampliſſimiq; viri ſanctitatem reip. vſib⁹ & ſacris oꝑatū externę ꝓcurati ōi vacare voluiſſe. Hui⁹ fili⁹ Prętor nōnullas vrbes Carthagini circūpoſitas expugnauit. Procōſul aduerſus Vacceos pugnās cladē ſimilē ei, quā Mācin⁹ ad Numātiā paſſus eſt: & hui⁹ Marci hic Lepid⁹, ad quē loq̄tur Cicero nepos fuit. Alienis) abhorrētib⁹ a morib⁹ ei⁹ priſtinis. Recētib⁹) Iulij. Si auctoritatē interponis) ſi expugnare vis abſq; armis repugnato. Nō ſe cōtēnat) honoris ſui nō obliuiſcat. L. Plāco) q tenebat vlteriorē Galliā. Quatuor Cōſules) quorꝫ duo in magiſtratu erāt Pāſa & Hirti⁹, duo deſignati D. Brut⁹, & L. Plāc⁹. At periculū eſt ne opprima.) & ſi viſus eſt Cicero ad præſentē Lepidum loq, aberat tamē ille & in Gallia erat in Hiſpaniā ꝓfectur⁹. Nūc pacē ſuadentium reſpondet obiectionib⁹ q futurū dicebāt vt opprimerent, ſi Lepidus quoq; arma inferret patrię, qđ erat dubitādum. Is) Lepidus. Qui fortunati ſunt) fœlices & ampli in rep. M. Lepid⁹. Ad Lepidū abſētē ꝟba.

❡ASCENSIVS. In Victorino eſt, ita deſcribetur vt videatur. Prætereundum puto, ni veteranorum animos offenderet: ſicq; legam: nam fruſtra adiectum eſt: ni vereretur ne. ſicut verbum fueris illic, vt in Victorino legitur, Hęc ſi cogitas M. Lepide, Marci Lepidi Pontificis Maximi pronepos: ſin hominibus tantū licere iudicas, quātum poſſunt, vide ne &c. malle videare. vbi legunt nonnulli fueris pronepos: quod non addā: q̄a meli⁹ dicit videare pronepos, q̄ fueris: fuerit enī qualiſcūq;, ſꝫ nō videatur.

Quis fortunatior Lepido vt ante dixi?quis eodē ſanior? vidit ei⁹ mœſtitiā atq; lachrymas popul⁹ Ro.Lupercalib⁹.vidit q̄ abiect⁹ eſſet,q̄ cōfect⁹,cū Cęſari diadema īponēs Antonius ſeruū ſe illi⁹,q̄ Collegā eſſe malebat.Qui ſi reliqs flagitiis & ſcelerib⁹ ſe abſtinere potuiſſet,tamen vnū ob factū dignū illū om̄i pœna putarē.nā ſi ipſe ſeruire poterat,nobis dn̄m cur īponebat?& ſi ei⁹ pueritia ꝑtulerat libidines eoꝝ q erāt in eū Tyrāni,etiā ne in noſtros liberos dn̄m & Tyrānū cōparabat?Itaq; illo interfecto qualē eū ī nos eſſe voluit,talis ipſe in cęteros extitit.In qua em̄ Barbaria qſq̄ tā teter tā crudelis Tyrān⁹,q̄ ī hac Vrbe armis Barbarorū ſtipat⁹ Antoni⁹?Cęſare dominãte veniebam⁹ ī Senatū:ſi nō libere,attamē tuto.hoc archipirata(qd em̄ dicā Tyrāno)hęc ſubſellia ab Ithyreis occupabant.prorupit ſubito Brūduſiū,vt īde agmine q̄drato ad Vrbē accederet.lautiſſimū oppidū nunc municipiū honeſtiſſimorū quondā colonorū Sueſſam fortiſſimorū militū ſanguine īpleuit.Brūduſii ī ſinu nō modo auariſſimę ſed etiā crudeliſſimę vxoris delectos Martię legiōis Cēturiones trucidauit.inde ſe quo furore,quo ardore ad Vrbē,id eſt ad cędem optimi cuiuſq; rapiebat?Quo tēpore dii ipſi īmortales ꝑſidiū īprouiſum,necopinãtib⁹ nobis obtulerūt.Cęſaris em̄ īcredibilis ac diuina virt⁹,latronis īpet⁹ crudeles ac furibūdos retardauit.quē tamē ille demēs lædere ſe putabat edictis,ignorãs q̄cūq; falſo diceret ī ſāctiſſimū adoleſcētē,ea vere reciderēt ī memoriā pueritię ſuę.Ingreſſ⁹ Vrbē eſt,quo comitatu vel potius agmine?cum dextra ſiniſtra gemēte pop.Ro.minaret dn̄is,notaret domos,diuiſurum ſe Vrbē palā ſuis polliceretur.Rediit ad milites.ibi peſtifera illa Tyburi cōcio.inde ad Vrbē curſus.Senat⁹ ī Capitoliū,parata de circūſcribēdo adoleſcēte ſentētia Cōſularis.cū re-

pēte(nā Martiā legionē Albę cōſediſſe ſciebat)affert̃ ei de
Quarta nūci⁹:quo pculſus,abiecit cōſiliū referēdi ad Sena-
tū de Cęſare. egreſſus eſt nō viis ſed tramitib⁹,paludat⁹,eoq;
ipſo die innūerabilia Senatuſcōſulta fecit.quę qdē oīa citius
† lecta q̄ ſcripta ſunt.Ex eo nō iter ſed curſus & fuga i Gal- † delecta.
liā:Cæſarē ſeq arbitrabat̃ cū legione Martia,cū Quarta,cū
veteranis,quorū ille nomē prę metu ferre nō poterat:eiq; in
Galliā penetrāti D.ſe Brut⁹ obiecit,q ſe tuti⁹ belli fluctib⁹
circūiri,q̄ illū aut † regredi,aut pgredi maluit:Mutināq; illi † egredi.
exultāti tanq̄ frenos furoris iniecit.quā cū opib⁹ munitioni-
buſq; ſepſiſſet,nec eū florētiſſimę Colonię dignitas,neq; Cōſ.
deſignati maieſtas a parricidio deterreret:tum me,teſtor &
vos & pop.Ro.& oēs deos q huic Vrbi p̄ſidēt,iuito & repu-
gnāte Legati miſſi tres Cōſulares ad latronē M.Anto.gla-
diatorū ducē.Quis tā Barbar⁹ vnq̄,tā imanis,tā fer⁹?nō au-
diuit,nō r̄ndit:neq; eos ſolū p̄ſentes,ſed multo magis vos a q
bus illi erāt miſſi,ſpreuit,& p nihilo putauit. Poſtea qd̄ ſce-
lus,qd̄ facinus parricida non edidit?circūſedit colonos no-
ſtros,exercitū populi Ro.Impatorē,Conſ.deſignatū,agros
diuexat ciuiū optimorū,hoſtis deterrimus oib⁹ bonis cruces
ac tormēta minitatur.Cū hoc M.Lepide pax eſſe quę poteſt?
cuius ne ſupplicio quidem vllo ſatiari videtur poſſe reſpub.
Q2 ſi qs adhuc dubitare potuit,quin nulla ſocietas huic or-
dini,populoq; Ro.cū illa importuniſſima belua poſſit eſſe,

¶MATV. Sanior)prudentior. Illum)Antonium. Ob hoc vnū factū)φ ipoſuit diadema Cęſari. Ei⁹ pueritia)Antonij. Libidines eorū)Iulij cui ſeſe ſubſtrauerat. Eū)Iuliū,quē Tyrānū diadema iponēs voluit eſſe. Archipirata)latronū & piratarū,q prędones in mari ſunt,princeps. Dominis)domorū. Sētētia Cōſularis)quā Antonius Cōſul pſcriptā attulerat ɔtra Octauiū vt circūſcriberet,& hoſtis haberet. Nō vijs)q̄ ſunt amplę,& frequētant. Tramitib⁹)q ſunt in deuijs. Citi⁹ lecta)perſcripta eñ attulerat. Cæſarē)Octauium. Sequi)pone ire,& inſequi. Egredi)cōuerti Romā verſus. Progredi)in Galliam vlteriorem.

Vię.
Tramites.
In Victo. delecta.
In Victo. regredi.

deſinat ꝓfecto dubitare,his cognitis literis,quas mihi miſſas ab Hirtio Cõſule modo accepi.eas dũ recito,dũq; de ſingulis ſentẽtiis breuiter diſputo P.C.vt adhuc feciſtis,me attẽte audiatis.ANTONIVS HIRTIO ET CAESARI) Neq; ſe Imperatorẽ,neq; Hirtium Cõſulẽ,nec Ro.po.Proprętorem Cæſarẽ.Satis quidem hæc ſcite,deponere alienũ nomẽ ipſe maluit,q̃ illis ſuum reddere. COGNITA morte C.Trebonii nõ plus gauiſus ſum,q̃ dolui.) Videte qd ſe gauiſum,quid ſe doluiſſe dicat,facilius de pace deliberabitis. DEDISSE pœnas ſceleratũ cineri atq; oſſibus clariſſimi viri,& apparuiſſe numẽ deorum intra finẽ anni vertẽtis, aut iam ſolito ſupplicio † parricidi aut impendente,lætãdũ eſt.) O Spartace,quẽ eñ te potius appellẽ?cuius propter nefaria ſcelera tolerabilis fuiſſe videtur Catilina. Lætandum eſſe auſus es ſcribere Trebonium dediſſe pœnas?ſceleratum Trebonium?quo ſcelere?niſi ꝙ te Idibus Mar.a debita tibi peſte ſeduxit?age hoc lætaris,videamus quid moleſte feras. HOSTEM iudicatum hoc tẽpore Dolabellam, eo ꝙ ſicarium occiderit,& videri chariorem populo Ro.filium ſcurrę,q̃ C.Cęſarem patrię parentem ingemiſcẽdum eſt.) Quid ingemiſcis hoſtẽ Dolabellam?qui te nõ intelligis delectu tota Italia habito,Cõſulibus miſſis,Cæſare ornato,ſagis deniq; ſumptis,hoſtem iudicatum? Quid eſt autem ſcelerate quod gemas hoſtẽ Dolabellam iudicatum a Senatu,quem tu ordinem omnino eſſe nullum putas?ſed eam tibi cauſam belli gerendi proponis,vt Senatum funditus deleas:reliqui boni & locupletes omnes ſummum ordinem ſubſequãtur.At ſcurrę filium appellat,quaſi vero ignotus nobis fuerit ſplendidus Quirites Trebonii pater.Is autem

† parricidę.

tem humilitatẽ deſpicere audet cuiuſq̃ q ex eadẽ ſuſtulerit liberos? ACERBIſſIMVM vero eſt te A. Hirtii ornatũ eſſe bñficiis Cæſaris, & talẽ ab eo relictũ qualẽ ipſe miraris.) Equidem negare non poſſum a Cęſare Hirtium ornatũ, ſed illa ornamenta in virtute & induſtria poſita lucent. tu vero qui te ab eodem Cęſare ornatum negare non potes: quid eſſes, ſi tibi ille non tam multa tribuiſſet? Ecquo te tua virtus prouexiſſet? ecquo gen⁹? in luſtris, popinis, alea, vino, tẽpus ætatis omne conſumpſiſſes, vt faciebas cum in gremiis mimarum mentẽ mentumq; deponeres. ET TE o puer.) Puerum appellat quem non modo virum, ſed etiam fortiſſimum virũ ſentit & ſentiet. Eſt iſtud quidem nomen ætatis.

Vię. Tramites.

❡MATV. De ſingulis ſentẽtijs) ipſarũ literarũ. Antoni⁹ Hirtio & Cęſari) initium Antonij literarũ in q̃d diſputat Cicero. Alienũ nomẽ) neq; eñ ſe Cõſulẽ aut Imperatorẽ dixit, ſed tm̃ Antoniũ: ſciebat eñ tale nomẽ ſibi nõ cõuenire. Seduxit) cũ extra curiã detinuit, rẽ agẽtib⁹ & Cęſarẽ occidentib⁹ cõiuratis. Scurrã) ſic vocat, quoniã Trebonij pater vrbaniſſim⁹ extitit. Ex eadẽ) humilitate, ex filia M. Fũdi Bãbalionis libertini hominis & ſi locupletiſſimi. Acerbiſſimũ) Antonij ꝟba. Mimarũ) vt Volũnię. Et te o puer) Antonij verba ad Octauium.

❡PHI. Nec Ro. populi ꝑter Cęſarẽ) emẽdo Propręctorẽ Cęſarẽ, vt ſit lectio ſincerior, & ſenſus lucidior ac verior: nã inſectãter carpit ꝙ i lr̃is q̃s ſcribebat ad Hirtiũ & Cæſarẽ Auguſtũ, neminẽ appellauerit noĩe honorꝭ, vcʒ neq; Hirtiũ Cõſulẽ, neq; Cęſarẽ Propręctorẽ. Eſt eñ mos vt ĩ pricipio ep̃ſarũ ſcribẽs ad Cõſulẽ Hirtiũ, dicat Hirtio Cõſuli ſalutẽ. Itẽ Cęſari Propręctori ſalutẽ: verũ Antoni⁹ ꝑ inſolẽtiã inſtituti ꝓpe ſolẽnis fuit ꝑuaricator. Cognita morte.) Verba ſunt ex epiſtola Antonij q̃ ꝓpẽdit orator & ꝓpẽdendo vituperat. Anni vertẽtis) ſignificãter locut⁹ eſt. priſci eñ annũ ſolis vertẽtẽ appellauerũt, ſcʒ cũ ſol duodecim ſignorũ interualla peruagando redit ad id ſignũ vnde cœperit, & ita ꝑficiẽ ſignũ vertẽtis anni. Mẽſem quoq; lunarẽ vertẽtẽ dicũt, quẽ luna cœli circuitione metitur, reuertẽdo ad id ſignũ ex quo ꝓgredi cœperit. quinetiã annũ magnũ qui mũdan⁹ vocaẽ, vertẽtẽ appellari poſſe tradũt ſcriptores idonei: cũ aſtra cũcta ad eandẽ metam redierint, vnde ſemel ꝓfecta ſunt. Suetonius in Caligula, Immẽſas opes nõ toto vertente anno abſumpſit. Plautus in Perſa, Tu ſi hanc emeris nunq̃ hercle hũc mẽſem vertentem credo ſeruibit tibi. Mentem mẽtũq; deponeres) annominatio eſt ſiue proſonomaſia, quæ decenter ſit breui commutatione literarum. Conſimile eſt illud ex oratore factus arator.

Ann⁹ vertens.
Mẽſis vertens.

❡GEOR. Nõ vijs) q̃ ſunt amplę, & frequẽtanẽ. Tramitib⁹) q ſunt in deuijs. Citius lecta) ꝑ ſcriptũ eñ attulerat. Cęſarẽ) Octauiũ. Seq) pone ire, & inſeq. Egredi) cõuerti Romam verſus. Progredi) in Galliam vlteriorem. De ſingulis ſentẽtijs) ipſarũ literarũ. Antonius, Hirtio & Cęſari) initium Antonij literarum in quod diſputat Cicero.

Sed ab eo minine vſurpādū eſt,q ſuā amentiā huic præbet
ad gloriā. QVI omnia eius nomini debes.) Debet vero,
ſoluitq; præclare.ſi enim ille patrię pater eſt,vt tu appellas:
ego quid ſentiā,videro.cur nō hic parens verior,a quo certe
vitā habemus e tuis facinoroſiſſimis manibus ereptā? ID
agere vt iure dānatus ſit Dolabella.)Turpē vero actionem
qua defenditur ampliſſimi auctoritas ordinis,cōtra crude-
liſſimi gladiatoris amētiā. ET VT venefica hęc liberetur
obſidione.) Veneficū audes appellare eū virū qui tuis vene
ficiis remedia inuenit,quem ita obſides noue Annibal?aut ſi
quis acutior Imperator fuerit, vt te ipſe obſideas:neq; iſtinc,
ſi cupias,poſſis explicare.receſſeris,vndiq; omnes inſequen-
tur:manſeris,hærebis. nimirum recte veneficum appellas,a
quo tibi pręſentē peſtē vides cōparatā. VT q̄ potētiſſimꝰ
ſit Caſſius atq; Brutꝰ.) Putes Cēſorinū dicere,aut Vētidiū,
aut etiā ipſos Antonios. cur aut nolit potētes eſſe nō modo
nobiliſſimos viros,ſed ſecū etiā in reip.defenſione cōiūctos.
NIMIRVM eodem modo hęc aſpicitis vt priora.quę tan-
dem caſtra Pompeii Senatum appellatis?) An vero tua ca-
ſtra potius Senatū appellaremus,in qbus tu es videlicet Cō-
ſularis?cuius totus Cōſulatus eſt ex omni monumētorū me
moria auulſus:duo Prętores ſine cauſa diffiſi ſe aliqd habi-
turos:nos em̄ Cæſ.beneficia defendimus,Prętorii Philadel-
† Caius phus Annius,& innocēs † Gallius,Ædilitii Coricꝰ,laterū &
vocis meę Beſtia,& fidei patronus,fraudator creditorū Tre
bellius,& homo diruptꝰ dirutuſq; Q.Cęlius,columēq; ami-
† Coty- corū Antonii † Cotula,Varius:quē Anto.deliciarū cauſa lo-
la. ris in cōuiuio cædi iubebat a ſuis publice:Septēuirales Lē-
to,Nucula:tū delicię atq; amores pop.Ro.L.Antoniꝰ:Tribu

nitii primū duo deſignati,T.Hoſtiliꝰ q ſuo iure i porta no-
mē inſcripſit,q cū ꝑdere Imperatorē ſuum nō potuiſſet,reli
quit.alter eſt deſignatus Viſeius neſcio qs,fortis (vt aiunt)
latro:quē tamen tēperātē fuiſſe ferunt Iſauri balneatorem.

¶MATV. Qui oia eiꝰ nomini debes)Antoniꝰ. Eiꝰ) Iulij. Hic) Octauiꝰ. Id agere) ſcꝫ te decet Octaui.& vt venefica hęc)Antonius. Acutior)iratior nobis Annibale. Vt q̄ potētiſſimꝰ)Antoniꝰ.Hoc agis Octaui vt Brutꝰ & Caſſiꝰ ſint q̄ potētiſſimi. Putes Cēſorinū)Cēſorinꝰ& Vētidiꝰ flagitioſi fuere,& in Antonij partibꝰ.Cū inqt Brutum & Caſſiū noias,Cēſorinū & Vētidiū noiare te exiſtimas. Nimirū)Antoniꝰ.Sic aſpicitis caſtra veſtra inqt vt ꝓora aſpexiſtis Pōpeij caſtra,quē Senatū vocat. Duo Pętores) Cēſorinꝰ & C.Antoniꝰ. Sine cauſa)nā cū acta Cęſaris ſtatuerēmꝰ firma eſſe,bñficia q̄ il le ꝯceſſit mutari nolumꝰ. Prętorij)q Pręturā geſſere. Innocēs)Ironice & Antonij enu merat comitatū. Aedilitij)ędilitate fūcti. Laterū & vocis meę Beſtia).ſ.fraudator.ꝑ hoc de ambitu a Sextio accuſato dixit Cicero.Ipſe i epiſtola ad Q fratrē, Dixi ꝑ Beſtia de ambitu apud Prętorē Cn.Domitiū:in foro medio,maximo ꝯuētu:incidiq; i eū lo cū dicēdo,cū Sextiꝰ,multis in tēplo Caſtoris vulneribus acceptis ſubſidio Beſtię ſeruatꝰ eſſet. Laterū)q̄ firma oportet eſſe dicētibꝰ:nā ea attollit & deprimit reſpiratio. Cato li bro de Senectute,Cū ego qnq; &.xl.annos natꝰ legē Voconiā voce magna,& bonis late ribꝰ ſuaſiſſem. Fidei patronꝰ fraudator Trebellius)Ironice fidei patronꝰ,ſupius.vj. Philippica inqt,O fides,hoc puto Trebelliū ſumpſiſſe cognomē. Fraudator ꝟo q̄m cre ditores fraudauerat. Diruptꝰ)Hernioſū fuiſſe credimꝰ.Rupti eñ vocant qbꝰ in ſcro tū cadūt inteſtina.Martialis,Qui ſanet ruptos,dic mihi Galle qs eſt. Dirutꝰ)ꝯuulſo & diſſipato patrimonio. Columen)princeps. Deliciarū cauſa) oblectatiōis grā. Se ptēuirales)diuidūdis agris cū L.Antonio ꝓfecti. T.Hoſtilius)is diſcedēs ab Vrbe reli cto Impatore ſuo cū ꝑdere eū nō valuiſſet:nomē ſuum portę Vrbis inſcripſit,& ſe vere patrię hoſtē fore ꝓfeſſus eſt. Iſauri)apud Iſaurū Lycaonię oppidū,vnde nomē regioni quā P.Ser.ſubegit,adeptꝰ tñ Iſaurici cognomē. Balneator)is eſt q balneis pręeſt,& ꝓ= ciū ab adeūtibꝰ ꝑ balneatura exigit.Martialis,Quos diuidebat balneator elixus. Laterа oratoris. Cēſorinus.

¶PHI. Homo diruptꝰ dirutuſq;)ꝑ paronomaſiā ſiue annominationē ludit in ꝟbis: quę cū ꝓlatu nō multū diſſideāt ſignificatione ſunt diſſimillima.nāq; diruptꝰ is dici vi det q enterocelicus eſt,& vitio hernię laborat,quo in genere morbi inguina tumeſcūt, & tunicę teſticulorū dirūpunt:ex quo gñe multifaria noia ſunt,vcꝫ enterocele,epiplo= cele,hydrocele,ſarcocele,& bubonocele.Dirutū ęre militē antiq dixere,cui ſtipediū igno minię cauſa nō erat datū,qđ æs diruebat in fiſcū,nō in militis ſacculū:hinc illud ab Au ſonio decētiſſime trāſlatū,Procedere mihi inter frequētes ſtipēdium iubebis:ſin aliter ære dirutū facies,vt cumulo carminis in fiſcū ſuū redacto redeāt verſus vnde venerāt. M.Tullius in ſeptima Verrinarū,Aleatoris Placētini caſtra memorabunt:in qbus cū frequēs fuiſſet,tamē ære dirutus eſt. Columē amicorū)princeps ac ſuſtentaculū atq; fultura,dictū eſt autē ꝑ ironiā.Terē.in Phormione inqt,O bone cuſtos ſalue:columē vero familię exponit Donatꝰ columellas apud veteres dici ſeruos maiores i domo.Lu= cillius,Columella hic ſitꝰ Etrophanes.Hūc Lucilianū verſuꝫ ſcitiſſime inſeruit epigrā matis ſuis poeta epigrāmatarius. Ab Hieronymo quoq; dictū eſt perq̄elegāter,Salue columē palatinę familię.Exiſtimāt Grāmatici dici columē,& columellam a columnis, quibus ædificia continentur. Annominatio. Diruptus. Dirutus. Columen. Columella.

¶GEOR. Monumētorū) annaliū:iam nomina Cōſulum,in annalibus notabantur.

Sequũtur alii Tribunítii C.Plãcus in primis:q ſi Senatũ di-
lexiſſet,nunq̃ curiã incẽdiſſet:quo ſcelere dãnat⁹ in eã Vrbẽ
redit armis,a qua exceſſerat legib⁹:ſed hoc ei cõmune cum
plurimis diſſimillimis.Illud tamẽ verũ qđ i hoc Plãco ꝓuer
bii loco dici ſolet,perire eũ nõ poſſe niſi ei crura fracta eſſẽt:
fracta ſunt,& viuit.Hoc tñ vt alia multa,Aqlę fertur acce-
ptũ.Eſt etiã ibi Deci⁹,ab illis(vt opinor) † maiorib⁹ Deciis.
Itaq; munere Cęſaris Deciorũ qdẽ multo interuallo ꝑ hunc
ꝓclarũ virũ memoria renouata eſt.Saxã vero Decidiũ ꝑteri
re q poſſum,hominẽ deductũ ex vltimis gẽtib⁹ vt Trib.pl.
viderem⁹,quẽ ciuẽ nunq̃ videram⁹.Eſt qdã alter † Soceren⁹,
oẽs tñ tãtã habẽt ſimilitudinẽ inter ſe,vt i eorũ prenoĩb⁹ er
rẽ.Nec vero Exiti⁹ Philadelphi frater,Quęſtor,prętermittẽ
dus eſt:ne ſi de clariſſimo adoleſcẽte ſiluero,inuidiſſe videar
Antonio.Eſt etiã Aſinius qdã,Senator volũtari⁹,lect⁹ ipſe a
ſe,aptã curiã vidit poſt Cęſaris mortẽ,mutauit calceos,Pa-
ter cõſcript⁹ repẽte fact⁹ eſt.Non noui Sex.Albediũ:ſed tñ
nemĩnẽ tã maleficũ offẽdi,q̃ illũ negaret dignũ Antonii Se-
natu.Arbitror me aliquos ꝑteriſſe:de iis tñ q occurrebãt,ta-
cere nõ potui.Hoc igit̃ fret⁹ Senatu Põpeianũ Senatũ deſpi
cit,i quo decẽ fuim⁹ Cõſulares:q ſi oẽs viuerẽt,bellũ oĩno hoc
nõ fuiſſet,auctoritati ceſſiſſet audacia.Sed q̃tũ ꝓſidii fuerit
in cęteris,hinc itelligi põt,ꝙ ego vn⁹ relict⁹ e multis cõtudi
& fregi adiuuãtib⁹ vobis exultãtis ꝓdonis audaciã.Qꝫ ſi for
tuna nobis modo nõ eripuiſſet Ser.Sulp.eiuſq; collegã M.
Marcellũ:quos ciues,q̃s viros?ſi duos Cõſ.amiciſſimos pa-
trię ſimul ex Italia eiectos:ſi L.Affraniũ ſũmũ ducẽ:ſi P.Lẽ-
tulũ ciuẽ cũ in cęteris reb⁹,tũ in ſalute mea ſingularẽ:ſi Bi-
bulũ cui⁹ eſt in rep.merito ſemper laudata cõſtãtia:ſi L.Do-

† moribus deciis:itaq; Cęſaris munera roſit Deciorũ &c

† Saſcerna.

mitiũ pręſtãtiſſimũ ciuẽ:ſi Appiũ Claudiũ pari nobilitate & volũtate ꝑditũ:ſi P. Scipionẽ clariſſimũ virũ,maiorũq; ſuorũ ſimillimũ reſp.tenere potuiſſet.certe his Cõſularibꝰ nõ eſſet Põpeianꝰ deſpiciẽdꝰ Senatꝰ. Vtrũ igitur ęquius,vtrũ melius reip. fuerit Cn.Põpeiũ,an ſectorẽ Cn.Põpeii viuere Antoniũ? Quid vero Prętorios,quorũ princeps M.Cato,idemq; omniũ gentiũ virtute princeps? quid reliquos ꝓclariſſimos viros cõmemorẽ? noſtis oẽs.magis vereor ne lõgũ me i enumerãdo,q̃ ne ingratũ in prætereũdo putetis. Qui Ædilitii? qui Tribunitii? qui Quæſtorii? quid multa? talis Senatorũ & dignitas & multitudo fuit,vt magna excuſatione opus iis ſit,qui illa in caſtra non venerunt. Nũc reliqua attendite.

¶MATV. Redit)redire vult,& vt redeat conat. Diſſimillimis)ac ſi dicat & alij plures hoc idem agũt vt redire armis velint i patriã,nõ adeo ſcelerati vt C. Plãcꝰ eſt. Fracta ſunt)Aqla eñ Cẽturio fregerat,& tñ viuebat. Deciꝰ) de q̃ ſupiꝰ dictũ Philippi.xj. Ironice autẽ ait ab illis vt opinor,Decijs. Vt munere Cęſaris) multa eñ huic largitꝰ erat Antoniꝰ,idq; ex Iulij cõmẽtarijs facere dicebat. Vt)tanq̃. Saxã)ex Celtiberia. Alter)Saxa Socerenꝰ cognomie. Exitiꝰ)is gręcꝰ erat. Philadelphi)q & ipſe ſceleratiſſimꝰ fuit,& Anto.chariſſimꝰ. Mutauit calceos)aut trãſmarinũ & externũ inuit fuiſſe,q calceis erat priꝰ gypſatis:nã creta argẽtaria pedes venalitiorũ trãs mare aduectorũ illinere maiores ꝯſueuerũt,qđ Pli.tradidit:hic Tibullꝰ ait, Vera loquor regnũ ipſe tenet: quẽ ſępe coegit Barbara gypſatos ferre cataſta pedes. Et Iuue.de Criſpino inqt,Nup in hãc Vrbẽ pedibꝰ q venerat albis. Aut reuera illud eſt, depoſuiſſe calceos Aſiniũ qbꝰ vtebat priꝰ,& q̃s ignobiliores geſtabãt:neq; eñ oẽs eodẽ vtebãt calciatu: Patricij nãq; & & nobiliores nigros ferebãt calceos luna inſcripta,veluti ab Euãdro & Arcadibus deriuati q Palatiũ tenuerũt,& ſe ante lunã natos crediderũt. auctor Plutar.i q̃ſtiõibꝰ. Horatiꝰ, Nã vt qſq; iſanꝰ nigris mediũ ipedijt crus Pellibꝰ,& latũ deuulſit pectore clauũ. Martialis,Lunata nuſq̃ pellis,& nuſq̃ Toga. Et Patricioꝝ qdẽ calcei mullei vocabant: q priꝰ Regũ Albanoꝝ fuere:qđ ait Põpeiꝰ Fe. M.Marcellũ)q a Magio Cilone cliẽte ſuo Athenis pcuſſꝰ eſt pugione ſecũdũ aurẽ,cũ tñ ei pepciſſet Cęſar a Cicerone illa pulcherrima oṙone exoratꝰ,cuiꝰ initiũ eſt,Diuturni ſilẽtij pr̃es ꝯſcripti. De hoc Marcello plura i Epl̃is li.iiij. Eiꝰ)Sulpitiũ. Collegã)i Cõſulatu. Duo Cõſules) q̃ tẽpore fugit ex vrbe Põpeiꝰ,& i Epirũ traiecit, Cõſules erãt. C.Marcellꝰ,q M.Marcello,& Ser.Sulp.ſucceſſerãt eos ſignificat. Ci.& Ci.qdẽ M.Marcelli patruelis frater fuit. Bibulũ)M.Bibulũ:de q̃ plura Cic.i Epl̃is & Tranqllꝰ i Iulio,virũ patrię ſtudioſiſſimũ & ꝯſtãtiſſimũ. L.Domitiũ)q Corfinii captꝰ& dimiſſꝰa Cęſare ẽ,ac poſtea i Pharſalica pugna Ab Anto.occiſus. Appiũ Claudium) patruelis is frater Appij Clodij fuit.Ciceroni infeſtiſſimi,ſocer Sex. Põpeij,q Cn.Põpeij Magni filiꝰ erat,ad quẽ ſunt multę Cice.epiſtolę. Sectorẽ Cn. Põpeij Antoniũ)q bona Põpeij redemit a Cęſare.q̃ poſtea venderet. M.Cato)q ſe occidit. In illa caſtra)in quæ tot illuſtres Senatores venere.

Vide aliam lectionem.

Calceos mutantes.

Marcellus.

VICTVM Ciceronē ducē habuiſtis.) Eo libēti⁹ ducē audio, ꝙ certe ille dicit inuit⁹. nā de victo nihil laboro: fatū em̄ meū ſine rep. nec vici poſſe, nec vicere. MACEdoniā munitis exercitib⁹.) Et qdē fratri tuo q a vobis nihil degenerat, extorſim⁹. AFRICAM cōmiſiſtis Varo bis capto) Hic cū C. fratre putat ſe litigare. IN Syriā Caſſiū miſiſtis) Nō igit̄ ſentis huic cauſę orbē terrę parere? te extra munitiōes tuas veſtigiū vbi imprimas nō habere? CASCAM Tribunatū gerere paſſi eſtis.) Quid ergo? vt M. Arullū, vt Cęſarē etiā a rep. remouerem⁹ eū, ꝑ quem vt neq; idē poſthac, neq; multa huiuſmodi accidere poſſent, cōſecuti ſum⁹? VECTIGALIA Iuliana Lupercis ademiſtis.) Lupercorum mētionē facere audet: neq; illi⁹ diei memoriā ꝑhorreſcit, quo auſ⁹ eſt obrutus vino, vnguētis oblit⁹, nud⁹, gemētē pop. Ro. ad ſeruitutē cohortari. VETERANORVM Colonias deductas lege, & S. C. ſuſtuliſtis.) Nos ſuſtulim⁹? an cōtra legē comitiis Cēturiatis latā ſanxim⁹? vide ne tu veteranos, tn̄ eos q erāt ꝑditi, ꝑdideris: in eūq; locū deduxeris, ex quo iam ipſi ſentiūt ſe nūq̄ exituros. MASSILIENSIBVS iura bello adépta reddituros vos pollicemini.) Nihil diſputo de iure belli: magis facilis diſputatio eſt, q̄ neceſſaria. illud tn̄ aduertite P. C. q̄ ſit huic reip. nat⁹ hoſtis Antoni⁹ q tātopere eā ciuitatē oderit, quā ſcit huic reip. ſemꝑ fuiſſe amiciſſimā. NEMINEM Pōpeianum q viuat, tenere lege Hirtia dignitates.) Quiſq̄ iam legis Hirtię mentionē facit? cuius nō minus arbitror latorē ipſum, q̄ eos de qb⁹ lata eſt, pœnitere. omnino mea qdē ſentētia legē illā appellare fas non eſt: & vt ſit lex, nō debemus illā Hirtii legē putare. APVLEIANA pecunia Brutum ſubornaſtis.) Quid ſi omnibus ſuis copiis ex-

cellētē virum reſp.armaſſet,quem tādem bonū pœniteret? Nec em̄ ſine pecunia exercitū alere,nec ſine exercitu fratrē tuum capere potuiſſet. SECVRI percuſſos Pętum & Menedemum ciuitate donatos & hoſpites Cæſaris laudaſtis.

❡MAT. Victū Ciceronē ducē pſeq̄t)ſic dicebat Antoniꝰ,Ciceronē ſe nō Senatū pſeq, & ducē intelligebat puto aduerſę ſibi factiōis. Nihil laboro)nā cū vniuerſa rep.victus fuit. Fratri tuo)C.Antonio,de q̄ priꝰ dictū. Africā cōmiſiſtis Varo bis capto) Antoniꝰ.Cic.ſubijcit,ſic loq̄t cū Hirtio Cōſule & Octauio,vt cū C.fratre litigare ſolet. Plures vero Vari fuere,ſed duo Pōpeianas & Senatꝰ partes ſecuti,Attiliꝰ Varꝰ q Pōpeij Vari.
in Lybia ductor exercitꝰ,q occiſo Pōpeio & partibus in Africa ſupatis,Pōpeij liberos ſecutꝰ,in ipſo oceani oſtio cū Didio claſſis Octauij duce cōflixit:& is de q̄ loq̄t nūc Cice. q fuit vir Cōſularis,a Triūuiris poſtea pſcriptꝰ,& a liberto ꝓditꝰ ſeſe i mōtes ꝓripuit, & in palude latuit Minturnēſi,deprehēſuſq; a Minturnēſibꝰ cū eſſe ſe latronē a principio aſſeueraret,& ad ſuppliciū traheret,faſſus tādē q eſſet,& a turmę ductore agnitus, occiſus eſt.auctor Appianꝰ.Is Pōpeianis bellis a Cęſarianis captꝰ fuerat & dimiſſus.
In Syriā Caſſiū miſiſtis)Antoniꝰ.Erat autē Syria ꝓuīcia Dolabellę decreta,Caſſio autē mādauerat ex Ciceronis ſentētia Senatꝰ vt Dolabellā hoſtē iudicatum poſt occiſum Treboniū pſeq̄ret,& ex Syria pelleret. Extra)ꝑter. Munitiōes)q̄s Mutinā oppugnaturus extruxerat. Proh in hac cauſa)Antoniꝰ.Caſca ꝑmꝰ fuit,q Cęſaris pectꝰ pugione ꝑcuſſit. In hac cauſa tā fœda)ſic dicebat Antoniꝰ. Quid ergo)id vellet Antoniꝰ vt eos q Caſca.
ꝓfuerūt,a rep.remouerentꝰ.nā ꝓfuit Caſca,ꝓfuere M.Arullus,Cęſenius. M.Arullus, & Cęſeniꝰ Trib.pl.cū Antoniꝰ Lupcalibꝰ capiti Cęſaris diadema ſemel atq; iterū iponere voluiſſet,reiectūq; ab eo ſtatuę eiꝰ impoſuiſſet,illico abſtulerūt,laudatiq; ꝓpterea a populo vehemēter ſunt.Sed haud multo poſt a Cæſare magiſtratu ꝑuati.plura de iis Appianꝰ cōmētario bellorū ciuiliū ſecūdo. Idē hoc)qd̄ paſſi ſumꝰ ſub Iulio. Vectigalia Iuliana Lupcis ademiſtis) Antoniꝰ.cōqueritur vectigalia a Iulio Lupcorū collegio decreta,adēpta eſſe.Decreuerat autē Iuliꝰ Lupcis redditꝰ ex qbuſdā publicis vectigalibus. Eſt autē vectigal qd̄ ex publico & priuato capit locato. Veteranorū colonias deductas lege)& hoc obijciebat Anto.qd̄ negat Cicero. Lege)Iulia. Comitijs cēturiatis)ac ſi dicat Comitia.
tuas ſuſtulimꝰ ꝑperā latas:hāc a Iulio rite,& comitijs cēturiatis cōprobauimꝰ.Horum autē comitiorū q̄ Cēturiata vocabant,vis ōis penes potētiores erat,cū ex ꝑmiſcuo ſuffragiorū genere Curiata ꝓſtarēt,vt ex Liuio,Dionyſio,& A.Gellio colligit. Perditi) Improbiſſimis moribꝰ. In eū locū)in exiliū. Maſſilienſibꝰ.&c.)& hoc obiiciebat Antoniꝰ. Iura) q̄ adēpta a Iulio victis,ſenatꝰ eo trucidato reddidit,qd̄ & ſuperiꝰ eſt dictū. Eā ciuitatē)Maſſiliā. Neminē Pōpeianū)Hirtiꝰ i partibꝰ fuit Cęſaris,q̄ victore & rerum potito Trib.pl.legē tulit,vt nullꝰ Pōpeianꝰ gerere aliquē magiſtratū poſſet. Tenere) ſcꝫ fas eſt. Cuiꝰ)legis. Latorē)Hirtiū. De qbꝰ)cōtra quos. Vt)q̄uis ſit lex,qm̄ rite lata. Apuleiana pecunia)Antoniꝰ.C.Apuleius in Macedonia magiſtratꝰ erat quo tēpore Brutꝰ illuc acceſſit:Cęſare occiſo qbuſcūq; rebꝰ potuit Brutū iuuit,& pecunias ſuppeditauit publicas q̄s collegerat Quæſtor.De hoc Brutꝰ in ep̄la ad Cicer.De Domitio & Apuleio qd attinet me ſcribere,cū ipſi ꝑ ſe ꝯmēdatiſſimi ſint:Domitiū vero tua auctoritate ſuſtinere debes.ſꝫ Apuleiꝰ in ſua epiſtola celebrabit. Tuū fratrē)C.Antoniū,vt ſupra dictū. Securi ꝑcuſſos)a Bruto in Macedonia. Ciuitate donatos) a Cæſare Iulio, & eius hoſpites:& Antonij ſunt verba. Apuleiana pecunia.

Nõ laudam⁹ qđ ne audiuim⁹ qdé. valde eñ nobis ĩ tanta ꝑturbatiõe reip. de duob⁹ neqſſimis grçculis cogitandũ fuit? THEOPOMpum nudũ, expulſũ a Trebonio cõfugere Alexãdriã neglexiſtis.) Magnũ crimẽ Senat⁹, de Theopõpo ſũmo hoïe neglexim⁹: qui vbi terrarũ ſit, qd agat, viuat deniq̧, an mortu⁹ ſit, qs aut ſcit, aut curat? SER. GALbã eodẽ pugione ſubcinctũ ĩ caſtris videtis.) Nihil tibi de Galba reſpõdeo fortiſſimo & cõſtãtiſſimo ciue, corã aderit, præſens tibi ipſe & ille quẽ ĩſimulas pugio rñdebit. MILITES aut meos, aut veteranos cõtraxiſtis, tãq̃ ad exitiũ eoꝝ q Cęſarẽ occiderãt: & eoſdẽ necopinãtes ad Quęſtoris ſui, aut Imp. aut cõmilitonũ ſuorũ pericula ĩpuliſtis.) Scilicet verba dedim⁹, decepim⁹. ignorabat legio Martia, Quarta, neſciebant veterani qd agerẽt. Nũ illi Senat⁹ auctoritatẽ, an libertatẽ pop. Ro. ſeq̃bantẽ? Cęſaris vlciſci mortẽ volebãt, quã oẽs fatalẽ fuiſſe arbitrabãtẽ: te videlicet ſaluũ, beatũ, florẽtẽ, eſſe cupiebãt? O miſer cũ re, tũ hoc ipſo ꝙ nõ ſẽtis q̃ miſer ſis: ſed maximũ crimẽ audite. DENIQVE qd non aut ꝓbauiſtis, aut feciſtis? qd faciat, ſi reuiuiſcat?) Quid? credo afferet aliqđ ſcelerati hoïs exẽplũ. CN. POMpei⁹ ipſe hõ turpis.) O nos turpes, ſiqdẽ Cn. Põp. imitaturi ſum⁹. AVT Fili⁹ eius ſi domi eſſe poſſit.) Poterit (mihi crede) nã paucis dieb⁹ & in domũ & in hortos paternos ĩmigrabit. POSTREMO negatis pacẽ poſſe fieri, niſi aut emiſero Brutũ, aut frumento iuuero.) Alii iſtuc negant. ego vero ne ſi iſta qdẽ feceris, vnq̃ tecũ pacẽ huic ciuitati futurã puto. QVID hoc? placet ne veteranis iſtis, qb⁹ adhuc oïa ĩtegra ſũt?) Nihil vidi tã ĩtegrũ, q̃ vt oppugnare Impatorẽ ĩcipiãt, quẽ tãto ſtudio cõſẽſuq̧ offenderint. QVONIAM vos aſſentatiõib⁹ & venenatis muneribꝰ vęniiſtis.) Deprauati aut corrupti ſunt, qbꝰ ꝑſuaſum

ſit fœdiſſimũ hoſtẽ iuſtiſſimo bello perſequi. AT MILitibus incluſis opẽ fertis: nihil moror eos ſaluos eſſe & ire quò iubetis, ſi tamẽ patiuntur perire eum, qui meruit) Qꝫ benigne deniq; vſi liberalitate Antonii milites Imperatorem reliquerunt, & ſe ad hoſtem metu perterriti contulerunt: per quos ſi non ſtetiſſet, non Dolabella prius Imperatori ſuo q̃ Antonius etiã Collegę parẽtaſſet. CONCORdię factã eſſe mentionem ſcribitis in Senatu: & legatos eſſe Conſulares quinq;. difficile eſt credere Cõſulares qui me præcipitem egerint, æquiſſimas conditiones ferentem, & tamẽ ex his aliquid remittere cogitãtem, putare aliquid moderate aut humane eſſe facturos. vix etiam veriſimile eſt, qui iudicauerint Dolabellam hoſtem ob rectiſſimum facinus, eoſdem nobis parcere poſſe idem ſentiẽtibus.) Parum ne videtur omnium facinorum ſibi cum Dolabella ſocietatem initam conſiteri? nonne cernitis ex vno fonte omnia ſcelera manare?

MAT. Theopõpũ) Smyrna pulſus &c. Itẽ Antoni⁹. De Theopõpo, Cic. rñdet cũ deriſu. Seruiũ Galbã) hũc inſimulabat Ant. cędis Cęſaris, & vnũ ex pcuſſorib⁹ fuiſſe dicebat. Eodẽ pugione) q̃ Cęſarẽ pcuſſit. Milites aut &c.) & hęc Antoni⁹. Quęſtorẽ ſui) gñaſe dicit ad id ĩpuliſſe, vt aut Quęſtorẽ ſuũ q me ſeq volebat aut me occiderẽt. Sꝫ ꝟba de dim⁹) rñdet Cic. ſic loqt Antoni⁹, q̃ſi decepſerimus nos legiões. Fatalẽ) fatẽ decretã, qm̃ voluerũt fata tyrãnũ perire. Cũ re) effectu & vere. Sꝫ maximũ) Cicero audite inqt P.C. maximũ crimẽ ꝟborũ Antonij, q inqt qd nõ pbauiſtis factũ ab alijs, aut nõ feciſtis? Quid faciat ſi reuiuiſcat) .ſ. Cęſar. Quid?) Cic. rñdet. CN. Põpeiũ) Antoni⁹, imitari ait nos oportebit. CN. Põpeiũ vt Senatui ſeruiam⁹, ſicut ille ſeruiuit, aut filiũ ei⁹ Sextũ ſiqd Romę potuerit. Poſtremo) Antoni⁹. Ego ꝟo) Cic. Quid hoc?) Antoni⁹, hoc qđ facitis placet ne veteranis militib⁹ q vobiſcũ ſunt? ac ſi dicat minime, & pñt ad me trãſire. Nihil vidi tã integrũ) Cic. nihil tã liberũ illis eſt q̃ te oppugnare Antoni. te em̃ ſemel deſerẽtes offenderũt. Qm̃ vos) Antoni⁹) Venenatẽ) in qb⁹ reuera venenũ latet. Vęniſtis) vẽditi eſtẽ. Vęneo em̃ paſſiuę eſt ſignificatiõis. vt Horat. Venit viliſſima rerũ Hic aq̃. Deprauati aut) Cic. q. d. minime. neq; em̃ corrũpe op⁹ fuit, vt te peſſimũ oĩm pſeqrẽt. At militib⁹) Antoni⁹. Moror) differã. Eũ) Brutũ. Qꝫ benigne) Cic. Ir õice. Per q̃s ſi nõ ſtetiſſet) q niſi fuiſſent, hoc ẽ niſi Antoniũ deſeruiſſent, nõ pus Dolabella occidiſſet Treboniũ, q̃ Anto. D. Brutũ. Impatori ſuo) Iulio. Parẽtaſſet) ſacrificaſſet, veluti victimã imolaſſet. Eſt em̃ parẽtare mortuis ſacrificare, vñ parẽtalia ſacra mortuorũ, de qb⁹ Ouid. in faſtis. Etiã collegę) in Conſulatu. Cõcordię) Antonius. Parũ) Cicero.

Vaneo.

Parentare.

Ipſe deniq; fatetur,hoc quidem ſatis acute, nō poſſe eos qui hoſtem Dolabellam iudicauerint ob rectiſſimum facinus (ita enim videtur Antonio) ſibi parcere idem ſentienti. qd huic facias,qui hęc literis memorięq; mandarit:ita ſibi conueniſſe cum Dolabella,vt ille Trebonium, & ſi poſſet etiā Brutum Caſſium diſcruciatos necaret? eademq; inhiberet ſupplicia nobis?Conſeruādus ciuis cum tam pio iuſtoq; fœdere.Is etiam queritur conditiones ſuas repudiatas,ęquas quidē & verecundas,vt haberet Galliā vltimā aptiſſimā ad bellum renouandum inſtruendumq; prouinciam:vt Alaudę in tertia Decuria iudicarent,id eſt vt perfugiū ſcelerum eſſent cum turpiſſimis reipub.ſordibus:vt acta ſua rata eſſent, cuius nullum remanet Conſulatus veſtigium.Cauebat etiam L.Antonio qui fuerat ęquiſſim9 agri priuati & publici decēpedator Nucula & Lentone Collega.QVAMOBREM vos potius aīaduertite vtrū ſit elegātius, & partib9 vtilius Trebonii mortē perſequi,an Cęſaris:& vtrū ſit æquius concurrere nos quo facilius reuiuiſcat Pompeianorū cauſa toties iugulata, an conſentire ne ludibrio ſimus inimicis.) Si eſſet iugulata,nunq̄ exurgeret, quod tibi tuiſq; contingat. Vtrū inquit elegantius.atq in hoc bello de elegantia quęrit?Et partibus qd vtilius. Partes furioſę dicunt, in foro,in curia,bellum cōtra patriam nefarium ſuſcepiſti,oppugnas Mutinam,circūſedes Cōſulem deſignatum:bellum cōtra te duo Conſules gerūt:cunq; his Proprætor Cęſar,cuncta cōtra te Italia armata eſt: iſtas tu partes potius q̄ reipu.defenſionem vocas? potius ne Trebonii mortē,q̄ Cęſaris ꝑſequamur?Trebonii ſatis perſecuti ſum9,hoſte iudicato Dolabella:Cæſaris mors facillime defenditur obliuione & ſilentio.

Sed videte quid moliatur: cum mortem Cęſaris vlciſcendã putat, mortẽ proponit nõ iis ſolum qui illam rem geſſerũt, ſed iis etiã ſiqui non moleſte tulerũt. QVIBVS vtri noſtrum ceciderint, lucro futurũ eſt. Quod ſpectaculũ adhuc ipſa fortuna vitauit, ne videret vnius corporis duas acies laniſta Cicerone dimicãtes: q vſq; eo fœlix eſt, vt eiſdẽ ornamẽtis decepit vos, qb9 deceptũ Cæſarẽ gloriatus eſt.) Pergit in mea maledicta, quaſi vero ei pulcherrime priora ꝓceſſerint: quem ego iniuſtum veriſſimis maledictorum notis tradam hominum memoriæ ſempiternę. Ego laniſta, equidem non inſipiens: deteriores enim iugulare cupio, meliores vincere. Vtri ceciderint ſcribit lucro nobis futurum. o præclarum lucrum, quo te victore, (quod dii omen auertant) beata mors eorum futura ſit, qui e vita exceſſerint ſine tormentis. A me deceptos ait eiſdem ornamentis Hirtium, & Cæſarem. quod quæſo adhuc a me eſt tributum Hirtio ornamentum? nam Cæſari plura & maiora debentur. Deceptum autem patrem a me Cæſ. dicere audes?

MATV. Eadẽq; inhiberet ſupplicia vobis) ironice, quia ſi illos perdi vellet, etiam vos perdendos curaret. Conſeruandos) ironice. Nullum veſtigium) cum acta eius oĩa reſciderimus. Cauebat) cautũ eſſe volebat in conditionibus. Aequiſſim9) ironice.

GEOR. Decẽpeda) ꝑtica ad mẽſurãdũ. vñ decẽpedator. Elegãti9) eligibili9, alias qđ ip̃ꝫ aliqd magꝭ nouit eligere. Laniſta Lanio a laniãdis beluis & hoib9. Flaminia) quẽad modũ a Satno Saturnalia, ita a flamĩe flaminia. Recoꝛ) recordarꝭ q̃ maior) q̃ ꝑpẽ qđ. — Decẽpedator.

MATV. Decẽpedator) agroꝝ diuiſor. Decẽpeda ꝑtica eſt decẽpedũ q̃ architecti & agrimẽſores vtũt. Nucula) ſcꝫ Collega. Quaobrẽ vos poti9 aiaduertite) Ant. Elegãtius) pulchri9. Cõcurrere) ꝯuenire & ꝯſentire. Iugulata) victa penit9. Si eẽt iugulata) Cic. Cõtingat) vt iugulemini. Partes) tuę dicũt furioſę. Illã rẽ) mortẽ Cęſarꝭ. Quib9 vtri nr̃m) Antoni9. vtri nr̃m vel ego cũ meis, vel vos cũ vr̃is. Quib9) inimicꝭ, nã coheret cũ ludibrioſiſſimis inimicꝭ. Qđ ſpectaculũ) vt caderem9, & Anto. loquitur, Vnius corporis) vnius voluntatis me & vos. — Vtri ꝑ vtri:

PHI. Po. Rõanus Cęſar) Corrige Proꝑtor Cęſar. ſignificat aũt Octaui9 Cęſar quẽ Proꝑtorẽ fuiſſe abũde i ſupiorib9 explicauim9. Laniſta Cicerõe) maledictũ ẽ Antonij in Ciceronẽ quẽ noĩe ꝓbroſo Laniſtã vocat. eſt eĩn Laniſta magiſter gladiatoꝝ, q gladiatorias familias ꝯparat, paſcit, docet, vt eas mox vẽdat munerarijs. i. ludorũ editoribꝰ. ꝓbrum hoc maledicentiſſimum, ita repercutit Cicero, vt in laudem vertat. — Laniſta.

Tu,tu inquam illum occidiſti Lupercalibus,cuius homo in gratiſſime flaminia cur reliquiſti? Sed iam videte magni & clari viri admirabilem grauitatem atq; conſtantiã. MIHI quidem conſtat,nec meam quidem contumeliam,nec meorũ ferre, nec deſerere partes quas Põpeius † odiuit,nec veteranos moueri ſedibus ſuis pati ,nec ſingulos ad cruciatum trahi,nec fallere fidẽ quam dedi Dolabellę.) Omitto alia, fidem Dolabellę ſanctiſſimi viri deſerere homo pius nõ poteſt.Quã fidẽ? an optimi cuiuſq; cędes? vrbis & Italiæ partitiones? ſentẽtias dandarũ diripiendarũq; prouinciarũ? nam quid erat aliud quod inter Antoniũ & Dolabellã impuriſſimos parricidas fœdere ac fide ſanciret? NEC Lepidi ſocietatẽ violare,piiſſimi hominis.) Tibi cũ Lepido ſocietas? aut cum vllo non dicam bono ciue,ſicut ille eſt,ſed homine ſano? Id agis vt Lepidum aut impium,aut inſanum exiſtimari velis. Nihil agis,quamq̃ affirmare de † aliquo difficile eſt: de Lepido præſertim,quem ego metuam nunq̃, bene ſperabo dum licebit. Reuocare † te a furore Lepidus voluit,non adiutor eſſe dementiæ . tu porro ne pios quidem ſed piiſſimos quæris , quod verbum omnino nullum in lingua latina eſt,id propter tuam diuinam pietatem nouum inducis. NEC Plancum prodere participem cõſiliorum.) Plancum participem ? cuius memorabilis ac diuina virtus lucem affert reipublicæ . niſi forte ſubſidio tibi venire arbitraris cum fortiſſimis legionibus,magno equitatu,peditatuq; Gallorum? quiq;,niſi ante aduentum eius reipu. pœnas dederis,ille huius belli feret principatum. q̃q̃ enim prima prę ſidia vtiliora reipublicę ſunt,tamen extrema ſunt gratiora. Sed iam ſe colligit , & ad extremum incipit philoſophari.

† odiuerit.

† altero

† a te furorem.

SI ME Rectis ſenſibus eūtem dii imortales, vt ſpero, adiuuerint, viuā libēter. Sin aūt aliud me fatū manet, ꝓcipio gaudia ſuppliciorꝝ veſtrorꝝ. Nā ſi victi Pōpeiani tā inſolētes, victores quales futuri ſint, vos potius expiemini.) Præcipias licet gaudia, non eīn tibi cū Pōpeianis ſed cū vniuerſa repu. bellū eſt. omnes te dii, homines, ſummi, medii, infimi, ciues, pergrini, viri, mulieres, liberi, ſerui oderunt. Senſimus hoc nuper falſo nuncio, vero propediem ſentiemus. quæ ſi tecum ipſe recolueris, æquiore animo & maiore conſolatione moriere. DENIq; ſūma iudicii mei ſpectat huc, vt meorum iniurias ferre poſſim, ſi aut obliuiſci volent ipſi feciſſe: aut vlciſci parati ſunt vnā nobiſcum Cæſaris mortem.)

¶MAT. Quaſi ea) quaſi ipſe prior pulcherrime dicat, & nō rñſurū me ſibi pſuadeat.
Inuſtū) Trāſlatio ab equo cui nota ſit cauterio vt cognoſcat ex quo ſit armēto. Pa- Inuſtum.
trem) Iulium. Cuius homo ingratiſſime flaminia reliquiſti) diuini honores mortuo
Iulio Antonij lege decreti ſunt, vt puluinar haberet, ſimulachrum, flaminē: & Antoni⁹
quidē flamen optatus, ſed neq; inauguratus eſt vnq̄ & honorē Cęſari datū lege ſua deſe
ri paſſus eſt, vt Philippica ſecūda dictū eſt. ex quo ingratum nūc vocat Cic. Flaminiū Flaminiū.
vero eſt dignitas & miniſteriū flaminis. Valeri⁹ maximus, Flaminio abire iuſſi ſunt.
Mihi quidē) Antonius. Cōſtat) certū ꝯſtitutūq; eſt. Sanctiſſimi viri) Ironice. An
optimi cuiuſq;) ſic ꝯſpirauerat vt optimi cuiuſq; ſedes & bōa Vrbē & Italiā diuiderēt.
Ne Lepidi ſocietatem inire.) Antonius. & a ſupiorib⁹ pēdet Antonij vbis, nec patiar,
& ſic loqt quaſi totū haberet Lepidū, vt in Cęſaris Iulij cauſa habuerat. Id agis) vt in
ſanus aut impius credatur Lepidus, ſi tecum habeat ſocietatem.
¶PHI. Flaminia) Sacerdotia ad Flaminē ſpectantia & miniſteriū. Flaminica vo di Flaminia.
cit vxor Flaminis, quā ſi amiſit Flaminio decedit. Flaminiā quoq; veteres appellāt Fla
minis dialis domū ex qua ignē niſi ſacrū efferri ius non erat. Verbū oīno nullū) no
tabile eſt id qđ hoc in loco Cice. demōſtrat vꝫ vocabulū hoc piiſſimū nō eſſe latinū, & Piiſſimum
in latina lingua nō inueniri, quo vſum eſſe Antoniū reprehēdit & ob id hominem ar
ceſſit inſcitię. & profecto diſpiciendum eſt an ante Ciceronis ętatem quiſpiam ex erudi
tis ſcriptoribus piiſſimum vſurpauerit. nam poſt M. Tullium fuiſſe in vſu id voca
bulum nemo ambigit. Auſonius Gratianum Imperatorē laudare volens, piiſſimū ap
pellat: cui⁹ ꝯtrariū eſt ipiiſſim⁹. Vtraq; dictio rectiorib⁹ ſcriptorib⁹ freq̄nt vſurpata.
¶MATV. Nec Plancū ꝑdere) Ant. ſ. patiar. Pria ꝓſidia) ꝓma auxilia. Se colligit)
reſipiſcit & ſape incipit. Si me rectis ſenſibus) Anto. Pręcipio gaudia) ꝓripio & occu
po me ipſum occidēs gaudia inimicorū. Pręcipias) licet Cicero. Falſo nuncio) quo al
latum fuerat periiſſe. Hac Antonij ſententia) totus hic locus Ironice legēdus eſt, neq;
enim tale quicq̄ fecerant ii ad quos ſic Antonius ſcripſerat, ſed propius ad eius acceſſe In litera eſt:
rant munitiōes ipm oppugnaturi. Recolitis) repetitiſ & recogitatiſ. Deniq;) Antoni⁹. recolueris.

Hac Antonii ſententia cognita, dubitaturos ne A. Hirtiũ C. Pãſam Conſſ. putatis quin ad Antoniũ trãſeãt? Brutũ obſideãt? Mutinã expugnare cupiãt? Quid de Pãſa & Hirtio loquar? Cęſar ſingulari pietate adoleſcẽs, poterit ne ſe tenere, quin D. Bruti ſanguine pœnas patrias ꝑſequat̃? Itaq; fecerũt vti his literis lectis ad munitiões ꝓpius accederẽt. Quo maior adoleſcẽs Cęſar maioreq; deorũ immortaliũ beneficio reipub. natus eſt, qui nulla ſpecie paterni nois nec pietate vnq̃ abductus eſt. intelligit maximã pietatem conſeruatione patrię cõtineri. Q; ſi partium certamen eſſet, quarum omnino nomen extinctum eſt, Antonius ne potius & Vẽtidius partes Cęſaris defenderẽt, q̃ primũ Cęſar adoleſcẽs ſũma pietate & memoria parẽtis ſui? deinde Pãſa & Hirtius? qui quaſi cornua duo tenuerũt Cæſaris, tum cum illæ vere partes vocabantur. Hęc vero quę ſunt partes? cum alteris Senatus auctoritas, populi Ro. libertas, reip. ſalus ꝓpoſita ſit: alteris cędes bonorũ, Vrbis, Italięq; partitio. Veniam⁹ aliqñ ad clauſulã. LEGatos venire nó credo.) Bene me nouit. BELLVM quo veniat?) Propoſito ꝓ̃ſertim exẽplo Dolabellæ ſanctiores erunt credo maioreq; iure Legati, q̃ duo Cóſſ. cõtra quos arma fert: q̃ Cęſar, cuius patris Flamẽ eſt: q̃ cóſ. deſignat⁹, quẽ oppugnat: q̃ Mutina, quã obſidet: q̃ patria, cui igni ferroq; minitat̃. CVM venerint, q̃ poſtulent cognoſcã.) Quin tu abis in malã peſtem, malũq; cruciatũ: ad te qſq̃ veniat niſi Vẽtidii ſimilis? oriẽs incẽdiũ q reſtiguerent, ſũmos viros miſimus. repudiaſti. nũc in tantã flãmam tãq; ueterãtã mittam⁹? cũ locũ tibi relictũ nó mõ ad pacẽ, ſed ne ad deditionẽ quidẽ feceris. Hanc ego epiſtolã P.C. nó quo illũ dignũ putarẽ, recitaui: ſed vt cõfeſſióibus ipſius

omnia patefacta eius parricidia videretis. Cum hoc pacem M. Lepidus vir ornatiſſimus omnibus & virtutis & fortunę bonis: ſi hęc videret, deniq; aut vellet, aut fieri poſſe arbitraretur? prius vndas & flãmam, vt ait poeta neſcio qs. prius deniq; omnia q̃ aut cum Antoniis reſpublica, aut cum republica Antonii redeant in gratiam. Mõſtra quędam ſunt iſta & portẽta & prodigia reipub. moueri ſedibus huic Vrbi melius eſt, atq; in alias (ſi fieri poſſit) terras demigrare, vnde Antoniorũ nec facta nec nomẽ audiat: q̃ illos Cęſaris virtute eiectos, Bruti retẽtos, intra hęc mœnia videre. Optatiſſimũ eſt vincere. ſecundum eſt, nullum caſum pro dignitate & libertate patrię non ferendum putare. quod reliquũ eſt, non eſt tertium, ſed poſtremum omnium, maximam turpitudinem ſuſcipere vitæ cupiditate. Quæ cum ita ſint, de mãdatis literiſq; M. Lepidi viri clariſſimi, Seruilio aſſẽtior:

¶MATV. Quo) propter qđ. Nulla ſpecie) nullo reſpectu. Abductus) auocat⁹ a cõtubernio. Partiũ) vt iactat Antonius. Earũ duces) nõ Antonius & Vẽtidius, ſ; Cęſar adoleſcẽs & Pãſa & Hirtius duces eſſent, ſed extinctę oĩo ſunt. Duo cornua) aciei Cęſaris dextrũ ſiniſtrũ, q̃ & caput dicunt ac pes, in quas partes acies a fronte per totam ſui altitudinẽ ſecat. Alteris) vobis. Alteris) Antoniis. Clauſulã) ꝯcluſionẽ nam clauſula eſt breuis ꝯcluſio Cic. in epiſtola ad Curionẽ, Vtar illa clauſula q̃ ſoleo. & ſunt Antonii ꝟba, Veniamus aliqñ ad clauſulã. Bene me nouit) Cice. nã ſuadeo nõ eſſe mittẽdos Legatos, & ꝓficiſci ego nolo. Bellũ) bella res, Ironice. Veniãt) eãt. Cęſar) Octauius. Patris) Iulij. Cũ venerit) Antonius. Quin tu) Cicero. Si hæc videret) quæ ipſe profitetur Antonius. Eiectos) ex Italia. Bruti) Decij. Clauſula.

¶PHILI. Vt ait poeta neſcio qs) Vſitatũ hoc Ciceroni eſt elocutiõis genus, cũ nomẽ poetę ſ̃uis notiſſimi ſuppmere vult, vt dicat poeta neſcio qs, & apud poetã neſcio quẽ. eſt aũt poetica ſententia prius vndas & flãmã fugabili quadã cõpetẽtia ꝯcordes fieri, q̃ naturaliter compugnant: q̃ inter Antonios & Romanos rempublicam gr̃a ſit atq; concordia. Conſimile eſt illud, Omnia iam fient, fieri quę poſſe negabaʒ. Optatiſſimũ eſt vincere) Demoſthenicum eſt. longe fœliciſſimum eſt in bellis vincere: fortiſſimum, ſi victoria non detur pro cauſa mori. Eſt tamen tertium aliquod inter dedecora, in patriam certe redire, & ſi vincere non detur: effugere. hinc olim cum ipſe Demoſthenes ex prælio apud Cheroneam facto ſalutem fuga quæſiuiſſet, cumq; id ei ꝙ fugerat probroſe obijceretur, verſum illo notiſſimo eluſit, ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχέσεται, id eſt vir fugiens iterum pugnabit. Neſcio qs.

¶MATVRANSIVS. De mandatis & literis) ad Senatum V. C. Seruilio aſſent) viro clariſſimo vt de his referatur, ſic enim ille cenſuerat.

et hoc amplius cenſeo, Magnū Pōpeiū Cn. F. ꝓ patris maiorūq; ſuorū aīo ſtudioq; in rēpu. ſuaq; priſtina virtute, induſtria, volūtate, feciſſe, ꝙ ſuā eorūq;, quos ſecum haberet, ope operā Senatui populoq; Ro. pollicit⁹ eēt: eāq; rē S.P.q.R. gratā acceptāq; eſſe: eiq; honori dignitatiq; eā rē fore. Hoc vel cōiūgi cū hoc S.C. licet, vel ſeiungi pōt ſeparatiq; ꝑſcribi, vt proprio S.C. Pompeius collaudatus eſſe videatur.

¶ PHILIPPVS. Cum hoc.) S.C. de M. Lepido faciendo. GEORGIVS deſiderat.

M. T. C. in M. Antonium Philippica. XIIII.

SI, vt ex literis quę recitatæ ſunt P.C. ſceleratiſſimorū hoſtium exercitū cęſum fuſumq; cognoui, ſic id quod etiam omnes maxime optam⁹, ex ea victoria quæ parta eſt, conſecutum arbitramur, D. Brutū egreſſum iā Mutina eſſe ſi cognouiſſem, ꝓpter cui⁹ periculū ad ſaga iſſemus, ꝓpter eiuſdem ſalutē redeundū ad priſtinū veſtitum ſine vlla dubitatione cenſerem. Ante vero q̄ ea res quā auidiſſime ciuitas expectat allata ſit, letitia frui ſatis eſt, maximę ꝑclariſſimęq; pugnæ, reditū ad veſtitū cōfectæ victorię reſeruate. Cōfectio aūt huius belli eſt D. Bruti ſal⁹. Quę aūt eſt iſta ſentētia, vt in hodiernū diē veſtitus muteť, deinde cras ſagati prodeamus? Nos vero cum ſemel ad eū quem cupimus optamuſq;, veſtitum redierimus, id agamus vt eum in perpetuum retineamus. nam hoc quidem cū turpe eſt, tum ne diis quidē immortalibus gratum, ab eorundē aris ad quas togati adierimus, ad ſaga ſumenda diſcedere.

Atq; animaduerto P.C. quoſdã huic fauere ſententię: quorum ea mens idq; conſilium eſt, vt cum videant glorioſiſſimum illum D. Bruto futurum diem, quo die propter eius ſalutem redierimus ad veſtitum, hunc tantũ ei fructum eripere cupiant, ne memoriæ poſteritatiq; prodatur, propter vnius ciuis periculum populũ Ro. ad ſaga iiſſe, propter eiuſdem ſalutẽ rediiſſe ad togas. Tollite hanc, nullã tã prauæ ſententiæ cauſam reperietis. Vos vero P.C. conſeruate authoritatẽ veſtrã, manete in ſentẽtia, tenete veſtra memoria qđ ſæpe oſtendiſtis, huius totius belli in vnius viri fortiſſimi & maximi vita poſitum eſſe diſcrimen. ad D. Brutũ liberãdũ Legati miſſi principes ciuitatis, q illi hoſti ac parricidę denũciarẽt, vt a Mutina diſcederet.

AVdiuerat Legatos Antonius vt eſt dictũ prius, mandata Senatus ſpreuerat, de quo & Cicero in primis acerbe nimis conqueſtus fuerat, obſidere & oppugnare Mutinã non deſtiterat, nec ſe diſceſſurũ inde propalã dixerat, niſi cõceſſam ſibi a populo Romano prouinciã pulſo Decio obtineret Iulij percuſſoribus & bonis omnibus ſed Ciceroni ante omnes minatus mortẽ erat, fame laborabat Decius, ver appetebat: quare Hirtius & Octauius propius Mutinam caſtra poſuere: poſt plurima ſed leuia & equeſtria & pedeſtria certamina, pugnatũ tandẽ eſt totis vtriuſq; exercitus viribus: Victus eſt & fugatus Antonius Romæ nũciata res eſt, ſed tumultuarie. Multi cenſebant deponẽda ſaga, & ad priſtinũ veſtitũ redeũdũ diſſuadet Cicero. Et qm̃ totiẽs cum Antonio cõcurſum eſt: totq; vtrinq; cędes editę, nõ eſſe vlterius differendum dicit: quin hoſtis ille iudicetur, cũ pręſertim ſupplicationes decernãt, quæ non niſi victoria de hoſtibus habita decerni ſolent. Scelera commemorat L. Antonij, & in Parmẽſes crudelitatem De quibuſdam diſſipatis rumoribus & timore pluriũ ac ſuo multa dicit, q̃dã de ſe pdicat. Laudat Octauium, de honore illis tribuẽdo refert, qui pro patria ceciderũt, ſuã in fine dicit ſentẽtiã & .L. dierũ cenſet decernẽdas ſupplicationes, ac pſtituta a Senatu militibus pmia pſoluẽda Eſt in deliberatiuo genere oratio, ſtatim diſſuadet ſaga mutãda eſſe togis, id qđ plures faciẽdũ cenſebãt. Arbitramur) nõ etiã cõpertũ habemus D. Brutum obſidione liberatũ. Lętitiæ riſus ſatis eſt) vt rideamus & hilareſſimus. ordo eſt autẽ, Riſus lętitię ſatis eſt, victorię pugnę clariſſimæ, reditũ ad veſtitũ confectæ victoriæ reſeruate. Deinde cras ſagati prodeamus adhuc obſideri Deciũ. Huic fauere ſentẽtię) vt ad priſtinum veſtitum redeamus. Vnius ciuis) Bruti. Tollite hãc) qua Bruto inuidet. ¶ PHILIP. Multis ex literis) purior lectio eſt ſi, vt coliteris, & talis ſenſus melius quadrat cũ ſequẽtibus. verum dictio illa ſicut eſt ſic emẽdãda, vt legas ſic id: ex hac lectione intellectus eſt manifeſtior & ſtructura commodior. Lætitię riſus ſatis eſt) ſeiunctim ſingula enũcianda ſunt, vt dicat ſatis eſſe lętitiæ, ſatis eſſe riſus & feſtiuitatis. itidẽ illud quod ſubſequitur per ſe plenum eſt, maximæ præclariſſimæq; pugnæ: extrinſecus ſubintelligendũ eſt ſunt, vt ſit caſus rectus pluratiui numeri, aliter fluctuat lectio & ſnia.

MATVR.

Lętitia fruiſ victor. & vera lectio eſt.

melius reſeruate.

Si, vt habz V ctori. Sed repoſui ex Victo

Eiuſdē D.Bruti conſeruandi gratia Conſſ.ſortiti.ad bellū ꝓfe
ctus A.Hirtius,cuius imbecillitatē valetudinis animi virtus
& ſpes victoriæ confirmauit. Cæſar cum exercitu compara-
to primis peſtibus rempublicam liberaſſet, nequid poſtea
ſceleris oriretur, profectus eſt ad eundem Brutum liberan-
dum,vicitq; dolorem aliquem domeſticum patriæ charitate.
Quid C.Panſa egit aliud delectibus habendis, pecuniis com-
parandis, Senatuſcōſultum faciēdis grauiſſimis in Antoniū,
nobis cohortandis,populo Ro.ad cauſam libertatis vocando,
niſi vt D.Brutum liberaret? a quo populus Ro.frequens ita
ſalutem D.Bruti vna voce depopoſcit,vt eam non ſolum cō-
modis ſuis,ſed etiā neceſſitati victus anteferret. Quod ſperare
nos quidem debemus P.C.aut inibi eſſe aut iam eſſe cōfectū.
& ſpei fructum rei conuenit & euentui reſeruari, ne aut deoꝝ
immortaliū beneficium feſtinatione prçripuiſſe,aut vim fortu
næ ſtultitia cōtēpſiſſe videamur.Sed qm̄ ſignificatio veſtra ſa
tis declarat quid de hac re ſentiatis,ad literas veniam,quæ ſūt
a Conſule & a Proprçtore miſſæ,ſi pauca ante quæ ad ipſas li
teras pertineāt dixero.Imbuti ſanguine ſunt gladii P.C.legio
num exercituūq; noſtrorū, vel madefacti potius duorū Cōſſ.
tertio Cæſaris prælio:ſi hoſtiū fuit ille ſanguis,ſumma militū
pietas:nefarium ſcelus,ſi ciuiū.Quouſq; igitur is q omnes ho-
ſtes ſcelere ſupauit nomine hoſtis carebit? niſi mucrones etiā
noſtrorum militum tremere vultis,dubitantes vtrum in ciue,
an in hoſte figātur. Supplicationē decernitis, hoſtem non ap-
pellatis? gratæ vero noſtræ diis immortalibus gratulationes
erunt,gratç victimæ cū interfecta ſit ciuiū multitudo? De im-
probis īquit & audacib9:(nā ſic eos appellat clariſſimus vir)
quæ ſunt vrbanarū maledicta litiū nō iniuſta,euellunt termi-

nos,teſtamenta credo ſubiiciunt,aut eiiciunt vicinos,aut ado‑
leſcentulos circūſcribunt. His enim vitiis affectos & talibus,
malos & audaces appellare conſuetudo ſolet.Bellum inexpia
bile infert quatuor Cōſulibus vnus omniū latronū teterrim9.
gerit idem bellum cum Senatu populoq; Ro.omnibus (q̄q̄
ruit ipſe ſuis cladibus) peſtem,vaſtitatem,cruciatum,tormen
ta denunciat. Dolabellæ ferū & immane facinus,quod nulla
Barbaria poſſet agnoſcere,id ſuo conſilio factum eſſe teſtat̃.
quæq; eſſet facturus in hac vrbe,niſi eum hic ipſe Iuppiter ab
hoc tēplo atq; mœnib9 repuliſſet, declarauit ī Parmēſiū cala
mitate, quos optimos viros,honeſtiſſimos hoīes, maxima cū
auctoritate hui9ordinis po.q; R. dignitate cōiūctos crudeliſſi
mis pœnis interemit†ꝓpudiū illud & portentū Lu.Antoni9. †prgudiū.

❡MATV. Sortiti) vt alter Romā veniret: alter in Galliā ꝓficiſceretur. Cæſar)Octa‑
uius. Primis peſtib9)q̄ a Marco Antonio paratæ erant,& imminebant,cū Brunduſio
rediret,niſi Octauius obſtitiſſet. Dolorem domeſticū)de patris cęde. A quo) Panſa.
Inibi) in eo ipſo loco. Spe)quā nunc cōcipimus euaſiſſe Brutū. Vim fortunæ) quæ
adhuc poſſet Bruto obeſſe obſ.ſſo. Significatio)oſtēdebant eīn ſe Ciceroni aſſentiri. Et
a Propr.)ſic legēdū ē. Proꝑtore).i.Octauio. Tertio Cęſaris ꝑlio)q Octauius conflixit.
Si hoſtiū)ſi hoſtes fuere Autoniani,quorū ſāguis a militib9 nr̃is eſt effuſus, pietas ī pa
triā militū noſtrorū ſumma fuit:eorūdē vero nefariū ſcelus vocandū,ſi ciuiū ſanguinē
effudere. Sed hoſtes fuerūt non ciues) quoniam omnes hoſtes ſcelere anteceſſ t. Niſi
mucrones &c.)q̄ ridiculū eſſe dicit. Supplicatioes) Oſtendit vehemēter errare qui de
cernēdas cēſeāt ſupplicationes & gratulādū diis īmortalib9,ac ciues nō hoſtes dicant cę
ſos,quaſi ꝓbaturi ſint decretas ꝑ ciuiū cędib9 ſupplicatiōes. Gratę)ac ſi dicat minime.
De iprobis inqt & audacib9)vba ſūt aduerſariorū de iprobis & audacib9ciuib9victis de
cernūt ſupplicatiōes. Clariſſim9 vir)Q.Fuſi9,aut Piſo. Quę ſūt &c.)Sʒ hęc maledicta
in vrbanis litib9vſurpant̃. Nec iuſta)namq accuſant̃ in foro & in ciuilib9 cauſis iprobi
dici ſolēt,& audaces. Euelli inter &c.)deprauatus locus eſt & euellunt terminos legendū
Ironice aūt inquit,ſic improbi & audaces, Antonius,& qui eū ſectantur vocādi ſunt, vt
in litibus ciuilibus appellantur,qui ſceleris qppiā cōmittūt,cui9 cū accuſant̃,improbi di
cunt̃,& audaces,vt qui terminos euellūt,teſtamēta falſa ꝑ veris ſubiiciūt,aut eiiciūt vi‑
cinos ex ſuis prędiis,qđ fieri frequēter ſolet a potentioribus: aut adoleſcētulos pupilloſq;
circūueniūt.hæc inqt faciūt Antonius & q eū ſectant̃, vt improbi & audaces appellandi
ſint?q.d.minime hæc ſed cōtra patriā bellū gerūt,& nobis exitiū machinantur & minan
tur.Quatuor Conſſ.) Hirtio,Pāſæ,Decio,Plāco ſuis cladibus,quas ipſi ſibi machinan‑
tur. Facinus) Trebonii cædē. Ab hoc tēplo) Capitolio. Parmēſiū) in Gallia Ciſal‑
pina,inſignis ciuitas Parma eſt,a fluuio qui eam præterlabitur ſic dicta eſt. Parma.

inſigne odium omnium hominum : vel, ſi etiam dii oderint quos oportet, omnium deorum. Refugit animus Patres Con. eaq; formidat dicere, quæ L. Antoni9. in Parmenſium liberis & coniugibus effecerit. quas enim turpitudines Antonii libẽter cum dedecore ſubierunt, eaſdem per vim lætantur aliis ſe intuliſſe. ſed vis calamitoſa eſt quam illis intulerũt: libido flagitioſa qua Antoniorum oblita eſt vita. Eſt igitur quiſq̃ q hoſtes appellare non audeat, quorum ſcelere crudelitatem Carthaginenſium victam eſſe fatentur? Qua enim in vrbe tam immanis Annibal capta, q̃ in Parma ſubrepta Antonius? niſi forte huius coloniæ & cęterarum in quas eodem eſt animo, non eſt hoſtis Antonius putandus. ſi vero coloniarum & municipiorum ſine vlla dubitatione hoſtis eſt: quid tandem huius cenſetis Vrbis quam ille ad explendas egeſtates latrocinii ſui concupiuit? quam iam peritus metator & callidus decempeda ſua Saxa diuiſerat. Recordamini per deos immortales P.C. quid hoc biduo timuerimus a domeſticis hoſtibus, id eſt qui intra mœnia hoſtes ſunt, rumoribus improbiſſimis diſſipatis. Quis liberos, quis coniugem aſpicere poterat ſine fletu? quis domũ? quis tecta? quis larem familiarem? Iam autẽ fœdiſſimam mortẽ oẽs, aut miſerabilem fugam cogitabãt. Hęc a quibus timebãtur, eos hoſtẽ appellare dubitam9? Graui9 ſi quis attulerit nomẽ, libẽter aſſentiar. hoc vulgari contẽt9 vix ſum: leuiore nõ vtar. Itaq; cũ ſupplicationes iuſtiſſimas ex his literis quę recitatæ ſunt, decernere debeam9, Seruiliuſq; decreuerit: augebo omnino numerũ dieꝶ, præſertim cũ nõ vni ſed tribus ducibus ſint decernendæ. Sed hoc primum faciam vt Impatores appellẽ eos, quorũ virtute & cõſilii fœlicitate maximis periculis ſeruitutis atq; interit9 liberati ſum9. Etenim cui vigiti his

ãnis ſupplicatio decreta ẽ,vt nõ ĩpator appellaret̃,aut minimis reb⁹ geſtis aut plerũq; nullis? Quãobrẽ aut ſupplicatio ab eo q añ dixit,decernẽda nõ fuit:aut vlitat⁹honos puulgatuſq; tribuẽd⁹ iis qb⁹ etiã noui & ſingulares debent̃. At ſi qs Hiſpanoꝝ aut Galloꝝ aut Thracũ,mille aut duo milia occidiſſet,nõ eũ hac cõſuetudine q̃ ĩcrebruit Impatorẽ appellaret Senatus?

¶MATV. Prẹludium) qui quaſi præludit fratris crudelitati.eſt em̃ præludere prætentare atq; experiri rẽ. Tractũ a citharedis qui ante legitimum ſonum recenſent & ꝑtentant chordas. Papinius in Achilleide,Magnuſq; tibi proludit Achilles.Quos oportet) illos quos deos odiſſe oportet. Antonij) Marcus & Lucius fœdiſſimæ & corruptiſſimæ pueritiæ. Alijs) vt Parmenſium pueris & puellis quos ſtuprauerat. Oblita) fœdata & coinquinata ab oblino. Huius Coloniæ) Parmæ. Callidus) ironice.

Preludiũ ſed verius Proludiũ.

Recordamini) nunciatũ fuerat tametſi falſo:quod mox dicetur:victoriã aſſecutũ Antonium:& infeſto agmine ad vrbẽ venire. Magnus timor) & ingens in vrbe fuerat trepidatio. Diſſipatis) diuulgatis. Larem familiarem) cuiuſq; priuatę domus deũ præſidem. Grauius) q̃ hoſtis. Tribus ducibus) Panſæ,Octauio,Decio. Ab eo)Seruilio. Appellaret Senatus) quaſi dicat appellaret.

¶PHIL. Saxa diuiſerat) nomen eſt Aſſeclæ Antoniani perditiſſimi ſcilicet & profligatiſſimi,ſupra carpens cœtũ Antonianorũ Caſones & Saxas,probris eſt inſectat⁹:Decempeda autẽ pertica eſt qua architecti & fabri atq; menſores vti ſolent: hinc decẽpedator dictus,qui decẽpeda agrũ metatur.Horatius,Nulla decẽpedis metata portic⁹. Sicut autẽ a numero pedũ denũ dicta decẽpeda eſt:ita a quinq; pedibus nuncupata quinq̃peda: quæ vt ait epigrammiſta,Sępe redẽptoris prodere furta ſolet.Metatores appellant propriæ eos,qui locũ eligunt caſtris atq; metãtur,vt Vegeti⁹ docet:hinc illud Lucani, Heſperios audax veniã metator in agros. Rumoribus diſſipatis) id totũ deſcribit epiſtola quadã ad Brutũ his verbis,Triduo aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimã rumore quodã perculſa ciuitas tota ad te ſe cũ coniugib⁹ effundebat:eadẽ recreata ad duodec.mũ calendas Maias te huc venire q̃ ſe ad te ire malebat.quo quidẽ die magnorũ meorũ laborum multarũq; vigiliarũ fructum cepi maximum: ſi modo eſt aliquis fructus ex ſolida veraq; gloria.nam tantę multitudinis quantã capit vrbs noſtra,concurſus eſt a me factus:cũ ea vſq; in Capitolium deductus maximo clamore atq; plauſu in Roſtris collocatus ſum. Supplicationes decernere) Mos fuit priſcoꝝ Romanoꝝ ſupplicationes decernere Imperatorib⁹ ob res egregie bello geſtas. Vni Ciceroni in toga ſupplicationis honos habit⁹ eſt) ob detectã Catilinę coniurationẽ: Cæſari Dictatori ob res clariſſime geſtas in Gallia,decreta eſt ſupplicatio quindecim dieꝝ:q̃d ante id tẽpus accidit nulli. Nũc M. Tullius quinquaginta dierũ ſupplicationes decernit noĩe triũ Iperatoꝝ Octauij Cæſaris,Hirtij & Panſæ Conſulũ. Imperatorem appellaret Senat⁹) Refert Apian⁹ nomen Imperatoris maxime eſſe apud milites authoritatis:quẽ honorẽ Prætores reiq; militaris Præfecti in maximis belli operib⁹ ſibi antiquit⁹ vendicabãt. nunc aũt vt verbis Appianis vtar,eũ ſub quo decẽ milia cõcidiſſent,hac appellatione dignum haberi audio. M. Tulli⁹ plurib⁹ ĩ locis gloriat̃ q; Impator appellat⁹ ſit ab exercitu ob Pindeniſſas atq; Amanĩẽſes ꝓfligatos.Idẽ hoc ĩ loco teſtat̃ nomẽ Impatoris ꝓcedi illi ſolere,qui mille

Decẽpeda.

Metator.

Supplicationes decernendi mos.

Impatoris nomen.

y iij

vel duo tantum milia hoſtium concidiſſent.

Tot legionib9.cæſis,tãta multitudine hoſtiũ interfecta (dico inquã hoſtiũ:q̃uis hoc iſti hoſtes domeſtici nolint) clariſſimis ducib9 ſupplicationũ honorẽ tribuem9,Impatoriũ nomẽ adimemus? Quãto eñ honore,letitia,gratulatione in hoc tẽplum ingredi debẽt illi ipſi hui9 Vrbis liberatores, cũ heſterno die ꝓpter eoꝝ res geſtas me ouãtẽ & ꝓpe triũphãtẽ Popul9 Ro. in Capitoliũ domo tulerit,domũ me reduxerit? Is eñ demũ ẽ mea quidẽ ſnĩa,iuſt9 triũph9 ac ver9:cũ bñ de repu. meritis teſtimoniũ a cõſenſu ciuitatis dat᷑. nã ſiue in cõmuni gaudio populi Ro.gratulabant᷑,magnũ iudiciũ:ſiue vni gr̃as agebãt,eo mai9:ſiue vtrũq;,nihil magnificẽti9 excogitari põt.Tu igit᷑ de te dixerit qſpiã. equidẽ inuit9:ſed iniuriæ dolor facit me præter cõſuetudinẽ glorioſum.† Non eñ ſatis eſt hoibus virtutis ignaris gratiã bñ merẽtib9 nõ referre:niſi crimẽ ingerãt etiã in eos q oẽs ſuas curas i reip.ſalute defigunt? Scitis eñ ꝑ hos dies creberrimũ fuiſſe ſermonẽ,me ꝑ Id9 Quĩtil. q dies hodie eſt,cũ faſcib9 deſcẽſuꝝ.i aliquẽ ne ĩpet9,crimẽ,iuidia q̃ret?Credo hoc gladiatorẽ,aut latronẽ,aut Catilinã eẽ cõſultuꝝ: nõ eũ q ne qd tale in rep. fieri poſſit,effecerit.An vt ego q Catilinã hæc moliẽtẽ ſuſtulerim,euerterim,afflixerim,ipſe extiterim repẽte Catilina?qb9auſpiciis iſtos faſces Augur acciperẽ? quatenus haberẽ?cui traderẽ?q̃q̃ opinor non fuiſſe tam ſceleratũ q hoc fingeret:nec tã furioſum, q crederet.Vnde igit᷑ iſta ſuſpicio,vel poti9 iſte ſermo?cũ vt ſcitis hoc triduo vel quatriduo triſtis a Mutina fama manaret:inflati lætitia atq; inſolẽtia impii ciues vnũ ſe i locũ ad illã curiã virib9 ſuis poti9 q̃ reip.iſœlicẽ congregabant.Ibi cũ conſiliũ inirent de cæde noſtra:partirenturq; inter ſe qui Capitoliũ,qui oſtia,qui Vrbis portas oc-

Nonæ.

cuparent:ad me concurſum futurũ ciuitatis putabant. quod vt inuidia mea fieret,& cũ vitæ etiã periculo,famã iſtã faſcium diſſipauerunt:faſces ipſi ad me delaturi fuerunt. quod cũ eſſet quaſi mea voluntate factũ,tũ impetus conductorũ hominum, quaſi in Tyrannũ parabatur,ex quo cædes eſſet veſtrũ omniũ: cõſecuta.q̃ res patefecit P.C.ſed ſuo tp̃e toti9 hui9 ſceleris fons aperiet. Itaq; P.Apulei9 Tr.pl. meorũ omniũ cõſilorũ pericu lorũq; iã inde a Cõſulatu meo teſtis,cõſcius,& adiutor,dolorẽ ferre nõ potuit.doloris mei cõcionẽ habuit maximã, populo Ro.vnũ atq; idẽ ſentiẽte. in qua cõcione cũ me ꝓ ſũma cõiun ctione & familiaritate liberare ſuſpiciõe faſciũ vellet:vna voce cũcta cõcio declarauit,nihil eſſe a me vnq̃ de repu.niſi optime cogitatũ.Poſt hãc habitã concionẽ duab9 trib9 ve horis opta tiſſimi nũcii & literæ venerũt:vt idẽ dies nõ mõ me iniquiſſima iuidia liberaret,ſed etiã celeberrĩa Po.Ro.gratulatiõe auxerit.

ASCEN. In hac tota oratione,mira eſt Victorini exẽplaris diſcrepãtia vt ꝑ ea q̃ repo ſuimus videre licet:ſed præcipue vbi cõmentarij repoſuerũt,Aliquẽ ne Impatorẽ habi turi erim9? Victorin9 habet,In aliquẽ ne impet9,crimẽ inuidiæ,quęrẽ ſcilicet ab inuidis Et ſequit̃,Credo hoc gladiatorẽ aut latronẽ aut Catilinã eſſe conſulturũ,non eum &c.
MAT. Adimemus) minime. Quãto) audita Pãſæ & Octauij victoria gratulabũd9 popul9 domũ cucurrit Ciceronis,& in Capitoliũ quaſi victorẽ & ouantẽ comitatus eſt. Tu igitur de te).ſ.hæc ais gloriabũd9:ac ſi diceret,turpe eſt. Equidẽ inuitus).ſ.dico inquit Cicero. Iniuriæ dolore) q̃nã mox fuit declarat. Nõne ſatis eſt)ſufficiebat nõ referri mihi ab ignaris virtutis gratiã:eſt eñ hæc iniuria eaq; nõ parua: ſed addita eſt multo maxima q; finxerũt aliqui me cõſularib9 inſignibus arreptis ad accipiẽdũ Impe riũ deſcẽſurũ.hoc diluit Cicero. Aliquẽ ne Impatorẽ habituri erim9) ſic dicebãt q hos ſermones diſſipabãt. Crimẽ in inuidia q̃rẽ) quæret ne Cicero hoc crimẽ & ſcel9 cum inuidia & odio oim vt Impator deſcendat? Credo hoc)nunc Cicero. Cõſultũ) quæſitũ & rogatũ,nũ facturus eſſet Impatorẽ Catilina. In cũ)Ciceronẽ. Quatenus)qua ratio ne & quouſq;. Oſtia)ingreſſus. Inuidia mea) vt odiũ in me cõcirẽt. Fons) origo. Apuleius) de quo ſupra dictum.
¶ PHI. Vnũ ad eſt mihi) ſe eñ ipm itelligi vult,& denotat gratulatiõnẽ illã:q̃ vt paulo añ memoraui m9 ꝯcurſ9 ppli ad ipm fact9 ẽ,& ipe vſq; i Capitoliũ deduct9,atq; i Roſtris collocat9, maxio clamore vulgi ac plauſu. Triſtis a Mutia fama) vt ſupra memoraui m9.triduo aut q̃triduo añ victoriã,timore q̃dã pculſa ẽ tota ciuitas: cũ a Mutina fama cladis diuulgata fuiſſet.q̃q̃dẽ tp̃e oẽs ſe ad M.Brutũ tãq̃ vnicũ libertatis aſſertorẽ cũ ꝯiu gib9 & liberis ꝓfugere decreuerũt. Impij ciues) illos nimirũ deſignat, q.Antonianã fa ctiõ ſeq̄bãt,Antonioq; abſenti fauebãt. Fõs) origo. Apulei9)de quo ſupra dictum.

Aliter legit̃ & itelligit̃.

Meli9 conſulturum.

Notãt Cædes noſtrę ꝓ noſtri et iuidia mea pro mei.

Hæc interpoſui P.C.non tam vt pro me dixerim (male enim
mecum ageretur,ſi parũ vobis eſſem ſine defenſiõe purgat9)
q̃ vt quoſdã nimis ieiuno animo & anguſto monerẽ, id quod
ego ſemper feciſſem,vti excellentiũ ciuiũ virtutẽ imitatione di
gnam nõ inuidia putarent.Magnus eſt in rep.cãpus (vt ſapiẽ
ter dicere Craſſus ſolebat.) multis apertus curſus ad laudẽ.
Vtinam quidẽ illi principes viuerẽt,qui me poſt meũ Cõſula-
tũ.(Tum iis ipſe cederem) principẽ non inuiti videbãt.Hoc
vero tẽpore in tãta inopia,cõſtãtiũ & fortiũ Conſulariũ,quo
me dolore affici creditis,cũ alios male ſentire,alios nihil omi-
no curare videã,alios parũ conſtanter in ſuſcepta cauſa ꝑma-
nere,ſentẽtiamq; ſuã non ſemper vtilitate reip.ſed cõſpecto ti-
more moderari? Q; ſiquis de contentione principatus labo-
rat,quæ nulla eſſe debet,ſtultiſſime facit,ſi vitiis cũ virtute cõ
tendit. Vt eñ curſu curſus:ſic in viris fortibus virtus virtute
ſuperat'. Tu ſi ego de repu.optime ſentiam,vt me vincas, ipſe
peſſime ſenties? aut ſi ad me bonorum concurſum fieri vide-
bis,ad te improbos inuitabis? nollẽ primũ reip.cauſa,deinde
etiam dignitatis tuę.Sed ſi principatus ageretur,quem nunq̃
expetiui,quid tãdem mihi eſſet optatius? ego enim malis ſen-
tentiis vinci nõ poſſum,bonis forſitan poſſim:& libenter hęc
populũ Ro.videre,animaduertere,iudicare,quidam moleſte
ferunt:poterat ne fieri vt nõ perinde homines quoq;,vt quiſq;
mereretur iudicarent? Vt.n.de vniuerſo Senatu populus Ro.
veriſſime iudicat nullis reipub.temporibus hunc ordinem fir
miorem,aut fortiorem fuiſſe:ſic de vnoquoq; noſtrum & ma-
xime qui hoc loco ſententias dicimus,ſciſcitantur omnes,auẽt
audire quod quiſq; ſenſerit: ita de vnoquoq; vt quenq̃ meri-
tum arbitrantur,exiſtimant. Memoria tenent, me ante diem

xiiii.Cal.Iañ.principé reuocãdæ libertatis fuiſſe:me ex Caléd. Iañ. ad hãc orã vigilaſſe reipub.meã domũ meaſq; aures dies & noctes omniũ pceptis monitiſq; patuiſſe. meis literis, meis nũciis,meiſq; cohortationibus omẽs q vbiq; eſſent ad patriæ pſidiũ excitatos. meis ſentẽtiis a Cal.Iañ.nũq̃ Legatos ad Antoniũ. ſemper illũ hoſté, ſemp hoc bellũ iudicatũ: vt ego q̃ omĩ tẽpore veræ pacis author fuiſſem,huic eſſem nomini peſtiferæ pacis inimicus.Iidẽ Vẽtidiũ cum aliis Tr.pl.voluiſſe. ſemper illũ haberi hoſtẽ. In has ſententias meas ſi Conſſ.deſignati diſceſſionem facere voluiſſent,omnibus iſtis latronib9 authoritate ipſa Senatus iã pridẽ de manib9 arma cecidiſſẽt. Sed qđ tũ nõ licuit P.C.id hoc tẽpore nõ ſolũ licet,verũ etiã neceſſe eſt,eos qui re ſunt hoſtes,verbis notari, ſententiis noſtris hoſtes iudicari. Antea cum hoſtem aut bellum nominaſſem ſemel & ſæpius, ſententiam meam de numero ſententiarum ſuſtulerunt: quod in hac cauſa iam fieri non poteſt.

¶MATV. Male ageretur) male mihi eſſet. Ieiuno)vacuo & idcirco detrahẽdi cupido & mordẽdi cauſa,vt ij faciũt q ieiuni ſunt. Craſſus) ille orator,de quo apud Ciceronẽ de Oratore.Illi principes,Cato,Bibulus,Põpeius. Male ſentire)de repu. Moderati)vt multi Antoniũ timẽtes faciebãt. Principatus) vt primus ſit. Tu) quicunq; es, q ſplẽdori meo inuides. Qđ mihi eſſet optati9)q̃ tecũ de principatu cõtẽdere.Fuſiũ certe aut Piſonem ſignificat.Hæc me talẽ eſſe. Poterat) nunc fieri,minime fieri poterat.
Ad Antoniũ)mitti voluiſſe. Iidẽ)ſc; memoria tenẽt,me vnũ voluiſſe,ſemp Vẽtidium cũ alijs Tribu.ple.qui ad Antoniũ ſe cõtulerunt,hoſtẽ eſſe. Conſſ.deſignati) Panſa & Hirtius. Diſceſſionem) Senatuſcõſultũ p diſceſſionẽ,cum omnes aſſentirent Ciceroni.
Suſtulerunt) q̃ ciues hoſtes appellarem.
¶PHILIP. Diſceſſionẽ facere voluiſſent)Senatuſcõſultũ fieri duob9 modis ſcribunt M.Varro & Gellius:aut eñ p diſceſſionẽ fit,aut p ſingulorũ ſñias exqſitas. Tubero ait nullũ Senatuſcõſultũ fieri poſſe non diſceſſione facta,qa in oibus Senatuſcõſultis etiã in his q̃ per relationẽ fierẽt diſceſſio eſſet neceſſaria.idq; Atteius Capito verũ eſſe cõfirmat. De hac diſceſſione intelligi volunt M.Tulli9 ſcribẽs in Epiſtolis ad Lẽtulũ, Frequẽtes ierũt in alia oĩa.Liuius quoq; diſceſſionẽ ſignificat cũ ait, Sed tũ quoq; aut verbo aſſentiebat,aut pedibus in ſentẽtiã ibat. Hic nõ pauci opinant pedarios Senatores appellatos, qui ĩ alienã ſñiam pedib9 ibãt:cũ ipſi ſñias nõ rogarẽtur. Suetoni9 in Tyberio, Cũ Senatuſcõſultũ p diſceſſionẽ forte fieret,trãſeũtẽ eũ ĩ alterã ptẽ,ĩ q̃ pauciores erãt,ſecut9 ẽ nẽo.

Senatuſcõſultum vt fiat.
Diſceſſio.
Pedibus in ſñiam ire.

Ex literis eŭ C. Păſæ & A. Hirtii Conſulũ & C. Cæſaris Proprętoris, de honore diis immortalibus habẽdo, ſẽtẽtias diximus, ſupplicationes modo q decreuit, idẽ imprudẽs hoſtes iudicauit. nunq̃ eŭ in ciuili bello ſupplicatio decreta eſt: decretam dico, ne victoris quidẽ literis poſtulata eſt. Ciuile bellum Conſ. Sylla geſſit, legionibus in vrbem adductis, quos voluit expulitquos potuit occidit, ſupplicationis mẽtio nulla. Graue bellũ Octauii inſecutũ eſt, ſupplicatio nulla Cinnæ victoris. Cinnæ victoriã Imperator vltus eſt Sylla, nulla ſupplicatio decreta a Senatu. ad te ipſum P. Seruili miſit vllas Collega literas de illa calamitoſa pugna Pharſaliæ? nũ te de ſupplicatione voluit referre? profecto noluit. At miſit poſtea de Alexãdria, de Pharnace. Pharſalię vero pugnę ne triũphũ quidem egit. eos enim ciues pugna illa ſuſtulerat, quibus non modo victoribus, ſed etiã viuis, incolumis & florens ciuitas eſſe poſſet: quod idem contigerat ſuperioribus bellis ciuilibus. nam mihi Cõſuli ſupplicatio nullis armis ſumptis nõ ob cædẽ hoſtiũ, ſed ob ſeruationem ciuium nouo & inaudito genere decreta eſt. Quamobrrm aut ſupplicatio ob res reipublicę pulcherrime geſtas poſtulantibus noſtris Imperatoribus publice deneganda eſt, quod præter Gabiniũ cõtigit nemini: aut ſupplicatione decreta, hoſtes eos, de quibus decernitis, iudicetis neceſſe eſt. Quod ergo ille re, ego etiã verbo, hoc ipſo nomine & eos q iã deuicti ſunt, & eos q ſupſunt hoſtes iudico, cum victores appello Imperatores. Quo modo eŭ poti9 Păſam appellẽ, & ſi habet honoris nomen ampliſſimi? quo Hirtiũ? eſt ille quidem Conſul: ſed alterũ nomen beneficii eſt populi Ro. alterum virtutis atq; victoriæ. Quid Cæſarem deorum beneficio reipu. procreatum, dubitem ne appellare Imperatorẽ? qui pri-

mus Antonii immanẽ & fœdã crudelitatẽ non ſolũ a iugulis
noſtris,ſed etiã a mẽbris & viſceribus auertit. Vnius aũt diei
quot & quãtæ virtutes dii imortales fuerũt?Princeps eñ oĩm
Panſa prælii faciẽdi & cũ Antonio cõfligẽdi fuit, dignus Im-
perator legione Martia,digna legio Impatore:cuius ſi acerri-
mũ ipetũ cohibere Pãſa potuiſſet,vno ꝑlio confecta res eſſet.

MATVR. Imprudẽs)incautus et minus aduertẽs. Octauij) q Cinnã expulit. Col
lega) ſcripſit ne ad te amicũ & Collegã Iulius vt de ſupplicatione ei decernẽda referres in
Senatu. De Alexãdria) de victoria Alexandrina & Pharnace magni Mithridatis filio
deuicto,quẽ intra quintũ q̃ affuerat diẽ,quatuor qbus in cõſpectũ venerat ꝓfligauit ho=
ris:quã victorię celeritatẽ ad Amãtiũ familiarẽ tribus ſcripſit verbis,veni,vidi,vici. Ne Veni,vidi,
triũphũ qdẽ egit)triũphare ꝑ victoria ciuilis belli Romanis legibꝰ non licebat. Et Luca vici.
nus ait,Bella geri placuit nullos habitura triũphos. Supioribꝰ) Syllæ, Marij,Octa=
uij,Cinnæ. Præter Gabiniũ)is eſt Gabinius q Conſul cũ Piſone Ciceroni fuit infeſtiſ Gabinius.
ſimus:quo tempore in exiliũ truſus eſt,Syriã Procõſul tenuit,ob res cõtra Parthos ge
ſtas,ſupplicationes poſtulauit,negatę ſunt Cicerone in primis id agẽte ne decernerent.
Hoſtes) qui victi ſunt. Ampliſſimi) Conſulatus. Alterũ) Imperator,quo noĩe non Imperator
appellabatur quiſpiã,niſi cũ hoſtibus cõflixiſſet,& iuſtã victoriã adeptꝰ eſſet,& ab exer=
citu qdẽ hoc noĩe honorari ſolebãt. Reip.vitã reſeruauit)ſe morti ſubduxit,vt diutiꝰ rei
pub.viueret. Sagitta percuſſus eſt,duobꝰ vulneribꝰ acceptis,quibꝰ poſtea perijt. Alte
rum fecit) vt victoria ſatiſfaceret. Alterius) vt morte ſatiſfaceret.
¶PHILIP. Nunq̃ in ciuili bello ſupplicatio) Siquis apud veteres Romanos res ꝑcla=
ras maximeq; reip.vtiles in ciuili bello geſſiſſet.non appellabat Imperator,neq; vllę ſup
plicationes ei decernebant,neq; aut ouationem,aut triumphum conſequebatur:quia vt
neceſſariæ iſtæ,ita lugubres ſemper exiſtimatę ſunt victoriæ,vtpote nõ externo ſed do=
meſtico cruore partę.Ideoq; lauream,nec Senatus cuiq̃ dedit,nec qſq̃ ſibi dari deſidera=
uit ciuitatis parte lachrymante. Publium Seruilium) legere malim Pub.Seruili,vt ſit
caſus vocatiuus,quẽ ſalutatoriũ appellãt,ſermone ad ipſum Publiũ Seruilium per apo
ſtrophen directo,q id tẽporis erat ĩ Senatu, qui Collega fuit in Cõſulatu Cęſaris Dicta=
toris,in bello ciuili Pompeiano. Ne triumphum qdem egit) Cæſar Dictator profliga Triumphi
tis aduerſarijs,victor ac voti cõpos domũ reuerſus egit quinq; triũphos, primũ Galli= Iul.Cæſ.
cũ,ſequẽtẽ Alexãdrinũ,deinde Põticũ,huic ꝓximũ Africanũ,nouiſſimum Hiſpanienſem.
Pharſalicæ vero pugnæ & Põpeianę cladis nullũ egit triũphũ,nec fas erat ciuẽ triũpha
re de ciue. Annotant hiſtorici pop.Romanum doſẽter grauiterq; tuliſſe cum in trium=
pho Cęſaris Africano imagines Scipionis,Petreij,& Catonis, repreſentatæ fuiſſent,eo
habitu quo illi mortem oppetierant. adeo omnis ciuilis victoria perinde ac funeſta da=
mnabatur. Præter Gabinium) in oratione contra Piſonem tradit Gabinium cũ ni=
hil aliud in prouincia Syria egiſſet niſi vt vrbes depopularetur, agros vaſtaret,exhau=
riret domos,poſtulaſſe a Senatu per literas ſupplicationẽ: Senatum literis Gabinij nõ
credidiſſe,poſtulantibus denegaſſe:vnde ſubiungens ait,His ego rebus paſcor,his dele=
ctor,his perfruor,q; de Piſone & Gabinio Senatus opinatur,non ſecus ac deterrimis
hoſtibus.

multarũ legionũ paucis cohortibus tutatus eſt, ſecũdũq; p̃liũ
fecit. Ita triũ Imperatorũ populi Ro. virtute, cõſilio, felicitate,
vno die, locis pluribus, reſp. eſt conſeruata. Decerno igitur eo-
rũ triũ nomine. L. dierũ ſupplicationes †cauſas vt honorificen †quas
tiſſimis verbis ipſe conſequi potero, cõplectar ipſa ſententia.
eſt autem fidei pietatiſq; noſtrę declarare fortiſſimis militib9
q̃ memores ſumus, q̃q; grati. Quãobrẽ promiſſa noſtra atque
ea quæ legionibus bello confecto tributuros nos ſpopondi-
mus, hodierno Senatuſconſulto renouanda cenſeo. Aequũ eſt
eñi militũ talium præſertim, honorẽ cõiungi. Atq; vtinã P.C.
ciuibus omnibus ſoluere nobis præmia liceret, q̃q̃ ea q̃ nos p-
miſimus ſtudioſe †q̃multa reddem9. Sed id q̃dẽ reſtat (vt ſpe †cumulata
ro) victorib9, quibus Senatus fides p̃ſtabit, †quã difficillimo †quem
reip. tẽpore ſecuti ſunt, eos nũq̃ oportebit cõſilii ſui pœnitere.

PHILIP. Alterius omen auertant) fruſtra optat M. Tullius vt dij imortales in Panſa Cõſule omen mortis auertant, cũ vulneratus in prælio paulo mox ex vulnere deceſſerit. Tradunt hiſtorici Panſam Conſulẽ ictu ſagittæ in ilibus confoſſum, delatũ eſſe Bononiam. ibiq; periſſe cum Hirtius Collega in acie cecidiſſet. Rumor diſſipatus eſt, ambos opera Augusti Cæſaris occiſos, vt ſolus rempublicã occuparet. Quin etiã Pãſę adeo ſuſpecta mors fuit, vt Glico medicus cuſtodit9 ſit, quaſi venenũ vulneri indidiſſet. Moriens Panſa, vt author eſt Appianus ſuaſit Auguſto, vt Antonio recõciliaretur. Cadauera Hirtij & Panſæ Auguſtus Romam, vt illic ſepelirentur deportari iuſſit. Virtute ſuperabit) Ex hac ſententia exiit illud Maronianum, Ante annos animũq; gerens mẽtemq; virilem, & a Perſio dictũ eſt, ſc3 ingenium & rerum prudentia velox) Ante pilos venit, dicenda tacendaq; calles. Decerno quinquaginta dierũ ſupplicationes. Appianus lib. iij. bellorum ciuiliũ ſic refert, Supplicationes ob res in Antonium geſtas, quinquaginta dierum anniuerſarias Senat9 habẽdas cẽſuit, quot nec vnq̃ bello Celtico aut aliis i bellis decreuere Romani. Confirmata duabus legionibus p̃mia, q̃ ab Antonio profugerãt. ſingulis ſcilicet militibus drachmæ quinq; milia quaſi victoribus, quæ olim promiſerat Senatus, conceſſumq; ſolennibus diebus corona florida vti poſſe.

¶MATV. Illa) Quartã ſignificat, & ẽ ſenſus. & Quarta legio & Martia ac Septima ex veteranis milib9 cõſtãs quę beneficia Iulij ſeruauerunt, charũ ſibi eſſe Senatus po.q; Ro. nomen docuerunt, cum ſic fortiter & ſtrenue pro Senatu & po. Ro. pugnauerũt. Hoc p̃lio) Mutinẽſi. Cęſaris beneficia ſeruaſſent) rata eſſe voluiſſent, q̃ Cæſari Iulius tradiderat & conſtituerat. Aquilam) ſigniferi manu raptam cum cunctaretur ille. Huic Ioui) Capitolino. Dux latronum) Antonius. Imperiũ) faſces & exercitũ, ac Proprętoris nomen. Trium) Panſæ, Hirtij, Cæſaris. Reſtat) vt pręmia promiſſa reddamus victoribus: nam mortuis iam perſoluenda ſunt præmia.

Sed facile eſt bene agere,cum his a quibus etiã tacentibus fla gitari videmur.Illud admirabilius & maius , maximeq; proprium Senatus ſapientis eſt,grata eorum virtutem memoria proſequi,qui pro patria vitam profuderunt.Quorũ de honore vtinam mihi plura in mentem venirent:Duo certe nõ pteribo,quæ maxime occurrunt,quorum alterũ pertinet ad virorũ fortiſſimorum gloriam ſempiternam:alterum ad leniendum mœrorem & luctum proximorum.Placet igitur mihi P.C. legionis Martię militibus,& eis qui vna pugnãtes occiderũt, monumentum fieri q̃ ampliſſimum . magna atq; incredibilia ſunt in remp.huius merita legionis . hæc ſe prima ab latrocinio abrupit Antonii . hæc tenuit Albam. hæc ſe ad Cæſarem contulit.Hanc imitata quarta legio parem virtutis gloriam conſecuta eſt.quarta victrix deſiderat neminẽ . ex Martia nõnulli in ipſa victoria ceciderunt. O fortunata mors quæ naturæ debita pro patria eſt potiſſimum reddita. Vos vero patrię natos iudico,quorum etiam nomen a Marte eſt, vt idem deus Vrbem hanc gẽtibus,vos huic Vrbi genuiſſe videatur.In fuga fœda mors eſt , in victoriaglorioſa. Etenim Mars ipſe ex acie fortiſſimum quẽq; pignerari ſolet.Illi igitur impii quos cecidiſtis,etiam ad inferos pœnas parricidii luent . Vos vero qui extremum ſpiritum in victoria effudiſtis , piorum eſtis ſedem & locum conſecuti.breuis a natura vobis vita data eſt: at memoria bene redditæ vitæ ſempiterna , quæ ſi non eſſet longior q̃ hæc vita , quis eſſet tam amens qui maximis laboribus & periculis ad ſummam laudem gloriamq; contenderet ? Actum igitur præclare vobiſcum fortiſſimi dum vixiſtis:nunc vero ſanctiſſimi milites , q vestra virtus nec obliuione eorum qui nunc ſunt: nec reticentia poſteriorum ſe

pulta eſſe poterit:cum vobis immortale monumentum ſuis pene manibus Senatus,po.q; Ro.extruxerit,multi ſæpe exercitus Punicis, Gallicis, Italicis bellis clari & magni fuerunt: nec tamen vllis tale genus honoris tributum eſt. Atq; vtinã maiora poſſemus:quãdoquidem a vobis maxima accepimus. Vos ab Vrbe furentem Antonium auertiſtis. Vos redire molientem repuliſtis. Erit igitur extructa moles opere magnifico, inciſeq; literę diuinę virtutis teſtes ſempiternę,nũq̃q; de vobis eorũ qui aut videbunt veſtrum monumentũ aũt audiẽt: †grauiſſimus ſermo conticeſcet: ita pro mortali conditione vitæ immortalitatẽ eſtis conſecuti.Sed quoniã P. C. glorię munus optimis & fortiſſimis ciuibus monumenti honore ꝑſoluitur: conſolemur eorum proximos:quibus optima eſt hæc quidem conſolatio,parentibus, ꝙ tanta republ. præſidia genuerunt: liberis, ꝙ habebunt domeſtica exempla virtutis:coniugibus, ꝙ his viris carebunt, quos laudare q̃ lugere pręſtabit: fratribus,ꝙ in ſe vt corporũ,ſic virtutũ ſimilitudinẽ eſſe cõfidẽt.

†gratiſſimus.

¶MATVR. A quibus tacentibus) Tritum eſt prouerbium, Satis flagitare qui bene ſeruit & tacet. Memoria proſequi) vt memorem gratũq; ſe oſtendat. Monumentum) Polyandrium hoc eſt tumulũ multorũ virtuti extructũ. Quę naturę debita) omnino enim lege naturæ moriendum fuit. Ex acie pignorari) veluti pignus accipere & ad ſeſe rapere.ac ꝑ pignore quodã fortitudinis tenere. Piorũ) in campis Elyſijs vbi habitãt animę beatorũ: de qbus plura Virgilius li.ſexto. Redditę) quia accipimus a deo hanc vitam,cũ repoſcat redditur: vnde & defungi vita dicunt, hoc eſt vitę officio nobis a deo attributo.

¶PHILIP. Ad leniendũ mœrorẽ proximorũ) Plato in eo libro cui titulus eſt Menexenus,ſiue Epitaphiũ.magnifica oratione funębri proſequitur eos,qui in pręlio ob patriã ceciderũt.illorũ filios fratreſq; ad virtutis ipſorũ imitationẽ hortatur, parẽtes aũt & maiores alios ſi qui ſupſunt,cõſolatur.Ex Platonicis filis Ciceronis hęc tela cõtexta eſt,& ex philoſophicis racemis collecta vindemia,vt verũ ſit illud Ciceronẽ ex Academię ſpatijs & placitis maximũ oratorẽ extitiſſe,cum omnis vbertas, & quaſi ſyluæ dicẽdi ex philoſophorũ diſputationibꝰ ducta ſit. Deſiderat neminem) ſignat ex legione Quarta neminẽ in pugna occidiſſe. Deſiderati enim hiſtorico vocabulo interfecti nominãtur. In fugã fœda mors) Cõſimile eſt illud Horatianũ,Dulce & decorũ eſt ꝓ patria mori: Mors & fugacẽ perſequitꝰ virũ,nec parcit imbellis iuuẽtæ poplitibus, Timidoq; tergo. Longior q̃ hęc vita) Animę immortalitatẽ aſſerit:de qua ſcribẽs in Tuſculanis q̃ſtionibus ſic inqt,Nemo vnq̃ in ſpe magna immortalitatis ſe ꝓ patria offerret ad mortẽ:

licuit eſſe ocioſo Themiſtocli: licuit Epaminũdę: licuit (ne vetera & externa quęrã) mihi ſed neſcio quomodo inhęret mẽtib⁹ quaſi ſeculorũ quoddã Auguriũ futurorum: idq; in maximis ingeniis altiſſ.miſq; & exiſtit maxime & apparet facillime, quo quidẽ dempto quis eſſet tã amens qui ſemper in laboribus & periculis viueret? Monumentũ) Iuriſconſultus titulo de Religioſis, Monumentũ eſt, inqt, qđ memorię ſeruãdę gratia exiſtat. Item monumentũ, generaliter res eſt memorię cauſa in poſterũ pdita: in qua ſi corpus vel reliquię inferantur fieret ſepulcrũ: ſi vero nihil eorũ inferaẽ erit monumentum memoriæ cauſa factum, qđ Græci cœnotaphium appellant.

Atq; vtinam his omnibus abſtergere ſententiis noſtris atq; conſultis fletum poſſemus, vel aliqua talis his adhiberi publice poſſet oratio, qua deponerent mœrorem atq; luctum, gauderentq; potius cũ multa & varia impẽderẽt hominibus genera mortis, id genus quod eſt pulcherrimũ, ſuis obtigiſſe, eoſq; nec inhumatos eſſe, nec deſertos. Quod tamen ipſum pro patria, non miſerandum putatur, nec diſperſis buſtis humili ſepultura crematos. ſed contectos publicis operibus atq; muneribus, eaq; extructione quæ ſit ad memoriam æternitatis ara virtutis. Quamobrem id quidem maximum ſolatium erit propinquorum eodem monumento declarari & virtutem ſuorum & populi Romani pietatem & Senatus fidem & crudeliſſimi memoriã belli, in quo militũ niſi tanta virtus extitiſſet parricidio M, Antonii nomen populi Ro. occidiſſet. Atq; etiã cenſeo P.C. quæ prę mia militibus promiſimus, nos rep. recuperata tributuros, ea viuis victoribuſq; cumulate, cum tempus venerit perſoluenda. Qui autẽ ex his quibus illa promiſſa ſunt, pro patria occiderunt, eorum parentibus liberis coniugibus fratribus tribuenda cenſeo. Sed vt aliquando ſententia complectar, ita cenſeo: Cum C. Panſa Conſ. Imp. initium cum hoſtibus confligẽdi fecerit, quo prælio legio Martia admirabili incredibiliq; virtute libertatẽ populi Ro. defenderit. quod idem legiones tyronum fecerint: ipſeq; C. Panſa Conſul Imp. cum inter media hoſtium tela verſaretur, vulnera acce-

perit: Cūq; Au. Hirtius Con. Impe. prælio audito & cognito fortiſſimo pręſtātiſſimoq; animo exercitum caſtris eduxerit, impetumq; in M. Antonium exercitumq; eius fecerit, eiuſq; copias occidione occiderit, ſuo exercitu ita īcolumi vt ne vnum quidē militē deſiderarit: Cūq; C. Cęſar Imp. conſilio diligētia q; ſua caſtra fœliciter defenderit: copiaſq; hoſtiū quę ad caſtra acceſſerāt profligarit, occiderit: eas ob res Senatū exiſtimare & iudicare eorum triū Impatorū virtute, impio, cōſilio, grauitate, cōſtantia, maguitudine animi, fœlicitate pop. Ro. fœdiſſima crudeliſſimaq; ſeruitute liberatum: Cumq; rempu. Vrbem, tēpla deorum immortalium, bona, fortunaſq; omnium, liberoſq; conſeruauerint dimicatione & periculo vitę ſuæ:

¶PHI. Cōſolemur pximos) Plato ī Menexeno, Patres noſtros ac matres, ſicui nō ſtrū ſupſunt, atq; ꝯſolatiōe indigēt, ꝯſolari oportet: qa deceat facile q̄cūq; acciderit, ferre.

Liberis domeſtica exēpla) Idē Plato, Egdē o viroꝝ pſtātiū filij vos ipē, & ī pſentia exhortor & īpoſteꝝ: quęcūq; veſtrū nact⁹ fuero admonebo ſēp, & cohortabor, vt ꝗ ptimi eua dere ꝯtēdatis. Id gen⁹ qđ eſt pulcherrimū) Socrates apud Platonē ſic ſermocinaſ, Videtur Menexene apud plurimas gētes pclaꝝ eē i bello occūbere: etenī q ſic e vita migrat funere & ſepulchro magnificētiſſimo honoraſ. Epaminundas Thebanus dicere ſolebat ἐν πολέμῳ θάνατον εἶναι κάλλιστον, in bello mortem eſſe pulcherrimam. Apud Siliū inqnt Annibal, Pugnātē cecidiſſe meū eſt. Itē ī Aelogio Pauli Aemilij. Tibi gloria læto lā porta iſigni Plato quoq; ita refert, Profecto cū liceret nobis turpiter viuere: honeſte mori maluim⁹. Parētib⁹ tribuēda cēſeo) Lex Athenięſiū, ꝑinde ac optia laudaſ: q̄ parētes & filios eoꝝ q in bello interierūt ali iubet, ſūmoq; magiſtratui talium ꝯmittit curā, videlicet ne vlla prſus iniuria parētes hoꝝ efficianſ: filios aūt educat ipſa ciuitas, ſtudetq; vt illis ignota ſit orbitas: nā ipa parētis gerit vicē, & dū pueri ſūt: & cū ad maturā ætatē venerūt, ad officia ſua trāſmittit, oī armatura fulcit & ornat, patris ſtudia oſdit & memorat, dū paternæ ꝟtutis tribuat inſtrumēta. hinc ait Aſpaſia in orōne funebri, Nēpe ſenectutē vr̄am priuatim publiceq; alem⁹: & quęcūq; ex illoꝝ pgenie nati fuerim⁹ ſumma beniuolētia ꝯplectemur. Cū. C. Pāſa) Formula eſt ſenatuſcōſulti qđ cēſente Cicerone decerniſ. Occidione occiderit) ſcriptores ſtragē magnā atq; īternecionē ſignificare volētes dicūt ad occidionē occidi. Columella ſcribēs de fucis ait, Nā nec ad occidionem gens interimenda eſt: ne apes inertia laborent.

Pulchrū pro patria mori.

MAT. Hæc) quā in terris & in corporib⁹ viuim⁹: & vna cū morte extingueref. Quod ipm) inhumatū & deſertū eſſe. Ara virtutis) veluti ara q̄dā virtutis: quā oēs intuentes venerenſ. Ita cēſeo) ordo eſt ita cēſeo ob eas res Senatū exiſtimare & iudicare & reliqua cū C. Pāſa Cōſul, Impator, initiū &c. Occidione occiderit) nullo ſupſtite. frequēs apud Liuiū ſermo: Occiſio poteſt eſſe vnius aut paucorū: occidio autem generalis eſt.

Deſiderauerit) amiſerit. pdita deſideram⁹: vñ deſiderati dicuntur mortui.

Occidio deſiderare.

vt ob eas res bene,fortiter,feliciterq; geſtas,C.Pãſa,Au.Hirti⁹ Cõſſ. Impatores alter amboue:aut ſi aberũt M.Cornutus Prę tor Vrbanus ſupplicationes ꝑ dies. L. ad oĩa puluinaria cõſti tuat:Cũq; virtus legionũ digna clariſſimis Impatoribus exti terit,Senatũ q̃ ſit antea pollicitus legionibus exercitibuſq; no

† ſolutorũ. ſtris,ea ſummo ſtudio rep.recuperata † reſoluturũ: Cũq; legio Martia princeps cũ hoſtibus cõflixerit, atq; ita cũ maiore nu mero hoſtiũ cõtẽderit:cũ plurimos cęderet ,ceperit nõnullos:

† detractatio. cũq; ſine vlla † tretractatione ꝑ patria vitã ꝓfuderit:cũq; ſiñi vir tute reliquarũ legionũ milites ꝑ ſalute & libertate poplĩ Ro, morte oppetiuerit:Senatui placere vt C.Pãſa,A.Hirti⁹ Cõſu les Impatores,alter ãbove,ſi eis videat̃,iis q ſanguinẽ ꝑ vita,li bertate,fortuniſq; po.Ro.ꝑ Vrbe,tẽpliſq; deoꝝ imortaliũ,ꝓ fudiſſent,monumẽtũ q̃ ãpliſſimũ locãdũ, faciẽdũq;: Vrbẽ ad eã rẽ pecuniã dare,cõtribuere,ſoluere,iubeãt : vt extet ad me moriã poſteritatis ſẽpiternã ſcelus crudeliſſimoꝝ hoſtiũ, mili tũq; diuina virtus:Vtiq; q̃ p̃mia Senat⁹ militib⁹ añ cõſtituit, ea viuis ſoluant̃:eoꝝ vero q hoc bello ꝑ patria occiderũt,parẽ tibus,liberis, cõiugib⁹, fratribuſq; tribuant̃, q̃ militib⁹ ipſis tribui oporteret ſi illi viciſſent,qui in morte vicerunt .

❡MAT. Prętor Vrbanus) qui abſentib⁹ Cõſulib⁹ maximus in vrbe erat magiſtratus. Ad omnia puluinaria) ad omnia deorũ tẽpla & ſimulacra. Re) effectu.

Puluinaria ❡PHI. Supplicationes ad puluinaria) Liui⁹, Supplicatio inde a Cõſulib⁹ triduũ ex

Orationes Antonij in Ciceronẽ. Senatuſcõſulto indicta eſt,obſecratiq; circa oĩa puluinari dij : q̃d bellũ cũ Philippo iuſſiſſet ppl's,id bñ ac feliciter eueniret. Itẽ, Obſecratio circa oĩa puluinaria facta. Sũt aũt puluinaria,vt grãmatici docẽt,lectuli q ſterni in tẽplis ꝯſuenerũt,& ꝑ tẽplis ponuntur.

Reſoluturũ) iũcti legẽdũ ẽ.vt ſit dictio vna,nõ duę.Plaut⁹ ĩ Menechmis, Perdomiſco ſi reſolui argẽtũ qb⁹ debeo. M.Ant.vt apd̃ auctores idoneos obſeruaui,reſcripſit orõnes maledicẽtiſſimas,aduerſus haſce Cicerõis Philippicas:ĩ qb⁹ iter cętera Ciceroni ꝓbro de

Cicero cur vetulus iuuẽculã duxerit. dit,q̃ Terẽtiã im̃erito repudiaſſet,q̃ virginẽ ſenex duxiſſet vxorẽ.iocatuſq; ẽ ĩ Ciceronẽ perinde ac mollẽ. Cicero aũt obiectũ crimẽ vxoriũ diluit hoc dicto,q obiurgãtib⁹ q̃buſdã q̃ ſexagenari⁹ Publiã virginẽ duxiſſet vxorẽ: Cras mulier erit, inq̃t. Tyco Tulli⁹ Ciceronis libertus & in ſtudijs literarũ patroni adminiculator,idcirco vxorẽ hanc a patrono ductã eſſe refert,vt ita diſſoluere poſſet æs alienũ,quo maximo obruebat̃.erat eñ puella illa opulentiſſima,eiuſq; fortunę ac opes Ciceronis tutella cuſtodiebantur.

Sequitur Retractatio & recognitio cuiuſdām loci in Apuleium, Beroaldo emiſſi, nihil quidem ad hoc opus faciens, ſed ne fruſtra requiratur illi rurſus appoſita.

LIbet hoc in loco retractare atq; recognoſcere locū ex quinto cōmentario Apuleiano, vbi ſic ſcribit Apulei⁹, Subde aliquo claudētis aululę tegmine: illic expoſuimus legi poſſe, auleę tegmine: vt ad aulea ſenſus referatur. verū re perpēſa video poſſe cōmodiſſime legi, aululæ tegmine: quaſi ollulę tegmen intelligat. Aula cm̄ & olla dicitur ex literarum cognatione: vt plauſtrū ploſtrū. per diminutionē aulula ollula: & hęc lectio atq; intellectus videtur eſſe verior atq; fabulę accōmodatior, quæ tradit Pſychen ſubdidiſſe lucernā modio: mox ſopito Cupidine lucernā modio erutā deprompſiſſe, vt Apuleius cōgruēter aululā vocet lucernę tegumentū: qđ Fulgentius in Mythologiis modiū appellat. In ſexto cōmentario, vbi ait, Venus ſe nihil feciſſe ſine Mercurii p̄ſentia: addito hoc quoq; interpretamentis illis ex ſiderali doctrina depromptis. Poſſumus etiā exponere iccirco Venerē nihil agere ſine p̄ſentia Mercurii: quia ſine ſermone, cuius deus eſt Mercuri⁹, Venus nō cōciliatur: & ſine blādimētis verborū atq; affabilitate: iamabilis inſuauiſq; eſt cōcubitus. In eodē ſexto: vbi ait, Ceres ſe antiquū fœdus amicitię colere cū Venere: poteſt exponere, ideo dici ſœdus eſſe inter Cererē & Venerē: quia vt docet Comicus poeta, Sine Cerere & Baccho friget Venus. In nono, vbi mētio fit de ſaga & vmbra mulieris violenter peremptæ, poteſt nō abſurde id referri ad vxorem ipſam piſtoris, tāq̄ eā ſignificet violēter peremptā a ſaga veteratrice, vt eius vmbra abuteretur ad exitiū marito quoq; cōcinnandū. Illud quoq; in principio Aſini aurei, At ego ſermone iſto Mileſio. legi poteſt, Vt ego, ſenſu ſtructuraq; verborū ſubſiſtente. Mihi in animo eſt quotiēſcūq; ſuccurrent aliqua meliora p̄dictis, ea omnia aliis profuturis voluminibus annotare. ſapiētiores em̄, vt dicit̄, poſteriores ſunt cogitationes: & quicūq; ſunt habiti mortaliū ſapientiſſimi, vt inquit veriſſime Columella, multa dicūtur ſciſſe, nō omnia.

Aululæ.

Veneris cōciliatio.

Cereris & Veneris antiquū fœd⁹.

Vmbra mulieris.

Retractādi propoſitū.

Sapiētiſſimi non omnia ſciunt.

Habes lector ſtudioſe, M. Tullii Ciceronis Philippicas in M. Antoniū Orationes, cum vetuſto exēplari nobiliſſimę diui Victoris in ſuburbio Pariſienſi bibliothecæ collatas, & plurimis locis ſuę ītegritati reſtitutas: cum tribus Commentariis, Maturantii, Beroaldi, & Trapezuntii, additis vbi operęprecium viſum, ſcholiis Aſcenſianis, quibus pręſertim repoſitæ literæ & reponendæ cauſarum meminit. Boni itaq; conſule & vale ac profice.

Sub prelo Aſcenſiano Pridie Nonas Octob. 1529.

Digitized by Google